

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

BIBLIOTHEEK KITLV

0099 9993

1872

MALEISCH EN NEDERDUITSCH
WOORDENBOEK.

جنگو اکن سؤرغ اداله باپق قغتهون

وان قیاد جدي ایت سرتاپ مک قیاد

جریون سیکل قغتهون اورغ ایت *

M. R.

99/106 [a]

MALEISCH EN NEDERDUITSCH
WOORDENBOEK,

ONDER

GOEDKEURING EN BEGUNSTIGING

DER

HOOGHE REGERING VAN *NEDERLANDSCH INDIE*

VERVAARDIGD EN UITGEGEVEN

DOOR

P. P. ROORDA VAN EYSINGA,

*HOOFDKOMMIES BIJ HET DEPARTEMENT VAN INLANDSCHE
ZAKEN, LID VAN HET BATAVIAASCH GENOOTSCHAP
VAN KUNSTEN EN WETENSCHAPPEN.*

~~~~~*~~~~~
کتاب لغت

یائیت

کتاب مینانک بهاس ملایو دان بهاس ندرلند*

~~~~~*~~~~~
Gedrukt te *Batavia*,
TER LANDS DRUKKERY.

~~~~~
1825.

VOORBERIGT.

Aangenaam is het mij deze vrucht van vele jaren, het algemeen eindelijk te mogen aanbieden; het gunstig ont-
haal, mijne vorige werken ten deel gevallen, moedigde
mij grootelijks aan dit te voltoojen; het eerste handschrift
van dit Woordenboek verging, zoo als men, des ver-
kiezende, in de inleiding van mijn *Nederduitsch en
Maleisch Woordenboek* kan zien, het tweede handschrift
beviel mij na deszelfs voltoojing, zoo weinig, dat ik
bijna den moed opgaf aan een derde te beginnen; ech-
ter vermeende ik het verzoek van vele eerbiedwaardige
en kundige mannen niet te mogen weigeren, en begon
het derde handschrift, waarvan dit boek een afdruk is;
weinig zal ik tot inleiding van hetzelfde zeggen, daar het
door mij als een onafscheidbaar gedeelte van mijn *Ne-
derduitsch en Maleisch Woordenboek* beschouwd wordt;
het volgende hoop ik zal voldoende zijn, om aan te too-
nen, welk gezag dit boek heeft.

Dit Woordenboek grondde ik op de beste geschriften
der Maleijers, en heb betzelve met vele aanhalingen uit
de beroemdste Schrijvers dier natie verrijkt, zoo als men
bij het opslaan van hetzelfde dadelijk zal zien; de geschrif-

ten, waaruit ik voorbeelden ontleende, berusten alle op de Algemeene Secretarij; de voorste letters van de namen dier geschriften, geplaatst achter de vertaling van iedere aanhaling, zijn *kapitaal*; de ondervinding zal moeten bewijzen in hoe verre ik al dan niet naauwkeurig in de verduitsching der aanhalingen geweest ben; doch alhoewel van onnaauwkeurigheden in hetzelfde overtuigd, durf ik hopen, dat eene liefderijke toegevendheid van zoodanigen, die de moeite beseffen en erkennen, welke ik aan dit boek besteed heb, het gebrekkige, dat er ondanks mij zelve is ingeslopen, zal verschoonen.

Achter dit Woordenboek vindt men eenige uittreksels uit Maleische Geschiedenissen, welke ik vermeende dat tot handleiding en oefening dier taalonderzoekers zouden kunnen dienen, welke zich met ijver op de Maleische taal toeleggende, veelal van goede handschriften verstoken zijn; dezulken hoop ik geenen ondiens dienst gedaan te hebben door de vertalingen van sommige dier uittreksels er achter te voegen, daar ik tevens vertrouw, dat men het mij ten goede zal houden, de overige onvertaald te hebben gelaten, terwijl ik daardoor eene geschikte gelegenheid aan de onderzoekers der Maleische taal dacht te verschaffen, om zich zelve te leeren oefenen.

Mogt dit Woordenboek zoo veel nut verspreiden, als het mij moeite gekost heeft, dan zal ik niet te vergeefs gearbeid hebben.

Weltevrede bij Batavia, den 6. mei 1825.

DE SCHRIJVER.

VERKLARING

DER

KAPITALE LETTERS,

WELKE ACHTER DE VERTALING DER AANHALINGEN
GEPLAATST ZIJN.

SULT. IBR.	beteekent	<i>Hhikdjat Sulthdn Ibrdhiem</i>	
ISM. JAT.	”	”	<i>Isma Jatiem.</i>
ISK.	”	”	<i>Iskander dzoe 'l Karnein.</i>
DJ. M.	”	”	<i>Poetrie Djóhor Mánikam.</i>
A. M.	”	”	<i>Ahhmad Mohhammad.</i>
P. D.	”	”	<i>Palandokh djindka.</i>
H. v. M.	”	”	<i>M'rAdj Nabie Mohhammad of He- melvaart van Mohhammad.</i>
S. S.	”	”	<i>SulAletu 'l Saldathien.</i>
B. R.	”	”	<i>Boenga rampej.</i>
I. P.	”	”	<i>Indra Petara.</i>
D. M. L.	”	”	<i>Dewie Mengindra Lakhdna.</i>
M. R.	”		<i>Makota segala RAdja.</i>
MAL. BR.	”		Maleische brief.
S. B. S.	”		<i>Siàr (Sàir) Bida Sarej.</i>
R. M.	”		<i>Radin Mantrie.</i>
B. v.	”		Bijbelvertaling.
MAL. P.	”		Malcische Panton.

} gedichten.

VERKLARING

DER

KAPITALE LETTERS,

AANTOONENDE UIT WELKE TALEN DE WOORDEN
ONTLEEND ZIJN.

AR.	beteekent	Arabisch.
PERZ.	„	Perzisch.
HIND.	„	Hindostansch.
SANSKR.	„	Sanskritisch.
BENG.	„	Bengaalsch.
SUND.	„	Sundaasch.
JAV.	„	Javaansch.
JAP.	„	Japansch.
SIN.	„	Sineesch.
NEDERD.	„	Nederduitsch.
ENG.	„	Engelsch.
PORT.	„	Portugeesch.

Omtrent de afgeleide woorden valt nog op te merken, dat dezelfde veelal bij de grondwoorden moeten gezocht worden; zoo als: *Ka-bendr-an* vindt men bij *benar*; *Pen-dapat-an* op *ddpat*, enz. Wijders zie men in de Maleische Spraakkunst, hoedanig de woorden afgeleid worden.

MALEISCH EN NEDERDUITSCH

WOORDENBOEK.

أب

أ (lang) en a (kort). De eerste letter van het Arabisch, Perzisch en Maleisch Alphabet, heet *alif* en neemt den klank van *e*, *i*, *o*, *oe* en *u* aan.

أب *ab*, AR. vader; *abd* vader (in den vierden naamval).

أب *aba-aba*, SUND. tuig, huisraad, goederen, takel, gareel. *Ababa kapal* scheepsgereedschap. *Kend-kan aba-aba pada prahoe* een vaartuig optakelen.

أبا *ibá* en *ibát*, AR. weigeren.

أبد *abad*, AR. en HIND. eeuw, eeuwigheid, zonder einde. *Abadie* eeuwig. *Abadiejat* eeuwigheid.

أبراهيم *ibráhiem*, AR. Abraham, de aartsvader, eigennaam.

أبريل *abriel*, AR. april.

أبى *abis* gedaan (zie *hábis*).

أبغ *abang*, JAV. rood.

أبغ *abang*, oudste broeder of zuster; vriend, vriendin.

أبليس *iblies*, AR. duivel, verleider.

أبى *abam* dwarsbalk, steunbalk.

أبن *ibn*, *ibnog* of *ibni*, AR. zoon. Zie SULT. IBR., bladz. 1.

ابنتام *abantra* heraut (Zie *bantdra*)

ابنوس *abnoes*, AR. ebbenhout.

ابو *aboe* asch. stof (zie *hadboe*).

ابها *ubhat*, AR. heerlijkheid.

ابي *abai* of *abej* verzaachtzamen, ligtachten.

اتر *ator* en *hator* orde, regelmaat, rij, rang, vorm, regel; rangschikken, in orde zetten, opzetten. *Maka kata Poetrie permeri-swerie Indra ka-pada Poetrie Niela Gindie, adinda ator-lah boewah tjokej ieni, waku Poetri Niela Gindie pón menjumbuh serdja meng-ator tjokej ietoe; waku di lichas Poetrie Indra ter-latoe indah-indah ator-nja boewah tjokej ietoe* de Vorstin Indra zeide tegen de prinses Niela Gindie: zet gij mijne vriendin de stukken van het tokodillebord in orde; de Prinses boog zich, rangschikte dezelve, en de Vorstin Indra zag dat de plaatting allerjuist was. ISM. JAT. blad. 75. reg. 6. v. b.

اتس *atas* op, boven, over, in, omtrent. *Di-atas* boven. *Ka-atas* omhoog, opwaarts, naar boven, op. *Di-atas batoe kapala pdek* op mijne hoofdelijke verantwoording. *Meng-atas* verheffen. *Maka hamba najikh ka-atas martjoe poeloe ietoe* en ik klom op (beklom) den wachttoren van dat eiland. ISM. JAT. blad. 18. reg. 2. v. b.

اتغ *atong* dobberen, drijven, in onzekerheid verkeeren, twijfelmoedig zijn. *Per-atong-an* dobbering, twijfelmoedigheid, onzekerheid.

اتق *atap* dak, dekriet. *Ber-atap* een dak hebben. *Meng-atap* dekken, (met riet, pannen of iets anders).

اتم *oetama*, HIND. keurig, uitmuntend, volmaakt, best.

اتو *atau* of *atawa* of, anders, hetzij. *Djikaloe atorber-dnakh s'brang laki-laki atau perampoewan* indien ik eenen zoon of eene dochter krijg. ISM. JAT. blad. 120. reg. 7. v. b.

اتوسن *oetoes-an* gezant, ambassadeur; gezantschap (zie *oetos*). *Maka kata Isma Jatiem pada Ajéne ietoe, hej Ajara ietoe, pergie lah angkau dengan s'brang oetoes-an ieni, menjamar di dalam idjas Radja Saferdan jang banjakh ietoe* Isma Jatiem zeide tegen Ajara, he Ajara! ga gij met dezen afgezant in het eadrijk leger van den Koning Saferdan, om hetzelfde te bespieden. ISM. JAT. blad. 84. reg. 5. v. o.

اثبات *izbat*, AR. bevestiging, verzekering. *Uzbât-kan*, bevestigen.

اثر *atzar*, AR. merk, teeken.

اثنين *itznein*, AR. twee. *Ilârie itznein* maandag.

اجابت *idjabat*, AR. antwoord, verhooring.

اجازت *idjârat*, AR. verlof.

اجاص *idjâs*, AR. pruim.

اجبار *idjâbâr*, AR. dwang.

اجر *adjar* leeren, onderwijzen, berispen, bestraffen, vermanen, onderrigten. *Ber-adjar* of *bel-adjar* leeren, onderwijs ontvangen. ISM. JAT. bladz. 3. reg. 2. v. o. *Meng-adjar* onderwijzen. *Soeka bel-adjar* leergierig. *Adjar-an-en peng-adjar-an* leering, leerstuk, leerstelling, vermaning, berisping, bestraffing. *Pel-adjar* leerling, scholier. *Peng-adjar* leeraar. *Ba-pel-Adjar* een leerling hebben. *Ba-peng-adjar* een leermeester hebben. *Ba-pel-Adjar-adjar-an* eene gedurige onderwijzing hebben. *Di pel-Adjar-adjar-ie* gedurig onderwezen worden. *Ba-pel-adjar-adjar-ie* iemand gedurig onderwijzen.

اجر *adjor*, JAV. versterken.

اجتج *adjong* of *Adjong* rangschikken, regelen, in slagorde scharen.

اجف *adjakh* of *adjokh* dringen, aanhouden, uitnooden, verzoeken, aansporen, aanporren, aanprikkelen, opwekken, aanhitsen, tergen, uitdagen, verbitteren, kwellen, plagen. *Maka Poetrie permei-soerie Indra pên handakh-lah ber-mâjin tjokej, maka di djakh oleh Toewan Poetrie, s'erang p'n tiejâda madu akan sumpah Isma Jatiem ietoe de Koningin Indra tokodille willende spelen, noodde daartoe een ieder uit; doch niemand waagde zulks uithoofde den eed door Isma Jatiem gedaan.* ISM. JAT. bladz. 72. reg. 5. v. b. *Peng-adjakh* aandringen. *Peng-adjak-an* aandriving, aanhouding, aanporring.

اجتج *adjokh* naipen, napraten, spottenderwijs iets toeftemmen als men het niet meent.

اجل *adjal* noodlot, bestemming, bepaald tijdstip, stervensuur. *Maka Baginda pên ter-lâloe sikin pâjah, maka flekir Baginda, hampir-lah roepd-nja dâtang Adjâl-koe ieni de Vorst werd zeer gevaar-*

lijk ziek en dacht, het schijnt dat mijn uiteinde nabij is. ISM. JAT. bladz. 137. reg. 6. v. b.

اجلي *adjlaj*, AR. klaar. *Daliel adjlaj* een klaar bewijs.

اجماع *idjmâa*, AR. overeenkomst.

اجمال *idjmâl*, AR. kort begrip.

اجوج *adjpedja* lasteren, babbelen. *Adjoedjâ-an* laster, klad, smaad.

اجوج *adjong* Sinesch vaartuyg, jonk.

اجي *adjie* godsdienstige boeken lezen; leeren, onderwijs ontvangen.

Maka (Isma Jatiem) pon di firah-kan oleh djah bondâ-nja meng-adjie ka-pada moelim Tsafiejân Isma Jatiem werd door zijne ouders aan den leermeester Tsafiejân toevertrouwd, om onderwezen te worden. ISM. JAT. bladz. 3. reg. 9. v. b.

اجي *Adjie*, JAV. een vorst, prins, de eerste in grootheid. *Sengadjie* een vorst, koning.

اجارا *atjara*, HIND. zaak, rechtsgeding; pleiten. *Panggil atjara* dagvaarden.

اچار *atjar*, PERS. gezuurde spijzen, zuren, vruchten of eetwaren welke in azijn, zout en meer andere sterke kruiden ingelegd zijn, keukenzuren, inlegfel, inzultfel.

اچاون *atjawan* en *atjoewan* vorm, model, leest.

اچغ *atjang* bode, boodschapper.

اچو *atjoe* dreigen.

اچوم *atjoem* ophitsen, tergen, verbitteren, vergrimmen, aanstooten, met ijver vervullen.

اچه *atjih* ACHIN, een haven en koninkrijk aan het noordwestelijk uiteinde van SUMATRA, dat voorheen een zeer machtige staat was.

اچيه *atjieh* eene kleine foort van bloedzuigers, welke in de boschen gevonden wordt.

احتمال *ihhtimâl*, AR. mogelijkheid.

احتشام *ihhtisjâm*, AR. eerbied, eerbiedigheid.

احد *ahhad*, AR. een, eenig. *Hârie ahhad* de eerste dag der week, Zondag.

احسان *ihhsân*, AR. opregtheid, omgeveindsheid.

احمق *akħmakħ* dwaas. MAT. V. v. 22.

احوال *ahhoewal*, AR. zaken, omstandigheden, zamenloop, staat, toestand. *Maka Isma Jatiem pōn menjeroħ Rādja Indra Keila dan Ajāra ietoe meng-hādap Baginda, mem-bāwa soerat dan per-suni-bāh-an deri pada Isma Jatiem ietoe dan mengatā-kan segāla hħal ahhoewal Rādja sħħ Roem* Isma Jatiem beval den vorst van Indra Keila, alsmede Ajāra voor zijne Majesteit te verschijnen, eenen brief en geschenken van hem (Isma Jatiem) mede te nemen en alle omstandigheden van den Koning van Roem mede te deelen. ISM. JAT. bladz. 92. reg. 3. v. o.

أخذة *achādzut*, AR. een leengoed.

أخبار *ichbār*, AR. verkondigen.

اختصار *ichtisār*, AR. kort begrip, uittreksel:

اختلاف *ichtilāf*, AR. tegenstrijdigheid.

اختيار *ichtiejār*, AR. vrije wil, keus, verkiezing.

آخر *āchir*, AR. laatst, einde, uiteinde. *Pada āchir zamān* in het laatste der dagen.

أخرة *āchirat*, AR. het toekomend leven, de volgende wereld. *Maka kħsa Nachōda ietoe, ādam doentejā dan āchirat, soedarā-lah toewan-koe ka-pada hamba ieni* voor deze en de volgende wereld, zeide de scheepskapitein, zijt gij mijn vriend, mijn heer! ISM. JAT. blz. 15 reg. 11. v. b.

أخلاق *ichlāq*, AR. vriendschap, toegenegenheid, opregtheid, openhartigheid, reinheid des gemoeds; vriendschappelijk, genegen, opregt. *Maka kħsa nachōda kapal, demi Allah! toelus dan ichlāq rāsa hħsi hamba pada toewan hamba* ik zweer u bij God! hernam het scheepshoofd dat het gevoel mijns harten jegens u, opregt en vriendschappelijk is. ISM. JAT. blz. 12. reg. 6. v. o.

أد *āda* zijn, wezen, bestaan; is, was; hebben, heeft; daar is, daar was, waren; zelfstandigheid, wezenlijkheid, aanzijn; bezig zijn; zich bevinden, bedragen. *Ada jang menāngis ākan soedarā-nja, āda jang menāngis ākan kħaum kaloewargā-nja* er waren, die hunne vrienden beweenden, er waren, die hunne bloedverwanten beweenden, ISM. JAT. blz. 200. reg. 3. v. b. *Ieni tlejādā-lah ser-bālas lāgl oleħ berjā* dit kan ook niet door mij vergolden wor-

den. ISM. JAT. blz. 152. reg. 8. v. o. *Maka semarbakh bawoe poetræ ietoe*, *Ada lagi di tjieom leh lagi bawoe ietoe* de welriekende geur der prinses werd nu door Zijne Majesteit geroken. *Meng ada-kan* veroorzaken, aandoen, scheppen, aanzijn geven, verschaffen. *Ka-ada-au* aanzijn, bestaan, wezenlijkheid. *Bajik-lah kieta ber-sama-sama semantara ada lagi hheijat kieta*, *karana doenieja ieni tiejada akan kekal ada-nja* laat ons zoo lang wij leven te zamen blijven, daar deze wereld niet eeuwigdurend zal zijn. ISM. JAT. blz. 210 reg. 12. v. b.

ادب *adab*, Ar. minzaam, beleefd, beschaafd, wellevend; beleefdheid, hoffelijkheid, minzaamheid; manieren.

ادر *adara* of *oedara* de lucht, dampkring, uitspanfel. *Sjahdan ter-gumlieta boenji bedil-nja dan asap-nja klam kabut roepa-nja di adara* voorts was het donderen der kartouwen geweldig, en de rook schein het uitspanfel te verduisteren. ISM. JAT. blz. 186. reg. 1. v. b.

ادريس *idries*, Ar. de profeet *Enoch*, vermaard bij de Arabieren door zijne ervarenheid in de verborgen wetenschappen. MARSDEN,

ادس *adas* of *adis* venkel. *Adas manis* anijszaad.

ادع *adang* en *hadang* hinderlaag. *Meng-adang* op den loer liggen. *Ber-adang* in eene hinderlaag liggen, bekluren, belagen, beloeren, bespieden.

ادع *adang-adang* van tijd tot tijd, nu en dan, bijgeval (zie. *kadang*).

ادع *adap* voor, tegen over, in tegenwoordigheid van, (zie. *hadap*).

ادقات *adapti* een titel voor een inlandsch hoofd, beteekenende zoo veel als landvoogd, stadhouder, landdrost.

ادقن *adu-pun* voorts, wijders, vervolgens, voor het overige, wat betreft ook *ada-pun pe-rasa-an-koe* wat mijne gevoelen betreft. ISM. JAT. blz. 2. reg. 4. v. o.

ادم *adam*, Ar. ADAM, de man die voor de eerste mensch gehouden en door de mohamadanen als een profeet beschouwd wordt. *Anakk adam* een kind van Adam, een sterveling, een mensch. ISM. JAT. blz. 65. reg. 12. v. o.

ادند *adinda* jonger broeder of zuster, (wordt veel in de maleische geschiedenissen tusfchen prins en prinsesfen gebezigt); in het algemeen zegt men *adekk* of *adej*; *adinda* wordt ook als geliefde

of beminde gebezigd. *Maka baginda pèn ber-tictak, hej adinda? Ada soewaroe rahsieja handakk kakanda katà-kau, kiloe-kiloe toewan awdrah ó mijne geliefde?* zeide de Vorst, er betaalt een geheim dat ik (uwe geliefde, die ouder ben dan gij) u wilde openbaren, mogelijk zoudt gij er geraakt over worden. ISM. JAT. blz. 72. reg. 11. v. b.

أدو *adoc* slapen, rusten, liggen, (dit wordt veel van de grooten gezegd). *Maka toewan poetrie dan radju pèn ber-adoc-lah dalam tierej kalamboe jang ka-amás-an* de vorstin en de koning rustten achter de met goud versierde gordijnen. ISM. JAT. blz. 55. reg. 6. v. b. *Per-adoc-an* om te rusten. *Tempat per-adoc-an* rustplaats, bed, opkamertje om te slapen. *Maka toewan poetrie Niela Gindi ietoe pèn kombali pada tempat gata per-adoc-an baginda ietoe* de prinses Niela Gindi keerde naar de rustkoets van den vorst terug. ISM. JAT. blz. 28. reg. 2. v. o.

أدو *adoc* te kennen geven, aanklagen, aanbrengeu, zich vervoegen, beklagen, vertoonen, voordragen, voorhouden, voor oogen stellen, doen blijken, een bevel brengen; aanhitsen. *Adoc-adoc hájam hanen aanhitsen om te vechten. Serta ietja meng-adoc-kau hhal-nja ber-kierim amás sa-sadjau ietoe* en gaven hunne zaak betrekkelijk die mand met goud te kennen. ISM. JAT. blz. 102. reg. 9. v. o. *Apa-biela s'orang ber-datang sumbah dholo ka-pada radju akan meng-adoc-kau hhal-nja atas s'orang jang hájin* wanneer zich iemand voor den koning begeert, om zich over een' ander te beklagen. SULT. IER. blz. 79. en 80.

أدو *adok, adóhie* helaas! ach! eilaas! *meng-adok* kerkon.

أديق *adiekh* of *adik (adej)* jonger broeder of zuster; vriend, vriendin (in eenen gemeenzamen zin gebruikelijk).

أذن *idzin* verlof, toestemming. *Brie idzin* veroorloven, verlof geven, toestemmen. *Apa-biela tiejda atgkau brie idzin, akoe kombalie* indien gij mij dit niet veroorlooft, keer ik terug. SULT. IER. blz. 19 en 20. *Minta idzin* verlof vragen.

أمرأ *ara* een naam van verschillende vijgeboomen, dezelve geven vogellijm. MARDEN.

أمرأ *ara* of *arakh* hoop, verwachting.

أراداة *iradat*, AR. begeerte, neiging, bedoeling, wensch, oegmerk.

اربع *arba* of *reba* (*rebo*) AR. vierde. *Hdrie arba* woensdag, vierde dag der week.

ارت *arti* of *artie*, HIND. zin, beteekenis, meening, beduidenis, beoocling. *Meng-artie* verstaan, bevatten, begrijpen, onderscheiden, vatten. *Maka tielah baginda, hej Isma Jatiem, apa arti gireudum ietoe, katá-kan oleh-moe ka-padd-koe* de vorst zeide, he Isma Jatiem, wat is de zin van die beeldspraak? openbaar mij denzelven. ISM. JAT. blz. 7. reg. 5. v. b. *Ilei soedra hamba, jang áhrif menangkap kdsá dan ádhoe arti kdsá* ó mijn vriend, die de woorden weet te vatten en derzelve zin te verstaan. ISM. JAT. blz. 15. reg. 1. v. o. *Bezapa arti áddil ietoe* hoedanig is de zin van regvaardigheid of wat verstaat men door regvaardigheid. SULT. IER. blz. 78. *Meng-artie-kan* uitleggen, te verstaan geven. *Artie-nju* dat is te zeggen, wel te verstaan. *Peng-artie-an* begrip, vatbaarheid.

ارز *araz*, AR. ceder, cederboom.

ارغ *arang* houtskool. *Kajoe arang* ebbenhout. *Arang para* roet.

ارك *arakh*, of *arrakh* een sterke drank. *Arak ápi* overgemaalde arak.

ارق *drakh* zegevierend inhalen, met staatie ontvangen, in triomf rondgaan. *Maka baginda doewa laki istri pon memdekej pe-kájin ka-radja-an jang indah-indah laloe ndjik ka-atas djompána, maka ber-drakh-lah kombdli dengan segala boenjt-boenjie-an di iering-kan segala rádja-rádja dan mantrie, hoeloebalang, ráijat sakalién ber-drakh ietoe toedjoh kAli ber-koelieling negrie* de beide vorstelijke echtgenooten kleedden zich in koninklijk gewaad dat zeer prachtig was, bestegen de draagkoets en keerden in zegepraal met volle muziek terug, gevolgd door verscheiden vorsten, rijks-grooten, legerhoofden en minderen, gaande zeven malen zegevierend om de stad. ISM. JAT. blz. 209. reg. 3. v. b. *Per--ardk-an* triomfkoets, triomfkar, zegewagen, stellaadje om rondgedragen te worden. *Maka baginda pon menjoeroh ber-boewat per-ardk-an toedjoh pangkat* de vorst beval een triomfstellaadje met zeven trappen (verdiepinggen) te vervaardigen. ISM. JAT. blz. 128. reg. 6. v. o. *Maka poetrie Mengindra Serej Boelan ietoe pon di ndjikh-an baginda ka-atas per-ardk-an ietoe* de prinses Mengindra Serej Boelan werd door den vorst op den zegewagen begeleid. ISM. JAT. blz. 129. reg. 12. v. 9.

اركيڤن *arkijên* wijders, voorts, vervolgens, eindelijk, daarop, daarna.

ارمني *armenie*, AR. Armeniaan.

ارواح *aroevâh*, AR. geesten.

اروان *aroevân* zekere visch.

اروغ *droeng* doorwaden. (zie *hâroeng*).

اروم *droem* welrickend. (zie *hâroem*).

ار *drah* nabij, langs, naartoe.

اري *drie-drie* de liezen. Baarmoeder. Waterblaas. Waterbel.

اريس *aries* merg of sap van een boom.

اربخ *arieng* stinkend.

ازل الازل *dzal il-dzal* eeuwigheid zonder begin, eeuwigheid der eeuwigheden, moeder der eeuwigheid, het boek van het noodlot, gedenkboek. *Maka dâpat memarintah-kan icfe istâna, bdrang se-jâpa ter-foerat pada dzal-il dzal* diegene, welke in het boek van het noodlot (daarvoor) geschreven staat, zal de hofhouding besturen. ISM. JAT. blz. 150. reg. 12. v. b.

اس *dsa* enkel, eenig, een. *Ka-afâ-an* eenheid. *Korang dsa sa-râtus anakh râdja-râdja, jung dâtang ka negrie Semandra Negara ictos handakk me-nienang toewan poetric* er kwamen (honderd min een) negen en negentig konings zonen te Samandra Negara om hun hof bij de prinses te maken. ISM. JAT. blz. 142. reg. 6. v. b.

اس *dsa* hoop, verwachting. *Poetus dsa* hopeloos. *Ber-dsa* hoop voeden, hopen, verwachten.

اسا *afâ* bewegen, wegnemen.

اساس *afâs*, AR. grondvestiging, grondslag.

اساه *oesdha* arbeid, moeite, oefening, nijverheid, ijver, ernst; arbeiden; streven. *Meng-oesudh-kan* bevljtigen. *Peng-oesudh-an* bevljtigting. *Per-oesudh-an* arbeid, vlijt.

اساهان *afâhan* (zie *afâhan*) eene soort van wit katoen.

استاد *ustad* gaauw, handig, vlug.

استانا *astâna*, PERS. paleis, hof. SULT. IBR. blz. 5. *Maka hârie pôn mâlam-lah, dan baginda pên ber-angkat mdsokh ka-dâlam*

astana de nacht kwam aan en de Vorst begaf zich in het binnenste van het paleis. ISM. JAT. blz. 24. reg. 8. v. b. *lese asténa* hofhouding.

استانبول *Istānboel*, AR. en PERS. Konstantinopel, eigenlijk *islāmbul*, dat zoo veel zegt, als eene stad, waar *islām*, het geloof, of de leer is, welke de Muselmannen belijden. De oude gebruikelijke naam was Konstantinija. (zie Björnsthäl's reizen, 4de deel).

استراحت *isterdhat*, AR. rust, gemak, vrede, gezondheid; rustig, vreedzaam. *Toewan jang docdokh dengan isteráhhat dalam kratón negrie Palembang* mijnheer die vreedzaam in de kraton van Palembang woont.

استري *istrie* huisvrouw, vrouw, getrouwde vrouw. *Maka káta Mega Niera ka-pada istrie-nja* nu zeide Mega Niera tot zijne vrouw. ISM. JAT. blz. 2. reg. 4. v. o. *Ber-istrie* eene vrouw hebben, trouwen; getrouwd. *Ber-istrie-kan* huwen, eene vrouw nemen. *Ba-per-istrie-kan* eene vrouw doen nemen, uithuwelijken.

استعادة *istèddat*, AR. gewoonte, gewone eerbewijzingen, hoffelijkheid. *Maka Isma Jatiem pau mengutá-kan parintah dan istèddat segala bedoewanda rádja* Isma Jatiem verklaarde de wetten en gebruiken der vorstelijke lijwachtters. ISM. JAT. blz. 10. reg. 9. v. o.

استغاثة *istighrátzah*, AR. zich beroepen.

استغفار الله *istighfár illah*, AR. voorbidding, verzoek om vergiffenis; God beware mij! God zegene mij! God vergeve mij! eene uitroeping van verbazing. *Istighfár illah loepa tengat bejtu* God vergeve mij mijne achteloosheid! ISM. JAT. blz. 165. reg. 6. v. o.

استغبرد *issingarda*, PORT. musket, handgeweer.

استغبي *istanggie* reukwerk.

استفهام *istifhám*, AR. ondervraging.

استمبو *istimejwa* bijzonder, voornamelijk (speciaal); te meer. *Istimejwa ákoe ieni pátek* te meer daar ik een slaaf ben. ISM. JAT. blz. 112. reg. 9. v. b. *Istimejwa poela* daarenboven, hoeveel te meer.

أسد *asad*, AR. leeuw.

أسغ *Asng* afgelegen, verwijderd, bijzonder, vreemd. *Sak ill per-istiewa dátang kapal deri negrie Asng ka negrie Indra Patanie* op eenen zekeren tijd kwam er een schip uit een afgelegen land te Indra Patanie. ISM. JAT. blz. 10. reg. 2. v. o.

اسف *Asap* rook. *Dan Asap bedil pón kelam kabut* en de rook van het schietgeweer was zeer dik. ISM. JAT. blz. 144. reg. 5. v. b.

اسكندر *iskander*, AR. ALEXANDER. *Maka Rádja Dewie sjaahdán Mengindra Roepa dan Isma Mantris dan Mangkos Boemle dan Rádja Indra Mengarna dengan segala anakh rádja-rádja dan Mantris hoelobálang sekalién, ietoe-pón ndjikh gádjah dan koedu, di iering-kan óleh segala rájjet; dan segala leboh, pakan dan loerong ietoe-pón penoh-lah dengan rájjet sekalién meliehat ldkoe ltkoe seperti ldkoe Sulthan Iskander menjerang-ie negris de vorst Dewie, Mengindra Roepa, Isma Mantris, benevens de Vizier, de Vorst Indra Mengarna en al de zoonen van de Vorsten, Rijksbestierders en Legerhoofden bestegen elefantén en paarden en werden door hunne onderdanen gevolgd; de straten, markten en paden waren opgepropt met volk, om dien optogt te zien, welke naar den optogt van Sulthan Alexander geleck, toen hij de rijken overweldigde.* ISM. JAT. blz. 205. reg. 3. v. b.

اسلام *islám*, AR. Muzelman, Mohamadaan, wat betrekking heeft op het Mohamadaansche geloof. *Kádrana kieta ienie sáma islám, tiejda háros binasá-kan sáma islám* want daar wij alle Mohamadanen zijn, is het ongeoorloofd elkander te verdelgen. ISM. JAT. blz. 89. reg. 9. v. b. *Islám* wordt ook voor het ware geloof gehouden, dat reeds voor Mohamad bestond, zulks blijkt uit de geschiedenis van Sulthan Iskander, waarin gezegd wordt, dat hij gekomen is om (*agama islám*) het ware geloof in te voeren.

اسم *Asam* zuur, wrang, tamarinde. *Asam djáwa* tamarinde.

اسمعیل *ismáiel*, AR. ISMAEL.

اسو *asoe* oog- of hondstand. *Giegie asoe* hondstand.

اسوڠ *oesóng-an* draagstoel (palanquin). *Maka Poetrie ietoe-pón ndjikh ka-atas oesóng-an* de prinses klom in de palanquin. ISM. JAT. blz. 109. reg. 3. v. b.

اسه *Asah* wetten, scherpen. *Bdtoe peng-Asah* wetsteen.

اسه *asoh* voeden, zoogen. *Ienang peng-asoh* eene min.

اسهان *asahán* de naam eener plaats op Sumátra,

اسهان *asahan* eene soort van wit katoen.

إشارة *isjrat*, AR. wenk, teeken, knik. *Ihikafat isjrat* eene geschiedenis waarin wenken, waarschuwingen of raadgevingen voorkomen.

أصل *atsal*, AR. oorsprong, bron, ader. Geslacht, afstamming, ras, kast, familie. *Hej firrdna Mantrie anakh sejtapa ieni? maka kâta Isma Mantrie ada-pôn boedakh ieni anakh angkat hamba, teja-pôn anakh Mantrie djoega atsal-nja* he Opperrijksbestierder, wiens kind is dit? dit is mijn aangenomen kind, zeide Isma Mantrie, hetzelfde stamt van eenen Rijksbestierder af. ISM. JAT. blz. 136. reg. 7. v. b. *Maka kâta orang toewah ictoe, hej orang moedah! demikièn atsal-nja, ada-pôn radja ieni soedah pergi ka Mekka, meninggal-kan ka-radja-an-nja* de oude man antwoordde, he jongeling! de oorzaak hiervan is deze: onze Vorst is naar Mekka gegaan, afstand doende van zijn rijk. SULT. IBR. bladz. 65.

أصل *atsal* ten zij, gezien, hetzij, zoodat, onder beding.

أطلس *athelas* en *antelus*, AR. fatijn.

إعتقاد *iikhâd* geloof, het ware geloof.

أغتر *angar* of *angor* eer, liever, bij voorkeur, beter.

أنس *angsa* en *gangsâ*, HIND. gans. *Maka baginda dan Isma Mantrie pôn me-moelâ-ie pe-kardjâ-an ber-djâga-djâga toedjoh hârie toedjoh mâlam, dengan boenji-boenjie-an dan ber-socka soekâ-an, mâkan mienom dan be-brâpa karbau dan lemboe, kambing, angsa dan icitikh, ôjam di sembileh akan orang ber-djâga-djâga ictoe* de vorst en Isma Jatiem maakten eenen aanvang met de feestplegtigheden, welke zeven etmalen duurden, dezelve werden door muziek, vrolijkheden, spijs en drank verlevendigd; verscheiden buffels, osfen, geiten, ganzen, eenden en hoenders werden voor de feestelingen geslagt, ISM. JAT. blz. 192. reg. 4. v. o.

أنس *angus* branden, schroeijen. *Kena angus* aanbranden. (zie *hângus*).

أنسان *angsan* naam van een' bloemdragenden boom.

أنسر *angsur* voetje voor voetje voorwaarts gaan; in termijnen betalen. *Angsoer-an* gezette afbetalingen op rekening.

أنسوك *angsoeka*, HIND. naam van een' boom,

أنك *angka*, HIND. figuur, omtrek, lijn, cijfer, nummer. Het ver-

dubbelingsteeken der Maleische woorden, zijnde de Arabische cijferletter p.

اڠكا *angkā* eene soort van apen. (zie *oengki*).

اڠكار *angkara*, HIND. moedwillig, verwaand, laatdunkend, eigenwijs, vermetel, waanwijs; voorbarig, haastig, onbedacht, roekeloos; korniel, norsch, stuursch; verkeerd, dwars, verdraaid, eigenzinnig; verfmadelijk, walgelijk; gemest, wel gevoed; vermoeden, waan, vermetelheid, laatdunkendheid, verkeerdheid, verdraaidheid, eigenzinnigheid.

اڠكات *angkat* ligten, opligten, opheffen, afligten; beginnen; vertrekken, reizen, weggaan, oprijzen; wegnemen; aannemen, opvoeden, groot brengen, opbrengen. *Maka hiedjng-an pón di angkat crang-lah ka-haddp-an madjelis* de bedienden brachten de spijzen op voor de vergadering. ISM. JAT. blz. 23. reg. 1. v. o. *Anakh angkat* een aangenomen kind. *Angkat-an* krijgstogt, leger, magt, toerusting, heffing, werving, rondgang. *Ber-angkat* vertrekken.

اڠكس *angkas*, HIND. spheer, spheerkreits.

اڠكس *angkas*, *ongkas* of *anggas* vogels, wild gevogelte. *Maka tatkala hampir-lah sudjar, maka bindiang pón belom ka-loewar mentjharie makdn-an-nja, dan bintang pón belom pddam ijhajdnja dan segala anggas pón belom terbang deri pada sstrang-nja, maka Sulthan Ibrahiem pón ka-loewar deri ddum astand-nja* tegen het aanbreken van den dageraad, toen de dieren nog niet uitgegaan waren om hun voedsel te zoeken, de glans der sterren nog niet verdoofd was en het gevogelte zijne nesten nog niet verlaten had, trad de Sulthan Ibrahiem uit zijn paleis. SULT. IBR. blaz. 6.

اڠكوا *angkau* gij, u. *Maka baginda pón memandang moeka Isma Jatiem, Idloe baginda ber-tietah, hej Isma Jatiem! hampir angkau ka-marie* de vorst aanschouwde het gelaat van Isma Jatiem, en zeide: he Isma Jatiem! kom gij wat nader. ISM. JAT. blz. 5. reg. 1. v. o.

اڠكوت *angkoet* of *angkot* op den rug dragen. *Angkoet hjer* water halen.

اڠكپرس *inggris* Engelsch.

اڠكپرف *anggrekh* epidendrum, schorpioenbloem.

انگيغ *anggang* of *enggang* de renoceros vogel.

انگين *anggan* weigeren, niet inwilligen; ontkennen.

انگير *anggor*, PERS. druif, druiventros.

انگيبي *angej* spotten, beschimpen.

انگن *angan-angan* gedachten, denkbeelden, meeningen, gevoelen; vooronderstellen.

انگين *angin* of *angien* wind. *Maka hamba me-nanti, tiejdda djoega ber-tiejop angin* ik wachtte; doch de wind blics niet op. ISM. JAT blz. 16. reg. 1. v. o.

افيون *afiejoen* of *apieon*, AR. opium, heulfap.

اق *apa* wat, welke. *Apa pe-kardjd-an toewan hamba datang ka-pada hamba ieni* met welk oogmerk is mijn meester tot mij gekomen. SULT. IBR. bladz. 24.

اق *api* of *apie* vuur.

اقاله *apa-lah* eilieve, ik bid u, wil zoo goed zijn. *Soerat ieni apa-lah kird-nja di sampej-kan toehan seroe jakaliën àdlam ka hhadlerat tsohbat kieta* deze brief doe de heer der schepping voor het aanschijn van mijnen vriend geworden.

اقام *oepama* gelijken, gelijkheid, gelijkenis, model, vorm; gelijk, als of, bij voorbeeld.

اقاي *oepaja*, HIND middel, list, uitvinding, verdichtfel, plan, ontwerp, schets, toeleg, verziinning, streek, kuiperij; konkelen, beramen.

اقبيل *apa-biela* wanneer, tentijde dat, toen, tijdens. *Maka Baginda pón mem-brie sietah kapada Isma Jatiem, add-pón deri pada har' ieni buhoewa angkau handakh koe soeroih meng-hampar-kan permaddanie jang ka-amds-an ietoe apa-biela akoe semdjam van heden af aan, zeide de Vorst tegen Isma Jatiem, zal ik u bevelen het vergulden tapijt uit te spreiden ten tijde dat (wanneer) ik gehoor zal verleenen.* ISM. JAT. blz. 6. reg. 3. v. o.

اقچار *oepatjara* vertooning, voordragt, uitwendige vertooning.

اقف *apakh* vunzig, sterk, garstig.

اقكال *apa-kála* wanneer, toen, tijdens dat, ten tijde van.

اقم *apam* dun koekje, oblie. *Maka iesa pergi per-lahan-lahan meng-anpir-kan dirie-nja ka-pada kadej orang men-djoewal apam*

bij ging langzaam naar de kraam van een' oblieverkoopster. ISM. JAT. blz. 56. reg. 6. v. o.

اڀي *apei kerri* (oosterfche spijs).

اڀيت *apiet*, HIND. persen, sluiten, toewringen, drukken. *Apiet-an* pers, molen. *Apiet-apiet-an* dambord.

اڀي *akoe* ik, mij, wij, ons. *Akoe ka-doewa* wij beide. Bij verkorting bezigt men in samenstelling *coe*. *Bahoewa angkau handakakoe soeroeh meng-hampar-kau permadanie* ik zal u bevelen het tapijt uit te spreiden. ISM. JAT. blz. 6. reg. 2. v. o.

اڀر *akar* wortel. *Ber-akar* wortels hebben, wortels krijgen.

اڀس *akas* ether, sphaer.

اڀن *akan* tot, voor, om, aan, met betrekking tot, rakende, betreffende, omdat, jegens, tegen, op; zal, wil, (temp. fut.) *Sjah-dan ieja-lah jang ber-boewat rahhiem akan segala fokhier voorts* was hij het, die ontferming uitoevende jegens alle bedelmonnikken. ISM. JAT. blz. 2. reg. 11. v. b. *Maka Ten Derjoefah pön ghrerak akan Radja* en Ten Derjoefah werd verliefd op den Koning. ISM. JAT. blz. 56. reg. 5. v. b. *Akan pem-balas-an* tot vergelding. *Djangan toewan-koe mendungis insja Allah tãdala tiejda akan lama toewan-koe di sieni* ween niet mijne meesters, gij zult door Gods zegen niet lang hier zijn. ISM. JAT. blz. 124. reg. 2. v. b. *Djikuloe akoe tiejda tahoe akan parintak ka-radja-an nistjaja ghrãieb-lah namã-koe* indien ik geen kennis van de rijkswetten heb, zal mijn naam voorzeker bezwalkt worden. ISM. JAT. blz. 162. reg. 10. v. b.

اڀو *akoe* of *hakoe* belijden, bekennen, toestemmen, toegeven; erkennen; verbinden; staande houden, borg blijven. *Tiejda djoega di akoe-nja* echter werd het niet door hem toegestemd (of) evenwel belced hij het niet. ISM. JAT. blz. 101. reg. 10. v. o.

اڀر *agar* opdat, ten einde. *Maka Poetrie ieni koe tdroh di dalam gedong dan istrie-koe pön koe soeroeh ber-sãma-sãma dan koe-soeroeh hantar hiedang-hiedang-an akan dieja agar ieja di kataka menonggoe-ie khoboer poetrie* deze prinses zal ik in het magazijn verbergen en mijne vrouw bevelen bij haar te zijn, opdat men van haar zeggen zal, dat zij het graf der prinses bewaakt. ISM. JAT. blz. 109. reg. 9. v. o.

اڀر *agar-agar* zeewier.

اڤس *Agas* of *Agih* mug.

اڤڠ *Agong* of *gong* een luidruchtig metalen speeltuig dat met eene soort van hamer geslagen wordt.

اڤم *agama* godsdienst.

اڤوڠ *agoeng* hoofdzakelijk, hoofd. *Tiejang* *agoeng* de groote mast

اڤه *agah* gisfen, schatten, beoordeelen, nagaan; omtrent, nabij, bijna.

اڤه *agih* mug, (musquito).

اڤهاري *agahârie* midden, gemiddeld, gematigd.

الانون *Illanon* en *iclanoen* een rooversvolk van *Mindanao*, dat de oostersche zeeën onveilig maakt.

الاهي *illahie*, AR. van of betrekkelijk tot God, Goddelijk; ð God.

النت *alat* gereedschap, werktuig, toerusting; krijgstuig, oorlogsgereedschap. *Maka segala mantrie me-nâjik dieja dengan alat-nja* en de Rijksbestuurders beklommen de jagten in volle toerusting. ISM. JAT. blz. 144. reg. 2. v. b.

الحمد لله *ilhamedullah*, AR. eere zij God! ISM. JAT. blz. 143. reg. 4. v. o.

الذ *alor* vore, groef, ploegsnede, keep.

الذر *alir* vloeijen, ook *هالير* *halir*. *Maka meng-alir djer seroek-an ietoe pada pohon-pohon dan hoetan-hoetan poeloe ieni* en dit beekwater vloeit door de bosfchen en wouden van dit eiland. ISM. JAT. blz. 201. reg. 12. v. b.

الغ *alang* zekere roofvogel, kiekendief.

الغ *alang-alang* dwars, breedte; dwarsbalken; lang grof en breed gras, eene soort van riet, dat veel op de bergen van Java en andere eilanden gevonden wordt, en tot schuilplaats der tijgers strekt. *Alang-kan* halken op stijlen leggen.

الثك *alang-kah* is het niet? zou het niet? zal het niet? *Djikaloe di dengar-lah Oeh segala anakh Adja-râdja ietoe, alang-kah sâkit rafa hatie-nja?* indien zulks door de zonen der Vorsten gehoord werd, zouden dezelve dan geen hartzeer gevoelen? ISM. JAT. blz. 163. reg. 11. v. o. *Maka katâ-nja deri pada alang-kapalang bijik-lah ber-sâdja*. Zeggende: in plaats van wel uitgedost te gaan, zal ik maar zoo eenvoudig vertrekken. (zonder be hoorlijke uitrusting). ISM. JAT. blz. 162. reg. 2. v. b.

الف *Alif*, AR. de naam van de eerste letter van het Arabisch, Perzisch en Maleisch alphabet.

الغبيريس *alfères*, PORT. krijgsofficier.

الف *alpa*, HIND. onachtzaam, onoplettend, gedachtenloos; verwaarloozen, verzuimen.

الله *Allah*, AR. God. *Segala poedji bagi Allah* alle eer zij God!

ISM. JAT. blz. 1. reg. 2. v. b. *Bismiel lahier rahhman nierrahiem* in den naam van God, den barmhartigen, den ontzerner. SULT. TBR. blz. 1. *Allah idala* de Allerhoogste, de Almáchtige. *Demi Allah* bij God! ik bezweer u.

الذ *alon* zwellen, gelven.

الذنته *aliniah* of *lintah* bloedzuiger.

الو *aloe* stamper.

الو *aloe* ook *haloe* drijven, jagen, wegzenden. *Maka hamba aloe kan deri roumah toewan hamba pergi menonggoe khoboer toewan poetrie* en ik zal u van huis zenden om het graf des priester te gaan bewaken. ISM. JAT. blz. 110. reg. 9. v. o.

الواذ *aloewah*, AR. en PERS. aloe.

الون *dloen* of *alon* aanrollen, zwellen, bewegen, kabbelen. *Om bakh meng-alon memitjah ka pantej* de rollende baren braken op het strand.

اله *Alah* verliezen, overwonnen worden; verlies. *Maka alah Kieda Kieda Hindie bleh Iskander* en de Koning Kieda Hindie werd door Alexander overwonnen. *Meng-alah-kan* bemágtigen, met geweld nemen. *Peng-alah-an* bemagtiging.

اله *aleh* verzetten, verplaatsen.

الهة *Alihat*, AR. afgod, godendom.

الهي *ilahie*, AR. ó God! goddelijk.

الهيئة *ilahiejat*, AR. godheid, goddelijke natuur.

الي *alie*, wenden, keeren. *Angin ber-alie* de wind draait.

الي *alie-alie*, JAV. een slinger. *Meng-alie* slingeren; verhuizen.

أليف *alief*, AR. vriend; de eerste letter.

أليس *alies*, JAV. wenkbrauw.

أليقان *aliepan* duizendpoot. *Aliepan bāra* roode duizendpoot.

أليه *alieh* wenden, keeren.

أما *amad* vervolgens. *Mā* moeder. *Mā tierie* schoonmoeder. *Mā lenang* voedstermoeder. *Mā moeda* vaders zuster.

أماز *amrah* toorn, gramfchap, grimmigheid; vertoornd, vergramd, grimmig, grimmig zijn, worden. *Pemarah* grimmig, haastig, korzelig.

أمام *amad*, AR. priester, voorganger in den Godsdienst.

أمامة *iamamat*, AR. priesterschap.

أمان *aman*, AR. gerustheid, veiligheid.

أمانة *amnat*, AR. een pand dat men iemand toevertrouwt; trouw, getrouwheid.

أمايچ *ambaijang* de vrugt gewoonlijk de paarden manga genaamd.

أمالو *ambaloe* gomlak.

أمايت *ambat* achtervolgen, najagen, inhalen, achterhalen.

أمايت *imbit* met het gansche gezin vertrekken, opbreken. *Imbitkan* doen vertrekken.

أماير *ambar* laf, smakeloos, verschaald.

أماير *ambar* zich ergens dicht bij voegen. *S'orang pōn tiejāda dāpat* *meng-ambār-ie dieju* niemand kon zich bij hem verwoegen.

أماير *ambar-ambar* reukballetje, amber; zeker vrouwen sieraad.

أماير *ambur*, of *hambur* drijven.

أمايس *ambos*, of *hambos* blazen, pompen.

أمايس *imbis* gelijk, eveneens.

أمايخ *ambang* dorpel, drempel.

أمايخ *ombang* dobberen, op het water spelen. *Per-ombang-an* dobbering.

امبڠ ombang mooi, fraai van gelaat. Meng-ombang-ombang-an
zich voor het oog fraai vertoonen.

امبڠ ambong een groot bos hout. Schanskorf.

امبڠ ambing dragen.

امبڠ ombakh golf, baar. Ber-ombakh golven, onstuimig worden.

امبڠ unbokh, zoo noemt men een' slaaf dien men vriendelijk aanspreekt.

امبل ambil nemen, halen; aannemen, aanvatten. Peng-ambil-an
aanneming, aftrekking, beneming. Meng-ambil hati het hart inne-
men. Meng-ambil njawa dooden. Meng-ambil hkhk orang lajin
zich eens anders regt aanmatigen. Ambil pada hati kwalijk nemen.

امبل ambol wederom stuiten.

امبل ombal vochtig; damp, mist, mot.

امبل ombol-ombol vleugeltje, vlaggetje, vaandelstje.

امبلر ombalar stout, ongehoorzaam.

امبلوڠڠ amboelongan zekere plant.

امبن amban doek of sluijer, die over den rechter schouder en onder
den linker arm gedragen wordt. Amban ejkor staartriem. Meng-
amban een kind in eene sluijer dragen.

امبن ambon schanskorf.

امبن ambin of ambien, JAV. verheven zitplaats.

امبن ambon dauw. Ber-ombon bedauwd. Ombon-kan iets in de
dauw zetten. Meng-ombon-le bedauwen.

امبه امبه ان ambah-ambah-an iets dat door verren afstand nauwelijks
zichtbaar is.

امبه amboh willen, begeeren, bewilligen, toestemmen. Peng-amboh
bemiddelaar.

امبه omboh ronde plaat of bord onder aan den stok der Maleische
blaasbalgen.

امبه imbah, JAV. bijdoen, bijvoegen, vermeerderen.

امبي ombie wortel die uit een' kokosnoot schiet.

امت amat zeer, bijzonder, boven mate, bij uitnemendheid, heel,
grootelijks.

Amat: *Amat*: bezien, bekijken, opmerken, nauwkeurig gadeslaan.
Meng-amat-amat-is aanhoudend nauwkeurig gadeslaan. *Peng-amat-amat-an* bespiegeling.

Amat: *Amat* verbieden.

Ummat: *Ummat*, AR. sekte, volk.

Amthal: *Amthal*, AR. spreuken, spreekwijzen, voorbeelden.

Amas of mas: *Amas* of *mas* goud. *Ka-amas-an* gouden, met goud verferd.
Mas oeref stofgoud. *Mas-ter-timpa* geslagen goud. *Mas soetji* zuiver goud. *Mas sa-mata-mata soetji* gelouterd goud. *Mas kardjang* zijn goud van 24 karaat. *Mas kiepal* gouderts, klomp goud. *Mas moeda* slecht goud. *Mas toewah* zijn goud. *Kena mas* goud ontvangen, zich laten omkopen. *Ber-amas* goud bezitten. *Amas-le* vergulden, omkopen.

Amis: *Amis* goor.

Imrak: *Imrak* vasthouden.

Amang dreigen. *Peng-amang* dreiger. *Peng-amang-an* bedreiging.

Ampa: *Ampa* ledig, (zie *hampa*).

Umpama: *Umpama* gelijk, (zie *oepama*).

Ampat vier. *Ampat blas* veertien. *Ampat poeloh* veertig.
Sa-per-ampat een vierde. *Tiega per-ampat* drie vierde.

Ompat achterklappen, lasteren. *Peng-ompat* een lasteraar.
Peng-ompat-an achterklap.

Ampedal: *Ampedal* de maag.

Ampedoe: *Ampedoe* gal.

Ampir nabij, schier, omtrent, (zie *hampir*).

Ampus uitdoen, (zie *hampus*).

Ompas onderwerpen.

Impus hof, tuin, erf, landgoed.

Ampang in dan weg leggen, afluiten.

Imping of omping gerooste rijst die men uit de hand eet.

- امشخ *amping* nabij, (zie *damping*).
- امشخ *impang*, *ompang* beschoeijen, bedammen.
- امشخ *oupong* mierennest.
- امشق *ompikh* bekoren, verleiden. *Peng-ompikh* verleidder.
- امشلو *ampaloe* gomlak.
- امشن *ompan* lokaas, voeder voor beesten.
- امشن *ampon* vergiffenis, vergeving. *Meng-ampon* vergiffenis sehenn, ken, vergeven.
- امشور *ampoe* in de hand vatten, bestieren, regeren.
- امشولر *ampoelur* het merg van boomen.
- امشوپ *ampoanja* eigen, bez. v. n. eigendom, eigendommelijk. *Jong ampoanja koeda* ietoe de eigenaar van dat paard. *Mem-poenja* - is bezitten. *Ampoenja-kun* eigenen, toeëigenen, aanmatigten.
- امشوه *ampoeh* overvloeijen. *Ampoeh-an* watervloed, zondvloed, overvloeijing.
- امشه *ampoeh* zwavelkleur.
- امشي *ampeh* waaizen.
- امشي *ampeh* uithangen, ophangen (als lianen).
- امق *amakh* moeder.
- امق *amakh* verwoed ergens op aanvallen. Moorden, met onverzuimelijke bloeddorst moorden.
- امك *amakh* kleine wormen die somtijds in het aangezicht komen.
- امين *amien*, AR. amen, het zij zoo, voorwaar. ISM. JAT. blz. 131. reg. 3. v. b.
- انانس *ananas* ananas, (zie *nanas*).
- انبياء *anbieja*, AR. profeten, plur. van *nabie*.
- انت *onta* kameel. Eene boete van vijftien spaansche matten. *Bberong onta* struisvogel.
- انتار *antara* tuschenbeiden, tuschenruimte, tuschen. *Meng-an-*

tarā - ie tusfchenbeiden komen, bemiddelen. *Per-antāra* midde-
laar. *Per-antarā - an* tusfchenkomst, bemiddeling. *Pel-antard -*
an een gang, doortogt. *Pddang bel-ant.ira* woestijn. *Iloetan bel-*
antāra een woest bosch. *Antarā - ie* intreden, tusfchen komen,
iets voor iemand verzoeken.

انتت *antat* bieden, aanbieden, aanbrengeu. *Peng-antat* aanbieder.
Peng-antāt - an aanbieding.

انتت *intit* verbergen, verstoppen.

انتت *ontut* zwellen; gezwollen.

انترم *antar-antar* stormbok.

انترم ن *antar-antdr - an* zekere geregtigheid.

انتساب *intisāb*, AR. betrekking.

انتغ *antang* rijststamper.

انتغ *anting* oorring, bag.

انتغ *ontong* fortuin, voordeel, winst. *Ontong bājik* goed geluk, voor-
spoed. *Ontong mālang* of *ontong djāhat* ongeluk, tegenfpoed (*on-*
zong wordt veelal voor geluk geb-zigd). *Ber-ontong* gelukkig.
Meng-ontong - kan bevoordeelen.

انتق *antakh* pijn verwekken, smarten; het steeken van eene zweer.

انتق *antakh* het stampen van een fchip. Het huppelen van een paard.

انتق *antokh* ergens tegen ftoeten.

انتق *antokh* dodderig, flaperig. *Meng-antokh* flaperig zijn.

انتق *intikh* fpikkel, fpat.

انتل *ontol* bol, pil, ronde masfa; een koekje, rond broodje.

انتلس *antelas* of *athelas* fatijn.

انتم *antam*, (zie *hantam*), fmijten, ranselen.

انتم *antam* koppelen, paren.

انتن *intan* diamant.

انتوقن *ontoet - an* honigdauw, brand, ziekte in planten.

انته *antah* niet goed geflampt. *Brās antah* rijst die niet goed ge-
flampt is.

أنته *antah* uitdrukking van onzekerheid. Ik weet het niet; misschien, mogelijk, wie weet.

أنته *anteh* spinnen.

إنته *intihā* of *intāhie*, AR. einde; geëindigd. *Intāhie el kalam* einde van den brief.

أندجت *indjat* tegen iets strijken, stooten.

أندجر *andjar* bewegen. *Meng-andjar* geleiden. *Peng-andjar* leidman.

أندجغ *andjing* hond.

أندجغ *andjong* opperzaal, bovenkamer.

أندجغ *ondjong* reiken, uitsteeken. *Meng-ondjong-ie* bezoeken, verwelkomen.

أندجق *indjakh* treden, stampen met den over, betreden.

أندجق *ondjokh* aanreiken, overhandigen, langens; aantonen, bewijzen.

أندجل *andjal* opsluiten.

أندجم *andjam*, (zie *anjam*), vlechten.

أندجم *ondjam*; (zie *hondjam*), insteeken, inslaan, blijven steeken, gelijk een afgeschoten pijl veelal doet.

أندجير *andjier*, AR. vijf.

أندجيل *indjiel* evangelie. *Pem-brieta indjiel* verkondiger van het evangelie.

أندجت *entjut* een weinig hinken.

أندجت *intjit* uitbannen, verbannen, weggagen; weg! heruit! voort!

أندجر *antjor*, (zie *hantjor*), smelten, dooijen, verbrijzelen, oplossen.

أندجغ *ontjang* reiszak, bundel, tasfche.

أندجق *intjakh*, (zie *indjakh*), met voeten treden, uittrappen.

أندجل *ontjul* een rijgfoer van bloemen.

أندجي *intjie* of *intjej* heer, jufvrouw.

أندر *andir* akademie bij de Braminen.

أندر *ondor* wijken, deinzen, aarzelen.

أندر *indra*, HIND. goden, luchtbewoners. *Ka-indra-an* hemelstreek, lucht.

اندرغ *indarang* op eene zijde liggen.

اندرقور *iudra poera* een staat op Sumatra, die voor heen onafhankelijk was.

اندرم *indaram* ter deeg, lustig.

اندرغ *indong* moeder, nest, baarmoeder. *Indong moetiesja* paarlemoer.
Inlong kastoerie muskusblaas. *Irdong madoe* honigraat.

اندرغ *indong* - *indong* heen en weder schudden. *Indong - kan dnakh*
Jopija tiedor het kind heen en weder schudden opdat het slape.

اندرغ *ondang* en *oendang* wetten, instellingen, reglementen. *Ondang*
atrat landwetten. *Ondang lawut* zee wetten. *Ondang negris* bur-
gerwetten. *Ondang ka - radja - an* rijks wetten, grondwet.

اندرغ *ondong* hoofd en aangezicht dekken om niet gezien te worden.

اندرش *andap* sluipen, ter sluik gaan.

اندرش *iudap* loeren.

اندرلس *indalus* deze naam wordt wel aan het eiland Sumatra gegeven

اندرم *indam* zich lang in het water waschen, baden, wentelen.

اندرم *andam* juistheid, overeenkomst, orde, evenredigheid, even-
gelijkheid.

اندرن *ondan* een krogans.

اندره *indah* geacht, aanzienlijk. Acht geven. *Karana ajah - kae tiejada*
indah akan hamba want mijn vader bemoeit zich met mij niet.

اندره *indah* - *indah* kostbaar, aardig, aanmerkelijk belangrijk, bijzon-
der, dierbaar, wonderlijk, zeldzaam, veelkleurig. *Ber - indah* acti-
ren, achtgeven *Indah - kan* aanmerken, bekreunca, betrachten. *Ka -*
indah - an aanzienlijkheid, cerhaarheid, fraaiheid, liefelijkheid.

اندره *ondeh* uitroeping van ver wondering.

اندری *andej* bij gelijkenis, bij voorbeeld. *Andej - andej - an* gelijkenis
Meng - andej - kan bij gelijkenis spreken. *Doedokh ber - andej - andej*
zittende bij gelijkenis spreken.

اندری *andej* lot, kans. *Loetar andej* het lot werpen.

اندری *andej - ondej* balletjes van meel en zuiker.

اندرید *indieka*, JAV. mijnheer.

انسان *insan*, AR. mensch, menschenkind.

اذشالله *insjd-allahoe*, AR. zoo het God behaagt, onder Gods zegen.

انصار *antsâr*, AR. hulpelingen.

انصاف *intsaf*, AR. redelijkheid, billijkheid, regt. *Ber-intsaf* redelijk, billijk.

انق *anakh* kind; jong van eenig dier. *Anakh laki-laki* een zoon. *Anakh perampoewan* eene dochter. *Anakh adam* adamskind, menschenzoon, mensch. *Anakh piejara* aangénomen kind. *Anakh bngfoe* jongste kind. *Anakh soelung* oudste kind. *Anakh tieria* stiefkind. *Anakh dara* maagd. *Anakh kontji* sleutel. *Anakh tangga* sport van eene ladder. *Anakh liedah* de huid. *Anakh kâwin* echt kind. *Ber-anakh* kinderen hebben, krijgen, baren. *Di per-anakh-kan* geboren worden, *Per-anak-an* afkomst, geboortig, inboorling. *Anakhda* en *anakhanda* koningskind, kind van grooten.

انقياد *inkhiejad*, AR. onderwerping.

انكار *inkâr*, AR. loochening.

انكند *anakanda* kind van een koninklijk of adelijk persoon.

انكيس *ingris* engelsch.

انكيرة *anoegrâh*, HIND. gave, gift, geschenk. *Anoegrâh-kan* begiftigen, begunstigen.

انكبو *angoe*, PERS. duivelsdrek.

انكپور *angoer*, PERS. druif. *Ajer angoer* wijn, druivenfap.

انم *anam* zes. *Ka-anam* zesde.

انو *anoë* die, deze, gene, een zeker. Zoo veel als N. N. *Toewan duos* mijnheer N. N. *Negrie anoë* een zeker land.

انني *anie-anie* aardwormen, witte mierçen.

انني *inieja* hij, zij.

انني *aniejaja* dringen, mishandelen, onderdrukken, afperfen, overlast doen. *Peng-aniejaja-an* onderdrukking, belediging, afperfsing.

انني *anika*, HIND. allerlei soort, menigvuldig. *Aniska-anika* roepa-nja van verschillende gedaante.

انني *annjah* uit den weg gaan, weggaan.

D

أذيه *innjah* babbelen, snappen.

أوا *awá* en *awakh* ligchaam, perfoo.

أوا^ء *oewa* oom of moci.

أواغ *oewang* geld, (zie *wang*).

أوان *awán*, PERS. palcis, lof.

أواو *auwau* soort van aap *wauwau* genaamd.

أوبت *oebát* kruiden, geneesmiddel, artsenij, geneesdrank, zalf, vergif.

Oebát bedil buskruid. *Meng-oebát-ie* geneesmiddelen toedienen.

Peng-oebát geneesheer. *Peng-oebát-an* geneesmiddel, genezing.

أوبر *oebár* zeker rood verfhout.

أوبر *óbor*, JAV fakkel.

أوبرم *oebor-oebor* groote zeekwabben.

أوبغ *oebong*, (zie *hoebong*) verbinden.

أوبن *oeban* kruin van het hoofd; bles; grijze haren.

أوبه *oebah* veranderen. *Meng-oebah-kan per-djandjie-an-nja* zijn verbond breken. *Oebáh-an* verandering. *Ka-oebáh-an* veranderlijk. *Peng-oebáh-an* afwendig.

أوبه *oebie* (*óbie*) aardappelen, wortelen. Er zijn verschillende soorten van, als: *oebie hoctong*, *oebie ópakh*, *oebie lieling*, *oebie áswong*.

أوتار *oetára* noorden, het noorden.

أوتس *oetas* snoer, streng, touw. *Talie sáh su-oetas* een kabeltouw.

Meng-oetas snoeren, rijgen.

أوتس *oetas* kunstenaar, baas. *Ber-oetas* kunstig, vernuftig; arbeiden.

أوتس *oetos* (*oetus*) afvaardigen, beschikken. *Oetós-an* afgezant, ambassadeur, consul. *Peng-oetós-an* afvaardiging, afzending.

أوتغ *oetang*, (zie *hoetang*) schuld.

أوتف *oetakh* brein, hersens, merg.

أوتن *oetan* bosch, woud, (zie *hoetan*).

أوجر *oedjar* spreken, zeggen.

- اوجج *oedjong* punt, uithoek, (zie *hoedjong*).
- اوجن *oedjan* regen, (zie *hoedjan*).
- اوجود *oedjoed*, AR. bestaan, aanwezig, zelfstandigheid (zie *woc-djoed*).
- اوجي *oedjie* toetsen. *Oedjie-an* toets. *Bdte oedjie-an* toetssteen.
Peng-oedjie toetscr, keurmeester.
- اوجش *oetjap* zeggen, spreken, uiten; aanspreken; bidden. *Maka iek-pón meng-oetjap sa-rieboe sjoekor akan hhadlisat teehan jang mah tinggie* zij zond duizend dankzeggingen op tot den allerhoogsten heer. ISM. JAT. blz. 3. reg. 4. v. b.
- اودت *oedoet* tabaksrook. *Meng-oedoet* tabak rooken. *Peng-oedoet* rooker. *Oedoet-an* tabaks-pijp.
- اودر *oedar* bejaard.
- اودر *oedar* voor *hoedar* vasthouden.
- اودغ *oedang* garnaal.
- اودق *oedikh* bovenlanden, (zie *moedikh*).
- اور *dwar* waarden, schatten (bij gisfing).
- اور *awir* eene foort van riet dat zeer dik is.
- اور *óra*, JAV. neen, niet.
- اورت *oerat* ader, zenuw, vezel. *Ber-oerat* geaderd:
- اورت *oerut* wrijven, schaven. De spieren van het ligchaam wrijven, om dezelve lenig te maken.
- اورغ *orang* of *awrang* mensch, perfoon, gast, borst. *Orang laki-laki* een man. *Orang perampoewan* eene vrouw. *Orang-orang-an* schijnmensch, geesten, poppen, beelden.
- اورق *oerup* zalven, besmeeren. *Per-oerdp-an* zalf.
- اورق *oerakh* luchten, aan de lucht blootstellen.
- اوري *oerej* los, onvast, niet verbonden. *Ter-oerej-oerej rambot-nja* met losse haren. *Oerej-kun* losmaken. *Ka-oerej-an* losmaking.
- اوسر *oesir* vervolgen, weggagen, naloopen.
- اوسغ *oesang* graan van vroeger' oogst.

اوسغ *oesong* dragen in een draagstoel, (palanquin). *Oesing-an* draagstoel. *Peng-oesong* drager.

اوسف *oesikh* tergen, uitdagen, tarten, kwellen.

اوسور *oesoer* tol, belasting, schatting.

اوسه *oesuh* noodig, behoeven; benaarstigen, bevljtigen; vlijtig. *Trae-jah* voor *tra oesah* of *tiejida oesuh* onnoodig, het hoeft niet. *Per-oesuh* arbeid, arbeider; bouwen. *Per-oesih-an* bouwning, opbouw, arbeid, getimmer.

اوسي *oesieja* of *oesieja* leeftijd, tijdvak, tijdkring.

اوغ *oewang* geld, (zie *wang*).

اوغك *oengka* of *angka* zekere aap hebbende geen' staart, gaande recht op.

اوغكپلي *oenggul* schuddebollen, slingeren.

اوغو *oengoe* violetkleur, purper, paars.

اواق *awap* damp, wafem.

اواقبي *oepaja* middel, plan, (zie *اواقبي oepaja*).

اواقبت *oepat* achterklappen, belasteren, bezwalken, (zie *ompat*).

اواقبتني *oepetie* belasting, cijns, schatting. *Peng-oepetie* schattingmeester.

اواقس *oepas* gif, vergif uit zekere planten, dat als doodelijk beschouwd wordt.

اواقف *oepakh* aanstoken, aanblazen, ophitsen. *Orang per-oepakh* een aanstoker. *Peng-oepakh* vuurpook, ijzer om het vuur te roeren. *Peng-oepak-an* aanblazing, opstoking.

اواقف *oepakh* koek, oblie.

اواقم *oepam* polijsten, schuren, wrijven, glad maken.

اواقه *oepah* belooning, huur. *Oepah-an* loon. *Orang oepah-an* arbeider, daglooner. *Meng-oepah* loonen, vracht, huur, of port betalen. *Meng-oepah-kan* bekostigen, werkloon betalen, aanbesteden. *Meng-ambil oepah* verbinden, voor loon werken.

اواقه *oepih* pinangschedewaarvan men een emmer maakt.

اواق *Awakh* ligchaam. *Awakh prakoc* scheepsvolk, bootslieden; ruim, hol van het schip.

أوكر *oekir* graveren, snijden. *Peng-oekir* gravcerdet. *Oekier-an* graveerfel. *Peng-oekier-an* het graveren, gravering.

أوكدر *oekor* meten. *Peng-oekdr-an* meting. (zie *hoekor*).

أوكف *oekop* bewierooken. *Oekop-oekóp-an* reukwerk. *Oekóp-an* wiewierookvat.

أول *awal*, AR. eerst, voormaals; begin. *Awal moesim* begin van het faizoen.

أولت *oelat* worm, made, (zie *hoelat*).

أولت *oelit* spelen, streelen, liefkozen.

أولر *oelar* slang. *Oelar bielodakh* adder. *Oelar naga* draak. *Oelar-oelar* een wimpel. *Oelar moeroe* koperkapel.

أولس *oelas* splitsen, vlechten.

أولغ *oelang* aanhouden, aandringen, volharden, herhalen. *Oelang-an* aanhouding, volharding, herhaling.

أولغ *oeling* waggelen.

أوله *óleh* door, bij, om, van wegen. *Kardj-d-kan ietoe óleh-moe* doe dat, laat dat door u gedaan worden. M. S. R. *Ber-óleh* erlangen, genieten, geraken, gewinnen, verkrijgen, aankomen, aanraken, bekomen, bereiken. *Per-ólejh-an* aanwinst, bezitting, bekoiming, genot. *Ka-per-olejh-an* verkrijgbaar. *Sa-óleh-óleh* even of, als of, gelijk.

أولي *oeli* zachtjes omroeren.

أوليغ *oelieng* topzwaar.

أون *dwan* wolk, welke niet door den zon beschenen wordt.

أونتت *oentut* elephantiasis.

أونف *oenakh* bies, distel, doorn.

أونم *oenam* flek.

أونن *ónan* jaarmarkt, kermis.

أوة *awañ* oudste zuster des vaders:

أوباس *oejsa* fussen, ginds en weder bewegen, suizelen.

أويغ *oejong* slingeren, waggelen, rank zijn, niet wel geballast.

أه! *ah* ach! helaas!

أهدأ *ihda*, AR. op den regten weg leiden.

أهل *ahl*, AR. volk, dat tot eene plaats of regering behoort. *Ahlilak*
'nadjoom sterrekijkers.

أهو *ahoe* ho! o!

أبي *ieja* hij, zij, die.

أيا *iejda* ja. *Iejd-kan* ja zeggen, toestemmen, het jawoord geven.

أياقن *iejapan* spijs, victalie. Spijzen die van de tafel der grooten
overfchieten en aan anderen gegeven worden.

أيبا *ieba* grievend, zeer, grief, leed.

أيبو *ieboe* moeder. *ieboe bapa* ouders. *ieboe mas* goudader. *ieboe*
langan de duim. *ieboe foengej* hoofdriever. *ieboe negrie* hoofd-
stad. *Ber-ieboe* eene moeder hebben.

أيت *ietoe* dat, die.

أيت *Ajat*, AR. een vers of spreuk uit den Khoran. Teeken, wonder.
Plaats uit een geschrift.

أيتقون *ietoe-pón* daarop, toen, vervolgens.

أيتغ *ietong* rekenen, tellen, opmaken, (zie *hietong*).

أيتق *ietikh* eend.

أيجاد *iedjad*, AR. voortbrenging, uitvinding.

أيجق *iedjokh* ankertouw, vijgetouw.

أيدر *iedar* omgaan, rondgaan, wentelen, rollen. *Per-idár-an* rond-
wenteling. *Per-iedar-kan* doen rondgaan.

أيدر *iedar* schut buiten eene tent.

أيدم *iedam* en *hiedam* belust zijn. *Iedam-iedám-an* hetgeen waarna
men belust is. *Peng-iedám-an* belustheid.

أيدن *iedan* en *ejdan* gek, dwaas. *Ka-iedán-an* dwaasheid.

أيدو *iedah* of *meng-iedah* een geschenk zenden. *Peng-iedah* een
geschenk.

أجر *Ajer* water; vloeistof; sap; rivier; glans. *Ajer* mas verguldsel. *Ajer antak* brak water. *Ajer banjir* groote afwatering, overstroming. *Ajer bekoe* gestremd water, ijs. *Ajer tdwar* versch, zoetwater. *Ajer idnang* stilstaand water. *Ajer idhor* vlak, ondiep water. *Ajer idalam* diep water. *Ajer sedjokh* koel water. *Ajer sumbahjang* wijwater, water om godsdienstige plegtigheden te verrijgen. *Ajer soewam* laauw water. *Ajer ber-koekos* gedistilleerd water. *Ajer se-mata-mata* zuiver water. *Ajer soesoe* melk. *Ajer angóer* wijn. *Ajer kroh* troebel water. *Ajer kandji* rijstwater, stijffel. *Ajer mdsin* zout water. *Ajer mdwar* rozewater. *Ajer madoe* honig. *Ajer mandi* badwater. *Ajer moeka* kleur, glans van het gelaat. *Ajer hoedjan* regenwater. *Ajer pdjang* wasfend water. *Ajer soerot* afloopend water. *Ber-ajer* water geven, tranen. *Ajer pejrakh* kwikzilver. *Ajer goela* siroop. *Ajer mata* tranen.

أجر *ieri* haten.

أجرت *ejrot* scheef, bogtig; buigen. *Ka-ejrot-an* bogt.

أجرت *ierit* leiden, dragen, slepen.

أجرس *ieris* snijden, kerven, (zie *hieris*).

أجرس *ierus* besprenkelen.

أجرع *iering* volgen, achteraan volgen, vergezellen. *Peng-iering* volger, gezel. *Peng-irieng-an* stoet, gezelschap, aanhangsel.

أجرع *ierong* of *ejrong* kruik, steenen kan, flesch, drinknap.

أجرع *ierop* zuipen, zwelgen. *Peng-ierop* zwelger.

أجرع *ierikh* met voeten treden, onder den voet trappen; dorfchen. *Peng-ierik* dorfcher. *Peng-iriek-an* dorfching.

أجرم *iesam* veelkleurig, afwisselend, (zie *hieram*).

أيس *iesá* aamborstig, (ook *iesakh*).

أيسع *iesang* kieuwen.

أيسف *iesap* zuigen, snuiven, (zie *hiesap*).

أيسف *iesokh* of *ejfokh*, *iesokh* op morgen; des anderen daags, de morgen van den volgenden dag. *Ejfokh harie-nja* des anderen daags. *Ejfoke-an harie-nja* de dag van morgen. *Pada ka-effoke-an harie-nja* op den volgenden dag.

إيسيه *iesie* en *iesi* vullen, laden; vulsel, inhoud. *Iesie roemah* huisgezin, inboedel. *Iesie sorga* hemelling. *Iesie boemi* aardbewoners. *Iesie kawin* huwelijksgoed.

إيغات *iengat* aanmerken, aanzien, acht geven; bedenken, behartigen; opmerken. *Iengat-iengât-an* aandacht. *Ka-ingât-an* bedenkelijk, opmerkelijk, hetgeen in acht te nemen is. *Peng-ingât-an* gheugen, gedachte. *Meng-iengat-kan* doen gedenken, vermanen, gadeslaan. *Per-iengat-kan* te binnen brengen. *Soerat per-ingât-an* aantekeningenboekje, rekening.

إيغرداشر *iengar-bdugar* luidruchtig zijn, ticren, razen; getict, gebaar.

إيغس *iengus* snot.

إيغن *iengin* lust, begeerte; ergens naar haken, verlangen; belust, verliefd; zinnelijke begeerte, eelust. *Ka-ingien-an* begeerlijk.

إيغو *iengoe* wijruit.

إيغه *iengah* kindsch (door ouderdom).

إيقر *iepar* zwager, zwagerin. *Iepar laki-laki* zwager. *Iepar perampocwan* zwagerin.

إيقق *ejpokh* een taschje van bladeren gevlochten.

إيغه *epoh*, *iepo*h vergif, venijn uit het plantenrijk.

إيق *djakh* zee. *Meng-djakh* ziften. *Peng-ajak-an* ziften; zee.

إيك *ieko*, JAV. die, dat.

إيكات *iekat* binden, vastmaken; band, bindsel, bos, bundel. *Peng-iekat-an* aanbinding, bindsel. *Peng-iekat* band, bundel.

إيكوت *iekat* volgen, navolgen; opvolgen, gehoorzamen. *Meng-iekot djalan* den weg volgen. *Di-per-iekot* vervolgd worden. *Peng-iekat* volger. *Ka-iekot-an* die gevolgd moet worden, navolgbaar.

إيكر *ejkor* staart. *Ejkor koeda* paardentaart. *Ejkor bedil* staart van een kanon, de broek van een stuk geschut. *Ejkor mdta* de buitenste hoek van het oog; aanblik, lonk. *Koeda sa-ejkor* een paard. (Achter het getal van vogels of dieren wordt veelal *ejkor* gevoegd.) *HaJam tiega ejkor* drie kippen. *Andjing doewa ejkor* twee honden.

إيكال *iekal* krul, lok; krullen, vlechten.

إيكن *iekan* visch. *Iekan lavyut* zeevisch. *Iekan foengej* riviervisch.

- أيلغ *ejling* aanmerken; overheelen, neigen, (zie *hejling*).
- أيلق *ejlokh* aanlokkelijk, beminnelijk, fraai, schoon. *Ejlokh p̄aras-nja* schoon van gelaat. *Ka-ejlok-an* aanlokkelijk; schoonheid.
- أيم *ajam* en *h̄ajam* hoen, haan. *Ajam djantan* haan. *Ajam betiena* eene hen.
- أيم *iejam* gluren.
- أيمان *iemân*, AR. geloof; bespiegeling van godsdienst. *Orang jang ber-iemân* geloovige.
- أيت *iemat* en *hiemat* zorgvuldig, oplettend.
- أيمي *iemet* gekookte rijst.
- أين *ieni* deze, dit.
- أينچ *ientja-ientja* frisch weder.
- أيندو *ientoe* moeder.
- أينغ *ienang* minne, zoogvrouw. *Ienang peng-Asoh* voedster, minne bij de kinderen der grooten.
- أينقب *ienakh* of *ienakh*, AR. vermakelijk, aangenaam, lekker, vreugdevol; zinnelijk vermaak.
- أيو *ajoe* aai! ach! ei! och! o! (tederlijk). *Meng-ajoe* beklagen.
- أيوين *ajoen* wiegen, heen en weder slingeren.
- أيوين *ajoen-an* wieg.
- أيه *ajak* vader, (hottelijk). *Ajahuda* vader (hottaal).
- أية *ajat*, AR. vers of spreuk uit den Khorân.
- أير *ajar*, Jav. nieuw.
- أيم *anjam* vlechten.

ب

- ب *b*, de tweede letter van het alfabet, genaamd *bā*.
- باب *bāb*, AR. deur, poort; hoofddeel, kapitteil.

بابا *bābā*, HIND. zoon van een aanzienlijk man.

بابن *bābat* bewinden, omwinden; omgorden, omwoelen. *Bābat den- gan lampin* bakeren, met doeken omwinden.

باجر *bāber* losfen, losmaken.

بادن *bāban* pak, bundel, last, vracht.

بابو *bāboe*, JAV. minne.

بادي *bābie* o *bābi* zwijn, varken. *Bābie hostan* wild zwijn.

بات *bāti*, JAV. winst, voordeel.

بات *bātoe* steen. *Bātoe afdh-an* slijpsteen. *Bātoe oedjie-an* toetssteen. *Bātoe bākur* baksteen. *Bātoe brānie* zeilsteen. *Bātoe doega* dieplood. *Bātoe kapāla* hoofchedel. *Djoero bātoe* een die op het anker past, plegtwachter. *Toekang bātoe* metzelaar.

باتر *bātor*, JAV. lastdrager, kruijer; gezel, metgezel.

باتس *bātas*, JAV. grensfcheiding.

باتغ *bātang* stam, stok, tronk; boom; rivier; steel. *Pada hadāp-an-nje bālie ietoe sa-pōhon kājoe di-per boewat-nja bātang-nja deri pada lambāga soewāsa dan dkwon-nja deri pada zamroed dan boewāh nja deri pada nielam dan boengā-nja deri pada poewālam* vóór die bank vervaardigde hij eenen boom, met eenen spinsbekken stam, met bladen van emerald, met safieren vruchten en albasten bloefems. ISM. JAT. blz. 114. reg. 4. v. o. *Sa-bātang pōhon* een boom, een boomstam. *Bātang gdfong* steel van een schep- lepel. *Bātang dier* rivier, stroom. *Batang toehoh* stand des lichaams. *Pe-bātang buntal* de lengte van een kusfen. *Bāting-an* sluitboom in eene stad, rivier, of elders. *Djoero bātang-an* boomwachter.

باتف *bātoek* hoesten; hoest, verkoudheid.

باتو *bātoe* steen, (zie *بات*).

باتي *bātej* voor *bantej* slagten.

باج *bādja* staal.

باج *bādja* mest; een ploeg.

باج *bādjoe* opperkleed, (zie *bādjoe*).

باجغ *badjing* inkhoorn.

باجغ *badjing* zich bij het vuur warmen.

باجف *badjakh* ook *badjon* zeeroover.

باجن *badjan* kom, schotel, pan; eetens vat.

باجو *badjoe* opperkleed, rok. *Maka Isma Jatiem p n di anoegrak-*
kan kâjin dan badjoe dan dastur Isma Jatiem werd met kleederen,
opperkleederen en eenen tulband begiftigd. ISM. JAT. blz. 7. reg.
3. v. o.

باجي *badjie* wig.

باج *batja* lezen, opzeggen. *Maka tietah baginda hej Firdana Man-*
trie! batja hâik.ijat ietoe de vorst beval: he Rijksbestuurder! lees
die geschiedenis. ISM. JAT. blz. 5. reg. 5 v. o. *Maka baginda p n me-*
njoeroek meng-hiejas leboh dan pakan, dan segala orang di joeroek
per b. jiek- ie, maka gâdjah dan koeda p n di per-hiejas orang lah
dengan pe-kâtin jang indah-indah, maka segala p w i e p n per-
gie-lah men-djempot soerat radja Sj. h Roem Saferdan ietoe umpat
orang manrie dan hoeloebalang dengan segala boenji boenjie-an;
maka Isma Jatiem p n pergie-lah, se-telah sampei segala manrie
ietoe, maka soerat ietoe-p n di nâiek-kan orang lah ka atas
gadiah, maka pijong hierani koening ter kambang, maka segala
boenji-boenjie-an p n ber-boenjie lah ter laloe âhlamat boenjie-
nja, maka soerat ietoe p n di drakh orang-lah deng. n be-bripa
ka-moeliejd-an; se-telah datang ka-peng adap-an, maka di
sambot oleh Isma Jatiem, maka laloe di ketakh kan nja di atas
poetardna jang ka-amâs-an ietoe, maka baginda p n ka toewar
seperti âlâmat; maka segala radja-rddju dan manrie hoeloebalang p n
ada h h idlir meng-adap, maka khad'ie Mulek il âddil pon tondokh
menjumbuh serdja mengatâ-kan h h ornat ka-radja-an ietoe laloe
mem-batja soerat ietoe ter-laloe indah-indah boenjie-nja de vorst
beval de groote wegen en marktplaatfen te versieren en door zijne
dienaren in orde te laten brengen; de elefanten en paarden werden
prachtig opgetuigd, alle ambtenaren gingen den brief van den
Koning *Sjah Roem Sjaferdan* afhalen; vier rijksbestuurders en leger-
hoofden met allerlei muziek waren daarbij, en *Isma Jatiem* ging ook
mede; ter bestemde plaats gekomen zijnde werd de brief op eenen ele-
fant geplaatst; waar boven een veelkleurig zonnescerm werd nitge-

spreid; alle speeltuigen klonken zeer plechtig; de brief werd voorts met alle deftigheid rondgedragen: toen men aan het voorhof kwam, nam *Isma Jatiem* denzelven aan en plaatste dien op eenen vergulden zetel: nu verscheen Zijne Majesteit volgens hofgebruik, omringd door alle vorsten ministers en legerhoofden; de opperpriester *Málek il áddil* boog zich eerbiedig, bewees vorstelijke hulde en las vervolgens den brief, wiens inhoud zeer schoon was. ISM. JAT. blz. 94. reg. 10. v. o.

باد *bád*; PERS. wind.

بادغ *bádong* borstplaat, ringplaat, ringkraag.

بادق *bádakh* eenhoorn, rhinoceros. *Bádakh gádjah* rhinoceros met een hoorn. *Bádakh karbau* rhinoceros met twee hoornen.

بادم *bádam*, PERS. amandel.

بادي *bádej* een mes, kleine platte kromme ponjaard:

بادي *bádej* storm, rukwind.

بار *báru* kool, gloeiende kool, heete asch; gezwel.

بار *bárt*, AR. Schöpfer.

بارت *bárd* west. *Bárat dája* zuidwest. *Bárat láwut* noordwest.

بارت *bárot* omwinden; (zie *bábat*).

بارس *báris* gelid; streep, linie. Klankteeken. *Ber-báris* parade maken, (exerceren).

بارغ *bárang* iemand, iets, ettelijk, wat, eenige, hetgeen. *Soewátoe bárang* iets. *Bárang sa-crang* iemand. *Bárang sejápa* wie, iemand, iegelijk. *Bárang sa-peskára* eenigerwijze, eenigzins. *Bárang di mánu* ergens, overal waar. *Bárang ampai poeloh hárie* veertig dagen. *Bárang sa-táhon* een jaar. *Bárang katá-nja* hetgeen hij zegt. *Bárang káli* misschien, somtijds, al te met. *Oleh bárang apa-ápa* ergens door, door iets.

پ بارغ *bárang* - *bávang* goed, goederen, ding, sinnen; slecht, gemeen, gering, alledaags. *Láki-láki ietok boekan bárang-bárang mánoesjéa*, *ánakh RAdja besar djoeqa roepá-nja* hij is geen gering mensch; (maar) schijnt wel een koningszoon te zijn.

بارغ *bárang* (wenschende tijd). *Bárang di sampej-kan Allah* God moge het doen toekomen.

بارنگ *bârong* hut, eent. *Maka Amier Hhâfien pon menjoeroh mendiric-kan bârong-bârong, ada-pon segala kâjoe jang di tetakk dkan di per-boewai bârong ietoe sakaliën-nja ber-dâraâ Amier Hhâfien beval eenige hutten op te slaan, en alle boomen die daarvoor geveld werden bloedden. Ber-bârong in hutten wonen.*

بارنگ *bâring* liggen, rusten *Bâring-kan* doen liggen, nederliggen. *Maka Permejsorej Indra pôn ber-bâring-bâring de koningin Indra lag te rusten. ISM JAT. blz. 25. reg. 13. v. 0.*

بارا *bârah* jagen, vervolgen.

بارا *bârah* ontsteking.

بازار *bâzâr*, PERS. markt, koopplaats.

باس *bâsa* (verbastering van *bahâsa*) taal, spraak.

باسا *bâsah* nat, vochtig, drassig, groen, versch. *Maka di liehat-nja kâjin ietoe lagi bâsah zij zag dat het kleed nog nat was. ISM. JAT. blz. 32. reg. 12. v. 0. Kâjin bâsah-an Râdja badkleed des konings. ISM. JAT. blz. 34. reg. 1. v. 6. Mem-bâsah en bâsah-kan natten, betten, bevochtigen, doorhalen. Pem-bâsah-an bevochtiging.*

باسا *bâsoh* wasschen, reinigen, spoelen. *Tampat memâsoh* waschplaats. *Pem-bâsoh* wasschet. *Maka Bagluda pôn mem-bâsoh badjoe-nja dan satoewal-nja de Vorst wiesch zijn opperkleed en broek. SULTH. IBR. blz. 8.*

باسي *bâsie* muf, duf, goor; schimmelig, garstig.

باطل *bâthil*, AR. onregt.

باطن *bâthin*, AR. inwendig, innerlijk, innig, verborgen. *Thidhir wa bâthin in- en uitwendig.*

بانگات *bângat* dadelijk, driftig, gaauw; haastig, spoedig, onmiddellijk. *Bângat-bângat* zeer haastig. *Bêr-bângat* haasten, spoed maken, reppen. *Ber-bângat-bangât-an* heet gebakerd zijn. *Bângat-kan* verhaasten. *Pem-bângat* aandrijver, haastig mensch.

بانگر *bângar* tieren, razen.

بانگل *bângol* hardhoorend.

بانگن *bângon* opstaan, ontwaken. *Bângon-kan* opwekken, wakker

maker. *Bāngon-bāngón-an* wachthuis, uitkijktoren, wachttoren.

بَانْغُو *bāngoe* soort van kraanvogel.

بَابَا *bāpa* vader. *Ber-bāpa* een vader hebben.

بَاكِي *bākie*, Ar. bestendig, voortdurend, eeuwig; overschot, balans.

بَاكْت *bākat* het breken der golven op de klippen, branding.

بَاكْر *bākar* branden; door vuur verteren. *Ka-bakār-an* brand; brandbaar.

بَاكْس *bākas* een ding daar men iets in bergt; een doos, mand, korf.

بَاكْغ *bākoug* een bloem van de leliefoort.

بَاكَل *bākal* leeftocht, mondbehoefden, (zie *bekal*).

بَاكَل *bākal* werk dat gemaakt, doch nog ruw en ongepolijst is.

بَاكَل *bākal* optreden in hooger bediening.

بَاكَل *bākol* mand die gevlochten is, (zie *bakól*).

بَاكَم *bākam* eene soort van robijn.

بَاكِس *bāgas* en *bāgoes*, JAV. schoon, fraai, aantrekkelijk.

بَاكِي *bāgej* soort, fatsoen, gelijk. *Sa-bāgej* eenerlei, gelijk, eveneens. *Pada bagej-nja* naar zijnen aard. *Bāgej-bagej* allerhande. *Tiefāda su-bāgej-nja* gadeloos, dat zijns gelijken niet heeft. *Pel-bāgej* verscheiden. *Sa-rātoes docwa blas bāgej rāgum boeujie nja* honderd en twaalf afwisselende klanken (modulations). ISM JAT. blz. 21. reg. 10. v. b.

بَاَل *bālu* volk, gemeen volk, onderdanen. *Bila tantāra* leger, troepen. *Ber-lindong-kan dirie-nja deri bālu sutroe-nja* zich beveiligen voor het leger zijner vijanden. ISM. JAT. blz. 78. reg. 2. v. b.

بَاَلْحَق *bi'l'ħħakħ*, Ar. inderdaad, zeker.

بَاَلُر *bālor* kastijding.

بَاَلَس *bālas* vergelden, beantwoorden, dankbaar zijn, erkentelijk zijn; beloonen. *Per-bālas-kan* wreken, bezoeken. *Ka-bālas-an* vergelding. *Pem-bālas-an* bezoeking. *Bālas soerat* eene brief beantwoorden. *Māka di bālas-nja soerat ietoe* en hij beantwoordde dien brief.

بالغ *balong* hancam.

بالغ *bâlighr* huwbaar, volwasfen. *Akhal bâlighr* mondig, tot jaren van onderscheid gekomen.

بالغ *bâlikh* keeren, omkeeren, wederkeeren. *Dan dengan bâlikh-nja* en in tegendeel. *Ka-bâlikh* achter, aan de andere zijde, over. *Ter-bâlikh* omgeslagen. *Maka toewan Ratna Tendara pôn ber-bâlikh ka kierie* en de juffer *Ratna Sendara* wendde zich links om. *ISM. JAT. blz. 29. reg. 6. v. o.* *Maka toewan Poetrie pôn ber-bangkî ka-bâlikh tierej* en de Prinfes rees op achter het gordijn. *ISM. JAT. blz. 35. reg. 12. v. o.*

بالغ *bâlam* zekere duif.

بالغ *bâloe* weduwnaar of weduwe.

بالغ *bâloet* en *beloet* aal.

بالغ *bâlie* een eiland beoosten Java.

بالغ *bâlie* *bâlie* open vertrek, raadszaal; bank, zitplaats, bank om op te slapen. *Maka pada kôtiëka ietoe ber-himpon marieka ietoe sekaliën pada bâlie peng-adâp-an ietoe* op dat tijdstip verzamelden zij zich alle in de voorzaal. *ISM. JAT. blz. 140. reg. 7. v. b.*

بالغ *bâlëjra* schietspoel.

بالغ *bâlëj*-roewang galerij, voorhof, (zie *bâlëjrong*).

بالغ *bâlieng*-*bâlieng* waterhoen.

بالغ *bâlëjoe* castratus.

بالغ *bânas*, *Ar.* wollen kleed.

بالغ *bânie* of *bunni* zaad, (zie *benih*).

بالغ *bânier* looten van groote boomën, welke dicht bij den wortel uitschieten.

بالغ *bânien* kleine landschildpad.

بالغ *bâwa* brengen, dragen, bijbrengen, aanhalen. *Mem-bâwa itzbat* eene bevestiging voortbrengen. *Pem-bâwa* een brenger. *Pem-bâwa-an* aanbrenging, veroorzaking, aanhaling. *Bâwa meng-adâp* binnenleiden, inleiden, voor iemand brengen (introducere). *ISM. JAT. blz. 5. reg. 7. v. b.*

جاو *bawoe* reuk, geur, lucht. *Bawoe-daw'n* reukwerk. *Haroem bawoe-nja* geurig, aangenaam van geur. *Ber-bawoe* rieken, reuk van zich geven, geur verspreiden. *Maka mandie-lah Baginda doema laki istrie; se-telah soedah mandie, taloe memakej pe-kajin jang indah-indah dan bawoe daw'n jang amap-haroem* het vorstelijk paar baadde zich, trok vervolgens prachtige kleederen aan en bediende zich van geurige reukwerken. ISM. JAT. blz. 25. reg. 1. v. o. *Tjjeom bawoe* ruiken

جاوت *bawat* neigen, nederhangen, overhellen. *Talis bawat-an* de brasfen.

جاور *bawar* zekere visch.

جاور *bawar* of *bawur* gemengd, hol over bol, beroerd, ontsteld, onder een gemengd. *Tjampor bawar woest*, verward, mengelklomp, chaos; verwarring.

جاوش *bawang* ui, ajuin, look.

جاوش *bawah* beneden, onder. *Di bawah* beneden, daaronder. *Di bawah angin* beneden wind, aan lij.

جاوه *bahoe* of *bauh* schouder.

جاينت *bajat* rijst zaaijen om te verplanten. *Moesm mem-bajat* zaaitijd.

جاير *bajer* betalen. *Pem-bajar* betaler. *Pem-bajar-an* betaling.

جاينغ *bajang* schaduw; spookfel, verschijnfel, geest, schim.

جايق *bajik* of *bajik* goed, wel, gunstig, aangenaam, deugdzaam. *Bajikh-bajikh* braaf, deftig, met aandacht. *Bajik-lah* het is wel! laat het zijn! ISM. JAT. blz. 3. reg. 12. v. b.

جايكى *bajik-ie* doen, maken; herstellen. *Ber-bajik-ie* te regt brengen, geruststellen, vertroosten, goedmaken. *Mem-bajik-ie* bevestigen, bevestigen, goedmaken, in orde brengen, beschaven, var fouten zuiveren, verbeteren. *Ka-bajiek-an* goedheid, deugdzaamheid.

جايم *bajam* moeskruid (spinazie).

جاين *bajan* perekiet.

جايو *bajoe*, HIND. windvlaag. *Vaijoe* de god der winden, Eool.

جايوغ *bajoeng* foort van hakmes.

بایچه *bajoh* veelwifverij.

بایچر *bajir*, JAV. onverwacht onweder van regen en wind, gróote afwatering.

بایچه *banjakh* veel, menig. *Sa-banjakh-banjakh* zoo veel als. *Per-banjakh* vermenigvuldigen. *Ka-banjak-an* menigte, drom, grootheid, veelheid. *Orang jang banjakh* de menigte, het publiek. *Per-banjak-an* vermeerdering, aangroei.

ببت *bebat*, (zie *babat*) omwinden.

ببراق *be brapa* verscheiden, veel, cenige. *Be-brapa hdr: e lamá-nja* een geruime tijd.

ببیل *bebat* onwetend, ongeoeffend, onnoozel. *Ka-bebat-an* onwetendheid. *Ieja djoewa toehan jang meng-ampun segala hamba jang bebat* ook hij is de heer die vergiffenis schenkt aan al zijne onwetende dienaren ISM. JAT. blz. 1. reg. 6. v. b.

ببوشن *boebóng-an* vorst van een huis.

ببتی *biti*, staatsdochter van Prinsessen welke nog niet huwbaar zijn.

ببتار *bitara*, HIND. en JAV. Koning, perso-n uit de tabelleer. *Bitara Mádja Pahit* de Koning van Madja Pahit. *Bitara goeroñ* donderaar, Dondergod, Jupiter. *Padoeka bitara* zijne Majesteit de Koning. *Seperti Bitara Goetoe toeron ka doenieja* het was even als of de Dondergod op aarde daalde. ISM. JAT. blz. 205. reg. 12. v. o.

ببتاق *butápa* of *betápa* hoedanig, waarom.

ببتاویه *batáwiah* en *batáwie* Batavia.

ببتروی *botrawie*, JAV. poel, stilstaand wáter.

ببتس *betis* het been, gedeelte van het ligchaam onder de knie. *Boewah betis* de kuit. *Had: p an betis* de scheen.

ببتغ *beting* bank, ondiepte in zee, welke zichtbaar is.

ببتف *batikh* kleederen schilderen. *Kajin batikh Batáwie* kleedjes welke te Batavia gefchilderd of geverwd zijn.

ببتل *betul* regt, bevoegd, opragt, billijk, effen, gelijk, trouw, getrouw, juist.

ببتل *betul-betul* zonder omwegen, regtuit, getrouwelijk. *Betulkan* regt maken, in orde brengen. *Dengan sa-betul-uja* in opregtheid, getrouw. *Mem-betul-ie soengej* regt door eene rivier

gaan. *Ber-betul-an* regt tegen over. *Ku-betul-an* opregtheid, juistheid; hetgeen nog te regt te brengen is, herstelbaar.

بتوة *betocwah* of *ber-toewah* vrij van toevallen, onkwetsbaar, kogelvrij.

بتنه *betah* vrij van ziekte, hersteld; wel zijn, gezond zijn.

بتينه *betiēna* wijfje. *Orang betiēna* vrouw. *Siēga betiēna* leerwin, *Koēda betiēna* merrie. *Betiēna* wordt veelal voor het wijfje van dieren gebezigd en zelden voor vrouwen, ten zij bij onbeschaafde volken, welke weinig taalkennis bezitten; daarentegen is het zeer belagchelijk om van het wijfje van eenig dier sprekende, het woord *perampoewan* te bezigen, als *djam perampoewan*, *koēda perampoewan*, daar zuks het denkbeeld doet onttaan dat zoodanig dier eene vrouw tot moeder heeft.

بتانه *badjānah* vaas, pot, bak. *Seperti boēnga di tabor di dālam badjānah* even als bloemen, welke in een vaas gezaaid zijn. ISM. JAT. blz. 142. reg. 1. v. o.

بتقف *bidjikh*, JAV. goed, deugdzaam.

بتقسان *bidjakhšana* bedachtzaam, vlug, snedig, vernuftig; bedachtzaamheid. *Maka fikir bāginda tetoe, ada-pin Isma Jatiem ieni bidjakhšana ro-pa orang-nja dan lakoe-nja ieni pada perasd-an-koe ieni* de Vorst dacht, deze Isma Jatiem is Ichrander in zijn voorkomen en in zijne manieren (ten minste) volgens mijn gevoelen. ISM. JAT. blz. 6. reg. 2. v. b.

بتچار *bitjara*, HIND. raad, (*yoncithum*) raadsvergadering, gevoelen, gedachte, meening, overlegging, redenering, beraad. *Sabitjara* eenstemmig, van een gevoelen. *Mem-bitjara-kan* raadplegen, aantaden, beraadslagen. *Orang ber-bitjara* een wel beraden man. *Pem-bitjara* aanrader. *Pe-bitjara-an* raadszaal. *Pe-kardja-an jang tiefada ter-bitjara-kan* eene onherstelbare zaak; iets waar geen raad voor is.

بتجان *batjana* watertobbe; regenbak.

بتاروي *beddawie* Badouinen, inwoners van Weest Arabië; boeren; plunderaar.

بتعت *bidat* ketterij. *Orang bidat* ketter.

بتق *bedakh* rijstmeel of andere fijne poeder om het ligchaam te smeren, nadat men zich gebaad heeft, gevende eene zachtheid en

aangename geur aan het vel. *Bedakh dap langjer* poeder en waschwater. ISM. JAT. biz. 30. reg. 1. v. o. *Ber-bedakh* het ligchaam met zoolanigen poeder smeren.

بدوكه *bedokh* de tijd van negen uur des nachts tot twaalf of twee ure toe.

بدیل *bedil* geschut, schietgeweer, roer, bus. *Bedil samboejam* Lein-geschut. *Bedil ja-poetjokh* één geweer. *Anakh bedil en peloeroe bedil* muskottkogel. *Memedil* vuren. *Oebas bedil* buskruid. *Telienga bedil* de pan. *Chazinaah bedil* de kruidkamer. *Sárong bedil* de lade. *Láras bedil* de loop. *Lantah bedil* de beugel. *Pitiek-an* de haan. *Madra bedil* het vizier. *Peng-aloe* de kogel, *Peng-álahk* de stamper, laadstok. *Peng-álakh* laadkruid. *Tamhat peng-álakh* het laadgat. *Pen-djawat bedil* busfchietcr. *Djoero bedil mariejam* artillerie meesten.

بدن *badan*, Ar. ligchaam, persoon.

بدون *bidowan* zanger, speelman, muzikant, danser, danseres; hofpop.

بدووندا *badawanda* hellebaardier, lijfwachter.

بدی *boedie* wijsheid, verstand, vernuft; besef, geest. *Boedie bijára* overleg, wijze raad.

بدیادی *bidiejädarie* hemelsche nimf, engelín. *Maka toewan poetrie ietoe pón ter-láloe ejloké páras-nja, ja-bágej bidiejädarie dálam kiejàngan roepá-nja* de Prínsef was zeer schoon van ge-
laat, zij geleek eene nimf uit hemelsche gewesten.

بدیح *badiehh* hond, vlegel, nikker, duivel, lomperd (scheldwoord).

بدیمان *boedimán*, HIND. wijs, vernuftig.

بر *ber* vóór een zelfstandig naamwoord geplaatst zijnde, geeft zulks de bezitting van hetzelfde te kennen, als: *istrie* eene vrouw. *Ber-istrie* eene vrouw hebben. *Sítjap* vleugel, *ber-sítjap* gevleugeld. *Leboe* moeder, *ber-icboe* eene moeder hebben. *Ber-ejkor* eene staart hebben. *Ber* wordt ook somtijds voor het werkwoord gesteld om de beteekenis te veranderen, als: *Lári*, *Ber-lárie* loopen, vluchten. *Djálán*, *Ber-djálán* gaan, en zoo voor meest alle onzijdige werkwoorden; doch voor de bedrijvende werkwoorden geplaatst zijnde, veranderen dezelve veelal in deelwoorden, als: *loemor* bemorfen, *ber-loemor* bemorst, bevlakt.

برات *barât*, AR. zendbrief.

براقن *brângan* rattenkruid.

براق *brâpa* of *barâpa* hoeveel, hoezeer; ettelijke. *Tiejâda brâpa* niet veel. *Brâpa besar* hoe groot. *Brapa seniekit* hoe weinig. *Brapa lebeh* hoe veel te meer. *Brâpa lama* hoe lang. *Be-brapa* eenige, ettelijke, verscheiden.

براق *borâk* en *borak* dier van uitstekende snelheid, Mohhamad reisde er mede door de zeven hemelen. Dit dier zou langer dan een paard en lager dan een kameel zijn; doch is fabelachtig.

برانداه *barandah*, PORT. balkon, open galerij.

براذب *ber-Anakh* voortbrengen, baren, verlossen; kinderen hebben.

براني *barâni* durven; dapper, driest, gehard, stout, vermetel, gewaagd. *Mem-baranie-kan* aanmoedigen, aanvuren. *Ka-baranie-an* stoutmoedigheid, dapperheid, vermetelheid. *Maka sukaliën pên tiejâda branië singgah pada poeloe ietoe* en niemand durfde dat eiland aandoen. ISM. JAT. blz. 17. reg. 6. v. b.

براهي *birâhie* beminnen, verliefd zijn. *Pem-birâhie* minnaar, be-minnaar.

برات *brat* zwaar, wegende; moeilijk; onderdrukkend; gewigtig; gewigt. *Mem-brât-ie* bezwaren. *Mem-brat-kan* verzwaren. *Ka-brât-an* zwaarte, gewigt, moeilijkheid, bezwarend.

برتوة *ber-toewah* onkwetsbaar.

برس *bras* rijst.

برسن *berfin* niezen.

برسو *ber-soewa* ontmoeten.

برق *burokh* eene apenfoort gelijk aan eenen haviaan, met eenen rooden en kleinen staart.

برکالي *ber-kâlei* of *ber-kalâhie* vechten, (zie *kalâhie*).

برکت *berkat* zegen, voorspoed, kracht. *Mem-berkat-kan* zegenen.

برکس *berkas* bundel, bos, garf, schoof. *Mem-berkas* in lossen schoeven of garven binden.

برم *bram* of *brum* zekere sterke drank van rijst.

برمادونغ *ber-mânoeng* peinzend, mijmerend.

برذغ *bernang* zwemmem.

برني *bornej*, *burni* en *boernie* Borneo, groot eiland in den Ooster-
schen Archipel.

برنيآگ *berniejaga*, HIND. handel drijven.

برواغ *berowang* of *broewang* beer,

بروچي *baroetjie* manu actuur van zijde en katoen.

بروله *ber-oleh* verkrijgen, bekomen, bezitten. *Per-oleh-an* verkrij-
ging, aanwinst.

برون *baroena*, HIND. *Varoena* de godheid der Hindostaansche fabel-
leer, welke over den oceaan het gebied voert: Neptunus,

برونج *brónong* mand waarin rijst en peper verzameld wordt,

برة *brat* zwaar, (zie *برت*).

برهال *berhála* afgod, valsche god, een voorwerp van aanbidding.

برهان *burhán* vaste grond,

برهان *berhána* en *sa-berhána* geheel.

برهمن *barahman*, PERS. brahman, brachman; wijsgeer van de vas-
te kust van Indië.

برهنت *berhenti*, (zie *hentie*) stoppen, ophouden, stilhouden, rus-
ten. *Tampat per-hentie-an* rustplaats, pleisterplaats.

بري *brie*, *berie* geven, aanlangen; gedoogen, toestaan. *Brie ákoe*
n-áfi sediekít geef mij een weinig rijst. *Brie táhoe* kennis geven.
Brie háti aanmoedigen. *Brie ámpon* vergiffenis schenken. *Brie*
hhorat eeren. *Brie derma* aalmoezen geven. *Brie kendór* losma-
ken. *Brie lárte* laten loopen. *Di brie Allah* God geve! *Pem-brie-*
an gave, gift, geschenk. *Pem-brie* geveer.

بري *berie-berie* draakvlieg.

برسيه *brisich* en *beresih* zuiver, klaar, schoon. *Mem-bajik-ie* *brisich*
reinigen, schoonmaken.

بريت *brieta*, HIND. berigt, boodschap, nieuws, faam, tijding,
bekendmaking. *Mem-brieta* aanbrengen, bekendmaken. *Pem-*
brieta aanbrengrer, bekendmaker, aankondiger. *Pem-brieta-an* aan-
kondiging, bekendmaking.

بريغين *baricugin* zekere boom, *wariengin* geheiligde boom.

بستاری *bestarie*, HIND. volleerd, vol talenten.

بسن *besan* groot, aanzienlijk, hoog in rang. *Hiti besar* envelmoed, groothartigheid, hoogmoedigheid. *Besar katie-nja* bits, dartel; edelmoedig; eigenwijs; groothartig. *Mem-besar-kan* groot maken, verheerlijken, verheffen. *Ka-besar-an* aanmerkelijkheid, aanzienlijkheid, grootheid, mogendheid, trotschheid. *Per-besir-an* grootmaking.

بسم *bismi*, AR. in den naam van. SULTH, IBR. blz. 1.

بسن *bisnoe*, HIND. *Vishnoe* een der voornamen Hindostaansche Godheden.

بسی *besie* ijzer. *Toekang besie* een smid. *Besie branie* magneet.

بسی *bisij* en *bise* handig; net, schoon; sierlijk, welgeschikt, versierd.

بطالت *bathalat*, AR. ledigheid, ijdelheid.

بطریت *bathriekh*, AR. patriarch, aartsvader.

بدم *bād*, AR. en *bādoe* voorts, wijders, nu. *Wa-bādoe* daarna.

بغداد *baghradd*, AR. Bagdad.

بغل *baghral*, AR. muilezel.

بغیر *baghier*, AR. uitgenomen, uitgezonderd.

بغ *bang*, AR. roeping tot het gebed.

بغبغ *bongbong* afdalen aan wederzijden, gelijk daken van huizen.

بغس *bangsa* en *bangsja* afkomst, ras, kast, familie, bloed, geslacht. *Ber-bangsja* adelijk.

بغسال *bangsäl* en *bangsäl* werf, schuur, pakhuis, (dit woord is weinig bekend).

بغشاون *bangsjawan* van hooge afkomst, aloud, adelijk, edel, van eene aanzienelijke geboorte. *Per-bangsjä-an* adel, adeldom.

بغسو *bongsöe* laatstgeboren; jongste kind.

بغسی *bangsie* fluit.

بغغ *bingong* suf, verbijsterd, (zie *biengong*).

بغک *bangka* een eiland dat veel tin oplevert. Hetzelve behoorde tot in het jaar 1812 aan den Vorst van *Palembang*; doch is sedert dien tijd onder Europeesch gezag geweest.

- بنك *bangka* of *bongka* trötsch, opgeblazen, gezwollen.
- بنكار *bangkara* of *oelang bangkara* eene soort van garmalen.
- بنكارنج *bingkayang* kameleon, groote venijnige haagdis.
- بنكاون *bangkawan* daklat; lat waaraan het dakriet wordt vastgehecht.
- بنكت *bangkit* oprijzen, opstaan. *Bangkit-kan* opheffen, opbeuren. *Mem-bangkit-kan* doen opstaan. *Ka-bangkit-an* opstanding, oprijzen. Hetgeen opgewekt of opgeheven kan worden.
- بنكار *bangkar* ophalen, opheffen, (zie *bingkar*).
- بنكوس *bongkos* bundel, buidel, pak, baal, overtrek'el. *Mem-bongkos* overtrekken, bewinden, inwoelen. *Ber-bongkos-bongkos-kan* fommelen. *Mem-bongkos-kan* pakken, inpakken.
- بنكغ *bangkang* verslaan, kwetsen.
- بنكغ *bangkang* lam.
- بنكغ *bingking* grimmig, korzel; terging; oproerig.
- بنكك *bangkakh* gezwel; gezwollen.
- بنكك *bongkakh* bogchel, bult.
- بنكل *bangkil* verwijten. *Pem-bangkiel-an* verwijt.
- بنكل *bongkal* goudgewicht; een zeker gewigt goud.
- بنكل *bongkol* knobbel, knoest, kwast.
- بنكلول *bangka-hoeloe* of *bangkoeloe* Bencoeën op Sumatra.
- بنكلي *bangkej* een lijk, doode, krenge.
- بننت *basta* of *bustas*, zeker Oostindisch lijnwaad.
- بنك *bakha*, AR. duurzaam, onvergankelijk, onsterfelijk, eeuwig. *Maka pindâh-lah ieja deri pada negrie jang fena ka-pada negrie jang bakha* hij ging uit de sterfelijke in de onsterfelijke wereld over. MAL. BR.
- بنكتي *bakhtie* deugd, gehoorzaamheid; dienst omtrent God; dienst van minderen jegens meerderen. *Ber-bakhtie* dienen, dienst doen, gehoorzamen, godsdienttig. *Ka-bakhtie-an* godvrucht, goede dienst, gehoorzaamheid. *Jang ka-bakhtie-an-koc icni toewun-kuz mahd moelieja jang tãhoe akan dieja* wat mijne gedieasftigheid be-

treft, mijnheer de hoogverhevene kent dezelve. ISM. JAT. blz. 19.
reg. 3. v. o.

بکیر *bikir* AR. maagd.

بکس *bekas* merk, teeken, indruk; wegens. *Bekas tingan* handteekening. *Bekas kaki* voetspoor. *Bekas toboh* geschenk.

بکف *bekakh* voorttellen;

بکال *bekal* eetwaar, voorraad. *Bekal di djalan* voorraad voor eene reis. *Maka djer bekal dalam kapal hamba pón habis* de voorraad van water in ons schip was op. ISM. JAT. blz. 17. reg. 1. v. b.

بکم *bekam* koppen, bloed laten.

بکوه *bekoe* stollen, bevrozen.

بکول *bakoel* en *bakol* een kleine mand.

بکی *bigi* aan, voor, tot, bij, naar.

بکیمان *bagimāna* hoe, hoedanig. *Se-bagimāna* nog zoo; zoo als.

بکیند *baginda* zijne hoogheid; majesteit; titel van Souverainen.

بکپی *bagej* als, gelijk, zoo als, eveneens. *Sa-bagej* zoo als, gelijk aan.

بکیت *bagietoe* van *bagie* en *tetoe* zoo als dat, alzoo, op die wijs, in dier voege, even zoo, zoo.

بکینن *bagieni* aldus, dus, dusdanig; van *bagej* en *ieni*.

بیل *bel* (zie *ber*).

بیل *beld* AR. rampspoed, onheil, ellende. *Beld doeniejā* aardsetie ellende. *Beld senie* toring.

بیل *beld* helpen; hulp.

بیلبر *beldbor* spijs, voorraad, rantsoen.

بیلچن *beldijan* gezoute, gedroogde, gestampte garnalen.

بیلغ *belduga* een aarden pan of pot zonder ooren.

بیلک *belāka* en *beldga* geheel en al, al te gader, gansch.

بیلکغ *belākang* achterdeel, achterste, rug *Pintoe blikang* achter deur. *Di blākang* achter. *Deri blākang* van achteren. *Ka-blākang* achterwaards, naar achter. *Mem-blākang-ie* aarzelen; achter iemand gaan, achterstellen. *Mem-blākang-kan* doen achterstellen, onderkruipen.

بلالنگ *bilalang* sprinkhaan.

بلالک *balalakh* wit plekje op het oog.

بلالې *bulalej* tromp, snuit van een' Olifant.

بلایم *beldjam* zekere visch gelijk aan barbeel.

بلبل *bulbul*, PERS. nachtegaal; (slechts in naam bekend bij de Maleijers),

بلت *belat* vischfuijk, (zie *belej*).

بلت *belit*, *balt* en *beliet* omwinden, svingeren, strengelen, kronkelen.

بلدر *beladar* (*belodroe*) PORT. (*veludo*) fluweel.

بلدو *beldoewa*, PORT. (*velulo*) fluweel. *Beldoewa* dan *dejwangga* fluweel en tapijtwerk.

بلت *belut* weven. *Pem-belut-an* weefgetouw.

بلر *belar* bond, veelkleurig; vlekken op het ligchaam, welke door ziekte ontstaan.

بلس *blas* of *belas* decimaal bijvoegsel bij de getallen tusfchen tien en twintig. *Sa-blas* elf. *Doewa blas* twaalf. *Ka-sembielan blas* negentiende.

بلس *balas*, *blas* of *halis* deernis, medelijden.

بلغم *balghram*, AR. fluim, slijm.

بلغ *belang* gevlekt, boort.

بلم *belom*, *bulom* nog niet. *Tetdpic hhasrat Rdja djoega jang belom hamba ber-bleh* maar hetgeen de Koning wenscht te hebben, heb ik nog niet verkregen. ISM. JAT. blz. 16. reg. 7. v. o. *Sa-belom* zoo lang als nog niet.

بلمان *bila-mana* als, wanneer.

بلمبغ *balembang* bundel, tros.

بلمبغ *belimbing* zekere vrucht.

بلمقي *belampej* nog niet.

بلنتار *bel-antara* groote tusfchenruimte, woud, woestijn, wildernis.

بلنج *belanja* onkosten; arbeidsloon; geld om van te leven, zak-

geld, vertering, bekostiging. *Belandjā-kan* bekostigen, onkosten maken, besteden, wagen. *Pem-belandjā-an* besteding. *Mākan dan pe-kājin dan belandja* kost, kleeding en vertering. ISM. JAT. blz. 98. reg. 8. v. o.

بلندوي *bolandoewie* nederlandsch, hollandsch.

بلوت *beloet* aal.

بلودق *bilodakh* aspis, adder, zeer vergiftige slang.

بلوكر *baloekar* kreupelhout, jong hout, wildernis, struiken. *Handakh di bāwa ter-laloe foekar, kārana ber-djālan di dālam baloekar, jemoet-lah dengan doerie dan ākar, lāgi pānas bāgej di bākar* het zou al te moeilijk zijn het (kind) mede te nemen, daar wij door struiken moeten gaan, die vol mieren, doornen en onkruid zijn, te meer daar het brandend heet is. S. B. S.

بلوغ *beloelang* huid, vel. *Beloelang karbau* buffelhuid.

بلوم *beloem* nog niet, (zie *belom*).

بلوهن *beloehan* een huisje dat men op een olifant zet.

بله *belah* splijten, kloven, bersten; in tweeën houwen. *Mem-blah* bamboe bamboes kloven. *Belah-belah* kloven, spleten. *Belah* zijde, kant, deel, hoek. *Di sa-blah* op eene zijde, aan den kant. *Sa-belah octāra* noordzijde. *Su-belah rāngan* de eene hand. *Mata sa-belah* eenoogig. *Menjeblah-kan* afscheiden, doorhouwen, ter zijde zetten. *Penjeblah* tegenpartijder. *Penjeblāh-an* eenzijdigheid.

بلي *belej*, Ar. voorzeker; ja, alzo.

بلي *balei* stoeijen.

بلي *belie*, *belie*, *blie* koopen. *Pem-belie* koopman, koper. *Pem-belie-an* koopplaats, koophuis, markt. *Dagāng-an jang tiejāda ter-belie ōleh orang dālam negrie* koopgoederen, die niet door de inwoners der plaats gekocht worden. MAL. BR.

بليا *boliejā* schoon, mooi van gestalte.

بليبس *bliebis* duikelaar, wilde eend.

بليت *belies* draaijen, omwoelen.

بليتر *balietar* kakelen, snappen, pruttelen.

بلیر *baliera* een riet daar het doek in het weven omgeslagen wordt; breihoutje.

بلیرغ *balierang* en *balejrang* zwavel.

بلیرغ *balierong*, *balejrang* en *balej roewang* afdak; gehoorzaal des konings tusfchen het plein en het paleis.

بلیسه *baliesah* onrustig, ongemakkelijk, bedroefd.

بلیغ *baliejong* hoos, waterhoos. *Poeting baliejong* wervelwind.

بلیق *baliejakh* de oogen wijd openflaan; iemand sterk aanzien.

بلیکت *baliekat* fchouderblad.

بلیکو *baliekoe* wending, bogt in eene rivier.

بمبغ *bimbang* twijfelen, wankelen, onstandvastig zijn. *Ka-bim-bing-an* twijfelmoedigheid.

بمبو *bamboe* bamboes, hard riet.

بناء *bend* brein.

بناتغ *bindtang* beest, dier, viervoetig dier. *Bindtang boewas* wreed; verflindend dier. *Bindtang liejar* of *hoetan* wild dier.

بنار *bindra* wasfcher, bleeker. *Pem-binard-an* bleekveld.

بناس *bindsa* vergaan, verwoest, bedorven, verloren, ledig, woest; nadeelig; dor; verontrust. *Nistjaja bindsa rafa hdi toewan hamba* voorzeker zal uw inwendig gevoel verstoord worden. ISM. JAT. blz. 49. reg. 12. v. b. *Soewdtoe sindjata pón djangan bindsa* dat geen wapen verderf aanbréngt. ISM. JAT. blz. 88. reg. 9. v. o. *Mem-binasa-kan* verderven, nitrocijen, verwoesten, ongelukkig maken. *Maka ber-seroe-seroe oleh Isma Jatiem: hej Radja! perzetap djoega hdi toewan hamba ddtang ieni tiejdda mau mem-binasa-kan Radja, sahingga hamba handahk moewafakhar djoega* o Vorst! riep Isma Jatiem uit: stel u hart gerust, mijne komst is niet om den Vorst onheil te berokkenen, maar wel om eenstemmig te handelen. ISM. JAT. blz. 89. reg. 7. v. b. *Ka-binasa-an* verderfelijk; verderf, ondergang, ledigheid, woestheid. *Pem-binasa* verderver, geefel. *Pem-binasa-an* verderving, verwoesting.

بننار *bendra* heraut; officier die des konings zwaard op zijnen fchouder draagt; maarfchalk.

بننارغ *bindrang* gekapt hout, hetwelk in een bosch ligt om ge-

haald te worden. *Orang bintarang* houtkapper (in het bosch).
بانتوت *bantut* geïtaakt, belet, onvolmaakt, onvoltooid; ongaar, niet
 wel doorbakken.

بانتوت *bantut* de bodem; stuit van vogels; het achterste van een
 olifant.

بانتار *bantar* rond, rondachtig. *Bantar-kan* ronden, rond maken.

بانتانغ *bentang* uitspreiden, uitstrekken; kruisen.

بانتانغ *banting*, JAV. smijten, slaan, kloppen, hoesen, stooten.

بانتانغ *banting* wild koebeest.

بانتانغ *bantong* nagelloos.

بانتانغ *bintang* ster. *Bintang ber-asap* of *bintang ber-ekkor* komeet,
 staartster. *Bintang tiemor* morgenster. *Bintang zaharat* venus.
Bintang biedukh de groote beer. *Bintang kartieka* orion. *Bintang-*
bintang-an gesternte, sterren. *Boelan purnama di pagur oleh bin-*
rang de volle maan omringd door sterren. ISM. JAT. blz. 9. reg. 12.
 v. o.

بانتانغ *bintang* het eiland genaamd *Bintang*, op den uithoek van het
 Maleische schiereiland

بانتانغ *binting* of *bending*, JAV. schans, Bolwerk, batterij.

بانتانغ *bonting* zwanger, bevrucht. *Mem-bonting-kan* Bezwangeren.
Ka-bontieng-an zwangerschap, dragt.

بانتانغ *bantokh* krom, gebogen; buigen; band, beugel, schakel,
 kromte. *Ka-bantok-an* buigzaam; bogt. *Peu-bantokh-an* bui-
 ging. *Bantokh-kan* krommen, buigen.

بانتال *bantal* kussen. *Bantal serdga* het hoogste kussen, pilaar.
Ber-bantal een kussen hebben. *Ber-bantal-kan* voor een kussen
 gebruiken. *Blaka di liehat-nja be-brapa anakh dara tiedor ber-*
kapdran ber-bagej-bagsj roepk-nja tiedor icue, s'orang *da jang*
ber-bantal-kan pinggang, s'orang *jang ber-bantal-kan blakang*
dua s'orang ber-bantal-kan kiki zij zag verscheidene slapende
 maagden door elkander liggen en op verschillende wijze slapen, de
 eene bezigde de lendenen als een kussen, eene andere bediende
 zich van den rug, en eene derde van de voeten tot hetzelfde
 einde. ISM. JAT. blz. 29. reg. 1, v. b.

بانتال *bintil* blaas, hobbel.

بانتان *bantan* BANTAM eens residentie en stad van dien naam op het westelijk gedeelte van het eiland *Java*.

بانتان *bintan* weder instorten, op nieuw ziek worden.

بانتون *banton* uitplukken, uittrekken, uitrooijen.

بانتو *bantoe* hulp, bijstand, helpen, bijstaan (voornamelijk in den oorlog). *Pem-bantoe* helper, bijstander.

بانتو *bantah* krakceleh, kijven, razen, twisten. *Per-bantah* bediller, twistmaker, dwarsdrijver. *Per-bantah-an* bestrijding, betwisting.

بانتو *banteh* slagten, dooden, keelen. *Pem-banteh* vleeschhouwer, slagter.

بانتو *bantieng* slaan, kloppen (gelijk men de kleeders doot welke gewasfchen worden.)

بانتو *bantieng* soort van boot met twee masten.

باندجار *bandjar* rij, rang, gelid. *Ber-bandjar* in gelederen, in rangen; in rijen staan, gerigt.

باندجار *bandjar* overstroming.

باندجو *bandjoe* houden, vereffenen. *Bandjoe* *hesab* rekening houden, afrekening. *Per-bandjoe-an* afrekening, balans, vereffening.

بانتو *bintji* haten; nijdig zijn; haat, afkeer; spijtig, kwaadaardig.

Ka-bintjie-an hatelijk, haat, afkeer, wrevel. *Tambah-an barang kata-nja menjakit-kan hati ietoe-lah ka-bintjie-an laki-laki akan perampoewan wijders als hare woorden hartzeer veroorzaken, heeft de man een afkeer van haar.* ISM. JAT. blz. 163. reg. 2. v. 8. *Laki-laki ietoe tiejada men-tjeriefd-kan dirie-nja, barang lakoe-nja tiejada senoenoh, dan fadl-nja tiejada senoenoh dan tiejada sodap di pandang orang ietoe-lah toewan-koe ka-bintjie-an perampoewan deas laki-laki de mannen, die zich niet reinigen, geens liefche manieren of kuischen inborst bezitten en niet met genoeg aangezien worden, zijn die gene, mijn meester, waarvoor de vrouwen eenen afkeer hebben.* ISM. JAT. blz. 67. reg. 11. v. 0.

بانتجان *bintjana* ongelijk, belediging, schending, lastering; kwade trek. *Mem-bintjan-kan* aanlokken, bedriegen, een val brengen; beledigen. *Pem-bintjan-an* verleiding, aanlokking.

بانتو *bontji* dikbuik.

بانتو *bantjar* geluid als dat van gefcheurd porcelein, glas, metaal enz.

بنچڻج *bantjang* praten, kouten. *Bantjang-bantjang* kout, gesprek.

بنچه *bantjah* en *bantjih* moeras, poel, laag land, broekland.

بنچي *bantjie* eene soort van disfel.

بنچي *bantjie* tweeflachtig.

بند *benda* schat, goed, kostbaarheden, rijkdommen. *Mata benda* kostbaarheden. *Ber-benda* gegoed, rijk zijn. *Ber-benda-kan* schatten opleggen.

بند *bonda* moeder. *Ajah bonda* ouders, vader en moeder.

بندال *bendala*, PORT. patroontasfchen; patroonen.

بندر *bendar* stad, koopstad, zeehaven.

بندريڻج *bendarang* aan wederzijde staan, elkanderen gelijk zijn. *Boelan bendarang* de maan als hare hoornen aan elkander gelijk zijn.

بندريڻج *bendang* veld, akker, bouwland.

بندريڻج *banding* vergelijken, (confronteren). *Pem-bandieng* vergelijkker, (confrontist). *Tiejda per-bandieng-an* onvergelijkelijk.

بندريڻج *bandong* afschutten, het water stoppen, bedammen. *Bandong-an* afschutting, schutsluis, sluis, duiker, beer.

بندرهار *bendahara*, *bendaharte* schatbewaarder, schatmeester, ontvanger des rijks, magazijnmeester. *Per-bendaharan* schatkamer, stapelplaats, magazijn, pakhuis.

بندريڻج *bandejra*, PORT. vlag.

بندر *benar* waar, waarachtig, juist, regt, nauwkeurig, getrouw, gewis. *Ka-bendr-an* deugdelijkheid, gerechtigheid, echtheid, waarheid. *Sa-benar-aja* deugdelijk. *Benar-benar* getrouwelijk, gewis. *Per-benar* voor waar houden. *Mem-benar-kan* waarmaken, bewaarheden. *Per-benar-kan* voor waar doen achten.

بنڻج *benang* draad, garen, vezel.

بنڻج *benakk* onverstandig.

بنم *benam* ziaken.

بنو *benoewa* bodem, oord, land, landschap, gewest, landstreek. *Benoewa Scilon* Cijlon.

بنوڻج *benoewang* soort van rendier.

- بنه** *benih*, *beneh* en *bdnie* zaad in het algemeen.
- بني** *bente* zaad, kinderen. *Benie Israël* de kinderen Israëls.
- بنيآي** *bentejaga*, HIND. koopmanschap, handel, koophandel, handel drijven. *Per-utejagá-an* handel.
- بنين** *baniejan* reiskoffer, valies, kast.
- بواسر** *bawásir*, AR. sambeijen, speenen; homorrhoides.
- بواغ** *boewang* verwerpen, (zie *boewang*).
- بواي** *boewaja* krokodil, kaaiman.
- بوت** *boebut*, JAV. rollen, oprollen, ophalen. *Talie boebót-an lajar* touw om het zeil op te hijschen,
- بوبر** *boebor* pap, brij.
- بوجف** *boebokh* meelworm, rijstworm.
- بوچل** *boebol* boeten. *Mem-boebol djála* netten boeten, verstellen.
- بوچل** *boebol* zweren, die aan handen en voeten komen.
- بوچو** *boeboe* korf, vuik om visch te vangen.
- بوچه** *boeboh* indoen, brengen, plaatfen, verwen, plakken, zegelen, inzetten, nederzetten. *Maka di pegang-nja sangan Isma Jatiem di boeboh-kan pada dada-nja* hij vatte de hand van Isma Jatiem en plaatfte die op zijne borst. ISM. JAT.
- بوت** *boera* blind, blindheid. *Mem-boetá-kan* verblinden, blinden, blind maken. *Ka-boetá-an* verblinding; blindheid.
- بوت** *boewat* doen, maken, aandoen, veroorzaken. *Boewat bájikh* goed doen. *Iejá-lah jang ber-boewat rahhiem ákan segala fokhier dan miskien* hij was het, die medelijdend was jegens alle bedelmonnikken en armen. ISM. JAT. blz. 2. reg. 11. v. b. *Boewat djáhat* kwaad doen. *Ber-boewat ibadat* godsdienstoefening verrigten. *Boewat astana* een paleis maken. *Pem-boewat* bedrijver, dader. *Pem-boewat-an* daad, bedrijf, verrigting. *Per-boewat-an* maakfel, voortbrengfel. *Per-boewat-an wolanda* Hollandsch maakfel.
- بوتر** *boetir* grein, korrel, kern, pit, stuks. *Lada sa-boetir* een peperkorrel. *Pásoe tiega boetir* drie potten of bakken.

بوتف *bótokh* kaal van hoofd, haarloos.

بوتو *boetoe* membram virile.

بوچر *boedjor* overlangs; de lengte van eene vlakte. *Loemi ieni boedjor-nja dan lintang-nja* de lengte en breedte van den aardbodem.

بوچغ *boedjang* ongehuwd perfoon; man of vrouw (al of niet gehuwd geweest.)

بوچغ *boedjang* bode van het hof, briefdrager. *Per-boedjang-an* kamer der hofdienaren.

بوچف *boedjokh* streelen, liefkoozen, aanhalen, paaijen, bopraten, vleijjen, slikflooijen, honig om den mond smeren. *Maka di iekot gleh Baginda serdja di boedjokh* zij werd door den Vorst gevolgd en geliefkoozd. ISM. JAT. blz. 35. reg. 11. v. o. *Mem-boedjokh* troosten, hoop geven, vleijjen. *Pem-boedjokh* vleijer, enz. *Pem-boedjok-an* aanlokking, vleijerij, streeling.

بوچر *boetjor* lek, niet digt.

بوچف *bóljakh* knobbel, knoest, uitwas aan oude boomen.

بودق *boedakh* een kind dat nog geen veritand heeft; bode, dienaar, (slaaf).

بودف *bódoch, bódoh en bódo* botterik, domoor; dwaas, gek, onnossel, zotskap.

بور *boero* jagen, (zie *boeroe*).

بورن *boerat* smeersel om het ligchaam in te wrijven.

بورن *boerot* scheuring, breuk. *Ber-boerat* gebroken zijn.

بورن *boerit* achterste van een paard, van een schip; achtersteven, de spiegel.

بورس *boeros* doorbrengen, verkwisten, doorjagen; verwelken, verdorren. *Pem-boeros* doorbrenger, verkwister.

بورغ *boerang* vogel. *Boerang sa-kawan* een vlugt vogels, zwerm.

بورغ *bórang* in het gros handelen. *Bórang men-djoewál* in het groot verkoopen. *Bórang men-blie* in het groot opflaan, opkooopen.

بورق *boeraht* aansteken, verrotten, verslijten; vol gaten, afschuwe-lijk, verrot, aangestoken, vermolmd, oud, onbruikbaar. *Di ma-na djambátan jang boerokh ietoe-pón men-djádi bahdros* waar

oude bruggen waren, werden dezelve vernieuwd. ISM. JAT. blz. 93. reg. 12. v. o.

جورق *boerikh* gestreept; pokdalig.

جورند *boeranda* hut in een schip.

جورني *boernie* BORNEO.

جورو *boeroe* drijven, jagen, ter jagt gaan, uitdrijven, verjagen. *Per-boeroe-an* wild. *Pem-boeroe* een jager. *Pem-boeroe-an* jagt. *Andjing per-boeroe-an* jagthond.

جوري *boerie*, HIND. trompet.

جوريت *boeriet* achterste gedeelte, (zie *boerit*).

جوس *bawas* of *boewas* wreed, verblindend, verwoed, verscheurend, wild.

جوست *boesot* heuvel, duin.

جوسر *boesor* boog; halve cirkel.

جوسغ *boesong* verstopping, (obstructie).

جوسف *boesokh* stinken, verrotten; stinkend, verrot; eerloos.

جوغ *boewang* of *boewang* afdanken, afwijzen, wegwerpen, weggooi-
jen, verbannen, wegjagen. *Boewang maloe* schaamte verliezen. *Ka-boewang-au* verwerpelijk. *Pem-boewang-an* verwerping, verbanning.

جوغا *boenga* bloem, bloei, bloesem, interest van een kapitaal. *Boenga dpi* vonk. *Boenga tanah* grondrenten. *Boenga karang* spons. *Karang boenga* koraal.

جوگر *bongkar* optrekken, ophalen, opwinden, omhalen, omstooten, afbreken. *Mem-bongkar sauw* het anker ligten. *Ma-ka angin pón ber-tiejop-lah*, *maka hamba soeroh moew-bongkar sauw* de wind stak op en ik liet het anker ligten. ISM. JAT. blz. 18. reg. 10. v. o. *Mem-bongkar moewat-an* de lading breken, lossen. *Mem-bongkar roemah* een huis afbreken.

جوگ *boeka* openen, opendoen, ontdekken; ontblooten; uit elkander nemen. *Mem-boeka bitjara* een' raad openen, beginnen te beraadslagen.

جوگت *boekit* heuvel. *Boekit kaf* een verdichte berg, waarop de aarde zou rusten, en de fonix zijn nest hebben.

جوکر *bokor* bekken, kom.

جوکر *boekor* grein, (als zout enz.)

جوکف *boekokh* breed.

جوکن *boekān* neen, niet, geenszins, volstrekt niet, is niet. *Boekān* *kah* is het niet? *Handukh di bdwa boekān-nja moedah* S. B. S. het is niet gemakkelijk (het kind) mede te nemen. Het woord *boekān* moet aan den klank of door den zin verstaan worden, daar het somtijds als ontkenkend, en dan weder als bevestigend voorkomt. *Boekān orang moeda men-djddi bedoewanda* geene jonge lieden worden lijfwachters. ISM. JAT. blz. 10. reg. 4. v. b.

جوکو *boekoe* knokkel, lid van een riet, of van een bamboes; zamenvoeging. *Garam sa-boekoe* een korrel zout.

جوکیس *boegis* de naam van een volk, hetwelk op het zuidelijk gedeelte van het eiland *Celebes* woont, digt bij de Golf van *Boni*.

جول *bōla* schelmachtig liegen.

جولن *boelat* rond als een stok, bal, cirkel. *Boelat boemi* aardkloot,

جولر *boelir* een aar (air), de halm met de aar.

جولس *boelos*, *boelus* bar, ontbladerd; kinderloos. *Boelus-kan* ontbladeren, van kinderen berooven.

جولخ *boelang-boelang* rondomwluiden; hoofddoek.

جولغ *boelng* in de lengte doorboren (als een boom, pomp, enz.)

جولن *boelan* de maan; maand. *Boelan-boelan* een hoofdband zoo als de Maleijers dragen. *Boelan bahāroe* nieuwe maan. *Boelan pur-nāma* volle maan. *Boelan toemonggol* halve maan. *Boelan banda-rang* de maan als die twee, drie of vier dagen oud is, en hare hoornen even lang zijn.

جولو *boeloe* veder, haar, wol, borstel, pen. *Boeloe boerong* veren, dons. *Boeloe domba* wol. *Boeloe bābi* varkensborstels. *Boeloe landukh* pennen van een ijzervarken.

جولوۃ *boeloch-boeloch* de luchtpijp.

جوله *boelah* geheel, ten volle.

جوله *bōleh* kunnen; bekwaam zijn, mogen. *Se-bōleh-bōleh* indien het mogelijk zij, met alle krachten, met alle mogelijke middelen.

بولة *boeloeh* bamboes. *Boeloeh per-rindoe* een bamboes, welke zachte klagende klanken geeft.

بولي *boelic* flesch, fleschje met een' langen hals.

بوم *boemi*, AR. PERS. en HIND. de aarde, de wereld, aardrijk; aarde, grond. *Boelat boemi* aardkloot. *Ka-boemie-an* aardsch, aardsgzind.

بومبو *boemboe* kruiderijen om kerrie en andere spijzen te bereiden.

بون *boeni* verbergen, (zie *boenie*).

بونتبيغ *boentieng* zwanger, (zie *bonting*).

بونه *boenoh* dooden, doodslaan, moorden, ombrengen. *Pem-boenoh* doodflager, moordenaar. *Ka-boenoh-an* dooding, dood. *Tatkala ieja handakh mem-boenoh hoe'oebâlang* toen hij een legerhoofd wilde dooden. ISM. JAT. blz. 40. reg. 5. v. b. *Pem-boenoh-an* schavot; doodslag.

بوني *boenie* verbergen, verschuilen.

بوة *boewah* vrucht, bol, bolletje; stuks. *Boewah pohon kâjoe* boomvruchten. *Boewah-boewah sanah* aardvruchten. *Boewah betis* de knuiten. *Boewah langan* het dikke van den arm. *Boewah mäsakih* rijpe vruchten. *Boewah mantah* onrijpe vruchten. *Boewah mangkal* halfrijpe vruchten. *Boewah tjator* stukken van het schaakspel. *Boewah pärîe* dobbelsteenen. *Sa-boewah* een stuk. *Sa-boewah kapal* een schip. *Sa-boewah negrie* een land. *Doewa boewah goenong* twee bergen. *Boewah-boewah-an* vruchten, fruit, gewas. *Ber-boewah* vruchten dragen.

بوة *boewat* doen, maken, (zie *بوت*).

بوهغ *bôhong* liegen, bedriegen, gekken, jokken. *Pem-bôhong* bedrieger, leugenaar. *Per-bôhong* leugen. *Pem-bohông-an* bedrog, bedriegerij.

بوهي *boehie* en *boeih* schuim. *Ber-boehie* schuimen, zieden. *Ka-loewar-kan boehie* afschuimen.

بويغ *boejong* kruik, warterkan.

بويغ *boejong* een jongen, jongeling, een dienaar.

بويغ *boenji* geluid, galm, klank, geklap, geschal, geschater; inhoud, stem; bulderen; gelui. *Boenji soewara* het geluid der stem. *Boe-*

nji mariejam bulderen van het gefchut. *Boenji ginta* gelui, klokken gelui. *Boenji foerat* inhoud van eenen brief. *Boenji-boenjie-an* muziek, geluid; speeltuigen. *Ber-boenji* klinken, luiden, geluid geven, zingen. *Segala boenji boenjie-an pón ber-boenjie-lah ter-laloe ramej, maka bedocwanda jang batiikh soewara-nju pón i er-boenjie-lah dan orang menârie pón bankit-lah menârie ber-soeka-soekâ-an toedjoh hârie toedjoh mâlam mâkan mienom* alle speeltuigen klonken zeer lustig, de lijfwachters die eene goede stem hadden zongen, en de danfers stonden op en dansten, de vreugdebedrijven duurden zeven dagen en zeven nachten onder banketteren voort. ISM. JAT. blz. 209. reg. 3. v. o.

كج *bah* vloed, overstroming.

بهارو *bahâroe*, *bhâroe* nieuw, frisch, versch. *Orang bahâroe* een nieuweling. *Bahâroe-bahâroe-an* nu eerst, zoo even. *Mem-bahâroe-ic* vernieuwen. *Ka-bahâroe-an* om te vernieuwen; frischheid, nieuwhheid. *Chabar bahâroe* nieuwstijding. *Pem-bahâroe-an* vernieuwing.

بہاسا *Bahâsa* taal, spraak; manieren, fatsoen. *Bahâsa djawi* moedertaal der maleische taal zonder vermenging van Arabische woorden. *Bahâsa dâlam* hoftaal. *Bahâsa bangsjâwan* de taal der aanzienlijken. *Bahâsa goenong* bergtaal, boerentaal. *Bahâsa katjokan* of *bahâsa kâsar* straattaal. *Bahâsa malâijoe kâsar* de gemeene maleische straattaal. *Bahâsa pâsar* markttaal. *Bahâsa ka-loewar-an* uitheemsche taal. *Kórang bahâsa* onfatsoenlijk, lomp in uitdrukkingen. *Ber-bahâsa* eene taal spreken. *Maka ber-bahâsa-lah segala manoesjieja akan menjatâ-kan per-rasâ-an-nja* alle menschen bezigen woorden om zich uit te drukkea (om hunne gevoelens te openbaren).

بہاگی *bahâgi* of *bâgi*, HIND. deelen, afdeelen, bedeelen, afmeten. *Sa-bahâgi* een deel. *Pem-bahâgi* deeler, bedelaar. *Bahâgie-an* deel, gedeelte, aandeel of deeling. *Pem-bahâgie-an* verdeling.

بہانا *bahâna* geluid, stem.

بہای *bahâja* gevaar, nood, ongemak. *Ber-bahâja* in gevaar zijn, gevaarlijk. *Penoh bahâja* vol gevaren. *Mâra bahâja* letfel, ongemak, onheilen en rampen. *S'orang rajat pón djangan ber-bahâja* dat niemand der onderdanen in gevaar komt. ISM. JAT. blz. 88. reg. 8. v. o.

بهنرا *bahtra* (*bahtar*) galei, in de oude taal was het een schip waarmede men in zee stak, een groot koningschip; de ark van Noach.

بهرق *behrakh* zijn gevoeg doen. (Dit is eene zeer gemeene uitdrukking, waarvoor men liever *boewang djer* bezige.)

بهری *bahrie*, AR. en PERS. voorzigtig, wijfelijk.

بهنک *behkân* ja, zeker, gewis; het is zoo.

بهکی *bahagieja* en *bhagieja* gelukkig, gelukzalig, welgelukzalig.

Mem-bahagiejâ-kan gelukkig, gelukzalig maken. *Ka-bahagiejâ-an*, *per-bahagiejâ-an* gelukzaligheid.

بهکین *bahagie-an* deel, gedeelte.

بهو *bahoewa* dat, voorwaar, nademaal. *Bahoewa* wordt veelal aan het begin eener rede geplaatst, zonder eenige beteekenis te hebben. *Ada-pôn pada perasâ-an koe bahoewa toewan hamba ieni hhamil* ik geloof dat mijne meesteres zwanger is. ISM. JAT. blz. 2. reg. 4. v. o.

بهین *bahejna*, *bhiena* en *biena* zeer, geweldig, sterk, bij uitstek, hevig, heftig. *Tiejdda bahejna di loetar* niet hevig gesmeten geworden. ISM. JAT. blz. 46. reg. 3. v. o.

بهی *biejd* schelpvisch, schelpen, hoorntjes.

بهی *beja* of *béjo* gerechtigheid, tol, impost, accijns. *Pa-béjan* tolhuis.

بهیادق *biejâdap* PERS. en AR. onmanierlijk, onbeleefd, onbeschoft.

بهیاس *bejâsa* en *biejâsa* gewoon, afgerigt, bedreven; gebruikelijk; aanwennen, in zwang zijn. *Hielang-kan bejâsa* afwennen. *Bejâsâ-kan* aanwennen. *Mem-biejâsâ-kan*, gewennen. *Kâmic jang bejâsa di per-hamba Radja* wij, die zijn gewoon den Vorst te dienen. ISM. JAT. blz. 49. reg. 1. v. o. *Tiejdda bejâsa* ongewoon.

بهیاق *biejâwakh* leguaan.

بهیای *biejdja* mondkost, nooddrust, vertering. *Mem-biejâjâ-kan* verzorgen, leveren, voorzien. *Per-biejâja* verzorger, leveraar. *Per-bijâjâ-an* verzorging.

بهیر *biebir* lip, boord, kant. *Biebir kânan* stuurboord. *Biebir tjàwan* de rand van eenen beker.

بهیس *bejbas* vrij, ongedwongen; verlof. *Orang bejbas* vrij mensch, burger. *Mem-brie bejbas*, *kdsih bejbas* veroorloven, vrijheid geven.

بهیقف *bejbekh* JAV. eend, eendvogel.

بیت *bejt* of *beit*, AR. huis, tempel. *Bejt Allah* Godshuis. *Bejt il mukhadas* de heilige tempel, Jeruzalem.

بیت *bejt* vers, gedicht. *Ber-bejt* een vers maken, opzeggen.

بیت *bejta* ik.

بیت *biesi* dienares. *Biesi perwdra* dienares bij eene juffer van rang

بیتق *bejtik* kok.

بیج *biedji* zaad, korrel, pit. *Biedji mdta* oogappel. *Biedji-bidjie-an* granen, korrels.

بیجق *biedjakh* bedachtzaam, geestig, vlug, voorzigtig.

بیجق *biedjikh*, JAV. goed, deugdelyk, deugdzaam. *Ka-bidjick-an* deugd.

بید *bejda*, SANSKR. onderscheid, verschil. *Ber-bejda-kau* onderscheid maken. *Mem-bejda-kau* onderscheiden. *Per-bejda-an* onderscheiding.

بیداری *biedadrie* hemelsche nimf.

بیدق *beidakh* en *biedakh* pion in het schaakspel.

بیدق *biedokh* een Atjinsche praauw om te vischen;

بیدن *biedan* vroedvrouw.

بیدوری *biedoerie* katoog; zekere steen.

بیده *bejda* onderscheid, (zie *bejda*).

بیر *bejar* toelaten, laten gaan. *Bejar-kau* laten berusten, gehengen, gedoogen. *Bejar-lah* wel aan, sta het toe!

بیرم *bieri-bieri* een schaap, (zie *bierie-bierie*).

بیرغ *bierang* zehond. *Bierang-bierang* eene soort van zehonden.

بیرق *bejrakh* zijn gevoeg doen, (zie *behrakh*).

بیرم *bejram* rood (als een bloem.)

بیرم *bieram* olifant.

بیرو *bieroe* blaauw. *Bieroe toewah* donkerblaauw. *Bieroe moeda* ligtblaauw. *Bieroe langit* hemelsblaauw, azuur. *Bieroe lawut* zee blaauw. *Bieroe dwan* blaauw gelijk de wolken.

بیروکا *bieroega* of *djam bieroega* boschhaan,

بيره *bierih* boord, lijst als van schilderijen, enz.

پ **بيري** *bierie-bierie*, HIND. een schaap. *Koelie bierie-bierie* schapenhuid.

بيزوري *biezoerie*, PORT. onderkoning.

بيس *biejas* door wind of stroom wegdrijven.

بيس *bieja*, HIND. gif, venijn van beesten; geleerd, ervaren.

بيسق *biefikh* in het oor luisteren, influisteren. *Biefikh-biefikh* in het geheim, heimelijk.

بيسل *biefol* bloedvin, zweer. *Ber-biefol* zweren hebben.

بيسن *biefan* schoonvader of schoonmoeder van zoons of dochters. ISM, JAT. blz. 206. reg. 6. v. b.

بيسو *biefoe* stom. *Toelie dan biefoe* doof en stom.

بيغس *biengis bars*, bits, streng, gestreng, gemelijk, korzel, straf, stuursch, vinnig. *Ka-bingies-an* barsheid, bitsheid, enz.

بيغ *biengong* bijster van zinnen, verfuist, bedwemd. *Ka-bingong-an* bedwemdheid, verfuistheid.

بيغكف *bejngkokh* krom.

بيغكيما *biekie mata* oogcirkel.

بيغل *biengal* halstarrig.

بيق *biejakh* kaauwen. *Mdmak biejakh* herkaauwen.

پ **بيكا** *bejka-bejka* onkiesche, onwelvoegelijke woorden.

پ **بيكغ** *biekang-biekang* rijstkoekje. *Pem-bikang-an* pan of pot waarin men zoodanige koekjes bakt.

بيل *bejla* in het vuur met den overledenen man zich laten verbranden, zoo als de vrouwen op de kust doen.

بيل *biela* tijd, tijdstip. *Apa-biela* wanneer, als. *Men-tjerie biela* gelegenheid zoeken.

بيلت *bejloz* tot den vijand overloopen.

بيلاس *bejlas, bielas* ontsteld, ongesteld. *Bielas-kan* havenen, in de war helpen. *Bielas mata* oogontsteeking. *Mata bielas* roode oogen, druipoogen.

بیلغ *bielang* tellen, rekenen, opfommen, vertellen, verhalen, zeggen. *Bilang-an* telling, getal, gezegde. *Ka-bilang-an* telbaar, aanmerkelijk, aanzienlijk, dat genoemd mag worden. *Pangkat jang ka-bilang-an* aanzienlijke rang.

بیلق *bielikh* kamer.

بیلق *bejlokh* laveren, aanloeven, boegkruisen, tegen den wind opwerken; aarzelen. *Ka-bejlok-an* aarzelend.

بیلن *bielin* spinnen.

بیله *bielah* een spaander van bamboes; een houtje om netten op te breiden; spaan, spaantje. *Bielah* wordt veel gebezigd om het getal van sommige dunne zelfstandigheden uit te drukken. *Sa-bielah djárom* één naald. *Pápan doewa bielah* twee planken. *Sa-bielah piefo* één mes.

بییم *biema*, BRAH. vrees.

بییم *biema* een distrikt op het eiland *Sumbawa*.

بیین *biema* zeer, al te, (zie *bahejna*).

بیین *biemi* vrouw, huisvrouw. *Ber-biemi* eene vrouw hebben, getrouwd zijn. *Di-per-biemi* eene vrouw trouwen, getrouwd worden.

بیوو *biewa* stout, dapper.

بیوو *bejo* belasting, (zie *beja*).

بیوول *biejola*, PORT. (*viola*) viool.

بیپن *banjon*, *bebanjon* B. K. de lippen zwart verwen.

 ت

ت *t*, de letter genaamd *ta*.

تا *ta* voor *tiejda* neen, niet.

تادر *tábor* zaaijen, spreiden, strooijen. *Maka kda penghoeloe menbrah ietoe iejd frdána mantrie*, *hamba liehat di atas menbrah ietoe ter-llas banjakk bahra dan kapal djong piclang roepanja seperti*

tuenga di tabor banjakh-nja de bevelhebber van den wachttoren zeide: ja Firdana Mantric, ik zag van den toren eene groote menigte galeijen, schepen, jonken en speeljagten, welke in hoeveelheden naar gestrooide bloemen geleken. ISM. JAT. blz. 182. reg. 4 v. o. *Penabor* zaaijer. *Penabor-an* zaaijing, strooijing.

تابير *tabir* gordijn, behangfel.

تابيس *tabas* of *tebas* ontginnen; een land, bosch, kreupelbosch of tuin zuiveren, het hout omkappen, het onkruid uitroeijen. *Maka telah Râdja ietoe: simpang-an il-fâda, deri pada purba kala djalan ietoe soedah men-djâdi hontan dan rimba befâr hampir negrie, jang deri ka-lihât-an ietoe deri kânan negrie ienik djoega; se-telah di dengar oleh Isma Jatiem kâta ietoe, maka di soeroh oleh Isma Jatiem tebas djalan ietoe* er is geen binnenweg zeide de Vorst dezelve is reeds van vroegere tijden in boschen en groote wildernissen veranderd tot nabij die plaats, welke regts van dit oord zichtbaar is; Isma Jatiem zulks hoorende, gaf last om dien weg in orde te maken. ISM. JAT. blz. 85. reg. 3. v. b.

تابع *tabi*, AR. aanhanger, volgeling, onderdaan, ahangeling.

تابع *tâhang* of *tehang* vellen, kappen, afhakken, snoeijen. *Penebang* werktuig om te hakken. *T.bâng-an* spaanders, geveldde boomen.

تابع *tabekh* ook *tâbch* pligtplegingen, groet, groeting.

تابع *tabokh*, JAV. kloppen, slaan. *Sa-tâbok* een klap, slag.

تابل *tabal* of *tebal* een kleine trom, welke voor aanzienlijke personen gedragen wordt.

تابوة *taboet*, AR. ark, doodbaar, ark des verbonds, welke de Mohammedanen zeiden door God aan Adam aangeboden te zijn, en door een geslacht van aartsvaders tot op Mozes te zijn overgebracht.

تابور *taboer* zaaijen, strooijen, (zie *tabor*).

تابه *taboh* eene wacht of zeker gedeelte van den nacht, zijnde er vijf *taboh* in eenen nacht.

تابير *tabier* naauw, eng.

تاتار *tatar* vijfel. *Amas ber-tâtar* goudvijfel.

تاذغ *tadzang* doorsnuffelen, doorzoeken, doorkijken.

كاذغ *tzing* opligten, ophouden, op de handen dragen. *Menking mienjakh* olie (in eene kom enz.) op de hand dragen. *Pentting* een hefbloom.

كاذغ *tziang* Palembangfche rivier.

قاتل *tatal* spaan, krul.

كاتبه *kitab* inzetten, inleggen, bepleisteren, overtrekken. *Tatab* dengan emas met goud beleggen. *Maha picjala jang ka-amas-an ber-tatab-kan ratna wa to manikam ietoe-pón di per-ielar-kan-lah* orang de vergulde en met diamanten, parelen en robijnen ingelegde drinkbekers liet men rondgaan. ISM. JAT. blz. 24. reg. 4. v. b.

كاج *tadjos*, Az. kroon, diadeem. *Tadjos id salakhien* kroon der koningen.

كاج *tadj* een kunstspoor; lancee. *Hidjam ber-tadj* een traan met kunstsporen.

كاجق *tadjak* eene soort van bijl.

كاجم *tadjam* scherp, snijdend, bits, vinnig; scherpte, snede. *Sjam-fier jang tadjam* een scherp slagzwaard. *Tadjam faham* scherpzinnig, snedig. *Mita tadjam* scherp van gezigt.

كاجو *tadjoe* zie *toedjo* doelen, mikken, regt op iets aanleggen, sturen.

كاجو *tadjou* fijn gevlochten mandje. *Sa-tadjou emas* een mandje met goud. ISM. JAT. blz. 100. reg. 12. v. b.

كاذغ *tadzang* schoppen, voor *tenhang*.

كاذه *tadah* opligten, ophouden, de handen vlak voor zich houden en omhoog steken. *Maka poela khadlle Malek il adil mem-baja dan sekaliën marieka ietoe menadah-kan tangan-nja mengata-kan, Amien!* de Priester Malek Il Adil bad nogmaals, en de geheele vergaderde menigte hief de handen omhoog en zeide: Amen. ISM. JAT. blz. 131. reg. 2. v. b.

كادي *tdie* zoo even, zoo terstond, een weinig geleden.

كار *tara* gelijk, glad; disfelen, bedisfelen, scheven; geëvenredigd zijn, zijns gelijken hebben. *Ter-laloe ejloek roep-nja, s'arang pón tiejada tara nja* zij was zeer schoon, niemand geleeke haar.

كارغ *tarang* scherpe punten, even als de klauwen der roofvogels, uitstekende tanden der wilde zwijnen.

تارڤ *tårøff* jonge bladeren, takjes, loten.

تارق *tårèk* trekken, halen. ISM. JAT. blz. 30. reg. 6. v. b.

تاروم *tårøum* niet heider schijnen, betrekken zijn.

تاروم *tårøom* indigo plant.

تاروہ *tårøh* plaatsen, stellen, leggen, zetten, wegleggen, bewaren, inzetten, toevertrouwen, aanbevelen, bezitten, hebben. *Maka hamba tårøh sekalièn per-majien-an ietoe en ik bewaarde al die kunstwerken (speeltuigen.)* ISM. JAT. blz. 18. reg. 12. v. b. *Hamba ieni dångang jung ghrarib dan portamu hamba ber-pe-tårøh-kan dieri hamba dan segala kuloewarga hamba sekalièn ka-pada toewan hamba ik ben een vreemd koopman en vertrouw in de eerste plaats mij en al mijne betrekkingen aan u.* ISM. JAT. blz. 12. reg. 5. v. b. *Tårøh-kan apa charma-koe fa-tådjou ieni, akoe handakè pergi ka hasloe cilivet bewaar deze mond met dadels, ik wil naar de bovenlanden gaan.* ISM. JAT. blz. 100. reg. 12. v. 6. *Tårøh damdam haat voeden. Ber-tårøh wedden, inzetten. Ber-pe-tårøh-kan iensomands gunst bevelen. Pe-tårøh pand, onderpand, iets dat bij iemand ter bewaring gegeven is. Turòh-an inzet, weddenschap, bewaarplaats, doos, kistje. Pendårøh pandbewaarder.*

تارى *tårìe* dansen. *Pendårìe* danfer. *Pendårìe-an* dans, bal. *Maka brang mandrie pòn ber-angkat mendrie de dansers stonden op en dansten.* ISM. JAT. blz. 24. reg. 7. v. b.

تارىچ *tårìsch* kronijk, jaarboeken; dagteekening, jaartelling, jaar. *Tatkdla add-kah pada tårìsch fa-riahoe doewa rdus tiega pasloh delåpan pada tiega hårìe boelan rabì'il dchir hårìe arbd djam poekol doewa pada mårìe ietoe dutung soeròh-an tijdens het jaar 1238 op den derden van den maand Rabì'il achir, op woensdag ten twee ure, toen kwam er een afgezaat.* MAL. BR.

تاسك *tårìk* asse wonde met azijn, water enz. waschen.

تاسك *tårìk* groot meer, binnenlandsche zee. *Maka Negara Goenong ietoe ada soewåtoe tårìk jang ter-låloe indah-indah roepå-nja dan kurång-an* Negara Goenong (bergdistrikt) had een meer, dat een allerfraaist gezigt opleverde en koraalsteenen bevatte. ISM. JAT. blz. 121. reg. 1. v. b.

تانس *tångis* schrijven, krijten, huilen, weenen; tranen storten. *Maka*

Isma Mantrle pón men'ngis meng-hampas-hampas-kan dirie-nja Isma Mantrie weende en wierp zich ter aarde. ISM. JAT. blz. 138. reg. 5. v. o. *Maka Seti Tsaleh pón men'ngis dengan tangis jang amat sangat* Setie Tsalehh weende zeer bitterlijk, of weende met een bitter geschrei. SULT. IBR. blz. 42. *Tangies-an* gekrijt, geween. *Pen'ngis* bewener, *Penangies-an* bewyening. *Ka-tangies-an* beschrijelijk.

تَانْ *tangan* hand; hand en arm; (de arm beteekent *angan*). *Serdja di djabat-nja tangan Isma Jatiem* en hij vatte de hand van Isma Jatiem. ISM. JAT. blz. 15. reg. 10. v. b. *Maka Sulthan Ibrahiem pón ka-loewar deri d'alam astand-nja dengan s'orang dirie-nja, dengan socwitoes tongkat di tangan-nja* Sulthan Ibrahiem trad alleen uit zijn paleis, met eenen stok in de hand. SULT. IBR. blz. 6.

تَانْجِي *tangej* garstig.

تَانِي *tapa* onthouding, boetdoening, godsdienstige afzondering. *Ber-tapa* zich afzonderen. *Sjahdan Baginda ietoe sangat per-tapa* de Vorst was zeer ingetogen. SULT. IBR. blz. 1. *Ber-tapa* heremiet, kluisenaar, een die afgezonderd leeft. *Per-tapa-an* afzondering van de wereld; heremitage, kluis, klooster, hut, cel.

تَانِي *tapat* kluft, spleet, kloof.

تَانِي *tapis* doorzigen, kleinzen.

تَانِي *tapakh* palm (van de hand). *Tapakh kake* voetzool. *Men'roh tapakh tangan* een handteekening op iets zetten, onderteekening.

تَانِي *tapokh* een kroontje op vruchten, gelijk op den mangistang.

تَانِي *tapih* een kleedje, onderkleedje, boezelaar.

تَانِي *tapies* klappen, slaan. *Tapies-kan sap* klapwieken.

تَانِي *takot* vrezen, duchten, beangst zijn, beschroomd zijn; angst, vrees, beschroomdheid; beangst, beschroomd, beducht, bevreesd, bang, schoorvoetend, benaauwd, beschaamd. *Maka sahut Toewan Poetrie santap-lah' abang, bejtu takot mabokh* de Prinses antwoordde, nuttig gij maar geliefde, ik ben bang om dronken te worden. ISM. JAT. blz. 44. reg. 2. v. b. *Maka segala mantrie, hoeloebalang-nja pón sangat takot dan kaseh akan baginda ietoe* al de Rijksbestierders en legerhoofden vreesden en beminden den Vorst zeer. SULT. IBR. blz. 2.

تاکر *takar* drinkkroes, drinkvat, maatje, mutsje, eene maat waar-
mede olie gemeten wordt, houdende drieëndertig flesfchen.

تاکن *takan* drukken, douwen.

تاکیر *tagar* of *tdgor* rommelen, bulderen, bruisen; geklater, ge-
kraak, gerommel, gebulder, gedonder; donder. *Ber-tagar* rom-
melen, donderen, bulderen. *Maka dtang pada soewatoe málam*
maka toeron shoefán . goeroeh, kielat, fetar, tdgar dan halilintar
dengan hoedjan pón klam kabut het gebeurde op eenen zekeren nacht
dat er een zwaar onweder afdaalde van donder, weerlicht, ketting-
blikfems, ratelflagen, donderfteenen en regen; voorts was het
flikdonker. ISM. JAT. blz. 2. reg. 7. v. o.

تاکیر *tagar* stoeljen, in het water spelen, gooijen onder het spelen.

تاکل *tagal* of *togal* omdat, dewijl, uithoofde, daarom, daardoor.

تاکه *takah*, (*teguh*) hinderen.

تاکپی *tagej* of *tigte*, JAV. aandoen, aanspreken, manen, aanmanen.
T-goj hoetang schuld vorderen. *Jang tdgej oepetie* tolgaarder. *Pe-*
ntigte vorderaar, maner, eifcher.

تالغ *talang* of *táling* gehucht, klein dorp, vijf à zes huizen in het
midden van een bosch waar zaailand is.

تالغ *talang* of *telang* makelaar, koppelaar.

تالیف *talluf*, AR. vereeniging, unie, gezelschap; vereenigd zijn,
gemeenzaam zijn.

تالام *tdlam* schenkbord, bekken, groote schotel. *Maka sa-boewah*
permdta jang ketjil ietoe hawiba letakh ku-pada tdlam ámas en
het kleinste juweel plaatste ik op een gouden schenkbord. ISM.
JAT. blz. 18. reg. 10. v. b.

تالی *tdlie* touw, koord, zeel, reep, streng, band. *Tdlie djer* boord-
fel, pasfement. *Tdlie pending* buikband. *Tdlie sdurwá* kabeltouw.

تالی *tdlie* een schelling.

تالیف *tdlief*, AR. zamenfelling, zamenvoeging, algemeenmaking van
een werk.

تامن *tdman* een lusthof, een hof met een vijver gewoonlijk met een
fpeelhuisje daarop, hof om zich in te vermaken. ISM. JAT. blz.
113. en verv.

تامین *tdmien* een schild.

قَابَقْ *tānakh* koken, bakken. *Tānāk-an* bakfel, kookfel. *Penānakh* bakker. *Penanāk-an* bakkerij. *Roemah tānakh-tānāk-an* bakhuis bakkerij. *Se-per-tānakh nāsī* tijd verloop van het koken van een pot rijst. (een pijp rookens).

قَانِم *tanam* planten, beplanten, begraven. *Tanam-an* plantadje, boomgaard. *Tanam-tanam-an* allerlei planten, veldgewassen. *Penanam* planter, begraven. *Penanam an* beplanting, begraving. *Bājik di tanam di tānakh rāta* laat dezelve in het vlakke veld geplaat worden. ISM. JAT. blz. 151. reg. 6. v. b. *Sjahdān ber-hina gon-lah segala āllim dengan tselakh deri pada sehakh uogrie Kōjah, manjumbahjang-kān majit Sjarif HHasan ietoe, lāloē di tanam-kān onang; setelah soedah demikiēn ietoe, maka muriska ietoe māsing-māsing kombālie ka-roemah-nja* vervolgens verzamelden zich alle wijzen van het land Kōjah in sēlto, en verrigten de Godsdiēnste plegtigheden voor het lijk van *Sjarief HHasan*; waarna hezelve begraven werd; dit geschied zijnde, begaf zich een ieder weder naar zijne woning. SULT. IER. blz. 17.

قَانِين *tānoen* weven, (zie *tanon*).

قَانِيَه *tānah* aarde, grond, land, landchap, gewest, landgoed, landerij. *Tānah rāg* vlak veld. ISM. JAT. 151. reg. 6. v. b.

قَانِير *tāwar* laf, smakeloos, zouteloos, zonder geur, versch, zocht. *Makān-an jang tāwar laffe spija. Ajer tāwar* veracht, zoet water.

قَانِير *tāwar* bieden, aanbieden, een aanbod doen, afdingen.

قَانِير *tāwar* geneesmiddelen toedienen vergezeld door betoovering, tegengift. *Penāwar* geneesmiddelen, tegengift. *Manawār-ie* bekoren, betooveren. DJ. 11.

قَانِس *tāwas* aluin.

قَانِسَه *tā-oesah* het is niet noodig, het is onnoodig.

قَانِين *tāman* vatten, grijpen, gevangen nemen; krijgsgevangen. *Tāwan-an* vangst, gevangen lieden in den oorlog, krijgsgevangen. 7.

قَانِين *tāman* equ. tot die aan de boomen knaagt, dat zij sterven.

قَانِين *tāwiel* Ar. uitlegging, verklaring (van droomen enz.).

قَانِه *tāhw* weten, kennen, (zie *tāhoe*).

قَانِير *tāher* voor anker rijden in de open zee.

كاهل *tahil* een tail, zekere zwaarte of waardij in geld, welke op verscheiden plaatsen verschildt.

كاهن *tahan* dalden, harden, verdueren, verdragen, doorklaan, nithouden, hijden; bedwingen, in toom houden, helpen; tegen zijn, terug houden, bij zich houden, verbergen. *Sjahzen bawang ka-handakk toewan hamba dalam kapal ieni tiejada lagi di tahân - ie cleh hamba* al wat er van nu begeerte in mijn schip zijn mogt zal ik u niet meer verbergen. ISM. JAT. blz. 12. reg. 7. v. b. *Maka handakk di sungkap baginda kelumbhoe isoe, maka di tahân - kan cleh toewan poetric dengan tangan - nja* de Vorst het gordijn op zijde willende schuiven, hield de prinses het met hare handen tegen. ISM. JAT. blz. 57. reg. 7. v. b. *Kiela tiejada bôleh tãhan isoe* wij kunnen dat niet verdragen. *Tiejada ter - tãhan* duldeeloos, onwederstaanbaar.

كاهن *tãhan* jaar. *Maka poetric isoe - pon besor - lah sa - kiera - kiera soedjoh tãhan oemoer - nja* de prinses wies op en was omtrent zeven jaren. ISM. JAT. blz. 137. reg. 5. v. b. *Maka adã - lah pada tiejap - tiejap tãhan wazier il ãllam menjoeroh doewalapan ejkor wnta me - moewat hartu dan makãn an ka - pada Mohhammad Tahier se - lagi ada oemoer - nja* zoo lang Mohhammad Tahier leefde, zond de vizier Alam hem alle jaren acht kameelen met schatten en spijzen beladen. SULTH. IER. blz. 96.

كاهو *tãhoe* of *tãhw* kennen, weten, verstaan; afgerigt, bewust, ervaren. *Maka Isma Jatiem pon tãhoe - lah ieja meng - ãdite dan menjoerat* Isma Jatiem kon lezen en schrijven. ISM. JAT. blz. 3. reg. 10. v. b. *Ka - tahoe - te oelek - moe* u zij bekend. ISM. JAT. blz. 1. reg. 12. v. b. *Demikiën - lah handakk di ka - tahoe - ie ka - bidjick - an - nja* cleh segala orang mem - bãrja teni ãusdanig moet derzelver nuttigheid gekend worden door allen, die deze lezen. ISM. JAT. blz. 1. reg. 6. v. o. *Maka di ka - tahoe - te - nja tãkan ãkie - nja kombali ka - rahmat il Allah ããla* en hij was bewust dat hij maar het genaderijk des Allerhoogsten zou terug keeren. SULTH. IER. blz. 12. *Mem - brie tãhoe* bekend maken. *Tiejada ka - tahoe - an* onbekent, onbewust zijn, geene kennis er van dragen. *Peng - a - tahoe - an* kennis. *Ber - peng - a - tahoe - an* kennis bezitten. *Sã - tahoe* weren; medeweten; bewustheid; geweten.

كاهو *tãho* vuiligheid, afgang, uitwerpsel, drab, draf, droefem, roest, moet.

تاير *tdjer* dikke melk.

تاپ *tanja* vragen, bevragen, opperen, hooren. *Se-telah baginda soedah ber-tanja ietoe, maka di per-sumbang-kan oleh segala pandita, maka be-brapa poeloh sawal dan djawab jang muskil di tanja-kan baginda* toen de Vorst naar die punten gevraagd had, werden dezelve door de leeraren beantwoord, wijders werden door den Vorst weder verscheidene duistere vraagstukken en antwoorden geopperd. ISM. JAT. blz. 172. reg. 5. v. o.

تبتى *tebat* affschutten, afdammen.

تبرية *tabriejat* AR. kwijtbrief, bewijs dat men betaald heeft.

تبريك *tabriek*, AR. zegenen, zegen geven. *Tubarruk* zegening, gelukwensching, heilwensch.

تيس *tebas* het land, den grond zuiveren, (zie *tabas*).

تيس *tebos* of *teboes* vrijkopen, afkopen, losfen. *Teboes-an* lossing, vrijkoopng.

تبخ *tebang* afhouden, afschaffen.

تبخ *tebing* de opstaande kanten van eene rivier; bank (in eene rivier).

تبل *tebal* dik (in omtrek). *Ka-tebal-an* dikheid, dikte.

تبو *teboe* suikerriet.

تبوي *teboe teboe* ronde ringen. *Rata jang ka-sakhtie-an di teboe-teboe dengan Amas* een wonderdadig rijtuig met gouden ringen beslagen.

تبون *taboewan* wesp.

تبه *tebah* slaan, dorschten. *Penebah* dorschcher, dorschvlegel. *Penebah-an* dorschvloer, dorschching.

تبير *tabier* gordijn.

تتارق *tedrop*, JAV. hut, tent.

تتارغ *tetarang* met den voet stooten, struikelen.

تتاق *tetapi* maar, doch, evenwel, echter. *Maka sakarang akoe per-tondjokh-kan ietoe pada bedoewanda ienie; tetapij handakh akoe per-hahis-kan dholo peng-adjar-an-nja ietoe sopaja akoe ber-oleh sentausa* ik zal het aan dezen lijfwachter vertoonen; echter wil ik hem eerst zijne onderrigtingen doen eindigen, op dat ik rust verwerve. ISM. JAT. blz. 14. reg. 12. v. b.

تتأني tetap -ie verstaan, begrijpen, bevatten.

تنس tetas doorbreken, doorgraven, doorbersten. *Penetas* doorbreker. *Tetas-an* bres. *Penetas-an* open weg, waar men gaan kan, opening die in een woud gemaakt is. *Maka sambah Isma Jatiem seraja di tjeriterah-kan-nja-lah segala prie ahah ahhoewal-nja ieja datang deri pada djalan penetas-an Negara Goenong teroe Isma Jatiem boog zich en verhaalde al de omstandigheden betrekkelijk zijne komst langs den gebaanden weg van Negara Goenong.* ISM. JAT. blz. 91. reg. 8. v. b.

تتف tetap duren, beklifven, bestendig blijven, voortduren. Bestendig, zeker, vast, gerust, stil. *Tetap-kan*, *menetap-kan*, *per-tetap-kan* bevestigen, vaststellen, aanmoedigen, in orde leggen. *Maka ber-seroe-seroe Isma Jatiem hej Râdja-tetap djoega hâti soewan hamba, datang ieni stejâda mau membinafa-kan Râdja, sa-hingga hamba handakh moewâfakhat djoega nu riep Isma Jatiem: o Vorst stel uw hart gerust, deze (onze) komst strekt niet om u te verderven, daar ik zelfs begeerig ben, vrede met u te maken.* ISM. JAT. blz. 89. reg. 7. v. b. *Isma Jatiem meng-unpar-kan permadanie jang ka-amâs-an ietoe dan di periksa-ie-nja, deri pada sa lapis ka-pada sa-lapis di tetap-nja* Isma Jatiem spreidde het (met goud doorweven) kleeid uit, zag het nauwkeurig na, vouw voor vouw legde hij het in orde. ISM. JAT. blz. 8. reg. 7. v. o.

تتف tetakh houwen, hakken, kloven. *Maka di tetakh-nja iekat nja* en hij hakte de banden er van los. ISM. JAT. blz. 101. reg. 6. v. b.

تتكال tatkala ten tijden, tijdens, toen, als, wanneer, tijdstip. *Tatkala kâmie di benoewa Bagdad* toen ik in den omtrek van Bagdad was. ISM. JAT. blz. 162. reg. 6. v. o. *Kârana segala râdja-râdja ietoe akan memoclieja-kan daulat jang di per-tocwan pada tatkala semâjam* want vele vorsten dienen om den voortreffelijken gebieders te verheerlijken, op het tijdstip dat hij in staatie zit. ISM. JAT. blz. 7. reg. 11. v. o. *Maka tatkala hampir-lah sudjar* tegen het aanbreken van den dageraad. SULTH. IBR. blz. 6.

تتال tetal splinter, spaan, krul, schaaffel.

تتمن tetumpan sluijer, doek die men over eene schotel legt. Pinnangbekken.

تتجلي tadjali, AR. glans, glinstering, luister. Glansrijk.

تخت *tachta* troon, zetel, rustkoets. *Kirana tatkala doelia jang mahâ melieja doedokh semâjam di atas tachta ka-radja-an ietoe di hadap oleh segala raja-raja maka adâ-lah seperti empat blas hârie boelan puruhna di pagar oleh bintang gielang gomialang tjahjâ-nja wam tijdens Zijne Majesteit, de hoog verhevene in luister gezeteld is op den rijkstroon, omgeven door de Vorsten, is hij gelijk aan de volle maan op haren veertienden dag wanneer zij door sterren omringd is, wier glansen fonkelen en glinsteren.* ISM. JAT. blz. 9. reg. 11. v. b. *Ber-tachta karadjâ-an* eenen rijkstroon bezittên, het bewind over een rijk voeren, de teugels der regering in handen hebben. *Iejâ toewân-koe djikaloe padoka baginda ajahnda ietoe siejâda akan kombâli lagi, bajik-lah toewân-koe ber-tachta ka-radja-an die negrie Eirakh ieu, akan ganti padoka ajahnda o mijn meester! als uw vader, onze geliefde Vorst, niet weder zal keeren, warê het voortreffelijk dat gij de regering van het landchap Eirakh aanvaardet om uwen beminden vader te vervangen.* SULTH. IDR. blz. 75.

تخليق *tachlickh*, AR. scheppen, voortbrengen.

تحليل *tahhliel*, AR. loven, prijzen.

تخيول *tachâjul*, AR. bijgeloof.

تدوري *tedoerie* Tidor, een eiland in den Indischen Archipel.

تدويع *tedoeng* zeer vergiftige slang, adder.

تدويع *tedoh* kalm, zacht, stil, luw. *Tedoh jakâll doodstil. Maka idwut ietoe pân ter-laloe amat tedoh, se-bâgej tfermin roepâ-nja de zee was zeer kalm, hare oppervlakte geleek eenen spiegel. Angin pân tedoh lah de wind bedaarde. Ber-tedoh deri pada lelah zich van de vermoeldheid uitrusten.* ISK. *Per-tedoh-kan* geruststellen. *Penedoh* kalmte; beschutting, luwte.

تدرج *tadrudj*, AR. faisanf.

تذكرة *tadzkerat*. AR. gedachtenis, geheugenis, schuldbriefje, schuldbekentenis, handteekening. *Kitâb tadzkerat* aantekeningsboek.

تدر *ter* wordt voor een werkwoord gesteld om het lijdend deelwoord te vormen. *Ter-kedjut* verschrinkt. ISM. JAT. blz. 27. reg. 17. v. b. *Ter-ocrej* ontfnoerd, los, id. blz. 30. reg. 13. v. b. *Ter-antejâja* onderdrukt, id. blz. 211. reg. 9. v. b. Wanneer *ter* voor een bij-

voegelijk naamwoord geplaatst wordt geeft het aan hetzelfde den hoogsten trap. *Ter-lebeh* allermeeest, hoogst *Ter-bijikih* allerbest.

قرا *trā* of *tari* stempel, druk, opschrijf. *Menerā* drukken, stempen. *Peneri* drukker. *Peneri-an* drukkerij.

قراقت *terakāh* hut, tent, tabernakel. *zak.*

قراقي *terdāle* waterlelie.

قراغ *tarāng* licht, (zie *trang*).

قرس *tras* en *tarus* het hart van een' boom, wanneer het hard is.

قرین *terbit* opkomen, oprijzen, uitvloeijen, voortkomen, oorsprong nemen, veroorzaakt worden. *Maka poetri (Langkawie) Mahrana pūn ka-loewar seperti boelan purnāma padu ampat blas hārie boelan taikdāla iēju terbit deri tepie lāwut ietoe gielang gomielang tshajā-nja* de Brineses Mahrana Langkawie kwam te voorschijn even als de volle maan, op den veertienden dag van haren loop, aan den gezigteinder uit zee in vollen luister oprijst. ISM. JAT. blz. 27. reg. 7. v. b. *Maka Sulthan Ibrāhiem pūn her-djilau-luk ka-loewar māfokh hoetan, terbit hoetan* Sulthan Ibrahiem begaf zich op weg en ging bosch in, bosch uit. SULTH. IBR. blz. 6. *Bzhoewa ieni warkhof il ichlāts jang terbit deri pada foewada il makie ter-maktab dīlam-nja dengan be-brāpa poeloh kiriem-an tshēkh dan salāmat* deze vriendschappelijke brief welke zijn oorsprong heeft in een zuiver hart is geschreven, onder toezending van eenige duizende groeten en heilwenschen. MAL. BR. (er staat eigenlijk *be-brāpa poeloh*, zulks zou eenige tien beteekenen; doch dit voor ons te vreemd luidende, heb ik de vrijheid gebruikt hiervoor eenige duizenden te bezigen).

قربغ *terbang* vliegen. *Bēsta terbang tadie di atas lahrā-nja* hij vloog zoo even op zijne galei. ISM. JAT. blz. 132. reg. 2. v. b. *Dun segala angkas pūn belom terbang deri pada sirang-nja* en alle vogelen hadden hunne nesten nog niet verlaten, of waren nog niet uit hunne nesten gevlogen. SULTH. IBR. blz. 6. *Sau terbang enteranker, dreg. SS. Di terbang-kan* vliëgend weg gevoerd worden. *Maka di kumbang-kan oleh borakh ietoe ka doewa blahtsiap-nja, maka di terbang-kan-nja hamba seperti kielat jang mahā tingkas* de borakh breidde zijne beide vleugelen uit en vloog met mij bliksemfael voort. H. v. M.

قربس *tarbis* dijk, dam. *Menarbis* bedijken, bedammen. *Penarbis* bedijker. *Penarbis-an* bedamming.

قرتاو *tertiwa* lagchen. *Ter-tawd-kan* belagchen, uitlagchen. *Ter-tawd-an* gelach. *Penertawd-an* bespottung, belagching. *Ku-ter-taw-i-an* belagchelijk. *Ba-pe-tertawd-kan* doen lagchen. *Maka Rádja dan toewan poetrie pón tertáwa dan segda bli-bis perwára sekalién pón tertáwa galakh-galakh* de Vorst en Vorstin lachten en de staatsjuffers schaterden van lagchen.

قرتیب *tartieb*, AR. aardigheid, orde, schikking; wellevendheid, geestig, welgemanierd, aardig, hoffelijk.

قرخغ *terdjang* schoppen, vooruitschoppen,

قرجل *tardjal* schuins, steil, steilte, a'grond.

قرجن *Terdjun* afloopen, afspringen, aftijgen, nederstorten. *Terdjun-kan* afschoppen, afwerpen. *Ku-terdjún-an* afvallig. *Penerdjún-an* afwerping.

قرس *troes* door, doorheen, regtdoor. Duidelijk, klaar. *Troes-kan* doorbooren. *Troes-an* doorgang, naauwe opening. Doorbooring van het water. *Djilan troes* regtuit gaan.

قرسول *tersoela* drietand, wapen met drie punten.

قرغ *trang* of *terang* licht. *Trang boelan* maanlicht. *Menerang-kan* verlichten. *Penerang-an* licht. Z. N. *Katrang-an* inlichting, opheldering.

قرغكانو *trangánoe* een koningrijk aan de noordoost zijde van het Maleische Schiereiland.

قرق *terpa* op iemand aanvallen (met een kris, dolk of eenig ander wapen) *Penerpa-an* aanval.

قرک *tarka* raden, gissen. *Peuarka* een raadfel, duisterheid.

قرک *turk*, AR. een Turk, verstaande daardoor ook de verschillende natien van Tartaren, tusfchen Kharasme en Sina, welke beween van Turk, de zoon van Japhet af te stammen.

قركدانغ *ter-kádang* gedurig; fomtjds. (zie *kádang*).

قرکش *tarkasj*, PERS. een pijlkoker.

قرکم *tarkam* met woede aangrijpen. Bloedorstig.

قرلال *ter-láloe* overvloediglijk, buitengewoon, te veel, bijzonder, zeer. *Adá-pon ter-láloe besar ka-rádja-an baginda ietoe* het rijkbewind van dien Vorst strekte zich zeer ver uit. SULTH. IRR.

- blz. 1. *Maka baginda pân ter-laloe amat foeka-tjita hatie-nja menengar hhiikâjat ietoe ter-laloe sudah-induh boenjie-nja* de Vorst verheugde zich zeer op het hooren van dat verhaal, hetwelk zeer schoon van inhoud was. ISM. JAT. blz. 5. reg. 3. v. o.
- ترماس *termasa* verlustiging, uitspanning, vermaak, openbare vermaken, ten-toon-stelling, spel.
- ترمف *taronpa* zoolen zonder overleder, die aan de voeten worden gebonden.
- ترن *teran* sterk drukken, eene poging met de ingewanden doen.
- ترنام *ter-nama* beroemd, vermaard. (zie *nâma*).
- تروجو *teroeboe* kuit van visch.
- تروسي *troesie* koperrood.
- تروفق *trâpong* een pijp gelijk die van een orgel. Verrekijker; Telescoop. Roeper.
- ترون *taroena* jongeling.
- تري *teref* effen, glad, zonder rimpels.
- تريف *tariskha*, AR. godsdienstig. beroep.
- تريف *terejakh* schreeuwen, bulken, brullen, brieschen, krijschen. *Penerejakh* geschreeuw. *Ber-terejakh* schreeuwen.
- تريم *tariema* ontvangen, aannemen, beuren, innen. *Maka tiejadâ-lah pâtek tariema iejâpau sepah toewân-koe* ik heb nog geen voorraad van betel (sieriepruimpjes) van mijnen meester ontvangen. ISM. JAT. blz. 57. reg. 13. v. b. *Hej raddja! jang kâseh toewaw hamba, telah hamba tariema ô vorst! uwe gunst (hetgeen gij mij gaaft) neem ik aan*, SULTH. IAR. blz. 88.
- تسيح *tasbiehh*, AR. rozenkrans, paternoster. Lofzang. *Maka hamba dengar boenji tasbiehh segala melâjiekat* ik hoorde den lofzang van al de engelen. H. v. M.
- تسلسل *tasalsut*, AR. aaneenschakeling.
- تسليم *tasliem*, AR. heilgroet.
- تشریح *tasjriehh*, AR. ontleetkunde.
- تشويش *tasjwiesj*, AR. verwarring.
- تصرف *tatsrief*, AR. verbuiging van een werkwoord (conjugatie).

تعالی *tâila*, Ar. al'elhoogst. *Allah tâila* God de Allerhoogste. ISM. JAT. blz. 1. reg. 13. v. b. *Allah subhâna wa tâila* God, die het meest te prijzen is. SULTH IBN. blz. 2. *Maka firman Allah tâila* nu sprak de Allerhoogste. ISK.

تعبير *tâbier*, Ar. uitlegging, verklaring. *Maka baginda pân hangan seraja nieng-gôfokh matâ-nja, ter-kenang-kan mimpie-nja ietoe pada fikier an baginda Isma Jatiem djoega jang tâhoe akan tâbier mimpie koe ieni de Vorst ontwaakte, wreef zijne oogen uit, herinnerde zich zijnen droom en dacht: Isma Jatiem zal denzelven wel kunnen uitleggen.* ISM. JAT. blz. 32. reg. 4. v. b.

تعجب *tâdjub* verwonderen; verwondering. *Maka Ambar Isma Mantrie iejd toewar-koe sjâh Alaw kbrana (rang negrie ketijl tâdjub iaja me-liehat peng-adap-an asâna jang di per-toewan Isma Mantrie boog zich en zeide ô mijn meester, Vorst der wereld! de oorzaak daarvan, is, dat personen uit een klein rijk verwonderd zijn door het voorhof van het paleis des gebieders te aanschouwen.* ISM. JAT. blz. 134. reg. 2. v. o.

تعريف *târief*, Ar. bekendmaking, uitlegging, verklaring, bevestiging, betooging.

تعظيم *tâhliem* of *tâziem*, Ar. hulde, eerbied, plichtploging. *Maka Isma Jatiem pân-segra mew-brie jaldm pada nachûla ietoe dengap tâhliem-nja Isma Jatiem groete nu den scheepskapitein eerbiediglijk.* ISM. JAT. blz. 111. reg. 8. v. b.

تعلق *tâlokh*, Ar. bloedverwantschap, betrekking, handel, briefwisseling, verkleefdheid, afhankelijkheid, afhangen, afhankelijk zijn. *Tâlokh-kan, menâlokh, menâlokh-kan* afhankelijk maken, onderwerpen. *Maka tietah baginda ka-palla Isma Jatiem, adâ-pân-angkau telah men-djadi hoeloebelang ietoe se-telah semporna-luh angkau ter-hocwas ka-bakhsis-an akan dâkas dau be-ibrâpa negrie jang telah angkau di tâlokh-kan-nja akan telâdan hoeloebelang jang banjakh ieni de Vorst zeide tegen Isma Jatiem, gij werd legerhoofd, beweest mij uitstekende diensten, en hebt verscheidenen landen tot een voorbeeld voor al deze legerhoofden onderwerpen.* ISM. JAT. blz. 97. reg. 8. v. b. *Poeloe Djawa dengau segalu daierah tâlakh-nja hat eland Java met at deszelfs onderhoorigheden.*

تغ *song*, PERS. ton, vat.

تَعَادَة *tengādōh* opwaarts zien. *Ka-tengādōh-an* opheffing der oogen.

تَغْس *tangas* stoof, badstoof; baden in warm water.

تَغْس *tangsā* alarm slaan.

تَغْسِي *tangsei* dun (als haar).

تَغْسِي *tangsie* barak, kazerne.

تَغْسِي *tangsij* zeker soort van touw dat uit Sina gebragt wordt.

تَغْكَت *tingkat* zoldering, plat, verdieping.

تَغْكَت *tongkat* stok, wandelstok, plaat, steunpaal. *Dengan soewatōg tongkat di tangan-nja* met eenen stok in de hand SULT. IBR. blz. 6.

Tongkat ka-radja-an rijksstaf, sceppter. *Meuungkat* schragen, ondersteunen, sluiten.

تَغْكَر *tangkar* krakeelen, kijven, harrewarren.

تَغْكَس *tangkis* afwenden, afkeeren, aflaan, afweeren. *Seraja di djabat nja tangan-nja, maka di tangkis-kun oleh toewan poetrie tangan baginda ietoe* hij vatte hare hand, doch de prinses weerde de hand van den Vorst af. ISM. JAT. blz. 35. reg. 10. v. o.

تَغْكَس *tingkas* snel, vaardig. *Seperti kielat jang mahd tingkas gelijle* de snelste bliksem. H. V. M.

تَغْكَف *tangkap* vatten, grijpen, gevangen nemen, vangen. *Menangkap* idem, ook bevatten, opvangen, verstaan *Maka kata Isma Jatiem hei soedra hamba jang ddrif menangkap kata dan tahoē akan arti kata, Isma Jatiem antwoorde ō mijn broeder, die schrande zijt om de woorden op te vangen en derzelve zin te verstaan. ISM. JAT. blz. 15. reg. 1. v. o. *Se-telah Radja Wakan Keila menengar kata Radja Semoera ietoe, maka ieja pōn marah sjahdan oedjar-nja akan hoeloebalang-nja tangkap oleh kamoe ieja nen ter-taloe sekali ieja ieni bādāb-nja akan toewan kieta, maka ter-tangkaplah Radja Semoera ietoe dan tlega poeloh crang ferd-nja ietoe sekaliēn-nja di soeroē-nja belonggoe maka dengan beste di pandjarakan-nja toen de Koning Wakan Keila de woorden van den Koning Semoera hoorde, vertoornde hij zich, en zeide tegen zijne legerhoofden, „vat hem, die zoo vermetel is tegen onzen heer,” hierop werd nu de Koning Samoera gevat met dertig personen, die bij hem waren; door den Koning Wakan Keila werd bevolen, hen allen te ketenen, en zij werden in de ijzers geklonken. ISM.**

Ka-tangkap-an het geen gegrepen kan worden. *Penangkap-an* aanvatting, achterhaling, bevroeding.

تغشف *tongkap* een venster, vensterluik.

تغشف *tongkop* torentje op een huis, uitkijkhoek, dak van een prauw, dak van een badhuis.

تغكف *tengkokh* de nek, achterhals.

تغكل *tingkal* kunstzout, bergstof, soudeersel.

تغكل *tongkal* eene ziekte der kinderen, waar in het ligchaam heet en de gewrichten, pijnlijk zijn.

تغكل *tongkol* blok, stuk hout, afgehouwen stam, tronk.

تغكل *tongkol* postuur van den mensch. *Menongkol* zich aan iemand onderwerpen, als overwonnen zijnde in den oorlog. *Penongkol* een geschenk geeft ten teeken van onderwerping aan eenen overwinnaar, bestaande in het toezenden van de oudste dochter met eenige personen tot haren dienst, om den overwinnaar te dienen; waarbij de rijkskroon en meer andere schenkeadjes gevoegd worden.

تغكورك *tangkórahk* schedel, bekkeneel.

تغكولف *tongkoelokh* tulband, diadeem, hoofddoek. *Maka sa-tengah ter-toenoh tongkoelokh-nja, su-tengah ter-toenoh badjoe-nja* van sommige verbranden de hoofddoeken en van sommige de bovenkleederen. ISK.

تغكه *tingkah* kuur, gebaarden, manieren, gesten, postuur, guitenstukken. *Me-lichat oleh toewan hamba Apa-Apa tingkah lakoe-nja* gaat gij mijne heeren hunne manieren en zeden onderzoeken. ISM. JAT. blz. 148. reg. 6. v. o. *Maka di lichat-nja be-bràpa bieti-bieti tiedor, puda soewatoe permadànie icioe ber-bàgie-bàgie tingkah-nja tiedor* zij zag verscheidene hof juffers op eene spreij slapen, welke in verschillende posturen lagen. ISM. JAT. 28. reg. 7. v. o.

تغكي *tangkej* stengel, steel, aar (air). *Tangkej-an* koornfchuur.

تغكيغ *tongking* de omstreek van Tonquin.

تغك *tangga* ladder, trap. *Orang sa-tangga* of *te-tangga* nabuur, buren, menschen van eenen en denzelfden trap. Deze uitdrukking hoe vreemd dezelve ook schijnen moge is echter zeer eigenaardig en natuurlijk; vele Maleische huizen in moeraslige oorden, staan op steigers die somtijds maar eenen trap hebben om naar de krekken

of rivieren te gaan die in derzelver omtrek liggen; daar nu alle personen, welke op zoodanigen steiger wonen langs denzelfden trap op en af moeten, dragen zij den naam van *orang ja-tangga* of lieden van eenen en denzelfden trap, en hier van daan komt dan ook dat men in het algemeen die uitdrukking voor bureu bezigt. *Mening-gal-kan roemah tangga-nja* zijn huis en buurt verlaten.

تغيار *tonggāra* zuidoost. *Timor tonggāra* oostzuidoost. *Selatan menongāra* zuidzuidoost.

تغالا *tanggāla* een ploeg. *Ber-tanggāla-galā-an* akkeren, ploegen, beploegen, bebouwen. *Penanggāla* ploeger, akkerman, landman, boer. *Penanggālā-an* akkerwerk, het ploegen, landbouw.

تغالونغ *tinggālong* civetkat.

تغيت *tonggit* de podex geheel achter uitsteken.

تغير *tinggar* hekelen, schoonmaken.

تغيرير *tinggir* op iets staan om ergens bij te reiken.

تغيرير *tonggor* hier en daar gescheiden, gelijk klippen.

تغير لاسن *tanggālasan* kameleon.

تغيف *tanggokh* scheidnet.

تغيع لغيع *tunggang lenggang* verward, onregelmatig, door elkander, over elkander.

تغيع *tanggong* dragen, op zich nemen, ergens voor in staan, verantwoordelijk zijn, borg blijven. *Tanggong tongkat* een wandelstok dragen. *Pe-kardjā-an ietoe di atas bātoe kapalā-nja djoega ter-tanggong* dat werk wordt ook op zijnen hals gedragen, of dat werk rust ook op hem, hij is er voor verantwoordelijk. *Tunggong-kan rahsija* een geheim toevertrouwen. *Menanggong rahsija* een geheim bewaren. *Menanggong ka-lemāh-an orang* iemands zwakheden dulden, te moeten komen. *Menanggong dōsa* met zonden beladen zijn. *Maka firman Allah tādāla bahoewa angkau pertāma marieka ietoe, hej Adam kau soeroh-kan anakh tjoetioe-moe ber-boewat bājikh dan tegāh-kan deri pada ber-boewat djāhat dan pesan segala anakh tjoetioe-moe menanggong segala orang jang ka-fakiet-an dan mem-brie segala orang jang ber-ka-handakh dan meng-afēhān-ie orang jang dlāief* nu sprak de allerhoogste: gij de allereerste der menschen,

ô Adam! beveel, dat uwe nakomeling goed zullen doen, en verbied hen het kwade te doen, wijders zult gij alle uwe nakomelingen aanbevelen, om alle gebrekkige personen te ondersteunen, alle die wenschen voeden te bevredigen, en medelijden te hebben met alle kommervolle personen. ISK. *Tangóng-an* dragt, last, bezwaar, verantwoordelijkheid, borg.

تغیغ *tinggong* zitten in eene bukkende houding.

تغیغ *songgang* schuins, afhellende als een dak.

تغیغ *songgang* JAV. rijden. *Tonggang-koeda* te paard rijden. De malciers gebruiken, *kandara*, *ber-kandard-an* en *ber-koeda*.

تغیغ *tanggal* uitvallen, afvallen, van zelf afvallen, afleggen, zich ontdoen, uittrekken. *Tanggal giegie de tanden vallen uit. Maka baginda pân mem-brie karoenieja serih di poewân jang ka-amds-an ietoe di anoegrah-kan ka-pada Isma Jatiem dan menanggal-kan segala pekdjan deri pada toeboh baginda ietoe di anoegrah-kan ka-pada Isma Jatiem* de Vorst begunfzigde Isma Jatiem met betel uit den vergulden doos, hij ontdeed zich van al de kleederen van zijn ligchaam en schonk dezelfde aan Isma Jatiem. ISM. JAT. blz. 93. reg. 1. v. 0.

تغیغ *tinggal* blijven, duren, overschieten, achterblijven, verlaten, verwaarloozen. *Tinggal-lah adinda bĳik-bĳik kdrana kakinda ieni handakh ber-djalan* vaarwel mijne geliefde! dewijl ik wil vertrekken. SULTH. IBR. blz. 37. *Sebab baginda ietoe meninggal-kan ka-radĳd-an-nja* want die Vorst deed afstand van zijn rijk. SULTH. IBR. blz. 76. *Me-lĳin-kan soeddgar djoega jang meng-hĳbis segala dagang-an jang lĳgi tinggal ietoe* het zijn toch de kooplieden die al de overblijvende koopwaren opkopen. ISM. JAT. blz. 16 reg. 4. v. b. *Maka kata Mohhammad Thahier hef Rudja akan sekarang ieni hamba handakh kombali, kdrana lama soedah hamba meninggal-kan leboh hamba Mohhamed Thahier* zeide vervolgens: „thans ô Vorst! zal ik vertrekken, daar het reeds lang geleden is, dat ik mijne moeder verliet.” SULTH. IBR. blz. 87. *Peninggal* nazaat, die overblijft. *Peninggal-an* nalatenschap, achterlating, begeving. *Se-peninggal* nadat, oedertusfchen. *Sa-Limat tinggal* vaarwel. *Meninggal* overlijden.

تغیغ *tinggil* zaal, galerij, gang.

تغیغ *tonggal* eenig, enkel. *Anakh tonggal* eenig kind.

تنگول *tonggol* vlag, vaandel, banier. *Maka tonggol-toellis lasjkar-ietoe pón ka-lichát-an-lah, maka di lichat óleh orang jang ambil kájoo ietoe seperti toellis tonggal lasjkar Mejsan Ardaksa de geschilderde vanen van het leger werden zichtbaar, en de persoon die hout haalde zag, dat dezelve overeenkwamen met de schilderingen der vanen van het leger van Mejsan Ardaksa.* ISM. JAT. blz. 87. reg. 10. v. b.

تنگلام *tinggalam* zinken, ten gronde gaan. *Meninggalam-kan kapal* een schip doen zinken, in den grond booten.

تنگام *tanggam* ankerstok.

تنگو *tonggoe* bewaken, oppassen, hoeden, opwachten. *Maka baginda memanggil segala dijang-dijang jang tonggoe per-mandie-an ietoe de Vorst riep al de dienstmeiden die het bad bewaakten.* ISM. JAT. blz. 32. reg. 8. v. a. *Penonggoe pintoe* portier, deurwachter.

تنگولي *tangoelle* water van suikerriet.

تنگه *tanggoh* ophouden, wachten, vertoeven, stilstaan, uitsstellen, vertragen, verschuiven, rekken, gaande houden, uitsfel verleenen. *Maka káta nachóda hej soedará-koe jang bidjaksána, bu-étha setroe dagang ietoe jang meng-ambil dagang-an-nja di per-tanggoh-kan sa-hárie-hárie ka-pada sa-hárie-hárie? Maka Isma Jatiem ber-káta hej soedará-koe jang setroe dagang ietoe, ódrang siejépa jang meng-ambil dagang-an-nja, maka tiejéda toenes hargá-nja di brie-nja, se-telah di tanggoh-kan-nja óleh dagang ietoe, pada sa-hárie-hárie di per-tanggoh-kan-nja djoege, maka mendjádi ganda háloe pe-kardjá an-nja dan hatie-nja pón sikit; maka pada tanggoh ber-tanggoh ietoe áda djoege ber-káta jang tiejéda senoenoh, mistjája djidi per-bantáh-en; sebab káraná ínte-lah di kath-kan setroe dagang ietoe jang meng-ambil hartanja ietoe het seheepshoofd vroeg nu, ó mijn wijze vriend! wie zijn toch die vijanden des koopmans die zijne goederen koopen en dagelijks de betaling uitsstellen? zij zijn het mijn vriend, antwoordde Isma Jatiem, die de goederen koopen, geen gereed geld geven, en die, wanneer de koopman hen uitsfel verleend heeft, denzelven op nieuw van den eenen dag tot den anderen laten wachten, zoo dat zijne zaken dubbel vertragen, en bij hartzeer krijgt; doog het langdurig wachten, ontstaan er woorden, die niet bescheiden*

zijn, en worden er voorzeker geschillen geoornd, en het is om die reden, dat zij des koopmans vijanden genoemd worden, die zijne goederen zoodanig nemen. ISM. JAT. blz. 15. reg. 12. v. o.

تغبي *tinggie* hoog, verheven, edel. *Orang jang tinggie himat-nja* een edelmoedig mensch, eene edele ziel. *Segöla poedji bagi Allah tochan jang mah: soetii dan jang mahä tinggie* alle eer zij God, den Allerreinften en Allerhoogsten Heer. ISM. JAT. blz. 1. reg. 2. v. b. *Ka tinggie an* hoogte, hoogheid. *Per-tinggie-kan* aanhoogen. *Meninggie kan* verheffen, verhoogen.

تغلوغ *tangloeng* of *tanglong* lantaren. *Sjahdän be-bräpa tanglong dan kandil, dan diejan dan palieta ietoe pin di päfang pada tachtä ka-radjä-an* verscheidene lantarens, kroonen, kaarten en lampen werden opgestoken bij den rijkstroon. ISM. JAT. blz. 25. reg. 3. v. b.

تغ *tengah* half, het midden. *D lam tengah tsik ietoe* in het midden van dat meer. *Di tengah djilan* onder weg, op weg. *Tengah doewa* anderhalf. *Tengah tiega* derdehalf. *Tengah anam poeloh vijf-en-vijftig. Tengah ampat poeloh vijf-en-dertig. Tengah liema rätus* vierhonderd vijf-tig. *Tengah liema rieboe* vierduizend vijf-honderd. *Tengah-tengah* het midden *Bielikh tengah* binnen-kamer. *Apa biela ldtoe deri pada tengah midlam* toen middernacht voorbij was. SULTH. IRR. blz. 7. *Sjahdän pada sama tengah kobän ietoe ada soewätöe kolam* in het midden van dien tuin was een vijver. id. blz. 10. *Tengah härie* middag. *Sa-tengah* eenige, sommige, eenigzins, een gedeelte, half. *Käta sa-tengah* eenige zeggen. *Maka käta meldjikat sa-tengah äkan sa-tengah-nja* de engelen zeiden de een tegen den anderen of tegen elkander. *Ka-tengah padang* naar het veld. *Ka-tengah lawut* naar zee, naar het ruime sop. *Ka-tengah-an* het midden. *Per-tengah-an* de helft. *Per-tengah-an djilan* de helft van den weg. *Pe-tengah-an* dat tusschen beide is, eene ruimte tusschen twee legers.

تغ *tengah* brullen, bulken, loeijen, bleezen.

تغبي *tangel* sterk (als olie of boter).

تفاح *taffihh*, AR een appel.

تفسير *tassier*, AR uitlegging, vertaling van den koran. *Maka baginda pön doedokh di balej mesjid mem-bärsja khorän dan tassier*

de Vorst zat in de zaal van de Moskee, lezende den Koran en deszelfs verklaringen. ISM. JAT. blz. 172. reg. 10. v. o.

تفكر *tefekkôr*, AR. denken, peinzen, in diep gepeins verzonken.

تقارم *tepiram*, voorhoofdsciersel.

تقايين *tepâjan* steenen watervat (zie *tampâjan*).

تقت *tetap* regt, regtuit. *Timor tepat* regt oost.

تقرلخ *taperling* schitteren, glinsteren, flikkeren.

تقس *tepas* plaats, zijde, hoek, kwartier. *Ampat tepas doenieja* de vier hoeken der wereld.

تقس *tepis* afweeren, afwenden.

تقغ *tepeng* aanvatten, zoo als men eene spies vat die men werpen wil.

تقغ *tepong* meel, *Ajer tepong* deeg, beslag. *Tepong h.ilos* fijn meel.

تقبي *tepie* rand, boord, kant, zoom, oever, kust, grenzen, kim.

Maka Sulthân Ibrâhiem pôn sigra ber-bangkis lâloe ber-djâlan menoerot tepie soengej ietoe Sulthân Ibrahiem stond schielijk op en wandelde langs den oever der rivier voort. SULTH. IBR. blz. 9. *Tatkâla ieja terbit deri tepie lâwut* als zij aan de kim uit zee verrijst. ISM. JAT. blz. 27. reg. 8. v. b. *Ber-tepie* oevers, randen, of boorden hebben, omzoomd zijn.

تقدير *takdier*, AR. noodlot, voorbeschikking, onvermijdelijk besluit, Goddelijk wil. *Sjahdîn maka tietah Sulthân Ibrâhiem bahoewa akoe ieni handukh ber-djâlan bîrang jang di takhdier-kan Allah tââla* Sulthân Ibrahiem antwoordde ik zal gaan waar het de Allerhoogste bepaald heeft. SULTH. IBR. blz. 5. *Dengan tahdier Allah met Gods hulp, met Gods toelating, naar Gods raadsbesluit. Maka dengan takhdier Allah tââla maka Isma Jatiem pôn tahoe-lah ieja meng-dâji dan menjoerat* en door den zegen des Allerhoogsten kon Isma Jatiem lezen en schrijven. ISM. JAT. blz. 3. reg. 10. v. b.

تكريم *takriem* eer, hulde, eerbied, groet, vereering.

تكي *tokej* een groote huishaagdis; (gekko).

تکيا *tegd* of *teggâ* staan, over eind staan, oprigten, opzetten, bouwen stigten, daarstellen.

تکپر *tagar* of *teggar* hard, ruw, onbuigzaam, stijf, hardnekkig, halsstarrig.

تگیر *tagar* verwelkomen, bemoedigen, aanmoedigen, vertrouwen, inboezemen, verzekeren, aanspreken, toespreken.

تگیر *togor* of *tuggor* kijken, bekijken, bestraffen berispen, waarschuwen, vermanen, tegen spreken.

تگف *tegaf* koen, dapper, stout, lustig, wakker; gespierd, gedrongen, vast, hecht, gaaf, gezond.

تگف *togokh* een dronk, slok, teug, scheutje.

تگیل *tegal* omdat, dewijl, ter oorzaak. (zie *tdgal*).

تگیلت *tagaliejat* rekken, verdraaijen, verrekken, verwringen, verstuiken, uit het lid trekken, uittrekken.

تگیلچہ *tagalietjoh*, (zie *tagaliejat*).

تگپہ *tagah* of *tdgah* hinderen, verhinderen, beletten, wederhouden, tegengaan, stuiten, afweren, doen mislukken, voorkomen, verhoeden, tegenwerken, bedwingen, inbinden, inhouden, stoppen, onthouden, verbieden, ontzeggen, dwarsboomen.

تگپہ *tegoh* of *tuggoh* sterk, hecht, vast, duurzaam, onwankelbaar.

تلاقتس *teldtas* eene soort van gras.

تلاادن *teldaan* en *toldaan* vorm, model, beeld, gelijkenis, patroon, monster, staaltje.

تلاستغ *telsang* borstrok.

تلاقیق *telapakh* zool, palm.

تلاکی *teliga*, HIND. poel, vijver, meer, wel, put.

تلاوت *tildwat* of *taldwat* overdenking, lezing; een balans van schuld.

تلت *telut* of *telud* op de hurken zitten, met de voeten onder het lijf zitten zoo als de kleermakers.

تلمر *telor* een ei, kuit. *Telor djam* hoenderei. *Telor iekan* kuit of hom van visch. *Mejrah telor* eijerdojer. *Koelit telor* eijerschaal. *Poetih telor* het wit van een ei. *Ber-telor* eijeren leggen. *Mengeram telor* broeden.

تلق *telokh* baai, inham, zecarm.

تल्ली *telelej* naakt, bloot, blootgesteld, geopenbaard; bekend maakt. *Telelej-kan* ontblooten, openbaren, ontdekken, blootstellen, vertoonen, bekendmaken, uitgeven, rugbaar maken.

قلم *talam* metalen schotel, (zie *tdlam*).

قلن *telan* slikken, inslikken, zwelgen.

قلنتغ *telantang* op den rug liggen.

قلنجغ *telandjang* naakt, bloot.

قلنجق *telondjokh* voorvinger.

قلوكي *telockie*, Jav. damast; zij.

قله *telah* reeds, voorbij, verleden. *Telah soedah* alreeds, reeds voorbij.

Telah soedah ietoe nadat zulks voorbij of gebeurd is.

قليغ *telienge* het oor; hengfel, handvatfel.

تم *tam*, Ar. geeindigd, het is af, einde, (zie *tammat*).

تم *temoe* ontmoeten.

تمارم *tamiram* licht, glanzig, glinsterend.

تمبا *timba* putemmer, akker.

تمبا رواغ *timba roewang* de bodem van een vaartuig waar zich het water verzamelt.

تمباغن *tambang-an* schuitje of prauw om over te varen.

تمباكو *tambako* tabak. *Tambako hiedong* spuis.

تمباكي *tambaga*, Hind. koper. *Tambaga koening* geel koper, mesfing.

تمباهن *tambah-an* bijvoeging, aanhangfel, bijvoegfel. *Tambah-an poela* daarenboven. bovendien, wijders, wat meer is.

تمبت *tambat* binden, vereenigen, vastmaken. *Tambat-an* zamenknooping, zamenhechtfel; beperking (ingevoelen). *Tambat-kuh prahoe* een vaartuig vastmaken.

تمباراه *tambarah* eene soort van visch gelijkende op den karper.

تمبغ *tambang* eene mijn. *Tambang-amas* eene goudmijn. *Mem-boeks tambang* eene mijn openen.

تمبغ *tambang* overvoeren, overbrengen (goederen of passagiers). *Tambang-an* schuit of prauw om goederen of menschen over te varen, vrachtschuit. *Anakh tambang-an* schuivevoerder.

تمبغ *timbang* wegen; overdenken, overwegen, overleggen; verwis-

felen, betalen. *Timbang-an* weegschalen; gewigt; overdenking, overweging.

تمبغ *tumbang* vallen, tuimelen.

تمبغ *tumbong* eene holte. *Tumbong kalapa* het hart van de kokosnoot waar eene loot uit voortkomt.

تمبغ *tembakh* of *tinbakh* schieten, afschieten, vuren.

تمبغ *timbukh* dijk, wal.

تمبغ *tombakh*, *tumbakh* piek, speer, lans, spies. *Menombakh* met de lans werpen.

تمبغ *tombokh* stampen (in eenen mortier, vijzel of bak) fijn stampen; vermalen, vermorzelen, dorfschen, stooten, stompen.

تمبل *tambul* voorraad, spijs. *Sa-tambul* een geregt van spijsen.

تمبل *timbul* aan de kim verrijzen, uit het water opkomen, vloten, dobberen. *Batoe timbul* puimsteen. *Boelan timbul* nieuwe maan of zichtbaarheid derzelve. *Timboel-an* eene boei.

تمبلوكي *tambeloekie*, JAV. de krop van een eenen vogel.

تمبن *tamban* eene visch gelijkende op de elst.

تمبن *tambon* of *timbon* hoop, stapel; ophoopen, stapelen. Vet, welgevoed. *Menambon-kan* opstapelen; mesten, vet maken.

تمبوو *tamboe-tamboe* op eene bijzondere wijze met ringen verfierd; ingelegd goud of graveersel.

تمبوس *tamboes* doorgieten; kleinzen. Doorbooren, doordringen. Door. *Tamboes-an* tregter, kleinzer, verzijgdoek, teems, zeef, kleinsdoek.

تمبول *timboel* aan de oppervlakte verrijzen. (zie *timbul*).

تمبه *tambah* toevoegen, bijdoen, vermeerderen, aangroeijen. *Maka sakaliën marieka ietoe pón me-minṭa-kan dda ka hhadlirat Allah tādla, bdrang ber-tambah-tambah kird-nja ka-besár-an dan ka-moesleja-an bagi Sulthán Ibrahîem di ddam doeniejā dan di ddam achirat* zij alle nu baden den Allerhoogsten om de grootheid van den Sulthan Ibrahîem in deze en in de volgende wereld.

te willen uitbreiden. *SULTH. IBR. blz. 3. Taubih - an* vermeerdering, aangroei. *Penambah* vermeerderaar, toevoeger. *Tambah - an* poela wijders, bovendien, daarenboven.

تومبوه *tomboh* opschieten, uitspruiten, groeijen, wasfen, ontstaan. *Tomboh - an* spruit, loot, takje, groei. *Ka - tomboh - an* puisjes, pokjes.

تمبيرق *tambierang* bakslag, slagtouwen, touwen welke dienen om de mast te houden.

تمبيكر *tambiekir* scherf, potscherf.

تمبيلاغ *tambielang* eene spade.

تممت *tammāt*, AR. geeindigd, gedaan, voltooid, af, volbragt; einde. *Tammāt il kalam* het schrift is geeindigd.

تمغچ *tomanggong* een voornaam officier in de Maleifche Gouvernemen- ten; generaal, admiraal, landdrost, baljuw, kommandant der vestingen.

تمش *timpa* vallen, nedervallen; smeeden, slaan. *Amas jang ser - timpa* geslagen goud.

تمش *tempo*, PORT. tijdens, gedurende; tijd.

تمقاوس *tempawus* of *tempus* philander.

تمقايين *tampāian* en *topājan* een groote pot, (om water olie enz. in te bewaren).

تمقت *tampat* plaats, ligging. Dit woord wordt in eenen zeer alge- meenen en uitgebreiden zin gebezigd, en al hetgeen iets omvangt, dan wel dient om iets te bewaren of in zich te bevatten wordt veelal door het woord *tampat* uitgedrukt, zulks geschiedt niet altijd door armoede der taal, maar meest door gewoonte of door het niet kennen dier woorden, welke de taal er voor bezit: zoo kan men zeer gevoegelijk in plaats van *tampat serih*, *poewan* voor heteldoos bezigen; voor *tampat lielin* kandelaar, *kakie die- jan*; voor *tampat tiedor* slaappleats *kali* of *kota*, voor *tampat doé- dokh* zetel *ka doedók - an*. enz.

تمقت *zompāt* opstoppen, toestoppen, opproppen.

تمقر *tampar* slag, klap met het vlakke van de hand; slaan met het vlakke van de hand. *Sakdrang kieta poela di gó:loh dan di tampar*

bleh fe koeioekh ieni thans wordt ik weder geflagen en gestompt door dezen vervloekten. ISM. JAT. blz. 168. reg. 12. v. b.

تمس *tumpas* of *tompas* uitroeijen, verdelgen, uitschrabben, afhouden.

تمشغ *tampang* een bol, (van was, benzoin en tin) een geschuts-lading.

تمشغ *tompang* of *toempang* medevaren, mederijden; door iemand mede genomen worden in eene schuit of wagen; verblijven, een tijdelijk verblijf houden, bij iemand inwonen, ingekwartierd zijn. *Menompang - kan soerat* een brief mede geven. *Orang menompang* reiziger, pasfagier, een die bij iemand inwoont, een die mede vaart, rijdt, of wandelt. *Tompang - an* doortogt, eene plaats in een vaartuig of wagen, (pasfage).

تمشغ *timpang* lam, kreupel.

تمشق *tampakh* eene handbreedte.

تمشك *tampik* schreeuw, geschreeuw, schreeuwen. *Tampik Soetrakh* veldgeschrei.

تمشل *tampal* een lap, pleister, flard.

تمشل *tampil* voorwaats gaan, voortrukken, ergens op in loopen, indruifchen.

تمشل *tompol* stomp, bot, onfcherp.

تمشلق *tampelikh* overtuigen, wederleggen.

تمشوق *tampoe* met den voet drukken (gelijk onder het springen) terug springen. *Tampoe - an* voeteneinde.

تمشوا *tampoewa* zekere vogel.

تمشورغ *tampoerong* de dop van eene noot. *Tampoerong kapala orang* een gedeelte van een' menschenschedel.

تمشوشغ *tampoeng* opvangen (iets dat valt); met den mond vangen.

تمشولغ *tampoeling* een ijzer met weerhaken.

تمشوي *tampoewie* eene wilde vrucht.

تمشوخ *tampoeh* of *tampoeh* aanvallen, voortrukken, doorbreken, met geweld eenen weg banen.

تمشوخ *tompah* storten, plengen. *Djangan tompah* stort niet.

تمثي *tampie* of *tampel* wannen.

تمثيس *tampiejas* stormachtig, onstuimig, buijig; inregen.

تمن *teman* of *tumman*, gezel, medgezel, kameraad, bondgenoot; afhangeling, vafal.

تمو *temoe* of *tummoe* ontmoeten, tegenkomen, vinden; aankomen, bij iets komen, vereenigen, zamenvoegen.

تمورن *temoeron* afklimmende. *Toeron temoeron* afstammelingen, nakomelingen, nageslacht. Bij opvolging, gevolgelijk.

تميخ *timiejang* eene plaats aan de noordoost kust van Sumatra.

تنامن *tanám* - an eene plant, plantsoen.

تننت *tentoe* zeker, vast, blijkbaar, duidelijk, klaar. Bepaald, vastgesteld. Zekerlijk. *Ka-tentoe* - an zekerheid, bepaling, vaststelling.

كنت *tinta*, PORT. verf, kleur, verfwaar, (het wordt ook voor inkt gebezigt).

تننادو *tantádoe* eene soort van worm of mot.

تننت *tontot* vragen, eischen, afvorderen, ernstig afeischen; navorschen. Onderzoek, navorsching; afvordering.

تننرا *tantarâ* een leger. *Bala tantarâ* legermagt, legerknechten.

تننخ *tantang* of *tentang* luid toeroepen, uitdagen, uittarten.

تننخ *tentang* en *tentang* - an betrekkelijk, aangaande.

تننخ *tintang* aanzien, zien, bespieden, bespeuren.

تننو *tentoe* zeker, bepaald, (zie *تننت* *tentoe*).

تننجخ *tandjong* een punt, een hoek, kaap, uithoek.

تننجخ *tondjang* takken uitschieten. *Penondjang* een tak, loot, scheut.

تننجف *tandjakh* of *tandja* eene soort van schuinsch zeil.

تننجف *tondjokh* of *toedjokh* wijzen, aantoonen, geleiden, betoogen, betoonen, vertoonen. *Maka sakarang akoe per-tondjokh-kan ietoe pawu bedoewanda ieni* nu zal ik dat aan dezen lijfwachter doen vertoonen. ISM. JAT. blz. 14. reg. 12. v. b.

تننجو *tindjoe* of *tindjau* aanschouwen, aandachtig bezigtigen, begluren,

تننجو *tandjeng* of *tandjong* uithoek, punt, kaap.

تند *tanda* merk, teeken, proef, blijk. *Dan tanda tsfleh ada kapada moeká-nja* en de teekens van kalmte waren op zijn gelaat. SULTU. IBR. blz. 31.

تند *tonda* en *toenda* boegferen.

تندس *tandas* vuilnisbak, mesthoop, sekreet.

تندس *tindas* afhouden, afkappen.

تندس *tindis* persen, drukken, nederdrukken.

تندڭ *tendang* trappen, schoppen, achteruit slaan.

تندڭ *tandokh* een hoorn; hoorn. *Menandokh* met de hoornen steeten. *Ber-tandokh* gehoornd.

تندڭ *tandokh* nederbuigen, (het hoofd of het ligchaam) buigen, krommen, zich onderwerpen. *Maka Isma Jatiem pón tandokh tiejáda ber-boenji* Isma Jatiem boog zich en gaf geen geluid. ISM. JAT. blz. 39. reg. 11. v. b.

تندن *tandan* of *tindan* een tros, groote trosfen.

تندة *tindeh* of *tindêh* over elkander liggen; drukken, nederdruwen.

تنڭ *tenong* of *tanong* waarzeggen, voorzeggen. *Orang petenong* waarzegger, wigchelaar. *Tenong-an* voorzegging, waarzeggerij.

تنڭ *tenang* stil, kalm.

تندن *tenon* of *tuinnon* weven. *Tendu-an* weeffel.

تنور *tanoer*, AR. oven, stoof, fornuis.

توال *toewala*, PORT (*toalha*) handdoek, droogdoek.

تواڭ *toewang* ingieten, inschenken.

* **توانك** *toewan-koe* mijn heer, mijn meester, mijn gebieders.

توانن *tawán-an* gevangenschap, gevangene. (zie *táwan*).

توبا *toeból* of *toeba-dkar* klimop, wiens wortel in het water geworpen zijnde de vischen bedwelmt. *Toeba siekus* rattenkruid. *Mentoeba ájer* het water vergiftigen.

توبر *toebor* grondeloos, onbeilbaar; de diepte, afgrond.

توبه *toeboh* ligchaam. *Mak ájer jang toeron deri pada toeboh toewan* poetrie *ietoe-pón ter-láloq hareem bawoo-nja* het water dat van

de (zich badende) prinses afvloede was allerwelriekendst van geur. ISM. JAT. blz. 31. reg. 13. v. o.

توبتة *tobat* of *taubat*, AR. berouw, leed, bekeering; berouw gevoelen, vermurwen, tot medelijden overhellen; bekeeren; een uitroep van verbazing, wondervol. *Maka kda baginda djangan toewan damba ber-roesakh hâti kalakh kakinda tobat-kau* de Vorst zeide maakt u niet ongerust mijne meesteres, dadelijk zult gij tot gunstiger gevoelens overhellen mijne geliefde. ISM. JAT. blz. 71. reg. 10. v. b. *Tobak deri pada dosa* berouw over zonden gevoelen.

توتور *toetor* JAV. vertellen, verhalen, praten, keuvelen, zeggen, mededeelen. *Toetar menoetor* onderlinge gesprekken voeren, over en weder spreken. *Pe-toetor-an* verhaal, gesprek, vertelling.

توتور *toetor* snoeien, aftoppen.

توتوف *toetop* sluiten, toedoen, digten; bedekken, opsluiten, afdichten, sluiten, uitsluiten. *Maka Râdja ietoe pôn mdsokh ka-dâlam idaman, maka pintoe idaman ietoe pôn di toetop orang-lah* de Vorst begaf zich nu in den luschhof en de deur van denzelfden werd door zijne dienaren gesloten. ISM. JAT. blz. 90. reg. 3. v. b. *Maka baginda pôn sampai-lah ka-pada pintoe kebon ietoe, maka di liehat-nja pintoe-nja ter-toetop* de Vorst kwam aan de deur van dien tuin en zag dat dezelve gesloten was. SULTH. IBR. blz. 22.

توتوف *toetokh* in een vijzel stampen.

توتوف *toedjokh* of *toedjoe* wijzen, fchikken, bestieren, (zie *toedjokh*),

توتوف *toedjoh* zeven. *Toedjoh-blas* zeventien. *Toedjoh poeloh* zeventig. *Ka-toedjoh* zeven. *Sa-partoe-djoh* een zevende.

تودا *toeda* zekere visch.

تودغ *toedong* bedekken, dekken, dekfel; een zonnescherm.

تودو *toedoh* beschuldigen, belasten, betichten, aanklagen, ten laste leggen, toeschrijven.

توتوت *toerot*, volgen, nakomen; vergezellen, nabootsen, in acht nemen, gehoorzamen, zich voegen, inschikken, toegeven. *Djikaloet toewan-koe, mdsokh-lah; jang toerot toewan-koe djangan!* wat u betreft mijnheer, kom binnen; doch hij die bij u is, niet? SULTH. IBR. blz. 20. *Toerot hâwa nafsoe* de driften opvolgen of gehoor geven.

تورق *toerakh* schietspoel. *Ber-toerakh* op een schietspoel winden. *Pakan ber-toerakh* inslag, de draad van de schietspoel.

توركي *toewarkie* eene bijzonder houding in het zitten. *Doedokh toewarkie* op de eene heup zitten, met het rechter been onder de linker dij en de linker voet uitgestrekt.

تورون *toeron* dalen, afkomen, zakken, ondergaan, afklimmen, voortgaan, vervolgen. *Nijikh-toeron* rijzen en dalen. *Maka Sulthan Ibrahiem pón toeron mandie ka-pada Joengei ietoe* de Sulthan Ibrahiem klom neder en baadde zich in die rivier. *SULTH. IBR. blz. 8. Maka Mejga Niera ietoe-pón toeron-lah ieja derie pada benoewa Kling ietoe Liloe-lah ieja meng-iekot pergi ka-pada negri Muslapatanie* Mega Niera verliet de kust Coromandel, spoedde zich voort en vervolgde den weg naar Muslapatanie. *ISM. JAT. blz. 2. reg. 9. v. o. Ka-toeran-an* afklimming, afdamming, geslachtrekening. *Toeron tamoeron* nageslacht, nakomelingschap.

توري *toerie* snijden, kerven graveren.

تورين *tauriet*, AR. de wet van Mozes; het oude verbond.

توغ *tong*, PERS. een vat, tobbe.

توغ *toewang* of *toewang* gieten, ingieten, inschenken. *Toewang-lah djer angor ka-pada piejAla ietoe* schenk wijn in dat glas.

توگكس *toengkos* bundel, (zie *bongkos*).

توگچغ *toengging* over vier dagen.

توغو *toengau* een infekt dat de planten vernielt.

توپانغ *toepang* het geen aan de voormast behoort. *Tiejang toepang* fokkemast, voormast. *Lájer toepang* fokkezeil.

توپانغ *toeping* (*toppéng*) masker, mom; maskeren, vermommen.

توپی *toepi* een donker eekhoortje.

تورق *toewakh* een drank (getrokken uit de kokos, of andere boomen, welke tot de palmfoort behooren), hebbende eene gistende en bedwelmende kracht; versch zijnde, is dezelve zoet en wordt *niera* genoemd.

توكر *toekar* verwisselen, verruilen. *Gáram di toekar-nja dengan lielin* hij verruilde zout voor was.

توكس *toekas* valschelijk beschuldigen, belasteren.

توكڤ *toekang* kunstenaar, werkmán, baas. *Toekang besé* een smid.

Toekang dmas een goudsmid. *Toekang bitoe* een metselaar. *Toekang tselop* een verwer, indoopeer. *Toekang taubisga* een koper-smid.

توكڤ *toekong* eene lok, krul.

توكڤ *tókokh* kloppen, afrosfen, toetakelen, slaan. *Tókokh menókókh* slagen uitdeelen en ontvangen.

توكڤ *toekokh* en *toekan* het uitbreken van eene zweer, eene zich verspreidende zweer.

توكڤ *toekal* eene streng. *Benang sa-toekal* eene streng garen.

توكڤ *toekol* slaan, (zie *poekol*). *Edjian jang kena toekol* een geslagen ketel.

توكڤ *tawekkul*, AR. overgeving, onderwerping, berusting.

توكڤ *tokam* staf, stok; knods, knuppel.

توكڤ *toekoh* klampen of wangen om den mast in een schip te doen vaststaan. Het hout waarin het roer draait.

توكڤ *toekah* (zie *toekokh*).

توكڤ *tókej* een groote en geluidgevende haandis (volgens zijn stem, gekko genaamd).

توكڤ *toegar padio* zaaijen (zie *toegal*).

توكڤ *toegang* faisanf,

توكڤ *toegal padio* zaaijen op hooge en drooge gronden.

توكڤ *toela* na overmorgen, over drie dagen.

توكڤ *toeli* doof, (zie *toelie*).

توكڤ *toewelat*, AR. ongeluk, tegenspoed.

توكڤ *toelis* schilderen, afbeelden, teekenen, schrijven. Schrift, schildering. *Toelies-an* schets, ontwerp, schildering. *Maka oe-zoes-an dan Ajára ietoe, pón sampei-lah ka-pada Radja ietoe maka ietoe-pón mdsok meujámar dólam lasjkar bânjakh ietoe maka Adloe di toelis-kan-njâ-lah segala tunggul ietoe, maka di soerat-kan-nja nama segala hoelobalang ietoe* de afgezant en Ajára naderden dien Vorst begaven zich ter bespieding in zijn talrijk leger, teekenden al de vaandels af en beschreven de namen van alle legerhoofden. ISM. JAT. blz. 85. reg. 7. v. b.

توئوس *toelus* opregt, juist, zuiver, rein, onschuldig; oprechtheid.
Bahoewa ieni soerat toelus dan ichlats ferta poetih hdti, kening
djeruch jang tiejâda mendroh tjamar su-kallie kâlie ja ietoe deri
pada kieta deze opregte en vriendschappelijke brief, welke uit
een rein blank, en zuiver gemoed dat zich nimmer bezoedelt
voorkomt, is van mij. (MAL. BR.)

توئانگ *toelang* been, gebeente. *Qetakh toelang merg. Toelang kring*
fcheenbeen.

توئولڠ *toelung* helpen, bijstaan, hulp, bijstand. *Maka fakettèn per-kâra*
jang ter-sebot ietoe telah sangat-lah harap kieta Akan serie Padoska
Torwan besur menolong djoe adâ-nja betrekkelijk alle voormelde
 artikelen vertrouwen wij zeer sterk, dat de doorluchtige goeder-
 tieren Groote Heer zijn hulp zal verleenen (MAL. BR.). *Ber-*
toelung-toelung-an dengan segala hindei taulan-nja zijne vrien-
 den en bondgenooten zeer behulpzaam zijn (MAL. BR.). *Dengan*
sa-bôleh-bolejh-nja kieta Akan toelung naar ons vermogen zullen
 wij hulp bieden of behulpzaam zijn (MAL. BR.).

توئلڠ *toelakh* stooten, voorstooten, schuiven, douwen, terugdrijven.
Aflaan, weigeren, van de hand wijzen. Aftrekken (in de re-
kenkust).

توئلڠ بار *toelakh-bâra* ballast van een vaartuig.

توئلان *toelan* of *taulan* makker, deelgenoot, vertrouwd vriend, bond-
 genoot.

توئلڠ *toelah* wrecken, wraak, vergelding, straf.

توئلڠ *toelih* kijken, zien.

توئلڠ *toelte* doof. *Biesoe dan toelie stom en doof. Boeta toelie* stom-
 meling, een lomperd. *Orang boeta toelie* een voerbeeldeloos dom,
 lomp mensch, botterik.

توئلڠ *toema* ongedierte in vuile kleederen.

توئلڠ *toemit* de hiel.

توئلڠ *toemis* stooven w. w. Eene foort van kttelkoek.

توئلڠ *toemang* verlaten, verzaken.

توئلڠ *toenoe* branden, verbranden, door vuur verteeren, zegen.
iel roeijen; braden.

توون *toewan* heer, meester, gebieder. Meesteres, mevrouw, gebiedster. Gij, UEd. *Sjahdân lejâ-lah jang masjhoer pada memalihardkan negrie toewan-nja* hij was voorts beroemd in het bestuur van het rijk zijns meesters. ISM. JAT. blz. 2. reg. 4. v. b. *Maka kita Mejgah Niera ka-pada jstrie-nja, kej adinda! ada-pôri pada per-rasâ-an-koe bañoewa toewan hamba ieni hhamil akan ber-bleh s'brang ldkî-laki* Mejgah Nierah zeide tegen zijne vrouw: ô mijne geliefde! volgens mijn gevoelen, zijt gij mijne meesteres zwanger en zult eenen zoon baren. ISM. JAT. blz. 2. reg. 4. v. o. *Tatkâla jang di per-toewan moeda pergi ber-angkat ka-tranggânoe* toen de onderkoning naar Trangganoe vertrok. MAL. BR. *Jang di per-toewan besar* de gebieder, de alleenheerscher, die eene souvereine magt bezit. *Per-toewan-an* bewind, gouvernement.

تووند *toenda* boegfeeren, (zie *touda*).

توونج *toenang* eene huwelijksverbindtenis aangaan; ondertrouwen. Eene huwelijksverbindtenis of plegtige overeenkomst. *Toenang-an* ondertrouwde. *Orang jang ada di dâlam ber-toenang-an* iemand die onder huwelijksvoorwaarde staat, of die eenige huwelijksverbindtenissen aanknoopt.

توونك *toewan-koe* mijn heer, mijn meester, zijne hoogheid. *Ampon be-rieboe-rieboe ampon toewân-koe* vergiffenis, duizend malen vergiffenis mijn meester. MAL. BR.

توونم *toenam* lont, zwavelstok.

توونبي *toenej* gereed geld (kontant geld). *Soerat hoetang jang toenej* schuldbrief betaalbaar op zicht.

تووة *toewah* oud, bejaard. Donker van kleur. *Hej brang toewah mand-kah negrie ieni* het oude man! welk landschap is dit? SULTH. IBR. blz. 64. *Mejrah toewah* donkerrood. *Amas toewah* goed goud.

توهور *tôhor* ondiepte.

توهور *tôhor* japanfche kamfer.

تووهن *toehan* de Heer, de Almagtige Gebieder. *Akan sakdrang bapâ-moe ietoe add-lah di Mekah di dâlam mesdjid Il-Hharâm, berboewat lbdât akan toehan-nja* thans is uw vader te Mekka inden geheiligden tempel, zijnen Heer aanbiddende. SULTH. IBR. blz. 48.

تووهو *toehoe* zekere visch.

^w**توي** *toewei* oogsten, inzamelen. Werktuig om te oogsten. *Pencowei-an* oogst, inzaming.

توي *toewie* foort van schelpvisch.

تاه *tah* onfscheidbaar vraagwoord. *Di mand-tah* waar. *Apd-tah* wat, hoc.

تهادي *thadie* zoo even, (zie *tdie*).

تھاراپ *tahrap* voorover liggen, zich ter aarde werpen. *Menjrap-kan dierie-nja* zich voorover werpen.

تiejada niet, neen, het is niet, het bestaat niet. *Tetapie doe-niejd ieni tiejada djoega kekal add-nja* doch deze wereld is ook niet eeuwigdurend. SULT. IBR. blz. 2. *Karana tiejada sa-brang lagi-pôn* want er is niemand anders. SULTH. IBR. blz. 77. *Tiejada bôleh* het kan niet *Te-dspat tiejada* zonder fout, het moet, het is onvermijdelijk. *Meniejada* of *menjada-kan* te niet doen, vernietigen. Ontkennen. *Ka-tiejada-an* gebrek, behoefte, ontbreking, vernietiging. Het niet. N. B. men lette wel op, dat men het woord *tiejada* (zoo als meestal gebruikelijk is) niet in den verbiedenden zin bezige, en niet zegge *tief da kardja ietoe* maar *djangen kardja ietoe* doe dat niet of laat dat staan: want *tiejada kardja* beteekent: ledig zijn, niet werken. *Iejd tiejada kardja ietoe* hij doet dat niet.

تيةبا *tieba* of *tiebo* aankomen, gebeuren. *Tieba-tieba* onverwagts, onvoorziens. *Tatk..la kieta lagi di koewala tjeroetjokh handakh ka loewer ber-lajar menoesjoe Batavia*, *maka tieba-tieba ditanglah soero-an men-dspat-kan kieta* tijdens ik mij nog aan de monding der rivier Tjeroetjok bevond, en regelrege uit willende zeilen naar Batavia, kwam er onverwachts een afgezant mij opzoeken. MAL. BR.

تيتك *tietikh* een druppel, spat, spikkel, vlek. Druppelen.

تيتاه *tietah* bevel, order, gebod, orders, vorstelijk woord. Bevelen, gebiedten, gelasten. Spreken, zeggen. *Maka Sulthan Ibrahim pôn mem-bris tietah pada sa-brang mantrie jang ka-pertjaja-an* nu beval (zeide) Sulthan Ibrahim aan eenen vertrouwden staatsdienaar. SULTH. IBR. blz. 4. *Maka tietah baginda bajik-lah bisjara*

toewan hamba iatoe de Vorst zeide: de beraadflaging van mijne heeren vind ik goed. ISM. JAT. blz. 82. reg. 8. v. o. *Maka ieja-pón ber-seroe-seroe: dimikiën tietah jang di per-toewan, djangan toewan hamba sekaliën ma-lawan* nu riep hij met luider stemme, het bevel van den gebieder luidt dusdanig, dat niet een van u allen tegenweer biede. ISM. JAT. blz. 90. reg. 13. v. o.

تیته *tietie* en *titie* -an een werf; een brug; een uitstek op palen in het water, een gierbrug, vlot.

تیدور *tiedor* slapen. In slaap. Slaap. *Maka Sulthan Ibrdhiem pón bñngon deri pada tiedor-nja* Sulthan Ibrahiem ontwaakte uit den slaap. SULTH. IBR. blz. 7. *Maka toewan poetri ietoe-pón ter-sinjnom serdja ber-kata: njádar-lah tiedor* brang ieni de prinses glimlachte en zeide: deze perfoon is in eenen diepen slaap. ISM. JAT. blz. 27. reg. 4. v. o. *Tiedor-kan* in slaap brengen. *Per-tiedór-an* slaapplaats. *Tampat tiedor* ledekant, bedstede, rustbank, slaapplaats.

تیداکھ *tiedakh* neen, niet.

تیر *tejr* kasteel of toren in het schaakspel.

تیرس *tieris* lekken, doorzigen.

تیرق *tieruk* zeker infekt.

تیرم *ticram* oesters.

تیرو *tieroe* scherpsen; naäpen.

تیری *tieret* gordijn. *Maka baginda doewa laki istrie pñn ber-adoe-lah dđlam tieret kalamboe jang ka-más-an seraja ber-sjiar* seperti koembang menjerrei boenga jang amat haroem bawoe-nja de beide vorstelijke echtgenooten rustten binnen de met goud doorweven gordijnen, en dommelden even als bijen, welke de geurigste bloemen lezen. ISM. JAT. blz. 25. reg. 5. v. o.

تیری *tierie* familiebetrekking voortspruitende uit het huwelijk. *Bápa tierie* stiefvader. *Ma tierie* stiefmoeder.

تیزی *tejzie* vurig, moedig. *Koeda tejzie* een moedig paard.

تیغ *tiejang* pilaar, stijl, post, balk, standaard, boom; kolom, zuil. *Sa-bermoela di per-boewat-nja-tiejang-nja deri pada káta* jakkhoet voorts liet hij deszelfs kolommen van granietsteen vervaardigen. ISM. JAT. blz. 127. reg. 2. v. o. *Kepal tiegə tiejang* een drie-

mastfchip. *Tiejang dgoeng* de groote mast. *Tiejang toepong* de fokkemast. *Tiejang penjrong* de bezaansmast. *Tiejang-peng-dpoh* de steng. *Tiejang bandejra* viagggestok.

تَيْجُج *tiejong* zekere vogel, (zie *tiejoeng*).

تَيْغِق *tengokh* begluren, loeren.

تَيْجُ *tiejap* elke, elk, ieder. *Maka ada-pón Sulthán Ibráhiem pada tiejap-tiejap hárie toedjoh poeloh ká'i teja thawáf ka-pada ká'at Allah* de Sulthan Ibrahiem ging alle dagen zeventig malen rond om den gewijden steen. *SULTH. IBR. blz. 44. Sa-hingga deri pada tiejap-tiejap rihon líba harta ietoe ákan má an dan pakajin dan belandja* zoo dat uit de jaarlijkche winst, dier goederen, de kost, kleeding en het onderhoud gevonden werd. *ISM. JAT. blz. 98. reg. 8. v. o.*

تَيْجُ *tiejop* of *tiejup* blazen, waaijen. Wind, geblaas, gesuis. *Maka hamba me-nanti tiejda djoega ber-tiejop angin* ik wachtte, doch de wind stak niet op. *ISM. JAT. blz. 16. reg. 1. v. o. Meniejop bangie* op de fluit blazen.

تَيْس *tiepis* dun, fijn, teder. *Kartas jang tiepis* dun papier. *Kájin tiepis* dun linnen. *Ter-liloe tiepis dan hálus koelit-nja* zij heeft een zeer dun en fijn vel.

تَيْق *tiepok* of *tiepokh* *lafa* beroerte, geraaktheid.

تَيْقُو *tiepoe* misleiden, bedriegen, verleiden, verschalken; bedrog, list, laag, krijgslist.

تَيْكِر *tiekar* een mat. *Tiekar dan bantal* mat en peluw, (beddegoed). *Maka Rasol Allah doedokh pada soewátoe geta, dan Abdul Rahhman doedokh meng-adap di Atas tiekar dan Fathimah doedokh di tanah* de zendeling Gods ging op eenen rustbank zitten, Abdul Rahman plaatste zich voor hem op eene mat en Fathimah zat op den grond neder. *SULTH. IBR. blz. 20. Kita poenja tiekar dan bantal di rampas-nja djoega* mijn beddegoed roo'de hij ook weg.

تَيْكِس *tiekus* een muis, een rat.

تَيْكِم *tiekam* steeken, priemen, booren. *Maka segala órang jang ber-parang ietoe-pón men-djádi tjampor báwur-lah tiejda ber-kenil-an lagi, be-brápa jang meng-ámokh di ámokh órang poela, ada jang ber-tiekam sáma sináirie-nja* al de vechtende (strijders)

verwarden zich onder elkander, en konden malkander niet meer onderkennen; vele, die moorden werden door anderen vermoord, en sommige doorstaken zich zelve. T. S. *Maka be-brapa di tiekam dan di panah orang deri atas kota tiejda di chabarkan-nja* hoe vele menschen er door de beiegerden doorstoken en doorschoten werden, wordt niet niet vermeld.

تيبي *tejkej* opium tot eene pil gevormd om gerookt te worden.

تيبي *tiega* drie. *Tiega blas* dertien. *Tiega poeloh* dertig *Sa-per-tiega* een derde. *Tiega per-ampat* drie vierde. *Ka-tiega* het derde, de derde. *Soedah tiega poeloh tahun lamd-nja hamba di sient* reeds dertig jaren lang heb ik hier vertoefd. SULTH. IBR. blz. 26. *Ka-tiega perkara dkan isohhbat-nja segala hoeloeblang dan badoewanda Radja* het derde artikel: (zegt) dat de vorstelijke legerhoofden en lijfwachters zijne vrienden zijn. ISM. JAT. blz. 13. reg. 6. v. b.

تيلق *tielikh* gunst, toegenegenheid, toegevendheid; begunstigen, goedgunstig aanzien, onderscheiden, onderscheid maken, iemand voor eenen anderen trekken; aanzien des perfoons. *Ka-ampat perkara, djangan Radja ietoe menielikh ka-moeliejd-an dan kakajd-an orang besar, deri pada orang jang hiena dan miskien, ratkala di dalam hhoekom, me-ldjin-kan samd-kan djoca dan meni-benar kan bdrang siejapa jang benar* het vierde artikel zegt, dat de Koning voor het regt geen aanzien of rijkdom der grooten boven armen en ongelukkigigen zal doen gelden, maar allen gelijk behandelen, en elk die regt heeft, regt doen wedervaren. SULTH. IBR. blz. 81.

تيلك *tielik* aandachtig bekijken, begluren, loeren, lonken. *Se-telah soedah habis di tielik-nja maka di toelis-nja sekaliën pardngie ietoe* na alles aandachtig bekeken te hebben, schreef hij die eigenschappen op. ISM. JAT. 149. reg. 1. v. b.

تيلم *tielam* matras, een tapijt het welk op eene slaapplaats uitgespreid wordt. *Di hampar-kan tielam di laboh-kan tieriei* het slaaptapijt uitspreiden en de gordijnen laten vallen.

تيمر *tiemor* oost; het oosten; de naam van een eiland beoosten Java en benoorden Nieuw Holland. *Lawut tiemor* de oostzee. *Iejd-lah jang djadi najieb-nja pamarintah-an jang mahd tinggie mahd radja Nejdlerland, pada zamdn-nja men-djddi ndjieb mdsa ietoe-lah ter-boeka oleh-nja ietoe thariekh jang ka-daddiel-an dengau*

toeloug chalikh il-Allah seperti ditwon nardtje jang mustakhiem limbang-an-nja pada segala hhoekom dan tabhier serta amir dan mahic-nja dengan mengasah-du-ie dan menoeloug-ie serta menjampej-kan hhadjat atas sekaliën jang ter-mathloem telah masjhoer-lah warta ietoe pada segala bildan masfrikh dan maghrib dan deri pada fihakh tiemor dan barat kariejat tsaghrier dan kabier, maka aad lah deri pada segala fihakh il madzkoer ietoe il djami il djama mendah-kan tangan pada men-dwi-kan atas-nja dengan pandjang oemoer dan ka-salamat an alie il doewam hij is de vertegenwoordiger in de doorluchtige regering van den zeer edelen Koning der Nederlanden: tijdens hij gevollmagtigde is geworden, zijn door hem met hulp van den schepper der wereld de wegen der gerechtigheid geopend; even als juiste weegschalen is hij onpartijdig in al zijne wetten, bevelen, raadsbesluiten en verbodschriften: hij is allen onderdrukten toegenegen behulpzaam, doende hen het benoedigde toekomen; zijne roem is vermaard in alle gewesten waar de zon op en ondergaat, zoo wel door het oosten als het westen in alle kleine en groote plaatsen: in al de gemelde oorden heffen al de volken te zamen de handen omhoog om over hem een lang leven in voordurende welvaart af te smeken. MAL. BR.

تيمانغ *tiemang* spelen, dartelen. *Meniemang* vermaken, vervrolijken. *Tiemang timang an* speeltuig, geliefdkoosd voorwerp, bijnaam, geliefdkoosde naam, verheven bijnaam welke iets bijzonder aanduidt. *Nama anakh poetrie ietoe poetrie Mengindra Ratna Komala dan tiemang-timang-an-nja* Poetrie Serej Boelan de naam der dochter van die prinses was Poetrie Mengindra Ratna Komala en haar bijnaam was Poetri Serej Boelan. ISM. JAT. blz. 116. reg. 7. v. b.

تيمن *tiemon* en *hantiemon* eene groote vrucht van de komkommer, of meloensoort. *Sjahdan anakh-nja ietoe-pån di namã-ie-nja Dewie Roem Durdja, setelah soedah hantiemon ietoe di soeræt-nja, maka di taroh-nja pada hiedang-an ietoe, maka dajang-dajang ietoe-pån di soeroh-nja kawa kã-pada istrie-nja* voorts noemde hij zijne dochter Dewie Roem Durdja, zulks op eenen komkommer geteekend hebbende, plaatste hij dien bij de geregten, welke hij de kamerdienaressen beval aan zijne echtgenoot te brengen. ISM. JAT. blz. 116. reg. 10. v. b.

تيماه *tiemah* tin; lood. *Tiemah poetih tin*. *Tiemah higtam lood, Muka*

*kieta ber-tanja ka-pada-nja chabar-nja ka-pada kieta akan hhal
biedji tiemah: bānjakh soedah, di djawāb-nja di bawa ka Muniokh
di pocpot sediekit, jang brat ja-ratus katie biedji, dapat tiemah-
nja liema pocloh katie ada-nja ik vroeg hem om eenig berigt
aan mij, betrekkelijk den aard van den tineris te geven: reeds
veel (antwoorde hij) had hij naar Muntok gebragt, dezelve ge-
zuiverd en van de honderd katjes erts, vijftig katjes tin bekomen.*

MAL. BR.

تینتینگ *tienting* louteren, zuiveren (stofgoud zuiveren).

تینجو *tiendjoe* de vuist; met de vuist slaan.

تیندق *tiendekh* of *tiendej* de ooren doorbooren.

تیوس *tiewas* zwakker, minder in kragten; overwonnen, ondergebragt;
bukken, onderdoen, zijne meerderheid a.slaan. *Tiewas-kan* onder-
brengen, overwinnen, doen bukken.

تیوئغ *tiejueng* een zwarte vogel met gele lellen, *mienah* of *mienor*
genaamd, zeer merkwaardig wegens deszelfs begaafdheid in het
naboofsen der taal. *Maka bājan dan tiejong itoe-pōn seperti
crang ber-bejt dan ber-sjiedr, ter-kaloe amat merdoe boenjic-nja*
de Bajan en Tiejong (vogels zoo genaamd) zongen even als per-
sonen die liederen en dichtstukken zingen, en hunne stem klonk
zeer lieflijk. ISM. JAT. blz. 115. reg. 6. v. b.

تیه *teih*, SEN. thee.

تیه *taijh*, AR. eene woestijn; de woestijn door welke de Israëlitien
togen nadat zij Egipte verlieten.

ث

ث *tz* dit karakter wordt *tza* genaamd en bijzonder in Arabische woor-
den gebruikt.

تابة *tabit*, AR. bevestigd, vastgesteld; verzekerd; betuigd. *Me-
njabit-kan* bevestigen.

ثالثا *thalitad* de derde dag, dingsdag.

ثلاث *tzAltdj* sneeuw.

ثنين *tzencin* twee. *Jicoem il itanein* of *hdrie itanein* de tweede dag, maandag.

ج

ج *dj* de letter genaamd *djiem*.

حابت *djabat* handelen, behandelen, voelen, aanraken, tasten. *Berdjabat tangan* de hand reiken (zoo als de Maleijers gewoon zijn elkander te groeten) te weten de mindere voegt zijne handen plat te zamen en laat die tusfchen de handen van den meerderen doorgaan. *Maka kâta nachoda dengan soeka-tjitâ-nja benar sakâli kâta toewân-koe ferta di djâbat-nja tangan* nu zeide de verheugde fcheepsbevelhebber, „het is zeer juist, het geen mijn heer zegt;” en reikte hem de hand, (op de voorschrevene manier). ISM. JAT. blz. 15. reg. 9. v. b.

جابق *djabakh* een val (voor beesten of vogels).

جابوڠ *djaloeng* eene foort van fchelpvifch.

جاته *djâtoh* vallen, nederstorten, tuimelen, vervallen, aan iemand vervallen, het zij door erfenis of anderzins; door wind of storm op eeene kust of bank vervallen. *Maka tangan toewan Ratna Sendâra pôn djâtoh ka-sanggal toewan Neboet* de hand van de juffer Ratna Sendâra viel op de haarlok van de juffer Neboet. ISM. JAT. blz. 29. reg. 5. v. o. *Djâtoh-kan* laten vallen. *Men-djâtoh-kan* doen vallen.

جاتي *djatie* eene zeer deugdzaame houtfoort, zeer dienftig voor den fcheepsbouw. Indifche eik.

جاجر *djadjar* rei, rang, gelid. *Pôhon-pôhon jang ber-djadjar* reijen boomen, laan.

جاد *djadi* worden, zijn, gebeuren, te pas komen, voorvallen. *Maka segala marieka ietoe pôn djadi ber-kâseh-kasejh-an-lah ieja-dengan Isma Jatiem* en zij alle werden Isma Jatiem zeer genegen. ISM. JAT. blz. 4. reg. 3. v. b. *Jang men-djadi octoes-an* die afgezant is. MAL. BR. *Segala tanah jang tinggie pôn men-djadi*

rdia alle hoogten werden effen. S. S. *Djadie-kan men-djadie-kan* maken, aanstellen, scheppen; vormen. *Bahoewa deri pada harie-nie-luh Isma Jatiem ieni-koe djadie-kan panghoeloe bedocwanda kieta* van heden af aan, maak ik Isma Jatiem tot bevelhebber van mijne lijfwacht. ISM. JAT. blz. 9. reg. 5. v. o. *Pada moela-nja di djadie-kan Allah akan sorga dan doenieh* in den beginne schiep God den hemel en de aarde. Bijbelvert. *Sumbah-lah oleh kamoe Toehan, jang men-djudie-kan mata-harie, dan meng-anoegrah-ie dieja tjhaja* dient gij den Heere, die de zon gemaakt en dezelve haren glans geschonken heeft. ISK.

جاردجين *djadi-djadie-an* gedaanteverwisseling (overgang van mensch in dier en van dier in mensch), zielsverhuizing. *Ka-djadie-an* wording, schepping, voortbrenging. *Hhikajat per-moela-an ka-djadie-an segala machloekh* de geschiedenis van het begin der schepping aller schepselen. ISK.

جارغ *djarang* open, ruim, wijd uit een; dun gezaaid. Raar, zeldzaam, zelden. *Men-djarang-kan* verwijden, iets wijder uit een zetten, dunnen, verdunnen. *Men-djarang-kan pagar jang rapat* eene digte heining of hek meer opening geven, derzelve bamboezen of latten verdet van elkander zetten.

جارغ *djarang* een net. (zie *djarieng*).

جارق *djarakh* de plant genaamd palma Christi; ricinus Communis. *Mienjakh djarakh* castor olie.

جارم *djadrom* eene naald, priem. *Djârom dan benang* naald en draad. *Djârom jang kâsur* eene grove naald.

جاره *djarah* plunderen, rooven. *Djarah-an* plundering, roof, geplunderde goederen. *Ada jang men-dockong per-kakas-nja, seperti orang ber-oleh djarah-an roepa-nja* sommige droegen hun huisraad en maakten eene vertooning, als menschen die buit behaald hadden. ISM. JAT. blz. 87. reg. 12. v. b.

جاره *djarah* half volwassen, half rijp.

جاري *djarie* de vinger. Een vinger breed, een duim. *Maka Poetrie Mahrana Langgawie pôn meng-ambil tjintjtn baginda sa-bantokh jang di djarie manis* de Prinzes Mahrana Langgawie nam den ring welke aan den ringvinger van den Vorst zat. ISM. JAT. blz. 58.

reg. 4. v. b. *Djârie tondjok of telondjok* de voorvinger. *Djârie tengah* de middelvinger. *Djârie manis* de vierde vinger of ringvinger. *Djâris kelingking* de pink. *Leboe djârie* de duim. *Djârie kaki* de teenen.

جاریغ *djârieng* net, (voor vogels of beesten). *Men-djârieng* of *pâjang djârieng* netten of strikken spannen. *Kena djârieng* in het net loopen, in eenen strik vallen: bedot worden.

جاریغ *djârieng* of *djerring* eene soort van Mimosa.

جاسی *djâsa* verdienste. *Ber-boewat djâsa pada soewan-nja* zijnen meester dienst bewijzen. MARSDEN.

جائنت *djângat* huid, leder.

جائنگ *djângan* doe het niet, laat het, laat het staan, het mag niet zijn, het kan niet zijn. *Djângan durhâka anakh-koe ka-pada-nja* wees hem niet ongehoorzaam. SULTH. IER. blz. 13. *Djângan tiejâda anakh-koe ber-boewat ibadat ka-pada Allah ta'ala* hou niet op mijn kind den Allerhoogsten te aanbidden. SULTH. IER. blz. 15. Men zal opmerken dat, wanneer *Djângan* voor *tiejâda* komt de zin de tegenovergefelde beteekenis verkrijgt; als: *Djângan sugkau datang* gij moet niet komen; dewijl, wanneer men zegt: *Djângan tiejâda sugkau datang* aangeduid wordt: gij moet komen; of meer woordelijk, het kan niet, (dat) gij niet komt. *Maka handakh di-sangkap Baginda kalambœo ietoe, maka di tahaan-kan oleh toewan poerie dengan tangis-nja serta karâ-nja, djângan toewan-koe ter-kedjut, kaloe padoeka adiunda djâdi djâga dan morka dkan parek* de Vorst wilde het gordijn op zijde schuiven; doch hetzelfde werd door de wenende Prinses tegen gehouden, welke zeide: verschrik niet mijn meester, als de doorluchtige Vorstin ontwaakt en op mij spoorst. IEM. JAE. blz. 57. reg. 7. v. b.

جائوت *djâpoet* halen. (zie *djépoet*).

جائون *djâpoen* en *djepang* JAPAN.

جاکي *djâga* waken, bewaken, de wacht houden: oppassen, zorg dragen, in acht nemen, op iets wachten, opwachten. *Se-telah soedah langkap segala ka-langkap-an ietoe, maka baginda pda me-moelâ-ic pe-kardja-an ber-djâga djâga, empat poeloh tdrice empat poeloh malam ber-soekâ-an ramej, ber-bâgej-bâgej per-*

majien-an toen alle voorbereidselen gereed waren begon de Vorste met de huwelijksfeestviering, dezelve duurde veertig dagen en veertig nachten in volle vrolijkheid bij verschillende spelen voort. ISM. JAT. blz. 78. reg. 7. v. o. *Ber-djaga-djaga* komt veel voor als, feestvieren, plegtige feesten houden *Per-djaga-an* feestviering; wacht. *Djaga-djaga* wachthuis.

جاڤغ *ddjgoeng* of *djagoeng* Turksch koorn.

جال *djala*, net, vischnet. *Pagar Rádju jang ka-doewa lapis djala* hee koninklijk hek dat dubbel netwerk of latwerk heeft. *Men-djala* het net werpen, vischen.

جالغ *djalang* wild, niet huiselijk, vagebond. *Karbau djalang* wilde buffel.

جالغ *djalang* opwachten, toeven, (zie *djelang*).

جالن *djalan* gaan, loopen, op reis gaan, reizen. *Maka Sulthán Ibrahiem pón sigra ber-bangkis laloe ber-djalan menocrot tepie soengef ietoe* Sulthan Ibrahiem stond schielijk op en wandelde langs den oeyer der rivier voort. SULTH. IBR. blz. 9. *Di tengah djalan* half weg, op reis, een gedeelte van den weg afgelegd hebbende. *Per-temoe-an djalan* ineenlooping der wegen. *Per-djalan-an* reis. *Maku sebab di katá-kan dágang ietoe tsohhbat-nja segala bedoewanda dan hoeloebdalang sekaliën, kdrana dágang ietoe mendjalan-ic be-brápa negrie dan icja ber-oleh sindjata jang bájik-bájik* de reden dat door de lijfwachters en legerhoofden de handelaar hun vriend genoemd wordt, is omdat hij vele plaatsen aandoet, waar hij goede wapens bekomt. ISM. JAT. blz. 14. reg. 8. v. o. *Maka sebab kieta fikir-kan per-goend-an tinggal-nja ietoe ter-lebeh bájik deri pada pergis-nja dalam idjtihad. kieta deri pada sangat-sangat handakh men-djalan-kan djalan ka-badjiek-an dengan dzoekh kieta* de reden dat wij het nuttiger oordeelen dat zij blijven dan vertrekken, is dat wij in onzen ijver zeer begerig zijn om naar ons vermogen den heilweg te doen bewandelen (om de zaken eenen voorspoedigen loop te doen nemen). MAL. BR.

جالڤغ *djalieng* eene soort van vischnet.

جام *djam* en *djam*, PERS. een klok, bel, een uur, een zakuurwerk. *Di per-boewat joerat leni ka-pada sembielan blas hãrie boelan dzul-khoeduh di dalam negrie Batáwie, djam poekol sembielan pági adá*

nfa sunnat 1239 deze brief is vervaardigd op den negentfenden dag der maand dzulkaejdah in de stad Batavia ten negen ure des morgens in het jaar 1239. MAL. BR. *Maka datang- lah ka-pada duewa djâm mâlam* toen het nu twee uren des nacht was. ISM. JAT. blz. 156. reg. 13. v. b.

جام *djâmoe*, (zie جامو).

جامغ *djâmg* band, plaat, voorhoofdierfel.

جامو *djâmoe* verblijven, vertoeven voor eenen zekeren tijd: gast.

Sa-ber-moela kârana dâgang ietoe djâmoe pada negrie Crang ietoe voorts om dat de vrcemde handeldrijvers gasten zijn in die bewoonde plaatsen. ISM. JAT. blz. 13. reg. 6. v. o.

جامو *djâmoe* banketteren, onthalen, feest geven, opdisen. *Men-djâmoe crang* een feest geven, menschen zien, volk onthalen. *Djâmoe-au* een feest. *Per-djâmoe-an* een die feesten geeft. *Ber-djâmoe-djâmoe-an* banketteren, weelderig leven. *Maka crang ietoe pôn di djâmoez oleh baginda mdkan mienom dan di anoegrah-ie pe-kâjin* die personen werden door den Vorst onthaald, aten en dronken en werden met kleederen begiftigd. ISM. JAT. blz. 135. reg. 6. v. o.

جامه *djâmah* tasten, voelen, aanraken, aanroeren, de hand opleggen.

جامغ *djâmg* of *djennang* verf.

جاو *djâu* en *djâwa* het eiland JAVA. *Orang djâwa* een Javaan. *Tjêra djâwa* Javaansche wijs, manier, stijl. *Ajam Djâwa* Tamaraande.

جاوة *djâwat* vatten, grijpen, vangen, bij de hand vatten, behandelen; waarnemen, ondernemen. *Pen-djâwat* ambtman, ambtenaar. *Djâwat-au* ambt, beroep, bezigheid, post. *Maka anakh Râdja Râdja dan anakh mantrie dan segala dâjang-djâng ietoe pôn bangon, maka sekalièn mdsing-mdsing memegang djâwatan-nja* seperti *dâdat sedakâla ietoe* de kinderen der vorsten en rijks-grooten benevens de kamerjueters stonden op en ieder verrigte zijnen dienst ingevolge de bestaande gewoonte. ISM. JAT. blz. 170. reg. 11. v. o.

جارتة *djauh* ver, veraf, verwijderd. Afstand. *Men-djauh-kan dieri d'eri pada orang banjak* zich van de menigte afzonderen **SULT.**
IBR. blz. 11.

جاوي *djowie* os, koe.

جاوي *djawie* hetgeen tot iemands geboorteplaats behoort. *Bahisa djawie* oorspronkelijke tongval der Maleijers; Moedertaal.

جاوي *djawie-djawie* bananenboom, piefangboom.

جاهت *djahat* kwaad, slecht, boos, ondeugend, gevaarlijk, goddeloos, schelmsch, boosaardig, snood, wreed, ingekankerd, verouderd, ingeworteld; mismaaft, wanstaltig, afzigtig, ongezien, schrikkelijk, ijsfelijk, gruwzaam; wanschappen, gedrogtelijk. *Per-boewdt-an jang djahat* slechte daden. *Djahat roepa-nja* zijn uiterlijk is ongunstig, boosaardig. *Ka-djahat-an* boosheid, slechtheid, kwaadheid. *Men-djahat kan* boosmaken, bederven.

جاهت *djahit* of *djiet* naaijen, met de naald werken. *Pen-djahit* kleermaker, snijder. *Pen-djahit-an* naaifel, naaiwerk.

جاهل *djahil* een zot, een gek; gemeen mensch.

جاي *djaja*, HIND. overwinning, overwinnend, zegepralend.

جايت *djiet* naaijen, (zie *djahit*).

جاير *djair*, AR. onregtvaardig.

جايز *djaiz*, AR. wettig, geoorloofd.

جبت *djabat* civet.

جبرائيل *djibrâtel*, AR. de aartsengel GABRIEL.

جبة *djubbat*, AR. tabbaard, ruim opperkleed dat de Mohhamadaansche wetgeleerden dragen. *Maka baginda pón memakej pakein pandieta deri pada serhân dan djubbat dan serawâl, dan sabei; maka baginda pón doedokh di balei Mesdjid mem-bâtja khorân dan taffier* de vorst kleedde zich in een hoogleeraars gewaad, bestaande in een' tulband, een' rok, eene broek en een' sluijer: voortging de vorst in de zaal van den tempel zitten, lezende den koran en deszelfs uitleggingen. **ISM. JAT.** blz. 172. reg. 12. v. 9.

دججاهن *djadjdhan* provincie, onderhoorigheid, gewest, distrikt, wircgewest. *Maka sambah segala mantriè hayik kita alah-kan dahueloe djadjahan negrie nja jang hampir ietoe, karena k ta negrie ietoe lebeh tegoh deri pada negrie jang lajin alle rijksgrooten zeiden: welaan! laat ons eerst de nabijliggende onderhoorigheden van dat land overwinnen, omdat derzelver vestingea sterker zijn dan van de andere plaatsen.* ISM. JAT. blz. 82. reg. 10. v. o.

ججف *djedjakh* voetstap, tred, spoor: stappen, treden. *Tiekam djedjakh stikken, (manier van naaijen.)*

جرادق *djerddikh* koeck.

حرآكه *djerdkah* schimpend spreken, scherp berispen, doorhalen, knorren, grommen.

جرامى *djarâmie* stoppel, stroo.

جرت *djiras* of *djerat* een strik, strop. *Djirat-kan* strikken.

جرت *djerta* het balken van eenen ezel. *Men-djerta* balken.

جرجا *djeréjrd* regt overeind staande balken in een gebouw.

جرنخ *djeranang* en *djarnang* drakenbloed, harsachtige droogerij welke van eene zekere rottingsfoort komt.

جرنه *djerneh* klaar, helder, doorschijnend, zuiver. *Ajer jang djerneh* helder water. *Hâti poetih djerneh* een blank hart, zuiver gemoeed.

جروجو *djeroedjoe* eene plant, acanthus ilicifolius.

جرق *djerokh* oranjeappel.

جروم *djaroem* eene naald, (zie *djarom*).

جرومس *djueroemis* of *djoeroemos* nederstrekken, nedervallen, zich nederwerpen. Plotseling nederstorten. *Maka Râdja Langgej Sjah-djauhâna pân ber-debar sarta ber-dleri niemegang pânâh-nja, maka sigra di pânâh-nja kena gombila gâdjah Râdja Sjoetâna djâtoh ter-djoeroemos maka Râdja Sjoelina pân sigra me-lompat sambil mengoenos pedang-nja, lloe di pârang-kan-nja ka-pada Râdja Langgej Sjah Djauhâna kena lejher-nja, lloe poetus kapâlâ-nje ter-palinting ka-tânah de Koning Langgej Sjah Djauhâna ontroerde, stond op nam zijnen boog, schoot denzelven schielijk af,*

raakte den leidsman van den olifant van den Koning Sjoelana, zoo dat hij plotseling nederstorte; nu sprong de Koning Sjoelana spoedig af, trok zijn zwaard, hieuw met hetzelfde naar den Koning Langgej Sjah Djauhana, en trof zijnen hals, zoo dat zijn hoofd ter aarde viel. S. S.

جر *djarah* plunderen, (zie *djarah*).

جزم *djazam*, AR. spelkunstig teeken ° of °, *bdris mati* of doode streep, die boven alle medeklinkers, welke geen klinker voor zich hebben, gesteld wordt, om aan te duiden dat zoodanige letters, boven welke dit teeken komt, hunnen klank verliezen, geen eigen klinker hebben, en in eene lettergreep met de voor-

gaande moeten worden uitgesproken; als: **دَاتَع** *ditang* komen,

تَتِجَل *tinggal* blijven, **مَآكِن** *makan* eten, **بِنْتَنَغ** *bintang* ster.

جزيرة *djazierah*, AR. een eiland, schiereiland, eene plaats tus- sichen twee rivieren.

جنگا *djangka* schrede, pas, stap. Pasfer. Zetting, bepaalde prijs. Model, patroon.

جنگت *djangkit* besmettelijk, aanstekend, overervend, overlaande. Besmetten, aansteken. Zich verspreiden (als een brand). *Ber- djangkit - kan* besmetten, verspreiden.

جنگت *djongkat* rijzen, aan een einde rijzen. *Djambitan djong- kat djongkat - an* wipbrug, ophaalbrug. *Kajoe djongkat - djong- kat - an* wip, wipgalg.

جنگر *djangkir* vooruitsteken.

جنگغ *djungkang* nederliggen (gelijk de beesten), rusten.

جنگغ *djingking* of *tjingking* schorpioen.

جنگل *djangkal* of *djingkal* een span (breed).

جنگڤ *djingga - djingga* oranjekleur.

جنگين *djanggot* de baard.

جنگڤل *djanggul* wanluidend, onmeetkundig, onnaauwkeurig.

حشكيل *djanggal* (*djangger*) banekam.

جغقوة *djanggoet* de baard.

جقوة *djeppoet* of *djapoet* halen, brengen, afhalen.

جك *djika* en *djikalau* als, indien, wen, wanneer, mits. *Djika akoe kaka-kana akoe di soeroeh oleh Radja, nistjaja iefada akan ka-loewar datang-an jang ter-bajik ietoe* indien ik zeg dat ik door den koning gezonden ben, zal hij de beste koopwaren niet te voorfschijn brengen. ISM. JAT. blz. 11. reg. 11. v. 0.

جكترا *djakatrá* voormalig vorstendom in de omtreken van Batavia.

جكلو *djikalau* als, indien.

جچكل *djagal* slijten, in het klein verkoopen.

جلل *djall*, AR. glorie, heerlijkheid, majesteit. *Maka kata Sulthân Ibrahim Allah azz wa djal menondjokh-kana angkau ka-negrie Eirakh ietoe* de glorieijke God zal u het landschap Eirakh aanwijzen. SULTH. IBR. blz. 61.

جلاثغ *djulapang* koornschuur, graanzolder.

جلام *djalama* van gedaante veranderen. *Men-djalama* de huid afwerpen gelijk een slang; eene herschepping ondergaan. *Pen-djalama-an* gedaanteverwisseling.

جلد *djiled*, AR. een huid, vel, leder. Rol, boek, decl.

جلغ *djeling* lonken, gluren.

جللغ *djellang* en *djalang* wachten, opwachten.

جلق *djalakh* verwen.

جلوچر *djeloeđor* rijgen (manier van losjes zoolpen).

جلور *djaeoir* soort van boot met twee masten.

جلورو *djeloeeroe* uitplukken.

جمادي *djumadie* de naam van twee Mohhamadaansche maanden. *Djumadie 'l-awal* de vijfde maand. *Djumadie 'l-achir* de zesde maand.

جباح *djimâh*, Ar. congressus venericus, coïtus.

جمال *djamala*, Ar. sierlijkheid, zavier, schoonheid.

جاموا *djamawa* verwaand, laardunkend, onbeschaamd. Verwaandheid, hardnekkige trotschheid.

جانبان *djambatan* brug; beer, werf, steiger, kaai. *Ilamba handukh ber-boewat djambatan pada lawut ieni sop'ja djangan-lah drang ber-prahoe menjabrang dieja ik wil eenen brug over deze zee maken op dat men dezelve niet met prauwen behoeve over te steken.* Isk. *Maka di per-djambatan dalam lawut Indulus akan sempat menjabrang lawut ietoe hij liet eenen brug maken in de Sumatrasche zee om over dezelve te gaan.* Isk.

جانبان *djambangan* vaas, bloemvaas. *Maka di per-boewat-nje poela soewatoe djambangan dmas dan pejrakh dan tambaga soewadisa, ter-laloe indah-indah per-boewat-an-nja ook vervaardigde hij weder eene bloemvaas van goud, zilver en spinsbek, van het schoonste maaksel.* ISM. JAT. blz. 115. reg. 8. v. b.

جامبر *djambar* rijstmaal.

جامبن *djamban* een sekreet.

جامبو *djamboe* eene vrucht welke verschillende soorten heeft. *Djamboe ajer m'war* de rozewaterige *djamboe* (deze soort wordt zeer gezocht door Indische Vrouwen gedurende hare zwangerschap).

جامبو *djamboe-djamboe* sprenkelen, besprenkelen; versieren. *Pandji-pandji jang ber-djamboe-djamboe-kan moetiesdra* vlaggen met paarlen versierd.

جامبول *djambul* kuif, vederbos, pluim, haarlok op de kruin van het hoofd.

جامبي *djambie* de naam van eene groote rivier en stad op Sumatra.

جامجم *djamdjam* zweesdruppels. S. B. S.

جمعة *djumât*, Ar. vrijdag, de dag van bijeenkomst in de moskeën. Eene week. *Pada tiejap-tiejap djumât sakali* eens in iedere week.

جمشان *djompâna* draagbaar, berrij, (palanquin). *Maka bagin ta pôn sa-kosieka ietoe djoega ndjikh ka-dtas djompâna ietoe* de Verrijging op dat tijdstip ook op die draagbaar. ISM. JAT. blz. 7). reg. 3. v. b.

جمبت *djompot* halen (zie. *djepot*). *Maka dđiang - dđiang ietoe - pon dātang menjuwbah katā - nja: toewan - koe di djompot cleh padoeka kakanda de kamerjuffers kwamen, bogen zich en zeiden: onze meesteres wordt afgehaald door hare beminde ouder zuster.* ISM. JAT. blz. 73. reg. 2. v. b.

جمقب *djompokh* eene groote soort van uilen.

جمقل *djampal* de zwaarte van eene ropij.

جمقل *djumpul* eene zekere visch.

جمقه *djumpah* of *djompah* ontmoeten, bezoeken, te ontmoet komen; voorvallen, gebeuren. *Pergi ber - djompah dengan octoes - an ietoe den afgezant gaan bezoeken. Maka ber - unghat - lah toewan Sulthan dan jang di per - toewan moeda dengan segala anakh - anakh radja - radja sumoea - nja ber - djompah toewan kommissaris jang kadoewa de Sulthan de onderkoning en alle koningszoonen stonden op en gingen de beide heeren kommissarissen te ontmoet.* MAL. BR.

جمله *djumlah*, AR. de som, het geheele getal. *Sa - poeloh orang besur - besur serta kēwan - nja ampat poeloh orang, djādi djumlah - nja liema poeloh orang - banjak - nja tien personen van aanzien en veertig bedienden, te zamen vijftig personen uitmakende.*

جموه *djamoe* verblijven, vertoeven, feest vieren, banketteren, (zie *djdmoē*).

جموه *djemoe* voldaan, zat, tot walgens toe verzaad, walgen, tegenstaan, een tegenzin hebben. *Handakh - lah l kie - lakie ietoe memdekij bawoe - bawoe - an jang amat haroem, sopja toelus dan mesjakāseh istrie - nja men - tjiem bawoe toeboh - nja tiejāda djemoe de man zal zich van geurige reukwerken bedienen opdat zijne vrouw hem zuiver en vreugdevol beminne, die wanneer zij de geur van zijn ligchaam oarwaart, geeue walging gevoelt.* ISM. JAT. blz. 66, reg. 7. v. b.

جمور *djumoe* en *djumur* droogen (in de open lucht), aan de zon blootstellen.

جمه *djemuh* toekomende, toekomstig.

جن *djen* en, met.

جن *djin*, AR. duivel, booze geest, (voorondersteld te huisvesten in holen, gewelven, rotsen, oude boomcn enz.). *Iejā - lah meug-*

*Ahoekom-kan djin jang ber-goeah dan segata sādja-rādja ieste
Luwut dan ieste dirat dan ieste rimba belantara* hij velde het von-
nis over de onderaardsche geesten, en over al de koningen, die over
hen, die de zee, het vaste land, de wildernissen en de woestijnen
bewonen. het bewind voeren. D. M. L.

جنازة *djenzat*, AR. draagbaar, berrij. *Meng-iering djenzat* de
lijkbaar volgen.

جناك *djinaka* kluchtig, boertend, aardig. *Hhikdjat pelandokh djinka*
geschiedenis van het kluchtig steenbokje.

جنة *djennat*, AR. paradijs.

جنترا *djantar* of *djantra*, HIND. een wiel, rad, een werktuig met
wielen of raders. *Maka laloe di ambil-nja boengu tjampaku jang*
di per-soentieng-nja laloe di lontar-kan-nja pada tanglong jang
ber djantarā, *maka tanglong ietoe pōn pAdam-lah* wijders nam zij
de tjampaka bloem, welke zij in het haar droeg en gooide dezelve
in eene ronddraaijende lantaren zoodat dezelve uitging. ISM. JAT.
blz. 29. reg. 4 v. b.

جنتغ *djantong* en *djantoeng* het hart (ontleedkundig); het zaad van
eene bloem. *Djantong beties* kuit van het been. *Djantong haitie-*
koe dan bicūji matā-koe ziel van mijn leven, en appel mijner oogen.

جنتك *djintik* eenē neep (zoo veel als men tusfchen duim en vinger
vatten kan). *Ambil tambakoe hiedong sa-djintikh* een snuifje nemen.
Tambakoe sa-djintikh een pruim tabak.

جنتن *djantan* mannelijk, van het mannelijk geslacht. *Maka merakh*
djantan ietoe pōn tahoē dkan bietie Isma Jatiem ietoe de paauw
verstond het zinspelend lied van Isma Jatiem. ISM. JAT. blz. 22.
reg. 4. v. b. Door sommige inlanders wordt het woord *djantan*
verkeerdelijk voor het menschelijk geslacht gebezigd als: *orang*
djantan; doch zulks is volgens het gevoelen van ware Maleijers
geheel strijdig met den aard der maleische taal; even zoo verkeerd
wordt het woord *lakie-lakie* in de dagelijkse spreekwijze ge-
bruikt om het mannelijk geslacht der dieren aan te toonen, als:
djam lakie-lakie, *koeda lakie-lakie* enz., het welk zijn moet
djam djantan, *koeda djantan* dewijl met om man of vrouw
uit te drukken altoos *orang lakie-lakie* en *orang perampoewan* moet
zeggen.

جنتان *djintan* konijnzaad, (zie *djintan*).

جنتي *djantej* nederhangend, slingerend. *Leloe ieja doedokh di atas geta ietoe ber-djantej kuki serdja fikiran pada hasie-nja, djikaloe Rdja ietoe ter-kedjut bāngon, akoe melompat māsokh ka-dalam permāta ietoe siejapa akan mentjaria akoe* voorts ging zij op de vorstelijke stoel zitten, liet hare voeten afhangen en dacht: als de Vorst soms verschrikt ontwaakt, spring ik in het edel gestecente, en wie zal mij zoeken (vinden). *ISM. JAT. blz. 28. reg. 10. v. b.* Deze manier van zitten is strijdig met de maleische gewoonte en beledigend voor hem in wiens tegenwoordigheid dezelve aangenomen wordt.

جندج *djandji* verbond (zie *djandjie*).

جندجج *djindjang* eene soort van kraanvogels.

جندججج *djindjing* dragen, zie het volgende woord.

جندجججج *djondjong* dragen, ondersteunen, statten, opheffen, ligten, verheffen, naar het hoofd brengen, (ten teeken van eerbied); met eerbied ontvangen, op het hoofd dragen. *Nietgeroegen aannemen, ontvangen, een bevel uitvoeren. Iedj toewan-koe sjah dalam jang mana siejah jang di per toewan, pātek djondjong di atas bātoe kapala pātek karena pātek ieni hamba ka-bawah doolie jang mahā moelleja ja mijn meester gebiedder der wereld, de bevelen die (gij) de alleenheerscher geeft, zal ik op mijne hoofdelijke verantwoording uitvoeren, daat ik (maar) een slaaf ben aan den voet des troons van den zeer verhevenen. ISM. JAT. blz. 7. reg. 1. v. b. Maka Isma Jattem pōn di droegrah-kan kajlu dan bādjoē dan dastāt maka sigra di sambot oleh Isma Jattem labē di djondjong-nja mengān sa-rieboē ka-moelleja-an* voorts werd Isma Jattem met kleederen, bovengewaad en tulband begiftigd, die onmiddellijk door hem aangenomen en met duizende oplettendheden gedragen werden *ISM. JAT. blz. 7. reg. 3. v. o. Maka ber-kāta Setie Tsāleh handakkh ka-māna pergi kird-nja djondjong-an-koe, lāgi sampej hātie djondjong-an-koe meninggal-kan hamba, karena hamba sa-brāng dierti tiejāda ber-rieboē bāpa* vervolgens vroeg Setie Tsāleh wetwaarts wil mijn meester toch gaan? kan zelf mijns meesters hart mij verlaten, terwijl ik alleen en zonder ouders ben *SULT. IBR. blz. 37.*

جندجی *djandjite* verbond, verbindtenis, belofte, verdrag, besprek, overeenkomst, overeenstemming, afspraak, verding, toezegging, handeling, onderhandeling; term van krediet, bepaald tijdstip, verbinden, overeenkomen, afspreken, toezeggen, beloven. *Per-djandjite-an* verbindtenis, kontrakt, enz. *Djikalau angkau monkir per-djandjite-an kietā nistjā di lānat-kan Allah taāla dan segala melājekat dkan angkau* indien gij van dit ons verbond afwijkt, zal God de Allerhoogste en alle engelen u voorzeker verdoemen. *Menjampej-kan per-djandjite-an* een verbond nakomen. *Socrat per-djandjite-an* verbondschrift. *Socrat per-djandjite-an lima dan bahāroe* het oude en nieuwe verbond, (testament). *Bdrāng jang tōewan ber-djandjite sīma saħāja, belom saħāja tariema ietoe* het geen mijn heer mij beloofd heeft, heb ik nog niet ontvangen. MAL. SPR.

جند *djanda* de overgebleven echtgenoot, weduwenaar. *Perampoewan djanda* eene weduwe. *Maka hāros-lah dias tlesap-tlesap perampoewan djanda ieja me-nanti sa-hingga hābis lādah-nja, ja-ietoe tiega boelan sa-poeloh hārie lamd-rja, bahāroe-lah ieja bōleh ber-soewāmie poelā* het betaamt elke weduwe dat zij den bepaalden tijd van drie maanden en tien dagen afwachte, eer zij hertrouwt.

جندرال *djindral*, EUR, Generaal. *Gubernadoer Djindral* Gouverneur Generaal. *Gubernadoer Djindral jang ber-tachta ka-radja-an di dēlam daierah negrie Bātdwieah* de Gouverneur Generaal die de troon zijner regering gevestigd heeft in den omtrek van Batavia.

جندریلا *djandjila* PORT. (*janella*) een venster. *Boeka djandjila* het venster openen. *Toetop djandjila* het venster sluiten.

جنس *djenis*, AR. soort, slag, gedaante, wijze, manier. *Djenis-djenis* verscheidenheid, allerlei soort, verscheiden.

جنغ *djenang* de deurpost, deurstijlen.

جنغ *djennang* afgevaardigde, plaatshouder; onderkoning.

جو *djau* PERS. garst.

جوا *djoewā* nog, ook, alleen.

جواب *djawāb* antwoorden, hervatten, hernemen; een antwoord. *Maka Isma Jatiem pōn ka-loewar maka kēta brang Medat Dejwa ietoe per-lāhan-lāhan ka-pada Isma Mantrie: ieja Firādna Mantrie! āpa sehab doelie jang di per-soewan maka sigra ber-angkas māfukh*

ietoe; maka di diawab oleh Isma Manrie: Ada-pón maka Baginda sigra ber-angkat misokh ietoe sebab menengar anakhda Baginda menAngis, kárana Akan Anakhda Baginda, ietoe ter-láloe amat di káseh Baginda Isma Jatiem kwam te voorschijn en Medal Dejwa vroeg hem zachtjes: zég rijksbestuurder, waarom begeeft zich de voortreffelijke gebiedér zoo spoedig naar binnen? Isma Manrie antwoordde: de reden dat Zijne Majesteit zoo spoedig naar binnen gaat is, omdat hij zijn kind hoorde schreijen het welk hij zoo zeer bemint. ISSI. JAT. blz. 134. reg. 10. v. b. Apa djawab-nja akan seowal ietoe wát is zijn antwoord op die vraag. Tiejada dipat di djawab-nja ietoe zulks kon door hen niet beantwoord worden.

جوائن *djawat*-an ambt, post, beroep, aard van werkzaamheden, pligt, (zie *djawat*).

جوادة *djoewdah*, Pers. koken, pasteijen, victualie, voorraad.

جوار *djoewár* eene soort van zwart hout, welke gelijk is aan het ebbenhout.

جوار *djoewara* een persoon ervaren in het doen vechten van hánen. Bellisfer, scheidsman in het hanegevecht.

جوارى *djoewarie* ervaren, verstandig, bedreven: wijs, (zie **جوهرى** *djahuarie*).

جوال *djoewal* en *djoewal* verkoopen. *Djoewal* blie handelen, verkoopen en koopen. *Per-djoewal*-an verkooping, veiling. *Maka Sulthan Ibrahim pón mem-brie tjiutjin ka-pada Mohhamad Thahir, serdja katá-nja, daa-pón tjiutjin ieni djangan angkau djoewal sa-bdrang tampat, mc-lájin-kan djoewal-kan pada negrie Eirakh* vervolgens gaf Sulthan Ibrahim eenen ring aan Mohhamad Thahir, zeggende: dezen ring moet gij nergens verkoopen, behalve in het landschap Eirakh. SULTH. IBR. blz. 60.

جودع *djoehong* dek van eene boot (van *kádjang*, gespleten bamboes of andere materialen).

جوت *djoeta* (HIND. *njoeta*) een' millioen.

جوج *djoedja* vademmen; looden.

جوجج *djoedjong* dragen, (zie *djongjong*).

جوجور *djoedjoer* een term in de huwelijkswetten bij de Sumatranen; de som welke door den bruidegom aan de ouders der bruid betaald wordt. *Maka djoedjoer-nja dmpat poeloh ringgis di djan-*

djie-nja, *sampe sakdrang djoega belom kieta tariema*, *sehab ieroe pón kieta minta toeleng ka-pada toewan jang ser-lebeh-lebeh tahoe akan addat istejadat kieta* hij heeft zich verbonden veertig spaansche matten tot betaling van zijn huwelijk te zullen geven, tot nu toe hebben wij dezelve nog niet ontvangen, daarom verzoeken wij dat mijn heer ons helpe, die ten volle met onze gewoonten en gebruiken bekend is. MAL. BR.

جودة *djoedah* of *djuddah*, AR. Juddah, een haven in de Roode Zee, niet ver van Mekka.

جودو *djoedoe* een paar, een koppel; maat, makker, gelijke, wederhelft. *Ber-djoedoe* paren. *Djoedoe-kan* koppelen.

جودي *djoedie* spelen, dobbelen, doorbrengen; spel.

جور *djoero* hevelen, bestieren, het opzicht houden, sturen. **Bais**. bestierder, opzichter, opziener, iemand die met het toezicht in eenig vak belast is. *Djoero kontji* sleutelbewaarder. *Djoero minóm-an* bottelier. *Djoeroe pedátie* voerman, wagenvoerder, voerman van eene kar, koefficr.

جوربات *djoeroe batoe* stuurman van den voorsteven, iemand die de wacht houdt op den voorsteven van eene schuit in de rivieren van Sumatra. (Waarschijnlijk wordt zoó iemand *djoeroe batoe* steenbestuurder of steenwachter genoemd, omdat de rivieren in de bovenlanden veelal rots- en klipachtig zijn, en hij zich op den voorsteven bevindt om de klippen te mijden).

جوردهاس *djoeroe bahasa* taalman, taalbestuurder, tolk, vertaler.

جورقوس *djoero toelis* schrijver, iemand die schrijfwerk bestiert, klerk, secretaris. *Maka dalam pa-prang-an ietoe doewa kalis sa-harie kieta menjoeroh-kan djoero toelis kieta deri Penjangat ka-tandjong Pienang memerikhsa siban harie kaloe-kaloe ada sahoe ka-tjidra-an* gedurende dien oorlog zond ik mijnen schrijver twee malen daags van Penjangat naar Tandjong Pienang om te onderzoeken of er ook eenige oorzaken ontstonden. MAL. BR.

جورغ *djoerang* kloven, spleten; krekten; engten, (zie *tjoerang*).

جورغ *djoerong* beteldoos. *Maka serih anoegrak pón di bawa orang pada djoerong jang ka-amas-an* de betel die tot een guastbewijs strekte, bragten de bedienden in eene vergulden doos. ISM. JAT. blz. 95. reg. 6. v. b.

جورومودي *djoeromoedie* stuurman, roerganger.

جورى *djoeran* of *djoeran kadjil* hengelroede.

جورى *djoeret* hoek, (zie *pendjoerei*).

جوتگور *djoenggor* voorlieven.

جوتل *djoepul* gebeuren, voorvallen, (zie *tjoepul*).

جوتك *djoekang* omslaan, omverftooten.

جوي *djoega* en *djoewa* ook, nog, alsmede. *Bugietoe djoega* zoodanig, op die wijs. *Sama djoega* eveneens. *Doeniej ieni tijejida djoega kekal adil-nja* deze wereld is toch niet eeuwigdurend. SULTH. IBR. blz. 2.

جويكيت *djoget* wat tot het tooneel of eenen speler behoort. *Maka kda Isma Mantric; hej toewan-toewan sakaliën, per-rdja hamba, dpa biela anakh rddja-rddja ietoe nantiejsa ber-madjin-madjin tjidor, dtau djoget, dtau bdrang, se-bagej-nja, uistjaju me-lalej-kan dieri; islimejwa akan ka-rudji-an-nja* Isma Mantric zeide: ja mijne heeren! mijn gevoelen is, dat wanneer de koningszoonen immer zich vermaken met het schaak- of tooneelspel of iets diergelijks, zij zich zelf, en hoe veel te meer hunne regeering verwaarlozen. ISM. JAT. blz. 149. reg. II. v. b.

جولر *djoelol* kruipen, wriemelen, wemelen.

جولغ *djoelang* schrijlings dragen (als kinderen op den nek, heup of schouder).

جولغ *djolong* eerst, de eerste. *Pinta hamba djolong-djolong padu toewan* ik verzoek u, mijn heer in de eerste plaats.

جولغ *djoelong* - *djoelong* eene foort van bootje of schuitje.

جولو *djoló* eene plaats in het N. O. gedeelte van Sumatra.

جولور *djoelol* kruipen, (zie *djoelol*).

جولغ *djoelung* scheel zien, scheel kijken, loens zien.

جومبيل *djoembiel* kwab van den bui.

جوهري *djoehar* eene rivier en koninkrijk aan den nithoek van het Maleische Schiereiland.

جوهري *djaharie*, PERS. een juwelier. Bedreven, ervaren, ver-

standig, bekwaam, wijs. *Maka sumpah Isma Jatiem ied roewah-koe sjuh dâlam, adas segala djauhârie me-lichat per-mâta ietoe dengan tiega tjarih dâlam-nja, partama hargâ-nja, ku-doewa roewah-nja dan ku-tiega tjela-nja* Isma Jatiem boog zich, zeggende: ja mijn meester, gebiedder der wereld, alle juweliërs die een edel gesteente bezien, letten op drie dingen, vooreerst op den prijs, ten tweede op deszelfs glans en ten derde op deszelfs gebreken. ISM. JAT. blz. 62. reg. 2. v. o. *Orang djauhâria* een bedreven, ervaren persoon.

جهنم *djehennam*, AR. de hel.

يهودي *djehoedia*, AR. Joodsch. *Orang djehoedia* een jood.

جيلت *djielat* likken met de tong, oplikken.

جيليت *djieliet* voor *djiled*, AR. omslag, band van een boek; boek-deel, rol, vel, huid, leder. *Pen-djieliet kistih* boekbinder.

جيمت *djiemat* armingen, (zie gelang).

جيمت *djiemat* en *djieman* sober, matig, zuinig, spaarzaam, gematigd. *Men-djiemat-kan* bezuinigen. (*Djiemat* wordt veelal voor *aziemat* behoedmiddel, gebruikt; doch zulks is verkeerd.)

جنتن *djientan* of *djintan* komijnzaad.

جينق *djenakh* tam, mak, huisfelijk, gemeenzaam, gezellig. *Boerong djenakh* tamme vogel.

جيرو *djirow* ziel; leven; geliefde.

چ *tj* de letter genaamd *tjd*.

چابنت *tjabot* en *tjbaet* rukken, plukken, uittrekken, uitplukken; nitrukken, uithalen, uitscheuren. *Ka-tjabot-an* hetgeen uitgerukt kan worden. *Pen-tjabot-an* uitrukking, uitroeiing. *Pôlan ietoe tiejâda ka-tjabot-an* die boom kan niet uitgerukt worden. *Men-tjabot boeloe hdsam hoetan* een boschhoen plukken. *Maka segala lasjkar Djabil Tsahh moewafakhat-lah akan mengaloe-ar-ic Râdja Iskander hingga tiejâda sa-brang pôn deri pada*

laki-laki jang men-tjahot sindjata me-lajin-kan sueka-tjita hatie-nja handakh ber-tjulan me-lawan lajkar RAdja Lakanar alle krijgslieden van Djabil Tsahh waren eensgezind om den Koning Alexander te verdrijven, zoo dat er geen man was, die zijn zwaard kon uitrukken of hij verblijdde zich dat hij gaan zou om de troepen van den Koning Alexander te bevechten Isk.

چابر *tjabar* lafhartig, ontzet, verschrikt, verbaasd, kleinmoedig, kleingeestig, nietig, zwak van geest. *Men-tjabar-kan* verslagen maken, doen ontstellen.

چابغ *tjbang* tak, loor, twijg, een getande stok; een muilband voor een' jongen buffel.

چابق *tjbokh* zweep, geesfel.

چابق *tjbak* de vogel genaamd Caprimulga.

چابل *tjbul* en *tjboel* onbeschaamd, ruw, onbeschoft, onbetamelijk, wanvoegelijk, (onstuimig als de golven). *Liwut ber-tjbul* de zee wordt onstuimig. *Per-kuti an tjbul tiejda hâros di balas-kan* onbeschaamde gezegden zijn niet waardig beantwoord te worden.

چابی *tjbej* naam voor zekere peper bekend onder den naam van Spaansche peper.

چابی *tjbej* schuren, rijten.

چابی *tjabci* zekere vogel. *Tjabci* zekere schelpvisch.

چاتق *tjdiokh* stok, kolf in zeker spel gebruikelijk, ijzeren hamer, of houweel in de mijnwerken in gebruik.

چاتور *tjtoer* en *tjtor* ruitgewijze, gefchakeerd, borduursel. *Ber-majin tjtor* dam spelen. *Borwah tjtor* dam'schijven, schaakstukken. *Pâpan tjtor* een geruit bord, dambord, schaakbord. *Soelam ber-tjtoer* ruitgewijze borduren. *Hatta sukli per-istiwa dâtang s'orang manrie deri benoewa Kling ó.r-nâma Mejga, Niera atfal-nja, sebub ber-mâjin tjtor dengan s'orang hoeloebalang RAdja* op eenen zekeren tijd kwam er uit het landschap Kling een rijksgroote genaamd Mejga afstammeling van Niera, om te dammen met een legerhoofd des Konings. ISM. JAT. blz. 2. reg. 12 v. o.

چاچ *tjaja* JAV. familie, huisgezin.

چاچت *tjdtjat* aanstippen, aanpunten, beprikken. *Ada jang tjdtjat moekâ-nja* sommige hadden hun gelaat beprikt.

چاچر *tjdtjar*, (PERZ *tjdtjak*) de kinderpokjes. *Boeboh nânah tjdtjar* de pokken inênge. *Tdroh tjdtjar* vulg. inênge. *Toekang tdroh tjdtjar* inênge, (vaccinateur).

چاچغ *tjâtjing* een worm, aardworm, buikworm. *Penjâkit tjâtjing* ziekte onstaande door wormen, wormziekte.

چاچف *tjdtjakh* een prikkel, prikkstok.

چاچف *tjdtjakh* huishaagdis, (zie *tjdtjakh*).

چادر *tjadir*, PERZ. tent, paviljoen, mantel, laken, tafelkleed, sluijer, voorhangsel, floers.

چار *tjâra*, HIND. manier, mode, wijze, stijl, zwier, dragt, fatsoen. *Tjâra melâjoe dan tjâra boegies* de maleische en boeginesche manier. *Tjâra pe-kajin radja-radja* vorstelijke kleederdragt. *Tjâra djâwa* javaansche manier, kleederdragt.

چارت *tjdrot* vraatachtig, gulzig. *Orang-pen-tjârot* een vraat. *Pen-tjardt an* vraatzucht.

چارت *tjdrît* ginniken. *Pen-tjarlet-an* geginnik.

چارغ *tjdrang* overtollige looten die aan den peperboom groeijen.

چارف *tjdrukh* zwelgen. (zie *tjdroe*).

چارف *tjdrikh* scheuren, rijten, afscheuren. *Maka merakh setoe-pôn ber-banzkit memâgut Dertjat Hâtie maka tjarikh badjoe-nja* de paauw rees op beet Dertjat Hâti en scheurde haar kleed. ISM. JAT. blz. 53. reg. 3. v. o.

چارو *tjdroe* of *tjdrukh* zwelgen, gulzig zijn. *Orang pen-tjâroe* gulzigaard.

چارو *tjdroeh* gezuiverde rijst.

چارو *tjârah* of *tjarah* helder (als een glas). *Tjermin setoe tor-lâjoe tjârah* die spiegel is zeer helder.

چاری *tjdris* zoeken. (zie *tjhdrie*).

چانغ *tjlangang* zich verwonderen. (zie *tjlangang*).

چانغ *tjdpang* vorksgewijs. (zie *tjdbang*).

چانغ *tjdping* zilver plaatje dat de meisjes voor hunne naaktlicf dragen.

چائق *tjadpikk* misvormd, mismaakt aan hand of voet.

چاڻو *tjado* of *tjapa* plant die de geur van salie heeft. *Tjapo* of *tjapokk* teekens op de huid (door mazelen, pokken enz.).

چاڻي *tjapei* aangrijpen, vatten, grijpen, pakken.

چاڪر *tjaker* klaauwen, krabben; de klaauw van een' vogel.

چاڪف *tjakap* wakkerheid, vaardigheid, vlugheid, gediensfigheid, voorbarigheid; toestemmen; vaardig, wakker, vlug. *Ber-tjakap* bijveren, verbinden, verplichten; ondernemen, vrijwillig zijn.

چاڪو *tjakaw* grijpen, vatten (gelijk een roofvogel doet).

چالڦ *tjalakh* vermoedelijk, waarschijnlijk, schijnbaar.

چانغ *tjinang* een klein speeltuig behoorende tot de gongfoort, meta-len bekken. Bekendmaken, omroepen onder het geluid van zoodanig instrument.

چانبي *tjanie* glad slijzen, slijpen.

چاوت *tjawat* kleine lap om de naaktheid te bedekken; pannas menstrualis.

چاوغ *tjawang tak*, loot, twijg. (zie *tjabang*).

چاوق *tjawakh* wikke, peulvrucht.

چاوي *tjawan* kop, kopje, kommetje, bekken, schaal; vaas. *Sa-tjawan tejh* een kopje thee.

چاي *tjaja* glans, glansoring. Schijfsel. (zie *tjhaja*).

چاير *tjajer* dun, vloeibaar, helder, doorschijnend; gesmolten. *Men-tjajer - kan* smelten.

چبر *tjabar* lafhartig. (zie *tjabar*).

چبر *tjabur* of *tjaboor* afstooten, afwerpen, (in het water); afspringen.

چت *tjita*, HIND. gemoeds aandoening, bezorgdheid, bekommering, wensch, begeerte, gevoeligheid, aandoenlijkheid. *Soka-tjita* vrolijkheid, geneugte. *Doeka-tjita* bedroefdheid, treurigheid, zwaarvoudigheid, droefgeestigheid. *Dengan tjita rāsā* met begeerte (naar kennis). *Pei-hagei boewah-boewah-an jang tedkat tjita rāsā-nja* allerhande vruchten, welke allerweelderigst en vreugdverwekkend smaakten. ISM. JAT. blz. 180. reg. 3. v. o. *Maka Isma Jaticem pōn ber-nōhou kombāli dengan soka-tjita-nja* Isma Jaticem

nam afscheid keerende met vreugde terug. ISM. JAT. blz. 42. reg. 9. v. o. *Djàngan kâmoë doekâ-tjisa* wees niet bedroefd. ISM. JAT. blz. 133. reg. 9. v. o.

چت *tjitta*, (*tjit*) HIND. fits, (chits). *Tjit bangala* bengaalische fits.

چتر *tjatar*, HIND. zonnescherm. (zie *pâjong*).

چتراس *tjisa-râsa* neiging, hartstogt, trek, zucht, begeerte, toegenegeheid. (zie *tjisa* en *râsa*).

چتری *tjetrieja*, HIND. krijgstam onder de Hindostaners.

چچک *tjitjakh* huishaagdis. *Tjitjakh hoebion* of *tjitjakh terbang* vliegende haagdis.

چچنتغ *tjetjintong* natuurlijke haarlokken.

چچند *tjoetjoenda* vorstelijk kleinkind.

چدر *tjiderâ*, HIND. onderscheid; verandering; verschil, tweedragt, oneenigheid, verdeeldheid, twist, krakeel; bron van tweedragt, hoon, smaad, belediging. Fout, misflag. Misflag begaan, misfen, onnaauwkeurig zijn, eene opening laten, zich ontblooten onder het fchermsen. *Ber-tjiderâ* verschillen. *Ber-tjiderâ-kan* tweedragt zaaijen, twist stookten. *Lichat-lâh ôlêh kâmoë sekaliën demikiën hambâ momalihârâ kan dâkoe tiejâda di brie-nja tjiderâ soebôh-koe* ziet gij alle hoe een dienaar mij beschermt, niet gedoogende dat ik in twist verkeer. ISM. JAT. blz. 134. reg. 5. v. b. *Ada tjiderâ sedêkit tanghis-nja, make di tiekam ôlêh Râdja Dejwa* hij was een weinig onnaauwkeurig in het afweeren en werd door Radja Dejwa doortoken. *Tiejap-tiejap ôrang jang di per-hamba tiejâda bdeh mem-brie tjiderâ âtas toeman-nja* geen dienaar mag zijnen meester smaden.

چدق *tjedokh* een houten lepel, schuimspaan, schop; uitscheppen, schuimen. (zie *soedokh*.)

چراچق *tjarâdjakh* muzikinstrument, snaventuig, cimbaal.

چرای *tjarâna* bak of doos voor betel en toebehooren; schenckblad; fruitschaal.

چرای *tjarâna* kanker,

چراوت *tjarâwât* vuurpijl.

چرت *tjarat* zwik, tap, kraan, buis.

چرتر *tjeritera* of *tjeritra*, HIND. verhalen, vertellen, melden, gewag maken. *Maka kâta Setie Tsâlehkh iejâ ajahnda tjeriterâ-ie lâgi bleh ajahnda, sopâja sedap râsa hâti hamba* hierop zeide Setie Tsâlehkh: ô mijn vader! ga voort met uw verhaal mijn vader, opdat eene aangename gewaarwording mijn hart vervulle. SULT. IBR. blz. 19. *Demikiên - lah di tjeriterâ - kan bleh orang jang ampoenja tjeriterâ ieni* dusdanig wordt er door den persoon verhaald, welken deze geschiedenis aangaat. ISM. JAT. blz. 8. reg. 11. v. b.

چرخ *tjerchi* en *tjercheh*, PERZ. de hemelsche spher; de sterrenhemel.

چردیق *tjerdejkh* en *tjerdikh* slim, loos, listig, arglistig, doortrapt, vinnig, scherp, snedig; omzichtig, scherpzinnig; slimheid.

چرثو *tjarpoe* zoolen zonder overleder, die door priesters en voorname personen gedragen worden, pantoffels. *Maka firmân Allah tâila djângan angkau pienanggal - kan tjarpoe - moe ietoe, nâjikh - lah angkau dengan tjarpoe - moe sopâja arasj - koe kena djedjakh bleh tjarpoe - moe ietoe, kârana iejâ birahie - kan tjarpoe - moe ietoe* God de Allerhoogste sprak, leg uwe voetzolen niet af, klim met dezelve op, ten einde mijn troon er door betreden worde, die zeer verliefd op die voetzolen is. H. v. M.

چرمن *tjeremin* of *tjermin* een spiegel. *Tjeremin mâta* een bril. *Bâtoe ijermin* talk. *Ada - pôn arti peng - liehat ietoe handakh lah parampoewan men - tjeriejâ - kan dirie - nja deri pada rambot - nja, dan koekoe - nja dan toebot - nja seperti tjeremin jang telah teroepam apa - biela ter - pandang poela bleh soewamie - nja bârang lakoe - nja pantus dan mânis seperti per - mâtu jang soedah ter - asuk dan seperti gâding jang soedah ter - oepam, maka ber - hangkit birâhie - nja nantiejâsa tiejâda djemoe matâ - nja memandang istrie - nja ietoe kâleh masrâ râsa hâtie - nja; ietoe - lah parampoewan jang di kâseh bleh soewamie - nja* de zin van het uitterlijke is: dat de vrouw heure haren, nagels en haar ligchaam zal rein houden gelijk een gepolijste spiegel; wanneer nu door haren man gezien wordt dat zij bevallige en zachte uitterlijkheden bezit even als een geslepen edelgesteente en als gepolijst ivoor, dan stijgt zijne liefdevlam onophoudelijk, en zijne oogen verzadigen zich niet om haar aan te zien, die een vreugdegevoel aan zijn hart geeft; zij is de vrouw die door haren man bemind wordt. ISM. JAT. blz. 156. reg. 6. v. o. *Uhatuj siejang - lah hârie ber - himpôn - lah kâum Djabal Tsah kâan*

we-lichat hâhâ tjeremin ietoe samoè-nja deri pada ketjil dan besar dârang-lah ka-âras koth-nja ietoe. Maka Râdja Iskander pôn ber-angkat ka-pada tempat tjeremin ietoe dengan segala hhoekamâ dan pegawej-nja râjâk ka-boekit ietoe, maka taikèla ietoe ter-bit-lah mata-hârie ber-betûl-an dengan tjeremin ietoe dan moeka tjeremin ietoe meng-âdap ka-kôta, maka lebeh-lah hângat mata-hârie ietoe ka-kôta Djabal Tsah, hingga hângat-lah kôta tambaga ietoe meng-âdap tjermin ietoe; maka segala ôrang ietoe-pôn berlârie-lârie-an deri âras kôta ietoe, maka sa-tengah ter-toenoe tingkôlakh-nja, sa-tengah ter-toenoe hadjoe-nja dan segala pakej-an-nja dan sa-tengah mâti, tiejâda dâpat lârie; iejâ terbânjakh marieka-ietoe mâti sebab kena hângat tjeremin jang tjamerlung ietoe toen de dag aanbrak vergaderde zich het volk van Djabal Tsah om de uitwerking van dien spiegel te zi n, alle, zoo kleine als groote begaven zich op de vesting. De Koning Alexander begaf zich met al zijne geleerden en dinaren ter plaatse waar de spiegel was en beklom den heuvel, op dat tijdstip steeg de zon op, juist tegen over den spiegel, welke naar de vesting gewend was, de zonnegloed nam zoodanig toe, over de stad Djabal Tsah dat de koperen vesting ontgloeide, die tegen over den spiegel stond; nu vluchtten alle menschen van de vesting; deze verbrandden hunne hoofdsierfels, gene hunne opperkleeden en kleederen en andere vielen dood, daar zij geen tijd hadden om te vluchten, ja vele stierven, getroffen door den wederkaatfenden gloed van dien spiegel. Isk.

چروچ *tjeroetja* werf, hoofd; kaai, landingsplaats, losplaats.

چروغ *tjeroeling* pluvier, zekere vogel.

چروي *tjaroewie* zelden, dun, raar, (zie *tjarang*).

چره *tjarah* helder, klaar, (zie *tjarah*).

چري *tjerej* of *tjerrei* deelen, schiften, afzonderen, afscheiden, scheiden; vertrekken, scheiden, weggaan, wijken. *Djikaloe tiejâda angkau segra pergi, bahoewa âkoe panggal lejher-moe dan âkoe tjerej-kam deri pada badan-moe* indien gij niet terstond vertrekt, dan zal ik u den hals afhouden en van uw ligchaam verwijderen. SULT. IER. blz. 57. *Ber-tjerej dengan binie-nja* van zijne vrouw scheiden. *Men-tjerej-kam* doen scheiden. *Ber-tjerej-tjerej* verstrooijen. *Pen-tjerej-an* verwijdering, vervreemding, afwijking.

- Per-tjerej-an* scheiding, deeling, vertrek. *Tjerej berej* verstrooid, verspreid, in verwarring, hals over kop. *Men-tjerej-berej-kan* op de vlugt jagen.
- چري** *tjerieja* helder, zuiver klaar, rein. *Men-tjerieja-kan* *dieri* zich zuiveren, reinigen.
- چرت** *tjerita* vertelling, verhaal. (zie *tjeritera*).
- چغغ** *tjangang* verwonderen, wonderbaar, verwonderlijk. *Segala orang jang me-lihat ietoe-pón hhejran-lah ter-tjangang* alle die het zagen waren verbaasd en verwonderd. ISM. JAT. blz. 188. reg. 10. v. b. *Tjangang-an* een wonder.
- چنگل** *tjungka* hooghartig, verwaand, laatdunkend.
- چنگرک** *tjengkrek* en *tjengkaret* krekkel.
- چنگرام** *tjengkaram* handgeld, godspenning, handgift, onderpand.
- چنگک** *tjangkang* grijpen, aangrijpen, omknellen.
- چنگک** *tjngking* of *djngking* schorpioen. (zie *kald*).
- چنگل** *tjangkul* schop, spade, een gereedschap om te wieden.
- چنگل** *tjongkil* en *tjoekil* stoker, pennetje, prikker, klokertje. *Penteren*, poken, uitsteken. *Tjongkil giegie* tandenstoker. *Tjongkil-kan mæta* de oogen uitsteken. *Men-tjongkil giegie* de tanden uitpenteren.
- چنگو** *tjngkoe* of *tjngkoet* lam aan eenen arm.
- چنگو** *tjangkoe* makelen. *Tjangkoe-an* makelarij. *Penjangkoe* *mæ* kelaar.
- چنگي** *tjengkej*, JAV. nagel, kruidnagel.
- چنگي** *tjangga* natuurlijk teeken op de huid, of aangeboren mismaaktheid.
- چنگي** *tjanggej* nagel die men tot eene aanmerkelijke lengte laat groeijen. *Maka tjanggej-nja pón patah* haar nagel was gebroken. ISM. JAT. blz. 30. reg. 7. v. o.
- چنگي** *tjngie* stout, onbeschaamd, vrijpostig, darsel, weelderig, brooddronken.
- چش** *tjap* en *tjâp*, CHIN. en HIND. zegel, wapen, signet; stempel; teeken, merk; schriftelijke order, paspoort, pas. *Maka baginda*

põn mem-brie tjintjin tjap àlmat deri pada ka-badjèk-un segala bedoewanda de vorst gaf eenen zegelring ten teeken van veiligheid voor alle lijfwachters. ISM. JAT. blz. 90. reg. 9. v. b. Soerat tjap een pas, vrijgeleide brief. Boeboh tjap verzegelen, zegelen, stempelen. Soerat jang ber-tjap verzegelde brief. Inie-lah tjap jarg di karoeniejd-kan pamarintdh-au Nederland jang mahd moelieja dit is het zegel dat goedgunstiglijk door de edele Nederlandsche regering geschonken is. MAL. BR.

چقت *tjepat* of *tjepat* handig, vaardig, vlug, gezwind, vindingrijk, juist. *Orang jang tjepat-tjepat* een zeer vaardig mensch, een vlugge vent. *Men-tjepat-kan pe-kardjd-un* het werk bespoedigen.

چقبو *tjipiejan*, PORT. (chapéo) een hoed.

چقمر *tjokhmar* staf, beukhamer, knods. *Pintoe kôta Gangga Negara* *ldloe di paloe-nja dengan tjokhmar-nja maku pintoe kôta Gangga Negara põn roeboh* de poorten der stad Gangga Negara beukte hij met zijne knods, dat zij intortten. S. S. *Maka kami ldloe deri idna ber-temoe dengan doewa orang meladjiekat hietam moekd-nja, ldgi heibat roepd-nju, soeward-nja seperti goeroeh, maid-nja seperti apie ber-njalah, s'orang soewdioe tjokhmar di pegang-nja pada tangan-nja, apie ka-loewar tjamarlang deri padu tjokhmar ietoe, dan be-ratus-ratus banjakh tjawang-nja. Maku hamba põn gantar me-lichut dieja, djikaloe di hantar-kan tjokhmar-nja di atas boekit nistjdja boekit ietoe hanjor men-djddi haboe; maka hamba dengar demikièn boenji tesbiehh-nja: tsubhhana 'lkhadieroe subhhana 'l moestakhiemoe miemman adoe subhhand 'l athliemoe; maka hamba ber-tanja ka-pada Djibrdiel: hej taulan-koe, apa namd-nja melijiekat ieni; maka oedjar Djibrdiel iejd Mohhamað inie-lah jang ber-ndma Monkar-wa Nakier iejd-lah jang menanjd-ie segala manoesieja di dalam khoboer-nja, maka kata hamba apa jang di tanja-te, jang di tanja-kan-nja ka-pada orang di dalam khoboer ietoe; maka kata Djibrdiel demikièn kata-nje man raboeke wa mun nabiejoeka wa madi-noeka wa ma iemamoe ku wa ma khiblatoeka wa ma ichoewanoeka, artie-nja siejapa toehan-moe dan siejapa nabie-moe dan apa agama-moe dan siejapa imam-moe dan apa khiblato-moe dan siejapa soedarâ-moe, maka djikaloe tshoe men-djawab ka tanja ietoe, lepas-lah ieja deri pada bahja tjokhmar Monkar wa Nakier. Maka kata hamba,*

Hij taulan - hoe betāpā dikhwab - njas jung banas, sopāja lōepul
 de:l pada tjokhmar ietoe; maka kaba Djibrīel; teja Mohhā-
 mad! demikiēn djuwāb - nja, Allahoe rabbie, wa Mohhāmmad
 dul nabic, wa 'l Islāmoe dleni, wa 'l Khorātho imānē, wa
 'l kabattoe kblattie, wa 'l mosliemina ichwānā, urtie - njas Allah
 sādāa toehan koe, nabic Mohhāmmad nabic koe, dan agamā
 islām agamā koe, dan Khorān imān - koe, dan kabāh khībā: - koe
 dan sekaliēn islām soedara koe; djikaloe demikiēn djuwāb - nja,
 kēpas - lah teja derl pada bahāja tjokhmar Monkar wa Nakier wij
 ging: n van daar verder en ontmoetten twee engelen, met zwarte
 aangezichten, vrschrikkelijke gedaanten, donderende stemmen en
 oogen vlammende als vuur, ieder van hun hield eene knods in
 de hand waar vuurvlammen uitschoten, die uit honderde takken
 kwamen. Ik sidderde op dat gezicht, (indien zij met hunne knod-
 fen op éenen heuvel sloegen zou dezelve vergruisd worden en in
 stof verkeeren.) Voorts hoorde ik hunnen lofzang, welke dus
 luidde: God de Almachtige, God de Waarachtige verhoort de
 geboden van een iegelijk, hij is de hoogverhevene, de luis:rijke!
 Ik vroeg aan Gabriēl: zeg mijn vriend, hoe zijnde namen van deze
 engelen; Gabriēl antwoordde, ó Mohhāmmad deze zijn Monkar
 en Nakier gen amd, zij zijn het, die alle menschen in de graven
 ondervragen: ik vroeg: wat vragen zij aan de menschen in de
 graven; Gabriēl antwoordde: zij vragen hen: wie is uw heer?
 wie is uw profeet? welke is uwe godsdienst: wat is uw geloof?
 werwaarts wendt gij u in het gebed? en wie zijn uwe broeders?
 alwie op die vragen weet te antwoorden, is van de gevaren der
 knodfen van Monkar en Nakier bevrijd. Ik vroeg weder: zeg mijn
 vriend, hoedanig zijn die juiste antwoorden, ten einde van die
 knodfen bevrijd te worden: Gabriēl zeide, die antwoorden sū den
 alius: God de Allerhoogste is mijn heer, de profeet Mohhāmmad
 mijn profeet, de ware godsdienst is mijn godsdienst, de Khorān
 bevat mijn geloof, naar den tempel van Mekka wend ik mij in
 het gebed, en alle regtgeloovigen zijn mijne broeders, indēn men
 zoodanig antwoordt, is men van de rampen der knodfen be-
 vrijd. H. V. M.

چکاکاغ *tjak lang* een klein dier van het apensoort, met eenen langen
 gekruld: n staart.

چکر *tjakra*, H. V. M. werpschijf.

چکر وال *tjakra-wala* sterrenhemel, firmament, uitlooptal sphaer.
Se lagi ada per-idâr-an tjakra wala mata-hârie dan boel-n
 zoo lang de rondwenteling der sferen van zon en maan voort-
 duurt MAL. BR.

چکف *tjekekh* vreten, verteren. Wurgén, den keel toespijken.

چکین *tjakiet* krakeel, twist *Tidrie tjakies* twist zoeken. *Ber-tja-*
kiet-tjakiet an elkander betwisten.

چلا *tjelâ* klad, vlak, smet, schuld, fout, blaam, gebrek, onvot-
 maaktheid. Smalen, verwijten, berispen, beledigen. *Seg-la*
djahârie me-licâw ietoe dengan tiega sjarah dalam nja, per-
tâmu hargâ-uja, ka-doewa toewah-uja dan ka tiega tjelâ nja
 alle juweliers letten op drie dingen, vooreerst op den prijs, ten
 tweede op den glans, en ten derde op de gebreken. ISM. JAT. blz.
 62. reg 1. v. o. *Men-tjelâ-kun* bezwalken, smaden. *Ku-tjelâ-an*
 berispelijk; berisping, verontwaardiging, smaad, hoon. *Tiejâda*
ka-tjelâ-an zonder gebrek, onberispelijk.

چلاک *tjelaka* ongeluk, onheil, ramp, tegenspoed. Ongelukkig,
 onvoorspoedig, verwoestend, ellendig, heilloos. Onbevallig. Een
 ellendeling. *Tjelâka shâja pôn tiejâda korang* mijne onheilen zijn
 volrallig, (er ontbreekt niets meer aan). *Men-tjelakâ-kan* onge-
 lukkig maken, onheil aanbrengen. *Orang ber-tjelaka* een ongeluk-
 kig mensch. *Merakh tjelâka ieni* deze ellendige paauw.

چلان *tjeldna* of *tjelânah*, JAV. broek, onderbroek. *Soeroh mem-blie*
tjelâna last geven om broeken te koopen.

چلغ *tjlling*, JAV. wild zwijn.

چلق *tjelop* indooopen, foppen; verwen. *Maka di tjelop-nja sa-poe-*
loh kepjng pada goela hij doopte tien stuks in de suiker,
 ISM. JAT. blz. 37. reg. 7. v. b. *Toekang men-tjelop kâjin* linnen-
 of lakenverwer.

چلقف *tjelakh* verwen, kleuren, afzetten.

چله *tjelah* kloof, reet, spleet, scheur, vak, opening, bres, tus-
 schenruimte. *Maka permâta jang di atas poeloe ietoe ber-dam-*
par-an sa-ganap tjelah-tjelah bâtee alle edelgesteenten die op
 het eiland zijn, stooten tegen alle steenrotskloven aan, ISM. JAT.
 blz. 201. reg. 12. v. o. *Tjelah-tjelah giegie* tandholte, opening tus-
 schen de tanden.

چماتي *tjewdtej* uitbarstende klagt.

چمار *tjamdra*, HIND. valsch haar dat door de vrouwen gedragen wordt. Lange witte staart van de bergkoe. *Muku kâta toewan* poetrie *mâna boenga pada tjamâra ieni* de prinses vroeg, waar zijn de bloemen uit deze valsche haren. ISM. JAT. blz. 34. reg. 3. v. o. *Sindjard-nja pôn ber-lâpis-lâpis tjamâka* hunne wapenen waren met verscheidene staarten versierd. S. S.

چمبروان *tjimboeroe-an* minnenijd, minneijver. (zie *tjimboeroe*).

چمبل *tjambul* of *tjumbul* klein doosje (voor reukwerken en zalven.) *Di dâlam petie kâsja ietoe âda soewâtoe tjambul fieroezeh* in het glazen kistje was een turkooizen doosje. ISM. JAT. blz. 17. reg. 13. v. b.

چمبو *tjumboe* pligtplegingen, vleijereijen, liefkoningen. Pligtplegen, vriendelijk toespreeken; minzaam, hoffelijk. *Maka di liehat oleh segala dâjang dan biesi perwâra sekaliën akan baginda ber-tjumboe doewa lâki istri* door alle kamerjuffers en dienaressen werd gezien dat de Vorstelijke echtgenoten elkander liefkoosden. ISM. JAT. blz. 25. reg. 9. v. o.

چمبور *tjimboeroe* minnenijdig, ijverzuchtig, achterdochtig, jaloersch, jaloerschheid, jaloezij. *Ber-tjimboeroe-an* jaloersch zijn.

چمت *tjamat* vastmaken, vastbinden, op het drooge halen. *Kapal-nja handakh di pakkal maka di tjamat-nja ka-dâdrat* zijn schip willende kalfateren, haalde hij het op het drooge.

چمتي *tjambie* zweep, geefel, riem.

چمر *tjumar* of *tjemar* morsig, vuil, slijkerig. Vuilheid, morsigheid. *Men-tjemar-kan* bemorfen, bevuilen, bezoedelen. *Harie tjemar kâjin* dies menstruales.

چمرلغ *tjamarlang* glinstering, schittering, flikkering, glinsterend, glansrijk; glinsteren, schitteren, wederkaatsen, terugkaatsen. *Maka sienar pôn tjamarlang ka-pada toeboh Dengmandra Madewie* de stralen kaatsen terug op het ligchaam van Dengmandra Madewie. ISM. JAT. blz. 31. reg. 6. v. b.

چمس *tjamas* of *tjanmas*, bekommerd, ontrust.

چمشاک *tjampâka*, HIND. een boom, dragende eene geele welreikende, tulpvormige bloem. *Maka lâlœ di ambil-nja boenga tjampâka jang di per-fontieng-nja* wijders nam zij de *tjampâka* bloemen die in de haren gevlochten waren. ISM. JAT. blz. 29. reg. 4. v. b.

چمقردی *tjampadakh*, *tjampddakh* of *tjampadakh* eene zekere groote vrucht.

چمقور *tjampor* mengen, vermengen, verwarren; zich in laten met iets, zich ergens mede bemoeijen. *Mienjakh ber-tjampor* ājer olie en water. *Tjampor bāwur* verward, door, mengelmoes, chaos. *Maka leboh doelle pōn ber-bangkit-lah ka-adāra, siejang tjoewātja kalam kābut seperti garahāna mata-hāris, maku segala orang jang ber-pārang pōn men-djādi tjampor bawur-lah tiejāda ber-kenāl-an lagi* het stof stooft in de lucht, de onbewolkte hemel verdonkerde gelijk bij eene zonsverduistering en alle vechtende personen verwarden zich, elkander niet langer onderkende. S. S.

چمقون *tjampakh* slijteren, werpen. nederflijten.

چمقو *tjomokh* roede, zweep, geefel; riemen; zweepen, geefelen. *Pdloe dengen tjomokh* met eene roede slaan, roffelen. *Men-tjo-mokh-kan* geefelen.

چموتی *tjamōtie* zweep.

چمین *tjamien-tjamien* eene soort van visch,

چن *tjinna*, HIND. teeken, merk, sein.

چنت *tjinta*, HIND. bezorgdheid, bekommring, zorg, zorgvuldigheid, belangstelling. *Ber-tjinta* bezorgd zijn, bekommeren, ter harte nemen, belang stellen. *Toewan poetrie lagi masighroel dan ber-tjinta ākan ājahnda* de prinses is nog bedroefd en bekommerd over haren vader. ISM. JAT. blz. 170. reg. 11. v. b. *Per-tjintā-an* bezorgdheid. *Ba-per-tjintā-kan* beangstigen, aandoen, roeren, bekommerd maken.

چنت *tjenta*, *tjonta* of *tjonto* model; plan. (Dit woord is mij in goede maleische geschriften nog niet voorgekomen en zal waarschijnlijk van Sineefche afkomst zijn.)

چنتق *tjantikh* aardig, net, (in voorkomen en kleeding) hupsch, sierlijk, bevallig, vrolijk, zindelijk, opgeschikt.

چنجج *tjintjang* hakken, in stukken houwen, fijn hakken.

چنچن *tjintjin* ring. *Maka poetri Mahrdna Langkawie pōn meng-ambil tjintjin baginda sa-bantokh jang di djārie mānis* de prinses Mahrdna Langkawie nam van den Vorst, eenen ring die aan den

ringvinger was. 1831. JAT. blz. 58. reg. 4. v. b. *Tjinsjin ho-ra-dja-an* rijksring. SULTH. IER. blz. 66.

چندا *tjendá* gelijkend.

چندال *tjandila*, HIND. onzedig, zedeloos; onkuisch.

چندان *tjandana*, HIND. sandelhout.

چنداوان *tjendawan* paddestoel, kampernoelie; schimmel, uitslag van salpeter.

چندرا *tjandra*, HIND. de maan waarvan een ras van koningen en helden zou afgestamd zijn; zekere bovennatuurlijke wezens. *Tjandra dejwa* luchtgodin. *Boewah tjandra moelle* zekere aange-name vrucht, waarop de zwangere vrouwen veelal belust zijn.

چندرا *tjendra* en *tjendra* blijk, teeken; soort. *Tjendra mdta* gedachtenis, geschenk tot een aandenken, een blijk van toegepegenheid.

چندروغ *tjenderong* voorover hellen, buigen; overhellen, gencigd zijn. *Segala pohon di hoetan di tienderong kan angin* alle boomen in het woud werden gekromd door den wind. *Men-tjenderong kan hati* het hart innemen.

چندوك *tjondokh* spaan, lepel. (zie *sondokh*).

چندوغ *tjandog* een werktuig of wapen.

چندونغ *tjondong* overhellen, buigen. (zie *tjenderong*).

چندي *tjandie* kast waar heilige overblijfsels in bewaard worden; eene prachtige tombe.

چندي *tjindie* of *tjendi* eene soort van gekleurde katoenen-kleed. Zijden gordel.

چوچ *tjoewatja* heldere lucht, frisch weder, onbewolkte dampkring. Helder, klaar, licht (als de lucht). *Siejang tjoewatja kolam kabut* de onbewolkte hemel verduisterde.

چوب *tjoeba* of *tjoba* beproeven, verzoeken, in verzoeking brengen; trachten, pogen, ondernemen, wagen, eene proef nemen, aanpassen. *Per-tjobd-an* beproeving, verzoeking. *Ba-per-tjobd-kan* verzoeken, in verzoeking brengen.

چوبت *tjoebit* nlijpen, knijpen; knellen. *Maka Setie pón men-tjoebis moeka baginda, maka baginda pón amarah sebab me-rasa-sakit ietoe dan biruhie baginda pón hie-lang* Setie kneep den vorst in

het aangezigt, zoo dat hij toornig werd en zijne liefde verdrween.
ISM. JAT. blz. 161. reg. 10. v. 0.

چویدن *tjoedân* schietspoel of pen om netten te breiden.

چوئف *tjioekh* pikken als een vogel. Neb of bek van een' vogel,
(zie *pdroh*).

چوچ *tjoetja* verachten, verfmaden. Verächting, verfmading. *Mem-*
boewang *dengan tjoetja* met verfmading afsdanken.

چوچ *tjoetjoe* kindskind, nakomeling. (zie *tjoetjong*).

چوچ *tjoetji* helder, klaar, zuiver, onschuldig, rein, ordevelke.
Reinigen, zuiveren. *Mem-tjoetji* of *mem-bâsoh pakej an kle-*
deren wasfchen. Men-tjoetjie-kan dieri deri pada bârang ka-
tjela-an zich van eene blaam zuiveren.

چوچت *tjoetjot* of *iekan tjoetjot* haai.

چوچر *tjoetjor* gudden, uitspuiten, uitspatten; uitgieten, uitsloeten.
Mâra Ter Gandra pân tjoetjor kjer matâ-nja, ter-sedar-kan radja
Ten Gandra stortte tranen, denkende aan den koning ISM. JAT.
blz. 55. reg. 3. v. 0. *Seperti kjer fang ter-tjoetjor fa-pandjang*
toerên boekit gelijk de wateren, welke nitgestort worden in de
laagte.

چوچج *tjoetjong* en *tjoetjoe* kindskind, afstammeling na het eerste
lid. *Hoebâja-hoebâju iengat-lah pada dirie-moe, dan memaliha-*
râkan-lah djiwâ-moe amat, sopâja djangan kau loepa segala per-
kâra, fang matâ matâ-moe soedah memandang ietoe; lagi sopâja
djangan ietoe ôndor deri pada hâie-moe segala hâie ka-hidap an-
moe lamâ-nja; maka angkau kalâkh mem-brie ietoe tâhoe pada
dnakh-ânakh-moe, dan pada tjoetjoe-moe alleenlijk wacht u en
bewaart uwe ziel wel, dat gij niet vergeet de dingen, welke
uwe oogen gezien hebben; en dat zij niet van uw hart wijken,
al de dagen uws levens! en gij zult ze uwe kinderen en uwe
kinds kinderen bekend maken. Bijbelvertaling.

چوچف *tjoetjokh* steken, inteken, doorbooren, prikken, wonden
met een puntig instrument. Een draad in eene naald steken.
Tjoetjokh kondej haarnaald, pen die in opgebonden haar gesto-
ken wordt.

چوچو *tjoetjoe* kleinkind. (zie *tjoetjong*).

چوچور *tjoetra* wateren, kakelen, snappen; tijlpen. Fraatschtig, klap-

achtig, rad, vlog ter taal. *Tjoera-tjoera* strepen (als in een kleed). *Tjoera-tjoera* poetih dan mejrah witte en roode strepen. *Maka rádja pón ter-liloe joeka ter-tawa dan segála dajang-dajang perw ra sakalièn pón ter-liloe raméh me-liehat meraké ictoe ber-tjoera* de vorst zich verheugende, lachte en alle hofjuffers verlustigden zich over het snappen van dien paauw. ISM. JAT blz. 47. reg. 8 v. b.

چورغ *tjoerang* of *djoerang* kloof, scheur, reet, enge doortogt; krekken. *Se-tjoerang* een stuk geschut.

چورغ *tjoring* vlek, smek. Smetten, vlekken.

چورم *tjoeram* steil, steilte. *Pada se-lindong jang tjoeram* in het verborgen eener steile plaats.

چورو *tjoeroe* zijdelings, dwars.

چوري *tjoerie*, HIND. stelen, ontstelen. *Men-tjoerie-tjoerie ber-djoewal* steelsgewijze verkoopen. *Men-tjoerie-tjoerie ddtang* stilletjes aankomen, binnenluipen. *Pen-tjoerie* een dief. *Maka pada hati toewan poetrie, Ilhastrie djoega menarikh koeda ictoe; hataj maka boelan pón terbit, maka di liehat-nja oleh Zenggie pen-tjoerie ictoe, s'-drang perampoewan doedokh di atas koeda, ter laloe bájik roepa-nja dan tjhajâ-nja pón trang ter-lebeh indah indah; maka Zenggie pen-tjoerie ictoe-pón ter-laloe amat joeka-tjita hatie-nja, maka kâta Zenggie ictoe dalam hatie-nja: telah lamâ-lah akoe pergi men-tjoerie, be-brâpa harta akoe dapat derie pada ratna moetoë maniekam koe per-oleh, dan ber-bâgej-bâgej amas dan pejrakh dan lagi warna kâjin deri pada kâjin tsof tsahlatt, âijn il banât koe per-oleh, soewatoe pón siejâda goenâ-nja, ada-pón sakdrang ieni baharoe-lah akoe mendpat jang indah-indah ieni sakdrang koe per-oleh s'-drang dkan istrie-koe dan tjhâja matâ-koe dan boewah hatie-koe, baharoe-lah senang râsa hatie-koe sebab koe per-oleh istrie ieni de prinses verkeerde nog in het denkbeeld, dat Hastrie haar paard voorttrok. De maan steeg op en toen zag de dief Zenggie dat er éene vrouw die schoon van gedaante en helder van glans was, op het paard zat; hij verheugde zich uitermate, en zeide: sedert eenen geruimen tijd heb ik al gestolen, vele schatten vergaderd; zoo wel edele gesteenten, als allerlei goud en zilver, benevens allerhande kamelosten, lakenschen en beste wollen kleederen verkreeg ik;*

doch niets van dat alles was heilzaam voor mij; maar nu eerst vind ik iets kostbaars, daar ik thans iemand aantref, die mij tot vrouw, tot oogtraal en tot vrucht van mijn hart zal zijn; nu eerst gevoel ik rust in mijn gemoed, daar ik deze vrouw heb verkregen. DJ. M. *Maka órang pen-tjoerie dan ka-hiíang an soewátóe tíjadd-lañ lógi dan santiejása dálám negrie íetoe tíejáda órang menúngis dan deeka-tíjta sebab ter-aniejája átau ka-poe-tós-an bejájá-nja, me-láita-kan djika íeja menúngis, sebab ka-matic-an íeboe bapá-nja átau khaum kaloewangá-nja* er werden geene dieven of rondzwerfers gevonden, en bij voortdoring was er niemand in het land, die ter zake van onderdrukking, of door gebrek aan onderhoud weende of bedroefd was; indien er al geweend werd, geschiedde zulks over het afsterven van ouders of bloedverwanten. ISM. JAT. blz. 93. reg. 9. v. o. *Sa sí-órang pen-tjoerie deri síeni djoeza dkan ter-tompas* een iegelijk die steelt zal van hier nitgeroeid worden. B. V.

چوشك *tjoengka* hooghartig (zie *tjungka*).

چدق *tjoepa* of *tjoepoe* drempel, of dwarshout boven de slijlen van eene deur.

چوشر *tjoepar* roemende, pralende, winderig, veel vertooning makende.

چوشغ *tjoeping* oorlletje, het tipje van het oor. *Menindikh tjoeping* *relienga* het oortipje doorbooren.

چوقف *tjoepakh* eene maat, (zie *tjoepah*).

چوقل *tjoepul* breed, wijd, lomp, plomp; verkort, schaars.

چوقل *tjoepol* of *djoepol* gebeuren, voorvallen, te pas komen; overkomen (van ongelukken sprekende).

چوقه *tjoepah* en *tjoepakh* eene maat.

چوك *tjoeka*, HIND. azijn.

چوكان *tjoekan* en *tjoegan* ook *djoegan*, PERS. een stok, welke aan het eene einde gekromd is, waaraan een ijzeren bal hangt, dienende tot een teken van koninklijke waardigheid. *Maka naferie pón ber-boenjtie-lah dan djoegan ka-radjá-pón ter-dieri* de bazuin sloeg en de rijksstandaard werd opgerigt. ISM. JAT. blz. 209. reg. 9. v. b.

چوکر *tjoekor* scheeren. *Pen-tjoekor* barbier, baardfchrabber, fcheerder. *Toekang tjoekor* meester baardfchrabber. *Penjookor* of *piefau tjoekor* fcheermes. *Soeroh panggil toekang tjoekor menjookor kieta handukh di tjoekor dengan piefau tjoekor jung amat tadjam* last geven eenen barbier te roepen om mij te fcheeren, willende ik gefchoren worden met een zeer fcherp fcheermes.

چوکش *tjoekop* voldoende, voltallig; beftrijden, gelijk staan, voldoende zijn. *Shija minta belandja sedickit birang jung tjoekop mem-blie bras pada anakh bieni shija* ik verzoek een weinig geld dat voldoende is om rijst voor mijne vrouw en kiaderen te koopen. *Tiej da tjoekop* ontoereikend, onvoldoende.

چوکی *tjoekoj*, HIND. tol, regten, belasting op goederen, die in- of uitgevoerd worden. *Maka so dah-lah ieja mem-bijar segala tjoekoj* hij heeft alle regten betaald.

چوپن *tjoegan* een flaa of stok ten teeken van vorftelijke waardigheid, (zie *tjoek in*).

چوگو *tjogo* borg, waarborg; fom waarvoor in regten borg gefproken is.

چولبادق *tjoela bādakh* rhenceroshoorn.

چولس *tjoelas* voorgeven, voorwenden; geveinsd, valsch, onopregt.

چولو *tjoeloe* eerloosheid, hoon.

چولی *tjoelie*, HIND. rijglijf, korfet, vrouwenvest.

چولی *tjoelieja* een naam welke aan de volken en vaartuigen gegeven wordt, welke van de kust van Koromandel handel komen drijven te Achin en op de plaatfen in de straat van Malakka. Genoemde volken worden ook *orang kling* genaamd.

چومل *tjoemil* (*tjōmel*) mompelen, knorren, grommen. *Orang tjoemil-tjoemil* een knorrepot.

چومه *tjoemah-tjoemah* vergeefs, voor niets, nutteloos.

چونیا *tjoenieja* een vaartuig met eenen platten bodem, zonder kiél, ingevoerd door de Sinezen.

چه *tjih* foei! *Tjih tōbat* foei! is het mogelijk! *Tjih tra' m.tloe* foei! hebt gij geen fchaamte.

چار *tjhar* of *tjahr* zuiveren, reinigen, den buik zuiveren.

چهارى *tjhdrie* of *tjArie*, HIND. zoeken, naspooren. *Sa-ber-moela jang di per-kenan-kun ietoe nistjdia di tjhdrie-nja* wijders werd hetgeen (den vorst) aanstond door hem gezocht. ISM. JAT. blz. 10 reg. 12. v. o. *Lnie-luh tjintjin ka-radja-an soewan kieta Sulthan Ibrahiem, jang di bdwa oleh Mohhammad Thahier, jang sekali n kieta tjArie* dit is de rijksring van onzen gebieders den Sulthan Ibrahiem, welke door Mohhammad Thahir gebragt wordt en dien wij alle zochten. SULTH. IBR. blz. 70. *Men-tjhdrie makAn-an* den kost zoeken. *Pen-tjhdrie-an* kostwinning, broodwinning, middel van bestaan.

چهاي *tjhdia* of *tjdja* glans, luister, glinstering, klaar, helder, glad, glinsterend, blinkend. *Maka tjhaja-nja pbn limpah ka-pada balejrong Rddja* en deszelfs glansen verspreidden zich in de zaal des Konings. ISM. JAT. blz. 21. reg. 10. v. o. *Bintang pbn belom pddam tjhaja-nja* de glans der sterren was nog niet verdoofd, SULTH. IBR. blz. 6.

چي *tjieja* oplettendheid voor iets hebben, gedenken; zorg, oplettendheid, acht.

چيچ *tjietja* doopen, foppen. (zie *tjelop*).

چيچت *tjietjit* tijlpn, fluiten, kwinkelen, snateren, kakelen.

چيچر *tjietjir* in wanorde liggen, verftrooid, dooreen.

چيچده *tjietjah* de huishaagdis. (zie *tjietjakh*).

چيچي *tjietjie* en *tjietjit* kindskindskind, achterkindskind.

چيچرت *tjierit* drek, uitwerpfel, afgang; afgaan, ontlasten. *Tjierie bintang* verheveling.

چيچر *tjieper* (*tjepper*) plat, vlak, niet bolrond; schotel, schaal. *Piering tjieper* een plat bord.

چيچوت *tjiepoet* eene foort van kleine schelpvisch.

چيچوڭ ليهر *tjiekong lejher* kuiltje van het halsbeen.

چيلو *tjelo* steelen, rooven.

چيما *tjema* beschuldigen.

چين *tjiena* sineesch. *Nagri Tjiena sina*, het rijk van Sina. *Segala Rddja masjrikk dan magh. ib samoewa-nja talokh ka-pada bagindo*

ietoe, me-lajin-kan negrie Tjiena djoega jang tiejda talokk ka-pada baginda Radja Tjoelana, maka Radja Tjoelana, pon ber-kiera-kiera handakh menjerang negri Tjiena alle Vorsten van het oosten en van het westen, waren Zijne Majesteit onderdanig, behalve het Sinesche Rijk, het welk hem (Radja Tjoelana) nog niet onderworpen was, nu overleide hij (Radja Tjoelana) om het Sinesche Rijk te overweldigen. S. S.

چيوم *tjicoem* rieken, kussen op de Maleische manier, door den neus dicht bij te brengen en te snuiven. Een kus. *Maka baginda pon me-rieba toewan poetrie serdja di tjicoem-nja* de Vorst hield de Prinses op zijnen schoot en kuste haar. ISM. JAT. blz. 25. reg. II. v. o. *Maka samarbakh bawoe toewan poetrie ietoe ada lagi di tjicom oleh baginda ietoe* de welreikende geur der Prinses werd ook door den Vorst geroken. ISM. JAT. blz. 33. reg. 9. v. b. *Maka di tjicoem baginda poela seleroeh toeboh dnakhda ietoe dengan tangis-nja* de Vorst kuste nogmaals al weenende het ganfche ligchaam van zijn kind. Dj. M.

ح *hh* (hard) de letter genaamd *hh*.

حاجة *hadjat*, AR. noodzakelijkheid, behoefte. *Ber-hhadjat* benoodigd zijn, noodig hebben, behoefte hebben. *Djikaloe tsohhbat kieta ber-hhadjat barang su-soewitoe handakh-lah di katta-kun, sopada kieta akan menoelohng-ie dieja* indien mijn vriend iets benoodigd is gelieve hij zulks te zeggen, op dat ik hem behulpzaam zij. MAL. BR. *Barang sejapa memendh-ie hhadjat s'orang hamba Allah di dalam doeniejd, di balas-kun Allah tuala pahala dalam achirat* een iegelijk die in deze wereld in de behoefte van eenen dienaar Gods voorziet, zal door den Allerhoogsten in de volgende wereld naar verdiensten beloond worden. SULTH. IBR. blz. 34. *Hhadjat besur dan hhadjat ketjil* les grands et les petits besoins.

حاجي *hadjie*, AR. pelgrim, bedevaartganger; Christen die naar Jerusaleem, of Mohhomaddaan die naar Mekka cene bedevaart on-

derneemt. *Toewan hhdjje* titel voor iemand die van eene bedevaart terug is gekomen.

حاصل *hhdsil*, AR. voortbrengfel, opbrengst, inkomen, aanwas, voordeel; verschijning, voortbrenging. *Segala iesie astidna sekalian di katā-kan*, *Akoe mdkan hhdsil akan karoenieja Rādja* door alle hofbewoners wordt gezegd dat ik van wege den gunst des Konings de inkomsten verteer. ISM. JAT. blz. 37. reg. 8. v. o. *Hhdsil negri* voortbrengfelen van het land. *Djikaloe ter-banjakh hhdsil negrie-nja nistjdja rāmej perniejagā-an-nja* indien de voortbrengfelen van het land overvloedig zijn zal de handel voorzeker bloeijen. *Maka hhdsil negrie ietoe-pōn banjakh derie pada āddil baginda ferta tiejadd-lah orang meng-aniejāja dan ter-aniejāja; maka segala iesie doefon pōn meng-hhdsil-kan boewah-boewah-an dan tāmam-tānam-an dengan socka tjiā-nja; dan moedah-moeddh-an iēja dāpat mem-bāwa oepetie-nja ka-pada Rādja deri pada ka-banjek-an hhdsil tānah-nja, sa-hingga negri ietoe-pōn m:ndjādi rāmej dan per-bendahār-an Rādja pōn ter-iesie dengan benda-benda jang tiejadd-lah ter-hhesab-kan banjak-nja, maka tiejadd-lah lagi orang miskien di dāpat di dālam negri ietoe* door de regtvaardigheid van den Vorst vermenigvuldigden de voortbrengfels van het Rijk, er waren noch onderdrukkers noch onderdrukten; alle dorpelingen verzamelden met vreugde hunne vruchten en veldgewassen; door de ruime opbrengften hunner landerijea viel het hungemakkelijk de schattingen aan den Koning te betalen, dusdoende bloeide het land en de schatkisten werden met ontelbare schatten vervuld, voorts werden er geene behoeftigen meer in dat Rijk gevonden.

حاضر *hhdllir*, AR. (*hāzir*) aanwezig, tegenwoordig, gereed, vaardig. *Māka men-djādi hiroe hiroe tiejāda ber-bleh ka-loewar lagi kārana hoeloebdlang Isma Jatiem telah hhdllir-lah dengan sindjata-nja di loewar pintoe kdta ietoe* er ontstond eene groote verwarring men kon niet meer naar buiten gaan, want de krijgslieden van Isma Jatiem stonden gewapend buiten de poort der vesting. ISM. JAT. blz. 89. reg. 2. v. b. *Jang āda hhdllir* de geen die tegenwoordig of aanwezig is. *Hhdllirat* tegenwoordigheid; majesteit, aangezicht. *Maka hamba pōn dātang-lah ka-hhdllirat Allah tāala lāloe ka-bāwah āras-nja* ik verscheen in de tegen-

woordigheid van den Allerhoogsten en plaatste mij onder aan den troon Gods. H. v. M.

حاکم *hhakim* en *hhakim*, AR. regter, overheidsperfoon, magistraat. *Hhakiem* geleerde, wijsgeer, natuurkundige. Geleerd, verstandig. *Hhoekamâ* (meervoudig) geleerden, wijzen, wijsgeeren. *Se-telah pdgi hâria baginda memâkej pakej-an arub dan doedokh mem-bâtja Khorân dan taffier di Adap oleh segala oelamâ dan hhoekamâ* des morgens vroeg kleeedde zich de vorst in arabisch gewaad en zat neder, lezende den Koran met de uitleggingen over denzelven, in tegenwoordigheid van alle godgeleerden en wijsgeeren. ISM. JAT. blz. 187. reg. 1. v. a.

حال *hhâl*, AR. zaak, staat, toestand, omftandigheid, onderwerp. *Hhâl ahhoewâl* toestand van zaken, de zaak met al hare omftandigheden. *Hej ajahuda bet'pa hhâl hamba, tiejda bagej hamba pakej-an hânja sahlei ieni* ô mijn vader! wat zal ik doen of hoedanig is mijn toestand, ik heb geene andere kleding dan die enkele stuk. SULTH. IBR. blz. 20. *Meng-doe-kan hhâl-nja atas s'orang jang lîjin* zich over een' ander beklagen. SULTH. IBR. blz. 30.

حامل *hhâmil* en *hhâmil*, AR. zwanger, bevrucht; zwangerschap. De vrucht. *Meng-hhâmil-kan* bezwangeren, bevruchten. *Ada pôn di sjeriterâ-kan oleh orang jang ampoe-nja tjeriterâ, bahoewa poetrie Sjahar Il hari-h anakh Râdja Kieda Hindie ietoe se-telah hhâmil-lah dengan Râdja Iskander; tetapi Râdja Iskander tiejda tâhoe akan istrie-nja hhâmil* er wordt door den geschiedschrijver verhaald, dat de prinses Sjahar Il barieh, dochter van den Koning Kieda Hindie zwanger was bij den Koning Alexander; doch dat hij (Alexander) niet wist dat (deze) zijne vrouw zwanger was. S. S.

حائض *hhadjâl* (*hhadjâl*), AR. Menstrua. *Se-telah sa-boelan lamâ-nja ieja kombâli ka-pada ajah-nja, maka bahâroe ieja tâhoe akan ieja bonting, sebab di rasa-ie dirie-nja tiejda hhadjâl* toen er eene maand verlopen was dat zij tot haren vader was teruggekeerd, ontdekte zij eerst hare zwangerschap, om dat zij de menstrua niet kreeg. S. S.

حبشيتي *hhabsjîe*, PERS. Abissinier, Ethiopiër.

حبة *hhubbue*, AR. liefde.

حَتِي *hhata*, AR. toen, wanneer; dusdoende; overeenkomstig. *Hhata brapa lamâ-nja ieja ber-djalan, maka baginda pôn sangat lapar dan dhâga* toen hij eenigen tijd gegaan had, kreeg hij grooten honger en dorst. SULTH. IBR. blz. 7. *Hhata maka* toen nu, terwijl, in dier voege.

حج *hhadji*, AR. bedevaart. *Ndjikh hhadji* ter bedevaart gaan, eene bedevaart ondernemen. *Ss-telah be-brapa lamâ-nja baginda di dalam ka-radja-an maka baginda pôn handakh peigi ndjikh hhadji* toen de vorst eenen geruimen tijd in het bestuur was geweest, wilde hij ter bedevaart gaan. DJ. M.

حديث *hhadiesj*, AR. overleveringen van den profeet.

حرام *hhardm* en *hharam*, AR. onwettig, ongeoorloofd, verboden, vervloekt, afschuwelijk. Geheiligd. *Ber-moela angkau tiejadd-kah angkau takot akan Allah tadda dan tiejadd-kah angkau maloe akan rasjel Allah pada hari khiejamat, maka angkau handakh ber-boewat pe-kardja-an hhardm ieni lagi dosa besar* vreest gij wijders God den Allerhoogsten niet en zult gij u voor den afgezant des heeren op den oordeelsdag niet schamen, daar gij dit ongeoorloofde werk, dat zeer snood is wilt verrigten. DJ. M. *Hhardm* wordt ook als een eed gebruikt. *Maka ieja ber-ddtang sumbah ja toewan-koe apa garang-an sa-malam ieni; maka kâta baginda tiejâda koe mandie sa-malam, kâlœ kâlœ toewan poetrie garang-an mandie; maka kâta toewan poetrie: hharam patek tiejâda mandie sa-malam ieni* zij kwam, zeggende: ja mijn meester! wat is er toch van nacht voorgevallen: de vorst antwoordde: ik heb mij in den voorleden nacht niet gebaad, welligt zal de vorstin zich gebaad hebben; doch de vorstin zeide: ik zweer, mij dezen nacht niet gebaad te hebben, (of ik moge vervloekt zijn, indien ik mij in den voorleden nacht gebaad heb). ISM. JAT. blz. 32. reg. 12. v. 6.

حرف *hharf*, AR. letter van het alphabet, medeklinker. *Hhoerof* letters. *Bel-âdjar hhoerof* de letters leeren. *Meng-hoebong hhoerof* de letters zamenvoegen.

حركات *hharakât*, AR. klinkers, klinkletters.

حرمته *hhormat*, AR. eer, eerbied, achting; glorie, roem; pligtplegingen. *Maka nachûda ietoe-pôn figra toeron mem-brie hhormat*

dan *dzat dkan Isma Jatiem* de scheepskapitein klom spoedig af en betoonde zijnen eerbied en hulde aan Isma Jatiem. ISM. JAT. blz. II. reg. 7. v. b. *Meng-hhormat-kan* cer bewijzen, verheerlijken.

حساب *hhesab*, AR. rekening, overflag, berekening, telling, getal. *Maka neg'ie baginda ietoe-pu men-djádi b'jar-lah dan rãjat pón tieidda ter-hhesab-kan ligi* het Rijk van den vorst werd't zeer uitgestrekt, en de onderdanen konden niet meer geteld worden. ISM. JAT. blz. 96. reg. 9. v. o.

حسرت *hhasrat*, AR. begeerte, ongeduld; verlangen; begerig, ongeduldig. *Iejd-lah pada sa-hãrie-hãrie memendh-ic hhasrat* *soewan-nja* hij vervulde dagelijks de wenschen van zijnen meester. ISM. JAT. blz. 2. reg. 5. v. b. *Maka kãta Isma Jatiem: hej soe-dara-koe adã-pón jang kãseh soedarã-koe ieni sa-penoh-njã-lah; zetãpi hhasrat Rãdja djoega jang belom hamba ber-õieh* Isma Jatiem zeide: ó mijn broeder! hetgeen gij mij gaaft is overvloedig voldoende; doch hetgeen de koning verlangt, heb ik nog niet ontvangen. ISM. JAT. blz. 16. reg. 8. v. o.

حضرة *hhadlirat*, AR. majesteit, (vorstelijk) aanschijn. (zie *hhadlir*).

حق *hhakh*, AR. billijkheid, regt; aanspraak, beschikking over iets. Billijk, juist, regt. *Maka kãta Sulthãn Ibrãhiem; bahoewa hhakh Allãh subhhãnah wa tãdla djoega jang meng-dmpon segala dõsa hamba-nja jang rãkot akan adzab-nja* de Sulthãn Ibrahiem antwoordde: God de allerheiligste en allerhoogste heeft het regt om de zonden zijner dienaren te vergeven, die zijne straffen vrezen. SULTH. IBR. blz. 40.

حقيقت *hhakhiekhat*, AR. trouw, waarheid, ernst, opregtheid. *Dengan hhakhiekhat* in ernst, inderdaad.

حكاية *hhikãjat*, AR. geschiedenis, verhaal, roman, verduchtfel, fabel, overlevering. *Ada-pón sa-hãrie-hãrie Isma Jatiem di per-boewat-nja bãgej-bãgej hhikãjat akan menjokã-kan baginda* wijders werden dagelijks door Isma Jatiem, verschillende verhalen vervaardigd om het gemoed van den vorst te vervrolijken. ISM. JAT. blz. 6. reg. 11. v. b. *Ber-hhikãjat* verhalen. *Sjahdãn segala hamba Rãdja iejã-pón sekaliën-nja dõtang ber-himpon kapadd-nja menengar-kan dieja ber-hhikãjat jang mem-brie fãejdat*

ietoe voorts kwamen alle dienaren des konings zich bij hem verzamelen, om hem verhalen te hooren opzeggen, die nut aanbragten. ISM. JAT. blz. 6. reg. 10. v. o.

حکم *hhoekom*, AR. vonnis, uitspraak; oordeel, besluit, wet, instelling, straf, uitoefening van het vonnis. *Handakh-lah kieta ber-bahnjakh tsabar akan hhoekom Allah idla* wij behooren ons meer en meer aan het raadsbesluit des Allerhoogsten te onderwerpen. SULTH. IBR. blz. 9. *Apa-biela njata salah-nja maka baharoe-lah di hhoekom-kan atas-nja* wanneer zijne misdaad zal gebleken zijn, dan eerst zal er over hem gecoordeeld worden. SULTH. IBR. blz. 80. *Deri pada hhal bitjara gadej, adà-lah hhoekom-nja ietoe orang jang memegang gadej-an komedièn memoelang-kan akan harta gadej-an ietoe dan orang poenja gadej-an ietoe memoelang-kan akan rejat ietoe-lah hhoekom kieta poenja agama ada-pön bitjara djandji membajar anakh rejat ietoe tiejada djadi, artie-nja tiejada boleh di bajar karena hharâm pada agama kieta, jang kieta poenja perminta-an ka-pada tsohhbat kieta minta di tetap-nja agama kieta ietoe* betrekkelijk het punt van verpanden, zegt de wet, dat de pandhouder de verpande goederen teruggeven, en dat derzelver eigenaar de ontvangen spaansche matten daarvoor uitkeeren zal; zulks is volgens de instellingen van onzen godsdienst: wat wijders de zaak betreffende de belofte, om intrest van de spaansche matten te betalen aangast, zoo kan die betaling niet geschieden; uit hoofde zulks in onzen godsdienst verboden is, dien ik onzen vriend verzoek te handhaven. MAL. BR.

حكمة *hhakmat* of *hhikmat*, AR. kunst, wetenschap, kennis, wijsheid, kondschap. Talisman, bekoring, betoovering. *Hhakmat pa-parang-an* krijgskunst, krijgslust. *Pangliema jang baranie lagi faham pada ilmoe hhakmat pa-parang-an* lezerhoofden die dapper en in de kennis der krijgskunst ervaren zijn. SULTH. IBR. blz. 82. *Ieja djoewa toehan jang semporna dan amat bidjaksana pada me-lakoe-kan bagi segala hhakmat-nja atas hambà-nja* hij is ook de heere die volmaakt is en allerverstandigst in het uitoefenen van al zijne raadsbesluiten over zijne dienaren. ISM. JAT. blz. 1. reg. 4. v. b.

حكيم *hhakiem*, AR. ervaren; verstandig; bedreven, geleerd. (zie *hhakim*).

حلال *hhalâl*, AR. wettig, echt, geoorloofd; vrijpraak, zuivering van iets dat ongeoorloofd is (het tegenovergestelde van **حرام** *hharâm*). Di *hhalâl*-kan vrijgesproken worden, gezuiverd worden, ontheven worden van blaam, of straf, die men door iets ongeoorloofds bedreven te hebben verworven heeft. **SULTH. IBR.** blz. 33.

حلوا *hhalwâ*, AR. suikergebâk, pastei, infulkering.

حمد *hhemed*, AR. prijs, lof. *Maka meng-oetjap Isma Jatiem Il-hhemed Allah rabi il adlamien* Isma Jatiem zeide: eere zij God, den Heer der Schepping. **ISM. JAT.** blz. 62. reg. 3. v. o.

حمل *hhamil*, AR. zwanger. (zie *hhâmil*).

حيات *hheijât*, AR. leven, levendig. *Se-lâgi ada hheijât kieta zoo lang ik leef. Se-lâgi ada hheijât pâtek handakh ber-boewat ka-bakthie-an ka-bâwah doelié Sjah adlam pada siejang dan mâlam, lughrier Allah dan Mohhammad djoeqa rahoe akan hâii hamba-nja zoo lang ik leef wil ik bij dag en nacht goede diensten bewijzen aan den voet des troons van Sjah Aalam, het is alleen God en Mohhammad, die het hart van hunnen dienaar kennen.* **ISM. JAT.** blz. 62. reg. 11. v. b.

حيالي *hheijâlîe*, AR. bedwelmd, dronken. (zie *cheijâlîe*).

حيران *hheirân*, AR. verbaasd, verwonderd. (zie *heirân*). *Maka Isma Jatiem pôn hheirân akan ka-heskr-un toethan seroe sekalién adlam* Isma Jatiem verwonderde zich over de grootheid van den heer aller legerscharen der schepping. **ISM. JAT.** blz. 19. reg. 10. v. o.

حيض *hheid*, AR. menstrua. (zie *hhâjadl.*)

حيوان *hheiwân*, AR. een beest, dier. *Maka segala hhetwân jang di hoetan ietoe-pôn ter-kedjut-lah menengar boenji-boemjie-an jang di pâloe orang-lah ter-laloe athlamat boenjie-nja al het gedierte des wouds verschrikte op het hooren van al de speeltuigen, die door het volk bespeeld werden, en allerontzaggelijkt klonken.* **ISK.**

خ

خ *ch* de letter genaamd *châ*.

خاتم *châtam*, AR. zegelring, ring, zegel. *Châtam il nabiejd* het zegel

van den profeet (d. i. de last van den profeet Mohhammad). *Chalām Solaiman* de ring van Salomón, welke voorondersteld wordt alle dingen te openbaren.

خالف *Chdlikh*, AR. de schepper. *Chalik il dālam* schepper der wereld.

خبر *chabar*, AR. tijding, nieuwstijding, nieuws, berigt, melding, faam, gerugt. *Djikaloe ter-dengar ka-pada Rādja; maka tiejāda seperti chabar toewan hamba nistjāja di sungkā-nja toewan hamba semboenjie-kun djoega toewan poetrie* indien door den Koning vernomen wordt, dat zulks niet overeenkomt met uw rapport, zoo zal door hem vermoed worden dat mijn heer de prinses verbergt. ISM. JAT. blz. 18, reg. 5. v. o. *Maka toewan poetrie ietoe pōn mortja; tiejāda chabar ākan ārie-nja* de prinses bezwijmde en wist niets van zich zelve, (was bewusteloos). *Maka āda-lah chabar deri Djāwa* er was tijding van Java. *Apa chabar* welk nieuws. *Maka ādā-lah kieta ber-kierim sa-pōtong soerat ieni ākan ājādā gānti pēr-iemōe-ān kieta dengan isōhhbat soedāra kieta menga-tahue-kan hāhā kieta ter-āluo fakāli bānjar soesūh deri sebab kieta dāpat chabar isōhhbat soedāra kieta mān tinggal-kan nogrie Palembang handukh lakas poelang ka Batawia* ik zend dezen brief om mij bij mijnen vriend en broeder te vervangen, ten einde te kennen te geven, dat mijn toestand zeer netellig is, dewijl ik vernomen heb dat mijn vriend en broeder Palembang wil verlaten en spoedig naar Batavia terugkeeren. MAL. BR. *Meng-chabar-kan* verkondigen, mededeelen, vertellen, nieuws aanbrengeñ.

ختم *chatam*, AR. het zegel, eindē, slot, besluit.

ختن *chatan*, AR. besnijdenis, Koelit *chatan* de voorhuid. *Chatan-kan* besnijden.

خدمة *chidmat*, AR. dienst, beroep, bedrijf, ambt; hulde. Dienaren, bedienden, beambten. **خوام** *chedām* dienaar, huisbediende.

خراجة *charādjat*, AR. tol, belasting, schatting. *Charā-djie* landen welke aan schatting onderworpen zijn.

حرمه *chormid* of *chorma*, PERZ. de dadel. *Maka pel-bāgef boewah-boewah-an dan tnam-tanam-an iesie kebon ietoe, jānie chorma dan dāwenna angoer dar zubied dan lājin deri pada ietoe* er waren

- verschillende vruchten en gewassen in dien tuin, als; dadels granat-appelen, druiven, lange rozijnen en meer andere. **SULTH. IBR. blz. 10.**
- خزانة** *chizduah*, AR. schatkist, magazijn, koornschuur, voorraad schuur, bewaarplaats.
- خطبة** *chutbat*, AR. redevoering (welke elken vrijdag na den voormiddagdienst in de voorname Mohamaddaanfche moskeën gehouden wordt), waarin men God prijst, den Profeet en zijne nakomelingen zegent en voor den Koning bidt.
- خطيب** *chathieb*, AR. prediker.
- خليفة** *chathiefah*, AR. karpes, kleed; fatijn, fluweel. (zie *kha-thiefah*).
- خلاص** *chaldiss*, AR. bevrijding, verlossing, vrijheid. Vrij, verlost, opregt, rein.
- خلاصي** *chaldisse*, PERZ. zeeman. **MARSDEN.**
- خلاق** *chaldikh*, AR. fortuin, geluk. *Challakh* de Schepper.
- خلة** *chilat*, AR. eergewaad. Eene vrouw welke van haren man gescheiden is.
- خلف** *chilaf*, AR. tegenstelling; tegenspraak. Wederspannig. Achteloos.
- خلفه** *chalkhah*, AR. ring, schakel.
- خلو** *chalwat*, AR. afzondering, eenzaamheid: vertrek, schrijfkamer, kabinet, sekreet.
- خليفة** *chaliefah*, AR. keizer, koning, prins, regent, fouverein; monarch; luitenant, afgezaat; opvolger, kalif.
- خليل** *chaliel*, AR. een opregte en hartelijke vriend, *Chaliel Allah* de vriend van God, Abraham.
- خمير** *chamier*, AR. deeg, gest. Bronader, fontein, wel, oorsprong, oorzaak, geest van iets. *Chimmir* een dronkaard.
- خميس** *chamies* een vijfde. *Hâris chamies* de vijfde dag, donderdag.
- خنت** *chuntza*, AR. tweeslachtig, manwif.
- خنجر** *chandjar*, PERZ. een klein wapen dat in den gordel gedragen wordt.
- خندوري** *chandoerie* lijkplegtigheid, welke bij het graf uitgeoefend wordt.

خواجه *choddjah* of *chôdj* (*kodjah*) een aanzienlijk man, rijk koopman, doktor, profesor, regent, schoolmeester; windmaker; heer, meester; voor mooren en hindostaners bezigt men veelal *kodjah*.

خيال *chajâl*, AR. verschijnsel, gezicht, spook, verschijning, bedrog, begoocheling. Inbeelding, verbeelding, neiging; denkbeeldig. *Khoewat chajâl* verbeldingskracht.

خيالي *chajidlie*, AR. denkbeeldig, grillig, eigenzinnig. Bedwelmd, bevangen, half dronken.

حياته *chiejânat*, AR. ontrouw, trouwloosheid, verraad; trouwloos, ongetrouw, verraderlijk. *Maka râdja Sjâh Djôhon pôe menjerah-kan isrie baginda dan anakhda baginda jung tiega ôrang ietoe ka-pada tangan mantrie chiejânat ietoe de koning Shâh Djôhon vertrouwde zijne vrouw en drie kinderen aan dien trouwloozen minister, DJ. M. Djikaloe koe sakalie-pôn berboewat chiejânat ietoe, sa-hingga njawa koe per-jumbah-kan ka-bawah doelle toewan-koe, kârana per-boewat-an chiejânat ietoe tiejâda manfiat-nja* indien ik eenmaal trouweloos ben dan lever ik zelf mijne ziel aan den voet van den troon mijns meesters, want trouweloze daden geven geen voordeel. ISM. JAT, blz. 49. reg. 2. v. b.

خير *chajr*, AR. goed, goedheid; goederen, rijkdommen. Een goed werk. Overvloedig in goede werken, Beter, best, wel, gelukkig.

خيرات *chajrdt*, AR. goede dingen, geheiligde gebouwen, liefdadige gestichten. Goede werken, liefdadigheden.

خيرته *chajrat* iets goeds, iets uitmuntends van welken aard ook. *Maka tietah baginda: hej toewan Mohhat Arifien, pergi toewan hamba ka-pada firdâna mantrie katâ-kan sâlam dâa kieta dan njatâ-kan pe-kardjâ-an chajrat ietoe ka-pada-nja* de vorst beval: welaan mijn heer Mohhat Arifien, ga gij naar den eersten minister, breng hem mijne groeten en heilwenschen, en openbaar hem die goede zaken. ISM. JAT. blz. 188. reg. 3. v. o.

خيلف *chielaf* en *chielap* nalatig, onbedachtzaam, vergeetachtig, onoplettend; onnaauwkeurig; nalatigheid, onbedachtzaamheid, onoplettendheid. Vergeten, verwaarloozen. *Djikaloe hamba chielaf dan bebal toewan-koe-lah jang meng-adjâr-ie hamba* indien ik nalatig en onbedreven ben, onderrigte mijn meester mij.

Keajaiban: *Chajmah* hut, tent, tabernakel, paviljoen. Eene hut van boomstammen en takken. Schaduw, lommer. *Maka datanglah ka-pada soewajoe per-hentoe-an*, *maka hari-pun mitalah-lah*, *maka mantris ietoe-pun men-dirie-kan chajmah akaw tempas soewan poetris ber-adaa* aan eene pleisterplaats gekomen, begon de nacht te naderen, en de rijksbestuurder deed eene tent tot rustplaats voor de prinses opslaan. D. M.

د de letter *geenwoord* *dat*.

د *di* te, tot, bij, in, naar, op, aan. *Tarkala kleta sumpel di kdaa* toen wij tot aan de vesting gekomen waren. *Di darat* te land. *Di lauw* ter zee. *Mengawal di pinios* aan de deur waken. *Di dalam* binnen. *Di luar* buiten. *Di atas* boven. *Di bawah* beneden. *Di muka* voor. *Di belakang* achter. *Di pinggir* op den rand: *Di sebelah* op zijde, aan de andere zijde. *Di rumah* te huis. *Di sini* hier. *Di situ* daar. *Di pasar* op de markt. Voor een werkwoord geplaatst, doet *di* den lijdenden vorm ontstaan. *Di suruh* bevolen worden. *Di ajar* geleerd worden. *Di dapar* gevonden worden.

دابر *ddbar* slaan, kloppen, poppeleh. (zie *dabar*).

دابع *dabong* de tanden-vijlen.

دابر *dabar* vlieg, effen, gelijk.

د اتس *di atas* boven, op. *Di atas goenang ietoe* op dien berg. *Doedokh di atas tachtu ka-radja-an* op den rijks troon-zitten. SULTH. IER. blz. 3.

د اتغ *datang* komen. *Pot*, tot dat. *Sekali per-intiwa datang kepada deri negrie asung ka-negrie Indra Patanie ter-litoe amur datjakh* *seja maw-bawa datang-an* her gebeurde op eenen zekereren tijd dat er een schip uit een vreemd land te Indre Patanie kwam, vele koopgoederen aandrengende. H. J. A. blz. 10. reg. 2. v. o.

Ilaita be-brapa lamé - uja maka Sjarif Hhafaq pa ka - datang - an
saké in dier voege eenige tijd verlopen zijnde werd Sjarif Hhafaq
ziek. Het woord ka - datang - an beduidt in dezen zin het voor-
werp waar de komst der ziekte naar gericht is, of waar naar toe-
gegaan wordt. Derl soewatoc per - hentie - an datang ka - pada soe-
watoc per - hentie - an van de eene rustplaats tot de andere ko-
men. Meng - datang - kan aanbrengen, veroorzaken. Pen - datang - an
aannadering, komst.

داتوق *datuk* en *datog* edelman, hoofd van eenen stam. Opperhoofd,
 titel voor een overheidspersoon.

دای *dajie* belasting, schatting.

دایچ *daitjing* schalen, weegschalen, gewigten. *Ber - daitjing* wegen.

داد *dda* de borst, pectus. *Meng - gisokh dda* de borst wrijven.
 ISM. JAT. blz. 27. reg. 7. v. o.

دادار *ddar* beslag voor pastijen; een kruif.

دادو *ddoe*, PORT. (*dados*) dobbelsteen. *Boewang ddoe* of *ber - mjin*
ddoe met dobbelsteenen spelen.

دادي *ddie*, HIND. melk; kaas. *Tjierit ddie* wrongel.

دار *dar*, AR. woning, verblijf. *Tsohhbat kieta jang tinggal di ne-*
gri Batawiejak dar al salam mijn vriend die woonachtig is te
 Batavia, het verblijf des vredes.

دار *dara* maagd. *Iesa tiedor sama sama dengan anakh dara - dara*
ieso zij sloop bij die maagden. ISM. JAT. *Per - dara - an* maagdom.
Meng - gagah - ie anakh dara jang soetji eens reine maagd ontgeren.

دارت *darat* land, vaste wal. *Djalau di darat* te land reizen. *Bema-*
rintah - an lawut dan darat zes - en landbewind. *Najikk ka darat*
 landen.

داره *drah* bloed. *Ber - drah* bloeden. *Boewang drah* laten bloe-
 den; bloed afgaan. *Oerat drah* bloedader. *Maka kaza toewan*
poetrie nantie - luk akoe di sjeni; dahoelo akoe handakh mem - basih
kdjin - koe dan badjoe - koe dan toebah - koe kârana ber - loemor drah
duakh - koe de prinses zeide: wacht mij hier af, ik zal eerst mijne
 kleederen, opperkleederen en ligchaam waschen, daar ik met
 het bloed mijner kinderen bevielt ben. Dj. M.

داری *darri* of *derrei* klinken, weergalmen.

داسر *dasar* vloer, grond: dit woord wordt ook gebezigd om de grond van geverwde lijnwaden aan te duiden. *Kajin warna-warna d.isar-nja poetih* lijnwaden van verschillende kleuren, waarvau de grond wit is.

داسغ *dasing* rinkelend geluid, gonzen.

داسغ *dasngong* eentoonig, gonzend geluid; dommelen. (zie *dangong*)

داتت *dapat* vinden, ontmoeten, bekomen, verkrijgen, erlangen, uitvinden. Kunnen, vermogen, in staat zijn; plaats hebben, volgen, betamen, voegen. Toekomen. *Maka pada fikier-an ba ginda ada-pn Isma Jatiem ieni dâpat-lah ieja di per-hamba, kdrana ieja tãhoe akan parintah madjelis segala radja-rãdja ietoe* de vorst dacht, wat Isma Jatiem betreft, het komt hem toe om in dienst te zijn, want hij verstaat het beleggen van vorstelijke vergaderingen. ISM. JAT. blz. 6. reg. 5. v. o. *Djikaloe ieja minta hargã-nja, tiejãda akan dapat hamba mem-bajar dieja* indien hij de waarde daarvoor eischt zal ik die niet kunnen betalen. SULTH. IBR. blz. 25. *Tiejãda dâpat di katã-kan* onverklaarbaar, onnoembaar. *Baharoe-lah akoe mendâpat jang indah-indah ieni sakdrang akoe per oleh 'sorang akan isrie-koe* nu eerst vind ik iets kostbaars daar ik thans eene vrouw voor mij bekom. Dj. M. *Tiejãda dâpat tiejãda* zonder fout, gewis, het moet. *Pen-dâpat* vinder, uitvinder; bevatting, begrip, opvatting. *Pen-dâpat-an* vinding, uitvinding. Vond, verkrijging, beking, erlanging. *Ka-dâpat-an* verkrijgbaar, hetgeen gevonden kan worden. *Baharoe-lah akoe dâpat ka-senang-an* nu eerst vind ik rust. *Djang menoe djoe ka-kampung soedagar, ber-lâpis-lâpis roepã-nja pâgar, di dâlam-nju riejuh soewarã ber-tagar, mafokh-lah djang men-dâpat-ie langgar* de dienstmaagd ging regtuit naar de kampong des koopmans, die dubbel omheind was; een luidruchtig vreugdegejuich weergalmd in dezelve, de diensmaagd sloop binnen en bereikte de kapel. S. B. S.

داتر *dâpur*, of *ddpor* oven, kachel, keuken, stoof, eest, vuurplaat. *Toekang dâpur* of *djocroe dâpur* een kok.

داك *dakoe* mij. Hetzelfde als *akoe*; doch wordt meestal gebruikte om den klank & niet onmiddellijk achter *akan* te doen volgen; derhalve zegt men *akan dakoe* in plaats van *akan akoe* dat niet zoo

welluidend zou klinken. *Maka firmān Allah ta'āla iejā Mohham-
mad busdpa maka angkau mengoerjap sjhdaat dkan dākoē God de
Allerhoogste sprak: zeg Mohhammad, waarom legt gij belijdenis
voor mij af. H. v. M.*

داکف *dikap* omhelzen, omarmen. *Maka radja tetoe-pōn ber-ddkap,
ber-pelokh ber-tjicoem dengan toewan poetrie de koning omhelsde
omarmde en kuste de prinses. Dj. M.*

داکي *dakie* vuiligheid van de huid. (zie *dakie*.)

داکي *dakie* klimmen, beklimmen, bestijgen.

داکيغ *dāgang* vreemdeling; koopman, handelaar die goederen van
vreemde oorden aanvoert. *Kieta āda sa-blah-blah dāgang
di dālam doenieja ieni wij zijn even als vreemdelingen in deze
wereld. SULTH. IBR. blz. 18. Sjahdān iejā-lah hhorat dan
ātrif pada segala panditta dan iejā-lah rāmeḥ pada segala
dāgang voortz was hij beleefd en omzigtig met alle leeraren en
minzaam jegens alle kooplieden. ISM. JAT. blz. 2. reg. 9. v. b.
Ber-ddgang handel drijven. Dāgang-an koopwaren.*

داکيغ *dāging* vleesch. (zie *daging*).

داکيو *ddgoe* de kin.

دال *dāl* de naam van de letter *d*.

دالغ *dālang* tooneelist; geschiedverhaler van beroep.

دالم *dālam* in, binnen; diep, diepte. *Dālam kōta ia de vesting.
Dālam hhoekom Allah in het oordeel Gods. Lāwut jang tiejāda
ber-hingga d.lam-nja eene onpeilbare zee. Perampoewan tetoe
di dālam māloem lakie-nja de vrouw is aan de leiding van haren
man onderworpen. Men-dālam-kan aandiepen, uitdiepen. Ka-
dālam-an diepte. Maka baginda pōn māsoḥ ka-ddlam āstana en
zijne majesteit ging naar het binnenste van het paleis.*

دالم *ddalam*, JAV. het hof, paleis. *Bahāsa ddalam* hoftaal.

داله *dāleh* smaad, blaam, hoon, verwijt, berisping. *Soetjio-kan dieri
deri pada bdrang dāleh* zich van eene blaam zuiveren.

دامر *dāmar* hars. Een fakkel van hars.

دامغ *dāmang*, JAV. regent. (zie *demang*).

دامم *dāmam* koorts. (zie *dewam*).

دَامِي *damej* vrede, eensgezindheid, goede verstandhouding. *Djikaloé* poetus *per-damej-an pamarintáh-an wolanda dengan kieta, se-nis-tjaja djádi hároe biroe di dâlam negrie* indien de goede verstandhouding tusfchen het Nederlandsch Gouvernement en ons ophoudt zullen er voorzeker onlusten in het land ontstaan. *Per-damej-kan* bevredigen. *Per-damej-an* bevrediging.

دَان *dân* en. Boemi *dan lángis* aarde en hemel. *Amas dan pejrakh* goud en zilver.

دَانْدَم *dândam* zeker dier, mol.

دَانَم *dânam* een juk.

دَانَا *dânaa* een groot meer.

دَاو *dâwa* draad van koper, zilver, ijzer, enz.

دَاوَت *dâwat* inkt. (zie *daw. is*).

دَاوَد *dâwud*, AR. en HEBR. David.

دَاوَن *dâwon* of *dâun* een blad, loof, gebladerte; venster. *Dâwon mejdja* tafelblad. *Bârang fiejâpa men-dengar hhikâjat hambâ zatkâla mirâdj ietoe atau men-bâjja dieja deri pada per-moell-an-nja ddtang ka-pada ka-soeduh-an-nja dan jang menjoerat dieja, bañoewa Alluh subhhânah wa tâdla meng-ampon segala dosa-nja; separti sa-pôhon kâjoe jang loeroeh dâwon-nja deri pada sating-nja, demikiên-lah loeroeh segala dosa-nja marieka ietoe deri pada toeboh-nja* een iegelijk die de geschiedenis van mijne hemelvaart hoort, of leest van het begin tot het einde, of dezelve beschrijft, dien zal God, de glorieijke, de allerhoogste zijne zonden vergeven; gelijk een boom de bladeren van zijne takken laat vallen, desgelijks zullen al zijne zonden hem verlaten. H. v. M.

دَاهَسَت *dâhsat*, AR. verbazing. (zie *dahsat*).

دَاهَق *dâhakh* ook *gâhakh* fluim; waterachtige stoffen in het ligchaam.

دَاهَم *dâhem* hemmen; met een' hem roepen.

دَاهَن *dâhan* looten, boomtakjes.

دَاهِي *dâhie* het voorhoofd. *Ieja boeboh tângan-nja pada dahie-nja* hij legde zijne hand op haar voorhoofd.

دَاي *dâja* middel, list, uitvinding, uitvlugt, hulpmiddel, kunst.

greep. *Maka dengan prie hhdh jang demikièn setoe, hdbis-lah segala daja kiesa me-lawan prang setoe in dien toestand van zaken schoten al onze middelen te kort om dien krijg te wederstaan.* MAL. BR. *Daja oepaja* middelen, listen, uitvlugten. *Maka ieja-pbn hdbis akhal-nja tiejida ber-daja lagi* hij wist geen raad en bezat geene uitvluchten meer. B. R. *Per-daja-kan* misleiden, bedriegen.

دای *daja*, (zeeterm). *Bdrat daja* zuidwest. *Bdrat daja* wordt ook gebezigd wanneer men zeggen wil, gij behoeft niet regt door zee te gaan. *Amhil-lah bdrat daja sedikiet* stuur wat naar het zuidwesten, leg niet vlak west aan, wees niet zoo heel juist, of het kan wel wat velen; ook beteekent het wel, niet rond er voor uitkomen, zoo veel zeggen als men kwijt wil wezen.

دایره *ddierah*, AR. omtrek, omvang. Domijn, regtsgebied. *Ddierah negrie* de omtrek der stad. *Memarintah-kau seloeroeh tanah Djawa dengan segala ddierah talokh-nja* het bewind voeren over geheel Java en onderhoorigheden. MAL. BR.

دایغ *ddjang* dienaars, juffer, eerejuffer, staatsjuffer. *Di ddap dleh segalah ddjang* omgeven door alle hofjuffers. ISM. JAT. blz. 25, reg. 3. v. b.

دایف *ddjakh* oorspronkelijke bewoners van de binnenlanden van Borneo.

دایوئ *ddjoeng* en *ddjong* een riem, roeifpaan. Vin van eenen visch. Roeijen. *Hhata be-brapu sngat hamba ber-lajar dan ber-dajoeng maka sampej-lah hamba ka-poeloe Langkawie teto* toen ik zeer sterk gezeild en geroeid had kwam ik op het eiland Langkawie aan. ISM. JAT. blz. 18. reg. 1. v. b.

دایو *di bawah* beneden, onder. *Di bawah Angin* beneden winds, aan, bij. *Bahsa di bawah angin* beneden-windsche taal, die taal welke op Sumatra, Java, Sumbawa, Tiemor, Borneo, Celebes enz. gangbaar is. De Maleische Taal, zie hierover, de Voorrede van WERNDLY's *Maleische Spraakkunst*. *Di bawah hhoekom* onder de wet.

دایو *dabar* en *debar* kloppen, slaan, poppelen. *Maka toewan poetrie Mahrana Langkawie pbn ter-kejut laloe ber-dabar hatie-nja* de prinses Mahrana Langkawie verschrikte en haar hart klopte. ISM. JAT. blz. 27. reg. 9. v. o.

د بلاکڻ *di-blaḡang* achter, achterwaards.

دبو *daboe* of *deboe* stof.

دبه *debiḡ* of *debbah* een dier keelen, slagten.

دبیر *dahier*, PERZ. secretaris, schrijver; notaris.

د تنغه *di-tengah* in het midden, halfweg. (zie *tengah*).

در *deri* van, van wege, uit, door. *Deri sġna* van daar *Ber-angkat deri sġna* van daar vertrekken. ISK. *Deri mġna dġtang toewġn-hamba* van waar komt mijn heer. *Boekan deri pada gaḡ dan tak-kebur* niet uit ijdelheid of verwaandheid. ISM. JAT. blz. 12. reg. 8. v. o. *Deri pada ietoe pġn terbit soewġtoe fikier-an* daaruit ontftaat eene overdenking. *Maka be-brġpa di tiekam dan di pġnah ōrang deri atas kġta, tiejġda di chabar-kan-nja* hoe vele er doorboord en gefchoten werden door de bezetting van de vesting, wordt niet vermeld. S. S. *Be-brġpa bendu deri amas dan pejrak* verscheidene schatten, bestaande in goud en zilver. *Deri pada per-moeld-an* van het begin. *Deri pada rahhiem* uit medelijden. *Deri ietoe ōrang* van dien man, of wat dien man betreft.

دراجة *durġġah* een deel van een vrouwenfierfel.

دراڻڻ *dard-dang* meisje, meid, juffer.

درج *durdja* gelaat, aangezicht. *Menintang durġġa jang poetiḡ een blank gelaat* aanschouwen.

درجان *durġġana* laag, gemeen, onedel, lage handeling. *Durġġana akan toewġn-koe dan su-haros-njġ-lah di boewġng-kan ḡhoe-kom-nja, ōrang jang demikiġn ietoe* (zij) heeft mijnen meester laag behandeld en het is billijk dat een dusdanig mensch door de wet verbannen worde. ISM. JAT. blz. 107. reg. 4. v. o. *Maka sabda rdġġa Iskander hej ōrang durġġana, baḡoewa demikiġn ietoe ka-han-dakh-koe, kġrana baḡoewa pe-kardġġ-an-moc ietoe boekan ka-badġiek-an bagie-koe* onedel mensch zeide de koning Alexander, ik wil het zoo, want wat uwe handelwijze betreft, die is volstrekt niet heilzaam voor mij. ISK.

درس *dras* snel, schielijk, (als water). *Ajer dras deri goenong* een snelle bergstroom.

درم *derum* zich nederleggen; hurken.

درم *derma*, HIND. weldadigheid, mildheid; aalmoes, gift. *Mem-brie derma* aalmoezen geven.

درمآون *dermawan*, HIND. weldadig, mild, liefderijk, edel, deugdzzaam. *Toewan jang dermawan lagi amat bidjaksana* mijn heer die weldadig en zeer ingetogen is.

درنی *darnie* dorpel ook dwarshout boven eenen deurpost.

درو *daroe* en *daroem* bruifen, ruifchen.

درویش *derwiesj*, PERZ. bedelende geestelijke, bedelmonnik. *Maka Jumbuh Toewan Mohhabat darifien: ieja toewan koe ada s'orang derwiesj ber-chabar ka pada pitek, ada s'orang poetrie anakh radja Negara Indra Samandar, ter-amat ejlok roepa-nja* de heer Mohhabat Arifien zeide: ja mijn meester! er is een bedelmonnik, die mij gemeld heeft dat er eene prinses, dochter van den vorst van het land Indra Samandar bestaat, welke bij uitstek schoon is. ISM. JAT. blz. 174. reg. 2. v. o.

دروهاک *durhaka* wederspannig, oproerig, verraderlijk, ongetrouw. Wederspannigheid, trouweloosheid, verrader; verraad. *Djangan durhaka anakh-koe ka-pada-nja* wees hem niet wederspannig mijn kind. SULTH. IBR. blz. 13.

درهم *derham*, AR. geld, specie, munt. Stukje geld het welk vijfzig graankorrels zou wegen. *Maka derham tsedukhat pon ka loewarlah* het zilvergeld dat voor aalmoezen bestemd was, kwam te voortchijn. ISM. JAT. blz. 209. reg. 10. v. o. *Maka di soeroh olek radja Kieda Hindie soerat-kan nama radja Iskander atas fakh derham-nja* er werd door den koning Kieda Hindie bevel gegeven om den naam van Alexander op de munt van zijn geld te doen stempelen. S. S.

دریئا *derieta*, HIND. standvastig, pal, onveranderlijk; uitstaan, verduren, harden, verdragen. *Men-derieta ka-soek-r-an* moeijelijk heden overduren.

دریغ *dirieng* rinkelen, rammelen, ratelen.

دریغو *dariengoe* calamus dulcis.

درین *doeriejan* eene groote vrucht waarvan de pitten gegeten en door de inboorlingen voor zeer aangenaam gehouden worden, hebbende eenen onaangenaamen geur, die voor vele Europeërs onverdragelijk is.

دسان *di-sana* daar, ginder.

دسبرغ *di-sabrang* aan den overkant, aan den overwal.

دستا *dusta*, HIND. valsch, ontrouw, onwaar. *Ber-dusta* onwaarheden zeggen, liegen. *Pen-dusta* valsch mensch, leugenaar.

دستار *destar* en *dastar*, PERZ. hoofddoek, tulband die op eene bijzondere manier om het hoofd gewonden wordt. Tot een teeken van hardzeer word de *dastar* wel eens afgelegd; als: *Maka Isma Mantrie pèn menanggal-kan dastar-nja serta badjoe nja mak. tjoetjor lah tjer matk-nja* Isma Jatiem leide zijne tulband en oppergewaad af en zijne tranen stroomden. ISMA. JAT. blz. 119. reg. 9. v. b.

دسیت *di sieto* daar. (in de nabijheid).

ددا *dâd*, AR. gebed, aanroeping; zegen. *Maka segala mantrie dan koetoebalang ietoe-pôn dâtang-lah ka-pada Isma Mantrie dan menjampej kan dâd segala anakh raddja-raddja ietoe* al de rijksbestuurders en legerhoofden kwamen bij Isma Jatiem en bragten de zegenwenschen van al die Vorstzoonen over. ISM. JAT. blz. 145. reg. 9. v. b. *Maka sekaliën marieka ietoe me-minta-kan dâd ka-hhodlirat Allah tādla bârang ber-tambah-tambah kirâ-nja ka-kefir-an dan kamoeliejd-an bagi Sulthân Ibrâhiem di dâlam deeniejdjan di dâlam achirat* zij alle baden God den Allerhoogsten om de grootheid en heerlijkheid van den Sulthân Ibrahiem in deze en in de volgende wereld te willen uitbreiden. SULTH. IBR. blz. 3. *Maka hamba minta dâd ka-pada Allah azz wa djal maka di perli man-kan Allah azz wa djal dâd hamba* ik bad God, den glorie-rijken en mijn gebed werd door hem verhoord. H. v. M.

ددا *dâwâ*, AR. pleidooi, reg sgeding; aanspraak. Pleiten, aanspraak maken. *Pada rarieteh 1238, pada tâhon alief, pada empat liekor hârie loe w Rabio'dâwal, hârie itznein, kotieka djam poekol sublas, mase i. e. e. doeka pangejran Nata Agâma meng-hhoekom-kan dâwâ* Die Liedjah atas Siekiemat: *maka adâ-lah usjal-nja dâwâ Sie Liejuh ietoe meng-âkoe ber-tiesip-kan potie sâtoe dengan isie nja. waku djawâb Sie Kiemat, âdu; tetâpi soedah âkoe poelang-kan ka-pada Sie Liedjuh: maka kâta Sie Liedjah boekun-nja potie koejang angkau poelang-kan ietoe; pada hâk-nja ietoe tiejâda a. Sjahid-nja atas Sie Liedjah, maka hhoekom-nja ber-sompah Sie Kiemat; maka ber-sompah-lah Sie Kiemat dengan idzin Sie Liedjah, maka adâ-lah sjaksie-nja kotieka ietoe chadhib Abdullâh*

dan chahieb Mohhammad in het jaar 1238, hebbende A tot zondigs letter, op den vier en twintigsten der maand Rabia 'l'awal, op maandag ten elf ure, heeft de Pangeran Nata Agama uitspraak gedaan in de rechtszaak van Liedjah tegen Kiemat: de oorzaak van het pleidooi was, dat Sie Liedjah verzekerde eene kist met goederen (aan Kiemat) in bewaring te hebben gegeven; waarop Kiemat antwoordde: dat is zoo; maar ik heb dezelve aan Liedjah terug gegeven; Liedjah hervatte: het was mijne kist niet, welke gij mij hebt terug gegeven; daar er in die zaak geene getuigen voor Liedjah waren; zoo luidde de uitspraak dat Kiemat zoude zweren en Kiemat zwoer met toestemming van Liedjah, waarbij als getuigen waren de leeraren Abdullah en Mohhammad. MAL. *Bar-Men-dawd* pleiten, aanspraak maken.

دغ *dang* juffer, dienares, dienstmaagd.

دغر *dengar* hooren, vernemen, opmerken; luisteren. *Baginda pta sedung di hadap orang, men-dengar-kau gampar seperti pârang; Ber-zietah baginda ràdja jung gârang, gampar ieni apâ-kah kârang* de vorst omringd door zijne hovelingen, een geraas als dat van eenen veldslag hoorende, riep in drift uit; welk geraas is dit. S. B. S. *Se-telah di dengar ietoe* dit gehoord zijnde. SULT. IBR. blz. 5. *Ka-dengâr-an* hetgeen gehoord wordt, hoorbaar, *Penengâr* en *pen-dengar* gehoor. *Orang penengâr-an* toehoorder.

دغغ *dangong* en *dàngong* eentoonig en gonzend geluid; gonzen, dommelen.

دغكر *dungkur* snorken, ronken.

دغكل *dangkal* ondiep. *Ajer dangkal* ondiep water.

دغكي *dengkie* nijd, wangunst, afgunst; benijden, misgunnen. *Ka-dengkie-an* nijd; hetgeen te benijden is, benijdenswaardig.

دغن *dengan* met, benevens, en. *Pegang dengau tangan* met de hand vasthouden. *Dengan kapal* met het schip. *Ber-temoe dengau s'orang melâjiekat* enen engel ontmoeten. H. v. M. *Maka di tangkap-nja dapat dengan hiedop-nja* hij werd door hem nog levendig gevat. S. S.

دغتر *daftar*, AR. en PERZ. een register, control, lijst, inventaris. *Men-daftar-kau* boeken, aanteekenen, in een register inschrijven.

دق *depa* en *dâpa* vadem, zoo ver men zijne armen kan uitstrekken.

*Maka ber-foega kieta Anam blas depa djer ddlam-nja idloe ber-
lâboeh-lah kieta di moewdra Soengfang wij loodden zestien vadem
water en ankerden in de monding der rivier de Soengfang.*

دقاتي *depatic*, JAV. hoofd van een dorp of distrikt.

دقسناء *dikhland*, HIND. het zuiden.

دوڪا *doeka*, HIND. onaangename gemoedsaandoening, droefheid.
Droevig, naargeestig, treurig. Dit woord wordt veelal voor *tjita*
geplaatst. *Doeka-tjita* bedruktheid, droefheid. *Nistjaja doeka-
tjita segala ieste astana* voorzeker zou de gansche hofhouding be-
droefd zijn. ISM. JAT. blz. 133. reg. 2. v. o. *Maka segala wazier
dan hoe'oe'halang pbn maling maling kombalie-lah ka-roemah-nja
dengan doeka tjita-nja* alle vizieren en krijgsbevehebberen keer-
den bedroefd naar hunne woningen. SULT. IBR. blz. 5. *Ka doekd-
an* bedroefdheid.

دڪت *dekat* nabij, digtbij. *Maka bazinda pbn segra menjârong kar
pedang nja ietoe serâja ber-tictah: hej Isma Jatiem marie-lah angkau
segra pada akoe, maka Isma Jatiem p n segra dekat ka-pada ba-
ginda* de vorst stak zijn zwaard in de schede, en zeide: nader mij
spoedig Isma Jatiem: daarop vervoeigde Isma Jatiem zich schielijk
digt bij den vorst. ISM. JAT. blz. 38. reg. 5 v. o. *Se-telah di
liehat-nja akan nabi Heidlir, maka ietja di dekat-ie-nja irang
jang serta nabi Heidlir* toen hij den profet Heidlir zag, werde
hij door de personen, welke bij dien profet waren, genaderd.
ISK.

دڪچت *doeka-tjita*, HIND. droefheid, kommer. (zie *doeka*).

دڪي *dakie* of *ddkie* vuiligheid, op het vel, op het hoofd onder de
nagels, in het oog, oor of in den neus.

دڪاشن *dagang-an* koopwaren. (zie *dâgang*).

دڪڻ *daging* en *dagieng* vleesch. *Daging sapie* osfevleesch. *Nama
daging* geboortenaam.

دڪل *doeli* stof (zie *doelie*).

دڪلڻ *delapan* acht (getal). *Delapan blas* achttien. *Delapan poe-
loh* tachtig. *Delapan ratus korang saoe* zevenhonderd negen en
negentig.

دڪلور *di loewar* buiten, uit. *Di loewar kota* buiten de vesting. *Wakiel*

mothalakh atas tjeiap-tjeiap barang hki al ahhoewal jang di loewer soerat dan barang jang ter-madzkoer di dlam soerat algemeene gevolmagtigde in alle zaken, welke niet in den brief vermeld staan en in de zaken welke er in voorkomen. MAL. BR.

دلی *doelie*, HIND. stof. *Maka leboh doelie pón ber-bangkis-lah ka-adura*. sicjang tjoewdtju kalam kabut seperti gerhdna mata-harie het stof steeg in de lucht, de heldere hemei verdonkerde, gelijk bij eene zonsverduistering. S. S.

دلی *doelie* majest-it. Monarch, vorst. Troon. *Doelle Sjdh Adlam* zijne majesteit Sjah Alam, of zijne majesteit de gebieder der wereld. *Ka-bawah doeli* aan den voet des troons.

دلیل *daliel*, AR. bewijs, betoog, proef. *Daliel jang tsahh* een echt bewijs, grondbewijs. *Men-dali-l-kan* betoogen, aantoonen, aanwijzen, bewijzen.

دلیم *daliema* granaatappel. *Di dlam negrie Kofah ieni tiejda di per-bleh seperti daliema ietoe deri pada manis-nja, dan rasd-nja dan warn-d-nja* in het landschap Kofah worden geene granaatappelen gevonden, die dezen in zoethied smaak en kleur evenaren. SULTH. IBR. blz. 32.

دوم *demi* bij; toen, zoodra. *Demi di lichat bleh nachóda bedoewanda rdja ditang ietoe* toen het scheepshoofd zag dat er een lijfwachter des konings aankwam. ISM. JAT. blz. 11. reg. 6. v. b. *Demi Allah zoelus dan ichlids rasa hdi hamba ka-pada toewan hamba* bij God! het gevoel van mijn hart is opregt en vriendschappelijk, jegens mijnen heer. ISM. JAT. blz. 12. reg. 5. v. o.

دومبو *dumba* of *domba*, PERZ. een schaap. *Anakh domba* een lam.

دومدوم *damdan* hoosheid, kwaadwilligheid; wrok, verborgen haat. *Men-troh damdan* wrokken, wrok voeden. *Ilamhd koe Iskander ter-ldloe sangat lah damdam-nja akan per-boewat-an chiejnat ietoe* mijn dienaar Alexander voedt eenen hevigen wrok over die trouwelooze handelwijs. ISK.

دمغ *demang*, JAV. distriktshoofd.

دمغ *demap* gulzigheid, vraatachtigheid. *Men-demap* tot gulzigheid geneigd zijn. *Pen-demap* een vraat; gulzigard, zwelger.

دمقت *dompat* tegengesteld, tegenover, tegen.

دمقر *dampar* stranden, ergens op vervallen, verwaaijen. Schipbreuk

lijden: op eenen zandbank of plaat loopen. *Sedang marieka ietoe djatoh-lah ter-dampur ka pada soewatoe bering, di mdna ombakk litwut meng-dlon pada doewa fhakk-nja, maka di dompakh-kan-nja kapal ietoe toen zij op eenen bank vervielen, aan wiens beide zijden de golven rolden, zetteden zij het schip daarop.* B. V.

دمشق *damping* nabij, digthij, voor de hand. Nauwe bloedverwantchap. *Brie-kan lah pada-koe te-tundm-an pohn angor-moe sopdja ieja djadi bugi-koe akan kebon sajor, kdrana ieja ietoe-lah ber-damping dekat pada usland-koe* geef mij uwen wijngaard, opdat hij mij tot eenen kruidhof zij, dewijl hij nabij mijn paleis is. *Men-damping kan* naderen, nader bijbrengen. B. V.

دمشق *dompakh* of *dompat* tegenover, tegengesteld. Tegenrennen; tegen elkander staan. *Dompakh-kan* tegenstooten. *Dompakh-kan kapal* een schip vastzetten, ergens op doen loopen.

دمكين *demikiën* dusdanig, aldus, op deze wijze, op deze manier, in dezer voege, zoodanig. *Demikiën-lah ka-lakoe-an doeniejd ient* dusdanig is de staat dezer wereld. *SULTH. IBR. blz. 2.* *Demikiën tie-tah rdja jang mahd moelieja* dusdanig is het bevel van den zeer edelen koning. *Maka bdrang sejapa ber-boewat atas demikiën-demikiën, maka ter-hhoekom-kan atas-nja dengan demikiën-demikiën hhoekom-an-een* ieder die in diervoege handelt, zal in diervoege geoordeeld worden. *SULTH. IBR. blz. 78,*

دمم *demam* of *dummam* koorts. *Ber-d mam* de koorts hebben, koortsig zijn. *Demam panas* de heete koorts. *Demam dingin* de koude koorts. *Djangan-lah toewan goesar, kdrana hamba ber-demam, tiejada boleh hamba sampej di roemah toewan me-ljijn-kan soerohan hamba men-d put-kan toewan hamba, akan ganti per-temoe-an hamba ka-pada toewan* mijn heer gelieve het niet euvel op te vatten, dat ik de koorst hebbende, niet ten zijne huize kan komen, echter komt mijn afgezant wijnen heer op zoeken om mij bij denzelven te vervangen. *MAL. BR.*

دموك *di moeka* voor, in het front, voor het aanschijn. (zie *moeka*),

دندا *denda*, *HIND.* boete. *Kena denda* in boete vervallen. *Di denda-ie* beboet worden. *Men-dend i-ie* beboeten, in eene boete beslaan,

دندڠ *dendang* en *diendang* vrolijk zingen,

دندڠ *dindang* roofvogel, kiekendief,

دڙيڻ *dinding* en *dindieng* gedroogd buffelvleesch. Zijde, wal, kant, muur, beschoot, wand. *Kōta di dinding pejrak* eene vesting met zilvere muren. S. S. *Maka segala duakh dāra-dāra dan dājang dijang ietoe-pōn sekaliēn menghint-j di bālikh dinding* alle maagden, en dienaressen gluurden achter het hek. ISM. JAT. blz. 63 reg. 8. v. b.

دندم *dendam* lust, begeerte, verlangen, zucht. *Poetrie dendam*, *Rādja birāhie* de prinses verlangde, de Vorst beminde. *Rin-loa dendam* kwijnen, begeerig zijn. *Maka poetrie Djōhor Maniekam Jāngat rindoe dendam akan ajah bonda-nja* de prinses Djohor Manikam was zeer verlangende naar hare ouders. Dj. M.

دندن *dandan* en *dandān* versierfelen.

دندي *dindie* luit, speeltuig.

دنديڻ *dindieng* wal, muur. (zie *dinding*).

دنهاري *din'drie* het aanbreken van den dag.

دني *dinie* dageraad.

دنيا *doeniejā*, AR. de wereld. *Doeniejā ient ber-ganti-ganti djoe adā-nja* in deze wereld is alles veranderlijke. SULT. IBR. blz. 18. *Pe-kardjā-an doeniejā* wereldsche zaken. ISM. JAT. blz. 4 reg. 3. v. b. *Doeniejāwle* wereldsch.

دو *doewa* twee. *Ka-doewa* de tweede. *Sa-per-doewa* een tweede, de helft. *Doewa per-ampat* twee vierden. *Doewa-blas* twaalf. *Doewa poeloh* twintig. *Doewa rātus* twee honderd. *Doewa rieboe* twee duizend. *Doewa lakhja* twintig duizend. *Ber-doewa* en *ka-doewa* beide.

دوات *dawāt*, AR. inkt. *Tampat dawāt* inktkoker.

دوار *dawār*, AR. een windas.

دوت *docta* een staatsofficier.

دودق *doedokh* zitten, nederzitten: zetelen, wonen. *Men-doedokh-kan* doen zitten, plaats doen nemen. *Doedokh-lah toewan* zet u neder mijn heer. *Se-telah sampej ka-dālam ustanā-nja, maka di doedokh-kan-nja oleh Wazier Il Alam akan Mohhammad Tāhhir ietoe ātas tachta jang ka-mās-an ber-tātah-kan dengan ratna matoe mānikam* in het binnenhof gekomen zijnde, deed,

Wazier Alam hem op den vergulden troon, welke met robijnen en andere kostbare steenen omzet was, plaats nemen. SULT. IBR. blz. 83. *Pe-doe dok* ingezetenen, ingezeten, inwoner. *Ka-doe dok-an* zetel, zitplaats; post, ambt.

دودل *dōdol* suikergebak, zoeternijen. *Mungga dōdol* de zoete mangga; (eene vrucht welke eenen aangename smaak heeft).

دورغ *dōroug* intuiven, inrennen, inloopen.

دوري *doerie* doorn, stekel, distel, prikker, spoor, punt.

دوريا *doeriejā* gestrept neteldoek.

دوس *dōsa* zonde, misdaad, belediging, zware fout. *Iejā toewān-koe ampōn kirā nja dōsa adinda*. O mijn meester vergeef uwe geliefde toch hare gebreken SULT. IBR. blz. 40. *Ber-boewāi dōsā* zondigen.

دوسانق *doesānak* bloedverwantscap.

دوسن *doeson* en *dōson* dorp. *Orang dōeson* dorpling.

دوپا *doepa*, HIND. reukwerk, geur dienende om te wierooken. *Pe-doe pā-an* wierookvat. *Meng-oekop doepa* bewierooken; *doepā* branden. De *doepa* is voornamelijk zamengesteld uit *kalambakā*, *gahāroe* en *benzoin*.

دوک *doeku*, HIND. droefheid. (zie *دو دوکا*).

دوکان *doekānā* dartel, onkuisch, zedeloos; vuil, sordig; onbeschoft.

دوکنگ *doekong* dragen (op den rug of onder den arm). *Ada jang men-doekong hartā-nja*, *Ada jang menāngis anak-nja tiejāda mau ber-djalan*, *Ada jang men-doekong istri-nja* sommige droegen hunne goederen, andere hadden kinderen, die schreiden en niet loopen wilden, en weder andere droegen hunne vrouwen. ISM. JAR. blz. 76. reg. 12. v. 0.

دوکن *doekon* en *doekoen*, JAV. geneesmeester, doktor, vroedvrouw, eene doktores. *Doekon dārah* wondheeler. *Minia oebai pāda dōekoē* geneesmiddelen aan den geneesheer verzoeken.

دوکو *doekoe* eene kleine vrucht.

دوکو *doekoē* bosfchaadje. Vrouwenfierfel.

دوگا *doega* dieplood. *Brāne doega dan tālie doega* dieplood en loodlijn.

دولان *doelāpan* acht. (zie *delāpan*).

دوئع *doelāng* blaas, scheikboord, bak waarin spijzen geplaatst worden.

دولت *daulat*, Ar. welvaart, geluk, voorspoed, uitmuntend; het is wel, voorspoedig, gelukkig. *Segala rādja-rādja jang di bāwah dāulat Sjah dātām* alle koningen die onder den gezegenden wereld gebiedē staan. *Dāulat toewin-koe* het is voortreffelijk mijn meester.

دوجو *doejōng* eēn groot zeedier, gewoonlijk de zeekeo genaamd. *Humbā pōn ter kedjut-lah me-lilāat doejōng jang amat besat doedokh di pantej* ik verschrīktē op het zien van eēne zeer groote zeekeo, welke op het strand zat.

دهاگي *dhāga* dorst, dorstig. *Ber-dhāga* dorst hebben, samechtig zijn. *Maka haginda pōn sangat lapur dan dhāga* de Vorst had grooten honger en dorst. **SULT. IBR. blz. 7.**

د هداپ *di hadāp-an* in tegenwoordigheid van, voor. (zie **هادق** *hadāp*).

دهست *dahsat*, Ar. verbazing, schrik; vebaasd, ontsteld. *Kena dahsat* ontstellen, verbazen.

دهولو *dhaulō*, *dahoeloe* en *dhōlo* over den waren uitspraak van dit woord zijn de Maleijers het zeer oneens, de ervarenē willen dat *da-hoeloe* het best klinkt; het beteekent; eerdē, iets dat voorafgaat; oud; eerst, vooraf; in de eerste plaats. *Perkāra leni-lah jang dhaulō soebah di poetus-kan*. Dit is het artikel dat reeds vroeger is afgehandeld. *Orang dahoeloe kāla* de ouden, de volken van vroegere eeuwen, of tijden. *Dahoeloe handakh kieta mākan*, komedien *ber-lājar* eerst zullen wij eten en dan onder zeil gaan. *Men-dahoeloe-te* vooruitsnellen, vooruitgaan, voorbijhalen. *Ber-dā-hoeloe-an* de voorite zijn, de voorhoede hebben, aan het hoofd zijn, uitmuntē.

دهين *dhiēnā* gemeen, laag. (zie *dhiēn*).

دي *dieja* hij, hem, zij, haar.

دي اتاس *di-atas* op, boven. (zie **د اتاس** *di-atas*).

ديده *diedeh* zieden, koken; schuimen, gestēn, schuim. *Ajer ber-diedeh* kokend water. *Men-diedeh* koken, b. w. *Tsifat api men-diedehkan* ājer de kracht van het vuur doet het water koken.

ديري *dieri* en *dierie* staan, overeind staan, opgericht zijn. *Berdieri di loe-war* pintoe buiten de deur staan. *Men-dirie-kan* oprigten, ophij-schen; daarstellen. *Men-dirie kan tiejang bandeja* een vlaggeboek oprigten. *Per-dierie-an* stand.

ديرس *dieris* besprenkelen, besproeijen. *Men-dieris-kan boengâ-boengâ-an dan tånam-tånâm-an* bloemen en planten besproeijen.

ديري *dierie* zelf, persoonlijk. *Gij, u. Humba ba-per-tårõh-kan dierie hamba dan segala kaloewarga hamba sekaliën ka-pada soewan hamba* ik vertrouw mij zelf en alle mijne bloedverwanten aan u aan. ISM. JAT. blz. 12. reg. 6. v. b. *S'õrang dieri* een eenlopend mensch, eenzelvig perfoon, eenzaam mensch, alleen. *Maka soewan poetrie põn maloe rasâ nja serâja her-fickir dâlam hatie-nja, djikaloe demikiën, bâjik âkoe mem-boewang kan dirie-koe pada tampat jang soenji* de prinses zich schamende, dacht: indien de zaak zoo is, ware het goed dat ik mij zelve naar de eenzaamheid verbande. DJ. M. *Maka Sulthân Ibrâhiem põn ka-toewar deri dâlam astanâ-nja dengan s'õrang dirie-nja* Sulthân Ibrâhiem trad alleen uit zijn paleis. SULTH. IBR. blz. 6. *Tiejâda chubar âkan dirie-nja* van zich zelve onbewust. Bewusteloos, in flauwte. *Apa dierie kâta* wat zegt gij.

ديس *dejsa*, HIND. omstreek, grondgebied. *Dorp, landstad.*

ديغن *diengin* koud. *Demam diengin* de koude koorts. *Ajer diengin* koud water. *Ter-lâloe diengin sumpej shâja tiejâda bõleh tâhan* het is zoo bijzonder koud, dat het onverdragelijk voor mij is.

ديكر *dickir* en *pen-diekir* staatsofficier. *Poetsmaker, grappenmaker.* Kunstenaar.

ديكو *diekau* gij, u.

ديم *diejam* stil; stil zijn; zwijgen; ophouden, uitscheiden, aflaten, stilhouden; vertoeven, wonen, zich ophouden. *Hhatta be-brâpa lamâ-nja Mega Niera diejam di dâlam negrie ietoe* nadat Mega Niera eenigen tijd in die landstreek vertoefd had. ISM. JAT. blz. 2. reg. 7. v. o. *Ber-diejam-lah da-hoeloe, sumpej hâbis perikhfa, bahâroe ângkau dâpat bitjâra* wees nu eerst stil (heb geduld) tot het onderzoek is afgelopen, dan kunt gij spreken. *Men-diejam-kan* stillen, tot zwijgen brengen. *Ka-diejâm-an* rust, stilte. *Tampat ka-diejâm-an* verblijfplaats, woning, herberg.

دين *diejan* kaars. *Mika ieja menjoerõh meng-âmbil diejan serâja di boeboh-nja di dâlam tangloeng* hij liet eene kaars halen en zette die in eene lantaren. ISK.

دين *dien*, AR. geloof, trouw, godsdienst.

دین *diena* gemeen, gering, laag in manieren. *Orang hiena diena* het gepeupel, gering volk. *Ampón be-rieboe-rieboe ampón toewan ka-puda sâja jang amat dlâief lagi diena* vergiffenis, duizende malen vergiffenis mijn meester! voor mij, die zeer zwak en gering ben. MAL. BR.

دینہ *dienah* proef. Model, schets, plan.

دینار *dienâr* en *dienar*, AR. een stuk geld; een stuk goudgeld; een dukaat. *Tiejâda lagi tinggal me-lajin-kan liema râtus dienâr* er schiet niets over dan vijfhonderd dukaten.

دیو *dejwa*, HIND. godheden uit de Hindostansche fabelleer, wonende in den hemel Hooger wezens *Dejwa-dejwa* regters, officieren van justitie. *leja mendlokâ-kan segala râdja râdja dan dejwa-dejwa* hij bragt alle koningen en regters ten onder. D. M. L.

دیوات *dejwata*, HIND. dit woord wordt voor de bovenstaande wezens ook gebezigd, en komt wel in de poëzy voor.

دیواس *dejwâsa*, HIND. tijdpeik, tijd, tijdstip.

دیوار *diewâr*, PERZ. een wal. *Diewâr hhisâr* de wal van eene vesting.

دیوانگہ *dejwangga* tapijtwerk; borduurwerk. *Maka di sangkap-nja tier-j kalamboe dejwangga jang ka-mâs-an iesoe* zij schoof de met goud geborduurde gordijnen op zijde. ISM. JAT. blz. 56. reg. 7. v. o.

دیوی *dejwie*, HIND. godin uit de Hindostansche fabelleer.

ذ

ذ *dz* de letter genaamd *dzal*.

ذات *dzat*, AR. zelfstandigheid, aanzijn, bestaan. *Ber-dzât* bestaan, zelfstandigheid bezitten.

ذکر *dzakar*, AR. membrum virile.

ذکر *dzikir*, AR. openbare viering; gedachtenis; den koran opzeggen en de namen en eigenschappen van God herhalen. *Ber-dzikir* prij-

zen, loven, teksten ter eere van God opzeggen. *Maka haginga pbn doedokh dengan dzikir Allah* de vorst zat neder God lovende. SULTH. IDR. blz 7.

ذليل *dzuliel*, AR. gemeen, laag, onedel, verachtlijk.

ذو *dzoe*, AR. heer, meester. Hebbende, bezittende, begaafd met. *Dzoe 'l hheijdt* levende. *Dzoe 'l fakhr* de naam van het beroemde tweesnijdend zwaard van Ali, dat Mohhammad van den engel Gabriël zeide ontvangen te hebben. *Iskander dzoe 'l kurnein* Alexander met de twee hoorns. Alexander de groote *Dzoe 'l khidjah* de elfde maand van het Arabische jaar. *Dzoe 'l hhidjah* de laatste maand van het Arabische jaar.

ذوق *dzawkh*, AR. vermaak, genot, weelde, wellust,

ذئب *dzib* een wolf: een wilde hond.

ر de letter genaamd, *rd*.

راب *riba* bevoelen, tasten, betasten, aanraken, rondtasten. *Didingan ber-rdva-râka toepoh-koe* betast mijn ligchaam, siet.

رابف *rabokh* tonder, zwam, brandhout dat ligt vuur vet. *Tampas rabokh* tonderdoos.

رابن *râban* door den neus spreken; sussen, dutten, mijmeren.

رابو *râboe* of *rebhoë* de longen.

رابون *râboen* stikziende.

رات *râta* effen, vlak, gelijk, plat. *Segala hoetan dan rimba pbn hâbis men-djdi pândang, segala tanah jang tinggie pbn men-djdi râta, deri pada ka-banjak-an râijat ber djilan setoe* alle wouden en wildernissen werden open velden, en alle hooge landen werden vlak, door de menigte der doortrekkende krijgsliden. S. S. *Sâma rata pangkat-nja* gelijk in rang. *Sâma rata timbâng-an-nja* even zwaar. *Orang besar dan orang keijil sama rata di huâp-an hhoekom* groote en kleine lieden zijn gelijk voor het gericht. *Me-rata kan effenen, gelijk maken.*

رات *rata*, Hind. oonlegswagen, krijgskar, voertuig, kar, wagen.

رات *rata rata* vliegende infekten, zwermen van kleine vliegen. Ter-Kaloe njadar tiedor-nja di sangka-nja rata rata djoega hunne slaap was zoo vast, dat zij (de prinses) vliegenzwermen meende te hooren. ISM. JAT. blz. 30. reg. 2 v. 6.

راتس *ratas* honderd. Be-brdpa ratas radja-radja dan be-brdpa rie-hoe deri pada mantrie eenige honderde vorsten en eenige duizende rijksbestuurders. ISM. JAT. blz. 143. reg. 6 v. 6. Sa-ratus een honderd. Ka-ja-ratus de houderdite.

راتف *ratap* klagen, beweenen, weenen. Maka segala iesti astana pon me-ratap seperti idgar al de hofbewoners weenden en maakten een g-raas als de donker. ISM. JAT. blz. 138. reg. 1 v. 0.

راتو *ratoe* een titel of rang zoo voor mannen als vrouwen; opperhoofd, prins, een die met het bestuur belast is.

راج *radja* een koning; onafhankelijk vorst. Radja radja onderhoorige vorsten, prinsen, vazallen. Radja perampoewan eene koningin. Ka-radja-an koningrijk, koninklijk bewind, beituur. Vorstelijk, Me-radji-kan tot koning verheffen.

راجف *radjukh* gesmanen, knoeven. Misnoegd zijn. Verknijzen; in stilte treuren.

راجن *radjan* of *radjan* twijfelachtig, dubbelzinnig.

راجين *radjin* bloedvloeiing.

راجين *radjin* naarstig, vlijtig, ijverig; zorgvuldig, kloek, gestadig, sauhoudend, aandachtig, oplettend, onvermoeid, vurig, ernstig, heftig. Maka Isma Jatiem pon ber-boewat sawatwe jang indah-indah boenje-nja mem-brie hatie segala kdnakh-kanakh ietoe radjin mem-batja dieja en Isma Jatiem vervaardigde er een dat zeer schoon van inhoud was, strekkende tot aanmoediging voor al de misdieren welke en naarstig in laken. ISM. JAT. blz. 31. reg. 14 v. 0. Me-radjin-kan dieric zich benaarlijgen, bevljigten.

راج والي *radja walie* adelaar, arend, valk. ISM. JAT. blz. 20. reg. 12 v. 0.

راجف *radjakh* eene val, knip, strik. Kana radjakh gewaagen worden; in eene val knip, of strik vervallen.

راجون *radjoun* en *radjoun* vergif, vanijn, zwadde. Maka ficher permoet

soerej: pada satkda inie-lah akoe meloelus-kan finah akan poetrie Ratna Kendi ieni sopdja pe-bintji baginda akan dieja, maka di boeboeh permeisfoerej dlam nimat ictoe ratjon. De Koningin dacht: op dit oogenblik zal ik de laster tegen de prinses Ratna Kendi doen werken, op dat de haat des Konings over haar zij; vervolgens deed zij vergif in de lekkernijen. ISM. JAT. blz. 106. reg. 4, v. o.

رأى *raad* NEDERD. raad, raadsvergadering,

رأى *raadakh* of *raadokh* een hark. Met eens pick van onder opsteken. *Me-raadakh-kan tombakh* de pick vellen.

رأس *rasa*, HIND. smaak; gevoel, aandoening, inwendig gevoel, ge-
waarwording Gevoelen, gewaarworden; begrijpen, smaken, proe-
ven. *Rasd-koe tiejda bagej sedakala* mijne aandoeningen zijn niet
zoo als gewoonlijk. ISM. JAT, blz. 35. reg. 12. v. b. *Maka ajer-
nja ter-laloe sedjokh dan nimat rasd-nja* het water was zeer ver-
koelend en lekker van smaak. SULT. IBR. blz. 3. *Sopdja sedap rasa
hati hamba* op dat het gevoel mijns harten aangenaam moge zijn.
SULT. IBR. blz. 19. *Toewan boleh rasa sendierie* mijn heer kan het
zelf gevoelen, overwegen of, nagaan. *Per-rasd-an* zintuiglijk gevoel,
Peng-rasd-an bedenking, aanmerking, overweging, gevoelen,

رأس *rasa* kwikzilver.

راقت *rapat* gesloten, naauw vereenigd, dicht bij, wel zamengevoegd,
aangesloten; eenstemmig. Aansluiten, dicht bij een voegen, op-
sluiten, bijeenbrengen, vergaderen verzamelen. *Edgar jang rapat*
eene digte heining of hek. *Maka pangliema prang ictoe-pón me-
rapat-kan-báris-nja serta menjerboe-kan dirie-nja ka-dlam
bdla-tantará moesoñ-nja* de generaal deed de gelderen opsluiten
en op het leger van den vijand storm loopen. *Ka-rapdi-an* digtheid
eenstemmigheid; genootschap.

راقة *rapoh* breekbaar, bros, brokkelig, kruimelig; kruimel, kruim.

راكت *radit* een vlot van hout of bamboes; op Borneo en Sumatra
vindt men geheele dorpen welke op bamboezen vlotten gebouwd
zijn en eene vreemde vertooning opleveren: elk vlot draagt door-
gaans een huis, en is met rottingen aan palen vastgebonden; zoo-
danige woningen kan men met zeer weinig moeite verplaatsen.

راكي *raga* mandenwerk, mand, korf, ben. *Boewah raga* een bal van

blezen teenen, of bladeren gevlochten, waarmede men speelt.
Siepakh rāga eenen zoodanigen bal met de voet omhoog schoppen.

رگيس *rāgas* het haar afkappen, afsnijden, (ten teeken van ongenade of eerloosheid).

رگيغ *rāgang* rukken, trekken, scheuren.

رگيم *rāgam*, HIND. wijs, zangwijs, aria, melodij, toon; verzameling van kleuren. *Sa-rātus doewa blas bagej rāgam boenjie-nja* honderd en twaalf verschillende melodijen spelende. ISM. JAT. blz. 21. reg. 10. v. b. *Idman puspa rāgam* luthof met allerlei bloemen. *Kājis puspa rāgam* gebloemd kleed.

رگيو *rāgoe* verward, verbijsterd, in de war.

رگيي *rāgie* gest, zuurdeeg.

رگيغ *rālang* eene landmaat, houdende eenen halven morgen.

رام *rāma*, HIND. een voornaam perfoon uit de Hindostanfche fabelleer, de overwinnaar van Cylon, en held van een gedicht dat om zijne daden *ramājan* genaamd is.

پام *rāma-rāma* botervlieg.

رام *rāmi* vlas. *Kājis rāmi* linnen.

راميس *rāmas* en *remas* kneden, met de hand douwen. *Tepong di rāmas-nja* hij kneedde het meel.

راميس *rāmis* eene foort van schelpvisch.

رامو *ramoe* hout kappen in het bosch, er de takken en ruigte van afhouden en het weghalen om er van te timmeren of te branden.

راميه *rāmeñ* of *rāmih*, HIND. aangenaam, vermakelijk, hoffelijk, wellevend, minzaam. *Iejā-lah rāmeñ pada segala dāgang* hij was minzaam jegens alle vreemdelingen (of kooplieden).

راميه *rāmie* en *rāmej* volkrijk, bevolkt, bloeiend, overvloedig, menigvuldig. *Rāmie-rāwie* lustig, wakker. *Me-ramie-kan per-nt jagā-an* den koophandel aanwakkeren, aanmoedigen. *Maka segala dājang-dājang pōn ber-foerakh ter-lāloe rāmej* alle hofjuiffers juichten zeer lustig. ISM. JAT. blz. 45. reg. 11. v. b.

رامو *rānoem* beurs, al te rijp. (zie *ranoem*).

راو *rau* of *rawe* de draak, (hemelsteeken). (zie *rah*).

راوغ *râwang* een poel, stilstaand water, een meer.

راوغ *rdwong* huilen.

راون *rdwan* en *roewan* vermaak, geneugte, suet; sterke gemoeisassa-doening, gevoeligheid voor vermaak en smart. *Sâgat-lah me-mingis* poëzie *bangsawan*, *hatie-nja belas ber-tjampor rdwan* de edele prinses weende bitterlijk, haar hart gevoelde eene mengeling van ongerustheid en tedere zorg. S. B. S. *Anakhda di sambot radja bangsawan*, *di angkat di rieba atas paugkoe-an*, *di tiedor-kam anakhda serta me-rdwan*, *boewah hati tiedor-lah toewan* het Vorstelijk kind werd door den edelen Koning aangenomen, opgeligt en op zijnen schoot gezet, het werd door hem in slaap gebracht en hij suste het (zeggende) slaap vrucht van mijn hart, slaap mijn kind.

راوہ *rdwah* een moeras, modderachtig land, grasland.

راہ *rah* of *rdhu*, HIND. het hemelsteeken de draak.

راہت *rdhat* spinnewiel.

راہغ *rdhang* kaak, kinnebak.

رای *rdia*, AR. feestelijk. *Hârie rdja* feestdag. *Me-moeliefh-kam hârie rdja* den feestdag vieren. *Djâlan rdia* groote weg, heeren weg. *Ganderang rdja* feesttrom *Muka baginda pôn menjoeroh Isma Mantrie memaloe ganderang rdja besur* de Vorst beval Isma Jatiem den grooten feesttrom te slaan. ISM. JAT. blz. 127. reg. 7. v. o.

راہق *rdjap* witte mieren, zijnde van eenen vermoestenden aard.

راب *rabi*, AR. de Heere.

راب *rabab* en *harhab*, PERZ. viool, vedel.

رباعي *rubâ-ie*, AR. een vers van vier regels.

ربان *rabdan* tamboerijn, eene kleine trom.

ربن *rebat* afrukken, aftrekken, ontnemen, ontfutselen, rooven, plunderen. *Rebôt-an* roof, plundering.

ربس *rebas* kookten in zuiver water, zonder vermenging van groenten, specerijen, of kruiden.

ربوع *rebong* nieuwe looten uit den tronk van afgeschouwen boomen.
Nieuwe looten van bamboes.

رَبَه *rebah* nedervallen, instorten, tuimelen. *Hamba pón rebah Bloo pangsan tiejâda ababar akan dione hamba ik viel neder en bezwijnde onbewust van mij zelve. H. v. H.*

ربيع *rabie*, AR. de lente.

ربيع *rabie*, AR. de lente. *Rabie al awal* en *rabie al akhir* de derde en vierde maand der Arabieren.

ربية *subijat*, AR. woeker.

رتق *retak* gekraakt, gebarsten; barst. *Retak-kam* kraken, barsten.

رتن *ratna* juweel. *Semâjam di atas singgahâna jang ka-mâs-an ber-tatah-kan ratna moeto manikam* in staatie op den vergulden troon zitten, welke met juweelen, robijnen en andere kostbare steenen ingelegd is. ISM. JAT. blz. 7. reg. 9. v. b.

رتوغ *rettong* wanorde, onlusten, opschudding. *Tatkala rettong negrie Palembang, kieta ter-aniefâja* tijdens de onlusten van Palembang ben ik onderdrukt geworden. MAL. BR.

رجب *radjab* de zevende Mohamadaansche maand.

رجغ *redjang* naam van een distrikt aan de westzijde van Sumatra, waar eene bijzondere taal gesproken wordt.

رجيم *redjiem*, AR. gesteenigd, vervloekt, verfoetjelijkt.

رجون *ratjoen* vergif, venijn. (zie *ratjoen*).

رحيم *rahhim* en *rahhiem*, AR. baarmoeder. Medelijden, ontferming.
Mededoogend, medelijdend.

رحمان *rahhdan* en *rahhdman* medelijdend, ontfermend.

ردق *radap* een kleine trom.

ردق *radop* nevelachtig, donkerachtig.

رزقي *rezekhie*, AR. levensmiddelen, brood, de kost, onderhoud, bestaan. *Hâmta be-prâpa lamâ-nja Isma Jatiem doedokk mengdrang hâkâjat maka deri hâkâjat ietoe-lah rezekhie-nja* gedurende eenen geruimen tijd hield Isma Jatiem zich bezig met het optellen van geschiedenissen, waardoor hij zijn bestaan vond. ISM. JAT. blz. 3. reg. 2. v. o. *Allah subhdânah wa tâlâ adâ*

mem-brie rezekhie pada hambd-nja God, die het meest te prijzen is, schenkt levensonderhoud aan zijnen dienaren. SULT. IBR. blz. 60.
رسالة *risdlet*, AR. zending; brief, boekje.

رستونغ *rastong* een puist. *Rastong djihat* een zweer, de kanker.
Rastong kotji lues Venerea.

رسف *rasokh* balken, hanebalken waar de latten aan vastgehecht worden, die het dak dragen.

رسول *rasoel*, AR. een apostel, een zendeling van God.

رضا *ridla* of *riza*, AR. wil, welbehagen, toestemming, vermaak, begeerte, neiging, lust. *Se-telah baginda menengar sumbah segala mantrie dan hoelobdlang ietoe s'orang pbn tiejada meridla-kan najik hhadji ietoe, maka baginda pbn ber-diejam dirie-nja menahan amrah-nja* toen de Vorst het antwoord hoorde van al de rijksbestuurders en legerhoofden, en er niemand genegen was, om ter bedevaart te gaan, hield hij zich stil en bedwong zijne gramschap. DJ. M. *Ka-ridla-an* wil, welbehagen.

ردوان *redloewani* wat tot het paradijs behoort.

رعية *raijat*, AR. het volk, de onderdanen, het gepeupel; soldaten van een leger. *Segala raijat jang di dalam negrie* al de inwoners, of onderdanen van het land *Radja-radja dan mantrie, hoelobdlang dan raijat sekaliën* vorsten, rijksbestuurders, legerhoofden en krijgslieden.

رغس *rangas* vernis.

رنگ *rangka* het voorste gedeelte van den kruin van het hoofd; haar van het voorhoofd; hanekam.

رنگت *ringkit* en *ringgit* spaansche mat. *Orang sie Kiema ber-hoetang ka-pada toewan Niefa doewa poeloh ampat ringgit ber-hoetang soetra ampat katie, di dalam satoe katie anam ringgit, sakarang toewan Niefa tiejada mau roepiejah sa-blas liema ringgit; handakh tiega ropiejah satoe ringgit* de perfoon Kiema is aan den heer Niefa vier en twintig spaansche matten schuldig voor vier *katties* zijde tegen zes spaansche matten het katje; doch de heer Niefa wil nu geen elf ropijen voor vijf spaansche matten ontvangen, begeerende drie ropijen voor eene spaansche mat. ML. BR.

رنگت *ringkit* kanteelingen, borstweering, uitstek op eene wal.

رنگس *rangkas* spruit, takje, de toppen der takken.

- رنگس** *ringks* eene vischfoort hebbende veel kuit.
- رنگك** *rangkung* nederhurken.
- رنگك** *rangking* een sluitmand.
- رنگي** *ringga* een stal, eene afscheiding in eene stal. Manden welke op den rug der kameelen gehangen worden.
- رنگي** *rungga* hol, holligheid, holte, opening in het ligchaam, gaping van eene wonde.
- رنگي** *rungga* kreupelbosch, dorenbosch, ongebaande weg.
- رنگي** *rangga* vermoeid van den arbeid of van het overwerken. *Me-rangga-kan* overwerken, te veel afmatten.
- رنگك** *ringgang* lek, ondigt.
- رنگوت** *ranggoet* pijnen, krampen, snijding, kolijk.
- رقيه** *ropiejah*, HIND. een ropij. (zie *roepiejah*).
- رقتاس** *ruksjasa*, HIND. een duivel, monster, spook, reus, een wezen met afgrijselijke gedaanten.
- راك** *raká* echo.
- ركة** *rakát*, AR. neiging van het hoofd, of buiging van het ligchaam (in het gebed).
- رنگ** *regang* spreiden, uittrekken, rekken. Een kruis, een raam om iets te rekken; pijnbank.
- رگي** *ragie* gest. (zie *rdgie*).
- رنب** *rimba* wouden, boschen, wildernissen *Maka Sulthan Ibráhlem pón ber-djálán-lah ka-locwar mdsokh hoetan, terbit hoetan me-laloe-ic pádang dan rimba* Sulthan Ibrahiem begaf zich op weg, ging bosch uit bosch in en trok velden en wildernissen door. SULT. IBR. blz. 6.
- رنباي** *rambája* een roeifchuit, een overdekte bark voor plechtige gelegenheden (bekend onder den naam van *Orumbaqi*).
- رنبت** *rambat* voorportaal, galerij.
- رنبت** *rembat* of *rembas* eene foort van bijl.
- رنبت** *rambot* hoofdhaar. (zie *ramboet*).
- رنبغ** *rambang* middag, volle middag, hoog dag. Open, ruim, vol.

Apa-biela h'arie s'umlah rambang warka idiang-lah kapak doewa boewah ber-ldboh di ldwut rambang toen het reeds middag was kwamen er twee schepen in open zee ankeren.

رَمْبِغْ *rambang-rambang* op eene avontuurlijke wijze, bij geval, roekeloos.

رَمْبِغْ *rombakh* nederwerpen, omverwerpen, sloopen, afbreken, flecteren. *Me-romhah roemuh jang toewatt fortu ka-roebah- an* een oud en vervallen huis (of dat op het vallen staat); afbreken. *Ka-rombak- an* afbraak, puim, puinhoop.

رَمْبِغْ *ramban* of *ramboan* hagel, bevrozen regen.

رَمْبِغْ *ramboe* franje.

رَمْبِغْ *ramboet* en *rambot* hoofdhaar, de manen en staart van een paard. (zie *roema* en *boeloe*). (Het afskappen van het haar wordt voor eene groote schande gerekend). *Maka toewan Mohhabat Leila p'n d'iang ka-pada baginda ber-sumbah-kan rambot ietoe, maka tietah bagindu: liehat-lah rambot orang durjd'ana, maka ldloe di soeroh boewang-kan oleh bagindu rambot ietoe; se-telah soedih di boewang-kan, maka tietah baginda: bah'iroe-lah poewan r'isa h'atie-koe oleh m'ali se Niela Gindie Mohhabat Liela brags het haar aan den Vorst, dewelke zeide: zie daar het haar van een onedel mensch, voorts gaf hij bewel om het weg te werpen, zulks geschied zijnde, zeide hij; nu eerst is mijn gemoed bevredigd, door den dood van die verachtelijke Niela Gindie. 182. J. T. blz. 111. reg. 4. v. a. *K'ajin rambaet-ie* harige kleederen. *Siesir ramboet* haarkam. *M'anjiesir ramboet* het haar kammen. *Mirka k'ata toewan poetrie Dj'ohor Manikam b'atik-lah kakinda tiedor di-hesie hamba sop'dja hamba menjeles'ej-kan rambot kakindu* de prinses Dj'ohor Maniekam zeide: welaan mijn broeder slaap aan mijne zijde op dat ik uwe haren ontwarre. Dj. M. *Ramboet ter-oer'ej* losse of hangende haren. *Rambot h'ietam* zwart haar.*

رَمْبِغْ *rambaet- an* eene kleine vrucht, met eenen harigen huid, (waardoor die den naam van *rambaet- an* harig, waarschijnlijk verkregen heeft); de smaak van deze vrucht wordt in het algemeen voor aangenaam gehouden. *Ramboet- an atjeh* Atjinsche *rambaet- an* die wel voor zijn doorgaat.

رَمْبِغْ *rambai* verhard met edele gesteenten, paelan, enz. *Bo-ram-*

bel-kan per-mita somblakan bagei verfierd met negenderlei edel gelicenten.

رمبى *rumbieja* en *rumbieja* de ware sagoboom.

رمضان *ramadlan*, AR. de negende maand der Mohhamadanen. In deze maand houden de Maleijers hunne vasten, *poewasa* genaamd; dezelve duren zoo lang de zon op is en eindigen bij de verschijning der nieuwe maan.

رمغ *remang* of *ramang* duister, donker, nevelachtig, betrokken.

رمقت *rompot* of *rompoet* gras. *Rompot tiega rdus iekat sa-harie-harie saroe koeda* drie honderd bosfen gras daags voor ieder paard (op Batavia wordt één (*iekat*) bos voor vijf bosfen gerekend). *Sa-hlei rompot* een grascheutje.

رمقس *rampus* wegnemen, wegrukken, met geweld ontnemen: rooven, plunderen, afzetten. *Rampas-an* roof, plundering.

رمقس *rampus* in de rede vallen, stooren, ten onpas spreken: spreken eer men gevraagd wordt. *Moelut rampus* iemand die ontijdig, voorbarig of ten onpas spreekt; iemand die eene zaak door zijne babbelzucht bederft, babbelaar.

رمقغ *rumpang* onvolledig, gebrekkig, geschonden. *Rumpang giegie* tandeloos, gebrekkige tanden. *Rumpang-kan* ontnemen, schenden.

رمقغ *ramping* slank, dun spichtig, rank, fraai gevormd.

رمقف *rampakh* schaduwrijk, takken uitspreiden.

رمقف *rampokh* zeerooven. *Orang per-rampokh* een zeeroover, *Prãhoe rampokh* een kaper, rooversvaartuig.

رمقه *rampah* kruiden, specerijen.

رمقه *rimpah* en *rimpakh* verdelgen, verwoesten.

رمقى *rampei* of *rumpel* eene plant dragende welriekende bloemen. *Boenga rampei* de bloem (van die plant) welke fijn gekorven, in het haar gerold of in de vouwen van den hoofddoek gedragen wordt. *Sa-rampei* eene verzameling van verschillende welriekende bloembladen.

رمق *ramakh* het zij zoo, laat het zoo zijn, welaan.

رمق *ramokh* breken, verbrijzelen. Breken door eenen val.

رنتاكا *ranta* een stuk geschut, door inlanders gegoten, veelal van
geel koper.

رنتغ *ranting* snoefsel; takjes, twijgjes, koornaren; snoeijen, scheren.

رنتف *rantakh* rukken, scheuren, ontwringen.

رنتف *rantekh* riet, bies.

رنتف *rintikh* druppelen. Een droppel.

رنتو *rantau* een plein, vlakte aan den zeekant, of aan de monden
van rivieren.

رنته *rontoh* barsten, kraken, schielijk en met geluid nedervallen.
Ka-rontoh-au nedervalling; ruïne, puinhoop.

رنتي *rantej* eene keten, ketting. *Me-rantej* ketenen. *Mengoerej-kan*
rantej orang jang di dâlam pandjara gevangenen ontketenen.

رندجو *randjau* scherpe bamboezen splinters, die in den grond gestoken,
den vijand het voortrukken belemmeren, voetangels.

رنتچان *rantjina* afschrift, kopij; overfschrijven, namaken, afbeelden.

رنتچغ *rantjong* snijden, vermaken, snoeijen. *Me-rantjong pâgar* eene
haag snoeijen. *Me-rantjong* eene pen vermaken, versnijden. *Per-*
rantjong kalam een pennemes.

رندا *rendâ*, PORT. (*renda*) kant, kantwerk (van goud, zilver enz.)
Pe-kâjin ber rindâ amas een kleed met gouden kantwerk.

رند *ronda*, PORT. ronde.

رند جاو *randa djâwa* eene soort van gierst ook wel *pâdie djâwa*
genoemd.

رندغ *rendang* braden (in eene pan).

رندغ *rindang* schaduwachtig, lommerrijk, digt. Schaduwrijke plaats,
prieëel, laan. *Maka di liehat oleh Sulthan Ibrâhiem âda sa-pohon*
kâjoe di tepie pâdang ter-lâloe rindang vervolgens zag Sulthan
Ibrâhiem enen boom aan den kant van het veld, die zeer lom-
merrijk was. SULT. IBR. blz. 7.

رندغ *rindang* de kiel van een vaartuig.

رندم *rendam* foppen, weeken, doorweeken, week maken. *Apa kârang pâ-*
die ietoe belom di rendam orang waarom is die padie nog niet geweekt.

رندو *rindoe* verlangen, begeeren; angst; droefgeestigheid; leedwezen,
sterk verlangen, hevig begeeren, om iets kwijnen, met ongeduld
op iets wachten. Het woord *rindoe* wordt veelal in zamenitelling

met *dendam* gebezigd het welk dezelfde beteekenis heeft. *Hej bapa-koe angkau tsabar-lah da-hoeloe kârana akoe sângat rindoe Akan diekau ô mijn vader! heb nog wat geduld, om dat ik zoo naar u verlangd heb.* SULT. IBR. biz. 58.

رندة *rindah* laag; nederig. *Tânah rindah* laag land. *Rindah-an* nederigheid. *Me-rindah-kan dieri* zich verootmoedigen, zich vernederen.

رئع *rennang* zwemmen. (zie *bernang*).

رئوم *ranoem* beurs, te rijp.

روادة *roewadat* gebruikelijke pligtplegingen, uiterlijke hoffelijkheid. *Mem-brie roewadat* pligtplegingen betoonen.

رواغ *roewang* eene zaal, open plaats.

روان *roewdn* vermaak. (zie *rdwan*).

رواية *riwâjat*, AR. verhaal, geschiedenis, vertelsel. *Ber-kâta-kâta dengan riwâjat*. Verhalender wijs spreken.

روب *roeba-roeba* ankergeld, tol welke vreemde kooplieden betalen om handel in eene zeeftad te kunnen drijven.

روبح *roehing* houten op zijde van eene prauw om in dezelve meer te kunnen laden, en die voor het omslaan te behoeden.

روبة *roeboh* nederstorten, instorten, invallen; omvallen, tufmelen. Ten gronde gaan, ondergaan, verwoest. *Me-roeboh-kan* omverhalen, doen instorten. *Maka roemah kieta soedah di roeboh angin se-mâlam* mijn huis is in den verlopen nacht door den wind ingestort.

روتن *rotan* rotting, bindrotting. *Rotan tlega gelang* drie bosfen bindrotting.

روتي *roûie*, BENG. brood. *Rôûie poetih* wittebrood.

روج *roedja* eene wonde toebrengen door middel van een instrument door enen bamboczen vloer te steken.

روح *rohâ*, AR. geest, de ziel. *Rohâ 'l kkoedus* de heilige geest, (eigenlijk de zuivere, de reine geest).

روحاني *rohânie*, AR. geestelijk, heilig, aangenaam, goed. *Harta jang rohânie* geestelijke goederen.

روءس *roedus* zeker zijdgeweer.

رودق *rodokh* een hark, schrapper.

رودي *roedie* enkel, enklaauw.

روس *roewas* gewricht, gelid van riet of bambucs, lid van eenen vinger.

روس *roefa* een hert, een eland.

روسف *roesakh* dit woord heeft eene algemeene en uitgebreide beteekenis, dienende om alles aan te duiden wat wanhavenig of in wanorde is, alzoo: verwoest, vernield, bedorven, verdarven, gebroken, in onbruikbaren staat, wanhavenig, geplunderd, geschandvlekt, beschadigd enz. ook beteekent *roesakh* en *me-roesakh* beschadigen, bederven enz. *Ka-roesik-an* bederf, verderf, ondergang. *Roesakh hatie* bedrukt, bedroefd, ontroerd, verstoord. *Prahoefang soedah roesakh* eene oude of beschadigde praauw.

روسف *roesokh* de ribben, zijde, flank. *roesokh prahoe* de zijde van eene praauw.

روغ *roewang* wijde, ruimte; landpaal, grens.

روغكين *roenggien* of *roenggie-an* eene publieke danferes, eene dansmeid. De meeste dier danferesfen zijn in hunne zeden, manieren, gebaarden, en gezangen tot die laagte van zedeloosheid gedaald, welke walging en verachting bij den beschaafden mensch doet ontstaan, en haar beneden de dieren stelt: de lenigheid harer ledematen, en de daardoor ontstaande wringingen en wendingen zijn opmerkelijk.

روغ *roepa*, HIND. vorm, gedaante, het uiterlijk voorkomen. Veelal gebruikt men het woord *roepa* om de kleur te willen aanduiden, dit kan alleen gelden, in zoo ver men de kleur voor het uiterlijke wil houden; anders moet men *warna* bezigen dat kleur beteekent. *Bagoes roepa-nja* fraai gevormd, schoon voor het uiterlijke. *Iketam roepa-nja* (zwart van kleur) zwart. *Sa-roepa* gelijk, gelijkende. *Tiejada s'orang sa-roepa adinda* niemand is mijne geliefde gelijk. *Se-roepa* als of, het schijnt als of, schijnbaar, oogenschijnlijk.

روغية *roepiejah*, PERZ. en HIND. eene ropij.

م روق *roekh-roekh* een roofvogel. Gier.

م روم *roekam* eene wilde vrucht.

روي *roegi en roegie schade, verlies; schade lijden. Kena roegi een verlies ondergaan, schade lijden. Me-roegi benadeelen, schade aanbrengen. Me-roegie - kan een verlies of schade doen lijden. Ka-roegie - an schadelijk, die schade lijdt. Gantis - kan roegi schade vergoeden.*

روم *roem konstantinopel, Griekenland, Rome, het Romeinsche rijk, Romelie, Europa; het geheele Turksche rijk; ook een Romein.*

بحر الروم *roem chalkie het Romeinsche volk. روم خلقي*

bahhril roem de Middellandsche zee. روم بلاد bildd roem de steden, rijken, of het rijk van Griekenland of Europa in het algemeen. John Richardson.

روم *roema, HIND. huidhaar, borstels.*

رومن *roeman kaf.*

رومن *roeman de perfoon, gedaante, gestalte.*

رومه *roemah eene woning, een huis. Roemah bamboe bamboezen huis. Roemah batoe steenen huis. Mengâ roemah een huis bouwen. Oestr derie roemah uit het huis jagen. Di roemah te huis, Roemah koeda een stal. Poelang ka-roemah naar huis keeren. Maka ber-kata Abdul Khadier ietoe segala hartâ-koe dan roemah dan kampong ieni âkoe surah-kan ka-padâ-moe sopâja djangan bânjakh hielang, maka di panggil-nja s'orang hhadji sarta di soeroh-nja sterât-ie-ikhâr-nja ietoe Abdul Kadier zeide: alle mijne goederen, huizen en kampongs vertrouw ik u aan, opdat er niet veel van verloren ga; voorts riep hij eenen priester en beval denzelven om de echtheid daarvan te beschrijven.*

رونت *roenut tred, voetspoor. Roenut peddâie spoor van eenen buffelkar. Menoerot roenut per-tjoerie de voetspooren van eenen dief nagaan, volgen.*

روه *roewah roepen, van verre toeroepen. Sa-roewah-an de afstand waarop men een geroep kan hooren.*

روي *roewei-roewei een roofvogel.*

رهسي *rahsieja, HIND. een geheim; geheimzinnig. Djikatau tidjin deri pada toewan hamba tiejâda hamba mâu mongatâ-kan rahsieja ieni indien er een ander was dan mijn heer, zoude ik denzelven dit geheim niet vertrouwen. ISM. PAT. blz. 18. reg. 2. v. o.*

ريب *rieh de schoot, op den schoot nemen.*

- ريب** *rieboe* duizend. *Ber-rieboe* *rieboe* duizenden.
- ريبت** *riebot* en *riebut* onweder, storm. *Angin riebot* een sterke wind, een storm.
- ريس** *riefa* een wen, kwab, gezwel.
- ريسو** *riefoe* gekreukeld, gefrommeld.
- ريسو** *riefau* een loskop, losbol, ongebonden mensch, een vogelvrij perfoon. Iemand die door zijne famielie is weggejaagd.
- ريغ** *riejang* een rijp, rups.
- ريغن** *riengang* ligt, niet zwaar, niet moeilijk, vermindering van pijn of koorts. *Me-riengang-kan* verlichten, verminderen.
- ريل** *rdjal*, PORT. eene spaansche mat.
- ريمب** *riemba* wouden. (zie *rimba*).
- ريمس** *riemies* of *rejmis* eene soort van schelpvisch.
- ريمو** *riemau* en *hariemau* tijger, (zie *hariemau*).
- ريو** *riejoe*, *riejau* of *riejo* of *rieauw*. *Rio* de naam van eene haven op het eiland Bintang.
- ريواس** *riewdsa* dagteekening, tijdvak.
- ريه** *riejoh* uitbundig vermaak, geweldige blijdschap. Luidruchtige kreten van smart. Geweldig, uitbundig.

ز

ز z de letter genaamd *za*.

زاده *zadah*, PERS. een kind. *Maka kâta toewan poetrie tiejâda dkoes mengardjâ-kan*, *pe-kardjâ-an inie boekan pekardjâ-an-koe*; *maka kâta mantrie: hharâm zâdah ietoe! djika angkau tiejâda mâu dkan dâkoe nistjâja angkau koe boenoh* de prinses zeide: ik zal dit niet doen, dit bedrijf voegt mij niet: onwettig kind, zeide de rijksbestuurder, indien gij mij niet wilt hebben, zal ik u voorzeker vermoorden. DJ. M.

زهدي *zahid*, AR. heremiet, kloosterling.

زيب *zabieb* rozijnen. *Maka lâlœ di mÅkan-nÅa segala nimat ietoe zabieb dan anggoer, chorma dan daliema* vervolgens at zij van

al de lekkernijnen, te weten: rozijnen, druiven, dadels en granaatappelen. ISM. JAT. blz. 31. reg. 9. v. o.

زیرہ *zirha* of *zierha*, PERZ. een ijzeren harnas. Een rok met fijne kettingen. *Maka baginda ietoe-pôn ber-angkat ka-astâna; hhatta fetelah wakhtoe âlfar maka memakei poela pe-kâjin hoeloebâlang deri pada zierha dan bâdjoe rantej, katoeping, tarkas jang indah-indah; Sjahdân utjikk koeda jang mahâ tingkas maka baginda pôn pergie-lah dengan segala ânakk râdja-râdja dan mantrie dan hoeloebâlang sekaliën, s'orang sa-ejkor koeda sumbrâni dan di pajoe-nja ka-tengah mejdân ber-mâjin-mâjin pel-bâgej sindjata ietoe, maka baginda pôn kombâli ka-peng-adâp-an dengan segala marieka ietoe sekaliën dan santap pel-bâgej nmat sopâja mem-brie khoewat sentiejâsa zijne majesteit begaf zich in zijn palcis: toenhet vier uren was, deed hij een prachtig krijgsgewaad aan, bestaande in een ijzeren harnas, een rok met ijzeren kettingen, een helm en een pijlkoker: vervolgeus besteeg hij een zeer vlug paard en ging met de zoonen der vorsten, de rijksgrooten en legerhoofden elk op een voortreffelijk paard en reed naar het open veld om zich in allerlei wapenhandel te oefenen; daarna begaf zich zijne majesteit met hen allen weder naar het voorhof en nuttigde allerlei keurige spijsen om bij voortduring de krachten te onderhouden.* ISM. JAT. blz. 173. reg. 7. v. b.

زكاة *zakât* aalmoezen (bij de wet bepaald en onderscheiden van *tse-dekat* vrijwillige giften) schatting, een opgelegde belasting.

زمان *zaman* tijd, tijdvak, tijdstip. *Maka padu soewatoe mdlam hoedjan jangat dan djer pôn sabakk padu tempat ietoe, sa-hingga roemah besur-besur per-boewât-an orang zaman duhoeloe kâla ietoe pôn roeboh ka-soengei sebab djer sabakk ietoe op eenen zekeren nacht regende het zeer sterk, en het water overstroomde die plaats, zoo dat de grootste huizen welke door menschen van vroeger eenwen gemaakt waren door de kracht van dat water in de rivier storten.* ISK.

زمرد *zamroed*, PERS. smaragd. *Maka dâlam permâta ietoe dda doewa ejkor merakk seperti zamroed roepâ-nja in dat edel gesteente zijn twee paauwen, hebbende eenen smaragden kleur.* ISM. JAT. blz. 17. reg. 11. v. o.

زنا *zind*, AR. overspel, ontucht; hoererij. *Maka moelut-nja di toewâng ôleh melâjickat dengan tambâga jang hantjor deri pada âpie nâraka. Maka hamba ber-tânja kapada Djibraël hej taulan-ko*

apa dosd-nfa perampoewan ietoe; maka kata Djibraël ijd Moh-hammad ietoe-lah perampoewan jang ber-doewad-kan soewanie-nja ber-boewat ziena di dâlam doentejd in haren mond werd door senen engel koper gegoteu dat door het heltsche vuur gesmolten was; ik vroeg aan Gabriel: zeg mijn vriend, welke zijn de zonden dier vrouw? en hij antwoordde ô Mohammad die vrouw had twee mannen en bedreef overspel op aarde. H. v. M.

زنگبي *zenggie*, PERZ. ethiopiër.

زودة *zawdah*, PERZ. leeftogt, voorraad, (provisie.)

زهر *zahra* of *zahar*, AR. schijnfel, glans. *Zahrat* de planeet venus.

زيت *zeit*, AR. een olijf.

زيرة *zierah*, PERZ. een rok met kettingen. (zie *zirha*).

س

س s de letter genaamd *sten*.

س se dit woord is onafscheidbaar van sommige bijwoorden, als: *se-roepa* waarschijnlijk, als of; *sa-bagej* gelijk, als; *se-songgoh* waarlijk, inderdaad.

س en ساء *sa* een, eene; (verkorting van *satoe*). *Sa-boewah kapat* een schip. *Sa-rieboe* duizend. *S'orang* een mensch. *Tjintjin sa-bantokh* een ring. *Ldjar sa-biedang* een zeil. *Boerong s'ejkor* een vogel. *Sa-hlej dawon* een blad. *Kartas sa-keping* een blad papier. *Sicrih sa-kapor* een sieriepruimpje. *Sa-batang pohon* een boom. *Sa-belah mata* cenoogig. *Intan sa-batoe* een diamant. *Sa-bielah pedang* een zwaard. *Sa-poetjokh bedil* een geweer. *Ramboet sa-oerat* een enkel haar. *Lâda sa-boetir* een peperkorrel. *Giram sa-boekoe* een korrel zout. *Oebie sa-krandjang* een mand aardappelen. *Kâjoe sa-tombakh* een vadem hout.

س si en se een woordje hetwelk voor eigennamen geplaatst wordt. *Si kâjer*. *Si Mariejam*. *Si dno* die, N. N. een zeker iemand, waarvan men den naam niet kent. Op eene verachtelijke wijze sprekende, wordt si ook gebezigd. *Si tjelâka ietoe* die ellendige!

ساب *saba* dikmaals bezoeken, gemeenzaam met iemand omgaan, den vrijen toegang hebben.

ساجر *sabar* doodelijk, gevaarvol, hevig, bitterlijk, wanhoopig, hagchelijk.

سابس *sabas*, PERZ. (*sjabas*) bravo! goed zoo! heerlijk! wel nu! welaan!

سابق *sabong* schitteren, flikkeren, uitschieten. *Sabong menjabong* door elkander schitteren, flikkeren: over en weder onophoudelijk vechten: gedurig hooren: zich ondereen mengen. *Boeni goeroh dan halilintar sabong menjabong* het geluid des donders en der dondersteenen mengde zich ondereen. ISM. JAT. blz. 18. reg. 3. v. b. *Maka tiejâda ku-liehat-an bintang di langit hanja kielas sindjata jang sabong menjabong* de sterren des hemels waren onzichtbaar, men zag slechts het geblikker der wapenen. ISK.

سابق *sabokh* gordel, band; zadelriem. Omgorden.

سابوت *saboet* kokosnooten bast, (de vezelachtige bast).

سابوئغ *saboeng* hanen vechten. Hanegevecht *Ajam saboeng-an* een vechthaan. *Apa-biela orang soeka ber-mâjin sabong, ietoe-lah tanda prie djâhat* wanneer iemand vermaak in het hanevechten vindt is zulks een blijk van eenen verkeerden inborst.

سات *sato* en *satoe* een, eene (zie *sa* en *soewatoe*). *Kbrang satoe doewa ratus* honderd negen-en-negentig. *Tiega peeloh satoe een-en-dertig. Ber-satoe-satoe* hoofd voor hoofd, een voor een, ieder op zich zelf. *Satoe roemah* een huis. *Satoe pôn tiedakh* geen, niet een, niets.

ساتغ *satang* of *settang* een stok, een lange dikke stok, draagboom.

ساج *sadja* en *shadja* slechts, alleen, enkel, maar. *Sadja hamba handakh ber-mâjin* ik wil slechts spelen. *Sabantar sadja* maar voor een oogenblik.

ساجي *sadjie* bereiden, opdisfchen, voordienen. *Sadjie-an* een geregt, spijs, disch.

ساحر *sahhir*, AR. een waarzegger, wigchelaar, tooveraar.

سادق *sadop* een snoeimes, fikkel.

سارت *sarat* geladen, vol geladen, bedekt, overladen. *Laden, volla-den, overladen.*

سارڻڻ *sarang* een nest. *Sarang boorong* een vogelnest. *Segala unggas pön belom terbang deri pada sarang-nja* de vogelen waren nog niet uit hunne nesten gevlogen. SULTH. IBR. blz. 6.

سارڻڻ *sarang* aanvallen. (zie *serang*).

سارڻڻ *Sarang* eene schede, koker, bekleedfel (foudraal, etui). *Menjarong-kan pedang* het zwaard in de schede steken. *Sarong bantel* kusfensloop. *Kajin sarong* kleeid, schort, of rok die de Maleijers dragen, zonder banden of knopen: werdende om het lijf geslagen en van boven omgerold, ten einde dezelve vast blijve. *Sarong tangan* handschoen. *Sarong kaki* kous.

سارڻڻ *sarak* eenen echt scheiden; verstootten, verwerpen; wegloopen; speenen.

سارڻڻ *sarah* overteveren, (zie *sarah*).

ساعت *sdät*, HIND. en PERZ. een kort tijdbestek, een oogenblik; een uur; tijdstip.

ساعت *sanga* snot, droes; schuim van metaal.

ساعت *sangat* zeer, bij uitteek, bovenmate, buitengewoon. *Maka baginda pön sangat morka* de vorst was zeer toornig. *Maka bebrapa sangat hamba ber-djelan tiejda djoga di dapat hamba setoe* hoe sterk ik ook liep kon ik het toch niet krijgen. *Sjahdän baginda setoe sangat per-säpa* ook was de vorst zeer ingetogen. SULTH. IBR. blz. 1. *Ter-ikloe amat sangat* bovenmate, zeer sterk.

ساعت *säpa* toefpreken, aanspreken, aanroepen, waarschuwen.

ساعت *säpat* een zekere visch.

ساعت *säpang* sapanhout.

ساعت *säpoe* vegen, wisschen, uitvegen, afvegen, afwisschen, uitwisschen, stoffen, aanstiffen, uitstiffen. *Penjäpoe* of *sa-säpoe* een bezem, veger, wisch. *Menjäpoe roemah* het huis aanvegen. *Säpoe tangan* handdoek, zakdoek, neusdoek.

ساعت *säpie* en *säpie* eene koe, een os. *Mienjäkh säpie* koeboter. *Dging säpie* koevleesch, osenvleesch. *Pörong säpie* een' os slaachten. *Säpie betiena* eene koe. *Säpie djantan* een bul, een stier.

ساعت *säkat* een sluitboom. (zie *sakat*).

ساعت *säkit* ziek, onpasfelijk. *Maka Sjarief Hhasan pön ka-ladangan säkit* Sjarief Hhasan werd ziek. SULTH. IBR. blz. 11. *Maka*

Baginda pón tar-laloo sákit pájah de vorst werd zeer gevaarlijk ziek. ISM. JAT. blz. 137. reg. 6. v. b. *Sákit mása* oogziekte. *Sá-kié kapála* hoofdpijn. *Sákit háti* leed, grief, verbittering, gebedgheid. *Menjákit-kan háti* het hart kwetsen, iemand in zijn gevoel tasten, verbitteren. *Penjákit* ziekte, ongesteldheid. *Ka-sákié-an* leed, schade, letfel. *Toewan jang manoeleong segala orang jang di dâlam ka-sákié-an dan ka-soeké-an* mijn heer helpt alle die in leed en nood verkeeren.

ساکي *sakie* een dienaar, ahangeling, volgeling. Distrikt.

ساکي *ságo* en *ságoe* de meelachtige kern van eenen boom van de palmfoort, genaamd *rumbieja*.

ساکي *ságie* en *sági* de zijde van een vierkant, of van een ander regelmatig figuur. *Anam per-ságie* zeshoekig. *Ampat per-ságie* vierkant.

سالت *sálat* of *selat* een kanaal, zeearm, straat. (zie *selat*),

سالت *sálat* bepleisteren, overleggen, beplaten, opleggen, ophalen; voeren. *Ter-sálat dengan pejraké* met zilver opgelegd, *Penjalóet-an* pleistering, dekking; voering, wagenschot. *Sálat giegie* verglaasfel der tanden.

سالت *sálang* of *salang alie-alie* de borgt van eenen slinger.

سالت *sáling* huisvesten, herbergen.

سالت *sálah* blaffen, aanblaffen. *Kiéta tákot másoék sebab andjing* *Angat menjalah* wij zijn huiverig om in te komen uit hoofde de hond zoo blaft.

سالت *sálah* eene foort van rotting, dragende eene eerbare vrucht.

سالت *sálin* overgieten van het eene vat in het andere; vertalen, namaken, overbrengen, overschrijven; van gewaad verwisselen. *Ajer mandie letoe pón di sálin pada sampat per-mandie-an* *ieso* het badwater werd in de badkuip overgegoten. *Maka di per-sálin óleh Rádja Iskander Akan toewan poetrie Sjahar Il-barioh dengan sa-langkap-nja pe-kájin ka-radja-an dan di anoegróh-ie harta jang tiejâda te-permanâ-ie* de prinses werd door den Koning Alexander (met een volkomen) vorstelijk gewaad gekleed en met onnoemelijke schatten begunstigd. 19x. *Hiekkajat djawa di per-sálin* *braung ka-padu bahâsa malájo* eene javaansche geschiedenis

overgezet in de maleische taal. *Hhatta brdpa lamd-nja Ardjathoen Sjah pbn besar-lah ter-laloe amat bdjik roepd-nja maka ter-salin-lah roepa Iskander* na eenigen tijd groeide Ardjathoen Sjah voorpoedig op had een zeer goed voorkomen, en het gelaat van Alexander was in hem te lezen (op hem afgedrukt.)

ساله *salah* fout, misflag, verkeerdheid, misdaad; verkeerd, mis, ave-rechts; gebrek, onvolmaaktheid. *Salah me-lompat* mispringen. *Salah mem-boewat* iets verkeerd maken, iets niet goed maken. *Ber-boewat salah* eene fout begaan, een misdrijf plegen. *Salah mem-bielang* mistellen. *Mem-bielang salah* de fouten optellen, misdaden opnoemen. *Ka-salah-an* misdadig; fout, misdaad. *Menjalah-ie* eene fout aanwrijven, beschuldigen, belasteren.

ساله *saleh* ondeelig, ondeelbaar, bijzonder. *Saleh s'orang* een individu, een eenig mensch, een bijzonder perfoon. *Sama* eveneens, gelijk; te zamen, gezamenlijk. *Sama tinggie* even hoog. *Sama djoega* eveneens. *Sama bjjikh* even goed. *Ber-sama-sama* te zamen zijn. *Sama-sama* te gader, gezamenlijk, met vereenigde krachten. *Tiejda samâ-nja* zonder voorbeeld, zonder wederga. *Samâ-kan* gelijk maken, verffenen, eveneens behandelen. *Ber-samâ-an* vergelijing. *Menjamâ-ie* vergelijken.

سامر *Samar* en *semar* vermommen, verkleeden, maskeren: bespieden, huichelen. *Penjamar* bespieder, een verkleed peroon. *Menjamar dirie-nja di dalam lasjkar Radja Iskander* zich in het leger van van den Koning Alexander vermommen. *Ka-samar-an* vermomming; huichelarij.

سابق *samak* leerlooijen, lederbereiden. *Baloelang jang di simakk tiega biedang* drie bereide huiden.

سامون *samon* rooven, plunderen. *Penjamon* een roover. *Orang penjamon* een bandijt.

سان *sana* daar, ginder, gindsch, ginds; ginderheen. *Di sana* daar heen, daar naar toe. *Sana sjeni* hier en daar, links en regts, ginds en herwaarts. *Kaloe toewan tiejda mdu ka-sana nantie sja mdu kamarie* als mijn heer niet naar die plaats wil, zal ik herwaarts komen.

سائق *sanak* betrekking, bloedverwantschap.

سائق *sanak* pijn, kramp. *Sanak prot-nja ter-laloe sangat sebab di mkan-nja boewah mangga jang lagi mantah* zijne buikpijn is hevig, veroorzaakt door het eten van onrijpe mangga.

ساو *sau* sluiten, toedoen.

ساوان *sawan* overval, toeval, stuip, kramptrekking.

ساوه *sauh* een anker. *Sauh kajoe* een houten anker. *Sauh besie* een ijzeren anker. *Me-laboh-kan sauh* het anker laten vallen. *Mem-bongkar sauh* het anker liggen. *Maka hamba pón kombalie-lah ka-kapal hambu, hhatta maka angin pón ber-tiejóp-lah, maka hamba soeroh bongkar sauh maka hamba pón ber-ldiar-lah* ik keerde naar mijn schip, de wind blies op, ik beval het anker te ligten en ging onder zeil. ISM. JAT. blz. 18. reg. 10. v. o.

ساوه *sawah* rijstveld. *Me-loekoe sawah* een rijstveld beploegen. *Laki sja kardja di sawah* mijn man werkt in de rijstvelden.

سأهت *sahut* en *sawoet* antwoorden, hervatten, hernemen. *Maka kita Mohhammad Thdier, hej órang toewah! negrie mandkah ieni? maka sahut órang toewah ietoe, ieni-lah negrie Eirakh nam-nja Mohhammad Tahier* vroeg nu, hei oude man! welk landschap is dit? en de oude antwoordde, dit land heet Eirakh. SULT. IBR. blz. 64. *Menjahoet* antwoorden. *Penjáwut* een antwoord.

سأى *saja* een slaaf, dienaar, knecht. Ik (wordt in eenen nederigen zin en ook ten teeken van zachtzinnigheid of om zich in te dringen gebezigd). Het dient ook somtijds om het toestemmend woordje *ja* te vervangen of om aan te duiden: ik stem het toe. (zie *shája*).

سأىت *sajit* snijden, infnijden.

سأى *saja* AR. dooling, rondzwerfing, rondwandeling.

سأىج *sajang* medelijden, teedere aandoening; aangedaan, ontroerd; medelijden gevoelen, aangedaan zijn, ontroering gevoelen. Medelijdend, genegen, ongerust, leedwezen gevoelen, betreuren, bejammern. Helaas, ach, het is jammer, het is zonde! Het woord *sajang* heeft die kracht, welke zich welligt laat gevoelen, doch moeilijk uitdrukken. Door *sajang* drukt men die eerste gewaarwordingen der ziel uit, welke men bij het zien of vernemen van ellende of rampen ontwaart: *sajang* is de kreet der natuur en laat zich niet dan door omschrijving vertalen: *sajang* is een woordt dat niet gemakkelijk door een ander woord vervangen kan worden; *sajang* wordt ook soms op eenen spottenden toon gebezigd. *Maka segala marieka ietoe pón samoed-nja káfeh sajang*.

ka-pada Isma Jatiem zij alle schonken hane toegenegenheid aan Isma Jatiem. ISM. JAT. blz. 6. reg. 9. v. o. *Maka hatie-nja pân ter-laloe sâjang me-liehat binie-nja sâkit* zijn hart was zeer bekommerd toen hij zijne vrouw ziek zag liggen. *Sâjang djikalot soewan-kee mûsi siejâpa âkan menjâjang âkan dâkax* helaas wie zal na mijns meesters dood zich over mij ontfermen. *Maka kâta Djerdjis hej orang moeda sâjang sukâlîe akoe meliehat reepâ-moe, mengâpa angkau ka-loewar mam-baenoh âkan dirie-mae, tiejeddikah angkau kenal baehoewa akoe Djerdjis mem-djâdi kapîla segala pahalawan di benocwa Rom; pergie-lah angkau kumbâli soerohkan orang lajin mafsokh ka-galangan, maka Darab pân mârâh men-dengar kâta istoe sjahdân maka oedjar-nja: hej hoeloebalang jang perkhâ, rasâ-ie-lah dahoeleoe tiekam hamba, djângan bânjakh-bânjakh kâta toewan hamba wel jong mensch zeide Djerdjies ik heb op het zien van uw voorkomen veel medelijden met u, waarom treedt gij voor om u zelf te dooden, is het u niet bekend dat ik Djerdjis de eerste voorvechter van Turkijen ben, keer gij weder terug om eenen anderen voor u in den renbaan te doen treden: Dârab vergramde op het hooren dier woorden en zeide: he dappere held beproef eerst mijn lanssteken en wissel niet vele woorden mijn heer. ISK.*

سایج *sajap* vlerk, vleugel, wiek. *Maka di kumbang-kan dlah bôrâkh istoe ka-doewa blah sajap-nja* de bôrâkh spreidde zijne beide vleugels uit. H. v. M.

سایور *sâioer* en *sâjor* groente, toespijzen. *Toekang sâjor* groenboer. *Blie sâjor di pâsar* groente op de markt koopen. *Doewa poeloh roepiejah belandâpa sâjor dâkam su-boelan* twintig ropijen voor groente in de maand.

سبارڠ *se-bârang* voorwaarts, waar naartoe, waarook; somwige. *Se-bârang orang* (bij verbastering *sembârang orang*) ieder een, elk en een eigenlijk, ja en alle man (vulg.). *Pada se-bârang tempat* ergens, op eene of andere plaats. *Senbârang orang pân tiedakh, me-tajin-kan toewan sâjja* niemand anders dan mijn heer.

سباگي *sa-bâgie* een deel, een aandeel.

سباگي *se-bâgiej* gelijk, als, (zie *bâgiej*).

سباگمان *se-bâgimâna* hoe, op welke manier, hoedanig, zoo als, zoodanig. *Se-bâgimâna dâpat kieta sampej-kan ddrat istoe* hoe

zullen wij toch een waf komen? *Se-bagimāna kieta sookak kar-kata, bagietoe djoega akan djakli ietoe* zoo als ik gezegd heb, zal het ook geschieden.

سبائون *sa-baw'n* eensgezind, eenstemming.

سبلوة *se-bawab* een zwijn, varken.

سبایق *se-banjakh* zoo veel als, zoo wel als.

سبب *sebab* of *sābab*, AR. reden, oorzaak, drijfveer, beweegreden, beweegoorzaak, beweegmiddel. middel; uithoofde, om, dewijl, naardien, naardemaal, om dat, aangezien, gemerkt. *Maka dilief-lah hamba sekalian sebab tiejāda mienom Ajer ietoe* en wij alle waren aamechtig om dat wij geen water dronken. ISM. JAT. blz. 17. reg. 7. v. b. *Maka toewan poetri perniei-soerej pōn menjesal sebab ieja ber-boewat fitnah akan poetrie Ratna Kendie* de Koningin had berouw om dat zij de prinses Ratna Kendie belasterd had. *Apa sebab toewan dātang kamārie* wat is de reden van uwe komst mijn heer! *Maka adā-lah kamie ber-walōem-kan bahoeka parimah jang demikiēn ietoe, sebab kieta ber-niejat akan ka-badjiek-an orang negrie sādja* wij maken bekend, dat wij een zoodanig besluit nemen, omdat wij alleen het welzijn van de inwoners des lands bedoelen. *Menjebab-kan* veroorzaken. *Djikaloe tiejāda dengan sebab, djāngan-lah toewan amārah ku-pada sādja* zonder reden moet mijn meester niet op mij toornen. *Kārana sebab* (synon.) dewijl, naardemaal dat (synon.).

سببت *sebot* en *sebut* melden, vermelden, opnoemen, noemen, zeggen, verhalen. *Bārang Apa jang ter-sebot di dilam soerat* het geen in den brief vermeld staat. *Menjebot-kan nama orang dengan poedji-poedjie-an* iemands naam met lof vermelden.

سبت *sabtoe* en *suptoe*, AR. de naam van den zevenden dag der week, de sabbat der Joden.

سبتل *se-ketul* inderdaad, waarlijk. (zie *betul*).

سبحانه *subhānah*, AR. roemenswaardig, prijszenswaardig. *Bahoewa akoe ieni telah di karoeniejā-ie Allah subhānah wa tālla ke-besiran dan ka-raūfā-an di dilam doeniejā ieni* ik ben door God die altoos te prijzen en de alherverhevenste is, met grootheid en heerschappij in deze wereld begunstigd. SULTH. IBR. blz. 2.

سب *sabda*, HIND. spreken, zeggen, uitvaardigen (wordt veelal van

grooten gezegd). Een bevel, orde, uitvaardiging. Het woord van God. *Maka ber-sabda baginda* de Vorst sprak of beval. *Djikaloe tiejda angkau toerot sabda-koe ieni nistjaja dkoe soeroñ mem-boenoñ angkau* indien gij dit mijn gebod niet nakomt, zal ik voorzeker last geven om u te dooden. *Maka ber-dtor-lah mdsing-mdsing marieka ietoe seperti sabda Rdaja Iskander* en zij schaarden zich alle in slagorde ingevolge de order van den Koning Alexander.

سبرغ *sabrang* overkant, overwal; oversteken, overvaren. *Orang deri sabrang* menschen van den overwal, menschen van de kust. *Menjabrang soengej* de rivier overwaren. *Prdhoe penjabrang-an* veerschuif, overhalerschuif. *Tempat penjabrang-an* overtoom, plaats om over te varen.

سبرمول *sa-ber-moela* vooreerst, in de eerste plaats; wijders.

سبرهانا *sa-berhdna* geheel, gansch, volledig.

سبک *sabakh* overstroomen, overvloeijen. *Maka ddrah pbn meng-dlii seperti djer sabakh lakoe-nja* het bloed stroomde even als een vloed. Isk.

سبکي *se-bagej* gelijk, als. *Tiejada orang se-bagej-nja* niemand is haar (of hem) gelijk.

سبيل *sabal* kennen, kennis dragen.

سبيل *sabil* bedroefd, verdrietig, treurig, bedrukt.

سبلس *sa-blas* elf. *Ka-sablas* de elfde.

سبله *sa-blah* eene zijde, eene helft (zie *blah*). *Sa-blah kerie kdnan* aan de regter en linker zijde, aan beide zijden. *Ka-sa-blah sdna* aan die zijde. *Blah* kloven, spijten, door midden breken. *Maka ter-pandang sa-boewah deliema, maka segruh di ambil, la-loe di blah-nja, maka jang sa-blah di mkan-nja* hij zag eenen granaatappel afdrijven, schielijk nam hij denzelfden op, brak dien door midden en at er de eene helft van. SULTH. IFR. blz. 9. *Sa-blah menjablah* aan beide zijden, van weerskanten. *Sa-blah-kan* op zijde zetten, afscheiden. *Di sa-blah tiemor* aan den oostkant.

سبنتر *sabantara* aanstonds, een wijl, kort tijdverloop, oogenblik. *De-ngan sabantar djoega kieta ddtang* zoo aanstonds zal ik komen.

سبندرغ *sabandarang* tegen over, tegengesteld, in verband of verstandhouding staande.

سبئر *se-benar* waarlijk, zeker. *Dengan se-benar benar-nja* in waarheid, inderdaad, zonder fout.

سبو *saboe* opgevuld. *Saboe-kan* opvullen. (zie *sabak*).

سبوت *seboet* melden, noemen. (zie *sebot*).

سبولد *se-bôleh-bôleh* als het kan, als het mogelijk is. *Dengan se-bôleh bôleh-nja* met alle magt, met alle mogelijke middelen.

سبي *sabei*, AR. sluijer.

سبيل *sabiel*, AR. weg, pad, wijze. *Sabiel Allah* de weg Gods. *Bebrapa orang di tickam-kan dan di pânah pada prang sabiel Allah* vele werden in den heiligen strijd doorstoken en doorlichten.

سنا *se-tara* even als, als of, gelijkende.

سناة *se-tau* kennis, bewustheid,

سنا *soetra* zijde. *Benang soetra* zijden garen. (zie *سوقرا*).

سنرو *satroe*, HIND. vijand, tegenpartij (dit wordt meestal voor persoonlijken vijand gebezigd, daar men *moesoh* voor vijand des lands zegt.) *Me-lâjin-kan Allah tâlah me-meliharâ-kan hamba-nja deri pada fitnah satroe-nja* de Allerhoogsten alleen beveiligt zijne dienaren voor den laster humer vijanden.

سنغ *sa-tengah* een half, half, sommige.

سنله *se-telah* toen, nadat. *Se-telah brapa lamâ-nja maka Râdja ictoepon hielang-lah* toen er eenige tijd verlopen was, overleed Zijne Majesteit. ISM, JAT, blz. 120. reg. 7. v. 0.

سنوا *satwa* of *satawa* wild beest, wild dier, tijger.

سنوجه *sâ-toeboeh* een ligchaam. *Ber-sâ-toeboeh dengan perampoewan* bij eene vrouw liggen.

سنوري *storie* PORT. geschiedenis, verdichtfel, voorval, zaak, gevalletje, praatjes, geraas, omslag, beweging. *Djangan-lah bânjakh storie* maakt niet veel omslag, maak niet veel praatjes.

سني *setie*, AR. mevrouw, eene vrouw van rang, eerbare, deftige vrouw.

سني *satieja*, HIND. trouw, gehechtheid, getrouwheid, verkleefdheid; getrouw. *Pâtek pôn hhejrân me-liehat sââl-nja teja ber-satieja dengan toewân-nja* ik verwonderde mij bij het bemerken

dat zij in hare hare handelingen getrouw was aan hare meesteres.
ISM. JAT. blz. 112. reg. 7. v. b.

سنتيان *santiejiman* of *satiewan* HIND, getrouw, verkleefd, gehecht.

سجا *sedja* federt, sints.

سجتي *sedjatie* algemeen. *Rahhmat Allah jang sedjatie* de algemeene ontferming gods.

سجع *sedja* AR. rijm, voetmaat, dichtmaat. *Panton ietoe jang betul sedja-nja* dat vers heeft eene juiste maat.

سجك *sediokh* koel, frisch, aangenaam, koud. *Maka djer-nja ter-
ialoe sedjokh* derzelve water was zeer koel. SULT. IBR. blz. 8.
*Maka di lihat olek darab roemah ietoe lagi sediekit jang tinggat
tiejâda rontoh dan hoedjan pôn makien lebat; maka katâ-nja ka-
mâna poela akoe men-tjarie tampat ber-mâlam, hâjik-lah akoe
di sieni tiedor, maka mâfokh-lah ieja ka-sâna katâ-nja jang ma-
na telah di soerat-kan Allah atas-koe tiejâda dâpat koe-suldâ-ia
lagi, maka tiedor-lah ieja di sâna padu mâlam ietoe dan pada koe-
tiekâ ietoe sangat-lah kielat dan hâlielintar dan gemo:roh, maka
ada Darab di pakej-nja seliemot ber-lâpis-lâpis sopâju djângan ieja
ka-sedjok-an Darab zag dat er nog weinige huizen overbleven
weike niet ingestort waren, de regen verdikte, en hij zeide: waar
zal ik weder een verblijfplaats zoeken om te vernachten, wel-
aan ik zal hier slapen, hij trad (eene woning) binnen, zeggende:
het geen God over mij besloten heeft kan ik niet ontgaan; hij
sliep dien nacht in dat huis, het bliksemde weerlichte en donderde
verschrikkelijk, en hij dekte zich met eenen gevoerden mantel ten
einde hij geene koude zou vatten. ISK,*

سجود *sedjoed*, AR. (bij verbastering *soedjud*) zich nederbuigen,
bukken, knielen. *Maka ieja pôn sedjoed poela menjumbah Radja
dan taewun poetrie dengan be brâpa poeloh poedji-poedjie-an jang
indah-induh* hij boog en bewees zijne hulde aan den Vorst en Vorstin
door verscheidene fraaie loftuitingen. ISM. JAT. blz. 41. 7. v. o.

سجهر *sadjahtra* welvaren, voorspoed, vrede, behoudenis; deugd,
vrij van gebreken.

سجيل *sedjiel* AR. rol, register.

سچور *setjoerung* een kanonstuk.

ساح *sahh* schaak!. *Sahh mdt* schaakmat.

سدر *sadar* of *sedat* overwegen, indachtig zijn, herdenken, herinneren.

سدران *sederana* en *sederhana*, HIND. middelmatig; middelmaat, gematigd, betamelijk, geschikt, zedig.

سدرغ *sedang* gedurende, terwijl, ondertuschen. Middelmatig, bedaard, redelijk, tamelijk. *S dang ieja sumbahjang maka di dengarnya soewara melajiekas* terwijl hij zijne Godsdienstige plegtigheid verrigte hoorde hij eene engelenstem. *Maka pada kotieka ietoe Raddja pön sedang semajam* op dat tijdstip was de Vorst bezig met gehoor te geven. ISM. JAT. blz. 5. reg. 11. v. b. *Songgoh sedang ieja akan ber-soewamie* voorwaar zij is huwbaar, of oud genoeg om eenen man te nemen. *Ajam sedang* een middelmatige kip, niet groot en niet klein.

سدق *sedap* genoegelijk, aangenaam, vrolijk, lekker. *Menjedap-kan hati* het hart vervrolijken. *Ter-lakoe sedap di pandang orang* zeer aangenaam van voorkomen of zeer aangenaam voor het oog der menschen. *Per-kutá-an jang sedap mem-boedjokh hati manoesjien* bevallige woorden streelen het menschelijk hart. *Makan-an jang sedap* lekkere spijzen. *Sedap-an* lekkernijen.

سدك *sedekala*, HIND. voortdurend, bestaande, onophoudelijk, gewoonlijk, gebruikelijk; dagelijks, als voorheen, op de oude manier. *Apa-biela hari petang Mohhammad Thahir kombali ka roemahnja, sedekala demikien kardjajnja* wanneer het avond werd keerde Mohhammad Thahir huiswaarts, gedurig handelde hij zoo. SUKT. IER. blz. 46. (zie *sedieja* en *kala*.)

سدلغم *sadalinggam*, vermillioen; mente.

سدو *sedoe* of *siddoe* de hik, de nok, snik, zucht, snak. *Menjedoes* hikken.

سدوت *sedoet* afgunst, nijd. *Menjedoes* beledigen.

سده *soedah* reeds, alreeds, voorbij; af, voltooid, afgewerkt, geëindigd. *Soedah* duidt den volmaakt verledenen tijd aan, ook beteekent het genoeg, voldoende, halt, hou op! stil! schei uit! *Maka Ithikdjat soedahlah di karang-annja dengan semporna-nja* de geschiedenis was door hem met juistheid opgesteld geworden. ISM. JAT. blz. 4. reg. 12. v. o. *Iaja soelah ber-boewat ietoe* hij heeft dat gedaan.

Soedah lama ber-roesakh hiti reeds lang gewond in het hart. *Se-telah soedah sumbahjang* nadat hij zijne godsdienstoefening verrigt had. *Soedah-lah* laat het staan, schei er uit, het is lang genoeg. *Apa-ka-soedah-an-nja prie hhal jang demikiem ieni* wat zal de afloop van deze zaak zijn. *Soedah habis* het is af, voltooid, op, afgeloopt, afgedaan. *Soedah kan en menjoadah-ie* voltoojen, afwerken, afmaken, voldoen, vervullen. *Menjoedah-ie hhasrat toewan-nja* de wenschen zijns meesters bevredigen.

سري *sedieja* voormalig, oud, van oudsher, vroeger; wezenlijk, echt, niet nagemaakt. *Sedang pamarintah-an jang sedieja* onder het voormalig bewind. *Maka di per-boewat-nja soewatoe boerong seperti boerong jang sedieja roepa-nja* hij vervaardigde eenen vogel, die het voorkomen van eenen wezenlijken vogel had. *Maka di simpan-nja seperti adat sedieja-kala* hij bewaarde het volgens ouder gewoonte. ISM. JAT. blz. 8. reg. 10. v. o.

سري *sedieja* gereed, vaardig, bereid. Gereed maken, bereiden. *Barang apa jang di soeroeh-nja ietoe plu di sedieja-kan hambak-nja* hetgeen hij bestelde, werd door zijne dienaren in gereedheid gebracht. *Soeroeh-lah sedieja makan-an* beveel het eten klaar te maken. *Soedah-ka sedieja ietoe* is dat reeds gereed. *Ietoe soedah sedieja* het is reeds klaar.

سديغن *sediengin* of *dawon se-diengin* eene plant wier bladen het water verkoelen, en in geneesmiddelen gebruikt worden. *Cotyledon laciniata*.

سديكت *sediekit* een weinig, weinig, een luttel, een ziertje. *Maka Setie Tsalehh pön senang-lah hatie-nja sediekit menengar peng-adjar-an Mustehh II Aripien* Setie Tsalehh werd nu een weinig kalmer van gemoed door het aanhooren der lessen van Mustehh Aripien. SULFH. IBR. blz. 21. *Lebeh korang sediekit* meer of minder.

سراتس *sa-ratus* honderd. *Korang asa sa-ratus* negen en negentig, honderd min een.

سراتن *sirat-an* tuschenruimte, kloof.

سراس *se-rasa* als of, gelijk. (zie *rasa*).

سراسه *sarsah*, PERZ. eene soort van katoenen kleed.

سردا *sardga* een peluw, hoofdkusfen. *Maka di idroh-njn boenga dan tjamara ietoe di dias bantal serdga* zij plaatste bloemen en valsche haarvlechten op het hoofdkusfen. ISM. JAT. blz. 28. reg. 9. v. b.

سرانا *sardna* bekoringen, betooveringen.

ساروان *sa-rdwan* tros, bos, bundel.

سراهي *surdhie* een fleschje met eenen langen hals. *Dan soewdtoe di idroh-kan baginda pada surdhie kdija ietoe* en een (edelgesteen:e) plaatste de Vorst in een glazen fleschje. ISM. JAT. blz. 24. reg. 12. v. o.

سراي *seraja* te zamen, benevens, met, te gelijk, op den zelfden tijd, en. *Maka Isma Jatiem pón sedjoed seraja fikir ddalam hatin-ja Isma Jatiem* boog zich, denkende bij zich zelven. ISM. JAT. blz. 9. reg. 1. v. o. *Maka mejrak ietoe-pón mengampar-kan sdjapnja seraja ber-panton* de paauw breidde zijne vleugelen uit en zèide liederen op. *Seraja-kan* vergaderen, verzamelen.

سراي *serais*, PERZ. paleis, hof.

سرپ *serba* huisraad, stoffeerfel, inboedel, toebehooren, gereedschap, voorraad; (allerhande) versierfels, allerlei: *Serba roemah* huismeubelen, huisraad. *Serba kapal* sloopsttuig en provisie.

سربان *serban*, PERZ. een tulband, hoofddoek.

سربت *sarbat* wijn, stroop, lekkere drank. (zie *sjarbat*).

سربق *serbok* vernalen, vergruisd, fijn gestampt; stampen, vormalen; poeder, stof. *Serbok-girgdjie* zaagfel, zagmeel.

سرجو *serboe* aanvallen, rennen, indruischen, invallen. *Maka lasjkor Rädja Iskander menjerboekan dirie-nja ka-pada tantdra ietoe* de krijgsknegten van den Koning Alexander vielen op dat leger aan. ISK.

سرت *serta* met, benevens, te gader, en; toen, zoodra als. *Maka Rädja Roem pón ter-kedjot serta men-biwa dirie-nja ka ddalam idman ietoe* de Vorst van Roem verschrikte en begaf zich in den lusthof. ISM. JAT. blz. 89. reg. 4. v. b. *Se-telah ieja serta fikir demikiën ietoe* toen hij daarover zoodanig gedacht had. ISM. JAT.

- blz. 4. reg. 8. v. b. *Menjeria* inttemmen, toestemmen, overeenstemmen, bewilligen, inwilligen.
- سردام** *sardam* muzikinstrument, speeltuig.
- سردواه** *sirdawah* en *sardawah* oprispen.
- سرسر** *sarsar*, PERZ. dol, onzinnig, gek.
- سرسه** *sarsah* onkruid, gras, vuilnis.
- سرطان** *sarathân*, AR. kreeft, een der hemelteekens.
- سرع** *serang* of *sdrang* aanvallen, bespringen, bestormen, overvallen, overweldigen. *Maka Râdja Tjoelâna pôn ber-kiera-kiera handakh menjerang negrie Tjiena* de Koning peinsde om het Sineefche rijk te overvallen. S. S.
- سرقى** *sarap* redelijk, goedkoop. *Maka di blie-nja dengan sarap hargd-nja* hij kocht het voor eenen billijken prijs.
- سرق** *serakh* heesch, fchor.
- سركف** *sarkap* een val.
- سركف** *sirkap* en *sarkap*, verrasfen, overvallen, onverwacht komen. *Râdja Aboed di negrie Djabal Sjah ieni dengan segala tantard-nja telah hhdilir-lah akan ber-prang dengan kmoe handakh di sirkap-nja akan kmoe* de Koning Aboed van Djabal Sjah is reeds met al zijne troepen gereed om u slag te leveren zijn oogmerk is om u lieden te overvallen. Isk.
- سركى** *sorga* en *furga*, HIND. hemel, verblijf der gelukzaligen. *Di dalam sorga angkau ber-oleh ka-befir-an dan ka-kajd-an* in den hemel zult gij heerlijkheid en rijkdom verwerven. SULT. IER. blz. 21.
- سرلغ** *serlong* put, kuil, modderkuil.
- سرم** *seram* overeind staan (gelijk haar of borstels), te berge rijzen. Schrik, afschrik, afgrijzen.
- سرمبى** *serambis* voorportaal, gallerij.
- سرمشغ** *serampang* eene vork of speer met tanden, een vischspeer, aalspeer.
- سرمشو** *sarampoz* eene groote boot.
- سرندىب** *serindieb*, HIND en PERZ. het eiland Cylon.

seroe seroe roepen, toerocpen. *Maka Sulthân Ibrâhiem pân ber-seroe-seroe minta di boekd-kan pinloe ietoe Sulthân Ibrahiem riep verzoekender wijs om de deur te openen.* SULTH. IBR. blz. 22.

serwa, HIND. leger, heer, heerschaar. *Toehân serwa sekallên memalihard-kan hambd-nja* de heer der legerfcharen beschermt zijne dienaren.

serawâl, AR. een broek.

siroedja, HIND. waterbloem, waterlelie. *Bdagej-bdagej hâik-mat kôlam ietoe âda jang djer-nja limpah ka-ddlam bdtang siroedja seperti bawoe djer mawar* die vijvers waren zeer konstig, het water van sommige vloeide in de stengels der waterleliën en gaf eene geur even als rozewater. ISM. JAT. blz. 114. reg. 7. v. b.

sa roepa gelijk, gellijkende. *Tiejâda s'orang sa-roepa-nja* niemand gellijkt haar. *Menjaroepe* gelijken.

seroek en *sejroek* insluiten, beperken, (water); vischvijver. *Seroek-an* beek, takje van eene rivier, kreek, bogt. *Maka ber-hamboer-an-lah permâta jang di atas poeloe ietoe toeron ka-pada seloeran dan seroek-an djer* de edelgesteenten die boven op dat eiland zijn storten neder in de waterleidingen en beeken. ISM. JAT. blz. 201. reg. 10. v. b.

saroenie schermen, de wapens hanteren.

saroeni blaasinstrument, foort van hautbois.

soeroh-an afgevaardigde, afgezant. (zie *soeroh*).

serah of *sarah* overgeven, onderwerpen, overleveren; toevertrouwen, overhandigen. *Koe-serah-kan dirie-koe ka-pada Allah tadda* ik geef mij aan God den Allerhoogsten over. ISM. JAT. blz. 109. reg. 2. v. b. *Maka segala negrie ietoe-pân di serah-kan pada tangan Isma Jatiem* alle provincien werden aan het bestuur van Isma Jatiem toevertrouwd. ISM. JAT. blz. 98. reg. 10. v. b.

serej of *serej*, HIND. gloed, glans, waas, kleur, hoogrood, inkarnaat. *Ber-serej* blinken, glinsteren. *Djamdjâ durdja ber-serej-serej* de zweetdruppels van het gelaat glinsterden. *Ber-serej moekd-nju* haar gelaat was gloeiend, of bloozend.

srie, HIND. voorspoedig, doorluchtig, gelukkig, gezegend; koninklijk; goedgunstig, vriendelijk; gunst, voorspoed, mildheid. *Srie padoeka toewan besar* de doorluchtige en beminde groote heer. MAL. BR.

سري *serrei* honig van bloemen lezen, (onder een dommelend geluid;) azen gelijk de bijen.

سري *sarej* of *gigi sarej* voortaud, snijtand.

سرياني *suriejanie* Syrië.

سريب *sa-rieboe* een duizend. (zie *rieboe*).

سريدنيغ *seriedieng* eene foort van visch,

سريكاي *srie-kaja* zekere vrucht, *annona squamosa*.

سساغت *sa-sait* een oogenblik. (zie *sait*).

سسايوي *sasawie* mostaard. *Tampat sasawie* of *bekas sasawie* een mostaardpot of mostaardvat.

سسنت *sasat* of *sesat* dwalen, doolen, verdwalen, van den weg afwijken. *Ada jang mendangis mentjerie anakh-nja sesat dalam brang jang banjakh ber-djalan ietoe* sommige weenden zoekende hunne kinderen die onder de voortrukkende menigte verwaald waren. ISM. JAT. blz. 86. reg. 9. v. o.

سسنتراون *sastardwan*, HIND. tooveraar, zwarte konstenaar, ervaren perfoon in de geheime konsten.

سسنگيه *se-songgoh* waarlijk, zeker, inderdaad. (zie *songgoh*). *Dengan se-songgoh-nja* inderdaad, waarlijk, zonder twijfel. *Se-songgoh-nja* wordt bij verkorting door **سنپ** *s'nja* uitgedrukt.

سسفك *sefakh* naauw, eng, smal; stopping, verstopping. Benaauwen, naauw maken, opproppen, te zamen drukken. *Menjesakh* onderdrukken. *Bidjoe jang sefakh* een naauw kleed. *Djadi-kieta di sefakh brang banjakh ietoe* wij wierden door de menigte menschen op een gedrongen. *Korang sefakh* te ruim, te wijd, niet naauw genoeg.

سسف *sefal* berouw, leedwezen; berouwen, berouw hebben, leedwezen gevoelen. *Maka baginda pan amat menjesal dirie-nja sebah makan daliema ietoe dan korang priksa-nja* het berouwde den Vorst zeer van dien granaatappel gegeten te hebben en niet bedachtzamer geweest te zijn. SULT, ISR. blz. 9.

سسلاغان *se-selangan* het halsbeen.

سسوات *se-soewatoe* en *sa-sawatoe* elk, een iegelijk, een ieder, hoedanig ook. *Barang sa-sawatoe* elke zaak, elk ding, elke omstandigheid. *Bdhoewa bdgie Rdja sekaliën, handakh-tah Ala mantrie*

demikiën sang pada sa-sawatoe pe-kardja-an menjempornâ-kan barang ka-radja-an alle koningen moeten eenen zoodanigen raadsheer hebben, die in iedere omstandigheid de rijkszaken bevorderlijk is. M. S. R.

سعر se-oemor gedurende het leven. Se-oemor-koe hiedop belom pernuh akoe me-lichat brang cheifanâ se-bagei ietoe gedurende mijn geheel leven heb ik nog nooit een zoo verraderlijk mensch als dat gezien.

سغ sanga of sanga-iengos suuiten, (den neus).

سجاج sengâdja met oogmerk, vrijwillig, opzettelijk, voorbedacht; oogmerk, opzet, voornemen. Dengan sengâdja iefa di boewoh Râdja met opzet werd hij door den Vorst vermoord.

سجاجي sangâdjie, JAV. een titel of rang.

سغن sangat angel van een wesp, bij, schorpioen of andere gekorven diertje. Menjangat steken. Ter-laloe bangkakh tangan-nja di sangat kala-djienking zijne hand was zeer gezwollen, zijnde door den angel van eenen schorpioen gestoken.

سشارس sangsâra marteling, kwelling, pijn, neteligheid, lijden. Menjangsâra pijnigen martelen, geweld aandoen.

سشايك sangsagan een zekere vogel.

سشغ singfing optrekken, optroopen. Menjingfing tangan bâdjoe handakh mem-bâsoh moeka de mouwen van het gewaad optroopen om het aangezicht te waschen. Menjingfing ladjar het zeil geijen.

سشغ songfong vergezellen, begeleiden; gevolg, gezelschap, geleide. Tiejâda s'brang menjongfong baginda niemand vergezelde Zijne Majesteit.

سشك sangka, HIND. vermoeden, vermeenen, vooronderstellen, gissen, inbeelden, verbeelden, wanen, denken. Vermoeden, gisfing, vooronderstelling, waan, denkbeeld, verbeelding. Maka Isma Jatiem pôn ber-kâta ka-pada nachôda kapal ietoe: hej nachôda ada pôn hamba ioni djangan toewan hamba sangka seperti hamba Râdja jang ladjin ietoe karena lâki-lâki ietoe pandjang langkakh-nja Isma Jatiem zeide tegen den scheepsbevelhebber: kapitein gij moet niet vooronderstellen dat ik andere Vorsten dienaren gelijk ben, want die gebruiken omwegen. ISM. JAT. blz. II. reg. 7. v. 9, Tiejâda

ter-sangka niet vermoedelijk, er is geen gedachte aan, onvoorzien, niet vooronderfeld.

سنگال *sangkala* boeijen, kluisters.

سنگت *songkat* kort, beknopt; opkorten, korter maken, opschorten.

سنگر *sangkar* eene kouw, kooi.

سنگر *sungkar* of *songkor* nedergeftrekt, voorover; voorover buigende.

سنگف *sangkap* op zijde schuiven, op zijde trekken. *Maka toewan poetrie ietoe-pón ber-djalan per-lahan menjangkap tierej dejwangga ietoe* de prinses ging zachtjes en schoof de geborduurde gordijnen op zijde.

سنگل *sangkal* ontkennen, loochenen, verzaken, geuite gezegden herroepen, weder intrekken of verdraaijen. *Djangan ber-sangkal ladi* loochen het niet meer.

سنگل *singkil* eene kleine holte (gelijk in de tanden).

سنگلاف *sangkilpa* een bloemdragende heester; gardenia flore simple.

سنگن *sangkun* bekwaam, magtig, sterk.

سنگو *singko* opschorten; omwinden.

سنگووغ *sangkoewang* of *boewah sangkoewang* de luchtpijp.

سنگوت *sangkoet* en *sangkot* hinderen, haperen, ontbreken, belemmeren, beletten, stoppen, vastraken, ergens aan haken of hangen blijven. *Talie sauh pón ter-sangkot di karang-karang* het anker-touw raakte vast tusfchen de klippen. *Barang ka-sangkoet-an* hinder, hindernis, belemmering. *Menjangkoet-kan* hinderen, belemmeren, dwarsboomen, tegenwerken.

سنگيت *singkejta* een regtsgeding, pleitgeding, regtszaak.

سنگيت *sanggat* op een rif, of fchoor zitten, aan den grond zitten, met den voor- of achterfteven vastraken.

سنگيره *sanggrah* aderlaten,

سنگل *sanggul* of *sanggoel* oprollen, oprullen; vouw van opgestoken of opgerold haar. *Sanggul ramboet* het haar oprollen. *Maka tangan Ratna Sendara pón ajatoh ka-sanggul toewan Naboet, maka*

سقاو *sa-páro* een gedeelte, deel; half, gedeeltelijk. *Toewan ndu sa-páro sája* mijn heer wil maar de helft hebben.

سقاغ *sa-pásang* een paar, een koppel, een stel, een span. *Sa-pásang koeda* een span paarden. *Sa-pásang sapátoe* een paar schoenen. *Bandoekh sa-pásang* een koppel pistolen. *Pakej-an koeda sa-pásang* een stel tuigen.

سقام *sa-oepáma* gelijk, gelijkende.

سقايا *sopája* op dat, ten einde, dat. *Sopája ter-paliháro kdmie deri pada ndma jang kedji* ten einde ik van eenen slechten naam bevrijd moog blijven. ISM. JAT. blz. 12. reg. 12. v. o. *Agar sopája (sijn) opdat.*

سقت *sepit* een tang, nijptang.

سقتو *saptoe* zaterdag. (zie *sabtóe*).

سقدس *sepedas* geniber.

سقرت *seperti* gelijk aan, even als; betrekkelijk, met betrekking tot; zoo als, overeenkomstig met. *Seperti tietah toewan-koe hamba telah kardjâ-kan* overeenkomstig de bevelen mijns meesters heb ik gehandeld. *Bahoewa doeniejâ ieni seperti mimpié jang indah-indah* deze wereld is gelijk aan eenen wonderlijken droom. SULT. IER. blz. 2. *Maka soerat ietoe pón ái sanibot-nja dengan seperti-nja* de brief werd door hem in orde (met de gewoone plegtigheid) ontvangen.

سقرناقف *sa-per-tánakh* eene tijdmaat om eenen pot rijst te kookten. (zie *tánakh*).

سقرئيك *sa-per-tiega* een derde gedeelte. *Sa-per-ampát* een vierde. *Doewa-per-tiega* twee derden.

سقري *sa-prie* gelijk, eveneens, van den zelfden aard. (zie *prie*).

سقغ *seppang* Japanhout of braziliën hout. (zie *sápang*).

سقتنن *se-pantan* als, gelijkende, gelijk.

سقتنجع *se-panjang* gedurende, zoo lang als; langs, over. *Se-panjang oemor* gedurende het leven. *Ber-lájtir se-panjang pastisir* langs de kust varen. *Se-panjang djâlan ieja ber-májin sája* hij speelde den geheelen weg over, of gedurende de geheele reis.

سشنگل *se-peninggal* federt, sints, federt het vertrek van. (dit woord wordt afgeleid van *tinggal* verlaten). *Se-peninggal toewan-koe maka hamba ber-diejam sâdja di dâlam roemah* federt het vertrek van mijnen meester heb ik slechts te huis gezeten.

سشوانان *sapoe-tangan* neusdoek, zakdoek.

سشوس *se-poewas* ten volle, tot verzadens toe. *Mâkan sa-poewas-nja* de buik vol eten, zija genoeg en eten. (zie *poewas*).

سشوش *sa-poepoe* de betrekking van neven die denzelfden grootvader hebben. (zie *poepoe*).

سشوله *sa-poeloh* tien. *Ka-sa-poeloh* de tiende, het tiende. *Sa-per-poeloh* een tiende. (zie *poeloh*).

سشه *sepoeh* het metaal harden of temperen. Door middel van zwavel eenen helderen kleur aan het goud geven. *Sepoh-an* een smids koelbak.

سشه *sepah* of *sippah* een betelpruimpje een kaauwtje (*sierih*). *Maka tietah baginda âda-pôn soewarâ-moe sedu-kâla lajin, maka sakârang poela lajin koe dengar; maka sahut poetrie ietoe s-râja ter-fittinjom; songgoh seperti tietah jung mahâ moelieja ietoe, tetâpi se-lâma toewan-koe ber-oleh permâta niela gindie ietoe, maka tie-jadd-lah pâtek triema tejâpan sepah toewan-koe sebab inie-lah, maka soewarâ pâtek lajin poela, kârana orang jung mâkan sepah lki-lki ietoe ber-oebah soewarâ-nja; se-telah baginda menengar kâta toewan poetrie ietoe, maka baginda pôn diejam ter-iengas akan jang di mimpio-nja tatkala tiedor ietoe, maka tietah baginda: mintâ-lah koe sierih sa-kâpor, sopâja koe brie sepah; maka laloe di ambil oleh toewan poetrie ietoe sierih di kapor-je-nja maka di pienang-nja, di koelom-nja maka laloe di ondjokh-kan nja ka-pada baginda maka di ambil sierih ietoe serta ber-tietah meng-âpa maka pienang teni bafuk; maka kâta poetrie ietoe bahâroe di koepas, maka pâtek basak dengan âjer mâwur, maka di ijeoem oleh baginda songgoh bawoe-nja pienang ietoe seperti bawoe âjer mâwur, maka laloe di santap baginda, kârana âjer liejor poetrie Mahrana Langkâwie separtie bawoe âjer mâwur; se-teluh soedah di santap baginda, maka sepah-nja di ondjokh-kan oleh baginda ka-pada toewan poetrie ietoe de Vorst zeide uwe stem was voorheen anders en is thans weder anders zoo als ik hoor; de prinses antwoorde glimlagchende; het is inderdaad zoo als de hoog edele zegt; doch federt mijn meester het edel gesteente van Niela*

Gindi verkreeg, heb ik geenen voorraad van betelpruimpjes van denzelfen ontvangen; het is om deze reden dat mijne stem veranderd is, want iemand die betelpruimpjes van mannen eet, krijgt eene andere stem; toen de Vorst die gezegde van de prinses hoorde herinnerde hij zich den droom dien hij tijdens zijnen slaap gehad, had en zeide: ik verzoek een sricpruimpje ten einde ik een kaauwtje kan geven: nu nam de prinses betel, kakte die en kaauwde de pienang, voorts reikte zij (dit mengfel) aan den Vorst over, die het aannam en zeide, waarom is deze pienang vochtig; dezelve is pas geschild, antwoordde de prinses en door mij met rozewater genat; nu rook de Vorst dat die pienang inderdaad de geur van rozewater had, (en at dezelve) om dat het speekfel van de prinses Mahrana Langkawic gelijk aan rozewater was; toen de Vorst dat pruimpje gegeten had gaf hij het kaauwtje aan de prinses. ISM. JAT. blz. 57. reg. 10. v. b.

راج *sepah-r. Adja* een der namen van den paradijsvogel, die gewoonlijk *boerong joepan* genaamd wordt.

سقي *sepie* zacht (als de wind); stil, eenzaam. *Tampat jang sepie* eene eenzame plaats.

سقيت *sepit* een tang. (zie *sepit*).

سقتي *sakhtie*, HIND. magtig, bovennatuurlijke eigenschappen bezittende, almachtig, krachtvol.

سقدير *se-khadar* omtrent, bijna; naar gissing. *Se-khadar liema rieboe* omtrent vijf duizend.

سقسام *sakhsama*, AR. navorsching, nasporing. *Bahoewa hhdI orang ietoe handakh di pikhsd-kan dengan sakhsama-nja* de zaak van dien man moet strengelijk onderzocht worden.

سقلات *sakhelat*, PERZ. laken, wollen kleed, wollen stoffen.

سك *soeka* HIND. verheugd, blijde; vrolijk, genoeg, nemen, vermaak vinden, begeeren, ergens lust toe hebben; vermaak, lust, vreugde, blijdschap; trek, lust, begeerte, neiging. *Barang kamina soeka pergi toewan hamba* werwaarts mijn heer wenscht te gaan. SULT. IBR. 68. *Saja tiejada soeka akan pe-kardja-an icioeik* vind geen vermaak in dat werk, of, ik zie die manier van handelen niet gaarne. *Soeka, tiejada soeka, pergie-lah djoega* of gij er al of geenen zin in hebt zult gij toch gaan. *Soeka hati* vreugde des gemoeds. *Ber-soeka-soek-an* banketteren, vreugde smaken,

in weelde leven. *Soeka-tjita* verblijd, verheugd; vreugde, blijdschap. *Maka Mohhammad Thahier menAngis deri pada sebab sangat socka tjita akan ber-temoe dengan ieboe-nja* Mohhamad Thahier weende van overmatige blijdschap, bij het wederzien van zijne moeder. SULT. IBR. blz. 92. *Menjoekâ -kan* vervrolijken, verblijden, verheugen. *Ka-sockâ -an* blijdschap, vreugde.

سکarang *sekarang* nu, tegenwoordig, thans. *Akan sakdrang bapak-moe ietoe adâ-lah di Mekkah* thans is uw vader te Mekka. SULTH. IBR. blz. 48.

سکال *sa-kala* op eenen tijd, op eenen zekeren tijd.

سکالی *sakali* eens, eenmaal, eene enkele maal. Bovenmate, bij uitstek, bijzonder, uitstekend, voortreffelijk, geheel en al. *Pada tiejap tiejap tâhon sakali* eens in het jaar. *Bâgoes sakali* aller-schoonst uitstekend schoon. *Tiejâda sakali* volstrekt niet.

سکاون *sa-kâwan* gezamenlijk, te gader, gezelschap, bij troepen, bij zwermen. *Sa-kâwan boerong* een vlugt of zwerm vogels. *Berkâwal dengun tiega orang [sa-kâwan-nja]* de wacht houden met troepjes van drie man.

سکات *sakat* en *sakat* een boom, sluitboom: boom in eene rivier, hinderpaal, beletfel. *Menjekat* afluiten, opstoppen.

سکتيک *se-kotieka* gedurende, terwijl, voor eenen korten tijd. *Bârang se-kotieka* een oogenblik, (zie *kotieka*).

سکجف *sa-kedjap* een oogwenk, een oogenblik. (zie *kedjap*).

سکچت *soeka-tjita*, HIND. vreugde, blijdschap, verheugd, verblijd. (zie *soeka* en *tjita*).

سکس *siksa*, HIND. straf. (zie *siksa*).

سکس *saksi*, HIND. getuigen. (zie *saksi*).

سکلین *sakalie-an* of *sekaliën* al, alle, allemaal, *Toewan seroe sekaliën-an adlaw* de heer van alle heerscharen. *Segala* gaat foms vooraf en wordt door *sekaliën* gevolgd om zoo het schijnt, meer kracht of fierlijkheid bij te zetten, als: *Hej segala toewan-toewan sekalie-an* ô alle gij heeren te gader. ISM. JAT. blz. 9. reg. 5. v. o. *Segala orang kâja dan rajat sekalie-an* alle voorname personen benevens alle hovelingen. SULTH. IBR. blz. 3.

سکلیهن *se-ka-lichat-an* gezigt, uitzigt,

سكم *sekam* kaf, stof van het koorn.

سكوه *sakoe* afscheiden; afzonderlijk. *Djdlan-djdtan jang sakoe-sakoe* afzonderlijke wegen.

سكواس *se-koewasa* magtig. *Dengan se-koewasa hamba jang dlàief* met mijne geringe krachten, of naar mijn gering vermogen. (zie *koewasa*).

سكوتف *se-koetokh* vervloekt, verdoemd.

سكوتوه *sa-koetoe* en *sa-koeto* een deelhebber, makker; deelgenoot in den handel, een borg.

سكوتيه *sekoetie* een zekere vogel.

سكورغ *se-kórang-kórang* ten minsten, op het minst, het minste; gebrek, bij gebrek.

سكوة *se-koewat* krachtig, met kracht, dapperlijk, strengelijk. *Dengan se-koewat jang ada* met alle aanwezige magt of middelen. (zie *khoewat* en *koewat*).

سكويج *se-koenjong* onverwacht, op eene onverwachte wijze, toevallig. (zie *koenjong*).

سكهندق *se-ka-handukh* wil, behagen, welgevallen. Overeenkomstig den wil. *Dengan se-ka-handukh-nja* met welgevallen, met medewerking.

سكيرد *se-kiera-kiera* omtrent, nabij, dicht bij, naar gissing. *Se-kiera-kiera liema ratus* naar gissing vijf honderd.

سكijen *se-kiejen* zoo veel, zoo menig. *Se-kiejen lama* zoo laag als. *Se-kiejen ieja pinta se-kiejen hamba brie-kan* zoo veel als hij vroeg, heb ik hem gegeven.

سكijen *sekien*, AR. een klein mesje. *Sa-bielah sekien* een mes of mesje. SULT. IBR. blz. 6.

سكيا *sagd* eene soort van rottingriet.

سكپر *segra* en *segrah*, HIND. spoedig, vaardig, onmiddeltijk, vlug, oogenblikkelijk, dadelijk. *Maka Isma Mantrie pón memanggil hhakim Il-àdrifien, maka hhakim Il-àdrifien, pón sigrah datang* Isma Mantrie riep den geleerden Arifien en hij kwam dadelijk. ISM. JAT. blz. 143. reg. 12. v. o. *Maka sigra di ambil takloe di blah-nja* schielijk nam hij den zelve op en brak dien door midden, SULT. IBR. blz. 9. *Menjegrâh-kan* bespoedigen, haasten.

سېگر *segar* frisch, versch (als planten). *Sājor jang segar* versche groente.

سېکل *segala*, HIND. alle, elk, een iegelijk. *Segala negrie jang tålokh ka-pada baginda* alle rijken, die Zijne Majeste't onderworpen waren. ISM. JAT. blz. 136. reg. 11. v. o. *Segala poedji bagi Allah toehan jang mahå soetji* alle eere zij God, den zeer heiligen heere. ISM. JAT. blz. 1. reg. 2. v. b.

سېگان *segan* stof, onachtzaam, onwillig, lui.

سېگنق *se-ganap* het geheel, gansch, ieder, elk, volkomen, geheel-lijk. *Pada se-ganap tempat* overal, in elke plaats, in ieder oord.

سېلاتن *seldtan* zuiden. *Ka-selåtan* naar het zuiden, zuidwaarts. *Angin selitan* zuidewind. *Selitan menunggåra* zuidzuidoost. *Selåtan dāja* zuidzuidwest.

سېلاد *salada*, PORT. (*salada*), salade.

سېلادڭ *seldång* een beest behorende tot het rundvee.

سېلانگور *silangoer* naam eener plaats op het maleische schiereiland, gewoonlijk *salangore* genaamd.

سېلپا *selipa* of *seleppa* klein doosje voor tabak, betel, enz. zakdoosje.

سېلپوت *seliput* vlies.

سېلپان *selipan*, *delåpan* of *doelåpan* acht.

سېلاک *sa-lakoe* of *se-lakoe* gelijk, gelijkende. *Se-lakoe ietoe* zoo als dat, op die manier.

سېلاگي *se-lågi* zoo lang als. *Maka add-lah pada tiejap-tiejap tåhon wazier Il-ådlam menjoeroh doelåpan ejkor onta me-moewat harta dan måkan-makån-an ka-pada Mohhammad Thåhir se-lågi dda oemor-nja* zoo lang Mohhammad Thahier leefde, zond de vizier Alam hem alle jaren acht kameelen met schatten en spijzen beladen. SULTH. IBR. blz. 96. (zie *lågi*).

سېلال *se-låloe* voorbij, verder dan. (zie *låloe*).

سېلام *se-låma* gedurende, zoo lang als. *Se-låma ieja hiedop* zoo lang hij leeft. *Se-låma lamå-nja* voor altoos.

سېلام *salim*, AR. heilgroet, zegen, vrede. *Låloe ieja mem-brie salim maka di sahoet-ie-nja oleh Sjarief Hhasan* zij groetten hem en Sjarief Hasan beantwoordde hunnen groet. SULTH. IBR.

blz. 14. *Dar il salâm* verblijf van vrede, gelukkig oord. *Assalâm aleikom* vrede zij u. *Aleikom assalâm* u zij vrede. *Aliehi assalâm* vrede zij hem.

سلامت *salâmat*, AR. voorspoed, vrede, heil, welvaart; gezondheid; voorspoedig, gezond. *Salâmat tinggal* vaarwel. *Salimat djdlan* ga in voorspoed, goede reis. *Maka kieta sampej dengan salâmat di kôta* ik kwam in welstand in de vesting.

سلايين *se-lâjin* behoudens, behalve. (zie *lâjin*).

سلات *salat* of *sellat* kanaal, engte, straat. *Menjelat* door een kanaal varen; iets van elkander scheiden, kammen.

سار *salar* met een heet ijzer schroeijen. Met een ijzer branden.

سالاسل *salasal*, AR. pislvloed.

سلسله *selsehah*, AR. keten, rij; reeks, samenhang. Opvolging, geslachtsrekening, stamlijst.

سلسي *selese* of *seses* ontwarren, ontwikkelen, eene zaak in orde brengen, eindigen, afdoen, een verschil vereffenen. *Belom seleses bitjdra kieta* mijne zaak is nog niet afgedaan. *Maka katu toewan poetrie Djôhor Maniekam bôjik-luh kakinda tiedor di siesie hamba sopaja hamba menjesei-kan rambot kakinda* de prinses Djôhor Maniekam zeide: wel aan mijn broeder slaap naast mij opdat ik uwe haren ontwarre. DJ. M.

سلسيم *salasiema* en *salisuma* verstopping, hardlijvigheid, koude pisl.

سلطان *sulthân* (TURKISCH). Een sulthan, Koning.

سلغ *selang* afwisfelend, gemengd, gefchakeerd. Tusschenruimte. *Menjellang-njellang* van een scheiden, van elkander doen.

سلغ *selang* terwijl; gedurende, naardemaal, naardien, dewijl, aangezien, alzoo, vermits, bijaldien.

سلس *sa-lakhsa* tien duizend.

سلنگر *salangkar* klappen, babbelen, verklikken. *Penjelangkar* een babbelaar. *Penjelangkar-an* verklikking.

سلنگي *salangga* en *salangka* steutelbeen.

سلم *sellam* duiken, plompen, in het water dompelen, doopen. *Doop. Maka gindie, zamroed pôn di sellam-kan-nja, se-selah ieja ber-dlek djer maka ieja-pôn ber-môhon poelang kombâli den smaragden*

waterkruiik dompelde hij in het water, en toen dezelve gevuld was, verzocht hij verlof om terug te keeren. Dj. M.

سليمباد *salimbada* een gekorven diertje.

سليمبت *selimbot* deken, laken, spreij. (zie *seliemot*).

سليمقغ *salempang* een knapzak, brievenzak, valies.

سليمقوري *salampoerie* eene soort van katoenen stof.

سليمندغ *selindang* een sluizer, mantel, sjerp; een lange smalle doek die over den schouder, en ook wel om den buik gedragen wordt.

سليمندغ *selindong* eene schuilplaats, wijkplaats. *Ber-selindong* schuilen, toevlugt nemen. *Menjelindong-kan* eene schuilplaats verleen, verbergen. (zie *lindong*).

سليموغب *sa-loebang* een kleed of mantel die over het geheele ligchaam geslagen wordt. *Ber-sa-loebang* onder een kleed of mantel zitten.

سليمون *seloeran* goot, pijp, kanaal, waterleiding. *-Maka deri pada kólam ietoe di per-boewat-nja seloeran djer laloe ka-tepie songej besar* in dien vijver had men eene waterleiding gemaakt, die naar den oever van eene groote rivier liep. SULTH. IBR. blz. 11.

سليمورو *seloeroe* klucht, grap, kuur, gril, boert. *Ber-seloeroe* boerten. *Seloeroe-kan* begekken, bespotten. *Penjelocroe-an* begekking.

سليموره *se-loeroeh* geheel, gansch, over het geheel. *Di Atas se-loeroeh moeka boemi* over de gansche oppervlakte des aardbodems. *Se-loeraeh toeboh* het geheele ligchaam.

سليموئكر *saldngkar* schelden, belasteren.

سليموك *saloka* een gedicht, vers, rijm. *Ber-saloka* een gedicht opzeggen.

سليموكغ *saloekong* een langwerpig schild.

سليموكم *saloekam* (*slokkan*) kanaal, riviertje of afwatering.

سليمولق *saloelop* duiken in het water, (dit woord heb ik in goede geschriften niet gevonden, *sellam* wordt integendeel veel aange-troffen).

سليمويغن *selowejngan*, JAV. onder weg ergens aangaan of vertoeven.

سليميسه *seliesih* vooruitsteken, niet even lang zijn. Niet overeen-komen, verschillen in gevoelens.

سليميقي *salejpie* gesp.

سليبي *saliegi* een houten rijk.

سليمان *solejman*, AR. Salomon (de zoon van David).

سليمت *seliemot* mantel, deken, luchtig gewaad, dat men om het lijf slaat. *Seliemot ber-ldjis-ldjis* een gevoerde mantel. 1 s k.

Ber-seliemot een mantel dragen, onder eenen deken liggen.

سليمه *salejmah* eene koude, verkoudheid; snor

سمات *se-mâta* onvermengd, zuiver, bloot. *Se-mdta-mdta* geheel, volkomen. *Ajer se-mdta-mdta* zuiver water.

سماج *semâja* slechts, alleen, alleenlijk; zeker, gewis, immers, echter.

سمائت *semângat* schrik, beroering, alarm.

سمالم *sa-mâlam* in den voorleden nacht, van nacht. *Sa-mâlam koe dengur soewâra* in den verlopen nacht hoorde ik eene stem.

سمان *se-mâna-mâna* ergens, hoedanig, (zie *mâna*).

سماوي *semâwie* hemelsch.

سمايم *semâjam* en *semâjim* gehoorzaal, openbaar vertreck, speelhuis.

In het openbaar verschijnen, gehoor geven, in staatsie of luister zitten. ISM. JAT. blz. 7. *Maka pada kotieka ictoe râdja pên sedang semâjam* op dat tijdstip zat de vorst in luister. ISM. JAT. blz. 5. reg. 11. v. b.

سميت *sambat* vastmaken, vasthechten, grendelen, toefluiten, bij eenvoegen, vereenigen, verbinden. *Per-sambât-an* aaneenbinding, aaneenvoeging.

سمبت *sambot* en *samboet* ontvangen, onthalen, aannemen, inhalen, inleiden, iemand binnen brengen, te gemoet gaan. *Sambot soerat* een' brief aannemen, ontvangen. *Maka di soeroh bagindu mem-jamboet toewan poetrie mâfokh* Zijne Majesteit gaf bevel om de prinses te ontvangen en binnen te geleiden. *Penjambôt-an* aanneming. *Penjambot* ontvanger, inhaler, afhaler. *Ka-sambôt-an* aannemelijk.

سمبر *sambar* grijpen (in de vlugt), vatten gelijk een roofvogel in de vlugt iets vat, klaauwen, met de klaauwen vatten.

سمبر *sambir* afwijken gelijk een kompas doet. *Oetâra sambir djârom pendekh* eene strek van het noorden afwijken. *Oetâra sambir djârom pandjang* twee streken van het noorden afwijken.

سمبر *sambor* of *samboer* gudsen, ruifchen, spuiten, spatten, rond-

verfpreiden. *Sambôr-an* guding. *Maka di sangkap baginda tieref per-mandie-an ietoe maka ber-sambôr-an-lah bâwoe ajer mawur ietoe* de Vorst schoof de gordijnen van de badplaats op zijde en de geur van het rozenwater verfpreidde zich. ISM. JAT. blz. 32. reg. 9. v. b.

سمبراني *sambaranie* of *sumbranie* eene bijzondere goede hoedanigheid van paarden. *Koeda sambaranie* een paard dat zeer snel gaat. *Hocloebalang mengandard-ie koeda sambaranie seperti Râdja Wallie handakh menerkam lakoe-nja* de legerhoofden blikfemsnelle paarden berijdende, zagen er uit als een adelaar die verflinden wil. ISM. JAT. blz. 205. reg. 2. v. b.

سمبغ *sambang* eene nachtronde, nachtwacht.

سمبغ *sambong* lasfchen, aanlasfchen, splisfen.

سمبغ *sumbing, sombing* en *soembieng* eene fchaard in mesfen, zwaarden enz. fchaardig.

سمبل *sambal* eene toefpijs, die veelal bij rijst gègeten wordt, beftaande gewoonlijk uit groenten; kruiderijen, gedroogde visch enz.

سمبل *sambil* terwijl, toen, op het zelfde oogenblik; en. *Doedockh sambil menAngis* zitten en weenen.

سمبلة *sembileh* en *sombileh* een dier slagten, dooden met godsdienstige plegtigheden; offeren. *Tampat sembileh-an* offerplaats, slagtplaats. *Sembileh-an* offerande. *Binatang sembileh-an* offerdier.

سمبو *somboe* pit van eene lamp of kaars; lont.

سمبوة *samboet* aannemen, ontvangen (zie *sambot*).

سمبوغ *sambóng* en *sambong* lasfchen, splisfen, vereenigen.

سمبوني *semboenie* en *sumboenjje* verbergen, verheelen, verfchuilen; heimelijk, verborgen. *Mengaloewar-kun bârang jang ter-semboenie* het verborgene te voorschijn brengen.

سمبوين *samboejan* teeken, fein, alarm, parool, wachtwoord.

سمبة *sambah* eerbiedig fpreken (tegen meerderen), zeggen, fpreken terwijl men zich buigt. Begroeten, aanspreken, groeten. Aanbidden, aanroepen; groet, gebiedenis. *Maka Firdina Mantrie pôn seiJoed serdja ber-datang sambah: iejà toewân koe sjah adlam p.tek ieni Isma Jaticem namâ-nja, serdja hkhikajat di persambah kan-nja* de eerste rijksbestuurder boog zich, naderde en zeide eerbiediglijk:

„ó mijn meester Vorst der wereld, deze slaaf heet Isma Jatiem;“
te gelijker tijd bood hij de geschiedenis aan. ISM. JAT. blz. 5.
reg. 9. v. o. *Kierim sumbah* doen groeten, groeten zenden.

سومبوه *sombok* gezond, wel, genezen; herstellen, opkomen, genezen,
gezonderd worden, bijkomen. *Menjombok-kan* gezond maken, doen
genezen. *Penjombok-an* gezondmaking. *Ka-sombok-an* die geneest,
of aan het genezen is; gezondheid, genezing.

سومبوهج *sumbahjang*, MAL. en JAV. bidden, aanbidden, aanroepen,
godsdiensd verrigten. Bede, gebed, aanbidding. *Maka soewatoe
h.rie Sulthan Ibrahîem soedah sumbahjang tsubbh* op eenen dag
nu dat Sulthan Ibrahîem zijn morgengebed verrigt had. SULTH.
IBR. 2. zie ook blz. 7. en de aanmerkingen daarover. *Menjumbah-
jang-kan majit* godsdienstige plegtigheden voor een lijk verrig-
ten. SULT. IBR. blz. 17 *Ajer sumbahjang* water dat men bij gods-
dienstige plegtigheden gebruikt, wijwater.

سومبيغ *sumbieng* een schaard. (zie *sumbing*),

سومبيلك *sembielikh* aanbeijen.

سومبيلان *sembielan* negen. *Sembielan ratus* negen honderd. *Ka-sembie-
lan* de negende, ten negende.

سومبيلو *sembieloe* een scherpe splinter van bamboes: de scherpe kant
van een gespleten riet.

سومت *semot* of *semoet* eene mier.

سومترا *sumatrá* en *samantrá* het eiland Sumatrâ, ook wel Indalus
en Pertja genoemd.

سومودرا *samoedra*, HIND. de Oceaen.

سومور *samar* vermommen. (zie *sâmar*).

سومورجق *samarbakh* welriekende; eenen geur verspreiden. *Maka
baginda pbn ter-kedjut serâja bangon memandang ka-kierie dan ka-
kdnan s'orang pbn tiejâda bâjikh pâras-nja demikièn ietoe, maka
samarbakh bâwoe toewan poetric ietoe Ala lagi di tjicoem oleh ba-
ginda* de Vorst verschrikte, stond op, zag links en rechts rond; doch
niemand was zoo schoon van gelaat, wijders werd den welriekenden
geur der prinses ook door den Vorst geroken. ISM. JAT. blz. 33.
reg. 7. v. b.

سومسام *samia-sâma* te zamen, te gader, bijeen. (zie *sâma*).

سومستيا *samista*, HIND. het geheel. *Dan amar lebeh ka-besdr-an-nja dan ka-moelijà-an-nja pada samista sekalièn* en het allermeeft blinkt zijne grootheid en luister in het heelal. ISM. JAT. blz. L. reg. 3. v. b.

سومفوم *somfom* merg.

سمغ *semang* de naam van een menschenras bewonende het binnenste gedeelte der bergachtige en woudachtige streken van het Maleische Schiereiland, hebbende eene donkere kleur, gekruld haar en veel overeenkomst met de Afrikaansche negers. MARSDEN.

سمنگ *samangka* de watermeloen. De naam eener plaats in de Straat Sunda.

سمقان *sampna* eene bijzondere hoedanigheid in het lemmer van een kris, eene denkbeeldige deugdzaamheid van wapenen.

سمقت *sampat* of *sempat* in staat zijn, bestand zijn, kunnen, in de mogelijkheid zijn, geen belet hebben, gelegenheid hebben. *Tiejàda sampat* geenen tijd hebben, belet hebben, niet in staat zijn. *Maka fikir baginda songgoh-lah-iejà, sehab tiejàda ber-mohon kàranà sangat iejà meng-autokh dun sepah-koe làgi tiejàda sampat di màkan-nja* de Vorst dacht: zij is het zeker, uitkoofde zij geen afscheid heeft genomen, daar zij zoo vakcrig was; zelf heeft zij geenen tijd gehad om mijn betelpruimpje te kaauwen. ISM. JAT. blz. 59. reg. 10. v. b. *Kieta tiejàda dâpat sampat pergi di goenong* ik heb geene gelegenheid gevonden om mij naar het gebergte te begeven. *Tjârie sampat* gelegenheid zoeken.

سمقت *sumpit* en *sempit* naauw, eng, smal. *Djâlan-jang soekar setoe pèn men-djâdi-mejdân dan be-brâpa soengej jang sumpit men-djâdi loeras* de ongebaande wegen veranderden in pleinen en verscheidene naauwe rivieren werden verbreed. ISM. JAT. blz. 98. reg. 11. v. b. *Sumpit-kan* verengen, verfmallen, enger maken.

سمقت *sompit* eene spuit. *Sompit-kan* spuiten. *Somplet-an* eene blaaspip, lange en naauwe pijp waardoor men pijltjes of erwten blaast om menschen of dieren te wonden of te dooden; de pijltjes welke de inlanders van sommige eilanden door zoodanige pijpen blazen zijn veelal vergiftigd en veroorzaken gevaarlijke wonden. *Menjompit* door middel van zoodanige pijp schieten. *Radien pèn sigra meng-ambil sorpiet-an, menjompit boerong jang ka-libâh-an*

Radin greep terstond zijne pijlspat om de vogels, die in het gezigt waren, te schieten. R. M.

سمفر *sampar* pest, pestziekte, aanstekende ziekte, plaag. Aanstekend, besmettelijk. *Sampar-an* besmetting. *Menjampar-kan* verpesten.

سمفر *sampir* iets ophangen. *Sampir-an* een kapstok, kleederrak, of iets daar men kleederen aan ophangt.

سمقرن *semporna* volkomen, volmaakt, volledig, geheel in orde, zonder eenig gebrek. Volkomenheid, volmaaktheid. *Djikaloe tiejada tjinjijin icni, tiejada-lah semporna ka-radja-an di dđlam negrie Eirakh ieni* zonder dezen ring is de regering in het landschap Eirakh niet volmaakt. SULTH. IBR. blz. 67. *Se-telah semporna-lah angkau ber-boewat ka-bakhtie-an akan dđkoe* gij hebt mij volmaakt goed gediend. ISM. JAT. blz. 97. reg. 9. v. b. *Dengau semporna-nja* volmaaktelijk, met alle juistheid, in volkomenheid. *Menjemporna-kan* volmaken, voltoojen, volbrengen.

سمغ *sampang* vernis. *Menjampang-kan* vernissen.

سمغ *simpang* op zijde gaan, afwijken, schuins afwijken. *Simpang-an* bijweg, binnenweg, zijpad. ISM. JAT. blz. 85. reg. 3. v. b. Een arm van eene rivier. *Ka-simpang-an* afwijking; hetgeen vermeden moet worden. *Karang-karang itoe ka-simpang-an prahoe* klippen moet men met een vaartuig vermijden.

سمفق *sampakh* piekstok.

سمفق *simpakh* achteruitslaan, achteruitschoppen. (zie *siepakh*).

سمل *sampal* toegestopt, verstopt. Opstoppen, verstoppen, toestoppen. Eene stop, prop Een wickje. *Sampal-kan lóbang prahoe* een gat in eene praauw stoppen.

سمل *simpol* een knoop.

سملاه *simplah* de kern of het eetbare gedeelte van de kokosnoot.

سمن *sampan* eene kleine boot, sloep, bark. *Sa-ber-moela handakh hamba sekaliën toeron dengan sampan meng-ambil djer ka-pocloe Langkâwie iete* voorts wilden wij alle met de sloep vertrekken, om water van het ciland Langkâwie te halen. ISM. JAT. blz. 17. reg. 3. v. b.

سَمَان *simpan* bewaren; opbergen, bergen; achterhouden, bespa-
ren. Bekorten, beknopt maken. *Se-telah di toetop-nja, maka
di simpan-nja* als hij het opgevouwen had, borg hij het op.
ISM. JAT. blz. 8. reg. 10. v. o. *Simpan-lah ieni bdjik-bâjik*
bewaar dit zorgvuldig. *Menjimpan per-katâ-an* een verhaal of
eene rede bekorten. *Tampat per-simpan-an* bergplaats.

سَمَانَا *sampanâ* zegen, zegening. *Meng-oetjap sampanâ* zegen
spreken, zegenen.

سَمْبُول *simpoel* en *siempol* een knoop. Knoopen, toeknopen. *Sim-
poel-kan* eenen knoop leggen.

سَمْبَاه en *sampah* vuiligheid, ruigte, zeefschuim, stof, stroo,
afval, spaanders.

سَمْبَاه *sompah* een eed, eedzweering; vloek. *Meng-oebah-kan
sompah* eedbreken. *Ber-sompah* zweren, eene eed doen. *Sompah-ie*
bezwren. *Kena sompah* bezworen, door eenen eed verbonden;
vervloekt.

سَمْبَيْ *sampej* en *sampej* tot, bij, aan; aankomen, bijkomen, ko-
men, belanden, aanlanden, genaken; bedragen, belooopen; ge-
noeg, voldoende, genoegzaam; voldaan, bevredigd. *Maka sam-
pej-lah Sulthân Ibrâhiem ka Mekkah* de Sulthân Ibrahiem kwam
te Mekka aan. SULTH. IBR. blz. 44. *Prâhoe kejtjie sâtoe hoewah soedah
sampej deri Batawieah* er is reeds een brik aangekomen van Bata-
via. *Sampej sakarang* tot heden, tot nu toe. *Ietoe djoega sampej* dat is
voldoende, dat is genoeg. *Menjampej-kan hâdjat atas sekaliën
jung ter-mathloem* het benoodigde doen toekomen aan alle onder-
drukten. *Bârang di sumpej-kan Allah subhânâ wa tadda apâ-
lah kirâ-nja ka-bâwah hâdlirat toewan-koe* God de Verhevenste
en de Allerhoogste doe het geworden voor het aanschijn van mij-
nen meester. *Djikkloe sampej ka-padâ-nja tjelâka ietoe* indien
hem dat ongeluk overkwam. *Menjampej-kan per-âjandjie-an*
een verbond of belofte nakomen. *Ka-sampej-an* genaakbaar;
aannadering, aankomst. *Penjampej-an* toevoer, aanbrenging.

سَمْبَيْ *simpej* of *soempej* een hoepel. Een ring of hoepel van bam-
boes of rotting. *Simpej-kan* met hoepels beleggen.

سَمْبَيْتِن *sompit-an* blaaspijp om te schieten. (zie *sompit*).

سَمَك *samak* kreupelhout, kreupelbosch; begroeid met struiken en dorren, wildeknis.

سَمَانَا *se-mena-mena* zonder reden, oorzaak; voor niet.

سَمَنْتَارَا *semantara*, HIND. gedurende, terwijl, in den tusschentijd, ondertusfchen. *Maka di pakej-nja molslej semantara me-nanti sa-hingga badjoe nja dan safoewur nja kring* hij bediende zich, gedurende den tyd dat hij wachtte tot dat zijn opperkleed en broek droog waren van een molslej (sluizer of bidkleed). SULTH. IBA. blz. 8.

سَمَانْتَرَا *samantra* Sumatra. (zie *samatra*).

سَمَانْدَجِرَا *semaudejra* boegspriet.

سَمُو *semoe* bedrog, bedriegerij, samflag, list, kulperij, vertaad. *Semoe-kam* verraden, bedriegen, om den ruïn leiden.

سَمُوَا *samowa*, HIND. alle. *Samod-nja* alles, te zamen, te gader. Al, alles, geheel, gansch. *Maka segala marieka itoe pon samoa-nja kaséh sajang ka-pada Isma Jatiem* zij alle bedoomden te zamen hunne toegenegenheid aan Isma Jatiem. ISM. PAR. blz. 6. reg. 9. v. o. *Kieta foedah brie samoa-nja* ik heb alles gegeven.

سَانَا *sa-ndana*, HIND. naamgenoot. (zie *ndana*).

سَانَات *sunnat*, AR. verdienstelijke werken die niet niet gevorderd worden.

سَانَاجِي *santadji* halster; een riem; een kant.

سَانَرِي *santerie* een geestelijke, een priester, iemand die zich in de godgeleerdheid oefent, een onderwijzer in den godsdienst.

سَانِيَا *santing* bloemen die men in het haar draagt. (zie *santiang*).

سَانَاپ *santap* nuttigen, spijzen, eten, eenige ververschingen gebruiken; drinken. Dit woord wordt veelal gebruikt als men van Vorsten of grooten spreekt, en kan onder de hoftaal gerangschikt worden. *Maka Wazier II-odlam meng-adap Mohhamiad Thahir santap* de Vizier Alam was in tegenwoordigheid van Mohhamad Thahir die spijsde. *Per-santap-an* spijzen, eetwaren, gerechten. *Maka per-santap-an pon di angkat orang-luh*, maka baginda pon santap-lah ber-tiega laki-istrie de spijzen werden door de bediende opgebracht en Zijne Majesteit at met zijn drieën (namelijk hij en

stijne twee vrouwen). ISM. JAT. blz. 79. reg. 4. v. o. *Santap* beteekent ook schuiven, strijken in het schaak- of damspel, werpen met dobbelsteenen. *Maka kâta permei-soerej Indra padu* poëtie. *Niela Kendie: adienda mâkan-lah dholo, maka sumbah* poëtie *Ratna. Kendie: toewan-koe santap-lah dholo* de Vorstin Indra zeide tegen de prinses Niela Kendie, strijk eerst mijne vriendin, doch de prinses antwoordde beleefdelyk: mijne meesterses schuive eerst. ISM. JAT. blz. 75. reg. 9. v. b.

سنتك *sinutakh* rukken, afrukken, aftrekken, ontrukken.

سنتك *sontokh* geheel, gansch, volkomen. *Sontokh sa-idhon* een geheel jaar.

سنتن *santan* kokosmelk, geraspte kokos, amandelmelk.

سنتن *santan* beleefd, welgemanierd.

سنتوس *sentausa* rust, gerustheid, veiligheid, vrede; rustig, vredig, veilig. *Maka negrie-nja pôn ter-laloe ramej dan santausu segala iesie negrie deri pada sangat dâdil baginda ietoe* zijn land was zeer volkrijk en al de inwoners van het zelve leefden door zijne bijzondere rechtvaardigheid zeer gerust. SULT. IBR. blz. 2. *Ber-sentausa* rust hebben, in rust zija. *Ka-sentausa-an* rust veiligheid. *Menetap-kan ka-sentausa-an* negrie de rust of veiligheid van een land handhaven. *Hamba ber-djalat deri negrie. Roemi, maka hamba laloe-ie be-brâpa negrie, hingga ka-negrie ieni, sekaliu manoesjia dengan soeka-tjita meng-iekot hamba, ada marieka ietoe ber-bleh ka-sentausa-an dan di tinggal-kan-nja marieka-ietoe menjumbah ber-hala dan menjumbah bintang, maka di sumbah marieka ietoe Allah toehan jang mahâ besar jang tiejala sekoetoe bagie-nja* ik reisde van syrië en doortrok vele landen; tot aan dit rijk toe hebben mij alle menschen met vreugde gevolgd, zij hebben rust verworven, den afgodsdienst en de aanbidding der sterren verlaten, en God den Heere, die de Allerhoogste is en geen evenbeeld heeft, aanbeden. Isk.

سنتو *sontoh* en *sontokh* stooten, stuiten, tegenstooten, aanraken, aanbonzen, tegen iets aanloopen, struikelen. *Ka-sontoh-an* aanstoot.

سنتياس *santiejâsa* aanhoudend voortdurend, gedurig. *Maka Sulthan Ibrahim pôn santiejâsa djoega memandang ka-pada djer ietoe*

lâloe Sulthan Ibrahiem bleef bij voortdoring op het wegstroomend water staren. **SULTH. IBR.** blz. 8.

سنتینگ *sontleng* en *sonting* bloemen welke in het haar gedragen of achter de ooren gestoken worden, *Maka tangan tuewan; Neboet pôn djatoh pada telieng Ratna Sendara maka sonting-nja pôn djatoh dan poepoer pada pipie-nja pôn ter-sâpoe* de hand van de juffer Neboet viel op het oor van Ratna Sandara waardoor de bloemen uitvielen, en het blanketsel harer wangen afgeveegd werd. **ISM. JAT.** blz. 29 reg. 3. v. o.

سنجا *sindja* en *sindja-kala* schemeravond.

سندجات *sindjata* een wapen, een geweer, krijgsgeweer, wapenq in het algemeen. *Maka roepu segala sindjata seperti hoedjan jang lebat* al de wapenen (lansen) vertoonden zich als een dichte regen. **S. S.** *Se-telah marieka ietoe sekaliën me-lichat tjintjin deri pada radja ietoe, maka ieja pôn masing-masing ka-loewar-lah dengan tiejadu ber-sindjata* toen zij alle den ring van den koning zagen kwamen zij ongewapend te voorschijn. **ISM. JAT.** blz. 90, reg. 12. v. o. *Gedong (goedang) sindjata* een wapenhuis.

سنجس *se-nedjis* een vuilik.

سنجك *sindjoh* plukken, rukken.

سندا *sanda* scherts, boert. *Ber-sanda* boerten, schersten. *Sauda* komt voor als een voornaamwoord voor de eerste persoon. **MARSDEN.**

سنداو *sindwa* paddestoel; salpeter.

سندت *sindat* beperkt, naauw (in omtrek).

سندرو *sandar* (*sender*) leunen, aanleunen, op iets steunen. *Sandar-an* of *per-sandar-an* steun- of leunpunt. *Ber-hentie-lah baginda di loewar pagur, ber-hentie-kun lelah seraja ber-sandar* de vorst hield buiten de heining stil, ruste van zijne vermoeidheid uit en leunde. **S. B. S.**

سندس *sandus* een kleed van eene denkbeeldige fijnheid.

سندرق *sandang* en *sendang* een gordel, koppel om eea zwaard of

degen in te hangen. *Menjundang pedang ka-radja-an* het koninklijk zwaard aangorden. *Ampat rieboe hoeloebalang jang menjundang pedang jang ber-hoeloe-kan manikan hiedjan* vierduizend helden die slagzwaarden met groene robijnen gevesten aangorden. B. R.

سندق *sundokh* en *soedokh* (*sendokh* en *sindokh*) een lepel, schuimschaan. *Sundokh-kan* opscheppen.

سندل *sondal*, HIND. eene onvruchtbare vrouw. *Per-sondal-an* onvrucht.

سندیل *sindil* in paren, met tweecën.

سندو *sandoe* peinzend, droefgeestig, afgetrokken.

سندی *sindie*, HIND. gewricht, zamenvoegfel.

سندیر *sindier* scherts, boert, schimp, spot. *Menjindier* schertsen, boerten, schimpen, spotten, gekken. *Sindier-an* spottend, behekking, beschimping. Eene fabel: woorden waardoor men iemand van ter zijde wil te verstaan geven wat men bedoelt. Kortswijl.

سندیر *sindier* en *sindierie* zelf, eigen. *Kicja sindier* ik zelf. *Soedagar pon pergi sindier* de koopman ging zelf. S. B. S.

سینسچای *se-nistjaja* voorzeker, voorwaar. (zie *nistjaja*). *Tat-kala toewan-koe sjad allam ber-angkai se-astjaja linasa segala iefe dafon* op het tijdstip dat mijn meester de gebiedder der wereld vertrekt, worden alle dorpelingen voorzeker verontrust. Dj. M.

سینغ *senang* vergenoegd, rustig, te vrede, gemakkelijk; vermindering van drukke bezigheden, verademing. *Baharoe kicja senang sediekit* nu eerst bekom ik een weinig rust. *Ka-senang-an* rust, vrede, verademing.

سینتیاس *senantjasa* bij voortdoring. (zie *antjasa*).

سینوه *sanoenoh* kuisch, zedig; schaamachtig, betamelijk.

سینی *senie* dun, fijn, teeder. *Ajer senie urine*. *De-brapa poeloh rieboe hoeloebalang ber-koeda memakej zierha besie chorasani jang senie-senie chulkah-nja* vele duizende helden reden te paard en droegen kettingharnasfen van getemperd staal, waarvan de schalmen zeer fijn waren. B. R.

سینی *sunie*, *sunija* of *sonija* rust; rustig, bedaard. *Suntejd-kan* bedaren.

سینچ *sinnjap* woest, onbewoond.

سینچ *sinnjom* glimlagchen, lagchen. *Dđang ter-sinnjom serđja ber-kata* de dienstmaagd glimlachte en zeide. S. B. S.

سو *soewa* vinden, ontmoeten.

سوآب *soewab* en *soewab* een stuk, een beet, een hap, een brok. *Sa-soewab nāsi* een mondvol rijst, een weinig rijst, Levensonderhoud, de kost. *Soewap-ie* voeren, voeden. Omkooopen. *Menjoe-wap nāsi* een mondvol rijst nemen. *Mākan soewab* giften ontvangen, zich laten omkooopen.

سوآت *soewatoe* een, eene. *Maka dđang pada soewatoe malam* het gebeurde op eenen nacht. ISM. JAT. blz. 2. reg. 7. v. o.

سوآرا *soewdra*, HIND. de stem. *Ber-soewdra* woorden vormen, spreken. *Maka bedoewanda jang bājik soewāra-nja pōn ber-boenjie-lah* de lijfwachters die eene goede stem hadden zongen. ISM. JAT. blz. 77. reg 7. v. o.

سوآرڠ *soewdrang* een bijness. (zie *soewdlang*).

سوآرڠ *sa-wārang* een deelhebber, deelgenoot, makker.

سوآس *soewdsa* of *swdsa* goud en Japansch koper onder een gemengd, spinsbek.

سوآڠ *soewāng* of *sawang* beneveld, nevelig, een benevelde dampkring.

سوآڠڠ *soewānggie* of *swanggie* bovennatuurlijk, monsterachtig, romanesk. Wigchelarij.

سوآڠڠ *soewāpan* schaardig, vol schaarden. (zie *sombing*).

سوآل *soewdl* of *sawdl*, AR. eene vraag, een vraagstuk, ondervraging. *Maka be-brāpa poeloh soewāl dan djawāb jang mosjkal di tanja kan baginda* verscheiden moeilijke vragen en antwoorden werden door den Vorst onderzocht. ISM. JAT. blz. 172. reg. 3. v. o.

سوآلا *soewāla* zeezwaluw, tripan.

سوآلڠ *soewdlang* of *swdlang* een bijness.

سوآمڠ *soewāmie*, HIND. echtgenoot, gemaal; meester. *Aja-pōn perampoewan jang tiejāda māu bāngon ber-soegie dan ber-koemor dan mākan sierih, āpa-bielah soewāmie-nja handakh ber-goeroe, maka men-tjiem bāwoe moeloet-nja ietoe nistjaja hielang birāhie soewāmie-nja* de vrouw die niet op wil staan om den mond te

gorgelen hare tanden te reinigen en betel te nuttigen tijdens haar echtgenoot haar wil liefkozen, doet zijne liefde voorzeker verdwijnen, zoodra hij de gear van haren mond ruikt. ISM. JAT. blz. 163. reg. 8. v. b. *Djikaloe belom toewan-koe ber-soewamie tiejāda kāmie māu ber-lāki* indien mijne meesteres nog niet huwt, wil ik nog niet trouwen. ISM. JAT. blz. 171. reg. 6. v. o.

سوبغ *soebang* een oorsierfel. Knoppen welke in het oor gedragen worden.

سوترا *sōtrā*, HIND. zij, zijde, zijden stof.

سوحي *soedjie* borduren, fraai naaldenwerk maken, festoenen maken; handschriften versieren.

سوچ *soetji* en *tjoetji* zuiver, rein, onbevlekt, onbesmet, onschuldig, schoon; heilig. *Belom soetji deri pada dōsa* nog niet gereinigd van de zonde. *Kājin soetji* een zuiver gewaad, schoon linnen. *Focwāda jang soetji* een rein hart, zuiver gemoed. *Men-tjoetjie-kan dferi deri pada ka-tjēlā an* zich van eene blaam zuiveren. *Tjoetji* en *men-tjoetji* wordt veelal voor waschen gezegt, echter beteekent het meer in het algemeen: zuiveren, reinigen, schoonmaken, louteren, enz. dan wel juist bepaaldelijk waschen, waarvoor men beter *mem-bāroh-kan* bezige. *Ka-soetjie-an* zuivering, reiniging, reinheid. Zuiverheid. Om te reinigen; iets dat gereinigd kan worden. *Men-tjamar-kan dicri sa-hingga tiejāda ka-soetjie-an* lāgi zich onherstelbaar bezodelen.

سودار *soedāra* en *soudra*, HIND. broeder, zuster: vriend. *Soedarā-ūja āmpas lāki-lāki tiega perampoewan sdtoc* hij heeft vier bloedverwanten, (namelijk) drie broeders en eene zuster. *Ber-soedāra* broeders of zusters hebben. *Tsohhbat soedāra* komt in den briefstijl veel voor als vriend en broeder, zonder dat men vermaagschapt is met den persoon van of aan wien de brief komt.

سوداگر *soedāgar*, AR. een koopman, handelaar, een groot koopman. Dit woord wordt eigenlijk meer voor gevestigde dan wel voor reizende kooplieden gebezigd, en beteekent ook wel opkoper, of iemand die in het groot handel drijft. *Dāgang* wordt meer voor vreemdelingen, die reizen en over en weder varende, handel drijven, gebezigd. *Alaka fakāli per-istwa hāmba pergi*

ka-negrie sa-bocwah maka be-brapa dagang-an hamba poelang, deri pada tiehda soedagar dalam negrie ietoe op eenen zekerem tijd ging ik naar een land van waar ik vele mijner koopgoederen weder moest terugbrengen, om dat er geen koopman (of opkoper) in hetzelfde was. ISM. JAT. blz. 16. reg. 7. v. b.

سودق soedokh een lepel, een schuimspaan. (zie sandokh).

سودوت soedoet hoek. Soedoet mata hoek van het oog.

سودي soedie, HIND. zuiver, gelouterd. Menjoedie zuiveren (door vuur), louteren.

سودي soedie inwilligen, toestaan, verkiezen, bepalen, goeddunken, goedvinden. Ieja soedi barang per-minta-an-nja hij willigde zijn verzoek in. Kieta soedie ber-angkat ik vind het goed om heen te gaan.

سورت soerot een geschrift, brief, boek. (zie سورة).

سورت soerot terugtrekken, afzakken, wijken; ebben, afvloeiën; krimpen (als laken). Ajer soerot de eb. Ber-soerot ebben.

سورغ s'orang iemand, een persoon, een zeker iemand; alleen. S'orang radja di negrie Eirakh een zeker vorst in het landschap Eirakh. SULT. IBR. blz. 1. Maka Sulihân Ibrâhiem pân ka-loewar deri dalam astanâ-nja dengan s'orang diris-nja Sulthan Ibrahiem ging alleen uit zijn paleis. SULT. IBR. blz. 6.

سورغ s'orong schuiven, voortschuiven, douwen. S'orong pedatie eenen buffelkar voortdouwen. S'orong djangan toelakh schuif maar stoot niet. Sorong-an steekpenning, gift.

سورق soerakh vringdekreten. Geschreeuw van een aanvallend of overwinnend leger. Tumpik soerakh-nja ter idloe athlamat boenjie-nja schreeuwen (en) kreten die ontzaggelijk klonken. ISM. JAT. blz. 88. reg. 2. v. o.

سورم soeriem donker, nevelig, duister. Duisternis, donkerheid.

سورمبى soerambei een voorportaal, galerij. (zie sarambie).

سوروه soeroeh bevelen, gebieden, last geven, zenden. Maka sekaliën-nja di soeroeh Gleh poetrie doedokh di atas korsie amas dan pajrakh mäsing mäsing pada mertabat-nja, se-telah ganap-lah ber-himpôn maka poetrie pân menjoeroeh poela menjingko tierej kalamboe, maka

ka-lioh-li-an toewan poetrie zij alle werden door de prinses bevolen, op de gouden en zilveren stoelen plaats te nemen volgens hunne rangen, en toen alle in order vergaderd waren beval de prinses om de gordijnen op te halen, en zij was zichtbaar. Isk. *Maka di soeroh-nja bāwa soerat ietoe* en er werd door hem last gegeven, dien brief te brengen. Isk. *Socrōh-an* en *penjoeroh* een afgezant. *Penfoerōh-an* eene boodschap.

سورة *soerat* een geschrift, een brief, een boek, boekje, aanteekening. *Maka nabie Hheidlir pōn menjoerat soewātoe soerat* de profeet Hheidlir schreef eenen brief. Isk. *Maka di bātā-nju soerat ietoe oleh baginda* en die brief werd door Zijne Majesteit gelezen. Dj. M. *Soerat-soerat-an* brieven, papieren, geschriften. Isk. *Menjoerat* schrijven, boeken, te boek stellen, aantekenen. *Penjoerat* een schrijver, een opsteller.

سوري *soerie* koningin, vorstin; meesteres. (zie *permei-soerie*).

سوري *soerie* of *soerej* (*sōrej*) achtermiddag, vooravond.

سوريان *soeriejan* en *seriejan* dit woord is vast afgeleid uit eene der Europeische talen en wordt voor serjant gebezigd.

سوسنج *soesang* of *soesong* tuimeling; tuimelen. *Menjoesang* tuimelen, buitelen. *Orang penjoesang* een tuimelaar, buitelaar.

سوسن *soeson* zamengesteld, meervoudig, dubbel; opstapelen, op stapels zetten, ophoopen.

سوسو *soesoe* de borsten, de mammen, de boezem. *Ajer soesoe melk.* *Maka anakh-nja ietoe pada sa-boewah roemah di brie-nja ka-pada s'brang perampbewan menjoesoe-ie dieja pada tempat jang soenji* in een zeker huis gaf zij dat haar kind aan eene vrouw om het te zogen in eene afgezonderde plaats. Isk. *Maka djādi ber-ajer-lah soesoe-nja maka ieja-lah menjoesoe-ie boedakh ietoe* er kwam melk in hare borsten en zij zoogde dat kind. Isk. *Menjoesoe* zuigen. *Maka di handjam-kan Djibrael kajoe ietoe dengan sa-sdāt ietoe djoewa tomboh dan ber-boewah, maka di terbit-kan Allah deri bdwah-nja mda ajer, ter-poetih deri padu soesoe dan ter-lebeh manis* Gabriël plantte dien stok, terstond groeide dezelve en droeg vruchten: wijders deed God eene bron onder denzelven ontstaan, wier water zuiverder en zoeter was dan melk. Isk. *Prah soesoe* melken.

سوسو *soesuh* inwendige onrust, onrustigheid; gestoord, ontustig.

aangedaan, geroerd. *Soesah hati* hartzeer. *Kieta ter-laloe ber-soesah sebab toewan koe handakh pergi najikh hhadji* ik ben zeer bekommerd om dat mijn meester ter bedevaart gaan wil. *Djangan-lah toewan ber-soesah derie ietoe* daarover moet gij geene zorg hebben. *Ka-soesah-an* bezorgdheid, aandoening, ongerustheid. *Palihara ka-pada orang jang ka-soesah-an dan ka-sakiet-an* bescherming verleenen aan bedrukte en zieke menschen. M. B.

سوئو *soesoh* een haak, iets dat gekromd, of gebogen is. *Soesoh djam* haneespoor. *Soesoh prahoe* kromme voorsteven van een schip.

سوئوئو *soengot* murmureren, morren, grommen. *Ka-soengot-an* murmurering

سوئوئوئو *soengot* knevel, baard van een beest.

سوئوئوئوئو *soengej* eene rivier. *Maka ber-temoe-lah marieka ietoe dengaw sa-foewatoe soengej doewa ratus hasta djauh lintang-nja, djer-nja ter-laloe poetih deri pada soesoe dan ter-lebeh manis deri pada djer madoe dan ter sedjokh deri pada djer ombon* zij kwamen aan eene rivier die twee honderd hasta breed was, wiet water zuiverder dan melk, zoeter dan honig en koelder dan de dauw was. Isk.

سوئوئوئوئوئو *sopak* witte vlekken op de huid, welke door melaatschheid of andere ziekten ontstaan. Gevlekt, gespikkeld. *So-selah ka-radjah-an-nja sa-ratus doewa poeloh tahun maka ieja di serang oleh s'orang nabie akan dieja maka ieja djadi s'opak serta toeron-lah deri pada ka-radjah-an-nja* toen zijne regering honderd twintig jaren geduurd had overviel hem een profeet, hij werd vol vlekken, en geraakte uit zijne regering. Isk.

سوئوئوئوئوئوئو *soespan* en *sopan* wellevend, hoffelijk, beschaafd, wel opgevoed, welgemanierd, hoffelijk. *Sjahdan darab pon besjar-lah maka ieja-pon ter-laloe bidjatasana pada ilmoe dan sopan dan ber-akhal hingga mem-bitjara-kan dengan boedie bljara-nja* fetoe wijders groeide Darab voorspoedig op en werd zeer ervaren in de kunsten, bezat wellevendheid en eene schranderheid, zoodat hij zijne gesprekken met wijsheid voerde. Isk. *Boerong sopan* de Paradijsvogel, ook wel *manuk dewata* hemelsche vogel genaamd.

سوئوئوئوئوئوئوئو *soeka*, HIND. verheugd, verblijd, vrolijk. *Maka di liehat-nja oleh ienangda moeka toewan poetrie Humanie ber-oebah lakoe-nja*

sijdda soeka de zoogvrouw zag dat het gelaat der prinses veranderde, die niet verheugd scheen. Isr. (zie *سوكا soeka*).

سوڪو sueko een vierdedeel. (zie *سوڪو soekos*).

سوڪت soekat eene maat (voor natte en drooge waren). Meten.

سوڪر soekar moeilijk, zwaar, lastig, verdrietig, vervelend, netelig, hagchelijk, verward, bedekt, ingewikkeld. Moeijelijkheid, radeloosheid, beangstheid, verwardheid. *Hamba ieni ghrarib lagi fakhier datang deri djauh dan lagi amat soekar per-djalan an ik* ben een vreemdeling, een bedelmonnik, die van verre komt en eene zeer moeilijke reis gehad heeft. SULTH. IBR. blz. 3a. *Menioekar kan* benarren, moeilijkheid veroorzaken, in onaangenaamheden wikkelen, benaauwen, dwarsboomen. *Ka-soekar-an* moeilijkheid. *Orang ka-soekar-an* iemand die in nooden verkeert.

سوڪڻ sōkong ondersteunen, stutten, schragen. *Sōkong-sōkong* steunbalken.

سوڪون soekon de broodvrucht, artocarpus incisa.

سوڪو soekoe een vierdedeel; acht tinnen duiten die een vierde van eenen koperen reaal uitmaken Een *soekoe* is ook een vierde van eene spaansche mat. Een tak van eene familie. Een volksstam.

سوڪي soegie de tanden poetsen, schuren, schoonmaken. *Kajoe soegia* tandenborstel, houtje om de tanden te poetsen. *Maka stesah bagindu djer mana tampat ieni, serdja di lontar-kan-nja Dengmandur Dejwie dengan kajoe soegie* de vorst vroeg welk water is er in deze badplaats, en te gelijktijd smeet hij Dengmandar Dejwie met eenen tandenborstel. ISM. JAT. blz. 32. reg. 10. v. b.

سوڪو soela een spitspaal, (een paal om misdadigers, of martelaren te spitsen). *Soela-kan* spitsen.

سوڪلر soelur kruipen als wormen, slangen enz. *Menjoelur* kruipen langs den grond zoo als insecten en planten. Wriemelen, wemelen in het water.

سوڪلڻ soelung of *solang* eerstgeboren, oudste. *Anak soelang laki-laki* de eerstgeboren zoon.

سوڪلڻ solung een beker of glas overhandigen.

سوئلپ *soelap* of *soelop* goochelarij. Goochelen, bezweren. *Penjoelap* een goochelaar, een bezweerder.

سوئلم *soelam* borduren. *Penjoelam* borduurder.

سوئلئغ *soelieng* eene fluit, schalmei.

سوئلو *soeloe* een spion. *Maka soeloe pón dätang mem-brie chabar mengatâ-kun bahoewa lasjkar ietoe pón hâdlir* er kwam een spion tijding brengen dat het leger in slagorde stond. Isk.

سوئلہ *soelah* kaal, haarloos.

سوئلہ *soeloh* toorts, fakkel; flambouw. *Menjoeloh* toelichten, voorlichten, verlichten. *Hhata iejâ-pón ter-kedjut-lah ka-dgewâ-nja, di sungkâ-nja baginda dätang menjoeloh moeka dengan diejan* en zij beide verschrifkten, menende dat de vorst naderde om hunne aangezigten met eene kaars te verlichten. ISM. JAT. blz. 29. Fcg 7, v. 0.

سوئلوم *soewam* laauw, half warm. *Ajer soewam* laauw water. Voor het woord *soewam* wordt *hângat* zeer algemeen, doch zeer te onregt gebezigd; dewijl *hângat* nog warmer dan *pânas* zijnde, het woord heet, of hitte uitdrukt.

سوئلوبت *socmbat* een stop, kurk. Kurken, toemaken, stoppen. *Menjoembat* stoppen, opvullen.

سوئلوبئغ *soembang* bloedschande. *Ber-boewat soembang* bloedschande plegen.

سوئلومر *soemor* eene wel, put. *Ajer soemor* welwater, putwater. *Ajer soemor pón hâbis deri pada singat ka-pânas-an* het putwater is door de sterke hitte opgedroogd.

سوئلونئغ *soentong* een zeedier, zækat of zeekalf.

سوئلونئغ *soenting* een otter.

سوئلو *soeh* bloedwarm, natuurlijke warmte van het ligchaam.

سوئلوي *soehj* of *soewej* gestreng.

سوئلويك *sôjakh* (*sowekh*) scheuren, rijten (als papier of linnen).

سوئلويك *soenji* en *soenje*, HIND. eenzaam, stil, onbewoond, woest, doodsch, verlaten, afgezonderd. *Maka sêktir toewan poesrie Djâhor Maniekum dälam hâte-nja djikaloe demikiën, bâjik akoe man-*

boewang - kan dirie koe pada tempat jang soenji de prinses Djôhor Manickam dacht, indien de zaak dusdanig gelegen is, zou het goed zijn dat ik mij naar een eenzaam oord verbande. Dj. M.

سہاج *sahâdja* oogmerk, doel, wil, opzet. Zekerlijk, opzettelijk stellig. *Dengan sahôdja met opzet, met oogmerk, opzettelijk. Karana di dâlam hati adinda sahôdja handakh men. djâdi ka-bâwah khadiem toewan - koe deri doenieja dâtung ka - achirat want de begeerte mijns harten is alleen om van uwe voeten uit deze wereld in de volgende over te gaan. SULT. IBR. blz. 38.*

سہاج *sahâdja* slechts, maar, alleenlijk. (zie *sâdja*).

سہاری *sa - hârie* een dag. *S'hârie - s'hârie* alle dagen, dagelijks. (zie *hârie*).

سہای *shâja*, *sahâja* of *sâja* een slaaf. *Maka baginda pôn meng-dnoegrah Israfil Khaum sa - rieboe diener dan be - brâpa deri pada shâja laki - laki dan shâja perampoc - an de Vorst gaf Israfil Khaum duizend dukaten en verscheidene slaven en slavinnen ten geschenke. Dj. M. Het woord *sâja* wordt ook als een persoonlijk voornaam woord gebruikt, om ik aan te duiden. *Sâja mintu ampon toewan - koe ik verzoek vergiffenis mijn meester. Bieni sâja dan anakh sâja mijne vrouw, en mijn kind. MAL. BR. Sâja poelang - lah ka - doefon sâja ik keerde naar mijn dorp terug. MAL. BR.**

سہنگی *sahingga* tot, tot dat, zoodat, zoo lang als. Uitgezonderd, uitgenomen, behalve, slechts, alleen, maar. *Sa - hingga ieja dâtung tot dat hij komt. Hartâ - nja pôn adâ - lah toewan - koe sa - hingga dâpat ieja menanggong per - kardjâ - an doelic jang di per - toewan mijn meester zij bezitten goederen, zoodat zij den dienst van u den voortreffelijken gebieders kunnen waarnemen. ISM. JAT. blz. 98. reg. 2. v. o.*

سہلی *sa - hlej* of *sa - lej* een blad, een stuk. *Tiejda bagi hamba pâkej - an hânja sa - hlej ieni ik heb geene kleederen, buiten dit enkele stuk. SULTH. IBR. blz. 30.*

سہوت *shawoet* en *sahut* antwoorden, beantwoorden. *Maka laloe sigra ieja membrie sulâm, 'Isalâm alejkom ieja Sulthân Ibrâhiem, maka segra di shawoet - ie - nja sleh Sulthân Ibrâhiem ietoe hij groette hem terstond, zeggende: vrede zij u, ô Sulthân Ibrahiem! het welk dadelijk door Sulthân Ibrahiem beantwoord werd. SULTH. IBR. blz. 28.*

سي *sie* een voorzetsfel voor eigen namen. (zie *si*)

سي *sieja* onnut, nutteloos, ijdel, vergeefs, ongegrond, vruchteloos. *Bahoewa gelah njut-lah pada hamba pe-kardja-an jang se-benar-nja dengan jang sieja-sieja veeds zijn mij de nuttige banevens de ijdele verrigtingen gebleken*

سيارة *siejdrat*, AR. planeten.

سياسة *siajtsat*, AR. dwang, magt, gestrengheid; marteling, pijnbank. *Menjiesat-kan dwingen, noodzaken, noopen; kwelen, martelen.*

سياء *siejdpa* wie, welke. *Barang siejdpä wie, een iegelijk, alwie, iemand, hij. Siejapd-kah soedah ber-kata ietoe wie heeft dat gezegd. Siejdpä poenja wiens? van wien? Siejdpä poenja prdhoe icni wiens prauw is dit.*

سيامع *siejdmang* eene zwarte apenfoort, met lange armen. De Gibbon van Buffon.

سيانو *sie-ano* een zeker iemand, een zeker persoon.

سيئو *sieso* daar, op die plaats. *Di sieso aldaar. Ka-sieso* derwaarts, daarheen, daarnaar toe, naar die plaats.

سيئتق *sietakh* een zak, knapzak.

سيبر *siedo* een befnedene, castrato.

سيبر *sejid* en *siedi*, AR. de titel van een adrijk geslacht, hetwelk van Mohhamad waart af te stammen en groene tulbanden draagt. Dit woord beteekent ook een heer, een voornaam persoon, en wordt in de gebeden ook tegen het Opperwezen gebruikt. *Maka toewan poetrie Djohor Manikam pön mintä öd-ka-pada Allah subhdnuh wa tädäla demikiän boenjie-nja: iejd ilahie! iejd rabie! iejd seidi! iejd moela! iejd toehan-koe, kan lindong-kan opd-luh kird-nja hamba-moe ku-pada pekan khjas icni de prinses Djohor Manikam bad God den Allerhoogsten, zeggende: ó God! ó mees-ter! ó heere! ó koning! ó mijn regeerder! bescherm gij toch mijn alenares hij dezen boom. Dy. M.*

سيدهع *siedang* vergadering, raadsvergadering.

سيبق *siedikh* zoeken, onderzoeken, vragen, mithooren, nifvorschen.

سيري *stedia-siedle* gewrichten, knokkels. (zie *stiedle*).

سيريديليغيم *siedielinggam* en *sedelinggam* menie, vermiljoen.

سيرت *sieret* strooijen; (*sérret*) slepen, langs den grond slepen. *Braster-sieret se-pandjang djiblan* er lag rijst langs den weg verspreid.

سيرت *sierut* of *sejrut* breijen, netten knoopen. Splisfen.

سيرغ *sejrang* schuin, schuins, overdwars.

سيرق *sierip* eene vin van eenen visch, de stekels der vinnen.

سيرم *sieram* besprengen, besproeijen, begieten. *Penjieram* een begieter. *Penjiram-an* een gieter; begieting. *Toekang menjieram kebon* een hof- of tuinbegieter.

سيره *sejrah* verbastering van *mejrah* rood.

سيره *sierih* de betelplant, wier bladen met pinang, gambir, kalk en tabak gekaauwd worden. *Makan sierih* betel eten. (Het eten of siever kaauwen van het betelblad nadat het met voornoemde ingrediënten is toebercid, is eene nog algemeener gewoonte onder de Maleijers en andere Volken in den Indischen Archipel, dan het tabak rooken in sommige landen van Europa. *Sierih sa-kapor* eene betelbereiding, een pruimpje waar al de ingrediënten in zijn. *Iejd bdsah tangan-nja dan makan sierih sa-kapor* zij wiesch hare handen en at een betelpruimpje. ISM. JAT. blz. 31. reg. 6. v. o.

سيره جوه *sierih boewah* eene soort van betel, wiens vrucht bij gebrek van *sierih* gegeten wordt.

سيس *siesa*, HIMD. overschot, rest, klikje, afval. *Se-zelah ieja makan laloe ber-kata seraja ter-sinnjom: hej rdja dan poetrie makan-lah kes-koe ient* toen zij gegeten had zeide zij glimlagchende: ó vorst en vorstin! eet gij mijn overschot. ISM. JAT. blz. 31. reg. 7. v. o.

سيسر *siesir* eene kam, haarkam: kammen. *Menjiesir rambot* het haar uitkammen.

سيسق *siesip* uitsteken, tusschensteken. Tusschenvoegen.

سيسق *siesikh* schobben van eenen visch.

سيسو *siesoe* het polijsten der tanden.

سيسيه *siesie* bezijden, op zijde, naast, langs. *Blijik-lah kahanda*

siedor di siesie hamba welaan, mijn broeder! slaap naast mij. Dj. M.

سبج *siejang* dag, daglicht, vroeg. *Siejang dan mlam ber-boewat* *bbadat ka-padu toehan-nja* dag en nacht den heere dienende.

سبج *sienga*, HIND. een leeuw. *Maka sumbah Demang Lejbar Dawon* *soewan-koe dida pàtek men-dengar da-hoeloe kàla sienga djoega jang de-* *mikièn tsifat-nja* Demang Lejbar Dawon zeide: mijn meester, ik heb gehoord dat in vroegeren tijd, de leeuw dusdanige eigenschappen bezat. S. S. *Sienga poera* (Singapore) zou volgens Werndlij, Leeuwentad beteekenen; om dat *poera* eene stad beteekent; doch dan zou de woordvoeging hier verkeerd zijn; want *sienga poera* zou eigenlijk zoo veel als *sienga kòta* en dus een leeuw uit de stad beteekenen, gelijk *Sienga hoetan* een boschleeuw en *Sienga goenong* en bergleeuw beteekent: het is waarschijnlijk dat *Serie Toerie Boewana* welke de stad *Sienga poera* liet bouwen dezelve naar het beest dat naar eenen leeuw geleek en door hem gezien was, noemde ten einde door dien naam, de herinnering aan hetzelfde te doen voortduren, daar *sienga poera* of *sienga poera-poera* de gewaande leeuw zou beteekenen.

سيغت *siengit* vooroverbuigen, hellen, vooroverhellen, overhangen.

سبج *siejap* of *sip* klaarmaken, in gereedheid brengen.

سبجسان *siepsan* duizendpoot.

سبغت *siepat* eene gestreepte of getrokken lijn, eene streep, linie, een regel. *Kdjoe siepat* een lijnhout, liniaal. *Siepat-kan* lijnen, streepen; lijnen trekken. *Tallie siepat* een loodlijn, een timmermanslijn. Touwen over een plankje gespannen om papier te lijnen.

سبقت *siepakh* achteruitslaan. *Mdjin siepakh rdga* zich vermaken met eenen van matwerk gevlochten bal achteruit te schoppen. (kaatsen).

سبقت *siepoet* een oester.

سبتي *sipei* een Hindostansche soldaat. De Bengalezen worden veelal in de wandeling *sipajers* genoemd.

سبتي *siepiet* eene soort van vijg.

سبقت *siejakh* arm, ellendig, armzalig, behoeftig.

سبتي *siejak* en *siejakh* de naam eener voorname rivier aan de oostkust van Samatra.

سيك *sika* hiet.

سيكات *sikat* (*sikkat*) boender, borstel, kam; kammen, boenen, borstelen; roskammen, afboenen, iets met kracht boenen.

سيكاف *sikap* postuur, houding, vorm van het ligchaam, uiterlijke gedaante. *Sikap-hja ter-ihloe Amat pantas* hij had eene zeer levendige houding. ISM. JAT. blz. 172. reg. 9. v. b.

سيكوه *sikoe* elleboog; een hoek. *Sekoe-sikoe* een winkelhaak; gebogen houten, kromhouten of knieën in de scheepsbouw gebruikelijk.

سيكوه *sikoe* en *sikoedie* namen van vogels.

سيكي *siki* hogte een fakkel, toorts, sambouw. *Kajoc sige* eene foort van harsachtig hout, brandende als een fakkel.

سيجياجيا *sejogiejaja* het is nuttig, dienstig, noodig, geschikt.

سيجل *sejol* en *siejl* fluiten; blazen, op eene fluit spelen. Sisen, schuifelen.

سيجل *siela* noodigen, uitnoodigen, doen binnenkomen *Iejd toewan-koe djikatoe ada katoenija akan patek, maka handakh lah patek persila-kun toewan-koe masokh ka-dalam astana* o mijn meester! indien gij mij genegen zijt, zou ik u verzoeken binnen in het paleis te gaan. SULTH. IBR. blz. 82.

سيلاجي *sielngie* een zekere visch.

سيلاجيا *sielja* een schoone vogel, behoorende tot de foort der duiven, hebbende karmozijnen vederen en eenen witten staart.

سيلاف *sielap* fout, dwaling; misstap. (mogelijk eene verbastering van *chielap*).

سيلام *sielam* schemeravond.

سيلان *Sejlan* het eiland Cijlon. *Kiki diejan deri benoewa Sejlan* kandelaren van Cijlon. ISM. JAT. blz. 152. *Poeloe Sejlan* is de naam van het Prinzen Eiland in de Straat Sunda.

سيلوه *sieloe* schemering, duizeling; dwarreling.

سيلاه *sielah* intrekken. *Dobdoekh ber-sielah* met de beenen voorwaarts gekruisd zitten.

سيليه *sielih* en *sielie* terugbetalen; nikkereu; in plaats stellen; ver-

vangen, opwegen. Vergoeden, schadeloosstellen, teruggeven. Scha-
de vergoeden.

سيم *siejam* het landschap SIAM.

سيمطي *siempei* en *siepei* of *tjiepei* eene zeer kleine openfoort.

سين *sieni* hier. *Di sieni* hier, op deze plaats. *Ber-lidjar sâna sient* rondzwalken op zee, kruisen; ginds en herwaarts, hier en daar zeilen. (De Maleijers zeggen *daur en hier*, terwijl wij *hier en daad* zeggen). *Deri sieni* van hier.

سينتوغ *siejantong* een zekere vogel.

سينر *sienar* straal. *Ber-sienar* stralen, stralen schieten. *Ber-senar-kan* bestralen. *Kena sienar mûta-hârie* door de zon bestraald of bescheneen worden. *Maka di liehat-nja âda soengej ter-lâlqe djerneh djer-nja, maka ber-kielat-kildat-an kena sienar mûta-hârie* hij zag eene rivier, waarvan het water zeer helder was, en schitterde waar het door de zon bestraald werd. SULTH. IBR. blz. 8. *Sienar boelan* maneschijn, de glans der maan. ISM. JAT. blz. 27. reg. 11. v. o. *Sindar-an* een prachtig hoofdsierfel, bestaande in vergulde bloemen, die kunstig bewerkt zijn, en bijzonder door danseressen gedragen worden.

سينانگه *sienangh* eene foort van visch.

سيو *sejwa* huren, inhuren; huur, huurgeld; rente, inkomsten. *Sejwa-kan* en *mem-brie sejwa* verhuren, in huur afstaan. *Sejwa prâhoe* prauwhuur. *Menjewa kapal* een schip inhuren. *Sejwa-kan roemah* een huis verhuren.

سيوار *siewar* en *siewa* een pook, een dolk.

سيوڠ *siejoeng* de slag tanden van een wild zwijn. De hoektanden of haken van een paard.

سيوومن *siejoeman* in het bezit van eenige vermogens, van eene goede gemoedsgesteldheid. *Maka râdja pôn siejoeman-lah deri pada tiedor* de koning herstelde van de uitwerkingen van den slaap. *Djika iejd somboh dan siejoeman* als hij gezond is van ligchaam en gemoed. *Mabokh-nja tiedakh lagt siejoeman* dronken en buiten kennis. *Permei-soerej morka tiedukh siejoeman* de koningin was vergramd, overschrijdende de palen der rede.

سپ *s'nja* eene zamentrekking of verkorting van *se-songgoñ-nja* inderdaad, in waarheid. De echtheid van het onderwerp.

سپم *sinjom* glimlagchen. (zie *sinjom*).

ش

ش *sj* de letter genaamd *sjien* en *sjiem*.

شام *sjam*, AR. SYRIË.

شاه *sjah*, PERZ. koning. *Iejâ toewan-koe sjah adlam* ô mijn meester, gebieders der wereld. ISM. JAT. blz. 5. reg. 8 v. o.

شاه بندر *sjah-bandara*, PERZ. havenmeester, een ambtenaar die de werkzaamheden aan eene haven bestiert. (zie *sjah-bandara*).

شربت *sjarbat*, AR. sorbet, wijn, stroop, een drank die van roze-water, suiker of andere zoeternijen gemaakt wordt.

شرط *sjarth*, AR. instelling, bepaling, wet, gebruik. *Segala sjarth bedoewanda* al de instellingen voor lijfwachters. *Sjarth segala r-dja-riddja* bepalingen waaraan alle koningen onderworpen zijn. ISM. JAT. blz. 8. reg. 8 en 9 v. b.

شهوة *sjereh*, AR. lust, begeerte, eetlust.

شريعة *sjariejat*, AR. wet, wetboek, burgerlijk wetboek. *Sopâja ieja idbat deri pada bidat dan ieja toerot ka-pada sjariejat* op dat zij zich van hunne ketterij bekeerden, en de wet opvolgen. M. R.

شريف *sjerief* of *sjerif*, AR. adelijk; een edelman, voornamelijk een afstammeling van Mohhammad.

شريك *sjerikat*, AR. een deelgenoot in den handel. *Ber-sjerikat* aandeel in den handel met iemand hebben.

شطر *sjether*, AR. eene bladzijde, eene zijde van een papier; een brief. *Maka adâ-lah kieta ber-tanda tangan di bawah sjether ieni* ik zet mijne handteekening aan den voet dezes briefs.

شعبان *sjâban*, AR. de achtste Mohammedaanfche maand.

شعر *sjâr* (*sjair*), AR. poëzij, dichtkunst. *Ber-sjâr* dichten, verzen opzeggen. *Pengdrang sjâr* dichter, poëet.

شغل *sjeghrul*, AR. zorg, bekommring, angst, onrustigheid, droefgeestigheid; ongemakkelijk, bezorgd, bekommerd, beangstigd; bezigheid, beslommering.

شك *sjak*, AR. en PERZ. argwaan, verdenking, jaloerschheid. *Kena sjak* in verdenking geraken, verdacht gehouden worden. *Mem-bria sjak* argwaan doen onttaan. *Hittie jang tiejâda mendroh sjak* een hart dat geen argwaan koestert.

شكر *sjakar*, PERZ. fuiker.

شكر *sjoekor* en *sjoekoer*, AR. verheerlijking (van God), dank, dankzegging. *Maka ieja-pôn mengoetjap serieboe sjoekper* en zij zond duizende dankzeggingen op. ISM. JAT. blz. 3 reg. 4. v. b.

شكس *sjksa*, HIND straf; straffen. *Jang ter-lebeh bájik deri pada antara segala radja radja, siejâpa ietoe? maka hhakiem ber-kata: radja ietoe jang sakuliën orang bájikh seniausa deri pada kaseh-nja dan dnoegrah-nja dan segala orang jang djâhat tâkot deri pada morkâ-nja dan sjiksâ-nja* de beste onder de koningen, wie is die? en de wijsgeer antwoordde: die koning, door wiens gunst en goedheid alle brave lieden in rust zijn, en wiens toorn en straffen alle slechte lieden vrezten. M. R. *Ka-sjiksâ* au strafbaar. *Menjiksa segala orang jang ber-dosa* alle schuldigen straffen. H. v. M.

شكس *sjaksi*, HIND. een getuige, bewijs. *Mem-bûwa tiega sjaksi* *Akan menjabit-kan ietoe* drie getuigen brengen, om zuiks te bevestigen. *Mem-bria sjaksi* of *ndjikh sjaksi* getuigen, getuigenis geven.

شمس *sjems*, AR. de zon.

شمشير *sjamsjier*, PERZ. een fabel, houwer, zwaard.

شوال *sjawal* AR. de tiende maand der Mohhamadanen.

شهادة *sjahâdat*, AR. getuigenis, verklaring, belijdenis. *Betâpa maks angkau mengoetjap sjahâdat akan dakoe, dan memoedji akoe dengan bagej bagej poedjie-moe* waarom legt gij belijdenis voor mij af en prijst mij met verschillende lofsuitingen. H. v. M.

شهبندر *sjahbandara*, PERS. de ontvanger generaal van tollens; een ambtenaar belast met het toezigt over eene haven.

شهران *sjahdan* of *sjahadan* wijders, verder, voorts, daarop, vervolgens, daarna, ook.

شهيرة *sjuhira*, AR. beroemd; vermaard.

شهيدي *sjahied*, AR. een martelaar, *Orang mati sjahied pada perang sabil Allah* iemand die als martelaar in den heiligen strijd sterft.

شيخ *sjech* en *sjeich*, AR. een oud man, een man van aanzien, een eerwaardig man, een groot leersan, Een opperhoofd, prelaat, prior, Een wetgeleerde, godgeleerde.

شياطين *sjethân*, AR. satan, duivel. *Hasta pada soerdas mblum waka khadlie pôn ber-kawal pgar asdwa radja, maka sdtang lah sjethân mem brie waswas ka-dalam hati khadlie* op eenen zekeren nacht, bewaakte de Khadlie de muren van het vorstelijk paleis, en de satan kwam om zijn hart te verleiden: (verteiding) in zijn hart-gezen), DJ, M.

ص

ص is de letter genaamd *tsad*.

صابون *tsaboen*, AR. zeep.

صاحب *tsdhhib*, AR. heer, mijn heer, meester; bezitter, eigenaar. *Tsdhhib tsdijoe wa tachtu* bezitter van kroon en troon. *Ada-pôn kdtu tsdhhib il hikjat bahoewa pada masa icloe tiejadah lah siejapa jang bñjik pawas nja deri pada toewan poetric icloe di dalam negri Bagdad* voorts verhaalt de geschiedschrijver dat er in de stad Bagdad niemand zoo schoon was als die prinses. DJ, M.

صديق *tsddek*, AR. getrouw, juist, oprecht, goed openhartig.

صالح *tsdlehh*, AR. goed, braaf, vroom, deugdzaam. *Sakiat atas-moe dan segala jang ber-boewat amal tsdleh* vrede zij u en alle die het goede-doen, (goede werken-verrigten). H. v. M.

صبح *tschhh*, *tsubbh* of *tsoeboe*, AR. dageraad. *Sumbahjang tsebhh* (tsoeboe) morgengebed.

صبر *tsabar* en *tsabar*, AR. geduld, lijdzaamheid, lankmoedigheid; geduldig, lijdzaam; geduld hebben, verdragen, verduren, uitstaan. *Maka sabda Rdsoel Allah hej anak-koe tsabar lah angkau pada ihâl ieni dan ka-sakiet-an dalam-nja* de zending Gods zeide:

ó mijne dochter draag uw lot en de verdrietelijkheden van hetzelfde met geduld. SULT. IBR. blz. 21. *Toewan poetrie lógi keijil belom tãhoe memurintah kan tesi astãna, tsabar-lah toewan-koe dhóla* de prinses is nog jong en kan de hofhouding nog niet bestieren; heb dus nog wat geduld mijne heeren. ISM. JAT. blz. 150 reg. 10. v. b.

صح *tsahh*, AR. bewezen, vastgesteld, bevestigd, opgehelderd, gezuiverd, echt, geldig, bevoegd, aannemelijk. *Tsahh* wordt in het schaakspel gebezigd wanneer men schaak geeft. *Tsahh-kan* bevestigen, zuiveren; in orde brengen.

صحب *tschheb*, AR. makkers. (Meerv. van *tsdhhib*).

صحبته *tsohhbat*, AR. een vriend; bondgenoot, makker. Vriendschap. *Ber-tsohhbat* bevriend zijn. *Tsohhbat kieta jang bangsiãwan* mijn edele vriend. MAL BR. *Tsohhbat ber-tsohhbat jang tiejãda ber-ka-poets-an* onderlinge onschendbare vriendschap.

صدقة *tsadekhat* en *tsadekhat*, AR. aalmoczen, liefdegaven. *Maka di brie-kan tsadekhat Akan segala fokhier dan miskien* en er werden aalmoczen gegeven voor alle bedelmonnikken en armen. ISM. JAT. blz. 130. reg. 11. v. o.

صرف *tsarf* of *ilmoe tsarf*, (*tsarfoe*) AR. spraakkunst.

صف *tsaf*. PERZ. rang, rij, gelid. *Ber-dieri tsaf* in rijen geschaard, in gelederen staan.

صفر *tsafar*, AR. de tweede Mohhammadaansche maand.

صفة *tsifat* en *tsifat*, AR. eigenschap, inwendige hoedanigheid. *Maka segala tsifat Sulthan Ibrahiem pón di kata-kan-nja pada anak-nja* al de hoedanigheden van den Sulthan Ibrahiem werden door hem aan zijne dochter medegedeeld. SULT. IBR. blz. 13. *Segala tsifat-nja tiejãda dãpat di tsifat-kan* alle zijne eigenschappen kunnen niet verklaard of uitgedrukt worden. ISK. Opreghtheid, vroomheid, deugd; rust, kalmte, vrede, eendragt. *Tanda tsidleh pón dãka-ka-pada moekã-nja* de kenteekens van kalmte waren op zijn ge-laar. SULT. IBR. blz. 31.

صردادو *tsoldãdoe*, PORT. een soldaat.

صلوة *tsalawdt*, AR. gebeden. *Maka segala mclajiekas meng-octjap tsalawãt akan nabie Mohhammad* alle engelen zonden gebeden op tot den profet Mohhammad. H. v. M.

صليب *tsalieb*, AR. een kruis, kruisfiks. *Men -tsalieb -kan* kruisfigen.

صوف *tsoef*, AR. kamelot, eene foort van fijne wollen stof.

ض

ض *dl* de letter genaamd *dlad*.

ضرب *dlardb*, AR. met een zwaard slaan: den vijand verslaan.

ضرورة *dlaroerat*, AR. dwang.

ضعيف *dlàief*, AR. onvermogen, zwak, broos. *Dengan segala koewdsa humba jang dlàief* met al mijne geringen krachten.

ضمم *dlammah* of *zammah*, AR. ( ) het derde klankteeken der Arabische spraakkunst, in het Maleisch *bâris di hadâp an* genaamd, wordt boven de letter gesteld en doet den klank van *o* of *oe* ontstaan.

ط

ط *th* de letter genaamd *tha*.

طاهر *thdhir*, AR. klaar, zuiver, rein.

طبيب *thdbieb*, AR. een geneesheer, geneesmeester.

طابق *thdbakh* een braadpan; waskom, bekken, groote schotel. *Maka di liehar nja pada soewatoc thâbakh ietoe kâjin basâh -an rdâja* en zij zag op eenen schotel het badkleed van den vorst. JAT. ISM. blz. 30. reg. I. v. o.

طلاق *thalakh*, AR. echtscheiding, verftooting, verwerping. *Soerat thalakh* een scheidbrief.

طنبور *thamboer* een trom, een muzijkinstrument.

طمع *thomâ* en *thamâ* gierigheid, inhaligheid, schraapzucht; inhalig, begeerig, schraapzuchtig. *Bahoewa djangan sekâlic -kâlic Rdâja*

صواعقهم وادكهم وارتا فرادج: ketjil de Koning moet voltrekt niet
inhelig zijn omtrent de goederen zijner onderhoorigen. SULT. IBR.
blz. 80.

طوفان *thoefan*, AR. onweder, tempeest, orkaan; de algemeene
zondvloed. *Maka toeron thoefan* er daalde een onweder af. ISM.
JAT. blz. 2. reg. 6. v. o.

طول *thoewal* en *thawiel*, AR. lang van duur; duur, duurzaamheid, uit-
gestrektheid: hooge ouderdom; een watervogel met lange pooten.
Thoewal-kan verlengen, uitstrekken.

طه *thesh*, AR. een rustloos wespfel om slijte te bevelen; eene pauze
in den koran, in de psalmen *thesh* genaamd.

طيه *thejh* thee. (zie *tejh*).

طيرة *shetras* of *sitr* wispelturigheid. Een ongunstig voortreken.

ظ *zhi* de letter genaamd *zha*.

ظالم *zhilim* (*zalim*), AR. een tjrán, een onderdrukker, overheer-
scher, geweldenaar; wreed, onderdrukkend, geweldig.

ظاهر *zhahir* (*zhahir*), AR. openbaar, klaar, bloot, gebleken; uit-
wendig. *Isifat zhahir wa bathin* uiterlijke en innerlijke hoedanig-
heden.

ظل *zhil*, AR. schaduw, bescherming; koelte schaduw, duisternis
van den nacht; schim, verschijning, spook. *Zhil Allah* de scha-
dew of vertegenwoordiging van God, (een koninklijke titel).

ع

ع *â, â, î, ô, û* de letter genaamd *ain* of *âlin*.

عادل *âdil*, AR. regt, regtvaardig, onpartijdig, juist; regtvaardig-
heid. *Maka handakk-lah Rdjfa ber-beawas âdil atas sekalian*
edijat de Vorst moet regtvaardig handelen omtrent al zijne onder-

danen. SULT. IBR. blz. 78. *Addat* regtvaardig zijn. Regtvaardigheid, gerechtigheid, de wet. Een geregtshof.

عادة *addat*, AR. gebruik, gewoonte, manieren, zeden, oude inrichting, mode, staat, dragt, inachtneming. *Addat* negrie landgebruik, oude instellingen. *Dfikaloe ieja tiehda tau akun addat kieta, senistaja ieja mem-brie sâkit hâti kieta* indien hij niet mer onze gewoonten bekend is, zal hij ons voorzeker hartzeer verwekken. *Lâjin-lâjin negrie lâjin-lâjin addat* andere landen, andere gewoonten.

عارف *âdrif*, AR. kundig, verstandig, wijs, vernuftig, zinrijk, scherpzinnig, geestig, aardig, ervaren, bedreven, snedig, spitsvinnig, onderscheidend, opmerkzaam. *Tsohbat kieta jang amat âarif bidjakhsâna* mijn zeer verstandige en voorzichtige vriend. MAL. BR.

عاشق *âdsjikh*, AR. verliefd.

عافية *âfsejat*, AR. gezondheid, heil; herstelling. *Maka di pôn-kan b'arang di landjur-kan kirâ nja oesieja vemor zamân-nja di dâlam tsj'jhâat dan âdsejat* dengan ber-tambah-tambah durdjat ka-besâr-an dan ka-moelijd-an *adâ* nja er wordt gesmeekt dat zijn leven in welvaart en gezondheid moge verlengd worden, bij verhooging van aanzienelijke en luisterrijke rangen. MAL. BR.

عالم *âdlim*, AR. wijs, geleerd, onderwezen, ervaren. Kundig. Een wijs mensch. *Sjahd'in maka ber-himpon-lah segala âalim dengan tselâhh deri pada fiehakh negrie Kofah* vervolgens verzamelden zich al de wijzen van het landschap Kofah in stilte. SULTH. IBR. blz. 17.

عالم *âdlam*, AR. en PERZ. het heelal, de schepping, de gansche natuur, de aarde, de wereld. *Indah-indah sakti pâtek meliehat ka-besâr-an toehan Se'roe âdlam sekalièn* ik zie dat de luister van den Heer der Heerfcharen allervoortreffelijkst is. ISM. JAT. blz. 25. rçg. 10. v. b.

عالى *âdlie*, AR. uitmuntend, uitstekend, voortreffelijk, verheven, hoog.

عام *âdm*, AR. algemeen, publiek, gemeen. *Men-djoewâl di haddp-ah segala orang jang âdm* in het openbaar verkoopen.

عبادة *ib'adat*, AR. goddelijke vereering, aanbidding, godsdienst.

Maka pandiesq istoe ber-boewat ibadat-nya dalam kabou sesoa de-ze leeraren oefenden hunnen godsdienst in dien hof uit. SULTR. IRR. blz. 11. *Maka Isma Jatiem pón ber-boewat ibadat dkan toehan jang muhà moelicjà mdhon-kan àkhal jang semporna Isma Jatiem bad den Heere, den allerverhevensten aan, verzoekende om een volmaakt oordeel.* ISM. JAT. blz. 4. reg. 9. v. b.

إبارة *ibárat*, AR. uitlegging, verklaring. Gelijkenis, vergelijking, zinspeling, woordspeling; zinnebeeldig. Verbloemd. *Meng-ibárat-kan* uitleggen, verklaren; door gelijkenisfen spreken.

عجائب *àdjieib*, AR. wonderwerk. *Hikájat jang amat àdjieib* een wondervolle geschiedenis. ISM. JAT. blz. 3. reg. 8. v. o. *Adjeb* vreemd, wonderlijk.

عجم *àdjem*, AR. een perziaan, een barbaar, een vreemde, iemand die niet in Arabië geboren is:

عرب *àrab* Arabier. *Se-telah pgl-pgl hãrie baginda memakef pe-kájin àrab* des morgens vroeg kleeedde zich de vorst in arabisch gewand. ISM. JAT. blz. 187. reg. 1. v. o. *Negrie Arabie* Arabië.

عرش *àrasj*, AR. de troon Gods. De negende hemel, die voor den zetel Gods gehouden wordt. Een stoel, zetel.

عروض *àroedl* of *àroez*, AR. maat, dichtmaat.

عز *àz* en *àzat*, AR. glorie, waardigheid, grootheid; eerbied, hulde, *Mem-brie khormat dan àzat* eerbied en hulde bewijzen. *Dengan àroegrah Allah az wa djal* door de gunst van den glorierijken en luisterrijken God. ISM. JAT. blz. 4. reg. 12. v. b.

عزرائيل *àzraiel*, AR. de naam van den engel des doods.

عزيمة *àziemat*, AR. voorbehoedmiddel, talisman; bekooring. In de wandeling zegt men veelal *djiemut*, en verstaat daardoor een briefje dat door eenen priester met eenige geheimzinnige karakters beschreven is, en aan de ligtgelooovigen verkocht of gegeven wordt, om bij zich te dragen, ten einde van sommige onheilen bevrijd te zijn: zoodanig briefje wordt veelal in een stukje lood toegevouwen en om den middel gedragen.

عسكر *àskar* AR. een heer, een heerschaar. *Àskaele* soldaat, het geen tot een leger behoort.

عشق *àsjikh* of *isjkh*, AR. liefde, drift; bemingen. *Mem-bris àsjikh* verliefd maken, liefdedrift doen ontstaan.

عظمة *àhlumat* of *àzamat*, AR. praal, pracht, luister, statigheid, deftigheid. Statig, plechtig, eerbiedwerkkend. *Maka segala boenji boenjie-an pán di páloe órang-lah ter-láloe àhlumat boenjie-nja* al de speeltuigen werden bespeeld en gaven een zeer plechtig geluid. ISM. JAT. blz. 129. reg. 8. v. o.

عظيم *athliem* of *dziem*, AR. statig, plechtig, deftig, groot, verheven, doorluchtig.

عقل *àkhal*, AR. vernuft, scherpzinnigheid, slimheid, oordeel, schranderheid, beleid. *Akhal boedi genie, wijsheid. Akhal jung semporna* een gezond verstand, zijn vernuft, gezond oordeel. *Ber-àkhal* verhuftig, schrander. *Akhal ballyar* huwbaar, mondig, tot jaren van onderscheid gekomen.

علامة *àlmat*, AR. teeken, kenteeken, merk, kenmerk, fein; wonder, wonderteeken. *Almat tonggol* wapen van eene vlag, merk in een vaandel. *Almat soerat* of *soerat àlmat* een geschrift, een brief, handteekening, opschrift, adres. *Almat ka-badjiek-an* een teeken van vrede, een heilzaam teeken.

علم *àlum*, AR. vlag, banier, vaandel, standaard. *Alum ka-radjà-an di dirie-kan-nja* de vorstelijke standaard werd door hen geplant.

علم *ilmoe*, AR. wetenschap, kunde, kunst. *Ilmoe hhesab* rekenkunst. *Ilmoe zamien* aardrijkskunde. *Ber-ilmoe* kundig, bedreven, ervaren.

علة *àlct*, AR. ziekte, kwaal, ongemak, ramp, jammer, ellende, regenspoed.

علي *àlie*, AR. de schoonzoon van Mohammad, de vierde *Khalif*.

عليكم *àleikom*, AR. over u, op u, met. *Il-salam àleikom* vrede zij u.

عليه *àleghi* of *alajhi*, AR. over hem, op hem met hem. *Tsala ilahoe àleghie wa salam* over hem zij de zegen en de vrede Gods.

عمر *òmar*, AR. de tweede der *Khalifs*.

عمر *òmor* of *òmor*, AR. leven, leeftijd, ouderdom. *Datang-lah òmor tocwan* poetrie *ku-pada doewa-blas tðhon makien ber-tambah-tambah besar makien ber-tambah-tambah ejlokh paras-nja* de prinses bereikte den ouderdom van twaalf jaren en naar mate zij opwies, nam zij in schoonheid toe. ISM. JAT. 172. reg. 4. v. b. *Se-òmor-koe* hiedop gedurende mijn leven.

عمل *àmàl* en *òmal* werk, daad, verrigting, praktijk. *Omal tsalehh* goede daad, goed werk, godvruchtig werk.

قدم *andim* eene schuilplaats zoeken.

عنصر *unsur*, AR. (anatsar) een element, hoofdstof. Het mensche ijk geslacht, Grondslag. Gestel, temperament, aard, gesteldheid.

عوان *awin*, AR. een bijstander, een hulp. Eene half bejaarde vrouw; vrouw van het huis, mevrouw. Eene merrie of koe van middelbare jaren. Een vernieuwde veldslag, hernieuwing van vijandelijkheden.

عورة *urat* en *awrat* pudenda. *Urat zan* pudenda mulieris. *Urat mard* pudenda viri.

عهد *ahad* AR. belofte, verbond. Schuldbrief. Eed, betuiging: verzekering, plegtige belofte, waarborg. Patent; bevelschrift. Testament. Eer, hulde, eerbied, zedigheid.

عيسى *iesā*, AR. JEZUS.

عين *ayn* dit woord heeft vele beteekenissen, doch komt in de maleische geschriften meestal voor om de beste hoedanigheid aan te duiden, als: *Tsoef sukhetat ayn il bāndt* kamelot, laken (en) beste wollen kleeden.

ع

غ *gh* of *ghr* de letter genaamd *ghain*, *ghayn*, *ghrain* of *ghrayn*.

غالب *ghrdlib*, AR. een overwinnaar, overwinnend, zegepralend, uitmuntend. Overwinning.

غائب *ghrdjib*, AR. afwezig, verholen, verborgen, onzichtbaar. *Maka zietah baginda, demikiēn minpie-koe se mālam ieni, akoe me-liehat s'orang perampocwan ter-lāloe ejlokā paras-nja ddiang menangkap kelamiboe, maka bahāroe akoe handakh memegang idangan-nja, maka iejā-pōn lāloe lārite serāja ghrājieb-lah de* vorst zeide: mijn droom in den verlopen nacht was aldus: ik zag eene zeer schoone vrouw, die het gordijn op zijde schoof, ik wilde nu hare hand vatten; doch zij vlugtte weg en verdween. ISM. JAT. blz. 39. reg. 3. v. b.

غريب *gharib* en *ghrariēb* een vreemdeling, een uitlander. Uitheemsch, vreemd, ongemeen, buitengewoon, wonderlijk, bewonderenswaardig. Leerzaam, leidelijk, gewillig, mak, tam.

Maka kdtu nachódd kapal ka-pada Isma Jattem badoewanda rddja itoe, ada-pón hamba ieni ddgang ghrarib de scheepskapitein zeide tegen Isma Jattem, des konings lijfwachter: ik ben een vreemd koopman. ISM. JAT. blz. 12. reg. 4. v. b. Per mājien-ang jang ghrarib vreemde speeltuigen.

غسل *ghrasil* reiniging, afwasfching van het ganfche ligchaam.

غلاب *ghrildab* ftrijdende om de overwinning.

غذية *ghranie*, AR. rijk, overvloedig, menigvuldig.

غورب *ghroerab*, een vaartuig, hebbende eenen langen voorfteven.

غيب *ghrayb* duister, donker, verborgen.

غيبة *ghraybat*, AR. afwezigheid, afzijn.

غيرة *ghrayrat*, AR. jaloezie, vijandigheid, nijd, afgunst; fijn eergevoel, grootmoedigheid, moed, edelmoedigheid: naijver, ijver, eerezucht; verontwaardiging. Vermaak, geneugte. *Ghrayrat ilahiejat* een heilige ijver.

غيره *ghrayrah* of *wa ghrayrah*, PERZ. et cætera, enz. en hetgeen er meer volgt.

غ

غ ng de letter genaamd *ngā*. Deze letters in eenig woord, op het einde van eenen regel voorkomende, kunnen niet afgebroken worden, namelijk, de *n* kan niet van de *g* gefcheiden worden, als: *dengan* moet dus afgebroken worden *deng-an* en niet *den-gan*. *Deng-ar* en niet *den-gar*.

غاغ *ngānga* gapen, den mond wijd openen.

غاشت *ngāgut* fuffen, mijmeren, kwijnen, half fimpel worden, verdoven.

غاق *ngāpa* waarom, waartoe, waarvoor; reden, oorzaak; betekenzen, aan gelogen zijn. *Tiejadu ngāpa* het is niets, het betekent niets, het heeft niets om het lijf. (zie *āpa* en *meng-āpa*).

غالر *ngālr* afwateren, afstroomen, afvloeijen, voortkomen, ontstaan, uitvlieten. *Ajer jang ngālr deri pada goenong* water dat van de bergen stroomt. *Mengālr-ngālr* aanhoudend vlieten.

ثدوع *ngcroeng* knorren, graauwen, janken, (als een hond of ander beest).

ثرن *ngeran* gramschap, toorn, misnoegen, verontwaardiging. Vertoornd, gram, grimmig.

ثري *ngerie* afgrijzen, afkeer; ijzen, bevèn; schrikkelijk, ontzagelijk, vreeslijk, gestreng, onverbiddelijk.

ثمم *ngemam* verschrikken, ontzetten, ontstellen. Vrees, schrik.

ثيكو *ngiekoe* in den slaap praten; mijmeren, tjlhoofdig zijn, tjlèn, raaskallen.

ثيلو *ngi.loe* eggig. Stomp door het eten van wrange vruchten; (gelijk de tanden.) pijn, steeking. *Giegie ngieloe* eggige tanden. *Ngieloe kapala* hoofdpijn.

ثيوغ *ngiejoeng* maauwen. *Koetjing jang ngliejoeng* eene maauwende kat.

ف

ف de letter genaamd *fā*.

فارسى *farsie* of *parsie*, AR. Perzisch. *Orang farsie* een Perziaan.

فارق *fārikkh*, AR. onderscheiding. *Aldmat fārikkh* een onderscheid dingsteeken: *Memārikkh* onderscheiden.

فاسق *fāsikkh*, AR. boos, ondeugend, goddeloos; boosheid; een zondaar.

فال *fāl*, AR. voorteecken, voorzegging, waarzeggerij, vogelwigchelarij.

فايدة *fāidedat*, AR. nut, nuttigheid, voordeel, gewin, profijt. *Kiidd jang ber-fāidedat bagi segala mānoesied sekaliën* een boek nuttig voor alle menschen. *Bārang siejpa ber-temoe dengan toewan hamba ber-bleh fāidedat* ieder die u ontmoet, trekt nut (van u). ISM. JAT. biz. 99 reg. 5. v. o.

فتحة *fathhak*, AR. het eerste klankteecken van de Arabische Spraak-kunst, bij de Maleijers *bāris di atas* (bovenstreep) genaamd, wordt boven de letter geplaatst en doet den klank *a* of *e* ontstaan; hetzelfde heeft deze gedaante.

فتنه *fitnah*, AR. laster, smaad, aanstoot, ergernis, verwijt, eerloosheid, ongenade. *Maka fikir-lah permai-suerej: pada taikdla inis-lah*, âkoe me-loelos-kan *fitnah* âkan poetrie Ratna Kendie de vorstin dacht, op dit tijdstip zal ik door laster de prinses Ratna Kendie bezwalken. *Mem-fitnah-kan* belasteren, bezwalken.

فجر *fudjar*, AR. morgenschemering; dageraad. *Maka taikdla ham-pir-lah fadjar* tegen het aanbreeken van den dageraad. SULTH. IBR. blz. 6.

فرج *ferdji* of *perdji*, AR. pudendum.

فردانا *frddna* of *pirddna*, AR. eenig, enkel, enkelvoudig. *Anakh frddna* eenig kind. *Firdana mantris* eerste minister, vizier. *Saber-moela Isma Jatiem di numâ-ie oleh baginda*, *Firdana mantrie*, *maka segala negrie ietoe pôn di sarah kan pada tângan-nja* voorts werd Isma Jatiem door den vorst tot rijksbestuurder benoemd, en alle steden werden aan zijne zorg toevertrouwd. IEM. JAT. blz. 98. reg. 9. v. b.

فردوس *frdoes*, AR. paradijs.

فرسي *farsie* en *parsie* Perzisch.

فرض *feredl* (*ferdlos*), AR. verpigte inachtnemingen. *Wikktoe sum-bahjang feredl* tijdperken waarin men verplicht is Godsdienselijke plegtigheden te verrigten. *Mem-ferdloe-kan* verbindend maken, verpligten.

فرنگي *fringgi* of *fringgie* Europeaan, Christen.

فرمان *frmdn*, PERZ. een bevel, order, last, koninklijke brief, pas, patent. Een geschrift, of een gezegde van eenen monarch. *Maka ha-frmdn Allah tàala* God de Allerhoogste sprak.

فرن *furna*, AR. een oven.

فرنجيس *frantsjies* en *frantsjis* fransch.

فري *ferie*, PERZ. eene nimf, eene foort van hooger wezens.

فسون *fusona*, PERZ. bekooringen, aanlofkelen, aanvechting.

فصل *fatsal*, AR. artikel, afdeeling, onderdeel, verdeling.

فصيح *fatsjih*, AR. welsprekend, wel ter taal, zoetvloeiend. *Fat-sejhhat* welsprekendheid, welsprekend. *Spraak* vermogen. *Per-*

kata-an-nja amat fatsejhhat zijne woorden waren zeer welsprekend. SULTH. IBR. blz. 31. *Liedah toewon hamba amat fatsejhhat* mijn heer heeft eenen zeer welsprekenden tong. ISM. JAT. blz. 89. reg. 10 v. o.

فضولي *fadloelie*; *fadoelie* of *padoelle*, (*ferdoelie*) AR. belangstellen, behartigen, bemocijen, aangaan, betreffen, raken, bekreunen. *Kieta tiejâda fadloelie akan perkâra ietoe* ik stel geen belang in die zaak. *Ietoe tiejâda fadloelie* het is om het even, dat raakt niet, dat kan niet schelen. *Apa kieta fadloelie akan orang ietoe* wat geeft ik om die menschen.

فعل *fâdl*, AR. daden, werken, handelingen: hebbelijkheid, gewoonte, gesteltenis, eigenschappen, hoedanigheden. *Fâdl jang bâjik* goede daden. *Ada-pôn anakh manrie ieni telah besar-lah toewân-koe*, *sjahdân segala fâdl-nja pôn bâjik pâtek* liehat voorts zijn deze rijksbestuurderszoonen reeds groot geworden mijn meester, en bezitten volgens mijn inzien goede hoedanigheden. ISM. JAT. blz. 98. reg. 4. v. o.

فقير *fakhier* en *fokhier*, AR. een geestelijke die bedelt, bedelmonnik.

فكر *fikir*, AR. denken. (zie *fiekir*).

فنا *send*, AR. vergankelijk, verderfelijk, sterfelijk, tijdelijk. *Maka kombalie lah ieja deri negrie jang send ka-negrie jang bakhd* hij keerde uit het sterfelijk geweest in het onsterfelijke weder. Hij verwisfelde het tijdelijke met het eeuwige.

فهم *faham*, AR. of *paham* kennis, ervarenheid, bedrevenheid; ervaren, bedreven, verstandig. *Pangliema jang branie lagi faham pada ilmoe hâikmat pa-parâng-an* dappere en in de krijgskunst ervaren legerhoofden. SULTH. IBR. blz. 82.

فيتور *fejtor* of *pejtor*, PORT. opperhoofd van den handel, opperhoofd van eene onderhoorige bezitting. Een Resident.

فيروز *feroez* en *feroes*, PERZ. zegepralend, overwinnend, zegevierend.

فيروزه *feroezeh*, PERZ. turkoois; turkooizen.

فيكر *fiekir*, AR. (*piekir*) denken, overwegen, overleggen, bepeinzen, inbeelden, verbeelden, vooronderstellen. *Maka baginda pôn fiekir* de Vorst dacht. SULT. IBR. blz. 2. *Fiekir-an* gedachte, denkbeeld, meening, gevoelen, bepeinzing, overweging, overdenking. *Fekoer* peinzen, in gedachten verzonken, mijmeren.

فيهنف *fehakhh*, AR. zijde, kant, deel, hoek. Pada *empat fehakhh wocnieja* aan de vier hoeken der wereld *Deri pada fehakhh negrie Kofah* van het landschap Kofah. SULTH. IBR. blz. 17. *Deri pada fehakhh toewan basar* van wege den grooten heer.

ث

ث p de letter genaamd *pa*.

ثا *pa* (verkorting van *bapa*) vader.

ثابووي *paboewan* en *pembawan* de ra waar de zeilen aan geflagen worden.

ثاتت *pätut* betamen, voegen, passen, behooren, overeenkomen, stemmen. Betamelijk, voegelijk, van pas, billijk, regt, juist, eigenaardig. *Per-boewät-an jang tiejâda pätut* onwelvoegelijke of onbetamelijke handelwijz. *Njanjie-an jang pätut dengan boenjie-boenjie-an jang di pâloe orang* een gezang dat met de muziek die gespeeld wordt, overeenstemt. *Se-pätut-nja* eigenschapelijk, eigenaardig, gevoegelijk. *Dengan se-pätut-nja* in orde, volgens den regel, met onderscheiding. *Maka octoes-an iesoe pön di per-djämoe-nja dengan se-pätut-nja* hij liet dien afgezant met onderscheiding onthalen. *Hhoekom jang pätut of ber-pätut-an dengan salah* eene straf geëvenredigd aan den misdad. *Ada pön ka-radja-an Eirakh ieni se-pätut-nja ka-pada toewan-koe* de regering van het landschap Eirakh komt u toe. SULTH. IBR. blz. 77. *Pitut-lah ka-pada radja me-lakoe-kah äddil dan ka-badsiek-un dias sekuliën räijat-nja* het betaamt den vorst regtvaardigheid en genade over al zijne onderdanen uit te oefenen. SULTH. IBR. blz. 79.

ثانس *pätus* of *pettus* dondersteen, donderslag.

ثاتغ *pätong* een beeld. *Maka di liehat-nja pätong tetoe tiejâd-lah ber-gerakh* en zij zagen dat die beelden zich niet bewogen. Isk.

ثاتق *pätokh* de beet (van eenen slang). *M:mätokh* bijten.

ثاتك *pätec* een slaaf, een dienaar. Ik (in eenen nederigen zin). *Maka fräna mantrie pön sedjoed ser.ija ber-ätang sambah teia toewan-koe sjâh ädalam pätec ieni Isma Jatiem namä-nja* de eer-

ste rijksbestuurder, boog zich, naderde en zeide: mijn meester! gebieder der wereld, deze slaaf heet Isma Jatiem. ISM. JAT. blz. 5. reg. 9. v. o. *Patek ieni hamba ka-bdwah doelic jang mahd moelieja* ik ben een dienaar van zijne majesteit, den hoogverhevenen. ISM. JAT. blz. 7. reg. 2. v. b.

قاتل *pdil* een timmermans werktuig, (zie *pedail*).

قاتل *pdul* eene foort van mand,

قاتو *pdtoe* pudendum.

قتولي *pdtoeli* stam, geslacht.

قانه *pdah* breken, doorbreken, door midden breken, knakken, kraken, (gelijk hout, ijzer, been); van breekbare waren, zoo als porcelijn en glaswerk zegt men *pitjah*, en van een koord, riem, touw of rekbare zelfstandigheid zegt men *poetus*. *Maka ka-doewa hocloebalang pbn tiekum-kan, ka-doewa pundaahan-nja pitah* de beide helden staken naar malkanderen en hunne beide lansen braken. ISK. *Maka di poekol-nja sa-hingga patah toelung-nja* zijne beenen werden door hem stuk geslagen, of hij sloeg hem dat zijne beenen braken.

قانه *pdah* en *peta* teekening, schets, afmaling, kaart. Een woord. *Pdah doenieja* wereldkaart.

قانه *pdih* een titel of rang, voornamelijk op Java in zwang.

قاجف *pdjakh* pacht, schatting, belasting, een vijfde of tiende der voortbrengfels van een land. De heer MARSDEN noemt zulks *pdajar*.

قاجل *pdjal* geslagen of gehamerd, (niet gegoten), tsai, rekbaar. *Tambaga pdjal* geslagen koper.

قاجف *pdjakh* een spit, braadspit.

قاجل *pdjol* en *pdjoel* een inlandsch werktuig om den grond om te hakken.

قاجو *pdjoe* mennen, geleiden, voeren, rijden, drijven, spooren, aandrijven, aanspooren. *S'orang sa-ekkor koeda maka di pdjoe-nja ka-tengah mejdan* ieder zat op een paard en spoorde het naar het open veld.

قان *pdila* voldoen, vergenoegen. *Ter-pdila* voldaan. *Memadd-kan* voldoen, voldoening geven. *Kapada-an* genoegzaamheid voldoening; vergoeding.

قادري *padrie*, PORT. een priester; een geestelijke, een predikant.

قادش *padang* een open veld, plein. De naam van eene voorname Nederlandsche bezitting op de Westkust van Sumatra. *Maka adalah soewatoe tampat tinggie di tengah padang* er was eene hoogte op het midden van de vlakte. ISK. *Padang jang mahâ loewas* een zeer uitgestrekte vlakte. ISK.

قادوك *padoeke* bemind, geliefdkoosd. (zie *padoeke*).

قادم *padam* dooven, verdooven, uitdooven, lesfchen, blusfchen, uitgaan; stillen, dooden. *Masing-masing memadam-kan api hingga tengah malam maka api pèn padam-lah* elk bluschte het vuur zoo dat het ter middernacht uitgedoofd was. ISK. *Amaruh-nja belom ter-padam* zijne gramschap is nog niet getild. *Pemadam* domper, kaarsdomper, uitblusfcher, demper.

قادم *padam* of *padma*, HIND. hiacint, een edelgesteente. *Mejrah padam* vuurrood.

قادى *padie* rijst in den bolster. *Bajat padie* rijst zaaijen. *Maka di liehai-nja padie-nja ber-boewah-kan amas dan ber-dawon-kan pejrakh dan ber-batang-kan tambaga* zij zagen dat hun *padie* gouden vruchten, zilveren bladen en koperen stengels had. S. S.

قارم *para-paru* of *hdrang para-paru* roet.

قارت *parit* gracht, sloot, kanaal.

قارت *parut* een likteeken.

قارس *paras* gelaatstrekken, gelaat, aangezigt. *Maka ada ber-anakh 'sorang perampoewan jang ter-laloe amat bajik paras-nja tiejada ber-bagej pada masa ietoe, tjhâja moekâ-nja gielang gomialung seperti tjhâja mata-hârie* hij had eene dochter die zeer schoone gelaatstrekken had, niemand van hare tijdgenooten geleet haar. de glans van haar aangezigt schitterde gelijk de glans der zon. S. S.

قارس *paras* rond als een pilaar of een rotting.

قارم *parang* mes, hakmes, bijl; snijden, hakken, houwen. *Maka Râdja Sjoelâna pèn sigra me-lompat, sambil mengoenos pedang-nja laloe di parang-kan-nja ka-pada Râdja Lunggej Sjah Djauhâna kena leisher nja laloe poetus kapalâ-nja ter-palinsing ka-tanah* nu sprong de Koning Sjoelâna schielijk af, trok zijn zwaard.

hieuw met zeive naar den Koning Langgej Sjah Djauhâna en trof
zijnen hals zoo dat zijn hoofd ter aarde viel. S. s.

فارع *pdrang* en *prang* oorlog, strijd, gevecht, oorlogen, strijden,
vechten. Magt, leger. *Angkut prang* oorlogen, den strijd beginnen.
Orang pe-prang-an strijder, soldaat. *Kupal pe-prangan* oorlogschip.
Mem-bitjarâ-kân per-atr-an pe-parang-an over de siagorde
beraadslagen. Isk. *Me-liwan prang* beoorlogen, tegenvechten.

قارو *pdrau* heesch, schor. *Pdrau-pdrau* de long.

قاره *pdroh* bek of neb van eenen vogel.

قاري *pdrie* rog, zekere visch. *Koelis pdrie* roggevel.

قاري *pdrie* lot, kans. *Boowaâ pdrie* dobbelsteen.

قاسر *pdsar*, Ar. (بازار) markt, marktplaats. *Be-brâpa b-rang mem-*
bâwa bârang dayang-an di pdsar veele bragten hunne koopwa-
ren ter markt.

قاسح *pdfang* iets in beweging brengen. Dit woord heeft vele betee-
kenissen, als: aanteken, ontvlammen; afteken, vuren; ophij-
schen, aanslaan; inspannen; in elkander zetten, opzetten, onder-
scheidene deelen bijeenvoegen, spannen; planten. *Pdsang chajmah*
tenten opslaan. *Pdsang palieta* eene lamp opteken. *Pdsang apie*
vuur aanteken. *Pdsang m-riejum* een kanon affchieten. *Pdsang*
lâjur zeil maken, de zeilen bijzetten. *Pdsang karejta* eenen wagen
aanspannen.

قاسح *pdfang* vloed, wasfend water. *Ajer pdsang* de vloed.

قاسح *pdjang* een koppel, span, paar. *Koedu su-pdsang* een span
paarden. *Sapâto: su-pdsang* een paar schoenen.

قاسق *pdskh* een pen, wig, nagel, spijker; spijkeren, eene pen,
wig of spijker ergens indrijven.

قاسق *pdskh* binnenlanden, bovenlanden. *Orang pdsakh* een boven-
lander, landman.

قاسق *pdskh* een troep, bende, korps, kompanjic, afdeeling, hoop.
Tiega pdsakh-an die afdeelingen; drie benden. *Maka di bahagie-*
kan. Râdja Iskander sekaliên tantara-jang lâjtn kapada tiega pdsik-
an ietoe en de overige legers deelde de Koning Alexander in drie
korpfen af. Isk.

قاسن *pdsan* en *psan* bevelen, last geven, belasten, aanbevelen,

last, bevel, order, gezegde, aanbeveling. *Mem-bawa pāsan dan selām orders en groeten brengen.*

قاسو *pāsoe* een kuip, tobbe, houten bak.

قاسونغ *pāsong* eene gevangenis, gevangenhuis, blok. Gevangen zetten, in hechtenis nemen. *Pāsong-an* gevangenis, blok, stok.

قاسير *pāsier* en *pāsir* zand.

قاي *pāpa*, HIND. arm, arnzalig, ellendig, gemeen, onaanzienlijk.

Orang pāpa een arm mensch *Ka-papā an* armoede, ellende.

قاي *pāpa* steun, steunfel, schoor.

قائت *pāpat* regelmatig, eenvormig, effen. *Memāpat* gelijk maken, gelijk hakken of houwen.

قائر *pāpar* ligten, werven, op gezag eenige artikels heffen. *Orang memāpar* een werver. *Orang memāpar laskar* een soldaten werver, een zielverkooper. *Pāpār-an* ligting, werving, schatting; goederen die door heffing verzameld zijn.

قائف *pāpakā* een manwijf.

قائن *pāpan* eene plank, deel, houten bord, vloer. *Pāpan sa-bicakā* eene plank. *Meng-girgādāte pāpan* planken zagen.

قائت *pāka* raadplegen, beraadslagen; tot een besluit komen. Eene beraadslagende vergadering; wellicht is dit woord eene verbastering van het Arabische woord *mauwāfakat*. *Ber-pāka* overeenstemmen, besluiten, goedvinden, verstaan, overeenkomen.

قاكل *pākal* kalefateren.

قائن *pākan* markt, marktplaats. (zie *pakan*).

قاکو *pāko* spijker, nagel. *Memāko* en *pāko-kan* spijkeren. *Korfo ber-pāko* *tambāga* een stoel met koperen spijkers.

قاکي *pākej* en *pākei* kleeden, aankleeden, aantrekken, kleederen aan doen, kleederen dragen, of aanhebben; bezigen, gebruiken, verteeren; zich bedienen; gebruik maken; aanmatigen. *Maka bagindu memākej pākej-an panditeta* Zijne Majesteit trok een leeraars gewaad aan. ISM. JAT. blz. 172. reg. 12 v. o. *Se-toluā soedaā mandie lāloe memākej pākej-an jang indah-indah dan bāwoe-bāwoe-an jang amat huroem* na gebaad te hebben deden (zij) prachtige kleederen aan en bedienden (zij) zich van geurige

reukwerken. ISM. JAT. blz. 26. reg. 1. v. b. *Pàkef sindjâta wapens dragen. Pakej nâma* eenen naam voeren of dragen *Mienjak ietoe siejâda ter-pakej pada palieta, sebab bawoe-nja boefokh* die olie kan om haren stank niet in de lamp gebruikt worden. *Ber-pàkef* gekleed. *Ber-pàkej-kan* doen kleeden.

ڤاڤي *pâgi* en *pâgie* morgen, morgenstond. *Pada pâgie harié-nja* in den vroegen morgen. ISK. *Pâgi-pâgi* morgen uchtend.

ڤاڤيت *pâgut* bijten, of pikken als een vogel. *Maka mejrakh ietoe pân ber-bangkít lâlôe niemâgut Durtjat Hati, maka tjârikk badjoe-nja dan gâris dadâ-nja* de paauw stond op beet Durtjat Hati, scheurde haar kleed en schrabde hare borst. ISM. JAT. blz. 53. reg. 3. v. o.

ڤاڤر *pâgar* heining, haag, heg, beschutting, schutting, schutstel, borstweering, hek, wal, muur, paalwerk, palisade. Omheinen, asperken, insluiten. *Ber-pâgar* omheind. *Pâgar bâtoe* steenen muur. *Boelan purnâma di pâgar oleh bintang* de volle maan omringd door sterren. ISM. JAT. blz. 9. reg. 12. v. o.

ڤالا *pâla* bruin. *Boewah pâla* muskaatnoot. *Boenga pâla* foelie.

ڤالو *pâlôe* slaan. (zie قالو).

ڤالڤ *pâling* draaijen, wenden, afwenden, op zijde draaijen; van loop veranderen, wenden. *Maka ber-pâling Râdja Iskander meliehat khal orang ietoe* de Koning Alexander keerde zich om toen hij den toestand van dien man zag. ISK. *Puling kapâla* het hoofd draaijen.

ڤالو *pâlôe* slaan, kloppen, strijken. *Pâlôe boenji-boenjie-an* speeltuigen bespelen. *Memiloe gundarung ber-angkat* den afmarsch slaan, of eenen trom roeren om te vertrekken. *Memdloe memoe-wdng-an* omroepen, bekend maken, omkloppen.

ڤالو *pâlôe* mengen, vermengen, kleuren, stralen.

ڤامر *pâmur* de aders of vlammen in de kling of het lemmer van een zwaard, kris of mes. Het bijgeloof meent uit die vlammen heil of onheil voor hem die het wapen draagt te kunnen voorspellen.

ڤامڤكو *pâmangko* een staatsofficier.

ڤامن *pâman* naam van vaders zijde. Men bezigt dit woord ook als een bewijs van cerbeid tegen eenen man van jaren.

قانت *pānat* ongemakkelijke houding, vermoeid door langdurig in het zelfde postuur te zitten of te liggen.

قادر *pānar* zonnestralen.

قانس *pānas* warm, heet, warmte, hitte, gloed. *Māka rāsa toewan poetrie pōn pānas* de prinses gloeide. ISM. JAR. blz 30 reg. 6. v. o. *Ka-pānās-un* hitte; die verward wordt; verwarming. *Ajer pānas* warm water. *Pānas-kan* opwarmen, warm maken, verwarmen.

قانوا *pānau* en *pānoe* gevlekt op de huid, witte vlekken die door huidziekten ontstaan.

قانه *pānah*, HIND. boog. Met pijl en boog schieten. *Anakh pānah* een pijl. *Be-brāpa di tiekam dan di pānah* vele werden doorstoken en doorschoten. S. S. *Pe-mānah* een boogschutter. *Andra doewa boekit ietoe kira-kiera su-pemānah djawdh-nja* de afitand dier beide heuvels was naar gisting een boogschot. ISK.

قاو *pāu* snijden, hakken, vellen.

قاوت *pāwut* buigen, krommen.

قاوس *pāwus* de walvisch.

قاوه *pāuh* (*pāha*) de dij, bout.

قاوي *pāwie* verrot, vergaan, vermolmd, verteerd, (als touw, linnen, hout, papier).

قاوي *pāwei* kuntwerk, gereedschap, werktuig.

قاه *pāh* en *pāuh* (*pāha*) de dij, een bout; slijl. *Pāh* of *pāha bābi* varkensschenkel, een ham. *Konji pāuh* de lies. *Pangkal pāuh* de heup. *Toelang pāuh* het dijbeen, de schonk.

قاهت *pāhat* een beitel, dissel. *Pāhat nedjis* eene schaaf. *Maka ber-sabda rādja Iskander ka-pada nābie Hheidlir: di himpon-kan soewan hambā-lah, segala pandej besie deri pada segala tantarā jung ber-sāma-sāma dengan kietu ieni, sueroh-kan marieka ietoe menimpa pāhat bātoe dan segala alut mem-blah bātoe* de koning Alexander zeide tegen den profet Hheidlir: vergader gij al de ijzerfmeden, die zich in al de legers bevinden, welke bij ons zijn, beveel hen steenbeitels, beneven allerlei gereedschap te smeden om steenen te houwen. ISK.

قاهت *pāhit* (*paait*) bitter; walgelijk. *Ajer jang mānis lāgi pāhit* water dat zoet en bitter is. ISK. *Memāhit-kan* bitter maken.

قاهر *pakar* eene groote koperen schotel.

قاهغ *p.hang* de naam van eene plaats aan de noordoostkus. Van het Maleische Schiereiland.

قاهف *pahakh* eene vallei.

قاي *pai* of *pei* gaan (zie *pergi*).

قاي *p ja* brak; eene moeras.

قايغ *pajong* eene zonnescerm, regenscherf. Spijkerkop. speldekop. *Kambang-kan pajong* eene zonnescerm uitspreiden, openen. *Pajong jang ka-mas-an* een vergulden zonnescerm.

قايو *pajoe* besluiten, bepalen, vaststellen. Voorbeschikken.

قايوغ *pajoeng* zonnescerm. (zie *pajong*).

قايه *pajah* vermoeid, afgemat, aamechtig, uitgeput, (penible) doodelijk. *Maka baginda pön ter-lälöe säkit pajah* de vorst werd doodelijk krank. ISM. JAT. blz. 137. reg. 6. v. b. *Songgoh ter-lälöe pajah pe-kardja-an kieta* inderdaad mijn werk is zeer afmattend.

قت *peta* afteekening, schildering, kaart. (zie *patah*).

قتاره *pe-taroh* het geld dat men inzet, inlage; hetgeen men verdedt, pand, borg, onderpand; iets dat men in bewaring geeft, iets dat hooggeschat wordt. (zie *taroh*)

قتال *patala*, HIND. denkbeeldige sferen, die beneden de oppervlakte der aarde, of in den hemel zijn.

قتاني *patanie* naam van eene plaats aan den noordoostkant van het Maleische Schiereiland, grenzende aan het Siamfche gebied.

قترا *putra* en *poetra* een koningszoon, koningstelt, koningskind. *Saber-moela akan baginda setoe ädu poetra sa-brang perampoewan* ook had die koning eene dochter. B. R. *Permej-soeria soeda* *ber-poetra* de koningin is verlost.

قتران *petrina* of *poetraana* zetel, sofa, hooge stoel, troon.

قتري *patarie* foldeersel; kunstzout.

قتري *poetrie* eene prinses; vorsten dochter. *Toewan poetrie* de prinses, de koningin. *Memienang toewan poetrie* eene prinses bevrijden, zjn hof aan eene prinses maken; eene prinses voor eenen vorsten zoon ten huwelijk vragen.

قتخ *petang* of *patang* avondstond, schemeravond. *Maka harié pón petang-lah* de schemeravond begon, de avondstond kwam aan. Isk. *Pagi dan petang* uchtend en avond.

قتك *petik* op een speeltuig strijken. (Afsplukken).

قتم *patam* voorhoofdband, voorhoofdfierfel.

قتما *patma*, HIND. waterlelie.

قتول *patola* eene bittere soort van komkommers.

قتي *petej* eene soort van boonen, welke bijzonder groot is, en den snij-boon in gedaante gelijkt. hebbende eenen zeer walgelijken geur.

قتي *petie* kist; doos, kistje, kas. *Bajik-lah koe mäsokh-kan boe-dakh ieni pada sa-boewah petie di boeboh gála-gála, sopaja djangan dapat mäsokh djer dälam-nja, maka koe boeboh akan lumpin-nja kájin ka-mäs-an, dan koe boeboh di siste-nja segala permata jang besar-besar hárga-nja, maka kieta báwa doewa orang petie ietoe kieta hánjut-kan ka-soengej besar welaan! ik zal dit kind in eene bepikte kist doen, opdat er geen water indringe, en zal hetzelfde linnen met goud doorvlochten tot luurgoed geven, voorts zal ik verscheidene kostbare edelgosteenten naast hetzelfde leggen, en wij beide zullen de kist in de rivier laten drijven.* Isk.

قچه *pitjah* of *patjah* breken, openbreken, in stukken breken, aan stukken vallen, kraken, bersten; verslaan, verstrooijen, op de vlugt slaan. Verbreken, uitscheiden, ophouden. Ontslaan, wegzenden, afzetten. *Maka ieja sjoekber akan karoenija-koe ietoe dan di pitjah-kan-nja segala ber-hala* zij zijn zeer dankbaar voor mijne gunsten en hebben alle afgodsbeelden afgebroken. *Katja soedah pitjah* het glas is gebroken. *Maka di poekol bieni sja pitjah kapala-nja sampej darah ka-loewar* mijne vrouw werd het hoofd stuk geslagen, zoo dat er bloed uitkwam. MAL. BR. *Setelah Djerdjis men-dengar áhhoewal laskar-nja di pitjah parang-nja maka ieja pón amarah ferta ber-njala-lah mockl-nja deri pada sangat morka-nja* toen Djerdjis den toestand van zijn leger vernam dat in den strijd verslagen was, toornde hij, en zijn gelaag gloeide van hevige gramschap. Isk. *Pitjah-kan orang deri pada pangkat-nja* iemand uit zijn ambt ontzetten, ontslaan.

قچي *pitjdj* slijk; klei.

قر *pada* aan, tot, naar, in, om, op, volgens, overeenkomstig. *Pada tempat ietoe* op die plaats, in dat oord. *Ber-boewat bakhtie pada toewan-nja* dienst bewijzen aan zijnen heer. *Jang amat koewasa pada ber-lakoe-kan khodrat-nja* die zeer magtig is in het uitoefenen van zijn alvermogen. Isk. *Aldid pada parintah-nja* regtvaardig in zijne regering. SULTH. IRR. blz. 1. *Pada hasie-koe* volgens mijn gemoed. *Pada bitjara kieta* volgens mijn gevoelen, naar mijn inzien. *Pada malam* bij nacht. *Pada hhadjirat nabi Mohhammad* in het jaar na de vlugt van den profeet Mohhammad. *Deri pada van, door, om, uit* *Deri pada gah* uit ijdelheid. *Deri pada pejrak* van zilver, zilveren. *Deri pada ietoe* daarom, daardoor. *Deri pada kieta handakk ber-lajar* om dat ik onder zeil wil gaan. *Deri pada goenong* uit het gebergte.

قرائي *pedatie* een kar, buffelkar, wagen; een rijtuig op wielen.

قرس *pedas* heet, bijtend, sterk, stekend, prikkelend. *Makan-an jang pedas* prikkelende, heete spijzen. *Memadus-kan hati* het hart of het gemoed verbitteren. *Per-katid-an jang pedas* bijtende, scherpe, vinnige of stekelende woorden, of gezegden.

قرع *pedang* een zwaard, een sabel, houwer. *Maka di sueroh-nja sa-poeloh orang suhaja-nja laki-laki mem-boeni dirie-nja pada soewattoe tempat dengan mengoenuos pedang-nja* en hij beval tien zijner slaven zich op eene zekere plaats te verbergen met uitgetogen zwaarden. Isk. *Sarong pedang* de schede van een zwaard. *Menjendang pedang* het zwaard aangorden.

قرندع *padeudang* taf, eene slegte floort van zij, die in Bengalen gemaakt worde.

قرو *padoe* en *pedoe* smelten.

قروت *padoeta* een staatsofficier.

قرومن *pailoman* een zeekompas.

قروك *padoeka* bemind, dierbaar, geliefd. *Serie padoeka baginda* zijne doorluchtige en beminde majesteit.

قرويه *pedieh* of *pedeh* pijn, smert, grief, leed, ongemak, zeer.

قر *per* een voorhechtsfel, gebruikelijk in de vorming van afgeleide naamwoorden.

قران *prdda* (in het PORT. *placa* en *chapa*) dunne plaat van eenig metaal.

Prada Amas verguldsfel, gouden blad. *Di prada* met platen beleggen.

قراوت *prabot* werktuig, gereedschap, instrument.

قراس *per-rasa* inwendig gevoel, gewaarwording. (zie *rāsa*).

قراغی *parangie* gesteldheid, geardheid, neiging, natuur, temperament. *Parangie toeboh* ligchaams gesteldheid. *Parangie jang bājik* eene goede geardheid.

قراغیندن *per-Angien-an* luchtig, aan de lucht blootgesteld. *Bdlej-per-Angien-an* een luchthuisje, zomerhuisje.

قراکت *prakat* of *per-rakat* lijm, cement.

قراکو *prakoe* een trog.

قراوان *prawan* eene maagd, eene vrijster; maagdom.

قراوه *prauh* eene praauw, Indisch vaartuig. (zie *prahu*).

قراهن *prahan* bovenste balk, dakbalk.

قرب *purba*, HIND. vroeger, voormalig, oud. *Purba-kdā* van ouds, in vroeger tijden.

قرباچف *per-bānjakh* vermeerderen, vermenigvuldigen. (zie *bānjakh*).

قربروک *per-boeroe-an* wild; de jacht. (zie *boeroe*).

قربنتاهن *per-bantāh-an* krakeel, twist, oneenigheid. (zie *bantāh*).

قربندهران *per-bandhr-an* schatkamer, schatkist. Magazijn, pakhuis. *Maka Radja Azahāna pōn kombāli men boeka kan per-bandāhār-an jang tiejāda pernah ter-boeka deri da hoeloe*. De koning Azahāna keerde terug en deed de schatkameren openen, die van oudsher nog nimmer geopend waren. ISG.

قربندیغن *per-banding-an* evenredigheid, gelijkvormigheid, overeenkomst; vergelijking. *Tiejāda per-bandieng-an-nja* zonder wederge, weergaloos.

قربواتن *per-boewāt-an* verrigting, daad, handelwijs, werk. (zie *boewāt*).

قربوژن *prahōng-an* de vorst van een huis.

قربول *per-bōla* misleidend, valsch, onwaar, ongeloofwaardig: overdreven.

قروت *prot* en *proet* buik, balg, pens, ingewanden, baarmoeder. *Sakit prot* buikpijn. *Anakh jang di dālam prot-nja* het kind dat in hare baarmoeder is. ISG. *lesie prot* de darmen.

قردائی *per-tapa* kluisenaar, heremiet. *Per-tapa-an* boetedoening, afzondering van de wereld; kluis, klooster, hut, cel, heremitage.

قردام *per-tama*, HIND. de eerste, de voorste; vooreerst, in de eerste plaats. *Sjarik dagang ietoe Anam per-kara ietoe, pertama takala dagang ietoe masokh ka-negrie orang ietoe akan bapa dagang Sjahbendar* de voorschriften voor kooplieden bevatten zes artikels, het eerste toont aan dat, zoodra een koopman in eene bewoonde plaats komt, de Sjahbendar hem tot vader zal zijn. ISM. JAT. blz. 13. reg. 4. v. b.

قردورن *per-tidor-an* slaapplaats, bed, bedstede, ledekant, hangmat. (zie *tidor*).

قردند *per-tanda* een tolgaarder, inzamelaar van belastingen, ontvanger.

قردون *per-toewan* heerschappij voeren, heerschen, gebieden. *Jang di per-toewan besir* die het uitgestrekte bewind voert. Zijne Majesteit. *Per-toewin-an* heerschappij, bewind, gebied, gouvernement. *Pdik mohon-kan Ampon dan karoenija ka-bawah doctie jang di per-toewan* ik smeek om vergiffenis en genade aan den voet des troons van zijne majesteit, (den bewindhebber, of alleenheerscher).

قردیگی *per-tiega* derde gedeelte. *Sa-per-tiega* een derde. *Doewa per-tiega* twee derden. (zie *tiega*).

قردلاند *per-djaldan-an* dagreis, loop, reis, marsch *Per-djaldan-an jang amat djauh* eene zeer verre reis. (zie *djaldan*).

قردمؤن *per-djamoe-an* onthaal, feest. Gastheer, iemand die feesten geeft. (zie *djamoe*).

قردالان *per-djoewil-an* verkooping, veiling. (zie *djoewil*).

قردچ *per-tja* flarden, lappen, flenters, stukken en brokken.

قردچای *per-tjaja* vertrouwen, zich verlaten, krediet geven, berusten, gelooven. Trouw, betrouwelijkheid. *Maka kieta per-tjaja sukdrang bahoewa khavn kieta ieni liema djenis ber-lajin-lajien-an bahasa-nja* ik geloof nu dat mijn volk vijf verschillende talen heeft. ISK. *Ka-per-tjaj-an* geloof, vertrouwen; geloofwaardig, betrouwelijk. *S'rang manrie jang ka-per-tjaja-an* een vertrouwd raadsheer. SULTH. IER. blz. 4.

قرچك *peretjik* besprenkelen; bespikkelen met eenige kleur. *Maka soeroeh radja Iskander peretjik-kan dieja dengan Ajer mawur en de koning Alexander beval hem met rozewater te besprenkelen.* Isk.

قرچنتان *per-tjintd-an*, HIND. bezorgdheid, angst, kommer, (zie *tjinta*).

قردون *per-adoe-an* rustplaats, slaapplaats, rustvertrek, slaapkamer; afschutting in eene kamer waar achter men slaapt. *Maka mid-lah S'arang djang-djang radja jang menonggoe-je per-adoe-an baginda ietoe maka ieja fikir dilans hulis-nja, bagindna gartangan rasa Salih-in Mahmoeed ber-adoe pada tielam Doenga ienti dikik akoe tjoba rasd-nja Semantara baginda belom misokh ietoe; maka ieja-pdn me-rebah-kan dirie-nja Idloe ieja mejada fadar akan dirie-nja ter-laloe-amat njaman rasd-nja.* een der hofjuffers, welke de slaapplaats van zijne majesteit bewaakten, dacht hij zich zelve, hoedanig mag toch wel de gewaarwording van Sulthan Mahmoeed zijn, als hij op deze matras van bloemen rust, welaan! laat ik zulks eens beproeven, terwijl zijne majesteit nog niet binnen is; daarna ging zij er oplegen en werd bewusteloos door de weelderigheid der aandoening.
B. R.

قردان *per-ardk-un* triomfwagen, triomfstellaadje. (zie *drakk*).

قردان *per-sada*, HIND. badhuis. (zie *pondja-per-sada*).

قردان *per-asip-an* iets om uit te rooken, eene pijp, hokah. (zie *asip*).

قردان *per-sigi* en *pesigi* vierkant, kantig. Een vierkant. *Amph* *per-sagi* vierkant, vier kanten. *Doewa blus per-sagi* twaalfkant. ISM. JAT. blz. 113. reg. 4 v. o.

قردان *per-istiwa* voorvallen, gebeuren, te pas komen. *Ada sakill* *per-istiwa* het gebeurde op eenen zekeren tijd. SULT. IBR. blz. 19.

قردان *prish* of *brish* zuiver, schoon, rein.

قردان *prang* krijg, strijd. (zie *prang*). *Ber-prang* oorlog voeren. Isk.

قردان *prang* *proes* kribbig, gemelijk, korzel, ongeduldig, ligt geraakt, norsch, stuusch, wrang, gramstonig, twistziek, kijnfachtig, harrewarrig.

قرغكف *per-angkap* of *prangkap* eene val. Een werktuig om te vangen.

Tiekus di dlam per-angkap een tot in de val.

قرنگت *pringgat* wilde druiven.

قرنگي *pringgie* kalabas, kauwoerde.

قرنتي *perapatie* of *parapatie* duif. (zie *merapatie*).

قركار *perkdra*. HIND. artikel, deel, afdeeling; omstandigheid, onderscheiding.

قرکاس *perkds* heldhaftig, dapper, mannelijk, kloekmoedig, magtig, sterk, koon, waakzaam, wakker, vlug, knap. Magt, dapperheid, kracht, koenheid, kloekmoedigheid. *Hej hoeloebdlang jung perkds rasd-ie-lah dhlo tiekam panddhan hambu* he dappere heid gevoel eerst eens de steeken van mijne lans. ISK.

قرکاس *perkds* huisraad, inboedel, stoffersel, gereedschap, dingen die men in het gebruik noodig heeft, huisversiersels, stoffen; have, goed: bouwstof; kramerij. *Ada jang mendoekong anikh-nja, ada jang mendoekong perkds-nja* sommige droegen hunne kinderen, sommige hinnen inboedel. ISM. JAT. blz. 87. reg. 12. v. b.

قرکس *periksa* en **قرقس** *perikhsa* nauwkeurig onderzoeken, onderfragen, verhooren, navorschen, uitvorschen, afvragen, onder tasten, doorzoeken, doorsnuffelen, doorgronden, naspeuren, vernemen, vragen; nagaan; het oog over iets houden; in oogenschouw nemen. *Apd-biela s'orang dtang sumbah dhlo ka-pada Rdja dkan mengadoe-kan hhal-nju atas s'orang jang ldjin, make djangan-lah sigra Rdja ietoe morka dhlo atas-ka-saldh-aw ietoe, se-belom ldgi dkan memeriksd-kan atas-nja dengan sem-porna periksa* wanneer zich iemand voor den Koning begeeft om zich over een' ander te beklagen, zal de Koning niet dadelijk over den (aangetijgden) misdaad toornen, zoo lang hij dezelve niet zal onderzocht hebben, met eene naaukeurige naspeuring. SULTH. IBR. blz. 79. v. o. *Tiejdda ka-periksd-an* onnaspeurlijk, ondoorgrondeijk.

قرکالنگ *per-kaldng-an* een droog dok, waarin de vaartuigen op rollen gezet worden. *Per-kaldng-an tdngan* de muis van de hand. *Kaldng* beteekent een cirkel, een kring.

قرکي *pergi* dit woord eenigzins hard klinkende wordt door de Malcijers die zoo veel mogelijk, hunne taal verzachten doorgaans als *pegi* of *pigi* uitgesproken, het beteekent, gaan, vertrekken. *Handak*

ka mâna djoega toewan koe pergi? waarwil mijn heer toch henen gaan? SULTH. IBR. 39 *Pergi dâlang* gaan en komen, heen en weder trekken. *Maka di sarah-kan ka padd nja angien maka di b. wâ-nja ber-djâlan bdrang ka-mâna ka-handukh-nja pergi se-kiera kiera sa-boelan per-djulân-an djawôh-nja, dâlam sa-hâie djoewa di sampej-kan-nja* de wind werd aan hem toevertrouwd, hij werd door denzelfden gevoerd werwaarts hij gaan wilde, en het geen naar gis eene maand reizens ver was, bereikte hij in eenen dag. Isk.

قرگيم *pergam* of *pargam* wilde duif, boschduif, steenduiſ.

قرگينان *per goend-an* nut, nuttigheid, waarde, heil, deugd, goede hoedanigheid. (zie *goena*).

قرگنتين *per-gantie-an* vervanging, aflossing, beurt, tocr. *Bahoewa pada hârie ieni per-gantie-an hamba mâsoh ka-galanggar* van daag is het mijne beurt om in het strijdperk te treden. Isk.

قرلاهن *per-lâhan* zachtjes, zoetjes, lenigjes, langzaam, voetje voor voetje, op zijn gemak, traag, bedaard, met overleg, zacht, stil, loom. *Ber-djâlan per-lâhan* langzaam gaan. *Membijjarâ-kan dengan per-lâhan* met overleg beraadslagen. *Socfoe-ie dengan per-lâhan-per-lâhan* bedaard, langzaam zogen; nu en dan een weinig te zuigen geven. Isk.

قرلان *pertan* zwelgen, verzwelgen.

قرلنتي *perlentej* ijdel, praalzuchtig, los, ongebonden, ligtvaardig, verleid, bedorven. *Orang per-lentej* een ijdel mensch, iemand die pronkzuchtig is, zich gaarne fraai opschikt; een losbol, een ongebonden mensch, een nar, een uilskuiken, een zotskap, een pronker.

قرماتا *permdta* een juweel, een edelgesteente. *Permdta sembielan bagej* negenderlei edelgesteenten. SULTH. IBR. 83 *Tiega boewah pe-mâta* drie edelgesteenten.

قرمان *permana*. HIND. maat, waarde. (zie *permand-ie*).

قرمابين *per-mdjien-an* en *per-majien-an* speelgoed, speelwerk, speeltuig; vermaak; uitspanning, spel. *Ilej soedarâ-koe ter-lâloa sakdli ber-bahagicja toewan hamba sebab ber-âleh per-majien-an ietoe* o mijn broeder gij zijt zeer gelukkig dat speeltuig verkregen te hebben. ISM. JAT blz. 18. reg. 7. v o.

قرمباتن *per-ambâs-an* en *per-hambâs-an* vervolging. (zie *hambâs*).

قرمبان *per-ambā-an* of *per-hambā-an* dienstbaarheid, dienst.
(zie *hamba*).

قرمدانی *permuddinie* tapijt, tapijtwerk, karpét, kleed. *Mengkumpar-kam permuddinie* een tapijt uitspreiden. ISM. JAT. blz. 6. reg. 1. v. o.

قرمفت *per-ampat (prapat)* vierde deel. *Tiega per-ampat* drie vierden.

قرمقوان *perampoewan* en *parampoewan* eene vrouw, een wijf. *Perampoewan tiega orang* drie vrouwen. *Anakh perampoewan* eene dochter. *Soedra perampoewan* eene zuster. *Rádja perampoewan* eene koningin.

قرمائی *permandā-ie* tellen, rekenen, opfommen, waardeeren, schatten. *Maka rāijet pōn ber-himpon-lah deri pada segala sikhakh negriē, tiejāda di te-permandā-ie lāgi bdnjakh-nja* de troepen vergaderden zich uit al de oorden des rijks en derzelver hoeveelheid was ontelbaar. S. S.

قرمندی *per-mandīe-an* een badhuis, badplaats, bad, kuip. *Maka toboh toewan poetrie ietos-pōn ber-peloh maka ieja-pōn pergi mandīe ka-pada per-mandīe-an baginda ietoe* de prinses wafemde uit en ging zich in het bad van Zijne Majesteit baden. ISM. JAT. blz. 70. reg. 11. v. o.

قرمی *permie* of *permej* schoon, fraai, bevallig. *Wadjah jang permej* een bevallig gelaat.

قرمبسوری *permej-soerie*, HIND. gemalin, koninklijke vrouw, koningin. *Maka Rádja Dejwie Sjahan pōn pergi meng-adap permej-soerie ka doewa ietoe* de koning Dejwie Sjāh ging bij die twee vorstelijke vrouwen zijne opwachting maken. ISM. JAT. blz. 197. reg. 3. v. b.

قرناک *per-anākh-an* de baarmoeder; afkomst, geslacht, oorsprong, afkomstig. *Per-anākh-an tjiena* van Sineesche afkomst. (zie *inakh*).

قرنام *purndma*, HIND. de volle (maan). *Boelan purndma* de volle maan. *S'orang poetrie ter-kāloe indah-indah roepā nja seperat ampat blas hārie boelan purndma gielang gomialang tjahān-nja* eene prinses, allerschoonst van gelaat, gelijk de volle maan op haren veertienden dag, glinsterend en schitterend van glanzen. ISM. JAT. blz. 17. reg. 5. v. o. *Pisang purndma* springvloed, springtijd.

قرنته *parintah* bevel, order, instelling, reglement, bepaling, verordening, last, bestuur, opzigt: gouvernement, regering, magt. *Pemarah* bestuurder, regeerder, regent. *Pemarah-an* gebied, bestuur, regering, gouvernement. *Parintah radja* koninklijk bevel. *Memarah* regeeren, heerschen, het bewind voeren. *Tahoe akan parintah madjelis segala radja* bekend zijn met al de verordeningen, der vorstelijke vergaderingen. ISM. JAT. blz. 6 reg. 4. v. o.

قرندو *per-rindoe* klagend. *Boeloh per-rindoe* riet dat eenen treurligen klank geeft, wanneer de wind over deszelfs afgebroken toppen blaast, (klaagriet).

قرنه *pernah* ooit, immer. *Djika pernah hamba pergi ku-goenong* indien ik ooit naar het gebergte ga *Belom pernah* noch nooit. *Tiejada pernah* nimmer *Maka marieka ietoe ber-kandaran atas koeda jung tiejada pernah di lihat oleh nabie Hheidlir, besah koeda-nja ietoe seperti gadjah* zij reedden op paarden zoo als de profect Hheidlir noch nimmer gezien had, zijnde dezelve zoo groot als olifanten Isk.

قرنيكيا *per-niejuga-an* handel, koophandel, koopmanschap, waar, (zie *berniejaga*).

قرواتين *pruwatien* of *perwatien* titel van zekere hoofden der volkstammen in het distrikt Redjong aan de westzijde van Sumatra.

قروار *perwara*, PERZ. (*perwara*) opvoeding, opkweeking, koestering. *Dajang perwara* opvoedster. Dienstmaagd of juffer die de opvoeding van kinderen behartigt (gouvernante). *Bieti perwara* dienares bij eene juffer, of kinderen van rang. Staa'sjuffer, vrouwen die voor de Maleische prinsessen eenig werk verrigten.

قروت *proct* de buik. (zie *prôt*).

قروسة *peroesah* bouwen, zamenstellen, stichten, maken. *Peroesah ruemah* een huis bouwen. *Peroesah kapal* een schip bouwen. *Peroesah tanah* het land bebouwen, ploegen. *Peroesah-an tanah* akkerbouw. Landbouw. (zie *oesah*).

قروپك *peroegol* een schender, onteerder, vervoerder, schaker. *Meroegol* onteeren. Schenden, schaken.

قرا *prah* (*pras*) wringen, nijpen, drukken, melken. *Soed h di prah* reeds gemolken. *Kajin basah di prah-nja* zij wong het nat lianen uit.

قرهمان *per-hoemd-an* oogst, inzameling; weldigwas. (zie *hoema*).

قرهمنون *per-himpon-an* verzameling, vergadering, bijeenbrenging; bijeenkomst, ontmoeting, raad. (zie *himpon*). *Di sefatkan di dalam per-himpon-an orang bdnjukh* verdwaald raken in de menigte des volks.

قرهياسن *per-hiejas-an* versierfel, si-raad, tooi, opschik, versfraaijing, praal, pracht. Tuigen van elefanten of paarden met derzelver versierfelen. (zie *hiejas*).

قري *prie* manier, wijze, gewoonte, mode, trant, zwier, fatsoen, dragt, staat, toestand, gesteldheid, gelegenheid, aard; voorwaarde, beding, omstandigheid, natuur, instelling, vaststelling, neiging, geaardheid. *Maka di kata-kana istri binara il hhiakjat prie di ddpat-nja boedakh ietoe* nu werd door de vrouw van den wascher de geschiedenis verhaald, op welke wijze zij dat kind gevonden had. Isk. *Atas prie jang patut* op eene behoorlijke wijze, na behooren. *Alkatsah prie mengut-kana Isma Jatiem men-djadi penghoetoe bedoewanda* een verhaal, meldende dat Isma Jatiem opperhoofd der lijfwachters werd. ISM. JAT. blz. 8. reg. 7. v. b. *Prie hkal* de aard of omstandigheid eener zaak. *Prie ka-rucjid-an* de toestand van het rijk. *Prie negrie* de gesteldheid van een land. *Prie toebah* kleederdragt. *Tiejida ter-prie* ongemeen, ongewoon, onbegrijpelijk, voorbeeldeloos, weergaloos, zonder voorbeeld. *Ber-bhâsa ieja ber-prie-prie* zijne manieren waren zeer beschaafd; hij sprak op verschillende wijzen.

قري *perie* en *ferie*, PERZ. eene klasse van bovennatuurlijke wezens, die op aarde onzichtbaar verkeerden, zijnde van eenen weldadigen aard. Fabelachtig wezen. *Menâlokh-kana perie* zoodanige geesten of wezens ten onder brengen. D. M. L.

قريسي *priesie* een beukelaar, schild. *Sjahdân maka Mahrâna bertampikh-lah ieja: hej orang moeda tetap-kana dierie-moe bâjik-bâjik, ieni-lah lawân-an-moe; sjahdân maka ieja-pôn menâtakh ka-pada hoelobâlang ietoe maka di tungkis-kana-nja tâkakh Mahrâna dengan priesie-nja* vervolgens schreeuwde Mahrâna: he jongeling gedraag u moedig, ik ben u tegenpartijder, daarop hieuw hij naar den held (jongeling) doch dezelve weerde den slag van Mahrâna met zijn schild af. Isk.

قريف *priejokh* rijstpot, pot om rijst in te koken.

قريكي *priegie* eene wet, bronwel.

قساكي *poesàka* erfenis, erfgoed, erfdeel; erving; inboedel, allerlei huisraad. *Ber-poesakà-ie* erven. *Harta poesàka* erfgoed. *Uhakh poesàka* erfregt.

قساكي *pe-sàgie* een vierkant. (zie *per-sagi*).

قساوت *pe-sàwat* koorden, strengen, snaren.

قسناك *pustàka* bekooringen, betooveringen.

قستي *pestie* of *pastie* voorzeker, inderdaad, voorwaar, zekerlijk. *Maka tetoe-pån di pastie-kan-nja* hij verzekerde dat; het werd door hem verzekerd. (dit woord komt zelden in goede geschriften voor).

قشقا *puspa*, HIND. bloemen; geschilderde bloemen; kunstbloemen, bloemwerk, lofwerk. *Taman puspa di seste astànu* een bloembof naast het paleis. *Puspa rāgam* hyacint (edel-eitteente).

قسق *pasokh* een gat (gelijk in een kleed) vol kleine gaten.

قسق *pasokh* bende, afdeling. (zie *pasokh*).

قسن *pasan* of *pesan* bevelen, gelasten, zeggen, aanbevelen. (zie *pāsan*). *Kamba mem-bàwa pesan dan solām deri pada Setie Tsālehk* ik breng bevelen en heilgroeten van Setie Tsālehk. SULTH. IER. blz. 53.

قسندال *pe-sondāl-an* ontucht. (zie *sondal*).

قسورة *pe-soeroek* zendeling, afgezant, apostel. *Bahoewa tinjādu toeban idjin, hānja Allah, dan Mohhammad hambā-nja dan peseroek-rja* er is geen ander heer dan God, Mohhama d is zijn dienaar en afgezant. ISK.

قسون *pasuena*, PERZ. aanlokfel.

قسبين *pasjban* gehooorzaal, raadhuis.

قسيسير *pasiesier*, JAV. lage oevers aan zee, zeestrand, zeekust. *Kicak ber-lāboh dekat pasiesier tetoe* wij anker ten dicht bij het strand. ML. B.

قغ *peng* dit rededeeltje wordt voor afgeteide woorden geplaatst. (zie Mal. Spraakkunst).

قغران *pengarang-an* samenstel, zamenhooping, opstel, verband. (zie *kārang*).

ثغروءن *pengaroe* - an de longen.

ثغاسه *peng-dsoh* cene drooge min. (zie *âsoh*).

ثغاق *peng-âpa* ondervrager, iemand die het hoe en waarom wil weten.

ثغانت *peng-âpit* vensterluik, venster; sluiser.

ثغائه *peng-âpoh* vaantje, wimpeltje. *Tiejang peng-âpoh* de steng, top op eenen mast. *Lâjar peng-âpoh* topzeil.

ثغاول *peng-âwal* een waker, wacht, schildwacht. (zie *kâwal*).

ثغایل *pengâjil* een hengelaar. (zie *kâjil*).

ثغایوه *peng-âjoch* een roeispaan, riem. (zie *kâjoch*).

ثغاتم *pengâtam* een werktuig, een seis, een fikkel. *Pengâtam* - an maaitijd. oogst.

ثغئون *peng-a tahoe* - an bewustheid, bewustzijn, kennis. (zie *tahoe*). *Se-hâros-njâ-luh hamba meng-âdjâr sigala bârang peng-a-tahoe-an hamba ka-pada toewan poetrie* h. t. is pligtmatig dat ik al het geen ik weet aan de prinses mededele. Isk.

ثغجان *peng-âdjâr* - an leering, onderwijs, les, raadgeving. *Akoe per-tondjokh-k-n ietoe pada bedoewanda ieni, tetâpie handakh akoe per-hâbis-kan dhôlo peng-âdjâr-an nja sopâja akoe ber sleh sentausu* ik zal hem dat aanbieden, doch eerst wil ik hem zijne raadgevingen (voornij) doen uitspreken, op dat ik rust verkrijge. ISM. JAT. blz. 14. reg. 12. v. b.

ثغرائن *peng-addp* - an tegenwoordigheid, verschijning; hof, voorhof. (zie *hâd.p*).

ثغرة *pengarah* inzamelaar. (zie *karah*).

ثغس *pengsu* holte, ledigheid: dat gedeelte van den kokosnoot waarin de kern ligt, of de holte zonder kern.

ثغسن *pengsan* en *pengsu* bezwijmen, in zwijm vallen, flauw vallen. Bezwijming, flauwte. *Maka ieja pân pengsan* hij bezwijmde. *Maka pada soewâtoe hârie poetrie Humanâie doedokh dâlam m liegej maka ieja menângis lâlôe ieja pengsan deri pada sangat ber-ijinti-an-nja âkan ânakh-nja menjesal ieja mem-boewangkan anakh-nja ietoe* op eenen zekeren dag zat de prinses Hama-

nie in het paleis, zij weende en bezwijnde door de hevige angst over haar kind, het brouwde haar hetzelfde verworpen te hebben. Isk.

فغكت *pangkat* rang, graad, ambt, bediening; verdieping, vloer, rang, rij, trap, sport. *Pangkat jang ka-besár-an* een aanzienelijke rang. *Meng-anoe-grah-kan pangkat* met eenen rang begunstigen. *Per-ardk-an toedjoh pangkat* een triomfboog met zeven verdiepingen. *Maka di póhon-kan átas-nja ber-tambah-tambah pangkat ka-moeliejd-an, dan ka-besár-an serta ber-óleh ka-senjing-an dengan oemor pandjang di dállam doeniejd ieni* over hem wordt afgesmeekt verhooging van rang, in luister en grootheid, onder het genot van gerustheid tot in lengte van dagen op deze aarde. M. L. BR. *Maka sabda ródja Iskander: hej órang moeda! siejipa me-lepas-kan belonggoe-moe ietoe dan siejipa mengaloewar-kan angkau deri dállam pandjára, dan siejipa mem-báwa Angkau ka-pada boek'i ieni, maka sáhut nabie Hheidlir: bahoewa jang mengardjd-kan demikién ietoe, maka toehan-koe djoeu jang meng-angkat-kan nabie Idries ka-pada pangkat jang mahd tinggie de koning Alexander sprak: he jongeling! wie slaakte uwe boeijen en wie verloste u uit den kerker, en wie voerde u op dezen heuvel? en de profect Hheidlir antwoordde: hij die zulks deed is mijn Heere! die den profect Enoch tot den hoogsten trap verhief. Isk.*

فغكر *pangkur* en *pangkoer* een tuingereedschap voor onkruid. Schoffel.

فغكل *pangkal* bovencind, benedeneind; stam, oorsprong, begin; kapitaal, hoofdfom. *Pangkal ádtang kdjoe* het onderste of dikke gedeelte van eenen boomstam. *Pangkal djálan* het oppergedeelte van den weg. *Pangkal páhu* de heup. *Pangkal-an* fom, fonds, kapitaal. *Panghoeloe pangkal-an* veerman, opperhoofd van een veer.

فغكو *pangkoe* de schoot, (gremium.) op den schoot houden. *Anakh nja tiedor di pangkoe-nja* haar kind sliep op haren schoot.

فغكه *pangkoh* boersch, lomp, ongemanierd, onhoeffelijk.

فغكه *pongkoh* of *ponggoh* stijf, gestold, dik.

فغكلن *panggalan* een markt, jaarmarkt.

تغیالی *penggalie* mijnor, mijnwerker, dijkwerker, graver. *Penggalie-an* uitgraving, uitdieping.

تغیواو *panggiwa*, JAVA, bevelhebber, officier, krijgsman, oorlogsheld. *Maka sambah segala panggdwa bdiik kista brie tdhoe berkolieling negrie akan khesad ient* alle officieren zeiden: laten wij dit ons oogmerk door het gansehe land bekend maken. ISK.

تغیر *pinggir* boord, kant, rand, zoom. (zie *pinggier*).

تغیغ *panggang* roosteren, branden. *Rdite panggang* geroosterd brood. *Panggang roemah* een huis verbranden.

تغیغ *pinggang* de middel, het middellijf, de lendenen. *Maka ka-doewa sehakk hoelobalang ietoe ber-plokh pinggang, ber-tiekam-tiekam, tiejâda pernah dalam dalam ieni seperzi prang hârie ietoe* van weerskanten knelden de strijders elkander om de lenden en staken malkanderen; nimmer was er op aarde een strijd zoo als op dien dag. ISK.

تغیغ *ponggong* de stuit, de billen. *Ponggong rangan* het buitenste van de hand. *Ponggong piesan* de rug van een mes.

تغیغ *ponggakh* eene kleine foort van uilen.

تغیل *panggal* afkappen, afhouden, afhakken. Klooven; een deel, gedeelte; een afgehouden stuk. *Djikaloe tiejâda sigra angkau pergi, bahoewa akoe panggal lejhér-moe* indien gij niet terstond vertrekt, zal ik u den hals afhouden. SULTH. IBR. blz. 57. *Sa-panggal* een stuk, een gedeelte.

تغیل *panggil* roepen; uitnoodigen; ontbieden, indagen, dagvaarden. *Maka di soeroh-nja angkut doewa boewah korsie ka-pada hambâ-nja komediën di soeroh-nja panggil Sulthân Ibrâhiem* zij beval haren dienaren twee stoelen te brengen; voorts gaf zij order om Sulthân Ibrâhiem te roepen, (binnen te noodigen). SULTH. IBR. blz. 30. *Memanggil orang ber-hoetang menjelesej-kan hoetang-nja* schuldenaars oproepen om hunne schulden te vereffenen. *Panggil di hadâp-an khoekom* dagvaarden voor het gerigt.

تغیلیغن *peng-giliang-an* een fabriek waar molens of raders in gebruik worden, raderwerk. (zie *gieling*).

تغین *pinggan* bord, schotel.

- ثغكول** *panggool* de hennep.
- ثغكولنغ** *peng-góling* een roller, wentelzuil, rolsteen, rol om iets op te rollen. Een dier dat zich oprolt. *Peng-góling rambot* de harige *pengolin* (myrmophaga). *Peng-góling siesikh* de schubbi-ge *pengolin*, gewoonlijk *tanggielieng* genaamd.
- ثغكه** *pongkah* ontladen, losfen. *Pongkah bras* rijst losfen.
- ثغكر** *pinggir* en *pinggir* kant, boord, zoom, zijde, oever, kust, grens. *Di pinggir lãwut* aan zeestrand, aan den oever.
- ثغكيرق** *peng-gierikh* een boor, boorder; eene els.
- ثغكيشغ** *peng-gieling* een rad, pletmolen; steenen rol om iets fijn te malen of te verknetteren, een molen. *Peng-gilieng-an goela* een suikermolen.
- ثغليقر** *peng-liepar* opbeuring, vertroosting; vertrooster, trooster.
- ثغليم** *pangliema* een kommandant, bevelhebber, officier. Gouverneur. *Pangliema doeniefa* bevelhebber der wereld. Isk. *Pangliema lãwut* vlootvoogd, admiraal, schout bij nacht. *Pangliema segala tantãra di dãrat* opperbevelhebber der landmagt. *Pangliema prang* generaal, bevelhebber.
- ثغليهت** *peng-liehat* en *peng-lihãt-an* het zien, gezicht, verschijning; het gezicht, (zintuig). (zie *liehat*).
- ثغئل** *pengeral* herkenning, onderscheiding, onderkenning.
- ثغوسغ** *peng-oesong* een drager, kruijer, brenger. (zie *oesong*).
- ثغهور** *panghoeloe* hoofd, opperhoofd, kommandant, leider, leidsman, opziener. *Panghoeloe agama* opperpriester, hoogepriester. *Panghoeloe bedoewanda* kommandant der lijfwacht. *Kãmie meng-iekot Mohhammad*, *panghoeloe segala rasol* wij volgen Mohhammad, het opperhoofd der apostelen. Isk. *Panghoeloe moewãru* kommandant aan de monding eener rivier.
- ثغهبور** *peng-hiebor* trooster, vertrooster. *Peng-hiebor segala brang jang ka-soesãh-an* een trooster voor alle noodlottigen. (zie *hiebor*).
- ثغيرت** *peng-ierit* leider, drager, sloop, *Peng-iriet-an* eene beede, wagen.
- ثغيرغ** *peng-iering* een volger, een die in het gevolg van iemand is, bediende, volgeling. *Peng-irieng-an* gevolg, stoet, nasleep.

تڤينڠر *pungejran*, JAV. een pangeran, titel van onderhoorige hoofden op Java en in het zuiden van Sumatra. Vorstzoonen zijn *Pangerans*, dus zou *pangeran* zoo veel als prins beteekenen; echter wordt de titel van pangeran ook wel als een gunstbewijs aan verdienstelijke inlanders, die van eene goede geboorte zijn, verleend.

تڤيكت *peng-iekot* een volger, navolger, makker, gezelschap, deelhebber.

تڤاتل *pa-patil* een houweel.

تڤارو *pa-pâroe* de longen.

تڤاي *papaja* eene zachte vrucht, groeiende aan zeer hooge boomen.

تڤرائڠ *pa-prang-an* het geen tot den krijg betrekking heeft. *Orang pa-prang-an* oorlogsheld, krijgsman. *Menjoerat hâal ahhoewâl pa-prang-an* de omstandigheden van den strijd beschrijven. ISK.

تڤوچ *papoedjoe* de baarmoeder.

تڤوة *papoewah* wollig, kroezig; kroeskop. *Orang papoewah* de inboorlingen van Nieuw Guine.

تڤف *pakh*, NEDERL. een pak, baal, kist.

تڤقس *pakhsa* dwang, noodzaak, nood. Dwingen, noodzaken, aandrijven, dringen, aanhouden. *Djangan toewan pakhsa pada kieta* gij moet mij niet dwingen.

تڤكاس *pekâkas*. (zie *perkakas*).

تڤكايڠ *pe-kâjin* en *pekien* of *pakej an* kleeding, kleeft, kleederen, kleedingstukken, tuig, toerusting, al het geen voor gebruik of sieraad benodigd is. *Pe-kâjin radja radja* vorstelijk gewaad. ISK. *Pe-kâjin koeda* een paardentuig. *Memakej pe-kâjin* een kleed aantrekken, zich kleeden.

تڤكرتي *pakritie* (*pekertie*) natuur, neiging, aard, genie, gedrag-handelwijz. *Maka di liehai bleh baginda lakoe-nja dan pakritie-nja* de Vorst zag hunne manieren en neigingen. ISM. JAT. blz. 99. reg. 1. v. b.

تڤكرجاڠ *pe-kardja-an* werk, arbeid, verrigting, zaak, ambt, moete, bezigheid, reden, oorzaak (zie *kardja*). *Aa pe-kardja-an toewan hamba dâtang ka-pada hamba ienie* met welk oogmerk (om wat reden tot wat einde, om welke zaak) is mijn meester tot mij gekomen. SULTH. IBB. blz. 24.

ككل *pakkal* kalefateren. *Pemakkal* werk, breekwiel (veelal van geschraapte bamboeschors).

ككن *pakan* marktplaats, groote straat. *Meng-hiejas leboh dan pakan* de groote wegen en marktplaatsen versieren. ISM. JAT. blz. 94. reg. 10. v. o.

ككو *pakbe* varen. een plantgewas.

ككه *pukkah* hardhoorend.

ككين *pekein* kleed. (zie *pe-kajin*).

ككائن *pegang-an* houding, bewind, bestuur, afdeeling. *Ietoe-lah di bawah pegang-an kietia* dat behoort onder mijn bestuur. (zie *pegang*).

ككايوم *pe-gawam* een pleitbezorger, advocaat. (zie *g'awam*).

ككايوي *pegawai* en *pa'weij* werktuig, instrument, gereedschap, uiterusting, toerusting. *Pegawai pa-prang-an* oorlogstuig, krijgsbehoefte, oorlogsgereedschap.

ككايغ *pegang* houden, vasthouden, grijpen, vangen, vatten: bezitten, bewaren, regeeren; besturen, onderhouden. *Di pegang baginda tangan toewan* poetrie Zijne Majesteit hield de hand der priuses vast. ISM. JAT. blz. 71. reg. 2. v. b. *Memegang perintah* besturen, gebieden, bevelen, uitvoeren. *Pegang pocwasa* de vasten houden. *Pegang oleh-moe si-pentjoerie itoe* grijp dien dief.

ككايغي *palangie* de regenboog; veelkleurig, geschakeerd.

ككايان *pelana* een zadel, een tuig. *Ber-boewat palana* zadelmaken. ISM. *Mengana-kan palana pada koeda* het paard opzadelen.

ككايدين *peldjan* eene woning: hut, hutje, kot, tent.

ككايبي *pelbagej* verschillendheid, verschillend, veelvoortig. *Maka pada kolieling kalam itoe di tanam-ie-nja pel-bagej boenga-boeng-an* rondom dien vijver had men verschillende bloemen geplant. SULT. IBER. blz. 10.

ككيدر *peler* penis. *Boewah peler testiculi. Tapat boewah peler scrotum.*

ككيلغ *pelang* en *pelang*, PERZ. een luipaard. Gevlekt, gestreept.

ككيلق *pelokh* of *plokh* omhelzen, omarmen, omvatten, omvademen, omknellen, omsluiten, vastknellen. *Maka Mohammad Thahir pon sigra masekkh illoe ieja sedjoed pada kakie ieboe-nja, maka Seija*

- *Tsáleh pón memelokh dan men-tjioem anakh-nja serta dengan tangis-nja sebab lama ieja ber-tjerej dengan anakh-nja ietoe* Mohammad Thahir ging dadelijk binnen en knielde aan de voeten zijner moeder, Setie Tsáleh omhelsde en kuste al weenende haren zoon, daar zij sedert zoo lang van hem gescheiden was geweest. **SULT. IBR.** blz. 92. *Pemelokh* zoo veel als men omarmen kan, een vadem.

قلمبڠ *plembang* PALEMBANG een voornaam rijk in het oostelijk gedeelte van Sumatra, het welk aan het Nederlandsch Gouvernement ten gevolge van het oproerig gedrag des voormaligen Sulthans jegens hetzelfde, is overgegaan.

قلمبن *palamban* klein brugje voor voetgangers, voetpad in een moerasig land.

قلمبن *palumban* kristal.

قلنترن *pel-antaran* een doortogt, tusschenweg; zaal, binnenplein tusschen twee wouden.

قلنتڠ *palinting* verstrooid, rondverspreid, door elkander liggen, verward door een liggen, vallen, rollen, nederstorten. *Kapala-nja ter-palinting ka-tanah* zijn hoofd viel ter aarde. *Be-brapa bangkej ter-palinting-lah di mejdan* verscheidene lijken lagen door elkander op het slagveld.

قلندرق *pelandokh* steenbokje. *Hhikdjat pelandokh djindaka* geschiedenis van het kluchtig steenbokje.

قلورو *peloeroe*, PORT. (*pelouro*) een kogel. *Peloeroe mariejam* kanon kogel.

قلوڠن *pelong-an* waterbak, regenbak; riviertje, kanaal, beekje.

قلوڠه *paloepah* groote bamboes, welke opengespleten en platgeslagen, tot beschoot in huizen, voor wallen enz. gebruikt wordt.

قلبهار *pelihara* of *pelihara* verzorgen, behoeden, opvoeden, koesteren, opbrengen, hoeden, beschermen, beveiligen, bewaren, in acht nemen. *Memeliharâ-kan mata-nja dan hârie-nja* zijn oog en hart bewaken. *Memeliharâ-kan negrie* het land verzorgen, beveiligen. *Memeliharâ-kan anakh* een kind opvoeden. *Memeliharâ-kan dirie-nja dcri pada per-boewat-an jung djâhat* zich van kwade werken onthouden.

قليت *palieta*, PERZ. eene lamp. *Palieta tambaga* koperen lamp. *Mienjakh palieta* lampolie. *Pasang palista* de lamp aansteken.

Pandej palieta lampenmaker. *Padam-kan palieta* de lamp uitdoen. *Palieta deri benoewa Baghrdad* lampen van Bagdad. *ISM.*
JAT. blz. 152. reg. 3. v. b.

قلبيس *pallejas* verbied het! het zij ver!

قلبيس *paliapis* en *paliapis-an* de slaap van het hoofd.

قماثق *pemdtang* en *pamatarang* bedamming, bedijking, waterhoofd; dijk rondom een rijstveld.

قمام *pemdam* blusfcher, demper, uitdoover, dompertje. (zie *padam*).

قمارق *pemdrap* een zuijer; iemand die er zijn beroep van maakt om te zuijen, te neuriën om anderen in slaap te zingen.

قماثن *pemdragan* behandeling, aantasting; hengfel, leuning, handvatfel. (zie *tangan*).

قمايغ *pemdtjang* eene foort van boot, met bamboezen op zijde om dezelve voor omslaan te behoeden.

قماجوك *pem-bozdjok-an* vleijerij. (zie *boedjok*).

قمبري *pem-brie* een gever. *Pem-brie-an* eene gift.

قمالاس *pem-balis-an* vergelding, loon; antwoord, beantwoording. (zie *balas*).

قمايلي *pem-bilie* koper, koopman. *Pem-bilie-an* de koop; het gekochte; koopplaats, markt. (zie *bilie*).

قماينوهن *pem-boendh-an* moord, doodslag.

قماينته *pemarintah* regeerder, bestuurder. *Pemarintah-an* gebied, gouvernement. (zie *parintah*).

قمايغير *peminggier* grens, boord. *Peminggier tanah* landpalen, grenzen. (zie *pinggier*).

قماثس *pampas* eene boete voor wonding. Eene zoodanige boete opleggen. *Di pampas tiega onta* in eene boete van vijf en veertig spaansche matten beslagen worden, (zijnde een onta vijftien spaansche matten).

قماين *pimpin* bij de hand leiden, de hand geven, onder den arm houden. *Di pimpin-nja tangan istri-nja* hij hield zijne vrouw bij de hand, of onder den arm.

قماينرغ *pemandang* gezigt, uitzigt; lonk, wenk, gelaat, bevassing,

befchouwing, begrip. *Maka di hanjut-kan-nja petis ietoe hing-ga tiejadd-lah ka-licahd-an pada pemandang-an mdta* zij beiden lieten die kist afdrijven, zoodat dezelve niet meer zichtbaar voor haar gezigt was. ISK.

قمنده *pamandah* zijdgeweer, zeker zwaard.

قموكل *pmoekol* iets daar men mede klopt of slaat; een klopper, hamer, trommelftok enz.

قن *pen* een voorhechtsfel van afgeleide woorden, hetwelk soms in *pem*, *peng* of *pe* verandert wordt. (zie hierover MAL. SPRAAKK.)

قناجر *pendbor* een zaaijer. *Penabór-an* zaaijing. (zie *idbor*).

قناجم *penddjam* een scherper; een wetsteen, slijpsteen. (zie *idjam*).

قنارق *pendrik* of *pendrekh* drager, trekker. *Koeda pendrikh* trekpaard. (zie *idrikh*).

قناره *pendroh* pandbewaarder, iemand aan wien iets toevertrouwd wordt; hetgeen men toevertrouwt. *Bahocwa dkan dnakh-koe Setie Tsdlehh ieni pendroh hambá-lah ka-pada toewan hamba* ik vertrouw u mijne dochter Setie Tsalehh aan. SULTH. IER. blz. 14.

قناك *pendka* gelijk als, even als, eveneens of.

قناكت *pendkot* schrikachtig, vreesachtig, bang, iemand die vreest.

قناور *penawur* geneesmiddel, tegengift, bekooring, aanloksel. *Pendwar segala biesu dan ocbat segala penjakit* een middel tegen elk vergift en een geneesmiddel voor alle ziekten. ISM. JAT. blz. 97. reg. 7. v. o.

قنباهن *penabáh-an* dorschvloer, dorsching. (zie *tebah*).

قنت *pinta* verzoeken, bidden, vragen, smeeken; verzoek, bede. *Maka be-brápa kálie hamba minta di tsabar-kan tiejáda djoega di per-kenan-kan óleh baginda pinta hamba ietoe* en alhoewel ik hem herhaalde malen verzocht, mij bij zich te dulden, zoo stond hij mijne bede toch niet toe. SULTH. IER. blz. 75. *Meminta* verzoeken. *Soerat per-mintá-an* verzoekschrift, rekest.

قنتت *pantat* het fondement, de billen; de bodem van iets. *Pantas prahoe* de bodem van een vaartuig.

قنتس *pantas* vlug, vaardig, flink, snel, rad, dra, gezwind, gauw, knaphandig; fluks, geestig, aardig, ervaren, bedreven, werkzaam, bezig, handig, behendig, beminnelijk. *Ter-ldloe amat pantas lakoe-nja* hij bezat zeer beminnelijke manieren. I. P. *Kandár-an*

jang pantas goed oorlogstuig; vlugge rufsterij. **SULTH. IBR.** blz. 82.
Ter-Idloe pantas b̄arang kata-nja alleraardigst waren hare woorden.
Roepd-nja pantas zij had een beminnelijk gelaat. *Pantas ber-djlan*
 vlug ter been. *Pantas ber-m̄ajin findj̄ata* ervaren in het hanteren
 der wapenen.

قنتغ *pantang* verboden, ontzegd; zich onthouden, zich matigen,
 zich spenen. *Orang sakit jang idhoe pantang dirie-nja* een zieke,
 die zich weet te matigen.

قنتغ *pintung* aanbelang, waarde, gewigt; belangrijk.

قنتغ *pontong* snijden. (zie *p̄otong*).

قنتغ *pontong* een stuk hout, een blok.

قنتغ الو *pontong dlaw* eene soort van vogels.

قنتغ *pontokh* en *pontos* armringen.

قنتل *pintal* breijen, strengelen, vlechten, spinnen. *Pintal ramboek*
 het haar vlechten.

قنتن *panton* een kort puntedicht, zie hierover de vertaling van
MARSDEN's Maleische Spraakkunst, door C. P. ELOUT. blz. 218.

قنتو *pintoe* en *pinto* eene deur, opening, ingang. *Maka baginda p̄on*
sampej-lah ka-pada pintoe kebon ictoe maka di liehat-nja pintoe-
nja ter-toetop maka Sulthan Ibr̄ahiem p̄on ber-minta di boekd-kan
pintoe ictoe serdja di tepokh-nja pintoe ictoe; se-telah di dengar-nja
lelah Sjech Ismael boenji orang me-minta boeka pintoe ictoe, maka
ieja p̄on segra ber-bangkit-lah Idloe ber-djlan ka-pada pintoe ictoe
 de Vorst kwam aan de deur van dien tuin, ontwarende dat de-
 zelve gesloten was, riep en verzocht hij, dat die mogt geopend
 worden, kloppende hij tevens aan; toen Sjech Ismael de stem van
 iemand hoorde, die verzocht dat de deur geopend mogt worden
 stond hij schielijk op en ging naar die deur toe. **SULTH. IBR.** blz. 22.

قنتي *pantej* het strand, zeestrand. *Maka orang ictoe seperti p̄asir*
jang di pantej lawut ictoe b̄anjakh-nja de menigte des volks was
 gelijk aan het zand van den oever der zee.

قنتج *pandji* banier, vaan, vaandel, standaard; kast, stam, geslacht.
Se-telah siejang h̄arie, maka di p̄aloe orang gandarang ber-ang-
kat, maka di kambang-kan segala pandji-pandji toen de dag aan-

brak werd de marsch geslagen en de vaandels ontrold. Isk.

قنجاوت *pen-djābat* of *pen-djāwat* het zintuigelijk gevoel. (zie *djābat*).

قنچار *pandjara*, PERZ. gevangenis, kerker, provoost. *Maka oedjar-nja rādja Iskander: hej mantrie tangkap érang ieni, maka di tangkap bleh mantrie dkan dieja nabi Hheidlir aleihi il salam! maka di pandjara-nja bleh mantrie pada soewdtoe tampat di siesie máligej rādja se-telah soedah di pandjara-kan maka dāzang iblis aleihi il lanat* de koning Alexander zeide: he rijksbestuurder, vat dezen persoon; de rijksbestuurder vatte nu den prefect Hheidlir, over wien de vrede zij! en kerkerde hem in een verblijf naast het paleis des konings, toen hij nu gevangen zat, kwam de duivel, over wien de vloek zij! Isk.

قنجاوت *pen-djāhit* een snijder, kleermaker. (zie *djāhit*).

قنجات *pandjat* klimmen, beklimmen, bestijgen. *Be-brāpa bdtang pōhon di pandjat-nja tiejāda djoega ber-temoe dengan boewah-boewah-an* hoeveel boomen zij ook beklommen, vonden zij toch geene vruchten.

قنجر *pandjar* een pand; een voorfchot van geld. *Brie pandjar* voorschieten, een voorfchot doen.

قنچج *pandjang* lang, hoog. *Kāki pandjang* lange beenen. Isk. *Pandjang-kan* verlengen, uitrekken, uitbreiden. *Maka soerat ieni tiejāda kieta pandjang-kan lāgi* dezen brief zal ik niet langer maken. *Se-pandjang djālan* langs den weg, gedurende de reis, onderweg. *Se-pandjang-nja* deszelfs lengte.

قنجم *pindjam* en *piendjam* borgen, leenen. *Kdseh pindjam* ter leen geven. *Minta pinda* ter leen vragen. *Pindjam-pada* of *brie pindjam* ter leen geven. *Ambil pindjam* of *pindjam deri pada* ter leen nemen. *Maka ada-lah pātek ieni seperti sa-pōhon kājoe jang tiejāda ber-bleh djer bagietoe-lah hādā pātek, maka pātek minta pindjam oewang liema riebos ropiejah* ik ben eenen boom gelijk, die water ontbreekt, zoodanig is mijn toestand; nu verzoek ik vijfduizend ropijen ter leen. ML. BR.

قنچوال *pen-djoewal* een verkooper. (zie *djoewal*).

قنچودي *pen-djoedie* speler, tuischer, dobbelaar, doorbrenger, (zie *djoedie*).

قنجرور *pendjoeroe* een hoek, regthoek, uithoek. *Ampat pendjoeroe* vier hoeken.

قنجرورت *pendjoerat* een leidsman, gids.

قنجرودن *pendjoenan* een pottebakker.

قنچ *poncja* slip, tip, sloop van een kleed.

قنچ قنسان *poncja persada* een badhuis. Men vindt eene zeer omflagtige beschrijving over de pracht van zoodanig badhuis in de geschiedenis van Isma Jatiem blz. 127 en 128.

قنچ لوكيم *poncja logam* een kostbaar gesteente. *S'ejkor garoeda berkapala toedjoh, deri pada poncja logam mald-nja* een zevenkop-pige griffioen met oogen van dien steen.

قنچ ورن *pancja warna*, HIND. veelkleurig, geschakeerd. *Be-brdpa pãjong ber-kambang pancja warna ter-laloe indah-indah perboewdt-an-nja* verscheiden geopende zonnescermen hadden de prachtigste schakeringen. ISM. JAT. blz. 207. reg. 7. v. b.

قنچالغ *pancjãlang* een langwerpige vaartuig, zijnde open van boven, dienende om goederen van schepen te lossen. (zolderschuit). *Dan menjoeroh men-dãndãn-ie segala pancjãlang dan pielang akaw men-djompot Anukhãa baginda* en beval de pantjãlangs en de roeischepen te versieren om des konings zoon af te halen. ISM. JAT. blz. 204. reg. 10. v. h.

قنچر *pancjur* en *panjor* gulsen, spuiten, ruifchen, uitvlieten, uitstroomen, uitschieten, uitspuiten.

قنچروب *pancjaroeba* kentering, verandering van saizoen; ongestadig, wankelend, onstandvastig. *Oedjong bdrat ietoe-lah peng-abies-an pancjaroeba* het begin van den regentijd (westewind), is het einde van de kentering.

قنچغ *pancjang* een paal, staak, Een paal oprigten.

قنچج *pancjong* afkappen, snoeijen.

قنچج *pancjung* mank; mankheid. Hincken, hinking.

قنچف *pancjakh* de top, kruin, piek, het toppunt. *Di atas pancjakh goenong* op den top van den berg. *Kamontjakh* wordt ook geschreven.

قنچوچف *pan-tjoetjokh* een stecker, prikker; york. (zie *tjoetjokh*).

قنچورن *panjtöran* guding; goot, waterleiding, bergstroom, water-
val; spuit, pijp, tuit.

قنچوري *pen-tjoerie* een dief, roover. (zie *tjoerie*).

قنچوڭ *panjtöng* tip, slip, sleep.

قنچيڭ *panjtjieng* hengelen, met een lijn vischen; peilen, toetsen,
iemand uitvragen, polsen.

قنچيڭن *panjtjieng-an* lastig, ongeduldig, gemelijk, kribbig,
korzel.

قنچيندر *pentjiendar* of *panjtjendra* de vijf zinnen.

قنچيوم *pen-tjicoem* en *pen-tjicoem-an* de reuk (zintuig). (zie
tjicoem).

قنراقت *pen-däpat* denkbeeld, mening, gevoelen, bevassing, be-
grip; vinder, uitvinder. *Pen-däpät-an* verkrijging, vinding,
vond, uitvinding; bevinding.

قنراهن *panddhan* speer, spier, werpspies, javelijns, lans. *Ber-
tiëkam-kan panddhan* den speer drillen. *Maka di ämbil-nja pan-
ddhan-nja, maka di kiesar-kan-nja ka-Atas kapala-nja* hij nam
zijne javelijns en zwaaide die boven zijn hoofd. Isk.

قندڭ *pandang* aanzien, aanblikken, aanschouwen. *Jang tiejda dä-
pat di pandang njäta* hetgeen men niet met het bloote oog aan-
schouwen kan, dat men niet aan kan zien, gelijk de zon, en zoo
de Maleijers zeggen: eene schoone maagd, die alverblindend
schoon is. *Pemandang* een blik, wenk. *Pemandang-an* gezigt,
beschouwing. Isk.

قندڭ *pondokh* (*fondokh*), Ar. loods, planken hut, bamboezen hut,

قندڭ *pendekh* kort, klein, niet lang, niet hoog. *Körang pendekh* te
lang, niet kort genoeg. *Pendekh-kan* bekorten, verkorten, afnemen.

قندن *pandan* een heestergewas, pandanus, L. Een heining van die
plant.

قندو *pandoe* branden, ontsteken, in brand zetten; ruigte, boomtakken.
struiken en heesters verbranden op gronden, die men voor rijst
velden ontgint.

قندو *pindah* bewegen, van plaats veranderen, verplaatsen, verzetten,
verhuizen. *Maka nabie Hheidlir menjoeroh pindah deri tam-
pat ietoe, maka pindah-lah Rädja Iskander ka-pada soewätoe*

tampat hampir boekit dan pada tampat ietoe segala boewah-boewahan dan mata ájer pón bânjakh kâta Tsâhhib il hâikâjat de profect Hheidlir beval van plaats te veranderen en de Koning Alexander verhuisde naar eene plaats dicht bij eenen heuvel, alwaar volgens het verhaal van den geschiedschrijver allerlei vruchten en waterbronnen waren. Isk.

قندري *pandej* ervaren, kundig, volleerd, bedreven; een baas, een kunstenaar. *Pandej kâjoe* een timmerman. J. P. *Pandej âmas* een goudsmid. J. P. *Pandej menoelis* een schilder. Dj. M. *Pandej berkâta* welsprekend. *Pandej sekâlie* zeer ervaren.

قندري *pondie* een beurs, geldzak.

قنديت *pandietâ*, HIND. een geleerd en geestelijk persoon, leeraar, een onderwijzer van den Godsdienst, wetenschappen of wetten. Meester, profesor, doktor. *Muka di soero-h-kan-nja panggil segala pegâwej ka-radja-an dan segala panditâ-nja* en door hem werd bevolen alle rijksambtenaren en geestelijken te roepen. Isk. *Sa-bér-moela jang menôngoe-ie kebon ietoe doewa orang tsohhbat ka-doewa-nja ka pada Sjarief Hhâsan, 'sorang ber-nâmu Sjech Ismâel dan s'orang ber-nâma Mustehh il Ariepten, maka pandieia ietoe ber-boewat ibâdat nja dâlam kebon ietoe dan men-djâwoh-kan dirie-nja deri pada orang bânjakh* wijders werd die tuin door twee lecraren bewaakt, die beiden vrienden van Sjarief Hhasian waren, de naam van den eenen, was Sjechh Ismaël en die van den anderen, Mustehh Ariepten; deze geleerden oefenden hunne Godsdienst in dien hof uit, en hadden zich zelven van de menigte afgezonderd. SULTH. IBR. blz. II.

قنديس *pindies* eene houtfoort die om hare hardheid, ijzerhout genoemd wordt, ook bekend onder den naam van *kapienie* en gewoonlijk *kâjoe besie* geheten.

قنديغ *pendieng* de plaat of haak van eenen gordel of buikband. Een buikslot. *Tâlie pendieng* gordel, buikband. *Tâlie pendieng pejrakh* zilveren buikband.

قنديكر *pendiekier* een krijgsman, held. Een kluchtenmaker, potfemaker.

قندرك *penarka* een raadfel, een vraagstuk, eene moeilijke vraag, duisterheid. (zie *tarka*).

قنتغ *pening* duizelig, duizeligheid, draaijing. *Pening kapdla* duize-

ligheid, hoofdpijn; scheele hoofdpijn. *Ber-pening kapala* duizelen, duizelig zijn, draaijngen in het hoofd hebben.

قنغر *penengar* het gehoor (zingtuig); hoorder, toehoorder. *Pé-nengaran* het geen gehoord wordt. (zie *dengar*).

قنغدل *penangdla* akkerman, bouwman. (zie *tangdla*).

قنغكل *peninggal* en *peninggal-an* vertrek; overblijffel, malatenfchap. (zie *tinggal* en *se-peninggal*).

قنغكو *pennggos* een wachter, waker, deurwachter, portier. *Pé-nonggoe pintoe forga* portier des hemels.

قنمبغ *penambung* veerfchnit. (zie *tambang*).

قنمبك *penembakh* een fchutter. (zie *tumbakh*).

قنودح *penoedoh* aanklager, befchuldiger. (zie *toedoh*).

قنور *penoerot* een volger, opvolger, navolger. (zie *toerot*).

قنوكر *penoekir* en *peng-oekir* een graveerder, kerver, fnyjder. (zie *oekir*).

قنولغ *penoelong* hulp, bijftand.

قنوور *penoewei-an* oogst, inzameling, herfst. (zie *toewei*).

قنه *penoh* en *penoch*, HIND. vol, voltallig. *Maka ber-himpon segala mantrie dan pangliema men-djâbat negrie dan pegâwei rádja, hingga penoh-lah mejdan ictoe* nu vergaderde zich alle rijksbestuurders, ftedehouders en koningsdienaren, zoodat het plein vol (opgepropt) werd. ISK. *Memenoeh-ie hawâ ndfoe* zijne driften den teugel vieren (voldoen). *Memenoeh-ie hhasât* eenen wensch bevredigen. *Ada-pên jang ka-fch foedar-koe se-penoh-ujd-lah* hetgeen mijn broeder mij geeft is overvloedig voldoende. ISM. JAT. blz. 19. reg. 7. v. o. *Se-penoh-penoh* zooveel als mogelijk is; de volle lading.

قنه *penah* inruer. (zie *pernah*).

قني *pinie* pijn in de beenen.

قنينن *panietan* de naam van het Prinzen Eiland in Straat Sunda, ook *Poeloe Sejlân* genaamd.

قنيني *penitie*, POR.T. (alfinete) eene fpeid.

قنبر *panier*, PERZ. kaas.

قنيكت *peniekot* en *peng-iekot* volger. (zie *iekot*).

قنيو *pienjoe*, JAV. zeechildpad.

قوار *poewar* eene plant, *amomum Cardamomum*, L. *Atap poewar* breede bladen van die plant, welke als dakriet gehruikt worden.

قواس *poewas* voldaan; voldoen. (zie *poewas*).

قواس *poewasa* eene vaste in de maand Ramdlân. Dit woord schijnt sedert de invoering van het Mohhamadaanfche geloof eerst bij de Maleijers in zwang gearakt te zijn, uit hoofde het in de oude geschiedenissen, zooveel mij bewust is, niet gevonden wordt. *Pegang poewasa* de vasten houden.

قوالم *poewalam* albast; marmor.

قوان *poewân* bord, groote schotel, pot, vaas. *Maka di lichat oleh toewan poetrie pocwân baginda jang ka-mâs-an penoh dengan siriâh maka boenga pada poewân baginda ietoe-pôn ber-kambang-an karâna me-lichat roepa toewan poetrie ietoe de prinses zag de gouden schotel van den vorst gevuld met betel, de bloemen die er op lagen openden zich door de tegenwoordigheid van de prinses.* ISM. JAT. blz. 27. reg. 2. v. o.

قوآر *poetar* draaijen, winden, schroeven. *Poetar-an* eene schroef windas; wending, draai. *Poetar baliikh* tegendraaijen, verdraaijen; de zin der woorden verdraaijen. *Ieja poetar baliikh sâdja per-katâ-an-nja* hij is een regte draaijer, hij verdraait altoos zijne woorden. *Pemoestar* schroevendraaijer, een werktuig waar-door iets gedraaid wordt.

قوتس *poetos* gebroken, stuk, in duigen; gedaan, afgedaan, voltooid; verbroken, gefchonden. Afdoen, eene zaak uit de wereld helpen. *Soeduh poetos per-damej-an* de vrede is verbroken. *Poetos lejher* onthoofd, onthalsd. *Tohhbat jang tiejâda ber-ka-poetos-an* een onveranderlijken vriend. *Ka-poetôs-an* afloop, einde, verbreking; uitspraak, uitluiting.

قوتغ *poeting* *baliejong* een wervelwind.

قوتغ *pông* snijden, afsnijden, afzeten; slagten; afnemen, afhouden, afkorten, *Pông kokok* de nagels snijden, de hoeven snijden.

Pótong ramboet haar snijden. Pótong karbau een' buffel slagten. Tiga poelon roepiejah di pótong deri kadjie-nja er werden dertig ropijen van zijn traktement ingehouden.

قوتيه *poetih* wit, blank, rein. *Ada-pón be-bripa hârie lama-nja ieja ber-djitan, maka Mohhammad Thâhier pón me-lichat di had-pan-nja seperti dwan poetih, maka dâlam hatie-nja apu garâng-an di had p-an-koeieni negrie-kah atau dwan-kah toen Mohhammad Thâhier nog eenige dagen gegaan had, zag hij iets voor zich dat naar eene witte wolk zweemde, hij dacht bij zich zelve, „wat „ zou dat zijn dat daar voor mij ligt, een landschap of eene wolk?**

قوج *poedji*, HIND. lof, prijs, loftuiting, vleijerij; aanbeveling; prijzen, loven, verheerlijken, vleijen, aanbevelen. *Segala poedji bagi Allah toewan segala adlam jang di poedji dengan segala bagi bahâsu alle eer zij God, den heer der heerscharen, die door alle tongen verheerlijkt wordt. Isk. Memoedji-moedji toehan den heere loven. J. P. Poedji-poedjie-an loftuitingen, pligtplegingen, huldebewijs in eenen brief.*

قوجا *poedji*, godsdienstige vereeringen, aanbidding, offerande.

قوجت *poetjat* bleek, flauw van kleur, dof. *Maka baginda pón morku serta poetjat lah djer moekd-nja Zijne Majesteit toorde en verbleekte van gelaat.*

قوجج *poetjong* en *poetjông* eene soort van zeevogel.

قوجف *poetjok* top van eenen tak, de tedere spuitjes aan de takken. *Sa-poetjok soerat een brief. Doewa poetjok gâling twee olifants-tanden.*

قوجف *poetjokh* eene plant in wier aromaticke bladen handel gedreven wordt.

قودر *poedur* en *poeda* bezoedeld, goor, verwelkt, verlept, getaand, doodkleurig.

قودق *poedakh* de welriekende pandanus.

قودي *poedie* breken, vergruizen, verpletteren, fijnstampen.

قودي *poedie* of *permdia poedie* eene kostbare steen, waarschijnlijk de ametist,

قودبغ *poeding* een struik met geschakeerd loof, ook *dawon prāna* genoemd, *justicia piete*.

قور *poera*, HIND. een stad (alleen in zamenstelling met een ander woord). *Indra poera* de hoofdstad van een oud koninkrijk op Sumatra. *Singa poera* de eerste zetel van het Maleisch Gouvernement op het Schiereiland. MARS DEN.

قورم *poera - poera* veinzen, iets zeggen wat men niet meent, voorwenden, voorgeen, schertsen, iets uit gekheid zeggen, nabootsen; voorwendfel veinzerij. *Djangan poera - poera* veins niet.

قورو *poeroe* eene zweer, puist, roof, buil. *Poeroe sambielik* aanbet. *Poeroe djāhat* koudvuur, kwaadaardige zweer. *Poeroe khājad* de kanker.

قورة *poeroh* of *poerah* een houten speetje of puntig takje.

قوس *poewas* voldoen, vervullen, verzadigen, blusfchen, dempen, bevredigen. *Maka tietah bagluda bahuroe-lah poewas rāsa hatie-kae* de Vorst zeide: nu eerst is mijn gemoed beredigd. ISM. JAT. blz. III. reg. 1. v. b. *Poewas kan dahdga* de dorst lesfchen. *Soedah poewas* verzadigd. *Se-poewas hātie* hartelijk, tot voldoening van het gemoed.

قوسب *poesat* de navel; middelpunt, naaf. *Hhata sampej-lah ka-pada-nja sākik ākan ber-ānakh maka ieja ber-soenji dirie-nja ka-pada sa-boewah māligej, s'orang pōn iejāda di bawā-nja serā-nja me-lajin kan s'orang icnang peng-āsoh nja djoega, maka se-nantiejāsa poetrie Hamānie ietoe sekir dālam hatie-nja hingga djadialah ānakh nja ietoe lāki-lāki, moekā-nja seperti boelan purnāma, maka di panggil icnangda di soeroh-nja mendjāhit poesat-nja* toen de barenswecēn kwamen verborg zij zieh in een paleis, niemand behalve eene minne medenemende; aanhoudend peinsde zij (de prinses Hamānie) tot zij eenen zoon ter wereld bragt, wiens gelaat naar de volle maan geleek; nu riep zij de minne en beval haar den navel van denzelven te binden. ISK. *Poesat boelat* het middenpunt van eenen cirkel.

قوسب *poesat* een lancet.

قوسر *poesar* horizontaal draaijen. *Poesar kisār-an* eenen handmolen draaijen.

توسش *poefing* ronddraaijen, rondwentelen, **رندسويملن** *Poefing*
kapala ijlhoofdlig, wervelziek, duizelig.

توسو *poefoe* een heuvel, heuveltje, mierenheuvel, molshaop.

توس *pong* eene soort van vogel, gracula.

توسنت *poengot* en *poengot* oprapen, opzamelen, verzamelen; bestemmen, aanstellen. *Maka segala fokhier dan miskien ietoe pón mendjádi kajà-lah sebab memoengot segala amas dan pejrakh ietoe al de bedelmoennikken en armen werden rijk door het oprapen van al dat goud en zilver.* ISM. JAT. blz. 205. reg. 6. v. o. *Poengot ijúkej* toegelden ontvangen. *Anakk poengot* een vondeling.

توسو *poepoe* geslacht, lid, linie. *Sampej pada poepoe jaug ka-tiega dan ka-ampat.* tot het derde en vierde gelid. *Soedara sa-poepoe* neven of nichten, hebbende denzelfden voorvader.

توسنت *poepot* en *poepot* blazen, waaijen. *Maka segala poetjokh pónon kájoe ietoe di poepot angin door al de boomtakken blies de wind.* *Poepot bangsje* de fluit blazen.

توسر *poepor* een blanketfel, hetwelk van de plant dielam, *melissa*, L. gemaakt wordt.

توسول *poepoel* oogst, inzameling (van peper en andere vruchten, doch niet van rijst). *Menoepol lida* peper inzamelen.

توسنت *poekat* een groot net, schrobnet, zegen. *Menoekat* het net trekken.

توسخ *poekang* voorover, plofeling, overijld, overhaast.

توسك *pókkokh* en *poko* hoofdsom, kapitaal; grondslag.

توسك *poekol* slaan, kloppen, ranselen, rosselen, aanvallen, verslaan. *Ieja memoekol anakk-nja* hij slaat zijn kind. *Di poekol sápoe* met roeden geslagen of gegeesfeld worden. *Poekol benting* eene batterij beschieten. *Pemoekol* klopper, hamer.

توسو *poekau* drooge kruiden, die eene bedwelmende kracht hebben. (men verondersteld dat die bereid worden van de *kutjaebong*).

توسو *poekie* pudendum muliebre.

توسل *poela* ook, gelijkewijs; weder, nogmaals. *Tambáh-an poela* daarenboven, wijders, temeer.

توسل *poelut* de naam van eene zekere soort van rijst, oryza glutinosa.

nosa R. gewoonlijk *bras se-poelus* genaamd, dezelve zou in de bereiding van *bram* gebruikt worden. MARSDEN.

قولر *poelur* de pit van gewassen, het meelachtig gedeelte van het graan.

قولس *poelas* wringen, uitwringen (linnen). *Poelas tangan* de handen wringen, verwrikken.

قولس *poelas* eene soort van brandnetels, waarvan getwijnd garen gemaakt wordt. Getwijnd garen.

قولغ *poelang* terugkeeren, heengaan. Teruggeven. *Maka sija poelang-lah ka-doeson sija* ik keerde naar mijn dorp terug. ML. BR. *Maka segala wazier dan hoeloeblang pèn masing-masing poelang ka-roemah-nja dengan doeka tijda-nja* alle vizieren en krijgsbevelhebbers keerden bedroefd naar hunne woningen. *Soedah dkoel poelang-kan ietoe pteie* ik heb die kist teruggegeven. *Mcnariema réjal memoelang ropiejah* spaansche matten ontvangen en rophjen teruggeven.

قولو *poeloe* of *poelaw* een eiland. *Maka ka-banjakkh-an gddjah dan koeda seperti poeloe roepd-nja* de drommen der olifanten en paarden geleken naar eilanden. S. S. *Mela'loe-ie poeloe* voorbij eilanden varen. ISM. JAT. blz. 200. reg. 10. v. b. *Ieste poeloe* eilanders; al wat op een eiland is. *Maka sekalièn pèn tiejda branie singgah pada poeloe ietoe* niemand durfde dat eiland aandoen. ISM. JAT. blz. 6. v. b. *Soewatwe poeloe ter-Mloe indah-indah roepd-nja* een eiland dat zich zeer fraai voor het oog opdoet.

قولو *poeloh* tienheid. *Sa-poeloh* tien. *Doewa poeloh* twintig. *Sembilan poeloh* negentig. *Ber-poeloh-poeloh* bij tienen en twintigen. *Be-brdpa poeloh* eene menigte van tienen (dit wordt gebezigd om een onbekend of onbepaald getal uitdrukken), vele, zeer veel, verscheiden. *Sa-per-poeloh* een tiende.

قولن *pèn* verders, wijders, voorts, ook. Dit woordje wordt veelal gebezigd om eenen zin welluidender te maken, zonder dezelfden te veranderen; ook duidt het weleens den onvolmaakt verledenen tijd aan. *Maka baginda pèn ka-loewar* de vorst ging naar buiten. *Maka ieja-pèn ddtang* hij kwam. Het wordt ook gebruikt om bijwoorden te vormen, als: *ietoe-pèn* daarop, vervolgens; *lagi-pèn* daarenboven, wijders, voorts, ook nog; *ada-pèn* vervolgens, wijders, voorts.

قونق *poenokh* bult van eenen kameel.

قوني *poenie* de wilde of groene duif.

قوهن *pōhon* verzoeken, vragen, smecken, afbidden. *Pōhon-kan atas-nja seldmat* heil over hem affmecken. *Tiejāda dāput kieta brie pe-mohōn-an* *ietoe* ik kan in dat verzoek niet treden; ik kan dat verzoek niet toestaan. *Socrat pemohōn-an* een rekest, verzoekschrift.

قوهن *pōhon* een boom, een boomstam; oorsprong; oorzaak, bron, aanleiding, begin, reden. *Pōhon kājoe* houten boom. Dit schijnt vreemd te klinken, echter dient het welligt ter onderscheiding van het geboomte, dat eenen zachter stam heeft, zoo als de pifangboom en andere. *Pōhon anggor* wijnrank. *Apa pōhon tijderā ietoe* wat is de oorzaak van die oneenigheid.

قويو *poejoe* en *kapocijoe* en *poejokh* een kwakkel.

قويو *poenja* een bezittelijk bijvoegfel. *Kieta poenja roemah* mijn huis. *Dieja poenja bapa poenja koeda* zijns vaders paard. *Kieta poenja socka* mijn pleisier.

قهل *pahāla* verdienste; verdienstelijke daden. Verdienstelijkheid; vergelding, belooning. *Bārang sejdapa memenoeh-ie hādjad s'ōrang hamba Allah di ddam doeniejd, di bātus-kan Allah idāla pahāla dālam achirat* hij, die in deze wereld, in de behoefte van eene dienares Gods voorziet, zal door den Allerhoogsten in de volgende wereld naar verdienste vergolden worden. SULT. IBR. blz. 33. *Pahāla dan sjiksu* belooning en straf.

قهلون *pahalawan* en *palawan*, PERZ. (een voorvechter, worstelaar). Een krijgsman, krijgsheld. Kloekmoedig, heldhaftig, dapper. *Pahalawān besar di tengah mejādn* een groot held te midden van het strijdperk.

قياقو *piejtoe* een wees; iemand zonder betrekking van vrienden. *Anakh piejtoe* een weeskind.

قياير *piejdra* opvoeden, opkweeken. (zie *palihdra*).

قيايرت *piejārit* aalspeer, vischspeer.

قياال *piejāla*, PERZ. beker, glas, roemer.

قيايت *pieta* blijmoedig, blijgeestig.

فيئس *pietis* naam van een klein stukje geld, dat op fonnige plaatfen uit lood gefneden wordt, omtrent 600 van die *pietis* hebben te *Achin* de waarde van eene fpaanfche mat. *Pietis* is eene algemeene benaming voor klein geld. Een penning.

فيئف *pejtakh* een gedeelte van het ruim van een vaartuig, eene afdeeling, een vak, bak, trog, een bed in eenen tuin, een bed van aarde.

فيئف *pietikh* en *petikh* beftrijken, befpielen, (de fnaren van eenig fpeeltuig.) Plukken, afplukken.

فيئم *petam* toeval, overval, vläag. *Petam bâbi* vallende ziekte.

فيئول *pejtdla* keukengroente, eene foort van momordica.

فيئجت *piedjit* knijpen, drukken. (zie *pietjit*).

فيئجر *piedjad* en *pietjat* wandluis, weegluif

فيئجت *pietjat* en *pitjat* ontfiaan, ontzetten. Afzetten, verlagen. *Di pitjat-nja deri padu pangkat mantrie* hij zette hem uit de post van rijksbeftuurder.

فيئجت *pietjit* of *piedjit* nijpen, knijpen, drukken, iemands ledematen met den duim en vingers op eene bijzondere wijze drukken om dezelve lenig te maken.

فيئقف *pietjakh* naauw, eng, bekrompen. *DjAlan jang pietjakh* een fmalle weg. *Pietjakh hâtie* bedrukt gemoed.

فيئرس *pejris* eene korenmaat afstrijken.

فيئرف *pejrakh* zilver; eene plaats op het Malifche Schiereiland. *Aler pejrakh* kwikzilver.

فيئري *perie* vergruizen, tot ftof vermalen.

فيئربغ *periang* en *periang* een bord, fchotel, fchotelkje. Een gedeelte van een rijstveld in lage landen. *Piering wangkokh* aarde werk, porfelein.

فيئس *piesa* of *pejsa* getouw, weefgetouw.

فيئسغ *piesang* banane, zekere vrucht die zeer vele foorten heeft als: *piesang ambon*, *râdja serej*, *bâtoe*, *bâtoe djâwa*, *amas*, *diengin*, *panggang*, *alang*, *mânis*, *telor*, *kielik*, *bamban*, *râdja*, *mâsakh*, *hiedjau*, *djantan*, *roko*, *gamboer*, *gedung*, *tjoetjoet*, *remang*, *pañang*, *kapa*, *râtan*, *kotong*, *goerah*, *brangan*, *djârie*, *moenjit*,

sejram, *soukbat*, *lungit*, *tâlie*, *octang* en andere *piefang*. *Piefang-piesang* kromhouten.

قیسف *piefsak* eene lange geef.

پیسو *piesau* en *piefo* een mes. *Pdlong dengan piesau* met een mes snijden. *Mata piesau* het lemmer. *Ponggong piesau* de rug van een mes.

پیغت *piengi* opsluiten, aan het oog onttrekken, verbergen. *Memiangit anakh-nja perampoewan* zijne dochter opsluiten.

پیغت *piengi* de haarlokken optooijen.

پیغیغ *piejengang* eene groote groene luis, die de planten en voornamelijk de groeiende rijst vernielt.

پیغت *piepit* en *piepi* een kleine vogel die veel naar eenen musch gelijkt.

پیفس *piep* vermalen, vergruizen, vermorzelen, tot eene pap vormen.

پیفه *piepeh* plat. *Hiedong piepeh* een platte neus. *Kelim piepeh* een platte zoom.

پیفی *piepie* de wang. *Piepie-nja bangkakh* hare wang is gezwollen.

پیکر *pickir* overwegen, denken. (zie *sickir*).

پیکل *piekol* dragen (voornamelijk eene last op de schouders,) oplichten, heffen, wikken. *Brâpa koltie boleh pickol ietne* hoeveel sjouwers kunnen dat dragen. *Piekol* is ook een gewigt inhoudende 100 katjes geschat op 125 ponden (oud Hollandsch gewigt) of 133½ Engelsche ponden. *Pikol-an* eene dragt, last. *Kâjoe pikolian* draagboom, draagstok.

پیکو *piekau* een zekere vogel.

پیلت *pielat* iets geheimlijk onderzoeken.

پیلغ *pejlang* een koninglijk vaartuig, bark, galei, roefschip. *Maka Isma Mantrie pôn ber-langkap-lah be-brâpa poeloh bahtrâ dan djong, dan kapal dan pejlang ter-lâloe indah-indah per-boewat-an-nja Isma Mamrie* liet verscheidene groote koningssehopen, jonken, schepen en galeijen in gereedheid brengen, die zeer fraai waren. ISM. JAT. blz. 199. reg. FI. v. b.

پیلو *pieloe* tedergevoeligheid, meêwarigheid, aantrekkingskracht, bezorgdheid. Tedergevoelig, meêwarig, zandovlijk; aangedaan,

geroerd, vertoerd. *Maka di Nekat negrie ietoe-pón soenja, me-lájin-kan menengar boenji tängis órong djoega maka rása hatienja pón piloe-lah* zij bemerkten dat er eene filte in de stad heerschte en hoorden niets dan het geluid der wenenden, waardoor hunne harten zeer ontroerd worden. ISM. JAT. blz. 200. reg. 4 v. b. *Ka-pilae-an* tedergevoeligheid.

قبيلہ *pieleh* en *pielih* kiezen, uitkiezen, verkiezen, uitkippen, uitpikken, uitlezen, afscheiden, afzonderen, uitzoeken. *Barang jang ter-pieleh* het beste, het uitgezochteste. *Pilejh-an* keur, keus.

قبيلن *pielin* strengelen, draaijen, vlechten.

قبندڠ *piendang* eene bijzondere manier van kerribereiding.

قبندڠ *piending* weeghuis. (zie *kapiending*).

قبندڠ *pienang* de areek of (oneigenlijk) betelnoot. *Pienang doewa boewah* twee betelnooten. *Maka pienang ieni basak, maka kita toewin paetrie ietoe buharoe di-koepas maka patek basak dengan ájer máwar* (de vorst zeide) deze *pienang* is nat; de prinses antwoordde: dezelve is pas geschild, en door mij met rozenwater natgemaakt. ISM. JAT. blz. 57. reg. 5. v. a.

قبندڠ *piejoetang* te goed hebbende gelden, credit. *Adu piejoetang kiera ka-pada si Lanang ietoe liema poeloh: rejai* ik heb van Lanang vijftig spaansche matten te goed.

قبندڠ *pienjoe* en *pinnjoe*, JAV. zeefchildpad.

قبندڠ *penjapoe* een veeger, een bezem. (zie *sapoe*).

قبندڠ *penjoedah* afloop, vervulling, voltoojing, einde. (zie *soedah*).

قبندڠ *penjeroe-an* schreeuw, gefchreeuw, geroep. (zie *seroe*).

قبندڠ *penjangat* angel van een insect. Eene kleine wesp. (zie *langat*).

قبندڠ *peujoedokh* een lepel, een schop. (zie *soedokh*).

قبندڠ *peujoeroh* een afgezant, gezondene, zendeling. (zie *soeroh*).

قبندڠ *penjoerat* een schrijver, klerk. (zie *soerat*).

قبندڠ *penjorong* bezaan. *Tiejang penjorong bezaansmast. Lajar penjorong* bezaan (zeil). *Kalat penjorong bezaasbras*.

قبندڠ *penjoesoc*-zoogster, minne, zoogvrouw.

قبوکر *penjoekor* een scheermes; een barbier. (zie *tjoekor*).

قبولق *penjoelap* een goochelaar. (zie *soelap*).

قبولم *penjoelam* een borduurder. (zie *soelam*).

قبولو *penjoeloe* een spion. (zie *soeloe*).

ق

ق *kh* de letter genaamd *khdf*.

قاف *khdf*, AR. eene fabelachtige bergketen, die de aarde omringende, haar tevens zou onderfchragen. Alexander de Grootte zou, dat gebergte bereikt en beklommen hebbende, de zon hebben zien op- en ondergaan ter plaatse waar zij door engelen bewaakt wordt. Isk. *Maka kâta nabie Hheidlir akan râdja Iskander: hej! râdja bahoewa hampir-lah kieta ka-boekit khdf, su-ber-moela boemi ietoe-pôn tiejâda tomboh-tombôh-an; maka ber-djâlan-lah marieka ietoe deri sâna sa-poeloh hârie, maka ka-liehat-an-lah di hadâp-an mârïeka ietoe boekit khdf jung menanggong doenijâ icni seperti manikam hiedjau ka-lakoe-an-nja, maka soeka tjita hâti mârïeka ietoe su-ber moela mata-hârie pôn besar-lah di liehat mârïeka ietoe de profet Hheidlir zeide tegen den koning Alexander: „he koning! wij zullen weldra aan den berg khdf zijn, het aard-„rijk levert reeds geene gewassen meer op.” Zij gingen vervolgens van daar, en zagen na tien dagen gegaan te hebben den berg khdf, die de wereld schraagt, voor zich; dezelve vertoonde zich als een groene robijn, op dat gezigt verheugden zij zich; wijders vertoonde de zon zich grooter voor hen. Isk.*

قافلہ *khdfilah*, AR. een karavaan; eene menigte reizigers met goederen, wagens, kameelen, paarden enz.

قافية *khdfajat*, AR. voctmaat, versmaat.

قبلة *khiblât* AR. Mekka of het oord naar hetwelk zich alle Mohammedanen in het gebed moeten wenden. *Di mâna khiblât-mô* werwaarts wendt gij u in het gebed.

قبر *khebor*, AR. graf, grafkelder, tombe.

قبور *kheboer* (*khocboer*), AR. een graf, grafkelder, tombe. *Khe-*

boer-kan begraven, in eene tombe plaatsfen. ISM. JAT. blz. 139. reg. 11. v. o.

قبول *khaboel* of *kheboel*, AR. aannemelijk, aangenaam. *Khaboel-kan* toestaan, aannemen, verhooren, toelaten, behagen scheppen; welgevallig zijn. *Siejâpa di khaboel-kan bleh bondu ka-docwa* wie zal door de beide moeders toegelaten worden. ISM. JAT. blz. 150. reg. 8. v. o.

قبّة *khobbat* en *khubbat*, AR. gewelf, boog, koepel, nis. De tempel van Mekka.

قده *khedahh*, *khedah* en *kedah* de naam van een koninkrijk op het Maleische Schiereiland.

قدي *khadar* lot, noodlot, bestemming, goddelijke voorbeschikking, voorzienigheid; waarde, prijs, hoeveelheid, waardigheid, staat, rang, ambt. Magt, bekwaamheid; magtig, instaat zijn, bekwaam, bevoegd. *Se-khadar* naarmate, omtrent. *Tiejâdu khadar-nja nem-boenoh rakhsjâsa ietoe* hij is niet magtig om dien reus te dooden. *Se-khadar sa-tihon lamâ-nja* bijna een jaar. *Maka sekalièn marieka ietoe-pôn docdokh pada khudar-nja* zij alle zaten volgens hunne rangen.

قديرة *khoderat*, AR. vermogen, magt, sterkte, alvermogen, almagt, voorzienigheid. *Jang amat koewâsa pada ber-lâkoe-kan khoderat-nja* die alvermogen is, in het betoonen van zijne almagt. ISK.

قوس *khoedus* en *khudus*, AR. zuiver, heilig, rein; heiligheid. *Rohh 'l khoedus* de heilige geest; de engel Gabriël.

قدم *khadam* voet, voetzool, voetstap. *Khadam mobarakh* een steen die zeer vereerd wordt omdat de voet van Mohhammad in dezelve zou afgedrukt zijn. *Di bawah khadam toewan-koe* aan de voeten mijns meesters.

قرار *kharr* standvastigheid, bestendigheid, voortdoring, ongestoord verblijf, rust, vrede; bestendig verblijven. *Maka Sulthân Dejwie Mengindra pôn kharr-lah di atas tachtâ ka-radjâ-an* de Sulthan Dejwie Mengindra bleef ongestoord in het bezit van den rijkstroom. ISM. JAT. blz. 211. reg. 7. v. b.

قوران *khoran*, AR. het heilige boek der Mohhamaddanen, hetwelk hun door Mohhammad als een grondslag van hunnen Godsdienst is

gegeven, hetzelfde zou uit den hemel gedaald zijn Een waar gelovige zal het niet aanraken voor dat hij zich gewaschen heeft. Het wordt Motsbaf en ook bij uitsluiting *kitab* boek, of boek bij uitnemendheid genaamd.

قربان *khorbân*, AR. eene offerande, slagtoffer, afating. Het avondmaal der Christenen.

قرمزي *kirnizie* AB. scharlaken, karmozijn.

قصة *kisfat* en *kisfah* eên ding, zaak, handeling, werk; geschiedenis, roman, fabel. *Il-khisfah maka ter-sebot-lah per-katâ-an orang jang ampoe-nja tjeriterâ ietoe maka adâ-lah s'orang nachôda ka-pada negerie Ithabasje* geschiedenis waarin door den schrijver van dit verhaal gemeld wordt dat er een scheepskaptijn in Abijsinië was.

قصد *khetsad*, AR. oogmerk, bedoeling, inzicht, zamenspanning, opstoking.

قضا *khedid*, AR. het ambt, het vonnis van eenen regter, een besluit, vonnis, uitspraak, lot, noodlot, dood, toeval, vertrek. *Deponeus alvum*.

قطب *khatab* de poolster, noordster, noordpool.

قطيفة *khalhiefat* of *chatufat* fluweel, satijn; een kleed of karpet, koekjes van bloem van meel, honing en zekere olie.

قلب *kelb* en *khulboe*, AR. het hart, gemoed, ziel, verstand, begrip; kern, merg, het midden.

قلزم *khazam*, AR. elijsma, eene stad in Egijpte nabij den berg Sindi. *Bahhar Khulzam* de roode zee.

قلم *khalam* een pen, riet. Een pennemes. Eene manier van schrijven, karakter, geschrift; gravceestift. *Khalam bdtœ* griffel.

قمر *khamar* de maan (voornamelijk van den derden tot den zes en twintigsten dag) wordende de eerste en de laatste dagen *Akal* genoemd *khammad* een nacht die door de maanhelder verlicht wordt.

قنديل *khandiel* kaars; lamp, lantaarn, kandelaar, een kandelaar met armen, een kroon.

قوت *khoewat* en *koewat*, AR. magt, kracht, sterkte; sterk, magtig, bekwaam, krachtig.

قولي *khaul*, AR. een woord, gezegde, een geschreven verbond, ver-

drag, overeenkomee. *Khaul il khakā* een getrouw woord, opregt woord, oprechte verbond.

قوم *khaum*, AR. een volk, natie: een stam, geslacht, kast, familie, maagtschap, bloedverwant.

قوي *khawie*, AR. sterk, magtig, vermoogen, verheven, heilig. *Buhdsa khawie* de oude taal, de verhevene of heilige taal der Javanen.

قهوة *khawah* of *khawat*, AR. koffij. *Kebon khawah* koffijtuin; veelal wordt voor het woord *khawah*, *koppi* gezegd in plaats van koffij, uit hoofde de Maleijers zelden de *f* kunnen uitspreken. Het woord *khawah* zijnde het arabische woord voor koffij, is echter bij vele inlanders bekend; ja, sommige verstaan het woord *koppi* niet eens.

قياس *khiejs* maat, vergelijking. Redeneering, redeneerkrude, syllogisme, axioma. Bewijsreden, gevolgtrekking. Gedachte, voornemen, oogmerk, vermoeden, verbeelding, vooronderstelling, gisting.

قيام *khiejam* regt opstaan, oprijzen, verrijzing. Hulp. Toepassing, aandacht, staat, waardigheid.

قيامة *khiejamat*, AR. opstanding, verrijzenis, de laatste dag. Be-roering, beweging. *Tsahhadie khiejamat* het veld of plein van het laatste oordeel, waarop de zielen der menschen zullen geplaatst worden.

قيل *khieil*, AR. een woord, gezegde, antwoord.

قيمة *khieimat* prijs, waarde, waardeering, getal, maat, gestalte, tijdperk, reeks van jaren.

ك

ك *k* de letter genaamd *kaaf*.

ك *ka* tot, naar, ten, nabij. *Ka-dias* op, naar boven. *Ka-bawah* naar beneden. *Ka-dalam* naar binnen. *Ka-loewar* naar buiten. *Ka-sana* derwaarts, daarheen.

ك *ka* een woordje dat voor sommige afgeleide woorden gevoegd

wordt, als: *ka-doeðòk-an* zetel, van *doedokh* zitten; *ka-semporna-an* volmaaktheid, van *semporna* volmaakt. (zie de MAL. SPRAAKK.)

ك *koe* eene verkorting van *Akoe* ik, mij. *Bahoewa deri pada hdr' inie-lah Isma Jatiem ieni handokh-koe djadie kan panghocloe bedoewanda kieta* van daag wensch ik Isma Jatiem bevelhebber van mijne lijfwacht te maken. ISM. JAT. blz. 9. reg. 5. v. o. *Mata-koe* mijn oog. *Khaum-koe* mijn volk. *Parintah-koe* mijn bevel.

ك *kabat* binden. (zie *kabat*).

ك *kabot* en *kaboet* mist, nevel, duisterheid, duister. *Kalam-kabot* donkerheid, duisterheid. (zie *tjoewdtja*).

ك *kabur* en *kabus* donker, schemerachtig. Schemering. *Mata-kabur* tikziende.

ك *kabus* donker. (zie *kabur*).

ك *kabong* rouw. *Ber-kabong* rouwen. *Kajin per-kabong-an* rouwgewaad.

ك *kabong* een vadem.

ك *kata* spreken, zeggen, vragen. Een woord, gezegde. *Ija her-kata wah anakh-koe* en hij zeide: ach mijn kind! A. M. *Maka kata pandieta ietoe, bagimdua mimple toewan hamba* nu vroeg die leeraar: hoe was uw droom? A. M. *Barang kata-nja* zijn gezegde of hetgeen hij zegt, of zijn zeggen. *Songgoh seperti kata orang tApa ietoe* het is overeenkomstig de woorden van den kluisenaar. *Benar-lah seperti kata toewan hamba* het is waar hetgeen mijn heer zegt. ISM. JAT. blz. 14. reg. 3. v. b. *Sa-pdtañ kata* een woord. *Per-kata-an* woord, woorden, gezegde, verhaal. *Kata jung lemah lembot ietoe anakh kontji hati segala madoesjia* zachtzinnige woorden zijn de sleutels van het menschelijk hart. ISM. JAT. blz. 21. reg. 3. v. o. *Menjata-kan* toespreken, aanspreken, te kennen geven, aanmelden. *Menjata-kan amien* amen zeggen. Bëamen.

ك *katsib*, AR. schrijver, secretaris, notaris.

ك *katoj* sluiten, toedoen.

ك *katak* vorsch, kikvorsch. *Katak poeroe* een pad:

ك *katok* kloppen, tikken. (zie *katok* of *ketok*).

کاتیل *katil* of *Ratiel* een bedstede, een kot.

کاتوع *katoeng* een tortel.

کاجج *kadjang* eene soort van matten, welke men over prauwen of andere vaartuigen spant dienende tot beschutting voor de zon, regen of wind. Men gebruikt dezelve ook wel in bamboezen hutten om de pagars of wanden te bekleeden.

کاجج *kadjang* uitstreken, uitsteken.

کاجوت *kadjoet* verschrikt. (zie *kedjoet*).

کاتجا *katja*, HIND. glas, eene ruit; eene flesch. *Bdrang katja* glaswerk. *Katja tjermien* Spiegelglas. *Serâhie katja* eene glazen flesch. ISM. JAT. blz. 21. reg. 9. v. b. *Toedong katja* een glazen bol. *Katja palieta* een lampglas. *Maka pada tengah poeloe tetoe mâligej berkoelieling âda jang ber-hâtap-kan katja dan âda fang ber-hâtap-kan katja mejrah dan âda ber-hâtap-kan katja hiedjau âda jang ber-bâgej-bâgejkatja akan hâtap-nja* op het midden van dat eiland waren overal paleizen, die glazen daken hadden, fommige hadden roode en andere groene glazen daken; ook waren er die veelkleurige glazen daken hadden.

کاتجج *katjang* peulvrucht, peulen, erwten, boonen. Eene algemeene benaming voor peulvruchten.

کاتجپ *katjip*, JAV. tang of schaar om de pienang of betelnoot te snijden. *Katjip-kan* snijden, knippen.

کاتجکھ *katjakh* (*kotjakh*) verwaand, laatlunkend, snoevend, pralend, snorkend.

کاتجکھ *katjokh* en *katjoe*. schudden, bewegen, beroeren, roeren, daveren. Mengem, vermengen, mengelen. *Mengâtojokh-kan toemi* het aardrijk doen daveren. *Bahâsu katjok-an* de vermengde taal, platte gemeene straattaal, (jargon).

کاتجو *katjoe* Japanfche aarde. Een dik aftreksel van *mimosa*; catechu.

کادان *ka-add-an* tegenwoordigheid. (zie *hadap*).

کادان *ka-add-an* aanzijn, wezen, zelfstandigheid. (zie *ada*).

کادانج *kadang* fomwijlen, fomtijds, nu en dan, toevallig, dikwijls, vaak, menigmaal.

کادوت *kadoet* matten (dienftig voor zeilen en zakken.)

کارت *kārat* roestig. *Ber-kārat* verroest. *Kārat-an* roest, kanker. *Kārat-an besie* ijzerroest. *Kārat-an hāti* wrok, nijd, wrevel, boosheid, kwaadaardigheid.

کارت *kārot* en *karoet* rimpelen, fronselen, kreuken, kreukelen, frommelen.

کارت *kāru* schrabben, schrammen.

کارش *kārang* koraalrots, koraalklip, rots, klip. *Boenga kārang* spons. *Kārang boenga* koraalbloemen. *Karang-karāng-an* zeegewassen, zeefschelpen. *Memoengot kārang-kārng-an* zeegewassen oprapen. ISM. JAT. blz. 200. reg. 3. v. o.

کارش *kārang* zetten, plaatsen, stellen, op een kunstige wijze rangschikken, bijeenzetten, of voegen; opstellen, zamenstellen. *Mengārang soewdtoe hāikājat* eene geschiedenis opstellen. ISM. JAT. blz. 1. reg. 7. v. b. *Ter-ldloe indah-indah boenji-nja sepexti moetiēdra di kārang* even als geregen parelen was de volgorde (inhoud) zeer netjes gerangschikt. *Karāng-an* het zetten; zamenvoegen, opstel, vervaardiging.

کارش *kārong* en *kāroeng* een zak. *Kārong bras* rijstzak. *Bras tiega kārong* drie zakken rijst.

کارم *kāram* en *karam* verdelgd, vernield, verstrooid; ten ondergang hellen. Schipbreuk; schipbreuk lijden; gezonken, aan stukken gestooten, te grond gegaan. Eene dreigende uitroeping. *Karām-kan* verwoesten. *Segala prāhos bādjakh di kāram-kan māriejam kapal ietoe* al de kapers werden door het geschut van dat schip in den grond geboord, (of vernield.)

کارن *kārana* en *kārna*, HIND. oorzaak, reden, drijfveer, om reden, uit hoofde, doordien, nademaal, dewijl, aangezien, want. *Kārana dosa-nja di sjikā-kan Allah* om zijne zonden wordt hij door God gestraft. *Apa karnā-nja* om wat reden, waarom, waarvoor; wat is er de oorzaak van.

کارنی *kāroenieja* (*kornieja*), HIND. gunst, genade. (zie *karoenieja*).

کارو *kārau* eene vuurproef of waterproef. De handen in vuur, heet water of kokende olie steken, ten bewijs van onschuld. *Ber-kārau* zoodanige proef ondergaan.

کارو *kāroe-kāroe* eene soort van vliegende infekten.

كاسان *ka-asā-an* eenheid, enkelvoudigheid; eenzaamheid. (zie *āsa*).

كاسنت *kāsut* of *kāsot* schoen, muil; simeefche schoenen.

كاسر *kāsar* grof. *Bahāsa malajoe jang kāsar* gemeene maleifche taal, straattaal. *Benang kāsar* grof garen. *Kājin kāsar* grof linnen.

كاسر *kāsor* een matras, bed.

كاسف *kāsap* en *kāsāt* hard, ruig, ruw, oneffen, hobbelig. *Kājoe kāsap* ruw hout. *Djālan kāsap* hobbelige weg. *Me-ratā-kan djālan jang kāsap* moeijelijke wegen effen maken.

كاسن *kāsān* voetstap, voetspoor, spoor.

كاسو *kāsau* balken, zware houtwerken, (in eene woning).

كاسوة *kāsoet* brak.

كاسه *kāseh* en *kāsīh* goedheid, toegenegenheid, goede wil. Toegenegen, toegedaan. Beminnen, genegenheid toedragen. Uit toegenegenheid, of met liefde iets geven of toestaan, zijnde geheel verschillend van *brie* dat geven, aangeven, beteekent. *Maka ieja sāngat kāseh sājang ākan istrie-nja* hij beminde zijne vrouw met veel liefde. *Tariema kāseh* in dank ontvangen. Eigenlijk, de gift, gunst of het aanbod aannemen, niet weigeren; het beteekent wel bedanken in den zin van erkentelijk zijn (rendre grace). *Mengdseh ka-pada segala fokhier* de bedelmonnikken genegen zijn. *Kāsejh-an* medelijden, goedgunstigheit; medelijdend, meewarig. *Maka hatie-nja pōn ter-lāloe blas dan kasejh-an* hij werd zeer medelijdend en meewarig van hart. SULT. IBR. blz. 21. *Ke-kāseh* beminde, geliefde, begunstigde, gunsteling. *Pengasejh-an* gunst, vriendschap.

كاسيم *kāsiem* gelubd, gesneden. *Ajam kāsiem* een kapoen. *Sāpie kāsiem* een os.

كاسر *kāsir*, Ar. ongeloovige, heiden, iemand die het aanwezen van God ontkent, en geen geloof slaat aan Mohhammad. *Khaum kāsir jang menjumbah berhāla* een heidens volk dat afgoden aanbidt.

كاسي *kāsīe*, Ar. alvermogend, almachtig, alvoldoende. *Ilhām il kāsīe* aanblazing des almachtigen.

كاست *kāpat* eene bende, troep, partij. *Pengāpat* kommandant eener troep.

كاثس *kâpas* katoen.

كاثغ *kâpang* een waterworm, die de bodems der schepen en het paalwerk onder water doorvreet.

كاثف *kâpakh* en *kâpah* kapmes, hakmes, bijl.

كاثف *kâpokh* boomwol.

كاثل *kâpal* een schip. (zie *kapal*).

كاثن *kâpan* wanneer; als; toen. *Kâpan bôleh hâbis* wanneer kan het af zijn. *Kâpan ieja dâtang mem-bâwah parintah* als hij het bevel komt brengen. *Kâpan tempo sâja ber-lâjar ka-malâka* toen ik onder zeil ging, naar Malakka.

كاثور *kâpoer* en *kâpor*, HIND. kamfer. *Kâpoer tohórie* Japansche kamfer.

كاثور *kâpoer* kalk. *Kâpor-kan* kalken, aanwitten. *Kâpoer-an* en *pe-kâpor* een kalkdoosje, behoorende in den beteldoois.

كاثه *kâpah-kâpah* worsteling, stribbeling: geklapwiek.

كاثينغ *kâpitting* krab, kreeft. (zie *kapiting*).

كاك *kaka* ouder broeder of zuster. (zie *kakakh*).

كاك *kaki* en *kakie* de voet, poot, klaauw. Het been. Voetsuk, een voet, (maat). *Sakit kaki* een zeer been hebben. *Kâki sakit* een zeer been. *Kâki goening* de voet van het gebergte, voorgebergte. *Mata kaki* enkel, enklaauw. *Kâki diejan* kandelaar.

كاكف *kâkap* ondernemen, bij de hand vatten.

كاكس *kakas* gekrab van vogels.

كاكس *kâkas* huisraad. (zie *per-kâkas*).

كاثغ *kâkang*, JAV. toom, breidel. (zie *kakang*):

كاثف *kâkakh*, *kakakh* en *kaka* ouder broeder of zuster.

كاثه *kâgoeh* en *kâkoe* verstijfd, stijf, verkleumd. Bot, stomp, dof, dom, loom, vadfig, beroerd, geraakt; stijf gelijk een lijk.

كالا *kâla*, HIND. tijd, tijdvak. *Dholo kâla* voormaals, in vroeger tijden, vroeger eeuwen *Ihikâjat jang di himpon-kan fokhier deri pada segala riwâjat orang dholo kâla* eene geschiedenis die door eenen bedelmonnik uit de volksverhalen van vroeger eeuwen

verzameld is. S. S. *māna-kāla*, *apa kāla*, *kāla māna* wanneer, op welk tijdstip.

كال *kāla* en *kāla-tjingking* een schorpioen.

كالبد *kālbud*, PERZ. een vorm, (om in te gieten of in te fat(oeneren)).

كالغ *kālang* (een prauw of vaartuig) op blokken plaatsen, op eene helling halen; op eene werf halen. *Kālang boelat* een rol die men onder de vaartuigen plaatst, die opgetrokken worden. *Kālang-an* helling, droog dok; cirkel, kring. *Kālang-an tūngan* de muis van de hand.

كالغ *kālang* (*kālang*) blik. *Toekang kālang* of *pandej kālang* blik-slager.

كالغ *kālong* halsketen, snoer; halsband, haam.

كالو *kālau*, *kāloe* en *kālo* als, indien, bij aldien. *Kāloe boleh* als het kan, indien het mogelijk is. *Kāloe-kāloe* welligt, mogelijk, het zou kunnen gebeuren. *Djāngan āmbil ietoe*, *kāloe-kāloe toewan-koe amārah* neem dat niet weg, welligt zou mijn meester er boos over worden.

كاله *kāloh* en *kāloeh* zugten, een zugt. (zie *kāloh*).

كالي *kālie* en *kāli*, HIND. tijd, tijden. *Sa-kālie* eenmaal, eens. Bijzonder, buitengemeen, zeer. *Doewa kālie* tweemaal. *Bājik sa-kālie* zeer goed. *Bārang kālie* somtijds, somwijlen, misfchien, het is mogelijk, het zou kunnen gebeuren.

كام *kāmoe* en *kāmo* gij, gijlieden. *Negrie kāmoe* uw land. Bij verkorting schrijft men *moe*. *Bapā-moe* uw vader. *Kāmoe ōrang* of *kam' ōrang* gij lieden, gij.

كام *kāmi* wij, ons. (zie *kāmie*).

كاميل *kāmil*, AR. volmaakt, volledig, geheel.

كامي *kāmie* wij, ons. *Kāmie dengar* wij hooren. *Anakh kāmie* ons kind.

كاندراڻ *kā-indrā an*, HIND. het verblijf van hemelsche wezens.

كانف *kānakh-kānakh* of *anakh-anakh* kind, kinderen; jeugdige, een jong kind.

كاند *kānan* regtsch; regts, regter. *Ka-kānan* regts af. *Tūngan kānan* regterhand. *Di sablah kānan* aan de regter zijde.

كاوت *kāwat* draad. *Kāwat besie* ijzerdraad

كأوس *kâus* en *kautz*, AR. een schoen; halve laars.

كأول *kâwal* nagtwagt, waken, de wacht houden. *Ber-kâwal di pintos* aan de poort de wacht houden. *Mengâwal kâsa* de vesting bewaken; *Pengâwal* waker, schildwacht.

كأون *kâwan* een troep, kompanjie, bende, zwerm, troep, kudde. Bediende, oppasfer, knecht; gevolgt, stoet. *Octoes-an dengan kâwan-nja* een afgezant met zijne bedienden. *Ber-kâwan-kâwan* in zwermen of troepen gaan; zamenfcholen, zwermen. *Mengâwan* vergezellen; oppassen, bedienen.

كأوين *kâwien*, PERZ. huwen, trouwen. Het huwelijk. *Kâwien-kan* trouwen, het huwelijk bevestigen. *Bahoewa foedah-lah hamba kâwin-kan anakh râdja Kiedie Hindie jang ber-njama toewan poezie Sjahar il Baried ictoe dengan râdja Iskander, lesie kâwien-nja tiega ratus rieboe dienâr atas-nia* ik heb de dochter van den Koning Kiedie Hindie, genaamd Prinses Sjahar il Baried getrouwd met den Koning Alexander, haar bruidfchat bedraagt drie maal honderd duizend dukaten. S. S.

كأهو *kâhau* eene foort van apen met lange staarten, hebbende verfchillende kleuren.

كأيا *kâja* rijk, bemiddeld, overvloedig; groot, aanzienlijk, edel; vermogend. *Maka segala fokhier dan miskien ictoe pôn men-djâdi kaja-lah sebab memoengot segala dnias dan pejrakh dan permâta ictoe* alle bedelmonnikken en armen werden rijk door het oprapen van al het goud, zilver, en edelgefteenten. ISM. JAT. blz. 205. reg. 6. v. o. *Orang kaja* een rijk man; een man van aanzien; staatsofficier. *Ka-kaja-an* rijkdom, weelde, overvloed.

كأيت *kâjit* haak, oog, kram. (zie *gâjit*).

كأين *kâjil* hengeling: vischfnoer, hengellijn. *Djoeran kâjil* hengelroede. *Mâta kâjil* hoek. *Mengâjil* hengelen. *Orang pengâjil* een hengelaar.

كأين *kâjin* lijnwaad, linnen, stof; kleed, kleeding. *Kâjin halus* fijn linnen. *Kâjin kasar* grof linnen. *Kâjin lebar* breed linnen. *Kâjin kôrang lebar* smal linnen. *Kâjin sarong* eene foort van vrouwenrok, die van boven en onder even wijd is. *Kâjin pandjang* eene wijde rok van dat foort. *Kâjin lajar* zeildoek. *Ada jang memoengot kâjin-nja sersa ber-djâlan djoega tiejâda sampat ber-kâjin*

fommige raapten hunne kleedjes op en hadden geen tijd dezelve aan te trekken. *Kájin doewa kájoe* twee stukken linnen.

كايو *kájoe* hout; een boom, een eigenaardige term om fommige zelfstandigheden uit te drukken. *Póhon kájoe* een boom- (zie *póhon*). *Máta kájoe* knoest, kwast. *Muka hárie pón hampir-lah mlam maka tjingrikh pón ber-boenjie-lah se-gunap póhon kájoe ietoe seperti lakoe orang menjueroh singgah Ahhmat dan Mohhammad* in den schemeravond zongen de krekels door het geheele woud even als menschen die Ahhmad en Mohhammad uitlokten om te vertoeven. A. M.

كايو *kájoe* roeijen met roeischoppen. *Mengájoeéh* tegen den vijand kruifen; roeijen. *Pengájoeéh* roeifchop, roeifpaan, riem.

كبارو *kabdroe* eene soort van visch.

كبابي *kabája* (*khabája*), PERZ. een japon, beddejak, nachtgewaad, tabberd.

كبيان *ka-babang-an* eene misdragt, doodgeboren kind.

كبيلى *ka-bebal-an* onwetendheid. (zie *bebal*).

كبت *kabat*, *kábat* en *kebat* binden. *Pengábat* binding.

كبيجاكن *ka-bidjak-an* voorzichtigheid, beleid, wijsheid, deugd, (zie *biedjakh*).

كبيجيك *ka-bidjiek-an*, JAV. deugd, goedheid, braafheid, herbergzaamheid; gunst, voorspoed, welvaart, heil, nut, heilzame strekking. *Mem-brie parintah dkan ka-bidjiek-an negrie bevelen geven, die tot welvaart van het land strekken.* (zie *biedjikh*).

كبس *kebas* wiggelen, kwispelstaarten.

كبيسارن *ka-besár-an* grootheid, hoogheid, hooghartigheid. (zie *besár*).

كبيغ *kebang* grof (als linnen).

كبيقتين *ka-bakhtie-an* goede werken; deugd, diensten; gehoorzaamheid; godvrucht. *Isma mantrie ieni bdnjakh ka-bakhtie-an ka-pada hamba, tiejáda ter-bálas óleh hamba* deze Isma de rijksbestuurder heeft mij vele goede diensten bewezen, die ik niet kan beloonen. ISM. JAT. blz. 137, reg. 6. v. o. (zie *bakhtie*).

كبيلى *kebal* onkwetsbaar, ondoordringbaar.

کبنارن *ka-bendar-an* waarheid. (zie *benar*).

کبن *kebon* plantaadje, tuin, hof. *Sjahdân pada sâma tengah kebon ictoe dda soewatoe kôlam, djer-nja ter-ldloe djerneh lûgi dengaw sedjokh-nja* in het midden van dien tuin was een vijver, met zeer helder en verfrischend water. **SULT. IBR. blz. 10.**

کبیر *kebier*, **AR.** groot, grootmagtig, verheven.

کبیری *kabierie* gelubd, gefneden. *Ajam kabierie* een kapoen.

کبپاکن *ka-banjak-an* menigte, menigvuldigheid, hoeveelheid. (zie *bânjakh*).

کت *keta*, **PERZ.** een zetel, bank, rustbank, legplaats, (canapé).
Bedstede, kot.

کتاب *kitab*, **AR.** een boekje. (*Kitab* het boek, bij uitnemendheid) de *khora'n*. De *zauriet* of boeken van Mozes, *zaboer* of psalmen van David en het evangelie *indjil*, worden ook met den naam van *kizab* bestempeld.

کتانغ *ketaping* eene vrucht die eenige gelijkheid van den amandel heeft: *terminalia Cattappa*. L.

کتار *ketar* beven, schudden, daveren.

کتف *ketokh* kloppen, aankloppen. *Ketokh di pintoe* aan de deur kloppen.

کتکوتن *ka-takot-an* vrees, angst; ontsteld; vreesachtig, beangst. (zie *takot*).

کتتم *ketam* maaijen, oogsten, rapen, inzamelen; plukken. *Wakhtoe pengetam-an* oogst, maaitijd.

کتتم *ketam* krab, kreeft.

کتتمبا *katambâ* zekere visch.

کتتمباهن *ka-tambâh-an* bijvoegfel, vermeerdering, aanwas; ahangfel. (zie *tambah*).

کتتمبر *katambar* en *katoembar* koriander.

کتتمبوهدن *ka-tombôh-an* uitbotting, groei; kinderpokjes, mazelen, uitslag; zweeren. (zie *tombôh*).

کتتمبوکن *ka-tombok-an* afdeeling, troep, compagnie; (kolonne).

کتتموال *katoewâla* of *karwâl*, **PERZ.** hoofd van het policiewezen.

کتوت *ketoet* een uitgehold stuk hout waarop men alarm slaat in de dorpen.

کتوجو *ka-toedjoe* voegzaam; pasfen, voegen, overeenkomen. *Ka-toedjoe-an* bekwaamheid, gepastheid, voegzaamheid.

کتورون *ka-toerón-an* afdaling, afhelling; afkomst, geslacht; inval, landing. (zie *toeron*).

کتوفخ *ka-toepong* een helm, stormhoed. Een kap die door bejaarde lieden en voornamelijk door hen die de bedevaart naar Mekka volbragt hebben, gedragen wordt.

کتوهی *ka-tahoe-ie* te weten, het zij bekend; ken, weet. *Ka-tahoe-ie oleh-moe hej segala marieka ietoe jang mem-bátja hnikjat icni* het zij u bekend, he gij alle die deze geschiedenis leest. ISM. JAT. blz. 1. reg. 12.

کتی *katie* katje een gewigt, iets zwaarder dan een pond Amsterdamsch gewigt. Honderd katjes maken een pikol.

کتی *ketej* ballen in sommige spelen gebruikelijk.

کتیق *katiejakh* de oksel.

کتیک *kotieka*, HIND. tijd. *Pada kotieka jang bđjikh* op een geschikt tijdstip, op een gunstig oogenblik. *Se-koetieka* een tijd, een wijl, een oogenblik. *Maka ieja-pón tiedor se-kotieka* hij liep een oogenblik.

کتیگ *ka-tiega* de derde. (zie *tiega*).

کتیل *katiel* of *katil* een kot; bedstede.

کج *kedji* of *kedjie* PERZ. onedel, laag, gemeen, eerloos, infaam. *Ka-lakoe-an jang kedji* een gemeen gedrag. *Nilma jang kedji* een slechte naam. ISM. JAT. blz. 12. reg. 12. v. o. *Ka-kedjie-an* laagheid, slechtheid.

کجتن *kedjut* verschrikken, overstellen. *Maka ser-kedjut-lah rádja Iskander menengar boeuji mata-hárie masokh ietoe* de Koning Alexander verschrikte op het hooren van het geluid der ondergaande zon. ISK. *Mengedjut* schrik aanjagen, verschrikken.

کجدین *ku-djadie-an* wording; schepping, formeering. (zie *djadi*).

کجر *kedjar* najagen, verdrijven.

کجش *kedjap* of *ketjap* wenken, de oogen openen en sluiten, met de

oogen blikken. Een wenk, blik. *Sa-kedjap mata* een oogwenk, blik, oogenblik. *Deugan se-kedjap mata* met een oogwenk, in een oogenblik, dadelijk.

كجڤم *kadjam* gefloten, (de oogen). *Mengadjam-kam mata ajah-nja* de oogen van zijnen vader sluiten, luiken,

كجور *kadjoera* of *bintang kadjoera* de morgenster.

كجھاتن *ka-djahat-an* boosheid, kwaadheid, slechtheid, ondeugd. (zie *djahat*).

كجڤي *kedji* laag, gemeen, onedel. (zie *kedji*).

كچاڤي *ketjapie* luit, guitar, harp.

كچش *ketjap* wenken, blikken. (zie *kedjap*).

كچڤل *ketjil* en *ketjiel* klein, smal, gering, onaanzienlijk; jong; onderdanig. *Prahoë ketjil* eene kleine prauw. *Ieja lagi ketjil* hij is nog jong. *Ketjil hati* geraaktheid, gebelgdheid, fel misnoegen, wrok, verbittering, gevoeligheid; kleinhartig. *Pejtor ketjil* of *pejtor jang ka-doewa* assistent resident. *Ketjil-kan* verkleinen, kleinachten.

كچوال *katjoewali* of *katjoewalie* behalve, uitgenomen, uitgezonderd. *Katjoewalie-kan* uitzonderen,

كچوبڤڤ *katjoebong* eene plant wier vrucht of zaad eene bedwelmende kracht zou hebben; datura metel. I.

كچڤي *ketjej-ketjej* gemeenzame verkeerling; gesprek, praten, snappen, kakelen.

كچڤب *ketjleba* stil, roerloos, bewegingloos.

كدار *kadar* eene soort van visch.

كدائڤ *kedap* of *kuddap* digt, gefloten. (zie *krap*).

كدكان *ka-doeka-an* zorg, bekommering; droefheid. (zie *doeka*).

كدل *kedal* melaatsch, lazarus; melaatschheid.

كدو *ka-doewa* de tweede; beide; plaatsvervanger, assistent. *Ka-doewa perkara* of *perkara jang ka-doewa* het tweede artikel. *Maka ka-doewa brang ietoe pon masokh-lah ka-dalam mesjid* die beide personen gingen in de moskee. *Pejtor jang ka-doewa* tweede resident of assistent. *Ka-doewa su-blah* beide zijden, beide partijen; aan weerskanten.

کدو *kedoe*, HIND. drakenstaart, een der vlekken in 'de maan. Een fabelachtig monster, hetwelk de maan zou opvreten.

کده *kadeh*, *kedeh* en *kedej*, PERZ. kraam, tent, stal. *Kadej orang men-djoewal Apam* kraam van eenen oblieverkoopster. ISM. JAT. blz. 36. reg. 5. v. o.

کدیامن *ka-dijam-an* woning, verblijf; rustig, stil; stilte. (zie *diejam*).

کدین *kudiejan* bedienden, slaven.

کذب *kedzab*, AR. liegen, verloochenen; iets valschelijk ontkennen.

کر *karra* een aap.

کرابو *krabo* oorkrab, een knob die in het oor met een schroefje vastgemaakt wordt.

کراسی *krásie*, AR. kristallijnen hemel, een der troonen Gods.

کراسی *krasei* ziften.

کراخن *karang-an* konstige zamenstelling. (zie *karang*).

کرافو *krapoe* eene zekere visch, bekend onder den naam van Jakob Evers.

کرامه *krámat*, AR. eerwaardig; weldadig; weldadigheid, grootmoedigheid. Een wonder. Heilige begraafplaats, geëerbiedigd graf.

کراوڠ *karawang* ruitgewijze gemaakt; traliewerk.

کراپ *kirá-nja* eilieve, ik bid u, het moge.

کربو *karbau* (*karbo*) een buffel. *Komediën maka baginda pón me-njoeroh-kan mem-bâwa bras dan karbau izoe ber-râtus-râtus ejkor* de vorst beval rijst en eenige houderde buffels te brengen. A. M.

کربی *karbej* eene weduwe.

کرت *krat* snijden, afsnijden, in de lengte hakken of snijden. *Maka ieja-pón mengrat rambot istré-nja* hij sneed het haar van zijne vrouw af. ISM. JAT. blz. 110. reg. 3. v. o.

کرتس *kartas* en *kharthus*, AR. papier. *Kartas makau* sinesch papier. *Kartas doewa kódie* twee riem papier. *Kartas sa-âlej, sa-keping (sa-lembar)* een blad of vel papier *Pajong kartas* een papieren zonnescherm.

کرتف *kartakh* wrijven. *Mengartakh tangan* de handen wrijven.

کرتو *kratau* moerbezie.

کرڈبک *kartieka*, HIND. het zevengestemde.

کرج *kardja* en *kirdja* (*kridja*), HIND. werk, arbeid; daad, ver-
rigting, bezigheid. Arbeiden, werken, maken, verrigten, uit-
voeren, doen. *Mengardja-kan* bewerkstelligen, uitvoeren, vol-
voeren; huwelijksplegtigheden vieren. *Pe-kardja-an* uitvoering,
werk, arbeid, huwelijksplegtigheden. *Pa-kardja-an jang tiejada*,
dapat di kardja-kan een werk dat niet kan uitgevoerd worden,
een onuitvoerlijk werk.

کرجان *ka-radja-an* opperbewind, souvereiniteit. Koninkrijk; ko-
ninklijk. *Daulat sjah dalaam di atas tacht ka-radja-an* heil!
zij de gebieders der wereld op den rijkstroom. *Ada-pön ter-laloe*
besar ka-radja-an baginda ietoe het rijksbewind van dien vorst
streckte zich zeer ver uit. SULTH. IBR. blz. I.

کرچج *kardjang* louter, zuiver (als goud). *Amas kardjang* louter
goud, zuiver goud.

کرچت *kartjot* bies, riet, (waterplant).

کرس *kras* hard, vast, hecht, sterk, streng, gestreng, straf. Kracht,
gestrengheid. *Angin kras* harde wind. *Talie jang kras* een hard
touw. *Kajoe jang kras* hard hout. *Dengan kras pada parin-*
tah-nja gestreng in zijne regering. *Ka-kras-an* hardheid, ge-
strengheid; overheersching. *Kras-ie*, *mengras-ie* en *mengras-kan*,
verharden, versterken; overheerschen, geweld aandoen.

کرس *kris* een ponjaard. (zie *kries*).

کرسیک *karsik* grof zand, keizelgruis.

کرسی *korsie* en *krosie*, AR. een zetel, een stoel. *Korsie jang ka-*
mäs-an een vergulden stoel. A. M. *Doowa boewah korsie twee*
stoelen. S. I.

کرش *kring* droog, dor, bar. *Kajin jang kring* droog linnen. *Belom*
kring nog niet droog. (*Balboe kring*) eene drooge minne. *Tduah*,
jang kring drooge aarde, droog land, bar, onvruchtbaar land.
Ka-kring-an droogte; dorheid, barheid; laag land; dat bij de
eb opdroogt.

کرشگون *korong-koengan* de strot, keeldarm, gorgel, slokdarm.

كڙڳي *kāngga* eene soort van groota mieran, hebbende eene rood-achtige kleur.

كڙڳ *krap* of *karap* digt bijeen, gesloten; digt aan. Dik (gezaaid). Gedurig, dikwijls; nauwgezet, zuinig.

كڙڳ *kurup* of *karat* schildpadhuid; schildpadden. *Siesir karap* schildpadden kam.

كڙڳني *karaptie* teek (veeluis.)

كڙڳ *kerokh* schrabben, krabben, klauwen, in de aarde wroeten. (zie *gerokh*).

كڙڳ *kerakh* of *krakh* aanbrandfel. *Bria-lah krakh ndsie ietoe pada andjing* geeft dat aanbrandfel van de rijst aan den hond.

كڙڳ *karling* lonken, toelonen, op zijde lonken. *Mfangaring dengan ojkor matâ-nja* zijwaarts lonken of scherp kijken.

كڙڳ *karam* verwoest; verzonken. (zie *kâram*).

كڙڳالي *karampâkie* een scheermes.

كڙڳبيبل *kerambiel* ook *kerambang* kokosnoot.

كڙڳچڳ *krandjang* een mand, korf, langwerpige mand. *Oebie tjega krandjang* drie manden aardappelen.

كڙڳچڳ *karanzjong* holle enkelring, die een rinkelend geluid maakt.

كڙڳچڳ *karandang* braamstruik. *Hoetan karandang* braambosch. B. V.

كڙڳي *karoenieja*, *kdroenieja* en *kornieja*, HIND. gunst, toegenegenheid, toegevendheid, medelijden. Vergiffenis. Begunstigen, be- giftigen, toestaan, inwilligen. *Mewôhou-kan ampân dan karoenieja* om genade en vergiffenis smeken. ISM. JAT. blz. 8. reg. 1. v. o. *Doelle tjah adlam telah mem-brie karoenieja Akan pakek* zijne majesteit de gebieders der wereld heeft mij eene gunst be- wezen. ISM. JAT. blz. 7. reg. 7. v. b. *Me-limpah-karoesieja* weldaden of gunsten doen overvloeijen. *Dengan karoenieja toehan seroe sekallên adlam di sampej-kar djoega atas mewi-bâlas ka-ba- djiek-an Gubernement ietoe atas kieta dergan sa-hâbis-hâbis koe- wdsa kieta jang lemah ieni adâ-nja* onder de gunst van den heer der legerfcharen moge ik in staat gesteld worden, om naar mijne zwakke vermogens de goede gezindheden van het Gouver- nement jegens mij te vergelden. MAL. BR.

كڙڳوان *karawan* denkbaeld, begrip, opmerking, zeker, zekerheid.

Tiejadd-lah ber-karowân hamba Akan hhdI ietoe ik heb geen regt denkbeeld van die zaak. Belom karowân di mâna pergie-nja het is nog onzeker waar hij heen gaat. Tiejâda karowân onbegrijpelijk; onzeker; onstandvastig, veranderlijk, loszinnig. Orang jung tiejâda karowân iemand waarop men geen staat kan maken; een veranderlijk mensch, iemand die nog geene vaste grondbeginselen heeft, een loskop, losbol, windbuil, een wuft mensch.

کروڤڠ *kroebong* omfingelen, omringen, omgeven. *Mengroebong* omfingelen.

کروت *karot* of *karot*. (zie *karot*) krimpen.

کروڤڠ *karoe pang* gloeiend, brandend, (gelijk een gezwel).

کروکت *kroekot* krimpig; krimpen, inkrimpen, zamentrekken, rimpelen.

کریبن *ka-roegie-an* schade, verlies. *Inie-lah hej nachôdd sjarth dagang mâu di ka-tuhoe-ie oleh-moe sopdja ter-palihâra deri pada nâma jang kedji dan segala harta pôn ter-pelihâra deri pada ka-roegie-an* dit zijn de schepshoofd de verordeningen voor de handeldrijvers, wil dezelve kennen op dat gij u bevrijdt voor eenen kwaden naam en al uwe goederen voor schade. *ISM. JAT. blz. 13. reg. 9. v. b.* (zie *roegi*).

کرومن *karoeman* vergaderen bijeenbrengen, verzamelen.

کری *karah* of *krah* bijeenroepen, bij een doen komen; ligten, heffen, verzamelen. *Mengrah kan segala mantrie ber-masjawârat akan hhdI pa-parang-an ietoe* de rijksbestuurders bij een roepen om over oorlogszaken te beraadslagen. *Gong pengrah* alarmklok, of een hol stuk hout waarop men alarm slaat.

کری *kroh* troebel, vuil, dik, modderig, grondig, drabbig. *Ajer kroh* troebel water.

کری *karië* of *karië* takel, blok, hijschblok. *Karië-kan* ophijschen.

کریتا *krejta* (*kareta*) een wagen, rijtuig. *Krejta sejwah* huurwagen.

کریڠ *kriting*, *krietieng* en *krietikh* gekruld, gekroesd.

کریڠ *kariëdikh* rijp, rups, worm, infekt. (verwoestende de planten)

کریس *kries* of *kris* pook, ponjaard, (kris). *Maka Sjech Djâgang ietoe pôn mem-brie kries ka-pada Ahhmud, Mohhammad, s'orang sa-bielah, seraja kata-nja: inie-lah pem-brie akoe ka-pada toewan ka-doewa*

dan pakej-lah oleh toewan ka-loewar deri goeah inie, tetapi djangan-lah toewan loepa dkan pesan-koe inie insjd Allah tadda tiejad-lah behaja oleh toewan ka-doewa inie dan iengat-ingat-lah toewan ber-djalan djangan-lah loepa ka-pada Allah subhhdnah wa tadda kdrana ieja djoega me-lihat dkan kieta deri pada sejung dan malam dan djangan-lah tjoetjoe-kan sdjang-kan msti kirana jang maut ietoe toehan kieta jang ampoenja dan serta melajiekat-nja jang be serta dengan tjoetjoe-koe ietoe, maka balas akoe akan tjoetjoe-koe kaseh toehan kieta dengan koe harap ka-pada Allah az wa djal de leeraar Djagang gaf aan Ahmad en Mohammad ieder eene kris zeggende: deze geef ik u beide, draagt hen wanneer gij uit dit hol zult zijn en vergeet dit mijn bevel niet; onder den zegen van God den Allerhoogsten zult gij niet in gevaar komen; weest aandachtig om op reis God den allerverhevensten, den hoogsten niet te vergeten, want hij toch slaat ons bij dag en nacht gade; mijne kleinzoonen weest niet bekommerd omtrent uw stervensuur, want de dood is in de hand onzes heeren, voorts zullen zijne engelen met u zijn; mijne tedere wenschen voor mijne kleinzoonen bekrone onze Heere, ingevolge mijne hoop, die ik op hem den allerverhevensten gevestigd heb. A. M.

کریغ krieng droog. (zie kring).

کریکل kariikal bord, schotel.

کریم keriem, AR. edelmoedig, grootmoedig, milddadig, edel, groot.

کریپت kornjet fronfelen; rimpel, frons.

کوست kusta melaatschheid; melaatsch.

کستوری kastoerie, HIND, muskus. Indong kastoerie muskusblaasje.

کستیبل kastiela, (kastili) of kastejla spaans; spaansch. Tanah kastiela Spanje.

کسداهن ka-soeddh-an voltoojing, volcinding; einde, afloop. (zie soedah).

کسره kesrah, (r) AR. het tweede klankteeken der Arabische Spraak-kunst, door de Maleijers bāris di bawah of benedenstreep genoemd, hetzelfde wordt onder de letter geplaatst, die men den klank der korte i wil doen aannemen.

کسساکن ka-fesdk-an benaauwdheid; naauwheid, engte; moeijelijkheid, (zie sefakh).

كسفتين *ka-sakhsit-an* heiligheid; bovennatuurlijke kracht. (zie *sakhsic*).

كسكان *ka-foekd-an* vermaak, genoege; vermakelijk. (zie *foeka*).

كسكارن *ka-foekdr-an* moeilijkheid, ellende, kammer. (zie *foekar*).

كسنب *kafumba* saffloers, wilde-saffraan.

كسمنان *ka-semporan-an* volmaaktheid. (zie *semporna*).

كسن *kisna*, HIND. *Khrisha* een voornaam persoon uit de hindostanische fabelleer. Dezelve vindt men in de Hindu Pantheon eveneens afgebeeld als Kristus.

كسنانن *ka-senang-an* vergenoegdheid, rust, gemak. (zie *senang*).

كسسانن *ka-foedh-an* moeite; zorg, beslommering. (zie *foesâh*).

كسوكان *ka-foekd-an* genoege, aangenaamheid, vermakelijkheid; vermakelijk. (zie *foeka*).

كسوم *kasoom* kostbaarheid, eenig kostelijk artikel, iets bij uitnemendheid, het voorwerp van eene dichterlijke zinspeling.

كسين *ka-sieni* herwaarts, hier naar toe. (zie *sieni*).

كسينن *kasieh-an* of *kasejh-an* medelijden, deernis, ontferming; aan-gedaan, geroerd, bedroefd; beklagenswaardig, deerniswaardig, beklagelijk; helaas! ach! het is jammer! Genegenheid, liefde, zich ontfermen. *Djika tiejâda toewan kasejh-an ka-pada sâja di mâna lagi sâja pergi* als mijn heer zich niet over mij ontfermt waar zal ik dan toch gaan. *Ber-kâseh-kasejh-an dengan isohh-bar-nja* zijn vrienden zeer toegenegen zijn. *Kasejh-an orang sâkit ietoe tiejâda akan somboh-nja* helaas! die zicke man schijnt niet te zullen beteren. *Sâja minta toewan poenjn kasejh-an ik* smeeek mijn heer om medelijden met mij te hebben. *Kasejh-an kan* deernis hebben, ontfermen, beklagen, medelijden hebben. *Toehân Allah jang sangat mengasejh-an-le atas hambâ-nja* de heere oefent veel ontferming uit over zijne dienaren.

كعبه *kâbah*, AR. de tempel te Mekka; het huis Gods.

ككڠڠ *kangkang* schrijden.

ككڠڠڠ *kangkong* of *kanggong* een pad, padde.

كفل *kefil*, Ar. dekkleed voor beesten; hujsje op kameelen of olifanten. *Kefil-kan* toerusten, opzadelen.

كفن *kafan* doodkleed, windel, doek, zwachtel. *Maka sa-kotieka lagi sjarief Hhasan pón komballi ka-rahmat Allah tàla meng-adap ka-negrie jaug bakha, se-telah ietoe, maka di mandie-kan oleh Sjechh Ismàel dan Mustehh Il Aripien dan di kafan-ie-nja* een oogenblik daarna keerde Sjarief Hhasan naar het genaderijk Gods en verscheen in de gewesten der onsterfelijkheid, zijn lijk werd door Sjechh Ismàel en Mustehh Il Aripien gereinigd en in een doodkleed gewikkeld. *SULT. IBR. blz. 19.*

كفارة *kapáran* verstrooid, verspreid liggen.

كفال *kapála* hoofd, kop; opperhoofd, bevelhebber. *Kapála órang* menschenhoofd. *Kapála koeda* paardenkop. *Kapála práhoe báal-jakh* zeeroover, kaptein, opperhoofd van een kaper. *Mengapála-kan* het bewind voeren, aan het hoofd zijn, geleiden; het voorzitterschap bekleeden. *Mengapála-kan khdsilah* een karavaan geleiden.

كفالغ *kapálang* middelmatig, sober, karig, schiel, schraal, half en half.

كفد *ka-pada* aan, naar, tot, bij. *Ka-pada támpat ietoe* naar die plaats. *Ka-pada dieja* tot hem. *Ka-pada djám poekol sátu* ten een uur.

كفس *kipas* een waaijer (zie *kiepas*).

كفست *kapista* dwaas, verkeerd, korzel, boos.

كفغ *kepong* omfingelen, omringen, belegeren. *Mengepong kóta* eene vesting belegeren. *Pengepóng-an* belegering, beleg.

كفغ *keping* vlak, plat. Het wordt om platte en dunne zelfstandigheden uit te drukken, gebezigd. Een koperen muntstuk waarvan vier honderd gelijk zijn aan eene spaansche mat. *Karhas sa-keping* een blad papier. *Keping hátoe* een lei.

كفل *kapal*, MALAB. een schip. *Kapal prang* een oorlogschip. *Nijikk kapal* aan boord van een schip gaan. *Me-langkap kapal* een schip uitrusten.

كفولاكي *kapoeláza* Cardamum.

كفوبو *kapoejoe* eene soort van vogel.

كفاڤ *kepañ* èene kleine foort van schelpvisch.

كفتيڭ *kapieting* een krab, kreeft.

كفتين *kapietan*, EUROP. kaptijn.

كفتيندڭ *kapiending* en *piending* wandluis, weeggluis.

كفتيني *kapienie* ijzerhout.

كفتيه *koepiejah*, EUROP. hoed, muts, kap; een werkmandje of doos; knapzak.

ككاسه *ke-kaseh* geliefde, geliefdkoosde, beminde, gunsteling, bevoordede. (zie *kaseh*).

ككالي *kekAl-ie* lastig vallen, gestadig aanhouden. Aandringen. (zie *kekAl*).

ككاتوا *kakatoewA* een vogel van de papegaaiensoort.

ككراسن *ka-kras-an* onderdrukking; onderdrukt; stuipen; kramp.

ككڭ *kakang* en *kákang* toom, breidel, hoofdstel.

ككف *kakakh* ouder broeder of zuster. (zie *kakakh*).

ككل *kekAl* eeuwig, voortdurend. Immer, altoos. (Verleden en toekomstig.) *Allah jang dsa ferta ber-kekAl-an* God is eenig en eeuwig. *Ich!ds jang ber-kekAl-an* voortdurende vriendschap. *KekAl-an* eeuwigheid. *KekAl-ie* lastigvallen, aanhouden; volharderen.

ككند *kakanda* (ouder broeder of zuster); ook dient *kakanda* om de eigennamen te vervangen, en wordt meest (als eene beleefde en minzame spreekwijs) tegen den man gezegd, daar men veelal *adinda* tegen de vrouwen zegt. *M:ka sdhut adinda bdjik-luh kakanda!* *m:na bijdra kakanda*, *hamba toerot*, *m:ti hiedop djoega* nu antwoordde de jonger broeder; welaan! mijn ouder broeder, hoo-danig uw besluit zij, ik volg u in leven en dood. A. M.

ككودڭ *kakoedong* een hoofddekfel, sluijer.

ككورن *koekór-an* een rasp.

ككي *kekej* en *kejkek* een vogel van de papegaaiensoort; een papegaai.

ككيان *ka-kajA-an* rijkdom, grootheid, heerlijkheid. *Kieta hhejrAn ákan ka-kajA-an Allah jang me-limpah-kan pada sekalién*.

kālam ik ben verwonderd over de grootheid Gøds in de schepping.

(zie *kāja*).

ككپلین *ka-gillie-an* afkeer, afchuw, tegenzin; gruwel, afgrijzen.

(zie *gillie*).

كلو *kello* stom, sprakeloos. (zie *kelloe*).

كلا *kela* een schorpioen. (zie *kāla*).

كلادبو *keldboe* vlies, parel, of vlek op of in het oog.

كلات *keldt* of *tālie keldt* brasfen, ratouwen, waarmede de raas bedwongen worden.

كلادي *kalddie* of *klādie* eene plant met een groot blad en eetbare wortel; arum colocasia, R. arum aquaticum, Bat, Trans.

كلاسي *kalāsie* een zeeman.

كلانغر *kalāngar* in zwijm.

كلانغن *kaldngan* een droog dok. (zie *kālang*).

كلاف *kaldpa*, JAV. de kokosnoot (ook *njieor* genaamd) *Pōhon kalāpa* kokosboom. *Mienjakh kalāpa* kokosolie. *Ajer kalāpa* kokoswater.

كلالوار *kalAloewdr* en *kalālawā* eene kleine soort van vledermuizen.

كلام *kalām*, (zie *klam*) duister.

كلام *kalām*, AR. een gefchrift, brief; woord, gezegde.

كلان *kalāna* doolende zwervende. *Khaum kalāna* een zwervend volk.

كلادي *kaldwie* eene soort van de *artocarpus infisa*, of boom, die de broodvrucht draagt wiens kern *Soekon biedjē* genaamd wordt, ter onderscheiding van de *soekon kapas* of eetbare soort; van de binnenste bast van dezen boom wordt eene soort van linnen gemaakt.

كلاه *kelāh* of *kulah*, PERZ. kap, muts. (zie *kelah*).

كلاهي *kalāhie* of *kalai* gevegt; twist, krakeel. *Ber-kalāhie* vegten, plukharen.

كلبورن *ka-labōr-an* een knip, val; een gat in de grond, met eenige ruigte overdekt om wilde dieren te vangen.

كلبوئونغ *kulboesong*

كلت *kelat* eene zecēngte. (zie *selut*).

كلچنگنگ *kala-tjingking* of *kala-djingking* een schorpioen.

كلدي *kalidej* een ezcl.

كلنگ *kling* coromandel, *Telinga* of *kalinga*. (zie *kling*).

كلنگنگ *kalingking* de pink.

كلنگكان *ka-langkap-an* uitrusting, toerusting, kleeding; scheeps
want, scheepstuig; eene vloot, uitrusting. (zie *langkap*).

كلنگكار *kalanggdra* onderzoeken, doorsnuffelen, bespieden, doorzoeken.

كلنگارن *ka-lapdr-an* honger, hongernood. (zie *lapdr*).

كلش *kelip* onwillekeurige beweging van het oog.

كلشقر *kalapir* testiculi.

كلق *kalakh* terstond, onmiddelijk.

كلكوف *ka-lakoe-an* beleid, bestier, gedrag, wandel, handeling,
gedraging, handel en wandel. (zie *lakoe*).

كلكين *kala-kiën* daarna, zoodra als, onmiddelijk; eindelijk, wijders.

كلم *klam* of *kalam*, (AR. *thlalam* of *zalam*) duister, donker, nevelig;
het duister, neveligheid; duisternis, donkerheid.

كلم *kelim* een naad, zoom. *Kelim tabir* een smalle zoom. *Kelim piepeh*
een platte zoom.

كلماري *kalamdrie* en *kalmadrin* de vorige dag, gister. *Kalamdrie*
dhólo eergister.

كلمبير *kalambir* het eetbaare gedeelte van eene jonge kokosnoot.

كلمبق *kalambakh* lignum aloes zeker hout waarvan men zich in
reukwerken bedient. (zie *ghároe*).

كلمبو *kelamboe* een paveljoen, hemel, gordijnen, behangfels. *Tierej*
kelamboe (synon) gordijnen, behangfels welke de rustplaats van
het vertrek afscheiden. (zie *tierej*).

كلمبوون *ka-lambóng-an* de vuiligheid in de krop van eenen vogel.

كلمبوي *kalamboewie* eene flek, plak.

كلمبيت *kelambiet* eene groote soort van vledermuizen.

كلمشغ *kalampang* *sterculia foetida*. L.

کلمپی *kalampei* ontbloomt, uitgetogen, uitgetrokken. *Pedung-nja* ter *kalampei* zijn zwaard was uitgetogen.

کلمکاری *kalamkarië* (chits) sits, katoencleed met geschilderde bloemen.

کلمومر *kalamoemor* schurft op het ligchaam, schilfers op het hoofd.

کلمة *kalimat*, AR. een woord, het woord (van God).

کلنتت *kalintat* clitoris. *Boenga kalintat* ook genaamd *boenga bieros* clitoria ternae.

کلنتغ *kalinting* (*kalentengan*) rinkelbel, belletjes, schelletjes.

کلنچر *kalinjir* of *galinjir* glijden, uitglijden, fullen. Glibberig.

کلنچه *kalintjoeh* wiggelen, struikelen, zwieren.

کلو *kaloe* als (zie *kaloë*).

کلو *kelloe* stom, sprakeloos.

کلواس *ka-loewas-an* duidelijk, klaar, juist; uitgestrektheid, wijde breedte. (zie *loewas*).

کلوغ *kaloebong* eene losse of luchtige dekking; een sluifer; zich lichtig kleeden.

کلور *ka-loewar* naar buiten, buitenwaarts, uitwaarts; uitkomen, uit-treden, naar buitengaan, voortkomen, ontgaan, voortvloeijen. *Mafokh hoetan ka-loewar hoetan* bosch in bosch uit. *Maka Moh-hammad Thahir pön laloe-lah ka-loewar deri dälum astana* nu ging Mohammed Thahir uit het paleis. *Ka-loewar lah djer matâ-nja* zijn tranen stroomden. *Ka-loewar rahsieja* een geheim open-baren.

کلور *kelor* guilandina *moringa* L.

کلورتن *kaloeroetan* de sijt.

کلورپی *kaloewarga*, HIND. bloedverwantschap; maagfchap, familie, een maag, verwant. *Ada jang menAngis akan khaum kaloewar-gar-nja* er waren er die hunne bloedverwanten bewenden. ISM. JAT. blz. 200. reg. 4. v. b.

کلوغ *kaloewang* de grootste soort van vledermuizen.

کلغسغ *kalongsong* bolster, dop, schil van de peper, peperhuisje.

كلوقس *kaloevas* villen, afstroopen, schillen, pellen.

كلوقف *kalospakh* een lid, deksel. *Kaloepak mdta* ooglid. *Kaloepakh boenga* bloemkelk, of scheede waar uit eene bloem voortkomt.

كلوكوب *kaloekeeb* een groote boom die de beste *koelit kájoe* levert.

كلولي *kaloele* staal.

كله *kelah* of *kulah*, PERZ. een kap, tulband, diadeem.

كله *kaloh* zuchten, steenen, kreunen; een luide zucht. *Mengaloh* zuchten.

كلينغ *klieng* en *kling* de omstreek op het schiereiland van Indië dat *telingana* of *kalinga* genaamd wordt; de kust van Coromandel.

كليكي *kaliekie* of *kaliekih* de *papaja* vrucht, carica papaja. L.

كليينغ *kolieling* of *koelieling* rondom, overal; door. *Maka mäsokh-lah ieta ka-dalum negrie ietoe serto di tjarie-nja ber kolieling Akan Anakh-nja ietoe* hij ging in de stad en zocht overal rond naar zijn kind. *Maka di per-boewat-nja kolam ber-kolieling maligej ietoe* hij maakte eenen vijver rondom dat paleis. A. M. *Mengolieling* omgeven, omzingelen; rondgaan.

كليو *klijoe* een bijzondere soort van kerri.

كليهانن *ka-licht-an* gezig, het geen gezien wordt; vertooning, schouwspel, zichtbaar. (zie *licht*).

كمارو *kamdro* of *kamdrau* schoon, fraaij, droog weder.

كماري *ka-mdrie* herwaarts, hier naartoe. *Mud-nja kapan djoega kietu kamdrie* op welk tijdstip zullen wij toch herwaarts komen.

كمال *komdla* karbonkel, diamant, of een denkbeeldig edelgesteente. *Komdla amat besur be-brapa negrie hargd nja* een zeer groote karbonkel, die zoo veel waarde heeft als verscheiden steden. *Ratna komdla* wordt voor eenen fraaijen naam gehouden en wel aan prinsessen gegeven.

كمان *ka-mina* waar, waar naar toe, werwaarts. *Handakh ka-mana toewan-koe ber-angkat* werwaarts wil mijn meester zich begeven, *Ku-mana-mana* waar ook, werwaarts ook. Overal.

كمادين *kamdjan* benzoin. (zie *kamienjan*).

كمار *kombara* rondzwerfen, doelen.

کمباری *kambarie* tweelingen. (zie *kambar*).

کمال *kombala* een herder, veeheder. (zie *gombala*).

کمال *kombali* terug, wederom, wederkeeren, wederkomen. *Maka ddtang-lah sa-ekkor gadjah poetih ietoe serdja menondokh-kan kapala-nja ietoe seperti orang menjumbuh ka-pada Mohhammad ietoe, maka ladoe di angkat-nja ka-atas balakang-nja dengan bulalej-nja ietoe serdja ietja ber-djalan kombali nu kwam er een witte olifant, dezelve boog zijnen kop even als iemand, die zijne hulde aan Mohammed bewees, nam hem met zijnen snuit op, plaatste hem op zijnen rug en keerde toen weder. A. M. Pergie-lah kombali keer terug. Minta kombali terugvragen. Mengom-balie-kan teruggeven, uitkeeren. Kombalie-an terugtogt.*

کمبایت *kambajat* vermiljoen.

کمبار *kambar* en *kambarie* tweelingen. *Ber-dnakh kambarie* tweelin-gen baren.

کمبغ *kambang* en *kumbang* spreiden, uitspreiden, openen; uitge-spreid, bloeiend. *Maka hârie pôn malam-lah dan boelan pôn tarang-lah seperti ikan siejang dan angin pôn ber-tiejop-sajop-sajop dan boenga jang ber-kambang-an pôn ber-bawoe-lah ter-ladoe haroem bawoe-nja de nacht naderde, de maan schein helder als of het dag was, de wind fuiste en de bloeiende (of open) bloemen verspreidden eenen allerwelriekendsten geur. A. M. Kum-bang-kan sajap de vleugels uitbreiden. Pijong ka-radja-an di kambang-kan hambd-nja zijn dienaar opende de vorstelijke zon-nescherm.*

کمبغ *kumbang* en *koembang* een groote hommel, welke gaten in houtwerken boort. *Hariemau kumbang* een luipaard.

کمبغ *kambing* eene geit *Kambing djantan* een bok. *Kambing Wo-landa* een schaap. (eigenlijk *domba*)

کمبلی *kambelic*, AR. harig kleed, grof kleed.

کمبوج *kambodja* CAMBOJA eene landtreck, gelegen tusschen Siam en Cochinchina.

کمبوغ *kumboeng* grof (als zout, zand of korrels.)

کمبیری *kambierie* geludd. (zie *kulierie*).

کمتین *ka-matie* an dood, doodelijk; de dood. (zie *mâti*).

کمدین *kmediën* wijders, na, voorts, vervolgens, toen, daarna. *Komediën deri pada ictoe* daarna, na het vermeldc. *Hârie jang komediën* de toekomtjige dag of tijd; de laatste dag. *Komediën-kan* of *mengomeliën-kan* achterstellen. Volgen.

کمخا *kimchâ* en *kimkah*, PERZ. damast; zijde.

کمر *kemer*, PERZ. een gordel, riem.

کمرهه *ka-moerâh* an liefdadigheid, mildheid; goedertierenheid, gemakkelijk; goedkoop. (zie *mocrah*).

کمرتق *kamaratakâ* of *kamartakâ* geklater. Gekletter, gerammel. (zie *gamaratakâ*).

کمس *kamis* opbinden; herstellen, vermaken; bijeenpakken, pakken.

کمغ *kemang* eene wrange vrucht.

کمفا *kampâ* en *kampâ* an eene pers; olicpers.

کمفث *kampung* eene buurt of menigte huizen, die alle door eenen algemeenen of ieder derzelve door eenen bijzonderen heining omgeven wordt. Eene wijk, buurt of kwartier in eene stad. Een omheind stuk land, eene besloten plaats, afheining; buurt, wijk. *Kampung Maldjoe* het kwartier der Maleijers. *Kampung Tjiena* het Sineefche kamp. *Kampung bahâroe* de nieuwe buurt. *Kampung mocka* singel; buitenbuurt, voorrei. *Ber-kampung* vergaderen, bijeenkomen, zamenwonen, zamenleven; buurten vormen. *Orang hontan jang tiejâda ber-kampung* boschmensch, die geene dorpen of buurten hebben, die een zwervend leven leiden. *Meng-ampung* te zamen brengen, verzamelen. *Orang sa-kumpang* dorpeling, buurman, bewoner van het zelfde dorp, landsman.

کمفل *kompol* en *kompool* bijeenbrengen, verzamelen, vergaderen; ophoopen, opstapelen, w. gloggen, sparen, potten. *Segala orang jang ter kumpul tiejâda ter-bizlang banjakh nja* het verzamelde volk is wegens deszelfs menigte niet te tellen. *Ber-kumpul* oewang geld opstapelen. potten. *P-kumpul* an verzameling.

کمفني *kompanie*, EURO?. de oostindische compagnie. *Saja dda orang ketjil lagi orang kompanie* ik b n een gering mensch, en een onderdaan van de compagnie. MAL. BR.

کَمْپُو *kimpoe*; *kiepoe* en *keipoe* een kunstenaar, werkman.

کَمْپُوَة *kampoch* werkdoosje, vrouwen werkmantje.

کَمْپَه *kampah* besmeren, beverwen.

کَمْپِيل *kampiel* en *kampil* een klein matten zakje of beursje.

کَمْکَمَا *kamkamà* kurkuma, saffraan.

کَمْلیَاَن *ka-moelieja-an* heerlijkheid, glans, glorie, majesteit, verhevenheid. (zie *moelieja*).

کَمْناکَن *kamanakan* een neef, voornamelijk de zoon der zuster; familie, vazallen, afhangelingen.

کَمْنچَق *kamontjakh* top, kruin, spits.

کَمْندور *komandoer*, PORT. gouverneur, opperhoofd, havenmeester.

کَمْودِي *hamoedie* roer van een vaartuig. *Pejang kamoddie* het roer sturen, het roer houden.

کَمْوَنچ *kamoening* een bloemdragende boom, wiens hout aardig geaderd is.

کَمْه *kumah* en *kemah* pis.

کَمْیَج *kamedja*, PORT. (*camisa*) een hemd.

کَمْیَلِیَچ *kamielieng* en *kamierie* een groote boom, gevende eenen harden noot (gewoonlijk *boewah kras* genaamd), uit wiens pit olie getrokken wordt.

کَمْپِيَن *kamienjan*, *kaminjan* en *kamajan* benzoin, stijrax benzoin Drijander.

کَمْ *kena* en *kend* en *kenei* of *kunnei* aanraken, raken, strijken, trefsen, stooten, betreffen, aangaan, in aanraking komen. *Maka Ahhmad pbn sigra-luh menombakh Soeranà-lah serta kenà-lah dadà-nja* nu wierp Ahhmad zijne spies naar Soeranàla en trof zijne borst. A. M. *Kena fitnah* gelasterd worden. *Kena sjiksa* straf lijden. *Kena diengin* koude lijden. *Kena roegi* schaden lijden. *Kena karang* op eene rots of koraalklip stooten. *Kena amas* omgekocht worden. *Mengenakan* aankleeden, aantrekken, aandoen, opzetten. *Mengenakan makota* kroonen, den kroon opzetten.

کَمْناری *kandrie* eene oliegevende boom. Canarium. L.

کنانغ *kanduga* een bloemdragende boom, die eene aanzienlijke hoogte bereikt, uvaria Cananga. L.

کنایکن *ka-najiek-an* een voertuig, rijtuig. (zie *ka-najiek-au*).

کننت *kentot* of *kuntut* crepitus ventris. *Ber-kentot* pedere. *Dawon kentot* apocynum foetidum. L.

کنتل *kental*, JAV. gebonden, lijmig, dik. *Ajer kandjio jang kental* rijstwater dat gebonden of lijmig is. *Dawon kental* arbor glutinosa, A. *Cordia myxa*, L.

کنتل *kuntul* een reiger.

کنتم *kontom* en *koetom* een bloemknop, bloefem. *Ber-koetom* uitbotten, knoppen, bloeijen.

کنجر *kondjor* een lans.

کنجغ *kandjang* verblijven, vertoeven.

کنجغ *kondjong* en *kondjông* bezoeken, een bezoek geven; gebeuren. *Menondjông orang per tãpa* eenen kluzenaar bezoeken. *Kondjong-kondjong* toevallig, bij toeval.

کنجی *kandjie* rijst die tot de dikte van stijffel gekookt is, (stijffel). *Ajer kandjie* water van zoodanige rijst.

کنجی *kandjie* dartel, brooddronken, weelderig, ontuchtig, ongebonden, onkuisch.

کنچ *kontji*, *koentjia* en *kontjie* een slot; sluiten, toefluiten. *Anakh kontji* een sleutel. *Segala dnakh kontji di serah-kun-nja ka-pada Firdana Mantrie* al de sleutels overhandigde hij aan den eersten rijksbestuurder. *Boeka kontji* een slot openen. *Kontjie-kan* sluiten. *Pintoe soedañ di kontji penonggoe pintoe* de portier heeft de deur reeds gesloten.

کنچان *kantjana*, HIND. goud.

کنچغ *kantjing* knopen, krabben, slooten, haken, grendel, bout, wervel. *Mengantjing* toeknopen. *Kantjing-kan* grendelen, sluiten.

کنچغ *kantjing* pissen. *Ajer kantjing* pis, (vulg).

کنچغ *kontjang* schudden. (zie *gontjang*).

کنچغ *konzjop* een bloemknop, bloefem; een bloem die gesloten is na zons ondergang.

کنچغ *kantjokh* kroon, gebogen, schief, bogtig, in bogten:

- کنچور *konjsjoer* een geneeswortel, *kampfena galanga L. fonchorus R.*
- کنچیل *kanziel* een zeer tener viervoetig dier behoorende tot de soort der herten, zijnde iets grooter dan een haas.
- کندار *kandāra* rijden, berijden. *Gādjah di kandāra-te rādja ietoe* de olifant werdt door dien Vorst bereden. *Kandarān* rijbeest, rijtuig, voertuig.
- کندر *kendor* slap, los, niet gestrekt; verslapt, week, zwak.
- کندغ *kandung* hok, kooi, kot, in eene kooi opsluiten. *Kandang ājam* hoenderhok. *Kandang kerbau* buffelhok. *Kandang sapi* een koestah. *Mengandang* stallen, opsluiten.
- کندق *kandukh* bijzit.
- کندم *kondam* eene soort van oorring.
- کندور *kondoer* eene soort van kalabas.
- کندوغ *kandōng* en *kandoeng* een zak, beurs; een wen, een gezwel, baarmoeder. *Kandong-kan* zakken, in zakken doen; geld in een punt van eenen zakdoek knopen. *Mengandong-kan* bevruchten. *Mengandong-ānakh* bevrucht zijn, een kind dragen.
- کندی *kindie*, *gundie* en *gindie* kruik, waterkruik, aarden drinkvat.
- کندیدی *kindiedie* een zekere vogel, een snip.
- کندیری *kindicrie* zelf. (zie *sendierie*).
- کندیس *kandies* een vrucht.
- کنغ *kenung* herdenken, overdenken, nadenken, indachtig zijn, gedenken. *Ieja ter-kenang-kan soewamic-nja serāja ber-tjoetjōr-an ājer matā-nja* zij dacht aan haren echtgenoot en hare tranen stroomden. *Maka Achmat pōn memātjokh koedā-nja lāloe ieja terbung ka-ādāra maka sekaliēn jung tinggal ietoe pōn tjoetjōr-an-lāh ājer matā-nja ietoe sebab-lāh ieja ter-kenang-kan boedie peker-tie-nja Achmad ietoe Achmad spoorde zijn paard en vloog door de lucht; alle die achterbleven wendden om dat zij zich zijn juist vernuft herinnerden. A. M.*
- کنغ *kening* wenkbrauwen.
- کنگانغ *kanakh-kānakh* kinderen. (zie *kānakh*).
- کنل *kenal* kennen, erkennen, onderkennen. *Bājik-lāh toewan ber-*

kenal-kenal an ka-pada Achmad inie het is goed dat mijn heer kennis maakt met dezen Achmad. A. M. *Tiejada saja kenal-brung ietoe* ik ken dien persoon niet.

کنن *kenan* of *kanan* aangenaam, behagelijk, believing, goedvinden. *Djikaloe kenan kakanda menengar tjeritera hamba* als mijn broeder mijn verhaal gelieft aan te hooren. A. M. *Djikaloe di per-kenan-kan* indien het goedgevonden of goedgekeurd wordt (agrée). *Pengenan* lekkernijën.

کنیکن *ka-najiek-an* een voertuig, rijtuig; stellaadje, affuit, iets dat bestegen wordt; bestijgbaar; vaartuig.

کنپت *kennjut* grijnzen, aangrijnzen, (gelijk een aap).

کنپیغ *kinnjang* vol, voldaan, verzadigd. *Menginnjang* verzadigen, overladen, gulzig eten.

کو *kau* gij, jij, u (verkorting van *angkau*,) wordende dit woord veelal tegen minderen gebruikt. *Deri mana kau datang* van waar komt gij.

کواس *koewasa* krachtig, krachtvol, magtig. Magt, kracht, gezag, aanzien, waardigheid, volmagt. *Soerat koewasa* geschrift waar door iemand gemagtigd wordt. Procuratie, magtbrief. *Koewasa menoelung* in staat om te helpen. *Tiejada koewasa* niet gemagtigd; krachteloos, niet sterk genoeg. *Membrie koewasa* magt geven. *Mengoewasa-kan* magtigen, magt of gezag verleenen. *Per-djandjie-an jang ka-koewasa-an* een magtig verbond. *Barang siejapa tiejada koewasa menoelung-ie dirie-nja, maka se-bagimana ieja koewasa menoelung-ie orang jang lajin* al wie niet magtig is zich zelf te helpen, hoe zal hij toch magtig zijn anderen te helpen. Isk.

کووال *koewala* monding eener rivier. *Ber-laboeh di koewala* in de monding eener rivier ankeren.

کوالی *koewalie* een aarden pan, kock- of braadpan. *Gsokh koewalie dengan haboe atau pasir* een pan met asch of zand schuren, (schoonmaken.) *Koewalle wadja* stalen braadpan.

کواو *koewdu* of *koewd* de fumatrasche faizant.

کوڤغ *koebung* poel, modderpoel, buffelwed, poel waarin zich de buffels wentelen. *Ber-koebang* in het slijk wentelen.

کوڤف *koebakh* pellen, schellen, doppen, afstroopen,

کوہو *koeboe* batterij, borstwering, verschanfing.

کوہییس *koebies*, ENG. (cabbage) kool, sluitkool.

کوہین *koebien* en *tjdtjakh koebien* de vliegende haagdís.

کوتا *kóta*, HIND. een fort, vesting, kasteel, versterkte plaats. *Me-noetop pinto* *kóta* de poorten eener vesting sluiten. *Kóta jang tegoh* eene sterke vesting.

کوتا *kóta* of *kótakh* werkdoos, schrijflade, lade; hokje, afdeeling in een kist of kast.

کوٹف *koetokh* een vloek, vloeken, vervloeken, verdoemen. *Orang jang di koetokh-ie Allah* iemand die door God vervloekt wordt.

کوٹل *koetil* eene wen, krop, zekere kwab of gezwel.

کوتم *koetom* een bloesem, bloemknop. (zie *kotom*).

کوٹو *koetoe* een luis. *Koetoe andjing* een vloot. *Telor koetoe* neten.

کوٹیلخ *koetielang* eene soort van vogel.

کوٹ *kautz*, AR. een schoen. (zie *kas*).

کوچت *koedjut* en *koedjoet* wurgen.

کوچر *koedjor* een lans. (zie *kondjor*).

کوچو *kódjò* of *kódjah* moorsch, hindostansch. *Orang kódjah* een moor, een Mohammadaan uit den Hindostan.

کوچج *koetjing* en *koetjieng* eene kat. *Koetjing djálang* eene wilde kat. *Koetjing djántan* een kater. *Boeloe koetjing* kattedhaar. *Koetjing toetol* een gevlekte kat. *Oesir koetjing jang ngiejoeng* een maauwende kat wegiagen. *Koetjing riemau* een tijgerkat.

کوچف *koetjop* een kus; kussen, zoenen. *Mengoetjop boemi* de aarde kussen.

کوچل *koetjil* uitsluiten, buitensluiten.

کوچی *koetjie* Chochin China, Cochinchina op de kust van Malabar. *Rastong koetjie* lues venerex.

کوڈ *koeda*, HIND. een paard. *Koeda djantan* een hengst. *Koeda besiena* eene merrie. *Koeda kaberie* een ruiter. *Ber-koeda* te paard rijden, te paard zijn. *Maka di wartà-kan orang ka-pada Isma Mantrie bahoewa* *brung deri pada mendrah ietoe datang ber-koeda* door de

dienaren werd aan Isma Mantrie berigt gegeven dat de torenwachters te paard aankwamen. ISM. JAT. blz. 122. reg. 11. v. o. *Koeda sembranie* een voorbeeldeloos snel en vurig paard. (zie *sembranie*). *Koeda-koeda* schraag van hout of bamboes.

کودس *koedis* jeukte, schurft.

کودغ *koedong*, *koetong* en *kobong* afhakken (een lid), verminken; verminkt. *Lihat-lah akoe sakarang icnie tangan-koe kirie telah kvedong* zie mij thans, mijne linker hand is reeds verminkt. A. M.

کودق *kodokh* een vorsch, kikvorsch

کودق *kodokh* het achterste gedeelte van den nek.

کودل *koedal* melanch, melanchheid, schurft.

کودی *kodie* riem, stuk. *Sa-kodie kartas* een riem papier. *Kajin poetih doewa kodie* twee stukken linnen.

کور *koera* eene harde zwelling in de onderbuik, voorkomende uit eene benauwing van de milt.

کور *koera-koera* en *koekoera* landschildpad.

کورس *koris* en *goris* schrabben, krabben, eene lijn welke in aarde of zand gekrabd is.

کورس *koeros* mager, schraal. *Koerbs-kan* of *mengoeros-kan* vermageren.

کورغ *korang* ontbreken, onvoldoende, te kort schieten, het ontbrekende; minder, achterlijk, in gebreken blijvende. *Brapa jang korang ietoe pou di tambah-ie-nja* het ontbrekende vulde hij aan. *Korang hhorat* oneerbiedig. *Korang satoe liema poeloh* negen en veertig (ontbrekende een aan de vijftig). *Korang adadat* onvolleerd. *Korang-kan* of *mengorang-kan* minderen, verminderen.

کورغ *korang* de achtersteven van een vaartuig; stuurstoel.

کورغ *korong* opsluiten, schutten, gevangen zetten. *Korang-an* kooi, kouw.

کورف *koerap* scheurbuik; dauwworm, ringworm.

کورف *korokh* uitputteren, opwroeten, openkrabben. *Korokh hhal jang Joedah poetos* aan eene afgedaante zaak tornen; oude koeijen uit de sloot halen.

کورکر *koerker* of *cherker* knorren als een zwijn.

- گورو** *koera* melaatsch, schurft.
گوروا *koerau* eene zekere visch, polynemus.
گوره *kóreh* gevlamd, geäderd als hout, gebloemd als zijden stoffen, of als de lemmers van wapens.
گوس *koesa*, HIND. een haak, een wapen hetwelk een haak aan het einde heeft, werktuig om een elefant te leiden.
گوسنب *koesut* en *koesoet* verward door elkander; verbijsterd, betentend.
گوسنج *kósong* ledig, ijdel. *Raewah kósong* een ledig huis. *Kósong-kan* ledigen. *Ka-kósong-an* ledigheid. *Tànah kósong* onbewoond land.
گوغ *koeng* de regenboog.
گوغان *koengan* de strot. *Kórong-koengan* de flokdarm.
گوتس *koepas* schillen, pellen, doppen, villen, afstroopen. *Pienang jang bahàroe di koepas* pienang die pas geschild of afgestroopt is.
گوغچ *koeping* of *oelar koeping* een infekt, oorworm.
گوغچ *koeping*, JAV. het oor.
گوغف *koepakè* en *koepèh*, PERZ. eene foort van lange en smalle tromp.
گوغو *koepoe*, JAV. botervlieg, kapel, vlinder.
گوغبه *koepiejah* een hoed, kap; een mand.
گوگر *koekor* een tortelduif. *Koekoeroeboe* kirren gelijk de tortels.
گوگر *koekor* raspen, schrapen. *Koekór-an* rasp, schrapper.
گوكس *koekos* distillieren, overhalen. *Koekós-an* een distilleerketel.
گوگخ *koekang* en *poekang* de luijaard, zeker dier.
گوكف *koekakè*, PERZ. kraaijen als een haan, kakelen, kirren.
گوكو *koekoe* nagel, klaauw, hoef.
گولت *koelat* schimmel; moer.
گولت *koelit* vel, huid, leder, bast, schors, schil, dop, schaal, bolster, huisje, omkleedsel, omhulsel, pop. *Koelit hálòes* een fijn vel. *Koelit karbau* buffelhuid. *Koelit jang di sámakh* bereid leder. *Koelit póhan kájoe* boombast. *Koelit bamboge* schors van

bamboes. *Koelit lóbakh* rapenschil. *Koelit telor* eijerdop. *Koelit pienang* bolster.

كولف *koelakh* eene maat van omtrent drie Amsterdamsche mengelen. (zie *koelah*).

كولف *koelap*, AR. (*ghrulf*) de voorhuid. *Ber-krat* of *ber-sajit* *koelap* besnijden.

كولم *koelam* en *kólam*, HIND. een vijver, een poel. *Sjáhdan pada sama tengah kebon ietoe ada soewdtoe kólam djer-nja ter-láloe djerneh lági dengan sedjokh-nja, maka pada koelieling kólam ietoe di tanam-ie-nja pel-bági boenga-boengá-an* in het midden van dien tuin was een vijver met zeer helder en verfrischend water, rondom dien vijver had men verschillende soorten van bloemen geplant. SULT. IBR. blz. 10. *Dálam kólam ietoe ada ikan ber-siesikh-kan dimas* in dien vijver zijn vischen met gouden schubben. A. M.

كولم *koelom* mompelen, prevelen, pruttelen; kaauwen, zuigen, lurken.

كوله *koelah* en *koelakh* eene maat van omtrent drie Amsterdamsche mengelen. Meten. Eene maat om zout en rijst te meten.

كوله *koelah* eene kleine boot of schuit met een zeil dat regt opstaat.

كوليلغ *koelieling* rondom. (zie *kolieling*).

كومبغ *koembang* een hommelt. (zie *kambang*).

كومر *koemor* gorgelen, de mond spoelen. *Handakh-lah perampoewan ietoe apa-biela iaja bangon pada tengah malam handakh ber-soegie, ber-koemor dan santap sierih sopaja tiejda ber-bawoe jung kedji pada tatkala iaja ber-kata-kata dengan soewamie-nja* de vrouw zal des nachts wanneer zij opstaat de tanden borstelen, de mond spoelen en sierih kaauwen. opdat zij geenen onzuiveren adem hebbe als zij met haren echtgenoot spreekt. ISM. JAT. blz. 158. reg. 8. v. b.

كومس *koemies* knevels.

كومثل *koempol* verzamelen. (zie *kompol*).

كومن *koeman* een ziertje, klein deeltje, stofje, stip, punt.

كونانغ *koenang-an* jonge kamerdienaar bij groote lieden (pagie).

کوئیٹیغ *koentieng* en *koenting* de grootste foort van eene schuit met een schuinsch zeil of *lajar tanja*.

کوئیٹیغ *koentjang* schudden. (zie *gontjang*).

کوئیچی *kóntjor* eene plánt *kampheria procumbens*. Bat. Trans. vol. V. kamph. galanga L.

کوئیچی *koentjie*, HIND. een slot. (zie *koutji*).

کوئیڈر *koendor* eene soort van reigers die men op de rijstvelden vindt.

کوئیڈی *koendie* en *kondej* een haarknoop, eene manier om het haar op den kruin van het hoofd op te rollen en vast te steken, gelijk de Sineefche vrouwen doen. *Tjoetjokh koendie* haarpfen of naald waarmede het opgerolde haar vastgestoken wordt.

کوئیغ *koenang* vuurvlieg, ook *apie-apie* genaamd.

کوئیغ *koening* geel. *Koenieng-an* geelkooper.

کوئیغ *koenon* zekerlijk, stellig, vast, ontwijfelbaar.

کوئیغ *koewau* een fraaije vogel van de faizant foort, de Sumatrafche faizant.

کوئیغ *koewah* of *kawah* saus, vleeschsap, soep, vleeschnat, vocht, drank, sap.

کوئیغ *kawie* magtig, sterk. (zie *khawie*).

کوئیغ *koejd* of *kójakh* scheuren, doorscheuren.

کوئیغ *koejang* kwaal, ongemak.

کوئیغ *kojong* eene soort van schelpvisch.

کوئیغ *kawejloe* een viervoetig diertje, een haas.

کوئیغ *kójan* eene maat van 27 pickols te Batavia of 3375 pond: doch op andere plaatsen verschillend.

کوئیغ *koenjd* kaauwen.

کوئیغ *koenjt* zekere gele wortel, kurkuma.

کوئیغ *koenjong-koenjong* schielijk, onverwacht. *Se-koenjong-koenjong* op eene schielijke of onverwachte wijze, onverhoeds.

کوئیغ *kah* wordt als een vraagteken achteraan gevoegd. *Add-kah orang jung branié* zijn er dappere lieden? *Manoesjah-kah* atau *hantoe-*

- kañ* atau *djin-kañ* is het een mensch een geest of een spook. Dj. M.
- کھروون *ka-hidóp* - an leven, het leven, levensonderhoud, kostwinning.
- کھندق *ka-handakh* lust, wil, vermaak, zin, neiging, begeerte, verlangen. (zie *handakh*). *Ber-ka-handakh* willen, begeeren, lusten.
- کے *kie* een kleine soort van visch die gelijk de ansjovis bewaard wordt.
- کے *kei* en *kiei*, JAV. een titel of rang op Java, Borneo en andere eilanden.
- کے *kiej* en *kiejaw* kaarten, speelkaarten. *Ber-majin kiej* of *kartas* kaartspeelen. *Kiej*-*kiej* eene soort van visch.
- کے *kiejngan* hemel, het verblijf van hemelsche geesten.
- کے *kiejdie* handgreep, behendigheid, kunstgreep, slag.
- کے *kiebar* waiven, wapperen, fladderen.
- کے *kiebas* bewegen, schudden, kwispelstaarten. *Mengiebas sajar* klapwieken.
- کے *kieta wij*, ons, ik, wij. *Sekalién kieta dda sa-blah-blah dagang di dalam doenieja ieni wij* allen zijn gelijk vreemdelingen in deze wereld. SULTH. IER. blz. 18. *Kieta belom dapat ietoe* ik heb dat nog niet.
- کے *kietañ* eene plant *callicarpa japonica*. L.
- کے *kietar* draaijen, rondwentelen. *Per-kietar* - an rondwenteling, ommezwaaij.
- کے *kejtej* klein, verkleinend.
- کے *kiejng* eene dier van het hertensoort met ongetakte horens, een reebok. *Maka Radian Aliemàn pón ber-tamoe s'ejkor kiejng hiejau ber-tandokh amas Radian Aliman* ontmoette eenen groenen reebok met gouden horens. A. M.
- کے *kejdjoe*, PORT. (*quijjo*) kaas.
- کے *kietjoe* bedriegen, met bedrog omgaan. *Mengietjoe hdi* veeuzen.
- کے *kietjie* en *kejstie* een brik, tweemastship.
- کے *kietjie* eene manier van spelen.
- کے *kiedong* zang, deuntje, slaapzang, wiegzang. *Mengiedong* een slaapdeuntje, zingen, zaijen.

كيدول *kiedol*, Jav. zuiden. *Ka-su-blah kiedol* naar de zuidzijde.
Lawut kiedol de zuider oceaan; de zee bezuiden Java.

كيدو *kiedau* links.

كيدو *kejdah* een elefantsval of kuil waarin men elefanten vangt.

كيدو *kejdah* de naam van eene plaats op het Malcische Schiereiland.

كير *kiera* denken, overwegen, bepeuzen, gissen, vooronderstellen, rekenen, een overslag maken. *Maaka hamba kiera siejapâ-kah ieni* ik dacht, wie is deze. *Djangan toewan kiera jang sâja men-tjoerie ietoe* mijnheer moet niet denken dat ik dat gettolen heb. *Mengiera-ngiera* overwegen, overleggen. *Se-kiera-kiera* naar gissing, nabij, omtrent; naar gelang van zaken, naar mate. *Tie-jâda ter-kiera* onbegrijpelijk, onbedenkelyk. *Kirâ-nja* cilieve, och mogt het gebeuren,

كيرف *kierap* afschudden.

كيرم *kierim* zenden. *Boonji karang soerat ietoe jang handakâ kieta kierim-kan*, *bâlas soerat râdja Iskander ietoe* de inhoud van het opstel des briefs dien ik wil zenden, om den brief van den koning Alexander te beantwoorden. *Isk. Kiriem-an* zending; geschenk.

كيرى *kierie* links, linker. *Djâlan kierie* links gaan. *Tangan kieria* linkerhand. *Kierie-kânaw* links en regts.

كيرى *kieriej* wannen.

كيس *kies*, AR. zijden brievenzakje.

كيسى *kejsie* of *kiesie* spinnewiel.

كيسر *kiesar* draaijen, ronddraaijen; veranderen. *Angin ber-kiesar* de wind draait. *Kisâr-an* molen, handmolen. *Bâtoe kisâr-an* een molensteen.

كيسل *kiesil* wrijven, boenen, strijken op een speeltuig. *Kiesil* of *mengiesil tangan* de handen wrijven.

كيسى *kiesie-kiesie* latwerk, rottingwerk, tralie, rooster, deur met tralien; een hek.

كيسس *kiepas* een waaijer, een wan, een vliegenklap, waaijer,

wannen, vliegen vetjagen. *Mengiepas toewan poetrie dengan kiepas jang ka-mas-an* eene prinses met eenen vergulden waaijer bewaaijen.

کيڻل *kiepat* digt in een, vast, hecht, (compact).

کيڻڻ *kiepos* en *kimpos* kunstenaar, werkmán. *Kiepoes kdjoe* timmerman, schrijnwerker.

کيڪير *kiekir* vijlen, raspen, een vijl, een rasp; gierig, vrekachtig, inhalig. *Kikier-an* vijl. *Táhie kiekir* vijfsel. *Ka-kikier-an* vijling. *Orang kiekir* een gierigaard, vrek. *Kiekir sekálie* zeer gierig.

کيڪيس *kiekis* uitschrappen, schrabben met een glas, raspen. *Peng-iekis* een schrabber. *Kiekis-an* schrabfel.

کيڪيڪ *kejkek* een vogel van de papegaaïensport, een papegaaï.

کيڪيل *kiekil* knabbelen, knagen.

کيڪلت *kielat* bliksem, weerlicht; glans van wederkaatsend licht, *Ber-kielat* bliksemen, glimmen, glinsteren, blinken. *Maka goeroh pón ber-boenje-lah antara áda dengan tiejâdu maka kielat pón menantjar dan ángin-pón ber-tiejop-tiejóp-an sepie-sepie, maka segala boenga-boengâ-an pón ber-bawoe-lah samarbakh bawoe-nja* de donder rommelde nu en dan, de bliksem schitterde, de wind blies zachtjes, en al de bloemen verspreiden eenen welriekenden geur. A. M.

کيڪلڻ *kielap* bliksem, glans. (zie *kielat*).

کيڪلڻ *kielap*, *chielaf* en *chiluf* nalatig, achteloos, onverschillig.

کيڪلف *kielakh* ligten, opheffen.

کيڪلم *kielam* draaijen.

کيڪلو *kieloe* en *kielau* schijnen, blinken, glinsteren. *Maka toewan poetrie Mahrana Langkawie pón ka-loewar seperti boelan purnâma pada ámpat blas hárie boelan tatkála ieja terbit deri tepie láwut ietoe, gomiclang tjahâ-nja dan kieloe-kieloe-an tiejâda dápat di pandang njâsa deri pada páras-nja poetrie ietoe* de prinses Mahrana Langkawie kwam te voorschijn gelijk de volle maan op den veertienden dag als zij aan de kim verrijst, hare glans was schitterend en glinsterend, zoodat men haar gelaat niet kon aanschouwen. ISM. JAT. blz. 26. reg. 7. v. b.

ک

کیلو *kejlo* of *ber-kejlo-kejlo* slangachtig.

کیلیئر *kielier* wetten, slijpen, scherpen;

کیمبغ *kiembang* bloem van meel.

کیئن *kiejin* of *kiën* zoo, zooveel; maal, keer. *Doewa siega kiejin* twee of driemaal. *Kiejin lām* zoo lang als, *Se-kiejin* zooveel, zoo menig.

کیئی *kieni* thans, nu, onmiddelijk.

کیهوس *kiehoera* eene soort van palm.

کیتان *ka-njatā-an* klaarheid, helderheid, openbaarmaking, bekendmaking, kenbaarheid, klaarblijkelijkheid, openbaring, spiegel. (zie *njata*.) *Songgoh pōn soewatoe binātang jang ketjic ieja dāpat memarintah-kan be-brāpa binātang besar-besar dan jang gāgah-gāgah, maka men-djādīe masjhoer dan besar mata-bir-nja dan ka-njatā-an-nja ka-pada jang ber-boedie* voorwaar een klein dier verkreeg het bewind over zoo veele groote en sterke dieren, hetzelfde werd vermaard, verwierf groote roem, en is een spiegel voor verstandigen. P. D.

گ

گ *g* de letter genaamd *gā*.

گابوس *gābus* en *gāboes* een boom die zeer ligt en sponsachtig hout heeft. *Kājoe gābus* het hout van dien boom eene soort van kurk. *Iekan gābus* eene zekere visch.

گابغ *gābang* eene soort van palm ook *lontar-hoetan* genaamd, dezelve levert slechte sago.

گابور *gāboer* eene soort van visch.

گاتال *gātal* jeukachtig, schurftig; jeukte, schurft, geilheid; geil, ridsch.

گادجاه *gādjah*, HIND. elefant of olifant. *Gādjah poetih* een witte olifant. *Mājin gādjah* schaakspelen. *Per-majien-an* schaakspel waarvan de stukken aldus genoemd worden: *rādja* de koning;

wanzrie de minister (de koningin); *gādjah* de olifant (raadsheer); *koeda* het paard; *tejr* de wagen (kasteel); *biedakh* of *bieduh* een pion; *sāch* schaak; *māt*, *mat* en *tammāt* schaakmat.

کاجی *gddjie* EUROP. loon, bezoldiging, traktement.

کادا *gddd* en *gāda*, HIND. een staf, knods.

کان *gāda-gāda* vaantje, vlaggetje.

کانغ *gāding* ivoor, een olifantstand. *Mahe gādjah ietoe segrā-lah ieja me-lontar-kan Radien Mantrie ka-adāra adā-lah se-kiera-kierā se-joedjāna māta mewandang tinggie-nja ietoe, maka Radien Mantrie pōn me-rasā-te dirie-nja māti, maka Radien Mantrie terldjang-lājang-lah, ieja djitoh, maka sigrā-luh di sungā-nja poela dleh gādijāh dengan gāding-nja maka dengan sakhdier Allah idālah ter-selat ka-pada gāding-nja, de olifant wierp Radien Mantrie terstond in de lucht ter hoogte van een gezigt ver; Radien Mantrie waande zich dood en viel al zwevende; de olifant ving hem ommiddelĳk op met zijne tanden en hij viel door den wil van den Allerhoogsten tusſchen dezelve in. A M.*

کادوغ *gādoeng* Sineesche wortel die als geneesmiddel gebruikt wordt; ook een wortel van de yam soort, hebbende eene bedwelmende kracht.

کادوه *gādoeh* en *gādoñ* verontrusten, ontroeren, storen, letſel aandoen, radeloos maken, kwellen, bedremmelen, ontſtellen, beten-teren, verbijſteren, verwarren.

کادوه *gādoeh* of *guddoeh* verwaand, grootsch, eigenzinnig.

کادی *gādej* verpanden, te pand zetten. Pand, onderpand. *Rosmah gadej-an* pandjeshuis. *Jang memegang gadej-an* pandhouder, lombardier. (zie *hhoekom*).

کاراکی *gārāgei* een groote haak om krokodillen te vangen.

کارت *gārat* oprogchelen.

کارس *gāris* schrabben, merken, lijnen trekken. *Penggāris* een schrabber, hark.

کارس *gāras* en *gerus* stijven, (lienen); stijfſel.

کارغ *gārang* luid, ſchel; luidruchtig, onſtuitig. Fel, heftig, wild, woedend, verwoed; woede, wildheid, gramschap, toorn; wreed; wreedheid.

کارتیگتی *garanggati* een infekt, cerambyx.

کارق *gdrokh* wroeten, krabben in de aarde.

کارم *gdram* zout. *Kérong garam* zoutzak. *Sá-bechor garam* een korrel zout. *Boeboh garam* met zout besprengen. *Meng-gardm-ie* inzouten, inpekelen. *Gardm-an* zoutfel. *Tampat garam* zoutvat.

کارو *gdroe* krabben, scheuken, wrijven, roskammen. *Meng-gdroe kapda* het hoofd krabben. *Meng-gdroe koeda* een paard roskammen. *Peng-gdroe koeda* een roskam.

کارو *gdroe*, HIND. lignum aloes. (zie *ghdnoe*.)

کاسف *gdsuf* ruw, oneffen. (zie *ksaf*).

کاسفل *gdsuf* oneven. *Májin ganap gdsaf* even en oneven spelen.

کاکو *gákoé* een slaapdeuntje zingen. *Gakoe-an* een slaapdeuntje, wiegzang.

کاکو *gdga* eene manier om rijst in droogen grond te zaaijen.

کاکف *gdgap* stamelen, lispelen.

کاکف *gdgap* en *guggup* luid, luidruchtig, bulderend.

کاکف *gdgakh* een kraai.

کاکو *gdgoe* eene soort van visch, katvisch.

کاکو *gdgah* sterk, magtig, krachtvol; kracht, geweld, heftigheid, dwingen, geweld aandoen, verkrachten, onderdrukken. *Hej kámoe brang jang menjumbah api tondjokh-kan-lah gágh-moe, siejapa kámoe handukh ber-djalan ka-pintoe khoboer marie-lah kámoe ka-loewar ka-pada dkoé he gij mannen die het vuur aanbidt, toont uwe krachten; al wie van u naar de poort van het graf wil gaan, kome uit, mij te gempet.* Isk. *Maka sabda radja Iskander hej kámoe sekalién khaum-koe, bahoewa kieta ddsang ka-negrie ieni bahoewa ddam-nja hoeloebalong jang gdgah-gdgah, tiejada di djadte-kan Allah ddam ddam mánoesjie ter-kras deri pada brang ieni de koning Alexander sprak: he gij al mijne volkeren! wij komen nu aan een land waarin zeer magtige helden zijn; in de schepping heeft God geene menschen gemaakt, die sterker zijn dan zij.* Isk. *Menggdah-ie* overweldigen, geweld aandoen, schaken, schenden, verkrachten; onderdrukken.

پکار *gdla-gdla* pek. *Per-galā-kan* bepekken. *Gdla-gala lembos* teer.

گالر *gdalar* titel, rang. (zie *gelar*).

گالس *gdals* een last op den rug dragen. *Galds-an* een last, pak.

گالغ *gdalang* armringen. (zie *gelang*).

گالغیم *gdalnggam* beven, trillen, huiverig zijn, grillen.

گالف *gdalakh* wild, woest, verwoed, fel, kwaadaardig.

گالوت *gdaloet* spelen als kinderen.

گالوئغ *gdalocng* een voetpad. (zie *geloeng*).

گاله *gdalah* bootshaak, boom, zetboom. *Toelakh gdalah* boomen, met den zetboom douwen.

گالوہ *gdloh* slijk, modder, zachte klei.

گالی *gdlle* graven, delven, uitdiepen; mijnwerken. *Meng-gAlie soemor* een' put graven. *Meng-galie mdijit jang ter-tānam* een begraven lijk opdelen. *Peng-gAlie* werktuig om te delven, een graaf, spa. *Galie-an* graft, uitgegraven plaats.

گامت *gdmat* schelpvisch.

گامت *gdmit* en *kāmit* knikken, wenken, een teeken geven. *Maka ieja meng-gāmit rādja Iskander, maka oedjar-nja* hij wenkte den koning Alexander en zeide. Isk.

گامق *gdmokh* zwaaijen, zwenken, (met een zwaard).

گاوغ *gdwong* eene lage, beschutte of belommerde plaats, luwte. *Pādang ber-gdwong* een dal.

گاؤل *gdawal* loom, traag, dom, vadzig, bot, onbevattelijk.

گاؤل *gdawul* verwarren, in wanorde brengen, belemmeren.

گام *gdwam* en *gdwej* voor het geregt roepen, pleiten.

گاہی *gdhie* kracht, magt.

گایت *gdjitt* haken, inhaken. *Peng-gdjitt* een haak.

گایس *gdjis* schrabben, krabben.

گایوئغ *gdjoeng* een lepel om water te scheppen (wordende veelal van eenen kokosnootenbast gemaakt.)

گستا en ketta PERZ. een zetel, stoel, rustbank, legkoets, bed, troon.

گتاس getas broos, breekbaar.

گتیکھ gittikh SUND. zweepen, slaan, geeselen.

گتام getam op de lippen bijten. Girgetam zich verbijten (van spijt).

گتاه getah gom, balsam. Getah-kan met gom bestrijken.

گدang gedang ruim, groot.

گدang en gadoeng klimmen als eene plant. Oebie gadong eene foort van aardappelen.

گدang gedang en gedoeng (goedang) een groot huis; pakhuis, magazijn,

گدوبang gedoebang een zijdgeweet.

گدیس gadies eene maagd, wijfje van eenig dier.

گدوئeng gedoepeng de billen.

گارانگ garang-an ik bid, eilieve; toch. Bagimāna garāng-an bōleh dīdī ietoe ik bid u hoe kan dat toch geschieden. Djikaloe garāng-an och indien! och als! Ka-māna garāng an bondā-koe lārie werwaards is toch mijne moeder gevlugt.

گراسی gerāmie en ickan gerāmie een zeer lekkere riviervis die men lang levendig kan houden.

گربang garbang of gerbang deur, poort (van eene vesting, paleis of kasteel).

گارت garat of gerāt knarsen. Gardt-an giegie knarsing der tanden.

گارتاکھ gartakh en gertakh spooren, aanspooren. Peng-gartakh prikker, prikstok. Maka di gartakh-kan koedā-nja ka-tengah mejdān hij spoorde het paard naar het open veld, Isk.

گارود garudā, HIND. een griffioen.

گارang garang eilieve, ik bid u. (zie garāng-an).

گارونگ garonggong eene holte, diepte, kuil, hol; uitgehold.

گراکھ gerakh bewegen, vervoeren, werken; beweging. Maka tēja pōn meng-gerakh-kan kapalā-nja zij schuddeden hunne hoofden. J. P.

- پڻ *garokh* in de aarde wroeten, op den grond slaan (gelijk een paard,) uithollen, ondermijnen.
- پڻ کڻي *girgadjie* eene zaag. *Meng-girgddjie* zagen. *Serbakh girgddjie* zaagfel.
- پڻ کڻي *gargdsie* een booze geest, duivel.
- پڻ *geram*, PERZ. toornig, grimmig, verwoed, verontwaardigd: Toorn, gramschap, verontwaardiging, woede.
- پڻ *gorinda*, JAV. slijpsteen, wetsteen.
- پڻ *garoeda*, HIND. (het voertuig of rijtuig van vischnoe) een griffioen of monster.
- پڻ وڻيڻ *groenieng* kameleon, haagdis, welke verschillende kleuren aanneemt.
- پڻ *geroeh* en *geroh* snorken.
- پڻ *gerahana* eklips. *Gerahana mdta-harie* zonsverduistering. *Gerahana boelan* maanverduistering.
- پڻ *garham* kaak, kinnebak. *Giegie garham* kiezen, baktauden.
- پڻ *garie* bedstede, slaapplaats.
- پڻ *gorieta* veelvoetig; vezelachtig.
- پڻ *grejdja*, PORT. (*igreja*) een kristenkerk, een kapel.
- پڻ *gaza*, PERZ. eene maat bijna overeenkomende met eene el. *Meng-gaza* met de el meten. *Pada sama tengah tãman ietoe dda soewãtoe khobah deri pada tiemah poetih sa-rieboe gaza tinggie-nja* in het midden van dien lusthof was een tinnen koepel die duizend ellen hoog was. Isk.
- پڻ *gisir* en *gissir* bewegen, vervoeren, verschuiven, op zijde schuiven. *Gisir-luh sedekit* schuif wat op zij.
- پڻ *gangsua* klokkenmetaal.
- پڻ *gangsua*, HIND. een gans. (zie *angsa*).
- پڻ *ganggang* gapen, geeuwen; lostornen, zich openen gelijk een naad die lostort; zwelgen.
- پڻ *ganggam* de vuist of de hand toefluiten. Grijpen, aangrijpen, met de vuist vatten. *Sa-ganggam* eene handvol.
- پڻ *ganggoe* rusteloos, oproerig, kwellen, verontrusten, plagen,

iemand in de rede vallen, ten onpas spreken. *Djangan gangos pada kieta* stoor mij niet.

پشگوش *ginggong* een mondorgel of harp; een ratel voor kinderen.

گگگ *guggd* gestommel, gewoel, verwarring, wanorde, oploop.

گگت *gagat* een mot.

گگتار *gegetar* sommige klinkende versierfels van gordijnen; franjes, bloemwerk.

گگف *gegap* stameren, lispelen, stotteren.

گگنج *gemandja* kapiteel.

گگندجال *gagindjal - gindjal* de lendenen.

گگندین *gegandien* een houten hamer, slaai.

گگه *gugoh* een groote huishaagdis, die om deszelfs geluid *kéjko*, *gekko*, *gugo*, *gokej* en *akkej* genoemd wordt.

گگلا *gullá* ten gronde gaan, zinken.

گگلادیر *gelddier* slijm; sperma animale.

گگل *gala - gala pek*. *Gala gala lembot* teer. (zie *gdla - gdla*).

گگلای *gelága*, *glegga* en *geldgakh* opborrelen (kooken als water).

گگلایغ *gelágang* en *gelanggang* hanevechtplaats; slagveld; renbaan, loopbaan, strijdplaats.

گگلنق *geleickh* klappertanden.

گگدی *galidej* een ezel. (zie *kallidej*).

گگلر *gelar* en *gilar* eernaam, titel. *Mengdseh gelar-an* een' titel verleenen. *Di gelar-kan* betiteld worden.

گگلغ *gelang* en *gdlang* ringen van ivoor, goud, zilver, metaal enz. welke om de armen of enkels gedragen worden. Armringen, enkelringen.

گگلغیغ *galanggang* een hanevechtplaats; slagveld. (zie *gelágang*).

گگلظ *gelap*, *glap* of *galap* donker, duister; duisternis, donkerheid. *Pada mlam gelap* in eenen donkeren nacht. *Pada gelap mlam* in de duisternis van den nacht. *Mem-blie barang dengan gelap* getolene goederen koopen; goederen koopen, die men weet dat getolene zijn.

Per-kara jang gelap eene duistere zaak, een duister artikel. *Meng-gelap kan* verduisteren, verdonkeren. *Ka-gelap-an* duisternis.

کلف *gelakh* luidkeels, overluid. *Terdawa gelakh-gelakh* schateren van lagchen.

کپگر *gelagar* balk van een huis; sluitboom.

کپمغ *gelumbong* een waterbel; schuim, zeeppop.

کپمغ *galombang* zwellen, deinen gelijk de zee, golven.

کپمت *gelomat* het dek van eene boot.

کپمقي *gelumpai* een dak van gespleten bamboes.

کپنچر *galintjir* glijden, uitglijden. (zie *kaliutjir*.)

کپندرغ *golondong* een balk.

کپوج *galodja* een gulzigaard, vraat.

کپورا *galora* hevige branding, golfbreking.

کپوع *gelong* een voetpadje.

کپي *gillie* een afkeer hebben, gruwen, een afgrijzen hebben, verfoeijen; vies zijn; vies. *Ka-gillie--an* verfoefel; afkeerigheid; hetgeen verfoeid wordt, verfoefelijk.

کپي *gillie-gillie* de nieren.

کپلنت *golieta* duister, nevelachtig; duisterheid, nevelachtigheid.

کپليغغ *goliengang* of *dawoen koerap casfia alata*,

کپليک *golejga* bezoar.

کپليکي *galiczie* bibberen, klappertanden.

کپليو غ *galejwang* of *kalejwang* een zijdgeweer, eene soort van fabel.

کپمال *gombala* en *gobdla*, HIND. een herder, veehoeder. *Gombala dumba* een schaapherder. *Gombala-kan* of *meng-gombala-kan* hoeden, veehoeden, geleiden, oppassen.

کپمال *gambala* eene fraaije houtsoort hebbende eene geele kleur.

کپمبر *gambar* eene schildering, schilderij, portret, vertooning, beeld. *Gamban atjar-atjar* uitgehouwen beelden, zoo als men op Java, Bali en andere eilanden vindt. *Meneelis gambar* schilderen.

گامبڠ *gambang* een trog waarop houten of metalen klofsen gelegd worden, die men bespeelt. *Gambang gangsu* een meetalen *gambang*. *Gambang kájoe* een houten *gambang*.

گامبونغ *gambong* gezwollen, opgeblazen.

گامبونغ *gambóng* zomerhuisje, speeluisje op het water.

گامبونڠ *gambóng* de manen van een paard.

گامبير *gambier* een heester van wiens bladen *gambier* gekookt wordt welke tot kleine stukjes gevormd, bij de betel (*sicrih*) gebruikt wordt.

گامبير *gambiera* en *gambiera* groote moed, heldhaftigheid, geestdrift. Moedig, vol geestdrift.

گامپتر *gometar* schudden, beven, bibberen. *Maka gometar segala anggouta toewan poetrie* al de ledematen der prinses beefden. Isk.

گامپر *gemar*, PERZ. verheugen, verblijden, opspringen van vreugde, *Ka-gemdr-an* vreugde, vermaak, geneugte.

گامرتاق *gamaratak* klettering, geklater, gerammel; klateren, ramelen.

گامرلاق *gomirlap* schijnen, glinsteren, blinken. *Gomirlap-an* glansrijk, glinsterend.

گامرنچاق *gamarantjang* klatering, geratel, gerammel. Klateren.

گامطا *gumpa* eene aardbeving. (zie *gumpah*).

گامط *gompat* lasteren. (zie *ompat*).

گامپر *gampar* geroep, geschreeuw, gekrijsch, oproer, oploof. Luidruchtig, oproerig.

گامپاق *gampang* gemakkelijk, ligt.

گامپاق *gampang* bastaard. *Anakh gampang* bastaardkind.

گامپال *gumpal* of *gompol* kluit, klomp, brok, vlok, een kluwen, een dotje. *Boeloe su-gumpal* een wolvlok.

گامپاه *gumpah* en *gompá* eene aardbeving. *Maka ber-kandaran-lah segala hoelocbálang wásákh práng hingga rasa seperti gumpah akan boeni sebab lompat-lompat segala káki kocda* al de helden reden naar het gevecht zoodat het aardrijk scheen te beven door het getrappel der paarden. Isk.

گمپیت *gumpieta* luid, luidruchtig; geluid, geroep, gedruis, oproer.
Gumpieta jang dihlamat boenjiè-nja een verbazend luidruchtig
 geraas. Isk.

گمکھ *gemokh* vet, dik, zwaarlijvig. *Tinah jang gemokh vette* of
 vruchtbare aarde. *Boebuh gemokh* of *gemokh-an* met vet smeren.
Ku-gemokh-an vetheid.

گموەرہ *gemoeroeh* luidruchtig, schel, bulderend, bruisend, weer-
 galmen. Donder, geraas, gebruis. *Gemoeroeh-lah segala soewdra*
lasjkar-nja al de stemmen van zijn krijgsvolk verwarden zich
 onder elkander. Isk.

گمیلچ *gomielang* schitterend, fonkerend, flikkerend. Schitteren,
 flikkeren, glinsteren; luister, straling.

گانت *ganti* en *gantie* veranderen, vervangen, in plaats komen, in
 plaats stellen, aflossen, opvolgen; vergoeden. *Ber-ganti-ganti*
 bij opvolging; onophoudelijk; veranderlijk. *Kdloe hielang barang*
ietoe siejpa akan ganti als dat goed weg is, wie zal het vergoe-
 den. *Ganti dalam ka-radja-an* in de regering opvolgen. *Meng-*
ganti barang ber-kdwal of *djaga* de wacht aflossen. *Doeniajd ieni*
ber-ganti-ganti djoewa adi-nja in deze wereld is alles veran-
 derlijk. SULT. IBR. blz. 18. *Maka s hut nabie Hheidlir bahoewa*
rdja kâmie menjoerat kan dengan bahâsa sendierie-nja ieni sepâja
akan ganti dirie-nja ber-kâta-kâta dengan radja-moe ietoe de
 profeet Hheidlir antwoordde: mijn koning heeft in zijne eigene
 taal geschreven, ten einde zich zelve al spreekende bij uwen
 vorst te vervangen, Isk.

گنت *ginta*, HIND. bel, schel, klok. *Hejla* of *tdrikk ginta* bellen,
 luiden, schellen.

گنتر *gantar* vervaard, verschrikt; vreesachtig, bevreesd zijn; bang.
Maka sekalièn-nja pôn gantar-lah meng-ampierie dieja zij allen
 waren bevreesd om hem te naderen. Isk.

گنتس *gintas* de toppen of uiteinden van takken, loten, of spruit-
 De toppen van een spruitje afnijpen of afknakken.

گانتچ *gantang* eene maat voor zout, rijst, eene gantang rijst houdt op
 Batavia 13½ pond, doch verschilt op andere plaatsen. *Bras tiega*
gantang sdloe roepiejah drie gantangen rijst: (voor) een ropij.

گانتچ *gantong* hangen. (zie *gantóng*).

گنتیڻ *gonting* eene schaar, snuiter; knippen, snuiten. *Meng-gonting kajin* linnen knippen. *Meng-gonting diejan* de kaars snuiten.

گنتوڻ *gantong* hangen, ophangen; aanhangen, aankleven. *Gantong ietoe* hang dat op. *Ber-gantong pada toewan-nju* zijnen meester aanhangen, aankleven. *Gantong-an* een galg. *Maka ber-gantong-an boewah-nja pada segala tjawang-nja* deszelfs vruchten hingen aan alle deszelfs takken, of al zijne takken droegen vruchten. Isk.

گانتھ *ganteh* spinnen. *Rahat menganteh benang* spaanewiel om garen te spinnen.

گانتی *gantie* verwisfelen. (zie *gami*).

گنتیڻ *gontieng* eene schaar. (zie *gonting*).

گندج *gandja* hennip.

گندجیل *gandjiel* oneven.

گندجڻ *gontjang* schudden, daveren, bewegen. *Maka boemie pada gontjang-lah* het aardrijk daverde.

گندا *ganda* dubbel, tweevoudig, drievoudig. *Ber-ganda* verdubbelen. *Doewa ganda* tweedubbeld. *Tiega ganda* driedubbeld, en op sommige plaatsen negendubbeld.

گندا روس *ganda roesa* eene plant in de genezing van koortfen gebruikelijk. *Justicia gendarussa*, L.

گندراڻ *gandarang* of *gendarang* groote trom. *Maka di paloe branglah gandarang ber-angkat* de trom voor den afmarsch werd geslagen. Isk.

گندا سولی *ganda soelie* eene plant wier bloemen in het haar gedragen worden.

گندراڻ *gandang* of *gendang* eene voort van trom.

گندراڻ *gendong* op de heup dragen. *Meng-gendong dwakh* een kind op de heup dragen.

گندراڻ *gundong* een baal, pak.

گندا پور *ganda-poera* eene plant: *hibiscus abelmoschus*, L.

گندک *gondikh* een bijwif.

گندل *gondol* kaal.

گندم *gendom*, PERZ. tarwe.

گندوت *gendoet* dikbuik.

گنده *gondah* twijfelen, wankelen; besluiteloos; bekommerd ontroerd, achterdochtig, argwanend.

گندي *gandie* eene manier van dansen, waarbij het ligchaam met bevalligheid, in verschillende hendingen gedraaid wordt.

گندي *gundie* en *gindie* waterkruid.

گنديچ *gindieng* rusten, leunen, aanleunen.

گانپ *ganap* vol, vervuld, geheel, gansch; volkomen, volmaakt, even. *Sampej ganap boelan-nja* toen haar tijd vervuld was of toen hare maanden voorbij waren. *Kórang ganap* onvolledig, onvolkomen. *Ganap-ie*, *men-ganap* of *meng-ganap-kan* volmaken. *Ja tochan-koe oemor hambà-moe ietoe-pón seliekit djoega; seiàpie-kau brie-kan-lah kámie ampat poeloh tãhon sopãja ganap-luh oemor-nja sa-rãtus tãhon* ó mijn heere! het leven van uwen knecht is kort; doch schenk hem nog veertig jaren, opdat hij den volen ouderdom van honderd jaren bereike. Isk.

گو *goe* een paar, een koppel. *Sa-goe kurbau* een paar buffels.

گو *goewá* ik, mij, (gemeen woord, welligt uit het Sineesch overgenoemen).

گوام *goewáma* de worg in de keel.

گوبرنادر *gobernador*, *goehernoer* en *goerandóer*, EURP. Gouverneur.
Goebernador Djindrdl Gouverneur Généraal.

گوچو *gótjoh* met de vuis slaan, stompen.

گوداجر *goeddábir* lel van eenen haan.

گودام *gódam* een grooté hamer, voorhamer.

گوردي *goerdie* en *groedie* een boor.

گورس *goris* of *goeries* schrabben. (zie *kóris*).

گورق *goerakh* schurft.

گورق *góre* boren.

گورن *goeron* wildernis, woestemij.

گورو *goeroe*, HIND. een leermeester, leeraar, geleigeest. *Maka di bālas ōleh Riddja Iskander soerat ka-pada goeroe-nja ietoe* en de koning Alexander schreef eenen brief terug aan zijnen meester. Isk.

گورو *goeroe* en *goeran* boerten, schertsen, spotten, boert, scherts, **گورو** *goeroh* en *goeroeh* donder.

گوري *goerie* een kleine waterkruik met eene tuit.

گوریج *gōriang* (*gōrrēng*) bakken, braden. *Iekan gōrieng* gebakken visch.

گورسار *goesar* toornen, boos zijn, onvergenoegd zijn, iets kwalijk nemen. *Djangan-lah toewan besar djādi goesar ākan pātek de groote heer gelseve het mij niet kwalijk te nemen.*

گوسو *gōsong* zandbank.

گوسف *gōfokh* wrijven, boenen, schuren, uitwrijven.

گوسپ *goesie* tandvleesch.

گونج *gong* een schel, speeltuig, metalen bekken.

گوچه *goepoh* haastig, in haast, in overijling; haast, overijling.

گوكي *gokoj*, (*gekko*) huishaagdis die een bijzonder geluid geeft.

گوگرد *goegor* ontijdig afvallen, onrijp afvallen, vallen, storten. *Goegor dnakh*, een miskraam krijgen. *Hinga sampei marieka ietoe ka-pada āwan maka di ambillah Allah tādla khoewat deri pada marieka ietoe, maka sekaliēn-nja pōn goegor ka-boemie, losloh lantukh sekaliēn* toen zij tot aan de wolken gestegen waren, ontnam hen God de Allerhoogste hunne krachten, zoodat zij alle op de aarde te brijzel vielen. Isk.

گوگو *gōgau* zwelgen.

گوگه *gōgah*, PERZ. opstand, oproer; razen, in beweging brengen. *Pen-gōgah* een aanklager.

گول *goela*, HIND. suiker. *Ajer goela* stroop, suikerwater. *Goela pāsier* broodsuiker, fijne suiker. *Goela bātoe* kandij.

گولج *goslong* oprollen (als een stuk linnen). *Goelōng-an* een rol. *Sapoeloh goelōng deri pada kājin ka-mās-an* tien rol gouddoek. Isk. *Kājin lajar tiega goelōng-an* drie rol zeildoek.

گولنج *goeling en goeleng* rollen en rondrollen, wentelen. *Goeling tong* een vat rollen.

گولنجگام *goelinggam* eene plant, ook *dadwon koerap* genaamd, dienstig in de genezing van den daauwworm of ringworm. *Casia alata*, L. *harpetica*, R.

گولف *gólók* een houwer, sabel, hakmes.

گولجی *gólej en gólejk* nederliggen

گولجی *goelei* een indische spijs, kerri. *Goelei iekan* vischkerri, een kerri bestaat uit een mengsel van verschillende ingredienten, als: kurkema, spaansche peper, kokosmelk enz.

گولیتا *gólleta* duisternis. (zie *golita*).

گوموک *goemokh* vet. (zie *gemokh*).

گومول *goemol* worstelen, stribbelen.

گومی *goemei* lofwerk, bloemwerk.

گون *goena*, HIND. nut, waardij, dienst, gebruik, oogmerk. *Tiejáda goenâ-nja* het heeft geen nut. *Pe-kardjá-an jang ber-goena* een nuttig werk. *Per-goenâ-an* nuttigheid. *Ieni tiejâda ber-goena padâ-kog* dit is mij van geen nut. Isk.

گونج *goenong* een berg, bergketen. *Goenong jang tinggie men-djâdâ ráta* hooge bergen werden vlak. *Di bálíkh goenong* achter den berg, aan de andere zijde van de bergen.

گووا *goewah, gowah* of *gocha*, HIND. hol, holte, grot, onderaardsch hol.

گوچانگ *gójang* schudden, bewegen.

گاہ *gah* roem, faam, glorie; gepoeh, gefnork, pogchen, beroemen, snorken. *Meng-gah-kan dirie-nja* zich beroemen

گاہرو *ghároe en ghroe*, HIND. een harsachtig hout dat verbrand wordende eene reuk verspreidt, welke in het oosten zeer gezocht wordt.

گہدان *gehâdna* een deugniet, loskop, vagebond, landlooper, schooijer.

گیرینگ *giering-giering* kleine schelletjes, die als versierfels gedragen worden. *Giering laudakh* eene plant, dus genaamd om het rammelen van derzelve zaadkorrels in de huisjes.

كبيرق *gierikh* boren, doorboren. *Peng-gierikh* een boór.

كيسر *giesir* tusfchen de handen wrijven.

كيجت *giegit* bijten. *Di giegit andjing* door eenen hond gebeten worden.

كيجر *giegir* (*gejger*) razen, tieren, knorren, keffen; geraas, gekof.

كيجس *giegas* een mot.

كيجي *giegie* een tand. *Saklt giegie* tandpijn. *Giegie gurham* kiezen. *Giegie* asoe oogtand. *Ber-soegie giegie* de tanden borstelen. *Maka di soeroh-nja poetrie mengoelom karthas dan menjoegie dieja ku-pada gigie-nja* zij beval de prinses om papier te kaáuwen, en hetzelfde tegen hare tanden te wrijven. Isk

كيل *giela* gek, zot, dwaas, zinneloos, ijlhoofdig, krankzinnig, verbijsterd.

كيلر *gejler* en *gielir* veranderen, draaijen, wenden; vervangen, aflossen. *Gelejr-an* of *gelier-an* beurt, afwisseling, aflossing

كيلغ *gielang* schitteren. *Manikam jang gielang gomielaug ijhajh-nja* een schitterende en fonkelende robijn. Isk.

كيلغ *gielang* porselein (zekere groente).

كيلغ *gieling* draaijen (gelijk een molen), vermalen, fijn malen, vormfelen. *Peng-gilieng-an* een molen, fabriek waar molens gebruikt worden. Raderwerk. *Di gieling pedatie* door eenen busfelkar overreden worden.

كيلي *gielle* en *gillie* kittelen.

ل

ل de letter genaamd *lâbi*.

لاب *lâba*, HIND. winst, gwin, voordeel, profijt, baat, nut, genot.

پلاب *lâba-lâba* en *lâwa-lâwa* eene spin.

لابر *lâbor* bestrijken, besmeren, beslijken, smeren, bepleisteren, tieren; erts smelten.

V v a

لايغ *lahang* eene spijker, groote nagel.

لابن *labun* eene soort van timmerhout, *Vitex altissima*.

لابو *laboe* een kalabas, kauwoerde.

لابه *liboh* ankeren, het anker laten vallen; nederlaten, laten vallen.

Laboh-an ankerplaats, reë. *Se-telah sodah maka ieja ber-lajar-luh menodjoh negrie Bodal Sjah maka segala tonggol ietoe pön di pasang orang-lah sumoed-nja maka kapal ietoe-pön sampej-lah ka-pada lubbh-an Bodal Sjah; maka Radin mantrie pön menjoerah Patih memasang bedil tanda alkuat datang* daarna zeilde hij regttrecks naar Bodal Sjah, alle vlaggen werden door zijn volk gheschen, zijn schip kwam op de reë van Bodal Sjah, en (hij) Radin Mantrie beval den Patih de kanonnen te losfen om zijne komst aan te kondigen. A. M. *Maka kalamboe pön di liboh-kan orang-lah* men liet de gordijnen vallen. A. M.

لات *lata*, HIND. kruipen, wriemelen; kruipen (als planten).

لائي *latie-lasio* eene soort van vogel.

لاجر *ladjor* een vore, groef; eene bladzijde.

لاجو *ladjoe* snel, gezwind, *Kapal sangat ladjoe ber-lajar* een zeer snelzeilend schip.

لاذ *l. da* peper, *Kebon lada* pepertuin.

لاذغ *ladang* plantaadje, hof, tuin, rijstveld. *Maka ieja di sacroh ber-ladang* hij werd gelast het land te bewerken. MAL. BR.

لاذج *ladjing* een mes.

لارا *lara*, JAV. ongemakkelijkheid, onrustigheid, ziekte.

لاروت *larut* met het anker wegdrijven, slippen.

لارغ *larang* verbieden, voorkomen, verhinderen. *Parintah larang-an* verbod. *Barang larang-an* verboden dingen; goederen die niet in of uit mogen gevoerd worden. *Perampoewan izui larang-an orang* niemand mag deze vrouw naderen. A. M.

لارغ *larang* raar, zeldzaam, schaars.

لارقب *Lerikh* en *larik* snel ronddraaijen, horizontaal draaijen.

لاربي *larie* rennen, loopen, uit den weggaan; vlugten, zich wegmaken

لازوردی *lazoewardie*, PERZ. emailleerfel.

لاسا *lása* verminkt. *Tiepokh lása* beroerte.

لاشيت *lāngit* de lucht, het uitspanfel, de zichtbare hemel. *Nājik ka-lāngit* ten hemel stijgen. H. v. M. *Lāngit-lāngit* moelut het gehemelte van den mond. *Lāngit-lāngit* gordijnen, gehemelte boven een ledikant, troon, enz. *Lāngit-lāngit dcri pada soetra* zijden gehemelte. A. M.

لاشمن *lāngan* de arm; de mouw.

لاشو *lāngau* eene soort van groote vliegen.

لاشدر *lāpar* hongerig, graag; honger, eetlust. *Per-lāpar-kan* uit hongeren, doen verhongeren. *Ka-lāpar-an* hongersnood, duurte.

لاقس *lāpis* en *lampis* verdubbeling; voeren, eene voering in een kleed zetten; eene laag, bedding, trap, verdieping. *Lāpies-an* eene voering, bekleedfel. *Tānah siega lāpis* drie beddingen aarde of lava.

لاشغ *lāpang* wijd, ruim, uitgestrekt; open, ruimte, opening, uitgestrektheid. *Tānah lāpang* een ruim veld, een open plein. *Maka segala brang negrie Mitsier ietoe ketjil, besar, hiena, diena, soewah bengkokh, moeda bengkokh, pandjang, pendekh, ietoe-pōn sekaliēu soelis namā-nja di tānah lāpang* alle Egijptenaren kleine en groote, arme en onaanzienlijke, oude gekromde en jonge gekromde, reuzen en dwergen schreven hunne namen op het open veld. A. M. *Melāpang* door eene doortogt trekken, door eene straat zeilen; verwijderen, uitbreiden.

لاشغ *lāpang* een komkommer.

لاشك *lāpik* een voetstuk, pedestal. *Lāpik kdki* voetsool. *Lāpik roemah* voetzuil van een huis.

لاشو *lāpoe* beschimmeld, schimmel.

لاشي *lāpie* eene mat.

لاش *lāki* man, getrouwd man. *Ber-lāki* eenen man nemen.

لاكار *lākar-lākar* eene soort van schildpad.

لاكري *lākrie* zegellak.

لاكس *lākas*, JAV. haast; haasten. (zie *lakas*).

لاكين *lākin*, AR. maar, niettemin, nogthans.

لاكو *lakoe* beleid, bestier, gedrag, handel en wandel, gebeden, uitter-
lijk voorkomen; gangbaar, gangbaarheid, invloed, geldig, tierig,
vertier. Handelen, gedragen, aanstellen, ingang hebben, gelden,
gangbaar zijn. *Maka sekallèn brang Manjakk letoe pón soeka ter-
sawa meltehat lakoe-nja brang toewah letoe* de geheel menigte
vermaakte zich met lachen, op het zien der gebeden van dien
ouden man. A. M. *Me-lakoe-kan* uitvoeren, vervullen, zich gedra-
gen, aantellen. *Me-lakoe-kan dirie-nja giela* zieh gek houden.
Me-lakoe-kan parintah de bevelen in werking stellen, doen uit-
voeren. *Sa-lakoe* gelijk, gelijkkerwijs.

لاكي *lagi* en *lagie* meer, nog, steeds, toen. *Sekalièn pón ter-sawa-
sawa lagi* alle lachten nogmaals. *Apa lagi* wat meer. *Tutkila ka-
mie lagi di benoewa Bagdad* toen ik nog in het landschap Bagdad
was. *Lagi kamic handakk doedokh* ook wilde ik zitten. *Se-lagi* ~~and~~
ñheijat-nja zoo lang als hij nog in leven is; toen hij nog leefde.

لالو *laloe* voorbijgaan, doortrekken, overtrekken, vervliegen, ver-
strijken, uit den weg gaan, overtreden, afwijken, schenden, in-
breuk maken; voorbijgegaan, vervlogen, verstreken, voorbij.
Wakhtoe jang laloe tiefada akan kombali de vervlogen tijd keert
niet weder. *Me-laloe ie padang dan rimba* velden en wildernissen
doortrekken. *Parintah Râdja letoe pón di laloe-je-nja* hij over-
trad de bevelen des Konings. *Laloe* en, wijders. *Maka Mohhammad
Thâhir pón segra mäsokh laloe ieja sedjoed pada kaki ieboe-nja*
hierop ging Mohhammad dadelijk binnen en knielde aan de voeten
zijner moeder neder. *Maka ieja pón ka-loewer laloe ber-djalaw
mäsokh ka-dhlan hoetan besar* hij ging uit en begaf zich in groote
wildernissen A. M. *Me-laloe-kan behdja* het gevaar doen voorbij
gaan, verwijderen. *Ter-laloe* zeer, bij uitstek, bijzonder. *Ter-
laloe sikit pãjah* zeer gevaarlijk ziek.

لالت *lalat* eene vlieg.

لالس *lals* kaal, bloot, naakt. (zie *lalas*.)

لالغ *lalang* eene soort van gras, riet.

لاله *laleh* droogen, (visch).

لالي *lalej* en *lilei* veronachtzamen, verwaarlozen, nalatig zijn, ver-
tragen, uitstellen; onverschillig, achteloos, onachtzaam, nalosig.

lui, traag, leem, vedzig; tijd verspillen, sluimeren, in eenen staat van bewusteloosheid verkeeren.

لام *lama* vroeger, ouder, lang, voor heen, voormaals, langdurig; tijd. *Aldak lama* vroeger gewoonte, oud gebruik. *Orang lama* het volk van vroegeren tijd: oudgast. *Se-teluh be-brapa lamak-aja* eenige tijd daarna. *Sodak lama* reeds lang. *Maka toja-pou ma-uantie-kan Radin Mantrie ietoe sangat-lah lama* zij wachte zeer lang naar Radin Mantrie. A. M. *Lama-lama sangat-lah* sinds bonda ieni dkan tocwan zeer lang heeft uwe moeder naar u verlangt. A. M. *Brapa lama ietoe* federt wannoer, hoelang is dat geleden? *Se-lama* federt, zoo lang als.

لامون *lamon*, Jav. indien, bij aldien; alhoewel.

لامون *lanoen* een roversvolk van Mindano, (zie *lanoen*),

لام *lawa-lawa* eene spin. *Sdrong lawa-lawa* spinneweb.

لاموت *lawut* de zee. *Iskan lawut* zeevisch. *Orang lawut* zeelieden. *Maka ksta orang jang me-lawut* nu zeide de zeevarende. *Ka-tengah lawut* naar het ruime fop, naar open zee.

لاموع *lawang* blikken, wenken, (met het oog).

لاموع *lawang* kruidnagel.

لاموق *lawukh* victalie.

لامون *lawan* wederstaan, bestrijden, bevechten, tegenstand bieden, tegenovergesteld, tegenpartij, vijand; gezel, makker, kameraad, wedergade, mededinger. *Me-lawan prang* den oorlog wederstaan. *Me-lawan kaja orang* iemand tegenspreken. *Saedagar ietoe lawan segala dagang* de gevestigde koopman is de makker of de beschermmer der reizende kooplieden.

لامير *lajar* een zeil. *Kajin lajar* zeildoek. *Pdtang lajar* de zeilen bijzetten. *Lajar agong* het grootzeil. *Lajar penjbrong* het bezaan-zeil. *Lajar pengapoh* het topzeil. *Lajar toepang* de fok. *Lajar semandejra* het sprietzeil. *Ber-lajar* zeilen. *Pet-lajar-an* zeevaarten. *Maka Radin Mantrie pou najikh-lah ka-kapak di iering-kan-gh* *Pasih, maka kstie pou mklam-lah, maka ber-tiejop-lah angin selatan menungara, maka ksta Radin Mantrie, bajik-lah kieta ber-lajar paman Pasih, semantaka angin bajik, maka sumbah Pasih*

bajik-lah toewan-koe; maka kda Pâtiĥ: hej djoeroe moedie dan djoeroe batoe; bajik-lah kieta ber-lajar; maka djoeroe batoe pch sigra-lah mendrik djangkar dan mem-bongkar sauh, maka laloe ber-lajar-lah; maka di boeka orang-lah lajar ietoe, maka kda Radin Mantrie: bajik-lah kieta mem-brie àlmat sanda kieta foedah ber-lajar: maka Pâtiĥ pñ men-joeroĥ memasang meriejam ietoe, maka di pasang orang-lah meriejam ietoe tiega kâlie Radin Mantrie begaf zich aan boord, gevolgd door den Pâtiĥ. De nacht maderde en de zuidoostenwind stak op, nu zeide Radin Mantrie: welaan mijn oom Pâtiĥ laten wij onder zeil gaan, terwijl de wind gunstig is; de Pâtiĥ zeide: het is wel mijn meester; hij riep den stuurman en den plegtwachter, en zeide: wij zullen zeilen; de plegtwachter trok de dreg binnen, en ligte het anker; het schip ging onder zeil, het scheepsvolk ontrolde de zeilen en Radin Mantrie zeide: het is goed dat wij een teeken geven dat wij reeds onder zeil zijn; hierop beval de Pâtiĥ de stukken te lossen, en er werden drie kanonshotsen gedaan. A. M.

لاير *Idjor* verzengen, verschroeijen, krooken; schroken, verbranden. *Ka-lajbran* verzenging, verschroeijing.

لايغ *Idjang* zweven, vliegen. *Radin Mantrie ter-idjang-idjang-lah* Radin Mantrie zweefde. *Me-idjang-kan sa-poetjokĥ soerat ka-pada toehbat-nja* eenen brief aan zijnen vriend zenden. *Laiang-lajng-an* of *lajng-an* een vlieger (daar de kinderen mede spelen) ook eene soort van zwaluwen.

لايف *Idjikh* AR. gevoelig, betamelijk, geschikt, eigenaardig, passende, bevoegd, gemagtigd. *Prie jang Idjikh* eene betamelijke wijs. *Menjdhut dengan Idjikh-nja* naar behooren antwoorden. *Maka toewan poetrie pñ mem-bâlas poela pe-kajin akan istrie radja-radja dan mantrie hoeloebalang masing-masing dengan Idjikh-nja* de prinses gaf kleederen tot tegengescchenken aan de vrouwen der vorsten, der rijks grooten en der legerhoofden ieder naar behooren (naar haren rang). A. M.

لايم *Idjam* zwaaijen.

لاين *Idjin* ander, anders, verschillend. *Lâjin bitjdra* een andere raad. *Orang Iâjin* een ander persoon. *Lâjin sekâlie* geheel anders. *Ber-lâjin-lajien-an* verandering; verscheidenheid, afwisseling; vervreemding, ontaarding, verschil, ongestadigheid, ongestadig.

Lajin-kan veranderen. *Me-lajin*-kan buitenstellen; buiten, behalve. *Me-lajin*-kan *ietoe* dat buitenstellende, buiten dat, behalve dat.

لايو *lajoe* verwelken, verkleuren, ontbladeren, verslensen, verbleken, verderven, verkwijnen. *Maka toewan poerie pön bAngon-luh serta dengan letch lesoe-toeboh-nja ietoe seperti poedakh jang lajoe de prinses stond op, haar lichaam was verdord gelijk de verwelkte pandanus (een welriekende heester). A. M.*

لايه *lajah* buigen; het ligchaam krommen.

لايو *lanjoe* zandplaat.

لبان *laban* of *lubbán*, *Ar.* welreikend kruid.

لبن *lebat* dicht, dik.

لبو *leboe* stof, (zie *leboh*).

لبورن *labór-an* gesmolten metalen. *Dapor labór-an* een fournaal.

لبه *lebah* eene bij.

لبه *leboh* eene straat, groote weg.

لبه *lebeh* en *lebih* meer; (de vergelijkende trap) hooger grooter, aanzienlijker. *Lebeh deri pada kórang* meer dan genoeg, of meer dan het ontbrekende. *Lebeh hietam deri pada dawut* zwarter dan inkt. *Maka djiewa ietoe lebeh moelieja deri pada bádán* de ziel is edeler dan het ligchaam. *Ter-lebeh* meest, grootst, aanzienlijkst. *Ter-lebeh bidjakhsana* allervoorzigtigst. *Ter lebeh kórang boedie-nja deri pada soedard-nja* hij is de minst verstandige (de onverstandigste) van zijne broeders. *Me-lebih*-kan bijdoen, vermeerderen; doen toemenen; verheffen. grooter, aanzienlijker maken. *Lebeh kórang deri pada sa-rátus, ietoe sama djoega* meer of minder dan honderd, zulks is om het even. *Ber-lebeh-letejh-an* overtreffen, uitmunten. *Ka-lebejh-an* meerderheid, overtreffing, overmagt, overwigt.

لبه *leboh* stof, stuvend zand of aarde. *Maka leboh pön di ter-bang-kán angin* het stof werd door den wind opgeheven.

لبي *lebie* eene priesterorde.

لنت *leta* of *letta* gemeen, laag, onedel; laagheid. *Hdti jang tiejido mendroh leta* een hart dat geen laagheid koestert. *MAL. BA.*

لنت *lut* indringen, doordringen, boren.

W w

لتنس *letos*. *letop* en *letokh* knappen, kraken; uitbarsten, in de lúche springen.

لتنق *letop* knappen. (zie *letos*).

لتنق *letakh* plaatsen, stellen, nederzetten. *Permda jang ketjil ietoe pón di letakh-kan-nja ku-pada idlam amas* het kleine edelgesteente plaatte hij op eenen gouden schotel. ISM. JAT. blz. 21. reg. 7. v. b.

لنته *leteh* zwak, magteloos, afgemat, ontzenuwd, kwijnend.

لجبي *ludji*, AR. de oceaan, de diepte.

لحده *lehhed*, AR. holte in de zijde van een graf, waarin men de lyk-n plaatst.

لذت *ledzet*, AR. genugte, vermaak, weelde, plezier; uitgezocht, weelderig, vermakelijk, genoegelijk. *Maka hidang-an ietoe-pón ter-idloe amat ledzet ijtta rasa nja* de spijzen waren allerweelderigst (en) vreugdverwekkend.

لسان *lesan*, AR. spraak, taal; uitspraak, tongval; stijl. *Lesin* wel sprekendheid

لسيج *lesjng* en *lesjng* vijzel, mortier, houten mortier of bak waarin de padi getampt wordt om het kaf er af te scheiden.

لسوه *lesoe* zwak, magteloos. *Maka h'arie pón siejang-lah maka Ahhmæd pón ber-djâlan-lah ieja ka dâlam hoetan serta dengun leteh lesoe toeboh-nja* de dag brak aan en Ahhmæd begaf zich met zijn afgemat en verzwakt ligchaam in het woud. A. M.

لسه *lesuh* of *lesah* onrustig, rusteloos, ongemakkelijk. (zie *liesah*).

لشكر *lasjkar*, PERZ. een leger.

لعنة *lanat*, AR. een vloek, verdoeming, vervloeking. *Di lanat-kan* vervloekt worden. *Maka Ahhmæd pón memandang ka blâkang serja ber-kâta hej kafir lanat Allah siejapâ-kuh angkau dan siejâpa nâma angkau?* Ahhmæd zag om en zeide he! door God vervloekte heiden, wie zijt gij en hoe is uw naam?

لغة *loghrat*, AR. een woord, gezegde; taal, spraak. *Kitâb loghrat* woordenboek.

لغ *langa* of *langâ* sesamum indicum (dat veel olie bevat), ook *biedjan* genaamd.

لغ *long* een koffer, kist; doodbaar.

- لغدي langdej ontdiepte, schoor,
- لغدر lingar dwarlen
- لغدر langir eene bereiding van specerijen om de huid te wrijven. (zie langier).
- لغاس langas vocht, damp, nattigheid. Langas-kan bevochtigen.
- لغاسر langsir dalen, afklimmen. Maka di liehat oleh Raddia Iskander akan mata Marie ietoe soedah langsir per idar an nia de koning Alexander zag dat de zou in haren loop reeds gedaald was Isk.
- لغسغ longsong voortgaan, voorwaarts gaan, gaan, zich begeven, zijne schreden rigten. Maka raddja pbn longtong ka mesajid de de Vorst ging naar de moskee.
- لغسن langsn de inflag (in het wéven).
- لغسغ lungang eenzaam Gdhu jang langang eenzame grot.
- لغكا langka, HIND en langkapoerie het eiland Cijlon ook Seilan en Serindieb genaamd.
- لغكاوي langkawi een eiland in de straat van Malakka.
- لغكر lingkar opschieten, in het rond op eenen hoop leggen, kronkelen, oprollen. Lingkar talie een touw of kabel opschieten.
- لغكغ langkong een boog, gewelf, koepel. Langkong mesjid koepel van eene moskee.
- لغكغ lingking eene soort van vrucht.
- لغكف langkap toerusten, uitrusten, in gereedheid brengen, verschaffen, voorzien, volledig maken; gereed, uigêrust, klaar, zeilree. Ka-langkap an uitrusting, toerusting; krijgstogt; eene vloot.
- لغكف langkokh gebogen, krom; buigen, hellen, overhellen.
- لغكواس langkawds en langkoewf galiga, (een geneeswortel) maranta galanga of alpinia galanga. L.
- لغكه langkah eene schrede, een stap; overstappen; overschrijden.
- لغكي lingga een eiland nabij de oostelijke monding der straat van Malakka.
- لغكر langgar aanvallen, aanranden, bespringen, bestormen, eenen

inval doen, invallen, aan boord klampen; tegenrennen, tegenstooten; in het voorbijgaan, varen, of rijden tegen elkander aankomen.

لغيش *langgang* slingeren, zwaaijen; wapperen, hobbelen.

لنگوے *lunggoe* kluisters, boeijen, ijzers; kluisteren, boeijen, ketenen.

لنگوھ *lunggoeh* in een gemakkelijk postuur zitten, leunen, rusten.

لنگووی *langgawei* eene groote beteldoos.

لنگیر *langier* en *langir* limoenfap, andere fappen uit het plantenrijk, waarmede men zich wascht. *Me-langier* met zoodanige fappen wasfchen.

لفظ *lefethl* of *lefez*, AR. de uitspraak; uitgesproken woord. *Me-lefethl* kan uitspreken.

لپاس *lepas* loslaten, laten gaan, verlossen, bevrijden, ontslaan; ophouden, uitscheiden, ontheffen, vrijfpreken. Los, bevrijd, ontslagen; verleden, geleden; voorbij. *Me-lepas* kan *orang deri dalam pandjara* iemand uit de gevangenis verlossen. *Lepas deri pada dsa* vrij van zonden. *Lepas kan boerong* een vogel laten vliegen, loslaten. *Lepas koti ka ietoe* na dien tijd.

لپاے *lipaet* omvatten, insluiten, inhouden, bevatten, omhullen, omkleeden.

لکھسا *lukhsa*, HIND. tienduizend (ook honderd duizend) enz. Bij de Maleijers wordt dit woord over het algemeen voor tienduizend gebruikt. -

لکھسانا *lakhsana* gelijk, als. *Lakhsana gambar jang baharoe di toelig* gelijk een pas gefchilderd portret. MAL. P.

لکھسامانا *lakhsamana* een admiraal, vloogtvoogd, zeeofficier een voornaam staatsofficier in Maleifche Gouvernemenen. *Lakhsamana jang meng hapus kan segala prahoe badjakh* een vlootvoogd die alle roversvaartuigen vernielt, wegvaagt.

لکات *lekat* aankleven, kleven, aanhangen, te zamen hangen; kleverig, flijmerig. *Getah ietoe me-lekat (melingket) pada batang pohon ietoe* die gom kleeft aan dien boomftam.

لکاس *lakas*, JAV. haasten, spoeden; haastig; haast, spoed.

لکھ *lekoh* holte, laagte, vallei.

لکین *lakin*, AR. maar, nochtans, niettemin.

- لکي پ** lakie-lakie of la-lakie mannelijk, een man. *Per-boewis-an lakie-lakie* mannelijke daad. *Soedara lakie-lakie* broeder.
- لکي** lega vechten (van beesten).
- لکي پکدي** legondie een heester, vitex trifolia. L.
- لکي** legah ruimte, tuschenvak, plaats.
- لکي لکي** lelaboeng een schildwacht.
- لکي لکي** lalangan een vijver, kom.
- لکي لکي** elas en lalas kaal geschaafd, gewreven, of gestoten.
- لکي لکي** lelap diepe, vaste, of gezonde (slaap). *Ter-taloe âmas lelap tiedor-nja* zijne slaap is zeer gezond.
- لکي لکي** lelah vermoed, afgemat; vermoedheid, afgematheid.
- لکي لکي** lillahi, AR. door, van, voor of tot God.
- لکي لکي** lemboe os, koe. *Lemboe djantan* een stier, bul.
- لکي لکي** lomba streven, wedijveren, *Per-lombâ-an* streving, strijd. *Per-lombâ-an be-taroh* wedloop.
- لکي لکي** lumba-lumba bruinvisch.
- لکي لکي** lambaran een juk, draagjuk.
- لکي لکي** lambaga gesteldheid, staat; gewoonte, instelling; houding, gestalte.
- لکي لکي** lambat, HIND. langzaam, traag, achterlijk; vertragen, ver-
toeven, dralen, talmen. *Per-lambat-kan* vertragen. doen dra-
len. *Per-lambat-an* uitstel, vertraging. *Apa sabab maka angkau lambat dtang* wat is de oorzaak dat uwe komst zoo lang uitge-
steld is, of zoo traag geweest is? ISM. JAT. blz. 20. reg. 10. v. b.
Djikaloe Angkau branie me-lambat-kan pe-kardja-an ictoe,
nistjaja akoe soeroh mem-boenoh angkau indien gij dat werk durf
vertragen, zal ik voorzeker last geven om u te dooden.
- لکي لکي** lambong of limbong de zijde, flank. Schoppen; omhoog werpen,
- لکي لکي** lambing of lembing een piek, lans, speer.
- لکي لکي** lemboe een os, koe,
- لکي لکي** lumboe rolling, zwellling, golving.

لمبوو *lemboe lemboe* een bruinvisch.

لمبوت *lemboet en lembot* zacht; teeder, bol, buigzaam; slap, gedwee, lenig, handelbaar, smedig; week, verzwakt, verwijfd, ontzenuwd, kwijnend, flauw, slap; aardig, lief, zachtzinnig, saandoenlijk. *Me-lembot-kan* verteederen. *Ka-lembót-an* teederheid, zachtheid.

لمبورو *lambocroe* een visch (gelijk aan de spiering).

لمبه *lambah* vallei, dal, tuschenruimte.

لمبي *lambei en limbei* wenken, een teeken geven, feinen, wuiven.

لمبيق *lembejkéh en lembékéh* zacht; week, buigzaam.

لمس *lemas* stikken, verfmoren, verwurgeng; verzwakt, uitgeteerd.

لمش *limpa en limpah* de lever. *Sakit limpa* leverziekte. *Limpa ketjil* of *Anakk limpa* de milt.

لمشاقو *lampatoe* de naam van zekeren vogel.

لمقت *lompat* springen, huppelen, hippen. *Maqa ràjat ietoe-pón ka-loewar-lah ber-lompat-an* de soldaten kwamen springende te voorschijn. A. M.

لمقر *lampar* overvloeijen, overloopen, uitwasemen; vloed, overstroming. Befmettelijk, aanstekend, verspreidend, overerfelijk.

لمقر *lampor* modder, slijk.

لمقر *lampor* stapel, hoop. (koorn).

لمقر *limpar* werpen, smijten. *Me-limpar batoe ka-mata orang* met eenen steen naar iemands oogen smijten.

لمقس *lampis* dubbel. (zie *lapis*).

لمقح *lumpang* bak of vijzel waarin de rijst gestampt wordt.

لمقن *lampin* zwachtel, luur.

لمقوغ *lampóng* eene boei, dobber.

لمقوغ *lampóng* een distrikt op Sumatra.

لمقه *limpah* overvloeijen; overvloedig, rijkellijk. *Jeja me-limpah-kan ka roenieja* hij doet zijne weldaden overvloeijen. *Ka-limpah-an* overvloed; mildheid, goedgeunstigheid.

لمثقه *lampoh* en *lampau* overtreffen, voorblijgaan, te ver gaan; uitnemend, uitstekend, bijzonder, overtreffend.

لمثقه *lumpoh* en *loempoh* beroerte.

لمثي *lampei* slank, lang en dun.

لمثي *limpei* bewegen, op en neder golven, wiegelen. (als boomtakken).

لمف *lemakh* vet, smeer, ongel.

لموت *lemoet* en *loemoet* mos.

لموس *lemoes* slangenhuid.

لماه *lemah* zwak, onmagtig, verslapt, ontzenuwd. *Lemah lembot* zacht, teeder, aardig, lief.

لنتر *lontar* werpen, smijten. (zie *loetar*).

لنتر *lontar*, HIND eene soort van palmboom. *Dawon lontar* palmblad waarop men met eene stift schrijft.

لنسس *lantas* en *lintas* door, doorheen. Doorgaan, doordringen. En, wijders, daarna, vervolgens.

لنتغ *lanting* werpen, smijten; soort van werpschichten.

لنتغ *lintang* overdwars, in de breedte. *Ale-lintang* overdwars leggen; dwarsboomen, dwarsdrijven.

لنتغ *lintong* hals over kop.

لنتق *lantakh* indrijven, inslaan; vastklinken.

لنتق *lantikh* knappen, de gewrichten doen knappen door dezelve te trekken of te draaijen.

لنته *linsah* bloedzuiger.

لنتي *lantei* gespleten bamboes voor bevoering; een vloer. *Lantei papan* planken vloer.

لنجت *landjut* en *londjot* verlengen, doen, voortduren. *Ka-landjot-an* verlenging.

لنجر *landjur* te buiten gaan, overschrijden, overdrijven.

لنجر *lantjar* schielijk, vlug voortgaan. *Lantjar sekalie ieja tãhos mem-bãtja soerat* hij kan zeer vlug eenea brief lezen.

لنچن *lintjin* glad. (zie *lietjin*).

- لنچور *lantjoer* voortspuiten, uitwerpen, uitschieten.
- لنچور *lantjoer* afstoeten, afdouwen, doen afloopen. *Me-lantjoer-kara*
kāpal een schip van de helling doen loopen.
- لنچوڭ *lantjōng* nagemaakt, valsch.
- لنچي *lantja* een kikvorsch.
- لندا *landā* tegenrennen.
- لنداس *landāsa* of *landāsan* een aanbeeld.
- لندر *lindir* slibberig, glibberig; slijmerig.
- لندڭ *lindong* schaduw, lommer, luwte: toevlugt, wijk. Beschaduwden; beschermen. Toevlugt zoeken.
- لندڭ *landakh* stekelvarken. *Doerie landakh* pennen van een stekelvarken.
- لندڭ *landikh* kunstige haarlok.
- لنڭ *linnjap* verdwijnen, vervliegen, wegsnellen, wegraken.
- لو *loe* gij, jij, (gemeen).
- لوار *loewār* uit, buiten. (zie *loewar*).
- لوب *lōba*, HIND. begeerig, inhalig; gretig, gierigheid, inhaligheid, *Maka Pātih pōn amārah serdja kata-nja: inie-lah pandietā sāngut. lah lōba ākan harta drang* de Patih werd toornig, en zeide; deze leeraar is zeer begeerig naar de schatten der menschen. A. M.
- لوبڭ *lōbakh* radijs, raap, knol.
- لوبڭ *loebokh* bogt in eene rivier.
- لوئت *loetut* en *loetoet* de knie; een knokkel. *Ber-loetot* knielet.
- لوئر *loetar* en *lontar* werpen, smijten. *Me-loetar* lambing met een spies werpen.
- لوچت *loctjut* verloren; slippen, losgaan.
- لوچي *lōtje* eene foort van infekt.
- لوح *loh*, AR. tafeltje, bordje, plankje. *Lōhh bātoe* eene lei.
- لوده *loedah* spog, speekfel; spuwen. *Me-loedah* spuwen, uitspuwen. *Tampat loedah* kwispedoor.
- لور *loewar* uit, buiten. *Ddāng deri loewar* van buiten komen. *Ka-*

loewar naar buiten. *Di loewar* aan de buiten zijde; buiten *Ka-loewar-kan* naar buiten brengen; te voorschijn brengen, weg-jagen, verbannen. *Di-loewar djandji* niet in het verbond begrepen. *Orang ka-loewar-an* een vreemdeling.

لوريس *loerus* en *loeroes* reg; regtuit. *Per-boewat-an jang loerus* juiste handelwijs. *Djdlan loerus* een regte weg.

لورغ *loerong* een straatje; pad; gangetje, steegje, laan, straat.

لوراڠ *loerañ* stam; geslacht; een distrikt.

لوراڠ *loeroñ* vallen; afvallen; druipen. *Póhon kdjoe jang loeroñ dawon-nja* een boom die zijne bladen laat vallen. H v. M. *Angin me-loeroñ-kan dawon póhon* de wind ontbladert het geboomte.

لوري *loerie* eene soort van papegaaijen. (zie *noerie*).

لوس *loewas* en *loewds* ruim, breed, uitgestrekt, wijd. *Me-loewas-kan* uitbreiden, verwijden; duidelijk maken. *Ka-loewas-an* ruimte; duidelijkheid, klaarheid; klaar, geopenbaard, duidelijk.

لوسا *loesa* overmorgen. (zie *noesa*).

لوسن *loesan* (een verbasterd woord) een dozijn

لوسوڠ *loesoh* vertceeren, verkniezen, verslijten.

لونغڠر *longgar* wijd, ruim, los. Speling hebben. *Bdajoe longgar* een ruim kleed. *Tiejang prahoe letoe longgar* de mast van die prauw staat los, heeft speling, of staat niet vast.

لوق *loepa* vergeten, verwaarlozen, veronachtzamen, vergeetachtig, onachtzaam; onachtzaamheid.

لوقن *loeput* en *loepot* ontkomen, vrijkomen; vrij, los, ontslagen; verlopen; voorbij. *Me-loeput* bevrijden, verlossen.

لوك *lok*, *lóg* en *logam*, HIND. inwoners; personen; plaats, oord.

لوك *loeka* eene wond; gewond; wonden. *Kena loeka* eene wond ontvangen, gewond worden. *Maka di loeka-ie proet-nja* zijn buik werd gewond.

لوكس *loekis* teekenen, schilderen; bordüren.

لوكن *loekan* zekere schelpvisch.

لوكو *loekoe* eene ploeg. *Me-loekoe* ploegen.

لوك *lóg* en *logam* eene denkbeeldige verdeling van de schepping (zie *lók*).

لوڤي *loega* de diepte peilen. *Bdtoe loega* dieplood.

لوت *loelut* besmeeren, wrijven. *Loelut djenang* verwen.

لولر *loelur* zwelgen.

لوس *loelus* vergunnen, inwilligen, toestaan, toelaten. *Me-loelus-*
kan toelaten, doen werken.

لونغ *loelang* vergaan.

لونغ *loelong* huilen, janken.

لوم *loelom* zuigen, likken.

لولو *loeloe*, PERZ. een parel.

لوله *loeloh* modder, kleine deeltjes, gruis. *Loeloh lantakh* vermors-
zeld, vergruisd, opgelost, verbrijzeld.

لومت *loemat*, stof, poeier. *Me-loemat-kan* vergruizen.

لومر *loemor* besmeren, bemorfen, bevleken.

لومس *loemas* overstrijken, bestrijken. *Loemas dengan amas* vergulden.

لومشه *loempoh* beroerte; beroerd; verdoving.

لومف *loemakh* zacht, onvast, toegevend, zachtzinnig, mild.

لويج *lojang* geelkoper, mesfing.

له *lah* door dit woordje wordt de gebiedende wijs, de verleden
tijd en de stellige trap uitgedrukt. *Miom-lah* drink. *Maka*
ddtang-lah leja hij kwam. *letoe-lah bapah-nja* dat is zijn vader.

لي *lei* en *lej* telwoord het welk voor dunne zelfstandigheden gebezigd
wordt. *Sa-lej kAjin* een kleed. *Ddwon doewa lei* twee bladen.

لياران *leijaran* eene soort van schelpvisch.

لياني *leijanie* dienen, bedienen, vereeren.

ليبر *lejbar* breed, wijd. Breedte. *Me-lejbar-kan* breeder maken,
verbreeden.

ليبت *liejat* week, zacht. *Tdnah liejat* weeke, zachte aarde. Potte-
bakkers klei.

ليتر *lietar* kakelen, snappen.

ليته *lietah* of *lejtah* week, zwak.

- ليجا *lejdja* ghingham, eene foort van katoen.
- ليجت *liejat* letfel, leed, kwetsuur; een slag, stoot.
- ليچن *liejin* glibberig, glad.
- ليچه *liejah* slijk, slijk.
- ليده *liedah* de tong. *Anakh liedah* de huid. *Lteduh pandjang* een babbelaar.
- ليذاع *liedang* de draden dicht in een weven.
- ليدي *liedie* stengel van een kokosblad. *Se-sdpos* liedie een bezem van zoodanige stengels. Een stalbezem.
- لير *liejar* wild, woest, ongetemd. *Orang liejar* een wild mensch.
- ليز *liejor* kwijl, zever, spog.
- ليزغ *lejrang* een draagbaar.
- ليرن *lieran*, JAV. een ctmaal.
- ليست *liesut* zuigen.
- ليست *liesut* verwelkt.
- ليسه *liesah* rusteloos, ongemakkelijk; kwelling.
- ليش *liejang* een gat, holte.
- ليقت *liepat* vouwen; eene vouw.
- ليقت *lieput* overvlocijen, uitstrekken, vullen, omvatten.
- ليقر *liepar* troosten, bemoedigen. *Peng-liepar hadie* hartentrooster.
- ليقس *liepas* een infekt.
- ليقن *liepan* een duizenpoot.
- ليكر *liekor* of *liekur* wordt gebezigd om de getallen tusschen twintig en dertig uit te drukken. *Sa-liekor* een en twintig.
- ليكس *liekas* winden, haspelen. *Litds-an* een haspel.
- ليكت *liegat* dwarrelen, draaijen.
- ليكس *liegas* een tel gaan, een pas gaan. *Koeda jang me-liegas* een telganger, pasganger.
- ليل *liehu* en *lejlak* een lang kanon hebbende eene smalle holte.

ليلت *lielt* omwinden, omslingeren, opklimmen, zich ergens omwinden, gelijk het kleimop.

ليلىج *lejlang*, PORT. (leilam) openbare verkooping, vendu.

ليلين *lielin* was; een kaars. *Lielin poetih* witte wasch.

ليله *lieleh* en *lilleh* vlocijen, stroomen.

ليلي *lelej* ontblooten, ontkleeden, blootstellen, openleggen, verklaaren. *Te-lelej* naakt, ontbloomt, blootgesteld, geopenbaard.

ليم *liema* vijf. *Liema blas* vijftien. *Tengah liema poeloh* vijf-en-veertig. *Ka-liema* de vijfde.

ليمبت *liembat* een riviervisch.

ليمقه *liempah* de lever. (zie *limpa*),

ليمو *liemau* en *liemoen*, PERZ. vruchten van de limoen, of orange-appelfoort (ook *djerok* genaamd). *Liemau gedang* of *besâr* de pompelmoes. *Liemau karbau* en *liemau kasumba* de citroen. *Liemau kâpas pandjung* de limoen. *Liemau manis* de zoete sinaasappel. *Liemau djepoen* de Japan'sche of Mandarijn oranjeappel.

لين *liena* of *lejna* uitstellen, vertragen, vertoeven, verschuiven, talmen, dralen, beuzelen, tijd verkwisten; langzaam.

لينته *lientah* een bloedzuiger.

لينغ *lienaug* druppelen, biggelen; vlocijen.

ليودن *liewanan* en *liewan* een lijk, dood ligchaam.

ليهت *liehat* zien, kijken, gewaar worden, bemerken. *Pong-licht-an* gezig, uitzigt; het gezig (een der zintuigen). *Ka-licht-an* gezig; zichtbaar.

ليهر *lejher* de hals, strot. *Poetar lejher* den hals omdraaijen (knakken).

م de letter genaamd *miem*.

م me wordt voor de werkwoorden geplaatst. (zie MAL. SPRAAKE.)

م moe eene verkorting van *kâmoe* gij, u; uw. *Koedd-moe* uw paard, *Soedard-moe* uw broeder. *Serdâ-moe* met u.

ل *mā* en *ama* moeder. *Mā tierie* stiefmoeder. *Mā moeda* moeders jonger zusters. *Mā toewah* vaders of moeders ouder zuster. |

ما بڤ *mābokh* dronken, bedwelmd. *Mābokh lāwut* zeeziek. *Mē-mābōkh*-ie bedwelmen, dronken maken.

ماتا *māta* het oog. *Biedji māta* oogappel. *Tjermin māta* een bril. *Sakit māta* oogziekte. *Māta djer* een bron. *Djer māta* tranen. *Māta kuki* enkel, enklaauw. *Maka djer māta-nja pōn ber-tjoetjōr-an* hunne tranen stroomden, A. M. *Mata hārie* de zon, *Māta māta* officier, bevelhebber, opziener, bestuurder.

ماتي *māti* dood; dooden. *Hiedop māti ber-sāma-sāma* te zamen leven en sterfen, *Palihara-kān ūleh-moe segala parampoewan jang djanda*, *māti soewmie-nja* verzorgt gij alle weduwen, wic mannen dood zijn. H. v. M. *Matie-kān* dooden, *Kā-mātie-an* de overledene; dood; de dood,

ما ج *mādjoh* gulzig. Vreten, snoepen.

ما چا *mājā* eene soort van schelpvisch.

ما چم *mājam* en *matjam* staaltje, monster, proef.

ما چن *mājan*, JAV. een tijger. *Koeli mājan* een tijgerhuid.

مادو *mādoe* veelwifverfj.

مار *māra* een onheil; belediging, ongeluk, ellende; gevaar.

مارغ *mārang* of *merang* stroo, stoppel.

مارنڤنڤ *mārentang* zijn ongenoegen driftig te kennen geven. Van drift stampvoeten.

مارندا *mārandā* en *meranda* eene weduwe; weduwenaar.

ماره *mārah* hoos, toornig; gramfchap. *Dengan mārah-nja* in toorn. (zie *amārah*.)

ماری *mārie* kom! herwaarts komen. *Mārie kieta pergi* laten wij gaan. *Marie-lah toewan singgah pada roemah bonda ieni* kom mijn heer doe het huis uwer moeder eens aan. A. M.

ماس *māsa* tijd, gelegenheid, seizoen, *Belom āda māsa-nja* het is nog geen tijd, *Pada māsa ietae rasoei allah lāgi doedoekh di roemah Amahōnie* op dien tijd zat de profcet Gods ten huize van Amahōnie. H. v. M.

ماس *māsa* trouwens, echter, hoewel, nochtans, voorondersteld,

Toegestaan dat het zoo is. *Djangan-lah bondd-koe ber-foesah mAti, masd-kun brang parampoewan Ada ber-dōsa melajinkan hamba handakh di boenoh-nja wees niet bezorgd mijne moeder dat gij sterven zult; voorondersteld dat eene vrouw (mijne moeder) gezondigd heeft, dan zal ik nog door hun gedood worden.* A. M.

ما سغ *māsing* gewoonlijk, gebruikelijk.

پ ما سغ *māsing-māsing* afzonderlijk, een voor een, hoofd voor hoofd, ieder, een iegelijk. *Māsing pada khadar-nja een ieder naar zijne omstandigheden.*

ما سق *māsakh* rijp, eetbaar; bereid, (als spijzen). Bereiden, koken, stoven. *Boewah jang māsakh rijpe vruchten. Maka di sembileh-nja boerong ietoe di brie-kan-nja pada istrie-nja, di joeroeh-nja māsakh hij slagte dien vogel, gaf dezelve aan zijne vrouw (en) beval haar dien te koken.* H. v. M.

ما سق *māsokh* intreden, ingaan, binnegaan, ondergaan. *Maka hamba dan Djibrāiël pōn māsokh-lah ka-pada langit jang katiaga pangkat ik ging met Gabriël in de derde verdieping des hemels.* H. v. M.

ما سم *māsam* zuur, wrang; norsch, stuursch, stroef, straf. *Boewah jang māsam zure vruchten. Moeka māsam een zuur, stroef gelaat.*

ما سن *māsin* pekelachtig, brak; gezouten. *Ajer māsin zout water.*

ما شو *māngoe* verflagen, verbaasd, verschrikt. Verflagenheid.

ما ك *māki* schelden. (zie *mākie*).

ما كن *makan* eten, spijzen, nuttigen, gebruiken; verteren, verflinden (als het vuur) wegkabbelen, snijden, doordringen, vullen, vatten of blazen (gelijk de wind). *Mākan iekan visch eten. Roemah-nja di mākan apie zijne woning is door vuur verteerd. Tandjong tānah ietoe soedah di mākan ombakh de uithoek van dat land is door de golven weggekabbeld. Angin tiejda māu mākan lājar de wind wil de zeilen niet vullen. Pieso jang tiejda māu mākan kājoe een mes dat geen hout kan snijden. Di mākan hāti hart zeer hebben, kwijnen. Mākan gādjie traktament trekken. Palicta jang mākan bānjakh mienjakh een lamp die veel olie verflindt. Sa-rdtus mākan liema vijf percent intrest. Ada-pōn djikaloe brang handakh me-mākan boewah kājoe ieni, maka ieja me-riudah-kan dirie-nja pōhon kājoe ieni, katā-nja mākan-lah*

akoe oleh-moe indien iemand van deze vruchten wil eten, dan buigt deze boom zich neder en zegt: eet van mij. H. v. M.

ماكن *mdkin* te meer, meer, zooveel te meer. *Makin lama makin pajah* hoe langer hoe erger.

ماكو *mdkau* het eiland Macao in Sina. *Kartas makau* Sineesch papier.

ماكي *mdkie* schelden, beledigen, kwalijk, bejegenen.

مالو *mdloe* beschaamd. (zie **مالو**).

مالس *mdlas* lui, vadzig, traag, loom; onachtzaam, onvoelig.

مالغ *mdlang* ongeluk; ongelukkig, onvoorspoedig.

مالغ *mdlang* een krijgsofficier.

مالغ *mdlang* eene soort van aal.

مالغ *mdling* stelen, rooven. *Orang maling* dief. *Pintos maling* eene geheime deur. *Maling-maling* steelsgewijze, heimelijk, in stilte. *Maka kata s'orang: ada-pón maling tetoe mati djoega, tangke-nja tetoe-pón soedah di hanjoet-kan oleh hjer* nu zeide er een: die dief is reeds dood en zijn lijk is door het water weggespoeld. A. M.

مالجي *mdligej* of *maliget* paleis, hof, dat gedeelte van het paleis waar de rustvertrekken zijn.

مالم *mdlam* nacht. *Malam djumdat* donderdagavond volgens onze stijl; doch daar de maleijers hun etmaal met den avond doen beginnen, zoo geven zij aan den nacht den naam van den volgenden dag, hierop dient men wel opmerkzaam te zijn, want door zulks niet te weten kunnen er groote misrekeningen ontstaan. *Maka harié pón malam-lah* de dag ging over in den nacht; het werd nacht. *Sa-malam* gisteren, in den verleden nacht. *Ber-malam* vernachten. *Sa-malam-an* bij nacht. *Maka harié pón malam-lah dan boelan pón trang-lah seperi akan siejang* de dag ging in den nacht over, de maan scheen als of het dag werd. A. M.

مالو *mdloe* beschaamd, schaamachtig, bloode; schaamte; schande. *Djangan mdloe* wees niet beschaamd. *Tiejada tau mdloe* onbeschaamd. *Ba-per-maloe-kan* beschamen. *Ka-maloe-an* schaamte; schamelheid. *Maka Ahhmad pón ka-loewar-lah serta malos-nja* Ahhmad vertrok met schaamte. A. M.

ماله *mdlah* zoodat, tot dat, *Ter-bangnja tinggie mdlah linnjap*

deri pada *mâta* *brang* hij vloog zoo hoog dat hij uit het gezigt verdween.

مالی *mâlie* een streng, snoer. *Ber-mâlie moetiesja* een parel snoer dragen.

مالیغ *mâlieng* stelen. (zie *mâling*).

مام *mâma* oom of moei van vaders zijde; eene eerbiedige uitdrukking; (naam) jegens bejaarden.

مامر *mâmar* gekneusd, gestooten; verminkt, verzwakt.

مامود *mâ-moeda* moeders jonger zuster.

مامور *mâmoer* bevolkt (zie *mâmoer*).

ماموم *mâmoem*, AR. leerling, iemand die door eenen priester onderwezen wordt. Een leek.

مامم *mâmâh* kaauwen. *Mâmâh biejakh* herkaauwen.

مان *mâna* waar; welke, wat, hoe, hoedanig. *Ka-mâna* waar na toe, waarheen. *Handakh ka-mâna toewan hamba* waar wil mijn meester naaf toe? H. v. M. *Di mâna* waar? alwaar. *Bagi-mâna* hoedanig. *Mâna tietah jang mahâ moeliesja ietoe hamba djondjong* wat de hoogverhevene beveelt, voer ik uit. *Se-mâna-mâna* waar ook, overal. *Angkau ieni brang manâ-kah bânjakh-bânjukh-lah* *Angkau datang ieni* gij menschen, van waar komt gij in zoo groote menigte? A. M.

مانس *mânis* zoet; aangenaam, lief, aardig. *Kâjoe mânis* kaneel; zoet hout. *Moeka mânis* een vriendelijk, aanvallig gelaat. *Per-mânis-kan* zoet maken. *Djârie mânis* de voorvinger. *Manies-an* zoetefnijen. *Bê-brâpa kâta jang mânis-mânis* onderscheidene aardige gezegden. A. M.

مانشی *mânoesjica* of *manoeska*, HIND. mensch, redelijk wezen; menschelijk. *Mânoesjica-kah* *âtau sejtihan-kah* *âtau djin-kah* is het een mensch, duivel of geest? Dj. M. *Mânoesjica jang ter-lâloeh bâjikh paras-nja* iemand die een zeer voordeelig gelaat heeft. A. M.

مانف *mânokh*, JAV. den vogel.

مانکم *mânikam* een robijn, edelgesteente. *Mânikam hiedjoe* een groene robijn. *Maka datang hamba ka-pada sa-boewah mâligej ja*.

ietoe deri pada mánakam jang mejrah ik kwam aan een paleis van roode robijnen. H. v. M.

م ماني *mdnie-n.ânîe* kralen, paternoster.

ماو *mdu* willen, wenschen, begeeren, kiezen, verkiezen, eischen, voornemen, voorhebben, kunnen. Dit of dat. *Maka kâta Ahhmâd: ietoe he kâfir lânat Allah! tiejadâ-lah akoe mâu tondokh ka-pada-moe* Ahhmâd zeide: ô, door God gevloekte heiden! ik wil voor u niet onderdoen. A. M.

ماور *mdwar* rozcnboom; roos. *Boenga mâwar* eene roos. *Ajer mâwar* rozewater. *Koelieling mâligej ietoe mengâlir âjer mâwar* rondom het paleis stroomde rozewater. A. M.

ماوڠ *mâwang* versch ruikende (als gebladert of loof.)

ماهل *mâhal* duur; dor, onvruchtbaar. (zie *mâhal*).

مايدة *mdiedah* en *mejdjah*, AR. eene tafel.

ماي *mdja*, HIND. een gezichtsbegoocheling; schaduw, schim, spook.

مايڠ *mâjang* de bloesem van den kokosboom, betelnoot of andere boomen van die foort.

ماين *mâjin* spelen, boerten, stocijen. *Mâjin tjâtor* schaakspelen.

Mâjin sindjata schermen. *Per-mâjien-an* een spel, vermaak. *Di per-mâjien-kan* voor den gek gehouden worden.

ماچف *mânjakh* veel. (zie *bânjakh*).

ماتري *mâtrie* een zegel, zegelring. *Dengan tâpak tângan dan mâtrie kâmie* onder onze handteekening en zegel.

ماتمات *mata-mûta* een staatsofficier, een beambte.

متو *metoe* een term om de graden van het goud aan te toonen. *Amas sa-poeloh metoe* goud van tien graden (vier en twintig karaten). *Metoe loeloe* parelen. *Metoe mánakam* robijnen en andere kostbare steenen. *Pelâna deri pada âmas sa-poeloh metoe* een gouden zadel van vier-en-twintig karaten. H. v. M.

متهارى *mata-hârie* de zon of het oog van den dag. *Mata-hârie nâjikh* of *terbit* zonsopgang. *Mata-hârie toeron* of *mâsokh* zons-
ondergang. *Maka soeram-lah tjhâja mata-hârie sebab kena tjhâja makota toewan poetrie* de zonneglans taande voor den glans van den kroon der prinses. A. M.

موتیہ *moetiġa* ook *moetiġara* een parel, parelen. *Indong moetiġara* paarlemoer. *Pâsir-nja deri pada moetiġara* zand van parelen, (bedding van parelen). A. M.

مثال *mizâl*, AR. gelijkheid, voorbeeld, gelijkvormigheid, vergelijking, figuur.

مدجد *medjed*, AR. glorierijk, verheven.

مدجور *modjor* goed geluk, winnen in het spel.

مجلس *madjelis*, AR. eene vergadering, gezelschap.

مجلس *madjelis*, *mandjelis* en *mandjilies* schoon, fraai, bevallig.

مچہ *mutjah*, PERZ. het haar van de wenkbrauwen of oogleden.

محبہ *muhhabat*, AR. liefde, toegenegenheid, verliefd.

محررم *muhharram*, AR. de eerste maand der Mohhammadanen.

محمد *Mohhammad*, AR. een eigennaam (beteekenende prijzenswaardig.) *Nabie Mohhammad* de profeet Mohhammad. *Maka ba-firmân Allah tââla ka-pada Djibruiël dan Mikkiel pergie-lah kâmoë ka-doewa toeron ka-doenieġa ka-pada ka kâseh-koe nabie Mohhammad panggil ôleh-moe akoe handakh ber-temoe dengân dieġa* de Allerhoogste zeide tegen Gabriel en Michaël: daalt gij beide af naar de wereld tot mijnen geliefden, den profeet Mohhammad; roept hem, ik wil hem ontmoeten. H. v. M.

مخلوق *muchloekh*, AR. schepselen, menschen, wezens.

مداغ *medag* eene soort van hout.

مدت *madat* eene bereiding van heulsap (*amfoen*) om te rooken. Het rooken of schuiven van *madat* veroorzaakt de grootste onheilen. Hij, die er gebruikt van maakt wordt er spoedig zoo aan verstaafd dat hij er niet meer buiten kan zijn; zijne verstandelijke vermogens worden er eerst door geprikkeld en dan zoodanig verbijsterd dat hij zeer ligt onverzadelijk bloeddorstig wordt, als een woedend mensch elk vermoordt, die hem voorkomt, en geene lesfching in bloedtroomen vindt.

مدح *medahh*, AR. loffpraak, lofreden.

مدرسه *madrasah*, AR. eene hooge school, akademie.

مردو *maïoe*, HIND. honig. *Siroeg maïoe* of *indong maïoe* honigraat.

مردو *midoe* misfelijk.

مردو *moedah* gemakkelijk, ligt; milddadig, gastvrij, weldadig, goedkoop. *Moedah-moedah-an* welligt, mogelijk.

مذکر *medzkor*, AR. lof, prijs.

مرد *mur*, AR. mirre.

مرداکی *wardgie* eene soort van vogel.

مراوند *marânda* een weduwnaar of weduwe.

مردیت *me-rebot* ontrokken. (zie *rebot*).

مردو *marbau* eene harde houtsoort, *metro sideros amboinensis*, R.

مرتبة *mertabat*, AR. rang, graad, stap, trap; ambt, betrekking.

مردد *murtadd*, AR. een afvallige, geloofsverzaker.

مردجان *murâjan*, AR. en PERZ. koraal, roode koraal.

مردج *wortja*, HIND. bezwijmen, in slaauwte vallen; bezwijming.

مردچو *martjoe* wachttorens; uitkijkhoek, torenje.

مرحوم *marhhoem*, AR. een overleden persoon, wijle. Een heilige.

مردو *merdoe*, HIND. melodisch, harmonisch, eenstemmig, welluidend. *Ber koekokh ter-laloe amat merdoe* allerliefelijkst kraaijen. H. v. M.

مردھیک *mardahejka* vrij, bevrijd van slavernij. *Me mardahejkan* vrijgeven, uit de slavernij ontslaan.

مردسک *marsiek* schel, luidrugtig; zacht. Verwijfd (van stem).

مرغ *merang* stroo. (zie *mârang*).

مرغکف *merangkokh* kruipen (op voeten).

مرغکو *meranggau* blijven; (gelijk eene gehuwde vrouw als borg bij den schuldeischer blijft).

مرقات *merapdi* de duif.

مرقالم *merapdam* de mangga vrucht.

مرقودن *merapoejan* eene harde houtsoort.

مرق *merakh* een paauw. *leja-pón djátoh ka-pada tempat boerong* *merakh sedang mengerau* zij viel op eene plaats waar eene paauw zat te broe. en. A. M. *Merakh jang mengiegal* een paauw die zijne staart uitspreidt.

مرقسي *ma-rakhšie* bewierooken, bereukwerken.

مرك *morka* toorn, gramschap, boosheid, toornig. gram, verstoord. (dit wordt van grooten gezegd).

مركولي *merakoelie* eene soort van hout.

مركي *morga* of *morga stawa* wilde beesten, wild gedierte, tijgers.

مروغلي *meroenggei* een boom wiens wortel de sterke reuk van den mirikwortel heeft.

مريد *moeried* een leerling, volgeling.

مريك *marieka* volk, personen, zij, hij, zijn, haar. *Dósa marieka* *ietoe* hunne zonden. H. v. M

مريم *mariejam* een stuk geschut, kanon. *Marieja*, de maagd Maria, *Pásang mariejam* een kanon afiteken. *Maka di pásang órang mariejam ietoe tiega káli* het volk loste het kanon drie malen. A. M.

مريو *mariejau* een mijn.

مزموم *mazmoer*, AR. een psalm, gezang.

مس *mas* goud. (zie *amas*).

مسار *moe-dra* eene wedde, portie; rantsoen.

مسنر *mister*, ENG. Mr.

مستعد *mustaid*, AR. gereed, vaardig; gereed maken.

مستولي *mastoelie*, eene grove soort van katoenen kleed.

مسجد *mesdjid*, AR. moskee, Mohhammaddaansche tempel.

مسرة *mesrat* of *mesra* vermaak, genoegten, vreugde, liefde; vermakelijk.

مسطر *misthar* liniaal, lijn.

مسكري *maskie*, PORT (*usque*) alhoewel, als is het, nietegenstaande.

مسكرين *miskien* arm, behoeftig *Orang miskien* een arm mensch. *roemah órang miskien* een huis van een arm mensch; armenhuis.

مسلم *moslum*, AR. regtgeloovig, een waar geloovige, Muzelman.

مسوح *mesoehh* AR. zalf, smeersel.

مسي *mesie* gekronkeld.

مسيح *mesiehha* en *mesejhk*, AR. de Mesias, Kristus, de gezalfde.

مسيج *misiejang* eene foort van biezen.

مسيجو *mesejoe* en *abat mesejoe* buskruid. *Mesiejoe mantah* salpeter.

مشاورة *masjdawat*, AR. raad, beraadslaging, overweging; beraadslagen, in rade besluiten. *Maka mantrie Hhabasie jang tiega poeloh teja-pón masjdawat handakh lbrie ka-negrie Mitsir* de dertig rijksbestuurders van Ethyophie besloten om naar Egypte te vlugten. A. M.

مشرق *masjrikk*, AR. het oosten.

مشغل *masjghul*, AR. gestoord; onrust; bedroefd, verdrietig; bezig, werkzaam; onrustig.

مشكيل *musjkil*, AR. moeilijk, ongemakkelijk, twijfelachtig, duister.

مشهور *masjhoer* berqemd, vermaard, bekendgemaakt; in het licht verschenen.

مصحف *motshhaf*, AR. een boek; de Koran; een geschrift.

ميسر *mitsir*, AR. Egypte, cairo. *Orang mitsir* een Egyptenaar.

مصلاحت *moislehhat*, AR. een krijgslist, behendigheid, kunstgreep.

مضرة *medlerat* belediging, leed; ongelijk, smaad. *Mem-brie medlerat* beledigen.

مطلق *mothalakh*, AR. volstrekt; algemeen. *Wakiel mothalakh* algemeene gevolmagtigde, vervanger, vertegenwoordiger.

مغاف *màáf*, AR. vergiffenis, kwijtschelding, gunst, pardon. *Minta màáf* vergiffenis verzoeken. *Di màáf kan* kwijtscholden worden. *Soerat màáf* een kwijtbrief.

معلم *màlim* en *mocàliem*, AR. een stuurman, schipper, leidsman, meester, geleider, een voogd; voogdijfschap, leiding.

معلوم *màloem*, AR. kennis dragen, weten; bekend, klaar, duidelijk.

معلي *muðlla*, AR. verheven, uitmuntend, uitstekend.

معمور *màmoer*, AR. bewoond, bevolkt, bebouwd; overvloedig, bloeiend.

معني *màni*, *mànie* en *màna*, AR. beteekenis, meening, zin.

مغرب *maghrib*, AR. het westen; Afrika, Barbarijen.

مغلوب *maghreloub*, overwonnen, geslagen.

مغ *meng* een woordje dat voor de werkwoorden geplaatst wordt.
(zie MAL. SPRAAKK.)

مغابت *mengabat* binden. (zie *kabat*).

مغات *mengata* spreken. (zie *kata*).

مغاتف *mengatop* opiluiten. (zie *katop*).

مغاج *mengadji* op eenen bijzonderen toon in den koraan lezen, gebeden opzeggen; schoolgaan. *Pong-adjie-an* les, onderwijs in den godsdienst. (zie *adji*).

مغارت *mengarat* rimpelen. (zie *karat*).

مغارغ *mengarang* opstellen. (zie *karang*).

مغارم *mengaram* verwoesten. (zie *karam*).

مغاسه *mengaseh* toegenegen zijn. (zie *kaseh*).

مغاثغ *menganga* gapen. (zie *gnanga*).

مغاف *mengapa* waarom, waartoe, waarvoor. Reden, oorzaak.
Tiejada mengapa (*gnapa*) dat is niets.

مغالير *mengalir* vloeijen. (zie *ngalir* en *halir*).

مغالغ *mengalang* op de helling halen. (zie *kalang*).

مغالو *mengaloe* inhalen, te gemoet gaan, verwelkomen. *Mengaloe*
ngaloe-kan octoes-an eenen afgezant verwelkomen.

مغالوه *mengaloech* zuchten. (zie *mengaloh* en *keloh*).

مغامف *mengamokh* verwoed vechten, vreeslijk moorden. (zie
amokh).

مغاول *mengawal* waken. (zie *kawal*).

مغاوان *mengawan* vergezellen. (zie *kawan*).

مغاوين *mengawien* trouwen; ten huwelijk geven. (zie *kawien*).

مغايل *mengajiel* hengelen. (zie *kajiel*).

مغايوه *mengajoeh* roeijen; kruifen. (zie *kajoeh*).

مغتدر *mengetar* verschrikken. (zie *ketar*).

مغتم *mengetom* oogsten. (zie *ketam*).

مغتهوي *menga-tahoe*-ie weten. (zie *tahoe*).

مغجت *mengedjut* verschrikken. (zie *kedjut*).

مغراسي *mengardis*-ie verharden. (zie *kras*).

مغرن *mengarti* verstaan. (zie *arti*).

مغرن *mengerat* snijden. (zie *krat*).

مغرج *mengardja* werken. (zie *kardja*).

مغرع *mengering* droogen. (zie *kring*).

مغرع *mengerak* bewegen. (zie *gerak*).

مغرع *mengarling* lonken. (zie *kurling*).

مغرم *mengaram* verwoesten. (zie *kadram*).

مغرم *mengeram* broeijen.

مغرنبي *mengaroenieja* begunstigen. (zie *karoenieja*).

مغروبغ *mengaroebong* omsingelen. (zie *karoebong*).

مغروغ *mengeroeng* janken. (zie *ngeroeng*).

مغرومن *mengaroemon* verzamelen. (zie *karoemon*).

مغروه *mengeroeh* snorken. (zie *ngeroeh*).

مغره *mengerah* verzamelen. (zie *kerah*).

مغسيان *mengasejan* ontfermen. (zie *kasejan-an*).

مغقال *mengapala* drijven, besturen. (zie *kapala*).

مغقغ *mengepong* omsingelen, belegeren. (zie. *kepong*).

مغكت *mangkat* overleden, dood.

مغكر *mangkur* een draagstoel.

مغكسر *mangkasar* een koninkrijk op de zuidwestkust van het eiland Celebes.

مغكف *mangkokh* een kom, of kopje.

مغكل *mangkal* onrijp, halfrijp.

مغكوبوم *mangkob* boemie en *pamangko* eerste minister, vizier.

مغكودو mangkoedoe eene soort van boom, van wiens wortel verf gemaakt wordt, morinda citrifolia.

مغكور mangkoer eene draagkoets.

مغكين mingkien te meer. (zie mikien).

مغكا mangga eene zekere vrucht.

مغكستا manggista of manggistan eene lekkere vrucht.

مغكو minggo, PORT. (domingo) zondag, eene week. Hari minggo zondag. Doewa minggo twee weken.

مغكيس manggies de manggistan.

مغلسي mengelesfej ontwarren. (zie selesfej).

مغلور mengaloewar buitenbrengen; wegnemen. (zie ka-loewar).

مغلوئس mengaloepas schillen. (zie kaloepas).

مغله mengeloh zuchten, steenen. (zie keloh).

مغلي mengalie turen, starren.

مغليئق mengolieling omringen. (zie kolieling).

مغمبار mengombdra zwerven. (zie kombâra).

مغمبال mengombdla vechoeden. (zie gombâla).

مغمبغ mengambang uitpreiden. (zie kambang).

مغمبيل mengambil nemen. (zie ambil).

مغمدين mengomediën achterstellen. (zie komediën).

مغمقئق mengampong vergaderen. (zie kampong).

مغمقئق mengompol verzamelen. (zie kompol).

مغمن mengena raken. (zie kena).

مغمنئس mengintas afnijpen. (zie gintas).

مغمنئق mengonting en menggonting knippen. (zie gonting).

مغمنئق mengondjong bezoeken. (zie kondjong).

مغمنئق mengantjing toeknoopen. (zie kantjing).

مغمنئق mengontjang schudden. (zie gontjang).

- مغندار *mengandra* rijden. (zie *kandra*).
 مغندغ *mengandang* stallen. (zie *kandang*).
 مغندغ *menginding* tafelschuimen; panlikken.
 مغندم *mengandam* rangschikken. (zie *andam*).
 مغندوغ *mengandoeng* in zakken doen. (zie *kandoeng*).
 مغنغ *mengenang* herinneren. (zie *kenang*).
 مغنغ *mengenap* vervullen. (zie *ganap*).
 مغنل *mengenal* kennen. (zie *kenal*).
 مغنچغ *menginnjang* verzaigen. (zie *kinnjang*).
 مغوبت *mengoebat* geneesmiddelen toedienen. (zie *oebat*).
 مغوتق *mengoetokh* vloeken. (zie *koetokh*).
 مغوجت *mengoedjot* wurgen. (zie *koedjot*).
 مغوچق *menjoetjop* kusfen. (zie *koetjop*).
 مغودغ *mengoedong* afhakken. (zie *koedong*).
 مغورس *mengoeros* vermageren. (zie *koeros*).
 مغورغ *mengorang* verminderen. (zie *korang*).
 مغورغ *mengorong* opfluiten. (zie *korong*).
 مغورق *mengoerakh* luchten. (zie *oerakh*).
 مغوست *mengoefot* verwarren. (zie *koefot*).
 مغوئس *mengoepas* schillen. (zie *koepas*).
 مغولم *mengoelom* mompelen. (zie *koelom*).
 مغونس *mengoenos* uittrekken. (zie *hoenos*).
 مغوبغ *mengobjang* schudden. (zie *gobjang*).
 مغيبس *mengiebas* schudden. (zie *kiebas*).
 مغيتار *mengietar* ronddraaijen. (zie *kietar*).
 مغيتجو *mengietjoe* veinzen, vervalschen. (zie *kietjoe*).
 مغيدغ *mengiedong* zingen. (zie *kiedong*).

- مغیر *mengiera* denken, meenen. (zie *kiera*).
- مغیرغ *mengiering* volgen. (zie *iering*).
- مغیرم *mengierim* zenden. (zie *kiorim*).
- مغیري *mengierej* wannen. (zie *kieraj*).
- مغیسر *mengiesar* draaijen. (zie *kiesar*).
- مغیفس *mengiepas* bewaaijen. (zie *kiepas*).
- مغیکل *mengiekil* knabbelen. (zie *kiekil*).
- مغیکل *mengiegal* met eenen uitgespreiden staart gaan (gelijk een paauw).
- مفوة *mefawih*, AR. spraakzaam.
- مقام *makhām*, AR. opperhoofd, gouverneur, resident.
- مقدس *mukhaddas* heilig, geheiligd. *Beit il mukhaddas* de heilige tempel te Jerusaleem.
- مقصود *makhfsoed*, AR. oogmerk, doel, wensch.
- مک *maka* wijders, voorts, en, nu, dat.
- مکان *makān-an* spijs. (zie *mākan*).
- مکت *makota*, HIND. een kroon, diadceem, hoofdijsfel. *Ba-per-makotā-kun* kroonen, eenen kroon opzetten. *Makota deri dālam forga* een kroon uit den hemel. A. M.
- مکتب *maktāb*, AR. eene schrijffschool.
- مکرمة *makramat*, AR. glorie, eer, waardigheid; geëerd, doorluchtig.
- مکروه *makroeh*, AR. onzuiver, hetgeen men vermijden moet.
- مکمل *mukmul* eene foort van neteldoek.
- مکوءجد *mak' oedjar* of *maka oedjar* en hij zeide,
- مکه *mekah*, AR. de stad Mekka. *Pandiatā deri Mēkah* een leeraar uit Mekka.
- مکین *mikien* en *mingkien* te meer, des te eer, zooveel te meer.
- ممل *mul-mul* eene foort van neteldoek.
- ملائی *maldit*, HIND. een geurige bloem; *nyotanthus sambac*. L.

ملاک *malaka* de stad Malakka.

ملائکات *melajiekat*, AR. een engel, engelen. *Maka melajiekat-nja jang be-serta dengan tjoesjoe-koe ietoe* zijne engelen zullen mijne kleinkinderen vergezellen. A. M.

ملايو *meldjoe* maleisch. *Orang meldjoe* een Maleijer. *Bahasa meldjoe* de maleische taal.

ملئس *maltus* voeteuvel.

ملر *malur* eene foort van bloem.

ملك *malek*, AR. een engel. *Malek il maut* engel des doods. H. v. M. *Malek radlocanie* engel die de wacht heeft aan de poort des hemels. Paradijsengel. H. v. M.

ملك *malik* een koning.

ملننغ *melintang* overdwars leggen. (zie *lintang*).

ملور *meloer* arabische jasmijn.

مولوک *moloeka* de Molukse Eilanden. Eene plaats op het eiland Ceram.

مولى *moelieja* eerwaardig, verheven, aanzienlijk, glorieus, edel. *Ka-moelieja-au* verhevenheid, grootheid, luister, heerlijkheid. *Me-moelieja-kan* vereeren, verheerlijken, vieren, in waarde houden.

مولى *malejla* staal. *Maka radja Pranggandanie pön sigrà-lah menangkis dengan priesi malejla* de koning Pranggandanie verweerde zich dadelijk met zijn stalen schild. A. M.

مليكن *meleinkan* en *me-lajin-kan* behalve, uitgenomen, buiten, anderzins; slechts, maar, alleen. *Meleinkan toewan jang koe harap* op mijn heer alleen is mijn hoop gevestigd.

مم *mem* wordt voor sommige werkwoorden geplaatst. (zie MAL, SPRAAKK.)

مماطه *mematah* knakken, breken. (zie *patah*).

مماچ *mematja* lezen. (zie *baja*).

مماچف *mematjakh* aan een spit rijgen. (zie *pajakh*).

مماچو *memditjoe* leiden, spooren. (zie *pajoe*).

مماان *memda* voldoen. (zie *pada*).

- ممدام *memdam* verdoven. (zie *pâdam*).
 ممرانج *memrang* hakken. (zie *pârang*).
 ممدريك *memdrikkh* onderscheiden. (zie *fârikkh*).
 ممدسانج *memdsang* in werking brengen. (zie *pâsang*).
 ممدساق *memdsakkh* indrijven. (zie *pâsakkh*).
 ممدسوه *memdsoh* waschen. (zie *bâsoh*).
 ممدپات *memdpat* uithouwen. (zie *pâpat*).
 ممدكج *memdkej* kleeden; gebruiken. (zie *pâkej*).
 ممدگوت *memdgut* pikken. (zie *pâgut*).
 ممدگار *memdgar* omheinen. (zie *pâgar*).
 ممدلوه *memdloe* slaan. (zie *pâlloe*).
 ممدلنج *memdling* omdraaijen. (zie *pâling*).
 ممدناہ *memdnah* met een' boog schieten. (zie *pânah*).
 ممدہات *memdhat* disfelen, beitelten. (zie *pâhat*).
 ممدبالو *mamballoe*, gomlak.
 ممدبج *membang* eene soort van luchtgeesten.
 ممدبج *mumbang* en *mombang*, overtoellig, overmaat, buitenspoorigheid.
 overloopen.
 ممدبج *mumbang* of *moebang* jonge vruchten. De groene bast van den
 kokosnoot.
 ممدنت *memantut* of *mem-bantut* onvolkomen maken, broddelen,
 stooren, hinderen.
 ممدبني *mem-boenie* verbergen. (zie *boenie*).
 ممدبو *mamboe* bamboes, (zie *bamboe*).
 ممدتيك *memitikkh* op een instrument strijken. (zie *pitikkh*).
 ممدتج *memitjah* breken. (zie *pitjah*).
 ممدرتج *memertjikkh* besprenkelen. (zie *perjikkh*).
 ممدركس *meme'rikkhsa* onderzoeken. (zie *per'ikkhsa*).
 ممدرلان *memerlan* zwelgen. (zie *perlan*).

- ممرتة *memarintah* regeren. (zie *parintah*).
- ممروگل *memeroegol* ontceeren. (zie *peroegol*).
- ممره *memrah* drukken. (zie *prah*).
- ممری *mem'rie* en *membrie* geven. (zie *bric*).
- ممگر *memongkar* en *mem-bongkar* opwinden. (zie *bongkar*).
- ممگو *memangkoe* op den schoot houden. (zie *pangkoe*).
- ممگل *memanggal* afhakken. (zie *panggal*).
- ممگل *memanggil* roepen. (zie *panggil*).
- ممقاوه *mampawah* eene plaats op Borneo.
- ممقس *mampus* dood, (vulg).
- ممقام *mampalam* eene foort van mangga.
- ممقلی *mampilej* bruiloft. Een jong getroude. *Najikh mampilej* eene bruiloft vieren. In staatse rondgaan.
- ممقی *mimpie* een droom. Droomen. *Tubier mimpie* droomverklaring. *Ber-mimpie* droomen. *Ietoe-pôn seperti ber-mimpie-lah ajahuda* zulks is zoodanig, als mijn vader gedroomd heeft. A. M.
- ممقیس *mimpies* en *miepies* dun. (zie *tiepies*).
- ممقپای *mempoenja-ie* toeëigenen. (zie *ampoenja*).
- ممپیغ *memegang* houden. (zie *pegang*).
- مملق *mem'lok* omhelzen. (zie *plok*).
- مملهر *memlihara* koesteren. (zie *palihara*).
- مممقن *memimpin* bij de hand leiden. (zie *pimpin*).
- ممناس *memindsa* verwoesten. (zie *binasa*).
- ممنت *meminta* verzoeken. (zie *pinta*).
- ممنتل *memintal* vlechten. (zie *pintal*).
- ممندجت *memandjat* klimmen. (zie *pandjat*).
- ممندجغ *memandjang* verlengen. (zie *pandjang*).
- ممندجم *memindjam* leenen. (zie *pindjam*).

- ممانتچار *memantjar* spuiten. (zie *pantjar*).
 ممانتچيڻ *memantjieng* hengelen. (zie *pantjieng*).
 مماندا *mamanda* oom of moei van moeders zijde. *Memanda* zegt men
 o k tegen bejaarde personen.
 مماندڻ *memandang* aanschouwen. (zie *pandang*).
 ممانده *memindah* verplaatsen. (zie *pindah*).
 ممانر *memenar* verbeteren, regtmaken. (zie *benar*).
 ممانه *memenoh* vullen. (zie *penoh*).
 ممانوئر *memoetar* draaijen. (zie *poetar*).
 ممانوتس *memoetos* afbreken, vervullen. (zie *poetos*).
 ممانوتڻ *memotong* snijden. (zie *potong*).
 ممانوئي *memoedji* prijzen. (zie *poedji*).
 ممانوئي *memoedie* verbrijzelen. (zie *poedie*).
 ممانوس *memoewas* verzadigen. (zie *poewas*).
 ممانوسڻ *memoesing* draaijen. (zie *poesing*).
 ممانوسڻ *memoewang* en *mem-boewang* verdrijven. (zie *boewang*).
 ممانوسڻ *memoengot* oprapen. (zie *poengot*).
 ممانوڪت *memoekat* het net slepen. (zie *poekat*).
 ممانوڪل *memoekol* slaan. (zie *poekol*).
 ممانوڪڻ *memoelang* terugzenden. (zie *poelang*).
 ممانونه *memoenoh* vermoorden. (zie *boenoh*).
 ممانوهن *memohon* verzoeken. (zie *poohon*).
 ممانوهي *memochie* zeepfop maken, schuimen. (zie *boehie*).
 ممانوچاي *memoenja*-ie toeëigenen. (zie *ampoenja*).
 ممانوچار *memiejara* opvoeden. (zie *piejara*).
 ممانوڪڻ *memietikh* strijken. (zie *pietik*).
 ممانوڪڻ *memiengit* opsluiten. (zie *piengit*).
 ممانوڪل *memiekol* dragen. (zie *piekol*).

ميميله memieleh uitkiezen. (zie pislek).

ميمينغ memienang vrijen. (zie mienang).

من men, meng, mem en me, (over het gebruik dezer woordjes raadplege men de MAL. SPRAAKK.)

من men, AR. een gewigt van bijna twee pond, de mina der Hebreuwen.

منابر mendbor zaaijen. (zie tabor).

منابيس mendbas ontginnen. (zie tabas).

منابغ mendbang en menebang kappen. (zie tebang).

مناتغ mendting opheffen. (zie tasing).

مناجم menddjam scherpen. (zie tadjam).

مناجة menddjat, AR. in het geheim spreken, geheime verstandhouding hebben.

منارة menddah opheffen. (zie tadah).

منارق mendrikkh trekken. (zie tarikkh).

منارة mendaroh plaatsen. (zie taroh).

منارة mendrah, AR. een toren, torentje.

مناري mendrie dansen. (zie tarie).

منانيس mendngis weenen. (zie tangis).

منافق mendfikh, AR. een huichelaar, huichelachtig.

منافق mendpakh met de platte hand douwen. (zie tdpakh).

منانك mendkan met de hand drukken. (zie takan).

منايكي mendgie eischen. (zie tagie).

منانق mendnakh koken. (zie tnakh).

منانم mendnam planten. (zie tnam).

مناور mendwar bekoren. (zie tawar).

مناون mendawan gevangen nemen. (zie tawan).

مناهن mendhan wederhouden. (zie tahan).

مناهن *mendhōn* bij het jaar werken. (zie *tāhōn*).

مناپ *mendnja* vragen. (zie *tānja*).

منبر *minbar* en *membar*, AR. kansel, predikstoel. *Maka sigra ieja ber-djālan-ka mesdjid il hharām, maka di dapdt-ie-nju rasoel Allah lagi djoega ber-ijitera di atas minbar ietoe di hādap oleh segala tsohbat siedang djumdat ietoe* hij spoedde zich naar de geheiligde moskee, en vond den apostel Gods nog predikende op den kansel, in tegenwoordigheid van alle vrienden der vrijdagfche bijeenkomsten. H. v. M.

منبس *menebus* ontginnen. (zie *tebas*).

منبس *menebos* losfen, loskoojen. (zie *tebos*).

منبغ *menebang* vellen. (zie *tebang*).

منت *mintā* verzoeken, bidden, smeken. *Per-mintd-an* een verzoek.

منتالف *mentālif*, PERZ. vereenigen; een boek opstellen.

منترا *mantrā*, HIND. betoovering, bezwering.

منتری *mantrie* minister, rijksbestuurder. *Di iering-kan oleh mantrie-nja* gevolgd door zijne ministers. A. M.

منتس *menetas* openbreken. (zie *tetas*).

مننق *menetakh* hakken. (zie *tetakh*).

منتوق *mentoewakh* schoonvader, schoonmoeder.

منتت *mantāh* rauw, onrijp, onverteerd.

منتت *montāh* overgeven, braken.

منتیک *mantieka* bezoar.

منتیکی *mantejga*, PORT. boter.

منجشن *mendjangan* een hert. *Pergi men-tjhārie mendjangan* een hert gaan zoeken. A. M.

منجلس *mendjellis* schoon. (zie *madjellis*).

منچر *menoetjor* guksen. (zie *tjoetjor*).

منچوڭ *montjōng* vooruitstekend, gelijk de snuit van een dier.

منچیت *mintjiet* een rat.

منجیغ *mantjieng* hengelen. (zie *panjieng*).

مندرس *mandrās* de stad Madras op de kust van Coromandel.

مندریت *manderietā* verduren. (zie *derietā*).

منرق *moudokh* of *tiekos moudokh* de mol.

منزل *mandul* onvruchtbaar (geene kinderen voortbrengende).

مندم *mandam* bewusteloosheid, veroorzaakt door vreugd of smart; zinbedwelming.

منرفرانی *men-dandānī* versieren. (zie *dandānī*).

مندی *mandī* baden; het ligchaam waschen. Doopen. *Per-mandī-an* en *tampat per-mandī-an* bad, badplaats, doop. *Maka iēja pergi mandī ka-suengī* zij ging zich in de rivier baden. H. v. M.

منده *mindēh* netjes, aardig (gekleed).

مندریا *mandejrā* en *bandejra*, PORT. een vlag.

مندیکی *mandīkie* de watermeloen.

منربغ *menerbang* doen vliegen, opschieten. (zie *terbang*).

منرجن *menerdjun* nederwerpen, afspringen. (zie *terdjun*).

منرغ *menerang* verlichten. (zie *trang*).

منرکم *menarkam* verwoed aanvallen; grijpen, verscheuren. (zie *tarkam*).

منرن *meneran* drukken (zie *teran*).

منریم *menariema* ontvangen. (zie *iuriema*).

منسنت *menista* schelden. (zie *nista*).

منسیو *mensiejoe* buskruid. (zie *mesiejoe*).

منطقا *manthikh*, Ar. redevoering; welsprekendheid. *Ilmoē manthikh* redeneerkunde.

منغ *menung* winnen, overwinnen, de overhand hebben. *Tiejadā-lah jang alah dan tiejadi-lah jang menang* geen een verliest en geen een wint. A. M. *Ka-menang-an* overwinning, viktorie; buit overwonnen of genomen goederen.

منشاره *meneng-duh* opwaarts zien. (zie *tengidoh*).

- منغر *menengar* hooren. (zie *dengar*).
- منغكابو *menangkabau* en *menangkarbau* de naam van een Maleisch Koningrijk, in het binnenste van Sumatra, waaruit waarschijnlijk de Maleijers ontsproten zijn.
- منغكات *menongkat* ondersteunen. (zie *tongkat*).
- منغكس *menangkis* afweeren. (zie *tangkis*).
- منغكال *menangala* ploegen. (zie *tanggala*).
- منغغونغ *menanggong* dragen. (zie *tanggong*).
- منغغال *menanggal* uitstrekken. (zie *tanggal*).
- منغگل *meninggal* verlaten; sterven. (zie *tinggal*).
- منغگوو *menonggoe* wachten. (zie *tonggoe*).
- منغگی *meninggie* (zie *tinggie*).
- منغه *menengah* middelfoort; halveren. (zie *tengah*).
- منغف *menepokh* met de hand klappen.
- منغپی *menepie* aangrenzen. (zie *tepie*).
- منکر *monkir* en *mongkir* AR. ontkennen, loochenen, terugtrecken. Een engel des doods. (zie *ijokmar*).
- منگا *menega* oprigten. (zie *tega*).
- منگار *menagar* aanmoedigen. (zie *tagar*).
- منگور *menogor* bekijken. (zie *tegor*).
- منگاه *menagah* hinderen. (zie *tagah*).
- منگوه *menegoh* versterken, bevestigen. (zie *tegoh*).
- منلادن *menelddan* vormen. (zie *telddan*).
- منلان *menelan* inslikken. (zie *telan*).
- منلنتانغ *menelantang* op den rug liggen. (zie *telantang*).
- منمبا *menimba* scheppen, putten. (zie *timba*).
- منمب *menambat* binden. (zie *tambat*).
- منمبغ *menambang* overvoeren. (zie *tambang*).

- منبغ *minimbang* wegen. (zie *timbang*).
 منبغ *menumbang* lacer vallen. (zie *tumbang*).
 منبف *menembakh* schieten. (zie *tembakh*).
 منبف *menombokh* stampen. (zie *tombokh*).
 منببل *menimbul* vloten. (zie *timbul*).
 منببن *menambon* ophoopen. (zie *tambon*).
 منببه *menambah* vermeerderen. (zie *tambah*).
 منبف *menimpa* smeden; vallen. (zie *timpa*).
 منبفت *menompat* opstopen. (zie *tompat*).
 منبفر *menampar* slaan. (zie *tampar*).
 منبفس *menompas* uitrooijen. (zie *tompas*).
 منبفغ *menompang* medegaan. (zie *tompang*).
 منبفه *menampoh* voortrukken. ((zie *tampoh*).
 منبفه *menompah* storten. (zie *tompah*).
 منبفتت *menontot* eifchen. (zie *tontot*).
 منبفتغ *menantang* uitdagen. (zie *tantang*).
 منبفتغ *menintang* aanzien. (zie *tintang*).
 منبفتو *menantoe* schoonzoon of schoondochter.
 منبفجف *menondjokh* aantoonen. (zie *tondjokh*).
 منبفجو *menindjoe* aanschouwen. (zie *tindjoe*).
 منبفد *menanda* beteekenen. (zie *tanda*).
 منبفدس *menindas* afhouwen. (zie *tindas*).
 منبفدغ *menendang* schoppen. (zie *tendang*).
 منبفدق *menandokh* met de hoornen slooten. (zie *tandokh*).
 منبفدق *menondokh* nederbuigen. (zie *tondokh*).
 منبفده *menindeh* nederdrukken. (zie *tindeh*).
 منبفدغ *menoewang* gieten. (zie *roewang*).

- منوخر *menoctor* vertellen. (zie *toctor*).
- منوتخ *menotong* regt, regtuit.
- منوتخف *menoastop* sluiten. (zie *toestop*).
- منوج *menoedjoe* koerssen, aanleggen, sturen, stevenen, regtuitgaan.
- منودغ *menozdong* dekken. (zie *toedong*).
- منودة *menocdoh* beschuldigen. (zie *toedoh*).
- منورت *menoerot* volgen. (zie *toerot*).
- منورن *menoeron* dalen. (zie *toeron*).
- منوتكس *menongkos* inpakken. (zie *hongkos*).
- منوكر *menoekar* ruilen. (zie *toekar*).
- منوكس *menoekas* belasten. (zie *toekas*).
- منوكل *menogal* zaaijen. (zie *toegal*).
- منولس *menoelis* schijden. (zie *toelis*).
- منولغ *menoeleng* helpen. (zie *toeleng*).
- منولف *menoclakh* slooten. (zie *toelakh*).
- منولھ *menoelih* kijken. (zie *toelih*).
- منونو *menoeno* branden. (zie *toeno*).
- منونغ *menoenang* ondertrouwen. (zie *toenang*).
- منوي *menoewei* oogsten. (zie *toewei*).
- منهارف *menahârap* vooroverliggen. (zie *tahârap*).
- مني *menie*, AR. sperma genitale.
- منيادا *meniejada* vernietigen. (zie *tiejda*).
- منياراف *meniejârap* voorovervallen (zie *tahârap*).
- منيياك *meniejâga* handeldrijven. (zie *b:niejâga*).
- منيئف *menietikh* droppelen. (zie *tietikh*).
- منيئھ *menietah* bevelen. (zie *tietah*).
- منييرس *menieris* lekken. (zie *tierts*).

منيسن *maniesan* zoeternijen, ingelegde goederen. (zie *mduis*).

منيعف *menengok* gluren. (zie *tengokh*).

منيعف *meniejop* blazen. (zie *tiejop*).

منيعفو *meniepoe* bedriegen. (zie *tiepoe*).

منيكس *maniekas* brullen

منيكم *maniekam* steken. (zie *tiekam*).

منيلف *menielikh* begunstigen. (zie *tielikh*).

منيلك *menielik* bekijken. (zie *tielik*).

منيمغ *meniemang* vermaken. (zie *tiemang*).

منيق *minnjakh - minnjakh* eene soort van haagdis; kameleon.

موء *moewd* eene soort van fazant. *Iekan moewd* eene soort van aal.

موءرا *moewdra* monding van eene rivier.

موءفكك *moewdfakhat*, AR. eensgezind zijn, eensgezind; eensgezindheid, raadplegen, beraadslagen.

موء *moewat* laden, bevatten, inhouden. *Maka pedatie be-brdpa rieboe jang ber-moewat makdn-an her-djdan deri bldkang duizende wagens met spijzen beladen reden achter aan.* A. M.

موء *maut*, AR. de dood.

موءغ *moeting* smet, spat.

موءو *moedjoed*, AR. aanwezig, tegenwoordig, bestaande.

موء *moeda* jong; ligt in kleur. *Orang moeda* een jong mensch, jongeling. *Koening moeda* ligt geel. *Amas moeda* bleek goud, slecht goud. *Maka baginda pbn meng-galar pada padoeka udinda ietoe rdaja moeda* Zijne Majesteit gaf zijnen geliefden jongeren broeder den titel van onderkoning. A. M.

موءك *moedikh*, (*oedikh*) de rivier opvaren; naar de binnenlanden gaan; de bovenlanden.

موءل *moedal* kapitaal, hoofdfom.

موءو *moedoe* sober, matig.

موءه *moedah* ligt, gemakkelijk; mild. (zie *موءه*);

مورت *me-warta* bekendmaken. (zie *warta*).

مورغ *moerong* droefgeestigheid.

مورم *moeram* droefgeestigheid; droevig, naar; zuur, stroef.

مورده *moerah* goedkoop; mild. (zie *moedah*). *Ka-moerAh-an* mildheid, Befdaligheid, gastvrijheid, goedertierendheid.

موري *moerie*, HIND. een klein fluitje: Eene foort van fijn blaauw katoen.

موريب *moerei* een vogel die naar een' ekster gelijk.

موريد *moericd* leerling.

مورده *mózah* of *moezah*, PERZ. kousen; laarzen.

موسغ *moesang* bonfing.

موسم *moesim* (*mousoon*), AR. feizoen, jaargetijde; jaar.

موسه *moesoh* de vijand, een tegenpartij.

موسي *moesa*, AR. Mozes. *Moesa ietoe nábie órang jhoedie* Mozes is de profet der Joden.

موسيه *moesie* een distrikt op Sumatra.

موتكبر *moengkir* ontkennen. (zie *monkir*).

مواقت *moefdkhat*, AR. eensgezind. (zie *moewáfakhat*).

موك *moeka*, HIND. gelaat, aangezigt, front. *Di hadáp-an moekd-koe* voor mijn aangezigt. *Di moeka* in front. *Moeka mánis* een bevalig gelaat. *Se-telah ieja ber-pandang ka-pada moekd-nja* toen hij zijn gelaat gezien had. A. M.

موكاه *moekah* overfpel. *Ber-moekah* overfpel plegen.

موكپ *móga-móga* mogt het zijn, (eene wenshende uitdrukking). *Móga-móga ákoe máti, demikien-lah pint-koe ka-pada Allah* dat ik sterven mogt, smeek ik van God. A. M.

موكاه *mógaah* neteldoek.

مول *moela*, HIND. begin, oorsprong, oorzaak, beweegreden, voor-
eerst, in de eerste plaats. *Pada moeld-nja* in het begin. *Iejd-
lah iang ber-moela d-utang* hij is het eerst gekomen. *Sa-ber-
moela* in de eerste plaats, wijders, voort. *Per-moela-an en*

ku-moeld-an begin, aanvang. *Deri dâlam ferga moeld-nja* het is uit den hemel afkomstig. A. M.

مول *moewal* walgen, tegenstaan, verfoeijen.

مولان *moelâna* een uitlegger van de Mohhamaddaanfche wet.

مولت *moelut* de mond, bek, muil, snoet snuit, fmoel, opening, monding, tromp. *Moelut besâr* een groote mond. *Maka moelut-nia deri pada besie* hij had eenen ijzeren mond.

مولى *moelas* kramp, koliek.

مولف *moelckh* fchoon, bevallig, welgevormd.

مولي *moela*, AR. koning, prins, vorst, heer, meester.

مومن *moemin*, AR. de ware geloovigen.

موهن *môhon* verlof, vrijheid, afckheid. *Mem-brie môhon* verlof geven *Ber-môhon* afckheid nemen, verlof verzoeken om te vertrekken. *Ieja ber-môhon ferta ber-pelokh-pelokh-an dan ber-ijieoem dan ber-tangies-an* zij namen afckheid, omheidsen en kasten elkander en weenden. A. M.

موهي *moehie* fchuim. (zie *boehie*).

موبغ *môjang* overgrootvader; voorouders.

موچت *moenjet* een aap.

مها *mahâ*, HIND. uitftekend, groot, bijzonder; zeer, bij uitftek. *Mahâ moelieja* zeer verheven, glorierijk. *Menjebot nama toehan-jang mahâ moelieja dan mahâ tinggie* den naam des Heeren, den zeer glorierijken en hoogverhevenen aanroepen. A. M.

مهل *mahal* duur, geldig; onvruchtbaar. *Bras jang mahal* dure rijst, *Pada îanah jang mahal ietoe tiejâda mâu tombok âpa-âpa* op dat onvruchtbaar land wil niets groeijen.

ميا *mieja* cene foort van aap.

ميار *miejdra* fcheppen, vernieuwen.

ميت *majit*, AR. een lijk, een dood ligchaam, een doode. *Maka dengan takhdier Allah iâdla maka majit ietoe pôn ber-gerakh* door den wil des Allerhoogsten bewoog zich dat lijk. A. M.

ميتن *mietar* mikken, aanleggen. *Djoeres mietar* een konitabel.

م *miedjoe-miedjoe* moeskruiden, groenten.

ميدان *mejdân*, AR. eene publieke plaats; een plein, open veld.

Meidân prang slagveld. *Datang ka-tengah mejdân pa-prang-an* op het midden van het slagveld komen. A. M.

ميرة *mejrah* rood, bruin, rosachtig. *Mejrah moeda* ligtrood. *Mejrah toewah* donkerrood. *Maka Praboe Seilóman pón mārāh meuengar káta Pátieh Djdy Nengrat ietoe mejrah pādām warna moekā-njā feperti ápie ber-njāla* Praboe Seiloman werd toornig op het hoo- ren der woorden van Patieh Djaij Nengrat, de kleur van zijn ge- laat werd gloeiend rood, gelijk een vlammend vuur. A. M.

ميرغ *merieng* hellen, overhellen; overhaugen, afwijken.

میز *mieza* en *miedja*, PERZ. eene tafel.

ميس *miesa* smoken, rooken.

ميسانان *miesánan* neef.

ميسي *miesie* knevels.

ميشس *miepis* dun. (zie *tiepis*).

ميكائل *miekdiel*, AR. Michaël.

ميگا *mejga*, HIND. wolk, wolken. *Ber-mejga* bewolkt.

ميگي *miega* gij, jij.

ميل *miel*, AR. een mijl.

ميدمغ *miemang* (*méjmang*) oud, voormalig, steeds.

مينغ *mienang* vrijen, het hof maken, ten huwelijk vrsagen. *Me-mienang toewan poetrie* de prinses bevrijden.

ميند *miend* een zwarte vogel met geele tellen; dezelve leert vrij duidelijk spreken.

مينم *mienom* drinken. *Mienom ájer* water drinken. *Ájer mienom* drinkwater. *Minóm-an* drank. *Se-telah makan, maka minóm-an poela di per-iedar-kan* na gegeten te hebben, liet men de dranken rondgeven. A. M.

مينجك *mienjakh* olie. *Mienjakh ápie* boter. *Mienjakh boenga máwur* rozenolie. *Me-nienjakh* en *ba-per-mienjakh-kan* beolien. *Mienjakh boefukh* tinkende olie.

مپین *mieujan* benzoin. (zie *kamienjan*).

مپابت *menjābot* of *men-tjābot* uittrekken. (zie *tjābot*).

مپابغ *menjābhong* uitschieten. (zie *sābhong*).

مپابوغ *menjāboeng* hanevechten. (zie *sāboeng*).

مپات *me-njāta* ophelderen. (zie *njāta*).

مپارت *menjārat* volladen. (zie *sārat*).

مپارغ *menjāring* de stem verheffen. (zie *njāring*).

مپارق *menjārah* scheiden; speenen. (zie *sārah*).

مپان *menjāngan* een hert.

مپاق *menjāpa* aanspreken. (zie *sāpa*).

مپاقو *menjāpoe* vegen. (zie *sāpoe*).

مپاکت *menjākit* ziek maken. (zie *sākit*).

مپاگر *menjāgar* of *menjēgar* het haar vlechten of op eene andere
wijs opmaken.

مپالت *menjālut* bepleisteren. (zie *sālut*).

مپالف *menjālah* blaffen. (zie *sālah*).

مپاله *menjālah* vervalschen. (zie *sālah*).

مپام *menjāma* gelijkmaken. (zie *sāma* hetwelk verkeerdelijk bij
sāleh gedrukt is).

مپامر *menjāmar* vermommen. (zie *sāmar*).

مپامن *menjāmon* rooven. (zie *sāmon*).

مپاوق *menjāwakh*, JAV. een leguaan.

مپاهت *menjāhut* antwoorden. (zie *sāhut*).

مپایت *menjājit* snijden. (zie *sājit*).

مپایغ *menjājang* ontfermen. (zie *sājang*).

مپاپ *me-njānji* zingen. (zie *njānji*).

مپبت *menjēbot* melden. (zie *sebot*).

مپبرغ *menjābrang* oversteken. (zie *sābrang*).

B b b

- مپبلاہ *menjablah* aan een zijde. (zie *sablah*).
 مپبوہ *menjaboe* opvullen. (zie *saboe*).
 مپجف *menjedjok* verkoelen (zie *sedjokh*).
 مپدر *menjeddar* herinneren. (zie *sedar*).
 مپدوت *menjedoes* beleedigen. (zie *sedoes*).
 مپدوہ *menjoedah* voltooijen. (zie *soedah*).
 مپدی *menjedieja* gereed maken. (zie *sedieja*).
 مپرجوہ *menjerboe* inrennen. (zie *serboe*).
 مپرت *menjerta* instemmen. (zie *serta*).
 مپرغ *menjerang* aanvallen. (zie *serang*).
 مپروہ *menjeroe* roepen (zie *seroe*).
 مپروقی *menja-roepa* gelijken. (zie *sa-roepa*).
 مپره *menjerah* overhandigen. (zie *serah*).
 مپری *menjerrei* azen. (zie *serrei*).
 مپست *menjesat* doen doolen. (zie *sesat*).
 مپسف *menjesakh* onderdrukken, benaauwen. (zie *sesakh*).
 مپسل *menjesal* doen berouwen; berouwen. (zie *sesal*).
 مپغت *mejangat* steken. (zie *sangat*).
 مپشسار *menjangsara* martelen. (zie *sangsara*).
 مپشغ *menjugsing* opstroopen. (zie *singsing*).
 مپشغ *menjongsong* begeleiden. (zie *songsong*).
 مپشگر *menjongkor* zich nederstrekken. wroeten in de aarde. (zie *songkor*).
 مپشکل *menjungal* ontkennen. (zie *sangkal*).
 مپشکل *menjongkil* peuteren. (zie *tsongkil*).
 مپشکوہ *menjangkoet* belemmeren. (zie *sangkoet*).
 مپشکوٹ *menjanggoet* rukken. (zie *sanggoet*).
 مپشگوہ *menjonggoh* verzekeren. (zie *songgoh*).

- مپفت** *menjepit* met eene tang nijpen. (zie *sepit*).
مپوک *menjoeka* verblijden. (zie *soeka*).
مپکت *menjekat* opstoppen. (zie *sekat*).
مپکس *menjiksa* straffen. (zie *siksa*).
مپکو *menjekoe* afscheiden (zie *seko*).
مپلت *menjelat* scheiden. (zie *salat*).
مپلسی *menjelesfi* ontwarren. (zie *selosfi*).
مپلج *menjelang* van een scheiden, schakeren. (zie *selang*).
مپلج *menjelop* en *men-tjelop* indooopen. (zie *tjelop*).
مپلم *menjelam* dompelen. (zie *sellam*).
مپمبت *menjambat* vastmaken. (zie *sambat*).
مپمبت *menjambot* ontvangen. (zie *sambot*).
مپمبیر *menjambor* gudfen. (zie *sambor*).
مپمبیر *menjambar* grijpen. (zie *sambar*).
مپمبله *menjembileh* slagten. (zie *sembileh*).
مپمبه *menjumbaḥ* huldigen. (zie *sumbaḥ*).
مپمبه *menjomboh* heelen. (zie *somboh*).
مپمفت *menjompit* met eene blaaspijp schieten. (zie *sompit*).
مپمقرن *menjemporna* voltooijen. (zie *semporna*).
مپمقخ *menjimpang* op zijde gaan. (zie *simpang*).
مپمقل *menjampal* stoppen. (zie *tampal*).
مپمقن *menjimpan* bewaren, opleggen; bezitten. (zie *simpan*).
مپمقه *menjompoh* zweren, bezweren, eenen eed doen.
مپمقی *menjampej* doen toekomen, doen komen. (zie *sampej*).
مپمنتق *menjantap* onthalen. (zie *santap*).
مپمنتق *menjintakh* trekken. (zie *sintakh*).
مپمننه *menjontoh* stooten. (zie *fontoh*).

- مپندر *menjandar* lennen. (zie *sandar*).
 مپندڭ *menjandang* aangorden. (zie *sandang*).
 مپندير *menjindier* schertsen. (zie *sindler*).
 مپنڭ *menjenang* vergenoegen, veraangenaamen. (zie *senang*).
 مپواب *menjoewab* voederen. (zie *soewab*).
 مپوچي *menjoedjie* borduren. (zie *soedjie*).
 مپوچر *menjoetjor* gudsen. (zie *tjoetor*).
 مپوچي *mentjoetjie* reinigen. (zie *tjoetji*).
 مپودي *menjoedie* louteren. (zie *soedie*).
 مپورڭ *menjorong* schuiven. (zie *sorong*).
 مپوره *menjoeroh* bevelen. (zie *soeroh*).
 مپوره *menjoerat* schrijven. (zie *soerat*).
 مپوس *menjoesoe* zuigen. (zie *soesoe*).
 مپوسر *menjoesor* langs iets henen gaan. *Kieta ber-lajar menjoesor*
ianah Djawa wij zeilden langs de kust van Java.
 مپوسڭ *menjoesang* tuimelen. (zie *soesang*).
 مپوسه *menjoesah* verontrusten. (zie *soesah*).
 مپوك *menjoeka* verblijden. (zie *soeka*).
 مپوكر *menjoekor* of *men-tjoekor* scheeren. (zie *tjoekor*).
 مپوكي *menjoegie* de tanden schuren. (zie *soegie*).
 مپول *menjoela* spitsen. (zie *soela*).
 مپول *menjoelos* bespieden. (zie *soeloe*).
 مپولر *menjoeloor* kruipen. (zie *soeloor*).
 مپولڭ *menjolong* toereiken. (zie *solong*).
 مپولف *menjoelap* goochelen; bezweren. (zie *soelap*).
 مپولم *menjoelam* borduren. (zie *soelam*).
 مپوله *menjoeloh* toelichten. (zie *soeloh*).
 مپومبت *menjoembat* stoppen. (zie *soembat*)

مپویقا *menjobjakh* scheuren. (zie *sbjakh*).

مپهاج *manjahddja* voornemen, beoogen. (zie *saħādjā*).

مپیاست *menjiesfat* onderdrukken. (zie *sieġfat*).

مپیدق *menjiedikh* uitvorschen. (zie *siedikh*).

مپیرم *menjieram* besprenkelen. (zie *sieram*).

مپیسر *menjiesir* kammen. (zie *siesir*).

مپیشف *menjiesip* tusfchen voegen. (zie *siesip*).

مپیسی *menjiesie* op zijde plaatfen. (zie *siesie*).

مپیغ *menjiejang* opklaren. (zie *siejang*).

مپیلا *menjiela* verwelkomen. (zie *siela*).

مپیله *menjielih* teruggeven. (zie *sielih*).

ن

ن *n* de letter genaamd *noen*.

ناتر *ndtar* de grond, oppervlakte, plein, erf voor een huis; de grond van eene schilderij, of gebloemd katoen.

ناتغ *ndtang* een klein venster, luchtgat.

ناخدا *ndchodā*, PERZ. schipper. (zie *nachōdā*).

نادرت *nddirat*, AR. iets zeldzaams, iets vreemds; een feniks.

نادی *nddie*, HIND. de pols, slagader. *Me-rāba nddie* de pols voelen.

نارک *ndraka*, HIND. de hel.

ناروست *ndrwastoe* nardus.

نارون *ndroen* eene zekere foort van visch.

ناس *ndsi* gekookte rijst. *Hej toewan hamba se-ħāros-njā-lah hamba me-njatā-kan kātā nutsejhhat ākan toewan karāna nāsi toewan adā-lah hamba mākan* ô mijn heer! het is pligtmagtig dat ik u goeden raad geef, omdat ik uwen rijst eet. ISK. *Māsakh* of *menan-nak nāsi* rijst koken.

ناسور *nasoer* een kreeft.

ناطق *nathikh*, AR. redelijk. *Machloekh jang nâstikh* een redelijk wezen.

ناغس *ndugis* weenen. (zie *tangis* en *menangis*).

ناغي *ndugie* een big, jong varken.

ناقل *ndpal* eene soort van zeepaarden.

ناقو *ndpoe* een klein dier van het hertensoort.

ناكل *ndkal* ondeugend. (zie *nakal*).

ناكي *ndga* een draak, serpent, fabelachtig dier.

ناكساري *ndga sârie* een schoone bloemdragende heester. *Acacia aurea*.

ناله *nâlih* eene maat, een gedeelte van een kojan.

نام *ndama* naam; faam, roem, vermaardheid. *Me-namâ-ie* noemen, benoemen. *Ber-nâma* genocmd. *Dengan nâma Allah toewan jang dsu* in den naam van God den eenigen heer. ISK.

ناانس *ndnas* of *anânas* ananas.

نانه *ndnah*, PERZ. etter, verzwearing. *Ber-nânah* etteren.

ناونغ *ndwong* schaduw, lommer, bescherming. *Ber-nâwong* in de schaduw zijn. *Me-nawông-ie* schaduwen, beschermen, beschutten.

نايغ *ndjiekh* en *nâjikh* opklimmen, stijgen, rijzen, opkomen, oploopen; verhoogen, verheffen, aanstellen. *Nâjiekh-lah* klim op. *Muta-hârie nâjiekh* de zon rijst. *Nâjiekh mampielej* de huwelijksplegtigheden aanvangen. *Nâjiekh hhâdjie* in bedevaart gaan. *Nâjiekh prâhoe* aan boord gaan. *Nâjiekh tangga* een' trap oploopen. *Nâjiekh dârat* landen. *Nâjiekh lâjar* de zeilen heischen. *Me-nâjiek orang ketjtel* een gering mensch verheffen. *Maka di nâjiekh-kan-nja radja akan Iskander di thabal-kan-nja di brie-nja memâkej makosa karadjâ-an, maka doedokh-lah Iskander pada tachtâ-kan-radja-an-nja* zij maakten Alexander koning, riepen hem uit en deden hem den rijkskroon opzetten; Alexander plaatste zich toen op den rijkstroom. ISK.

نايم *ndjiem* ploegschaar.

نبي *nabie*, AR. een profeet. *Nabie iesa* de profeet Jezus. *Nabie Mohhammad* de profeet Mohhammad. *Segala nabie-koe* al mijne profeten Isk.

نجس *nedjis* vuil, smeurig, morsig, onrein; vuilnis. *Nedjis-kan* bemorfen.

نجم *nadjam* en *nadjoem*, AR. een ster, planeet. Horoskoop. *Ahlie nadjam* sterrekijkers.

نحو *nahhoei* of *ilmoe nahhoei*, AR. spraakkunst, woordgronding, lettergronding.

نخودا *nachódd* en *náchodá*, PERZ. schipper, eigenaar van een schip die zelf medevaart om handel te drijven.

نذر *nadzar* of *nazzar*, AR. belofte, gelofte, aanbod. *Ber-nadzar* beloven.

نراچ *nardtja* eene balans, weegschaal.

نردین *nardien*, AR. nardus.

نروست *narwastoe* nardus, vloeibare nardus.

نست *nista* berispen, bestraffen; berisping.

نستاق *nastápa* staat van boetedoening. Ban, banvlock.

نستچای *nistjâja*, HIND. voorzeker, voorwaar, inderdaad. *Djika loe tiejâda radja ietoe nistjâja tiejâda ber-tantoe ahhoewâl segala rájat* indien er geene vorsten waren, zoude de toestand der onderdanen onzeker zijn. Isk.

نسر *nasar* en *nasoer*, AR. de gier.

نص *nats*, AR. tekst, stof.

نصرانی *natsardnie*, AR. Nazarener, Kristen. (een Portugees).

نصیب *natsieb*, AR. lot, beschikking, bestemming, noodlot.

نصیحة *natseljhat*, AR. raad, vermaning, raadgeving, nut; nuttig.

Per-katâ-an jung natseljhat nuttige woorden. Isk.

نعام *nâdm*, AR. de struisvogel.

نعمة *nemat* (*nimat*), AR. weelde, vermaak, wellust, geneugte, lekker, keurig.

ننگ *ngangka* eene zekere vrucht. *Artocarpus integri folia*. L.

ذنگن *ningkan* zuiveren, rafinaderen.

ذنگیل *nanggal*, HIND. een ploeg. (zie *tanggala*).

ذغلوغ *nangloeng* een schavot. Straftoneel, stellaadje.

ذفس *nafas*, AR. adem, ademhaling. *Ber-nafas* ademhalen.

ذفس *nafsae*, AR. drift, lust, begeerte, zinnelijke lust. *Menoeroe hawa nafsae-nja* zijne driften opvolgen.

ذفیري *nafierie* en *namfierie*, PERZ. een trompet, hazuin. *Tiejop nafierie* de trompet blazen. *Orang meniejop nafierie* een trompetter.

ذقطه *nokhtah*, AR. een punt, tittel.

ذکر *nakir*, AR. een der doodsengelen.

ذکل *nakal* en *nakal* ondeugend, stout, moedwillig, baldadig, kwaad. *Bahoewa poeloe ieni akan tampat djin jang banjakh nakal tiejda pernah sentausa orang ber-malam dalam poeloe ieni* dit eiland is een verblijfplaats van booze geesten, die er op vernacht heeft er nooit rust. ISK.

ذکار *nagdra* eene kleine keteltrom.

ذکار *nagdra* eene provincie. *Niti nagdra* een titel, beteekenende de onderzoeker des lands.

ذکیري *negrie* eene stad, dorp, provincie. Rijk; een land, stad of dorp met de omstreken er bij begrepen.

ذلاين *naldjan*, HIND. *Narajana* een naam van Vishnoe, een visferman.

ذم *nam* of *Anam* zes.

ذمبي *nambie* eene kwaal van de melaatsche soort, die voornamelijk de beenen aantast.

ذمفیري *namfierie* eene trompet. (zie *nafierie*).

ذمش *nampa* en *nampakh* zien, onderscheiden, bespieden.

ذمنم *namnam* eene zekere vrucht. *Cynometra cauli* flora. L.

ذن *nen* dat, hetwelk, hetgeen.

ذنا *nond* of *boewah nond* eene vrucht. *Anona reticulata* of *anona squamosa*. L.

ذنتي *nanti* wachten, opwachten, verwachten, vertoeven. Geduld

oefenen. Zal. *Me-nanti parintah* bevelen afwachten. *Soedah lama kieta menanti* reeds lang heb ik gewacht. *Ieja nanti lihat ietoe* hij zal het zien. *Nantie-lah dholoe hamba ber-tanja ka-pada djin ietoe* wacht wat, ik zal het aan dien geest vragen. Isk. *Bijik hamba nansie-kan tiega hari idgi* welaant! ik zal nog drie dagen wachten. Isk.

ذنتغ *noniong* kijken, gluren.

ذنتي *nantie* wachten. (zie *nanti*).

ذنتياس *nantiejsa* voortdurend, onophoudelijk. *Tiejada toehan lajin hanja ieja ada-nja jang nantiejsa* er is geen ander heer buiten hem, die voortdurend bestaat.

ذند *nanda* koninklijke grootvader; eene eerbiedige naam jegens een eerwaardig perfoon. (zie *nejnekh*).

ذونة *nobat*, AR. een groote trom, welke bij plegtigheden gebruikt wordt. *Di nobat-kan* uitgeroepen worden onder het roeren van zoodanigen trom.

ذوجم *noedjom*, AR. sterrekijkerij.

ذوح *noehh*, AR. Noach de Aartsvader.

ذوري *noerie* de loerie, een fraaije vogel

ذونا *nona* juffer, jufvrouw, jonge juffer.

ذونو *nono* pudendum puellæ nondum nubilis.

ذوپا *nopja* een naam die men gewoon is aan eene vrouw te geven, die dochter is van een' Europeër, en van eene inlandsche vrouw. De inlanders bezigen dien naam ook als een bewijs van minachting.

ذيبوغ *niebong* een boom van de palmsoort.

ذيت *niejat* oogmerk. (zie *نية*).

ذير *niera* het sap van den arangboom. Jonge palmwijn.

ذيفس *niepis* dun. (zie *tiepis*).

ذيفه *niepah* eene lage soort van palmboom, groeiende in moerasfige gronden; deszelfs bladen worden tot dakriet gebruikt, en de vruchten ingelegd.

ذيكاح *niekahl* en *nikahl*, AR. huwelijk; trouwen; bruiloft.

نيل *niel* de nijl, eene rivier. *Ieja menietah-kan nabie Moesa ka-pada Farañ dan meniuggalan-kan dieja di dalam soengej niel* hij zond den profect Mozes tot Faraó, dien hij in de rivier de Nijl deed verzinken. ISK.

نيل *niela*, AR. en HIND. blaauw, donkerblaauw. Indigo.

نيلر *nielor* kristal.

نيلس *nielas* vloeijing van scherpe vochten. *Mda nielas* druipoogen.

نيلم *nielam*, HIND. de saffier.

نيلي *nielei* waarde, prijs; Waardeeren, schatten, gelijkstellen.

نين *niejan* inderdaad, zeker, voorwaar, gewis.

نينق *nejnekh* grootvader, grootouders. *Nejnekh perampoewan* vaders moeder. *Nejnekh mójang* voorvaders, voorouders.

نية *niejat*, AR. bedoeling, oogmerk, inzicht, meening, toeleg, gehcim, wensch.

و *u, ó, oe, w, woe* de letter genaamd *wau*.

واج *wádja* staal.

واجب *wadjib* nodig, noodzakelijk, pligmatig. Pligt, noodzakelijkheid.

واجو *wadjoe* een ras van volk, dat met zijne familien in booten leeft en de havens van Borneó, Celebes en andere eilanden bezoekt.

وارث *wáritz*. PERZ. erfgenaam.

وارغ *wárang* deelgenootschap.

واسط *wásith* AR. een bemiddelaar.

واصل *watsil*, AR. verbonden, vereeningd. Gebeuren, doen toekomen.

واع *wáng* of *oewang* JAV. (*bang*) geld, munt. *Wang kartas* papieren geld. *Wang ter-timpa* gemunt geld.

والغ *waláng*, aangedaan, geroed, getroffen, (*touché*).

والله *wallahi*, AR. door God, door de gunst Gods. *Wallahos àâlim bitsawab* door den gunst van God die de waarheid kent.

والي *walie*, AR. meester, voogd, overrigheid, bevelhebber.

وأو *wawoe* een vlieger. *Terbit-kan wawoe* een vlieger oplaten.

واه *wah*, AR. ach! helaas. *Wah anakh-koe* ach mijn kind!

وايغ *wdjang*, SIN. toneelspel, vertooning van een stuk op het toneel.
Mâjin wâjang toneelspelen.

وعد *wabâd* of *wa-bâdoe* AR. en, daarna, toen, vervolgens. *Wa-bâdoe komediën deri pada ietoe* na het voormelde, daarna.

وجود *wosjaed*, AR. bestaan, aanwezig, aanzijn.

وجه *wadjah*, AR. gelaat, aangezigt. *Di hadip-an wadjah jang permej* voor het aanminnig gelaat.

وجي *oedjie* toesten, (het goud). (zie *أوجي*).

ورائين *wardangan* rattekruid.

ورن *warta*, HIND. gerugt, tijding, melding, rapport, nieuws, faam.
Me-wartâ-kan bekendmaken, openbaren.

ورق *warkha*, AR. rijkdom, weelde. *Warakh* een blad.

ورقة *warkhat* of *warakhut*, AR. een brief, (misfivè), geschreven papieren, een rol.

ورن *warna*, HIND. kleur, glans, gelaat,

وزير *wazier*, AR. Vizier, eerste minister.

وصاية *watsiat* en *watsiejat*, AR. uiterste wil, testament, bevelschrift. *Ada-pôn anakh radja kieta jang di watsiejat-kan radja akan ganti ka-radja-an ietoe telah hielang-lah* de zoon van onzen Koning, die in het testament van den Koning tot opvolger in het bewind benoemd was, is overleden. Isk.

وصل *waisil*, *watsla* en *watslah*, AR. vereeniging, zamenvoeging, genegenheid. Een vriend, vrindin.

وضو *wadloë*, AR. reiniging van een gedeelte van het ligchaam.

وعد *wâd*, AR. belofte, verbindtenis, geloofte. *Maka tiejadâ-lah lagi âkoe sjakh akan wâd toewan-koe* ik heb geen wantrouwen meer op uwe belofte. Isk. *Ber-wâd* beloven, eene geloofte doen, eene

verbindtenis aangaan. *ISK. Ber-wad meng-iekot toewan-nja* zich verbinden om zijnen meester te volgen,

وقت *wakhtoe* tijd, gelegenheid, faizoen; term.

وكيل *wakiel* zaakgelastigde, vertegenwoordiger, afgezant. *Wakiel mothalah* gevolmagtigde. *Per-wakiel-kan* magtigen, in plaats stellen.

ولكن *welakin*, AR. maar, echter.

ولندا *wolanda*, *wolandah* en *bolanda*, EUROP. hollandsch. *Orang wolanda jang betul tetoe ter-laloe benar pekertie-nja* de ware hollander is zeer oprecht van inborst. MAL. BR. *Negrie wolanda* holland, nederland.

ولي *walie*, AR. vriend, gunsteling, begunstigde, dienaar. *Walie Allah* de vriend Gods.

ولي *walie* en *radja walie* de arend of eene soort van valk.

وليمان *waliman* een fabelachtige vogel.

ونجى *wandjie*, (*wangie*) welriekend. *Banjoe wandjie* welriekend water.

وا *wah* en *wah*, AR. ach, helaas. *Wah natsieb-koe* ach mijn noodlot!

وي *wei* of *wdie*, AR. wee!

§

ه ه (zacht) de letter genaamd *ha* en *he*.

هائس *hâbis* of *âbis* af, afgedaan, gedaan, geëindigd, afgemaakt; op, uitgeput, over, voorbij, uitgedroogd, (fini, fait, achévé, perfectionné, terminé, césé, mort). *Soelah hâbis* het is gedaan, af, op, geëindigd, voltooid. *Hâbis-kan* en *meng-hâbis-kan* eindigen, voltoojen, afmaken, verteren, opmaken, doorbrengen, uitputten. *Dengan se-hâbis-hâbis koewasa-nja* uit al zijn vermogen.

هائو *hâboe* asch, stof.

هات *hâti* of *âti* het hart, (zedelijk); gemoed. *Sakit hâti* hartzeer. *Hâti* beteekent de lever (in de ontleedkunde). *Kejil hâti* te leur gesteld, misnoegd. *Hâti kejil* kleinmoedig, kleingeestig, laag.

wraakgierig. *Râsa hâti* luim, vlaag. *Apa-bicla lembot-lah hâti murieka ietoe menengar katâ-moe, nistjâja djâdi pâdam-lah pa-prang-an* indien zijn hart op het hooren van uwe woorden vermurwd wordt, zal het oorlog gebluscht worden. Isk.

هاتف *hâtap* of *âtap* dak van een huis, dak. *Ber-âtap* een dak hebben. *Ber-âtap-kan* een dak op een huis leggen, *Ber-âtap kâtiya* een glazen dak hebben. A. M.

هادغ *hâdang* hinderlaag. (zie *âdang*).

هادق *hâdap* voor, integenwoordigheid van, tegenwoordig. *Di hâdap bleh mantrie* omgeven door rijksbestuurders of in tegenwoordigheid van dezelve. *Ber-hâdap* verschijnen, komen. *Meng-hâdap baginda* voor zijne majesteit verschijnen. *Kombâli deri pada meng-âdap* van de gehoorgeving terugkomen. *Di hâdap-an* voor, in front. *Hâdap-an* voorkant, voorgevel, voorhoede. *Peng-âdap-an* voorhof, hof. *Meng-hâdap-kan* binnenbrengen, iemand doen verschijnen.

هارس *hârus* stroom, vloed, sterke stroom.

هارس *hârus* noodzakelijk, voegzaam, betamelijk, pligtmatig, billijk, eigenaardig, behoorlijk. *Ka-hârus-an* pligt, pligtmatigheid. *Se-hârus-nja* het is pligtmatig.

هارغ *hârang* houtskool. *Hârang pâra* roet.

هارغ *hârong* en *ârong* waden, doorwaden.

هارق *hârap* hopen, vertrouwen; vertrouwen stellen. Hoop, vertrouwen. *Mantrie jang di harap-ie-nja* een rijksraad waar hij op vertrouwde. *Hârap âkan Allah* op God hopen. *Peng-hârap-an* hoop, vertrouwen.

هارق *hârap* slaperig, vakerig, dodderig.

هارو *hâroe* roeren, ontroeren, opstoken, in beweging brengen, storen.

هاروجيرو *hâroe-bieroe, hieoe bieroe, hâroe hâra* en *hioe hâra* gerugt, geluis, beroering, beweging, oproer. *Meng-hâroe bieroe-kan* in oproer of beweging brengen.

هاري *hârie* een dag, een etmaal. *Doewa tiega hârie* twee of drie dagen. *Pada sa-hârie boelan râdjab* op eenen dag van de maand radjab. *Sa-hârie-hârie* of *s'ârie-s'ârie* alle dagen, dagelijks.

Hâr' ieni, hârie ieni of ieni hârie van daag, heden, op dezen dag. *Hârie râja* of *hârie besar* feestdag, hoogtijd. *Toedjoeh hârie toedjoh mâlam* zeven dagen en zeven nachten. Isk.

هاريغ *hârieng* stinkend.

هاسه *hâsah* wetten, slijpen. (zie *âsah*).

هاتنگ *hângat* dit woord wordt zeer ten onrecht voor laauw gebruikt, daar het beteekent: heet zijn, gloeijen; ijverig zijn; hitte, warmte, gloed, ijver. *Hângat mâta hârie* zonnegloed. Isk. *Mengungat-kan* warmen, ontglocijen.

هاتس *hângus* of *hângos* branden, schroeijen, aanbranden. *Kena hângus* aangebrand zijn, aanbranden.

هافس *hâpus* of *âpus* uitwischen, uitvegen, uitroeijen, verdelgen, vernietigen, wegvagen. *Mengâpus kan segala bânjakh di hâwut* alle zeerovers uitroeijen.

هاتف *hâpak* vunzig; vischlugt.

هاکو *hâkoe* belijden. (zie *âkoe*).

هالیر *hâlir* of *âlir* vloeijen, stroomen. (zie *ngâlir*). *Meng-âlir-kan* doen stroomen, afleiding maken, (van water).

هالس *hâlus*, *hâlos* of *âlos* fijn, teeder. *Kartas hâlus* fijn papier. *Kâjin hâlos* fijn linnen. *Mengâlus-kan* verfijnen.

هالغ *hâlang* roofvogel, kiekendief.

هالو *hâlœ* een stamper. (zie *âloœ*).

هالو *hâlœ* en *hâlau* verdrijven, uitdrijven, wegdrijven, wegjagen.

هالون *hâlœn* een golf. (zie *âloœn*).

هامس *hâmis* vunzig, sterk, garstig.

هاوس *hâwus* of *âus* dorstig, dorst. *Ber-âus* dorst hebben.

هاوق *hâwap* damp, uitdamping, stoom.

هاي *hâie* helaas!

هاييم *hâjam* een vogel, huisvogel. (zie *âjam*).

هايپ *hânja* behalve, uitgenomen, uitgezonderd, maar, echter, niet anders dan; alleen.

- هناجوت *hānjut* of *hānjot* drijven, vloten. *Hānjut ka-lawut* naar zee drijven. *Meng-ānjut-kan* doen drijven, laten afdrijven.
- هناجر *hānjir* stinkend, vunzig; bokkelugt.
- هناجا *hābaja* voor alle dingen, vooral, volstrekt.
- هناجلر *hāblur* kristal, (PERZ. *baloer*).
- هناجرة *hādjarah*, AR. mohhammaddaansche tijdrekening, beginnende met het jaar der vlugt van Mohammed van Mekka naar Mediena welke voorviel in 622 volgens de tijdrekening der Kristenen.
- هناجان *hādap-an* front, voorste gedeelte, voorhoede; tegenwoordigheid; volgende, eerstkomende. (zie *hādap*).
- هناجيه *hadiejah*, AR. een geschenk, voornamelijk aan een' hooger persoon; echter wordt het in de geschriften van meerderen tot mindere ook gebezigd. Een offer.
- هناجب *hārbab* of *arbab*, PERZ. een viool. (zie *rābah*).
- هناجرت *hārtā* en *arta*, HIND. goederen, bezittingen, eigendommen; weelde, rijkdom.
- هناجان *hārdwan* bemiddeld, gegoed.
- هناجرك *hardikk* berisping, bestraffing; kastijding. *Meng-hardikk* bestraffen.
- هناجرك *herekk* kreet, luid geschreeuw, gegier. *Meng-herekk* schreeuwen, gieren.
- هناجرك *harga* of *argu* prijs, waarde. *Hargā-kan* of *tāroh harga* de prijs bepalen, waarden. *Harga-nja tiega blas ringgit* de prijs daarvan is dertien spaansche matten.
- هناجرمز *hormuz*, PERZ. het eiland en de stad Ormuz in de golf van Perzië.
- هناجرم *haroem* welriekend, lekker van geur. Reukwerk.
- هناجران *hariengan* of *ariengan* ligt, gemakkelijk, niet zwaar. (zie *riengan*).
- هناجرماو *hariemau* en *riemau* een tijger. *Hariemau kumbang* en *hariemau lalat* luipaard. *Hariemau tunggal* de koninklijke tijger.
- هناجرت *husta* of *asta*, HIND. de lengte van den voorarm. (cubit).
- هناج *hang* gj, jz.

هنگكف *hangkap* nederstrijken gelijk een vogel. *Maka boerong ietoe-pón hangkap di atas tangan-nja* die vogel streek op zijne hand neder.

هنگكف *hangkap* in koren zingen, in rijen dansen; afwisselende bewegingen maken; over en weder toereiken.

هنگكوت *hangkoet* tangetje, haartang.

هنگاپ *hingga* of *ingga* tot, tot dat; eenig, alleen, slechts, maar. Grens. *Ti-jada ber-hingga* grenzenloos. *Maka di brie-kan-lah bertonggoeh nabis Adam ietoe hingga gnup sa-rieboe idhon oemor-nja* aan den profet Adam werd uitsfel verleend, tot dat hij ten volle duizend jaren zou bereikt hebben. *ISK. Hingga ieja dtang* tot dat hij komt.

هلامن *halaman* plein voor een paleis, of huis; groote weg, rijweg.

هلوالبغ *hoeloebalang* kampvechter, held, lijfwacht, legerhoofd. *Hoeloebalang jang gagah dan perkasa* een sterke en dappere held. *Maka sekaliën hoeloebalang pón ber-datang sumbah ja-toewan-koesjdh adlam* al de legerhoofden kwamen, zeggende: ó meester gebieder der wereld. *ISK.*

هلوالبفس *hoeloebangsa* stam, kást. (zie *bangsa*).

هلات *helat* en *halat* vreemd, niet vermaagfchapt. Buitenlandsch.

هلخ *helang* of *hdlang* roofvogel, kiekendief.

هللنتر *halilintar* dondersteen, blikfemschicht.

هلنته *halinsah* bloedzuiger.

هلون *haloewan* voorste gedeelte, voorstevan, voorgevel, voorhoede, front.

هلي *halei* of *lei* dit woord bezigt men bij het getal van dunne zelfsthandigheden, als: papier, linnen, bladen enz. *Kajin sa-lei* een stuk linnen, een kleedingsstuk.

هلي *halieja* gember. *Halieja pedas* of *se-pedas* gemeene gember. *Halieja djdie* de grove soort.

هليقن *haliepan* duizendpoot.

هلب *hamba* dienaar, ahangeling; slaaf. Ik, mij, (in eenen nederigen zin). *Maka ieja ber-tietah pada s'brang hambâ-nja* hij beval een zijner dienaren. *Toewan hamba* mijn meester. *Anakh*

hamba mijn kind. *Hamba handakh meng-tekot* ik wil volgen. *Ber-hambâ-kan* onderwerpen, hulde bewijzen. *Per-hambâ-an* dienst, afhankelijkheid, slavernij. *Hej toewan hamba, bañoewa khetsah hamba ter-lâloe adjâieb ô*, mijn meester! mijne geschiedenis is zeer wonderlijk. Isk.

همباچج *hambâtjang* of *ambâtjang* de vrucht genaamd de paarden mangga.

همبالج *humbâlang* tuimelen, vallen.

همبت *hambat* vervolgen, achterhalen, inhalen. Opstoppen, stuiten; aanvallen. *Per-hambât-an* vervolging; najaging.

همبر *hambar* laf, smakeloos. (zie *ambar*).

همبور *hambur* of *hambor* strooijen, storten. Verfstrooijen; droppelen, vallen.

همبوس *hamboes* blazen, waaijen. *Hamboes-an* en *peng-hamboes* een blaasbalg.

همنت *himmat* neiging, gemoedsaandoening.

همزة *hamzah*, Ar. een klankteeken, hebbende deze gedaante ⁶ dienende ter vervanging van de *alif*.

همش *hampa* ledig, ijdel, hol. *Hampâ-kan* ledigen.

همشت *hamput* en *hampoet* koppelen, paren.

همشدر *hampedas* de lever. *Sakit hampedas* leverziekte.

همشدر *hampedoe* de gal. *Boewang hampedoe* gallen, (visch).

همشدر *hampar* uitspreiden, uitstrekken. *Meng-hampar-kan per-ma-danie* een tapijt uitspreiden. *Hampar-an* een spreid, kleed, tapijt.

همشدر *hampir* nabij, dichtbij, bijna, naast; naauwelijks; naderen. *Hampir habis* bijna voltooid. *Hampir-kan* naderen. *Ber-hampier-an* aangrenzende. *Hampir ada tampat-nja di sieni* deszelfs verblijf is hier dichtbij. Isk.

همشس *hampas* nederfsmijten, smakken. *Meng-hampas-kan dirie-nja ka-tânah* zich op den grond werpen.

همشس *hampus* uitschrabben. (zie *hâpus*).

همشج *hampang* overdwars. (zie *ampang*).

همشون *himpon* verzamelen, vergaderen, bijeenbrengen; optellen,

zamentrekken. *Himpon-an* vergadering, verzameling. *Maka ieja socka tjitâ-lah serdja wenjoeroh-kan brang ka-pada segala negrie meng-himpon-kan hoelobâlang ber-sigra-sigra* zij verheugde zich en zond hare dienaren naar alle oorden om ten spoedigste de krijgsknegten te verzamelen. Isk.

هڤير *hampier* nabij. (zie *hampir*).

همة *himmat*, AR. neiging, oogmerk, bedoeling; gemoed, gedagte, karakter. *Himmat jang tinggie* een edel karakter.

هميس *hamies* een goore reuk.

هن *hun*, HIND. een klein stuk goudgeld, *pagoda* genaamd.

هنت *honta* een kameel. (zie *onta*).

هنتو *huntoe* een spook. (zie *antoe*).

هنترو *hantar* of *antar* geleiden, vergezellen, uitgeleide doen. Liggend, uitgestrekt liggend. *Maka harta ietoe pôn di hantar-kan-nja ka-hadâp-an radja ietoe* en die schatten werden voor den koning gebragt.

هنتام *hantam* slaan, strijken, rauwelen, roffelen; smijten, werpen.

هنتو *hantoe* spook, geest, verschijning, schim, booze geest.

هنتي *hentie* ophouden, stilhouden, uitscheiden, stilstaan, vertoeven, haltmaken. *Ber-hentie di djâlan* onder weg stilhouden. *Per-hentie-an* rust, stilstand, halt, ophouding. *Tampat per-hentie-an* rustplaats, pleisterplaats. *Ber-hentie-kan* doen stilhouden, stoppen, dompen, stillen.

هنتي *hintej* gluren, luisteren, afhooren; bescieden.

هنتيمن *hantiemon* eene vrucht van de meloenfoort. (zie *tiemon*).

هنتجر *handjar* bewegen. (zie *andjar*).

هنتجم *handjam* inslaan, instekken, instampen, heijzen, ergens in blijven vastzitten.

هنتجر *hantjar* ontbinden, oplossen, verteren, smelten, vermalen, verbrijzelen.

هند *hind*, INDIE, *hindoe* en *hindie* een indiaan, indisch. *Hindoe* wie een indiaan, indisch.

هندق *handakh* willen, begeeren, wenschen, verlangen, voornemen. *Ka-handakh wil*, voornemen, oogmerk. *Handakh-lah kirâ-nje*

hey toewan kâmie, kau njatâ-kan khodrat-moe ô heere! wil toch uwe almacht toonen. Isk.

هندي *hindie* een indiaan; indisch.

هندي *hindej* makker; bondgenoot, vriend.

هنغ *hening* helder, klaar, rein, zuiver.

هپير *hanjier* en *hanjir* stinkend.

هو *hoewa*, AR. hij, hij is; de naam van God, JEHOVA.

هوا *hewa*, AR. lugt, dampkring, de ruimte tusſchen hemel en aarde. De wind, een klank, ſtem, geluid, toon, neiging, genegenheid, liefde, begeerte. *Hewa nafſoe* zinnelijke drift.

هوبت *hóbat* bezweren, betooveren. *Orang hobát-an beſar* bezweerder, toovenaar.

هوبغ *hoebong* of *oebong* vereenigen, verbinden, vastmaken, binden, inbinden. *Ber-oebong-oebong* zamenſpannen. *Peng-oebong* een binder. *Per-oebóng-an* verbinding, verband, verbindtenis.

هوبن *hoeban* kruin van het hoofd; grijze haren.

هوتغ *hoetang* en *oetang* ſchuld. *Ber-hoetang* ſchuldig zijn. *Oetang dan pie-oetang* ſchulden en te goed hebbende gelden. Debet en credit. Het woord *oetang* is mij nimmer in ecnen zedelijke zin voorgekomen. *Meng-oetang* crediet geven.

هوتن *hoetan* en *oetan* woud, bosch, wildernis. *Bábi oetan* wild zwijn. *Koetjing oetan* wilde kat, boschkat. *Orang oetan* een boschmensch, iemand die in de natuurſtaat leeft, zoo als ſommige volken in de woeste ſtreken van *Trangganoe* welke *orang oetan* genaamd worden; *orang oetan* noemt men den aap, die veel naar den mensch gelijk en op *Borneo* gevonden wordt. *Tiefadâ-lah kieta lichat di hudâp-an kieta ieni negrie, meleinakan pândang dan hoetan dan boekit* ik zie geene bewoonde ſtreken voor mij, maar wel velden wouden en heuvelen. Isk.

هوجن *hódjat* ſchelden, ſmaden, laſteren; laſter.

هوجغ *hoedjoeng* en *oedjong* punt, uiteinde. *Oedjong pieso* punt van een mes. *Oedjong tânah* een landtong. *Hoedjong tiejang* top van een' mast of paal.

هوجن *hoedjan* of *oedjan* regen. *Ber-oedjan* regenen. *Oedjan lebat* digte regen, zware regen. *Meng-oedjân-ie* doen regenen.

هودغ *hoedang* garnaal.

هورف *hoerof*, JAV. wisselen, geld wisselen, uitkeeren.

هوروهار *hocros hdra* oproer.

هوروي *hoerej* los. (zie *oerej*).

هوكر *hoekor* of *oekor* meten, uitmeten; maat.

هول *hocloe* en *ka-oeloe* bovengedeelte, begin, oorsprong van eene rivier, bovenlanden, binnenlanden. Gevest, heft. *Hoeloe soengej* oorsprong eener rivier. *Hoeloe pieso* heft van een mes. *Pergi ka-hoeloe* naar de binnenlanden gaan. *Orang hoeloe* inboorling, iemand uit de binnenlanden.

هولنت *hoelat* of *oelat* mot, kleine worm, made. *Oelat ber-soetra* zijworm.

هولر *hoelor* loslaten, laten vieren. Botvieren, verflappen.

هولس *hoelas* en *oelas* vastmaken, aanhechten, splisfen. Een stuk van eene vrucht.

هولم *hoelam* en *oelam* mengen, vermengen, ondereen mengen.

هولة *hoelah*, *oelah* en *oelat* spelen, beuzelen, dartelen, stoeijen.

هوم *hoema* of *oema* oogsten. *Per-hoemd-an* oogst.

هونس *hoenos* en *oenos* ontblooten, uittrekken. *Meng-oenos pedang ka-radja-an* het koninklijk zwaard uittrekken.

هوي *hewa*, AR. lugt. (zie *hewd*).

هويج *hoejong* of *oejong* golven, deinen; svingeren gelijk een schip.

هي *hei* of *hej* ho! hola! he! ô! ach! helaas! hoort! zeg!

هياس *hiejas* versieren, optooijen. *Per-hiejas-an* versierfel, tooi, opschik, sieraad.

هيبان *heibano*, AR. afgrijpselijk, verschrikkelijk.

هيبر *hiebor* of *iebor* troosten, vertroosten. *Peng-iebor* vertrooster. *Peng-hibor-an* vertroosting, troost.

هيبت *heibat*, AR. vrees, angst; eerbied, hulde; majesteit, grootheid. Vreeslijk, ontzagverwekkend. *Tiejada dâpat ieja ber-kâta me-liehat hejbat nable Hheidlir* hij kon niet spreken op het zien van het ontzagverwekkende van den profeet Hheidlir. Isk.

هيت *hetta* of *etta*. (zie *hasta*).

هيتونغ *hietong* of *ietong* tellen, rekenen, opfommen. *Hietong-an* rekening, opfoming.

هيتام *hietam* zwart; donkerblauw. *Dawat ietam* zwarte inkt. *Orang ietam* een zwarte. *Ietam manis* ligtbruin. *Meng-ietam-kan* zwart maken.

هيدجو *hiedjoe* een gewas, gelijk paardenhaar.

هيدجو *hiedjau*, *iedjau* en *iedjoe* groent. *Dâwon hiedjau* groen loof. *Bookit Khdf ietoe jang di djadie-kan Allah tûala deri pada manikam jang hiedjau, bahoewa ieju mengoelieling doenieja ieni de berg Khaf die God de Allerhoogste uit eenen groenen robijn gemaakt heeft, omringt deze aarde. Isk. Hiedjau moeda ligt-groen. Hiedjau toewah donkergroen.*

هيدغ *hiedang* opdifschen, onthalen, spijzen. *Hiedang-an* spijs, eten, geregt, disch. *Maka di soeroh radja bitwa hiedang-an deri pada bagie-bagie makân-an* de vorst beval de geregten te brengen, die uit verschillende spijzen bestonden. Isk.

هيدغ *hiedong* of *iedong* neus, snoet. *Liejang hiedong* de neusgaten.

هيدف *hiedop* of *iedop* leven. Levendig. *Se-Idgi ieju hiedop* zoo lang hij leeft. *Maka di tangkap-nja dâpat dengan hiedop-nja* zij kregen hem levendig. Isk. *Meng-hiedop-kan* doen leven. *Ka-hidop-an* het leven; om te leven; levensonderhoud.

هيدم *hiedam* belustheid, zinnelijkheid, lust, trek. *Meng-iedam* belust zijn.

هيدان *heidân* of *heidân*, Ar. verwonderd, verbaasd, bevreemd. *Mem-brie heiran* verbazen, verwondering baren.

هيديرو *hieroe* *bieroe* beweging, oproer, opschudding.

هيرت *hierit* leiden, dragen, sopen. (zie *tert*).

هيرس *hieris* en *ieris* kerven, fijn snijden, aan dunne sneedjes snijden. *Sa-hieris* een sneedje, stukje, moot.

هيرم *hieram* geschakeerd, verschillend, veelkleurig.

هيروهار *hieroe-hâra* beweging, verwarring.

هيرسف *hiesap* zuigen, inzuigen, opslurpen. *Rookoen*.

هيتر بقر *hiengar blngar* geraas, beweging, oproet.

هيڭكو *hienggoe* duivelsdrek.

هيكل *heikal*, AR. kristenkerk, tempel.

هيل *hejla* trekken, halen. *Hejla tdlie kākang* aan een' toom trekken.

H. v. M. *Hejla ginta* de klok luiden, bellen, schellen.

هيلر *hielir* eene rivier afvaren; met den stroom medegaan. Uit de bovenlanden komen. *Orang hielir* kustvolk. *Ka-hielir* naar beneden, naar de benedenlanden, naar de kust.

هيلغ *hielang* verliezen, kwijtraken, verdwijnen, voorbijgaan, vervlieden, sterven, overlijden; verloren, verdwenen. Dood, overliden. *Bārang-jang hielang* verloren of gestolen goed. *Maka Sulthan ūn hielang* de Sultan verdween (stierf). *Meng-hielang-kan* wegmaken, doorbreugen, doen verdwijnen, uitwisschen.

هيلغ *hejling* of *ejling* overhellen, neigen.

هييبو *hiembau* tot een treurdicht behorende.

هييمت *hiemat* zorgvuldig, oplettend. Waardering.

هين *hiena* gemeen, gering, onedel, laag, verwerpelijk. *Orang hiena* allerlei volk uit den geringen stand, het gemeen, publiek. *Meng-hind-kan* verlagen, ontaarden, verachten, kleinachten, minachten.

هيڭكو *hiengoe*, PERZ. duivelsdrek.

هييني *hienei* en *ienei*, AR. een heester, wiens bladen een rood vocht bevatten, waarmede de nagels geverwd worden.

هيو *hicjoe* de haai, zekere visch.

هيو *hanjoet* drijven. (zie *hānjoet*).

ي

ي *i, e, ij* de letter genaamd *ieja*.

ي *ie* een woordje dat achter de werkwoorden geplaatst wordt.

يا *iejā*, AR. ǒ! ja! *Iejā illāhie iejā toewan-koe palihard-kan-laiz*

klrd-nja kdmie deri pada setroe jang meng-dadap kiamie & God! & Heere! behoed ons voor de vijanden die voor ons zijn. Isk.

ڀاڻيم *jatiem* of *jatiem*, AR. een wees, een onmondig kind.

ڀاڻوت *iejdkhoer*, AR. grenaat; robijn.

ڀاڻيت *iejd-ietoe* dat is te zeggen, namelijk.

ڀاڻعقوب *iejdkhoeb*, AR. Jacob.

ڀاڻعني *iejanie* of *janie* namelijk, beteekenende, aanduidende, te kennen geven, dat is te zeggen.

ڀاڻغ *jang* die, dewelke, hetgeen, dat. *Jang di dalam soerat* hetgeen in de brief staat. *Toehan jang amat moeltjeja jang amat koewasa* de heere, die zeer verheven, die zeer magtig is. Isk.

ڀاڻغيبن *jakhien*, AR. ernst, trouw, zekerheid, kennis; zeker, in ernst.

ڀاڻيگي *jogieja*, AR. betamelijk, voegzaam. (zie *se-jogiejd-nja*).

ڀاڻوجان *joedjana*, HIND. eene zekere maat van verheid, afstand, sommige inlanders zeggen *wiedjana*, en verstaan daardoor een gezigt ver, zoo ver men zien kan.

ڀاڻوسف *joesef*, AR. Josef.

ڀاڻيوم *joem*, AR. dag. *Joem il khiejamat* de oordeelsdag.

ڀاڻيونس *jonas*, AR. Jonas.

ڀاڻيودي *jahoedie*, AR. Joodsch. *Orang Jahoedie* een Jood.

ڀ

ڀ *nja*, de laatste letter.

ڀ *nja* voornaamwoord van den derden perfoon, wordende achter de woorden geplaatst. (zie hierover de MAL. SPRAAKK). *Roemah-nja* zijn huis. *Di boewat-nja* ietoe hij deed dat.

ڀان *njata* openbaar, klaar, helder, gebleken. *Me-njata-kan* openbaren, bewijzen, verklaren. *Ka-njata-an* openbaarmaking, duidelijkheid, klaarheid. *Nistjdia dengan njata-nja pe-kardja-an* *ieni hamba ka-loewar-kan* voorwaar, ik zal deze handelwijs, in

- een helder daglicht stehen. Isk. *Sopdja kdmoe pandang dengan njara - nja* op dat gij het duidelijk zien moogt. Isk.
- چارس *njaris* schier, bijna, naauwlijks, bijna. *Njdrts hielang* bijna verloren.
- چارنج *njaring* helder, luid, schel. *Soewara jang njaring* eene heldere, luide, stem. Isk.
- چال *njala* vlammen, flikkeren, vlam. *Me-njalâ-kan* ontvlammen. *Maka ieja-pôn marah ber-njala moekâ-nja* hij toornde, zijn gelaat gloeide. Isk.
- چامق *njamok* mug. *Anakh-nja di giegit njamokh* zijn kind is door een' mug gebeten.
- چامن *njaman* aangenaam, gezond, frisch, lekker.
- چاوا *njawa* leven, adem, ziel, geest. *Tiejâda ber-njawa* zielloos. *Soedah poetos njawa-nja* hij is dood, hij heeft den geest gegeven. *Apa-bielu poetos-lah-njawa hamba, maka di mandie-kan toewan hamba akan hamba* als ik sterf zal mijn heer mij doen wasfchen. Isk.
- چاي *njaja* belasteren.
- چاپ *njanji* zingen. *Njanjie-an* gezang.
- چادر *njadar* vast, diep, gezond. *Tiedor ter-laloe njadar* zeer vast slapen.
- چاه *njah* weg! pakje weg! voort! verdwijn!
- چي *njei* of *njie* meesteres. Sinesche vrouw; bijzit.
- چيهور *njior* kokosnoot.
- چيرو *njieroe* eene wan, zeef.
- چيلو *njieloe* eggig, stomp. *Giegit jang njieloe* eggige tanden:

A A N H A N G S E L

D E R

W O O R D E N ,

DIE ZELDEN VOORKOMEN, DOCH BIJ HET LEZEN DER
GESCHIEDENISSEN DIENEN GEKEND TE WORDEN.

۱

أبدية *abadiejat*, AR. eeuwigheid.

أدتي *atie - Atte* voorzichtig.

أجناس *adjends*, AR. verschillend. Soorten; goederen, dingen.

إحترام *ihhtisjdm*, AR. luister, grootheid.

إحتمال *ihhtimdl*, AR. een last, vragt. Opleggen. Geduldig zijn.

أحرام *ahhrdm*, AR. heiligdom. Ban, banvloek.

أحسان *ihhsdn*, AR. voordeel, gunst, gift, geschenk.

إختصاص *ichtisds*, AR. innige vriendschap, oplettendheid, gunst,
vertrouwen.

أري *drie*, AR. ja.

أري *irij* ruif, voederbak; stal.

أريس *dries*, AR. akkerman. Prins. Eene wel, nabij Medina.

E e e

ارکيا *arkiejā*, AR. goed, deugdzaam.

استقامة *istikhdmat*, AR. opregtheid, getrouwheid.

استقرار *istikhrār*, AR. bevestiging, vaststelling.

استقلال *istikhlāl*, AR. souvereine magt, volmagt, onbeperkte last.
Onafhankelijkheid.

استسلام *istildm*, AR. onderwerping aan eens anders gevoelen.

اسرافين *israfīn*, AR. sersifijn.

اسم الله *ism' allah*, AR. de naam van God.

اسيا *asiejā* Azië. Een molen.

اشواق *asjwakh*, AR. in liefde ontvlamd.

اصلاح *aslahh*, AR. beter, best, heerlijker.

افضل *afḍal* (*afzal*) uitmuntend, verheven.

اقرار *ikhrār*, AR. bevestiging, verzekering, belofte. **Belijdenis.**

الاس *Alas* voetstuk, pedestaal, grondslag.

الوثة *alwat*, AR. een eed.

امبلس *ambles* zakken, inzakken.

امر *amr*, AR. eene zaak, handeling; bevel.

امير *amier* leidsman, geleider.

انتيرو *intejro* geheel, gansch.

انجن *indjin* wagens.

اورق *oerokh* aanhoogen (met aarde).

اوروقن *oeroet-an* worst.

ايجاب *iedjāb*, AR. noodzakelijk zijnde.

ب

باتل *batil* kom, waskom, schotel.

بالله *bitāh*; AR. bij God!

- بيارن *babdran* moeilijkheid.
 بياڭكس *bebangkas* niezen. (vulg).
 بديح *bedebah* ellendige! hond!
 بطريق *bathariekh*, AR. in de manier; bij wijze van.
 بعيد *baied*, AR. ver, afgelegen.
 بقچا *bokhtja* reiszak.
 بلخ *balch*, AR. ijdel, verwaand.
 بلوي *balwa*, AR. eene proef, beproeving; verlegenheid.
 بندري *bandej* een bekken, omroepers bekken.
 بوڭك *boengka* ijdel, grootsch.
 بونيك *boenejka* pop.
 بيتت *biebit* zaad uit het plantenrijk.
 بيبي *biebie* moeders jonger zuster.
 بيرس *bieras* de persoön welke met den zwager of zwagerin gehuwd is.
 بيھوس *bejhoes* flauw, in zwijm; bezwijming.
 بيڭ *biejang* een dier dat reeds gejongd heeft; een vogel die al eijeren gelegd heeft.
 بيلال *bielal* krankbezoeker; kerkendienaar; voorlezer.

ت

- تابڭ *tābang* stoppen, toedoen.
 تاجن *tādjīn* schuim van kokende rijst.
 تافيه *tāfiejah* zekere sterke drank.
 تاقوس *tāpos* persen.
 تجري *tādjurrie*, AR. verwonding.
 تفة *tāffoet*, AR. een geschenk, iets uitmuntends.
 تحميد *tāhhmied*, AR. lof, prijs.

- تحبس *tahhabus*, AR. gevangenzetting.
 تذكرة *tadzekorot*, AR. geheugen.
 تروح *tarawwuhh*, PERZ. wanning.
 تركه *terkah* verdacht houden.
 تسليم *tasliem*, AR. groet. Zegenwensch.
 تعجيل *tàadjiel*, AR. haast, spoed.
 تعذر *tàadzul*, AR. bestraffing. Veroorzakende.
 تعديل *tàadiel*, AR. verbetering.
 تعليب *tàalieb*. AR. onderteekening; merking.
 تعليم *tàaliem*, AR. leering.
 تغك *tongkâ* onderschragen (verbastering van *tongkat*);
 تغليلغ *tonggieling* muskudier.
 تفاح *tuffah*, AR. een appel.
 تفاخوس *tephachoes* nauwkeurig onderzoeken.
 تقويم *takkoewiem*, AR. almanak.
 تكبر *takkebor*, AR. verwaandheid.
 تليدر *telejdor* schelm, schurk.
 تماش *tamsja*, PERZ. onderhoud, vertooning, vermaak.
 تمثيلغ *tampjeng* een klap, of slag met het platte der hand.
 تموكس *temoekus* zeker geneesmiddel.
 تميبيل *tamiejil*, AR. twijfelend, besluiteloos.
 تندو *tandoe* draagstoel.
 تنقيس *tanpljjs* wegsnijten.
 تورس *toeros* een paal. *Toeros*-kan aan een' paal binden.
 توفيق *toefekh*, AR. gunst, leiding, hulp.
 توكو *tókó* winkel.

ث

ثقل *tzikhal* fikkel; zwaarte.

ج

جاجة *djadjat* glazen koraal; halsketen.

جالو *djaloe* hanespoor.

جزيله *djazielah*, AR. goed, zuiver.

جنگير *djengger* hanekam.

جنگر *djangkar* dreg, anker.

جدجك *djokdjok* draven.

جمد *djemad*, AR. ijs.

جناب *djenab*, AR. majesteit.

جنان *djenan*, PERZ. duistere nacht.

جویت *djoewiet* uitgelezen, fijn.

جولي *djoelie*, JAV. draagkoets.

جهت *djihet*, AR. zijde, kant, vorm.

جوهن *djohan* held.

جيران *djieran*, AR. naburen.

چ

چادي *tjaddej* (vulg.) fopperij, bedriegerij.

چنگلخ *tjankling* den arm geven, gearmd.

چنگلخ *tjongklang* SUND. galopperen.

چقي *tjapej* (vulg.) vermoeid.

چٹو *tjepoe* een bakje.

چمبلغ *tjomblang* (vulg.) koppelen.

چنیل *tjendjla* (vulg.) muilen.

چیو *tjieoe*, SIN. zekere sterke drank.

چیتف *tjietakh* (vulg.) drukken, (inprimare).

ح

حاور *hhāwar* en *hauwar* populier.

حزار *hhidzdr*, AR. bedachtzaamheid.

حقیقت *hhakhiekat*, AR. trouw, opregtheid, wezenlijkheid.

حقیقی *hhakhiekhie*, AR. getrouw, echt.

حفظدن *hhafulkan*, AR. behouden, bewaren.

خ

خاص *chāts*, AR. zuiver, onvermengd, best, sijn.

خانی *chāifie*, AR. verborgen, geheim.

د

دشوو *dengdoe* twijfelen.

دشکغ *dongkang* pad, padde.

دلش *delap* stout, kwaadschik.

دوام *dawdm*, AR. voortduring.

دوغو *doengoe* dom, onwetend.

دوپی *doega* (vulg) raden, gisfen.

ذ

ذریات *dzurriejdt*, AR. afstammelingen.

ذرة *dzarrah*, AR. ondeel, een weinig, een slofje.

ر

رأسی *rdsej* (vulg.) civeekat.

راكوس *rdkoes* (vulg.) gulzig.

رقبة *rutbat*, AR. waardigheid, grootheid.

رنگه *rongkeh* (vulg.) winderig, hoogmoedig.

رنگ *ringat* (vulg.) borst.

روکن *rdkon* formulier, instelling.

روجیف *rdbejkh* (vulg.) scheuren, afrukken.

ز

زبرجد *zabardjad*, AR. topaas.

س

سام *sdma* te zamen, te gader; op den zelfden tijd onderling; gelijk, evencens. *Sima-sama* gezamenlijk. *Bdpa sdma-sama dengan dnakh-nja* de vader met zijn kind. *Sdama roepä bdpa-nja* gelijk aan zijnen vader. *Sdama djoega* om het even, evencens. *Me-njamd-kan* gelijk maken. *Ber-samd-an* vergelijking. Zie op *sdleh* en vervolgens.

سدر *sedal* zerp.

سرم *sarmad*, AR. eeuwig.

سروت *sirawat* zwindelen, duizelen.

سرور *sarwar*, PERZ. prins, heer, vorst.

سرو *suroer*, AR. blijdschap.

سروو *sewwo* en *sarw*, AR. cipres.

سریاون *seriejawan* eene ziekte, (sprouw).

سرىڭ *sering* doorgaans, nu en dan.

سعادة *sàddaah*, AR. gelukzaligheid.

سڭاران *sangkaran* kooi, kouw.

سڭڭره *sanggrah* aderlaten.

سڭت *sepat* zerp.

سفرجل *seferdjal*, AR. kwe.

سلازق *sclarak* dwarsbalken van een vervoerbare paardenstal.

سلوار *seloewar* broek.

سليسڭ *seliesikh* (vulg.) kraauwen, gelijk een vogel die zich gebaad heeft.

سملق *simplekh* (vulg.) barsten, knakken.

سمنتڭ *sementang* (vulg.) uithoofde, om reden.

سنت *sunnat*, AR. befnijdenis.

سنة *sanat*, AR. jaar, jaargetal.

سوسل *soesoel* (vulg.) zoeken.

ص

صڭيفة *tsahhiefat*, AR. bladzijden, bladen, boeken.

صڭيڭ *tsahhiehh*, AR. volledig, geheel, juist, zeker.

صدر *tsadar*, AR. de borst.

صلات *tseldat* AR. gebed, zegening.

صلب *tsalb*, AR. kruisiging.

صميم *tsamicm*, AR. zuiver, rein, opregt.

صنوبر *tsenawbar*, PERZ. denneboom.

 ط

طام *zh im* slijm.

طبعي *thabja*, AR. natuurlijk.

طلب *thalab*, AR. zoeken, verzoeken, vragen, verzoeken.

طواف *thawwf*, AR. rondgaan.

 ع

عاقبة *akhiebat*, AR. einde, vervulling, bereiking, gevolg.

عبري *abdie*, AR. een slaaf.

عنتية *atiebat*, AR. kleine stad, onaanzienlijk stadje.

عدن *adan*, AR. eden.

عذاب *adzab*, AR. straf.

عريض *ariez*, AR. breed, wijd, uitgestrekt.

عقيق *akhickh*, een steen, fardiks.

عنبر *ambar* of *ambar*, AR. amber.

عمرة *umrat*, AR. geheiligd bezoek naar Mekka.

 غ

غلط *ghralat*, AR. fout, misrekening.

 ف

فسوق *fesoekh*, AR. slechtheid.

فضيلة *fadliezat* of *fazielat*, AR. uitmuntendheid.

F f f

فقيهه *fokhieh*, AR. godgeleerde, wetgeleerde.
 فيتر *fietar* kettingbliksem.

 ق

قتاسن *petdsan* voetzoekers, vuurwerk.
 قرجوريت *perdjoeriet* held.
 قراجت *prabot* (vulg.) werktuig, gereedschap.
 قركوتن *perkoetot* wilde tortel.
 قسغپراهن *pesanggrahan* rustplaats, pleisterplaats, herberg.
 قغمق *pengempang* vischvijver.
 قمندق *pemendakh* beslag; ring.
 قنتوه *pentowah* oudsten (des volks).
 قوري *poerie* slaapvertrek.
 قولر *poelir* (vulg.) verdraaijen.
 قولس *poelas* (vulg.) slapen.
 قراغ *pejrang* bleek. Ligtbruin.
 قيكن *piekat* (vulg.) vangen.

 ق

قاديرن *khaddieron*, AR. almachtig.
 قانوذي *khanoenie*, PERZ. kanonijk; regelmatig.
 قديم *khadiem*, AR. voormalig.
 قربه *kharbah*, AR. waterflesch.
 قريب *kharieb*, AR. nabij.
 قزالند *khazdkand*, PERZ. harnas.

قطع *khatà*, AR. afzetten, afsnijden.
 قوطون *khoethoen* en *khoton*, AR. katoen.

 ك

كالوة *káloet* geraas.
 كتونكل *ketoengkul* verhindering.
 كرابين *kardbien*, AR. cherub.
 كرامن *kráman* bandijt, roover.
 كرب *kerub*, AR. cherub.
 كريغت *kriengat* zweet.
 كريم *kariem*, AR. edelmoedig.
 كساسر *kesdsar* (vulg.) verdood.
 كسكل *kaskal* eetnapje, drinknapje.
 كسل *kesal* (vulg.) vervelen.
 ككاته *kekdpah* zadel.
 ككمن *kekumban* doek die rondom het lijf geslagen wordt.
 كالنغر *kalingar* flauwte, bezwijming.
 كلابغ *kelabang* duizendpoot, veelvoetig slangetje dat vergiftig is.
 كمس *kemas* kleine kostbaarheden.
 كوچف *kótjakh* (vulg.) verwaand.
 كوئر *kóior* (vulg.) morfig, vuil.
 كوره *koerah* (vulg.) wasfchen.
 كوكتن *kókot* hengfel; kram.
 كويق *kójokh* pleister.
 كولن *koelon*, JAV. west.

 ي

- كيتف *gejtek* (vulg.) vlot.
 كيردم *geridam* eene spreuk uit de heilige taal.
 كيكرس *gegaras* onophoudelijk eten, vreten.
 كلودق *gelólok* dondersteen.
 كيمس *gemus* (vulg.) hard, wreed, ongevoelig.
 كيمبت *gumbat* beteldoos.
 كندر *gandikh* (vulg.) valsche krul.
 كينجان *gan.ij.uran* (vulg.) rang, aanzien

 ل

- لاتر *litar* (vulg.) erf, plein voor het huis.
 لاته *latah* (vulg.) napraten.
 لاجر *låtjor* (vulg.) vergeefs.
 لبران *lebdran* slemptijd.
 لغر *lingar* (vulg.) dun haar, weinig haar.
 للغسي *letangsej* (vulg.) behangsel.
 لحد *lehad*, AR. al te gader.
 لقلق *lakhlakh*, AR. ooijevaar. De huid.
 لوتغ *lóteng* (vulg.) zolder.
 لوتج *lótjeng* (vulg.) klok, schel.
 لوق *lópa-lópa* langwerpige doos. Tabaksdoos.
 لومبي *loembie* (vulg.) delven, graven.
 ليوت *liewat* (vulg.) voorbijgaan.

لينو *lienoe* aardbeving.
 ليو *liejô* (vulg.) steenbakkerij.

۲

ماتغ *mdtang*, JAV. rijp; gaar.
 ماسي *masi* (vulg.) nu nog.
 ماگل *mdgel* stokkerig.
 ماهر *mdhir*, AR. schrander, ervaren.
 مبارک *mubarak*, AR. gelukkig.
 متاخراکن *mutachir-kan* uitschieten.
 متاکید *mutkid*, AR. bevestiging.
 محشم *muhhsjam* en *muhhsjim*, AR. eerwaardig.
 محفوظ *mahhfoez*, AR. behouden, bewaard.
 محکمة *mahhkammat* raad, vergadering.
 مذبح *medzbeh*, AR. altaar.
 مذهب *mudzhab*, AR. eene sekte, regel, wet, gevoelen.
 مرتوا *martocwd* (vulg.) schoonvader of schoonmoeder.
 مستجاب *mustadjab*, AR. aangenaam, aannemelijk.
 مستحق *mustahhikh*, AR. waardig, voortreffelijk.
 مسکاوین *maskawin* (vulg.) huwelijksgift.
 مشرف *musjif*, AR. nabij. Verheven plaats.
 مصلي *motslej* doek, biddoek.
 مصطفي *mutsthasa*, uitgekozen, verkoren.
 معتبر *mutabir*, AR. eerbiedwaardig, aanzienlijk.
 معجزة *mudjizat*, AR. wonderwerk.
 معصیت *màsiejat*, AR. ongehoorzaamheid.

F f f 3

- معتول *màkkoel*, AR. redelijk, juist.
 معجون *màljoen*, AR. gekneed.
 معرفة *màrifat*, AR. kennis.
- معين *mudjjan*, AR. bepaald; vastgesteld.
 مكف *mangkakh* of *mangka* dijen, uitzetten.
 متكبر *mengkéréjijokh* kwellen, plagen.
 متوهم *mengómong* (vulg.) praten, babbelen.
 متينف *mengienap* (vulg.) overnachten.
 مقبرت *makhbarat*, AR. tombe, gedenkteeken.
 ملر *melar* vlocijen. *Kartas jung melar* vlociepapier.
 ملس *melas* een weinig lek.
 ملنچغ *melantjong* (vulg.) slenteren.
 ملت *melit* (vulg.) nieuwsgierig.
 ممقوس *mampoes* (vulg.) dood.
 منجر *mandjar*, AR. de regre en goede weg.
 منجور *mandjoer* vergiftig; welsprekend, vurig.
 منفعت *mensfàt*, AR. nut, voordeel.
 منقطع *munkhatht* gebroken, af, voltooid.
 منتو *mantoe* (vulg.) schoonzoon of schoondochter.
 مندر *mandor*, (PORT. *mandador*) opziener, hoofd.

 ن

- ناصر *nàsir*, AR. beschermer, voorstander, helper.
 ناجر *nddjir*, AR. zoel.
 نستعين *nastàien*, AR. hulp.

- نشان *nisjan*, PERZ. teeken, merk, gedenkstuk, eerzuil.
 نطس *nathus*, AR. schrand'er, geleerd.
 نطق *nathikh*, AR. welsprekend.
 نظام *nithlam* of *nizam*, AR. orde, instelling, schikking.
 نعنن *nànà*, AR. pepermunt.
 نعوذ بالله *nàocdroe billah*, AR. laat ons tot God vlieden.
 نودا *nóda* (vulg) vlek, smet.
 نهار *nahár*, AR. de dag.
 نهار *nahár*, PERZ. veel.

و

- وارف *wárif*, PERZ. een waaijer; wan.
 وارف *wárif*, AR. groot, uitgebreid.
 وارق *wárikh*, AR. ontluikend, bladrijk en bevallig groen.
 واسر *wáfir* aanbei.
 واقف *wáqif*, AR. belemmerig, verhindering; ervaren, schrand'er.
 وحي *wahhie*, AR. openbaring, inblazing.
 ورقة *warkhat*, AR. een blad, brief; letter.
 وسواس *waswás*, AR. verleiden; verzoeking van den duivel.
 وصل *watsl*, AR. vereeniging, gehechtheid.
 وبتن *wéjian*, JAV. het oosten.

س

- هاوس *háwus*, PERZ. leerling of volger van eenen profect.

 ي

ياجوج *j.ädjædj*, AR. geloop op en neder; iets ernstig begeeren.

پ

چمبر *njeboer* (vulg.) in het water springen.

چپه *njanjah* braden of bakken zonder vet, boter of olie.

UITTREKSELS

UIT

MALEISCHE GESCHIEDENISSEN

TOT

OEFENING.

UITTREKSEL UIT DE GESCHIEDENIS VAN
MAHMOED, SULTHAN VAN BADAR.

چتر در قد حکایت سلطان محمود د فکری بدر *

مک سدغ بکند لاکي د هادق اوله منتري سمغي
تغه مالم بلم لاکي بکند ماسف دالم استان لاکي برخبر
دان بروایة اکن عاده قرفته سپل راج م بیغ دهول در
قدان ایت حتی دغن دمکین ایت اد سورخ دایغ م
راج برخام سنی جلیک بیغ منغکوی قردون بکند ایت
مک ای فیکردالم هتین بکمان کراخن رساپ سلطان
محمود برادو قد قیلم جوغ این جایک اک چوب رساپ
سینتر بکند این بلم ماسف برادو ایت مک سنی جلیک
مرجهکن درین لال ای قزلالی قیاد سدر اکن درین
قرلال امت پامن رساپ شهدان مک سلطان محمود
قون برانکت ماسف کدالم مک منتري هلبالغ سکین
قون اندرله ماسغ م کیمبال در قد مغادق ایت مک

[4]

مسئله بکند ماسقف دالم استان ایت هندق برادو ادثون
 عادة بکند ایت آقبیل ای هندق برادو اد سبوه تغت
 جسی همقرقتن استان ایت دامبلن لال دتوسقکنن
 د قردوون بکند سبب چمبروان بکند قانت کالوم اد
 سوات بنچان مک د رسائی اد اورغ قیدر قد تمفت
 قردوون قیلیم جوغ ایت مک د قالو بکند مک کن کفلاق
 سنی جلیک ایت لال قچچه برهمبورن دارهین مک ایقون
 ترکجنت لال ای باغ مک د لیهت بکند اکن سنی
 جلیک تله قچچه کفلاق برهمبورن دارهین مک قینته بکند
 هی بدرج چلاک بسر هتیم ایت مک برائی قیدر قد
 تمفت قردوونک این مک سپل ایسی استان سکین
 قون قانت کمتر ملیهت بکند مرک ایت مک قینته بکند
 ایت قد سپل داغ م د باو اولهم سی درهاک کلوار این
 مک تورسکن اولهم سمقی سیغ ایسقله اک میدهکن
 حکم سی درهاک ایت مک سنی جلیک قون د باو اوله
 سپل داغ م ایت کلوار لال دتورسکن د باوه استان
 سمقی سیغ ایت حتی هاری قون سیغله مک
 سلطان محمود قون برخبر باغن لال دودق سسایم
 د قنران د هادق سپل داغ م قروار سکین مک بکند
 برقینته میوره سمگل جام منتری مک ایقون ماسقف
 کدالم سکال لال ای سجود میمبه دغن قانتن کارن
 بزوجه درجه بکند ایت مک بکند میوره مسباو سنی
 جلیک کهداغن بکند دغن د ایکنن دان قچچه کفلاق ایت
 مک قینته بکند ایت هی جام منتری تان اولهم سی
 درهاک ایت برنیکه بسر هتیم مک ای برائی بزجوت
 قنرجان یغ بوکن لایق قداغ ایت مک جام منتری
 قون سجود میمبه دولن شاه عالم مک جام منتری

قون بردان هي بدبج مغاف اڅكو ډراني ملكوكن څراڅي
 ښځ بوكن قدرم ايت ميک جواب سني جليک بيا مننري
 ښځ ډرديمان لاکي عارف ډچچفسان دان مغنهورې دان
 سږه دافتن ملكوكن حکم ښځ عادل انيس همب دان رعيت
 ادقون ميک همب ډراني ملكوكن څري ښځ دمکين ايت
 قد فيکر همب قد عقل همب بکمان ډراني نعمت
 څردون راج بېراق څوله څاهن څدوک سري سلطان
 ډرادو قد څمشت ايت ميک همب چوب بوکن قصو همب
 هندق څيدر دغن تقدير الله تعالي همب قون څرلالي
 څياد همب سدرکن ډيري همب ادقون بکند داتخ مک
 څانک قون څياد خبر اکن ډيري څانک دان سرت بکند
 ډراڅکت قون ماسف درقد څدائن ايت مک ډر سبب
 څرلال نعمت څانک رساي انيله حال څانک هي مننري
 ښځ ډر عقل سکنیک جوکي څانک ډرادو ايت ادقون ساکن
 څانک رساي امقت ليم څوله کين څانک رساي عذب
 الله اکن څانک مک سلطان محمود قون ډر څيته ډيراق
 څوله څاهن اي څيدر ايت ډيراق عذب الله اکن درسايين
 قد يوم القيامة سبب اي څرلال لوب اکن کيسارن دان
 کمليان دنيا مک سمبه سني جليک څياد که قون همب
 مندر څر و ايت نبي الله سليمان لاکي اي ککاسه الله
 دان لاکي ډ ډريکن راج سکين عالم دنيا ډيراق راج ۲
 ډ جاوه بکند تعلق دالم څرڅنهڅ سقرت څنري بلقس
 جادي استرډين دان جن دان څري ډ جاوه څرڅنهڅ دان
 سپل ښاتخ ډ جاوه حکمن لاکي اي څانک اکن الله دان
 عبادتن څياد ډ څڅکڅن دمکينه ډ انڅرهي الله سبحانه
 وڅالعي کمليان ډ دالم دنيا استميو ډيراق کيسارن څري
 ډدار دان قون څنري ايڅون څياد سماڅ ولکن اکن

ڌريڻ جوڳي ڌانڪ بركات اڌئون اکن ڌانڪ ايڻ تله
 د جنجبيڪن قد ازال الموت د مان د اڌت دلرڳدن لاڳي
 اڌئون حڪم الله دان حڪم راج ايت د مناڪه د اڌت ڌانڪ
 سلاهي لاڳي سنله سلطان محمود مندغر چرقران سني
 جليڪ ايت لال ڳيند منائس سرت مڀيت نام الله
 مها سوچ ڌوهن ڀڄ منجديڪن سڪلين عالم مڪ ڳيند
 مڀوره ملڻسڪن سني جليڪ سرت منت معاف ڌدان
 دان د جريڻ مردهيف جبرائ هرت دائڳرهڪن ڌدان مڪ
 سني جليڪ ڌون سجودله قد ڪاڪ ڳيند توجه ڪالي
 سرت منادهڪن ڌانڻن ڪلاڻت اي منت دعا موڳي م
 دلنجنڪن الله عمر ڳيند دالم عبادة ڳيند ايت شهدان
 قد ڪتيڪ ايت جوڳي ڳيند جريته مڀوره جرهڻيون سڳل
 اورڻج بسر دالم ڳيري ايت مڪ اورڻج ڪاي م دان
 منٿري سڪلين ڌون داڻج مڌادڻ ڳيند ايت مڪ ڳيند
 ڌون جريته هي ڪام سڪلين اورڻج بسر د دان اورڻج
 ڪاي م استميو سڳل منٿري هلبالڻج سڪلين قد هاري
 انيله اڪ مڀرهڪن ڪرڄان ڳيري جدار ايڻ ڪڌ جام
 منٿري بايڪ دان جاهت ڪسرله ڌدان هندقله ڌون م
 سڪلين مندغر ڌرڻهن دان حڪمن ڀڄ جريڻون دڻن
 حڪم الله دان انڌڪ ڌنري جدار ڌون ڪسرهنڪله ڌدان
 مان ڀڄ بايڪ د ڪرڄانن سنله سده ڳيند جريته مڪ
 سڪلين ڌون سجود سرت دڻن ڌانڻسپ يا شاه عالم
 هندق جرائڪت ڪمناڪه ڳيند مڪ جريته ڳيند اڌئون
 اڪ ايڻ هندق ڌري ڪنڳري مڪه هندق جريڻون جڳتي
 ڪڌ الله سبحانه و تعالي اڪن سڳل دساڪ سڪلين
 جوا اداي ﴿

UITTREKSEL UIT EEN VERHAAL VAN
CHATAM THAJA.

چتر در قد سُوَرُغِ بَرنامِ خاتَمِ طاي *

قَرکارِ یَغِ قَرنامِ

مک کات صاحب الحکایت جهو قد زمان خاتم طاي
ایت تیبکی اورغ راج یغ مشهور دالم عالم دنیا این شهدان
جهو اداله کنیبکی مریکیت ماسغ م مندعوا دریپ قریله
موره قرقام م راج د جنو روم کدو راج د جنو شام کنیبکی
راج د جنو یامن مک قد زمان راج یغ کنیبکی ایت اداله
قرمشهور قد زمان ایت هاپ خاتم طاي جوا مک سپل
راج م ایتغون مالوله مندغورت یغ دمکین ایت هغکی
جاد برستروله مریکیت دغن خاتم طاي مک بركات
مریکیت جهو سپ کامی راج یغ مغمغنکن سپل
فکری دان بک کامی بلتننرا دان ببراؤ، در قد سپل
رعیة دان قریندهارن لاکي موره کامی مک بتاق دافت
سُوَرُغِ در قد رعیه عرب مغانکن دریپ قریله موره
در قد کامی مک اداله تیغ م سُوَرُغِ در قد سپل راج م
ایت هندق مینساکن دان منچوب خاتم طاي ایت
قرنام یغ هندق منچوب خاتم طاي ایت راج د جنو
روم مک راج ایتغون برسبد کغد سُوَرُغِ منتریج هی
منتری جهو سپ اد اک دغر سُوَرُغِ لاک م د جنو عرب
جرنام خاتم طاي دورتاکن اورغ کغد کامی جهو قد
زمان این تیاد سُوَرُغِ جوا قون موره سبکیج دان
مشهور زمان قد سپل فکری دان نماک تیداله دستب

اورغ دغن نام كمرههه مڪ سكالې قيباد اڪ سڪ مڪ
 سكارغ اين اڪ هندق منچوب اكن مليهت كبنارن
 ورت اورغ ايت اداكه جنر اتوتيداكه بهوسپ كدغر قد
 خاتم طاي ايت اد سئيكرداپ قرلال امت اي كاسه
 اكن كود ايت سنتياس د دريكنپ د هداقنپ دان اي
 مملهراكن كود ايت سفرت مملهراكن چوپ مڪ كامې
 قنتاله كود ايت كقداپ مڪ منترې ايتقون مپورهكن
 سئورغ اتوسن كبنوعرب دغن ميباو هديه يغ لايق
 سرت دغن ميباو سوات سورة كقد خاتم طاي حتي مڪ
 اتوسن ايتقون سمقيله كنپرين خاتم طاي دغن تقدير
 الله تعالي قد ماس ايت هوجن دان اذن قرلال ساقت
 قيباد داقن اورغ قرې داتغ كارن سوات كهندق شهدان
 قد كنپك ايت اتوسن داتغ هاري قون مالم دان سوات
 قون قيباد اد حاضر قد خاتم طاي اكن برجاسو مريكيت
 مڪ دجواله خاتم طاي اتوسن ايت كقد سبوره رومه
 يغ بايق سرت دغن دقرمليان اكن مريكيت دان
 دقرجمون اكن مريكيت دغن بارغ پ يغ دداقنپ
 سنله ايت مڪ خاتم طاي قون برتاپ قد اتوسن ايت
 اف حاجه قون همد داتغ كقد همد اين مڪ ساهت
 اتوسن ايت قيباد اد حاجه سوات قون ملينكن همد
 داتغ اين كارن مغنچوغي قون همد جوا مڪ قيداله
 دكناكنپ سكل قاسن راج روم قد مالم ايت كلين مڪ
 خاتم طاي قون قرې منچهاري مكانن اكن منچاسو
 مريكيت مڪ سواتقون قيداله دداقنپ هان كود يغ
 دكسهپن ايت جوا حتي مڪ كود ايتقون دسملبهپ مڪ
 دجموب اكن مريكيت قد مالم ايت جوا سنله ايت
 مڪ كمبيليه خاتم طاي كروهپ اقبيل سمقيله هاري

میخ مک دانغله خاتم طای کغد مریکیت ارکین مک
 سوره دان هدیہ درقد راج روم اینقون دهمه ثیقن
 اتوسن ایت کغد خاتم طای دهمی دغرخاتم طای
 چوپ یغ ترسبت ددالم سورت اینت جهو راج روم
 متهندالی کود یغ ترسمبله ایت مک خاتم طای قون
 چرچنتاله دان جروجله ورن مکاپ دان تیراله دانت ای
 جرکات د دغن اتوسن ایت دم دلپهت اتوسن حالپ
 دمکین ایت جهو قد سغکاپ اکن خاتم طای سایغ کدای
 دان جریینله دلپهتپ درقد یغ دورتاکن اورغ کغد
 راج روم مک کات مریکیت هی خاتم طای جکلو تیاد
 دغن سک هات قون همب ممبریکن کود ایت جاغنه
 قون همب چرچنتاکن کود ایت بیرله کامی کمبال
 کنکیری کامی مک ساهت خاتم طای هی اتوسن راج
 روم جکلو اد قد همب سرب کود سبکی کود ایت جکلو
 سورغ قون ممنت دی نسچای همب جریکنله کود
 ایت اکن دی استمبو قول راج روم ممنت سیکر کود قد
 همب مک بتاق همب جاغن چرچنت یغ دمکین ایت
 ادقون یغ همب چرچنتاکن ایدن کارن قد مالم ایدن
 همب جرتاپ قد قون همب ادکه کهندق قون همب
 دانغ کغد همب مک ساهت قون همب سوات کهندق
 قون تیاد ملینکن کارن مغانچوغي همب جوا مک لال
 همب سمبله کود ایت انبله یغ همب چرچنتاکن در
 قد الف همب جوا شهدان مک خاتم طای قون ترکیله
 منچهاری بیراق درقد کود یغ لایف اکن سیکل راج پ
 دان جبراق هدیہ یغ اندره پ اکن ترسمباهن کغد راج
 روم سرت دغن دقرسکاپ هات اتوسن ایت سنله ایت
 مک اتوسن ایت قون کمبلیله کغد راج روم حتی مک

د فرسمبهکن سپکله هدییه خاتم طای دان د چترانکپ
 سپکله حال احوال خاتم طای کفد راج روم این دم
 د دغر راج روم سمبه اتوسن اینت دمکین مک اینتون
 برسبد سبدرچاله سفرت یغ مشهور دورخاکن اورغ قری
 کمراهن خاتم طای اینت دان ایاله یغ درماون دغن
 سمغرفان کمردین در اینت جاد برکاسه م خله راج روم
 دغن خاتم طای اینت شهدان در سبب خبر اینت جاد
 مشهورله نام خاتم طای قد فیهف سپکله راج م *

قرکار یغ کدو

شهدان کات صاحب الحکایت مک کدو یغ منچوب
 خاتم طای اینت یایت راج د جنو شام مک تنکال کدغرفله
 کفد راج شام خبر خاتم طای قله مشهورله کمراهنپ
 مک راج اینتون مالوله ای سرت برسبد بهو کامی راج
 یغ مغمغنکن کرجان یغ امت بسردان دغن سپکله
 قرجندهارن کامی دان کواس کامی دان کمراهن کامی
 جناق سورغ در قد رعیت کامی جاد مشهور نامپ کبنو
 روم دان تمغتیپ دیم د دالم هوذن دان قادغ مغمکمال
 کمبیغ دان انت دان کود مک سکارغ قون بایک کامی
 چوب اکن دی کامی منت در قدان بارغ سسوات یغ
 انده م یغ تیاد دانت دادانکپ سفای ای بروله کملوون
 قد اختار سپکله راج م دان قد سپکله مانشی حتی مک
 راج شام اینتون میپوره اتوسن کفد خاتم طای اکن
 ممنت کفدای سراتس انذ یغ بلوون میره لاک قنچغ
 رومنتیپ دان هیتم کدو مناپ دان یغ تغلی کدو کلین
 کارن بهو انت یغ دمکین رقاپ ترلال امت سوکر
 د چهاری کارن قد راج م قون تیاد اد باچق ملیکن

لهفت لبم ایگر جوا مک اقبیل سمثیله اتوسن راج شام
 کقد خاتم طای ایت مک دسمثیکنله سچل بارغ
 کهندق راج ایت کقدان دمی خاتم طای منقرکات
 اتوسن ایت مک اینقون قدرلال سکچت سرت دقرجام
 سالن دان مینم دغن سمقرنپ سنله ایت مک
 دچریپاله خاتم طای درقد فیقف اختاپ سندیری
 وخیکر قون قیاد دقرولپ سقرت بیغ دکهنداکی راج
 شام ایت حتی مک دسورهپاله منچهاری قد سچل
 قوسن عرب دان جدوی ایت بارغ سیاق اد مناره اذت
 سقرت بیغ دکهنداکی راج شام جک جبراق دکهنداکی
 هرپان اوله ممبری دغن سمقرن هرپان کلکین مک
 جدوی اینقون قریکله منچهاری ایت بیغ دمکین ایت
 دغن تقدیرالله تعالی قیاد جبراق لمپ مک ایت بیغ
 سقرت کهندق راج شام اینقون دقرولپ سراقس ایگر
 ایت دان اداله لامپ خاتم طای بدغچه اکن هرکی سچل
 ایت ایت دو جولن جوکی شهردان مک دمستعدکنپانه
 ایت ایت دغن جبراق درقد قلباکی هدیه دسرقان
 دغن ایت ایت دان دقرسکاپ هات اتوسن ایت سنله
 مستعدله مک اتوسن اینقون کمبلیله ای اقبیل سمثیله
 اتوسن ایت دنکری شام مک لال دقرسمبهنپاله سچل
 ایت ایت دان سچل هدیه خاتم طای ایت کقد راج
 شام دم دلپهت راج شام سچل ایت دان هدیه بیغ
 لاین ایت مک راج شام قون قرچغغله سرت چرسدن
 راج شام جهو سسغکپ کامی هندق منچوب خاتم طای
 جوا الندی قناتی سکارغ این برهوتغله ای کارن
 ممنوهی کهندق کامی اینقون سسغکپله ای امت
 درساون قد زمان این حتی مک سچل ایت بیغ سراقس

اينټونون د قيتهگن راج شام مخمبايگن كښد خاتم طاي
سرت دغون د مواتگن چرچايي م جند يغ ملي م مکه
تنگال سمبيله كښد خاتم طاي مکه خاتم طاي مپوره
مخگل سگل اورغ يغ امغرون ايت لال د چريکنيپ ايت
ايت بسرت دغون مواتنيپ سکلين سواتغون قباد د امبل
خاتم طاي قمبرين راج شام الندي جني اتوسن
اينټون کمبيله كښد رجان مکه د قرسمبهکنيپاله جال
احوال يغ د ليهنپ در قد خاتم طاي دم د دغر راج شام
خبر خاتم طاي دمکين ايت مکه ايشون حيرن بسرت
اي چرسيد بهو بسغکپهاله سورغ قون قباد داقت
مغرجاگن سفرت فکرچان خاتم طاي ايت اياهه امت
درماون دغون سمغرناپ قباد سورغ جوا قون مغرجاگن
يغ دمکين ايت دان قباداله سماپ قد زمان ايت
چو اداپ *

فکراريغ کنيپ

شهران مکه راج يغ کنيپ ياييت راج يامن اياهه
راج يغ امت درماون دان قانغنيپ قون موره دان اداله
سنتياس کرجاي دان چچراپ هندق مغرفيبي جوي
کارن کهندق راج قد زمان ايت سغاي جاعمله سورغ
چوا قون مپتاگن دغون نام کمراهن مپلنگن اي جوا دان
اداله کرج راج ايت قيف م هاري ممرقساي سگل حال
کسبون اورغ مسکين يغ د بالم فکريپ سرت ممبري
قلبايي نعمت قد سگل همب اله قايي دان قنغ دان
قباداله سکا م راج ايت شق اکن چارغ سياق يغ
مپيت فام موره يغ لايون درقداپ مکه اقپيل اي منغر
ورت خاتم طاي مشهور کمراهنپ مکه ايشون سرکاله

هسرت دغون دوکچتاله بیغ امنه نساختن هک ای بزسبد
 جهو سپ - خاتم طای این اورغ هوقن نر قد سپکل
 وعیة جوا ادای جوکن ای راج دان جوکن ای مننری
 دان جوکن ای اورغ کوانس دان بیدای ان هرتاپ بیغ
 د جریپ کغد اورغ کارن بیغ ان قداپ این هاپ بیدای
 گود دان لب دان کمبیغ بیغ دقلهراپ دان د دالم
 هوقن دان قنادغ هک جرای مر قداپ - هرت داقن د جریپ
 قذ اورغ مسکین م بیغ د بیباکن اوله خاتم طای این
 دالم سناهن هک اکشون لبه نر قد دهکین داقنت
 اک بلنجاکن دان اک صدقهکن قد اورغ مسکین م نر
 قد مکانن دان بیغ کامی کر بیباکن سپکل فقیر دان
 مسکین قد قیغ م هاری سداختن کاین هک بتای
 داقن اورغ مینت نام خاتم طای این د هداختن دغون
 قام درساون قد زمان این کلکین قد ماس این داتگاه
 نسورغ اتوسن راج د مغرب داتغ کغد راج یاهن مکن
 راج قون منجموله اتوسن این دغون قلبایکی مکانن
 دان منومن دان بیدای قول نعمت بیغ لاین د جموی
 اتوسن این دان د انگریهی قکاین بیغ ملی م دغون قیاد
 فرکیبر م لای شسهدان راج قون برسمایمله برسکا م ن
 سرت برقیباکن خبر سپکل نکری م اورغ قه اتوسن این
 هک د قرسمبهکنپاله اتوسن این قرقام نر قد کبجیکن
 خاتم طای دان سپکل قرجوانتیپ دان قری کهرهتیپ
 دان قرجموکتیپ دم د دغر راج سنبه اتوسن این مکن
 سراس هافسله هتیب قنای قیاد د پناکنپ ساکت
 هتیب این سرت ای برکات سندرین جهو سپکل
 مانشی قد زمان این برقورت م جوگی موج خاتم طای
 این قیاد دغون قنویپ خاتم طای این سیاق دان اقا

بئسای دان بنای کوسای قد براجامو سیکل مانشی
 مک سکارغ قون هارس کسوه جنساکن دی سقای
 هیلغله ناپ شهدان مک دیتنهکن راج یامن مپکل
 سورغ بدوی بیغ مشهور کجهائنب کارن بدوی این
 قیداله ای سایغ چاو مانشی مک بدوی اینتقون دانغله
 لال دکریبای راج اکندی درقد امس دان قیرق دان
 قکاین سرت برسبد راج کفدای هی بدوی حکلو ماو
 ائکو مغحاصلکن سوات قدرجان کام نسچای کام
 انپراهی اکن ائکو درقد سیکل بارغ کهندقم مک سمبه
 بدوی یا توانک شاه عالم اف قدرجان بیغ توانک
 کهنداکی اینت مک سبد راج یامن اد سورغ لال
 بزمان خاتم طای در قد قوم طای همقر کقد فیهن
 فکری شام قریله ائکو کنپری اینت دشن بارغ
 محلحتم بیغ دانت مبهونه دی اثبیل سده ائکو بونه
 جاو اولهم کفلاپ کقد کامی جکلو دانت ائکو کرجالن
 سفرت کناک نسچای اف بارغ کهندقم کامی
 مغحاصلکن دی دم دغردوی سبد راج دسکین اینت
 مک ایقون سکچتاله سرت ای برفیکر دالم هتین بهو
 کرج این سهاج ککرجاکنله کارن سهلی باجو بورق لاک
 اک بونه اورغ استمیو کارن باجو صف صحلت قول اک
 تیاد ماو مغرجاکن دی مک ایقون بزموهن لال
 برجالن سیکره م قرک قرفیهف بنو شام منچهاری خاتم
 طای حتی ببرا ف لپا بدوی قون سمقیله کقد سوات
 کمقغ همقر بنو شام مک ای بزموله دشن سورغ
 لاک م مود قرلال ساغت ایلغ قارسپ دان اداله چاب
 قد مکاپ تند کبجیکن دان امت مازس سکال بارغ
 قزکنائب دان پایک خلغهب دان امت رحیم هتین

مک کات اورغ مود ایت هی سودراک در مان تونهمب
 داتغ این دان کیمان تونهمب هندق ثرکي مک ساهنت
 جدوي ایت همب داتغ این در فیکري یامن هندق
 ثرکي کنکپري شام مک کات اورغ مود ایت هی سودر
 اک بهو سپ یغ همب کهنداکی قد تونهمب هاری این
 جارغ کران برماين م کرومه همب دان برهنتیله
 تونهمب قد مالم این درومه همب سقاي همب
 حاضرکن اکن تونهمب درقد جارغ سداقنپ سقاي
 همب فرساکن هات تونهمب کمدين در ایت ثرکیله
 تون همب کقد جارغ یغ تونهمب کهنداکی ایت دم
 د دشر جدوي کات اورغ مود ایت مک ایقون سکچناله
 دان ثرکیله ای کرومه اورغ مود ایت جتني مک
 د قرحامو اورغ مود اکندي دغن جایي م مکانن دان
 منومن دغن سمقرناپ دان اداله قرحمون اورغ مود
 ایت یغ قباد ثرفه د لیهنتپ دان قباد ثرفه د ساکنپ
 اوله جدوي مک ایقون موج اورغ مود ایت دغن جایي م
 د قجیب سرت دغن کاسهپ مک قیدرله ای قد مالم
 ایت درومه اورغ مود ایت دغن سکچنای مک
 اقبیل سیغله هاری مک جدوي برموهنله قد اورغ مود
 ایت هندق ثرکي کقد یغ د کهندکپ مک کات اورغ
 مود ایت هی سودراک جکلو دانت کران تونهمب
 برهننتي جارغ دو تیکي هاری لاکي د سین سقاي
 همب قرحامو لاکي اکن جارغ سداقنپ در قد تند
 قولس اجلاص هات همب اکن تونهمب مک ساهنت
 جدوي ایت هی سودار همب جکلو کارن قباد سسوات
 کسکارن اقس همب نسچای همب دیم د سین جارغ
 چراق هاری لاکي سکارغ اثباته دای همب کارن سوات

فکر جان بیغ امت سوکراقس همب مخرجاندي مک
در سبب اتوله تباد داتن همب دودق برسکا p ن دغن
سودراک کارن بلم لاکی همب مخرجان فکر جان ایت
مک کات اورغ مود این هی سودراک اف جو بیغ اد
کسکارن توفهمب دان فرچنتان توفهمب ایت مک
قدانت توفهمب برهنتی د سین جکو توفهمب کتاکن
کسکارن توفهمب ایت قد همب نسچای همب تولغ جو
اکن توفهمب دغن جارغ دای اقای همب دان همب
ربغناکن جو سیکل کبرادن دالم هات توفهمب سکارغ
افاته دای همب در سبب توفهمب تباد ماو مختالک
دی کقد همب دم د دغر جدوی کات اورغ مود ایت
دمکین مک ایتون دیمله سرت ای جردچار دالم هنیپ
جهو فکر جان این بوکن فکر جان بیغ موده مخرجانک
دی بایک جوکی اک چهاری تولن سورغ بیغ بدیمان
لاکی بیغ داتن مناره رهسی سقای اک داتن مبیچارکن
اکندی در قد فکر جانک جهو تولن بیغ بدیمان لاکی
داتن مناره رهسی مک سفرت اورغ مود این قد کیرم
اک داتن جوکی ممنت د بچارکن کقدای د دالم ایتقون
بلم لاکی ای جراحی مختالک رهسیپ کقد اورغ مود ایت
سرت امت کسکارنله رقاپ تبادله داتن ای برکات p لاکی
مک دیمله دغن فرچنتان دم اورغ مود این ملیهت
کلکون جدوی دمکین مک کات اورغ مود هی همب الله
خله پتاله قد همب کسکارن توفهمب ایت جنای در قد
فانت جو توفهمب مختالک قد همب جهو مسشکپه
الله تعالی جو بیغ مختهوی سیکل رهسی همبای ادقون
کسکارن توفهمب بیغ تباد ماو دکتانک کقد همب این
مود p هن داتن همب تولغ جو دم د دغر جدوی کات

اورغ مود ایت مک کتاپ هی قولن بیغ بندر کنهوی اوله
 قوندهمب جهو همب این سورغ عرب جدوی در فکری
 یامن مک اداله دالم اتنار سیکل جدوی بیغ بایق ایت
 سورغ قون قیاد لبه جاهنپ سفرت همب دان همباله
 بیغ ترساعت قنچوری لاک دست دان قله مشهورله
 کجهادن همب قد سیکل ایسی فکری یامن مک اد
 چک راج سوات فکر جان بیغ ساعت جاهت فکر تیپ ایت
 مک راج یامن قون منینهکن منترپ میوره منچهاری
 اورغ بیغ امت جاهت حتی مشهورله نام همب بیغ
 قرله جاهت دالم فکری ایت مک لال دجاو اورغله
 همب کهدائن راج یامن دم راج ملبهت همب مک
 دانکریپ اکن همب جرات در قد هرت سرت برسید
 ای جکلو ائکو کرجاکن سفرت بیغ اک کهداکی ایت
 نسچای اک چری اکندیکو قرله قول یا ایت در قد امس
 دان قیرق دان بیغ لاین م قول بیغ انده م مک سببه
 همب یا توانک شاه عالم اف فکر جان ایت مک سید
 راج یامن هندقله ائکو زونه سورغ لاک م جرخام خاتم
 طای ارقون تمقت کدیامنپ قد فییهقه فکری شام مک
 سببه همب یا توانک شاه عالم بیغ دقرهمب این
 سورغ جدوی بیغ مسکین لاک قنچوری دیم همب
 دالم هوتن دان قادغ دان اکن منومن همب ایرتلاک
 بیغ ماسن دان مکانن همب قون در قد فیکس دان
 چرالغ مک در قد ساعت کسکارن همب این مک همب
 قون ایکنله کهدق راج یامن ایت دان برجنجیله
 همب دغن دی قد مغرجاکن فکر جان این دان
 سکارغ جاه ترچغغله همب اکن حال دیری همب
 قیاد مغنل سیاقه خاتم طای ایت دان بیغ مای قوم

جنبي طاي ايتن اذيله حال كسان همب دم دغر
 اورغ مود ايتن كات جدوي يغ دمكين مك ايتقون
 قزلو سرت كناپ هي سودار همب جاشنله تونهمب
 هرچنتانك فكرجائن اين قزلال مده مخرجاكن دي
 بهو همباله يغ مغنل خاتم طاي ايتن دان همباله
 مننجقكن دي كغد تونهمب دم دغر كات اورغ مود
 ايتن دمكين مك ايتقون ساچنله مك بركات قول اورغ
 مود ايتن هي سودراك كنهوي اوله تونهمب بهو قوم
 جنبي طاي ايتن اداله دالم كمقغ اين دان لاک ۲ يغ
 جرخام خاتم طاي ايتقون ان دالم قوم اين جگلو ماو
 تونهمب منورت سفرت كات همب نسچاي حاصلله
 فكرجائن تونهمب مك ساهت جدوي ايتن هي سودراك
 بهو سپ قله همب سرهكنله چاو همب كدالم تاخن
 تونهمب مان ۲ بچار تونهمب مك كات اورغ مود ايتن
 هي سودر همب دهو ان سوات دوسن تمقت خاتم طاي
 ايتن جو مايد ۲ قزلال امت سوپ لاکي قباد سورغ جو
 قون سمقي كسان اثبيل داتغله اي كتمقت ايتن مك
 ساكن مينمله اي لال دتونقيپ كقلاپ دشن كاين دان
 كداپ د ايكنتپ د هداقنپ قد كنيك هاري ايتن تونهمب
 قريكله كغد تمقت ايتن دان سپراكنله سفرت كهندق
 واج ايتن دان تونهمب كنداريله كداپ دان برسپدراله
 تونهمب لاري هرقد تمقت ايتن دان كمبيلله تونهمب
 كغد بارغ كهندق تونهمب گلکين مك اورغ مود
 ايتقون قريكله مننجقكن مودس ايتن كغد جدوي سرت
 د جريپ سبيله سكين يغ امت تاجم سرت كناپ هي
 سودار همب ايسق هاري خاتم طاي ايتن داتغ كغد
 تمقت ايتن مان بچار تونهمب بچلواكنله شهردان مك

سچل کات اورغ مود ایت دتوتپ اوله بدوی حتی
 قاپ م هاری مک خاتم طای قرون فرکیله کفد دوسن
 ایت لال ای مالن مینم اقبیل سلسیله ای درقد ماکه
 وان مینم ایت مک ایقون قیدرله سرت دتوتپ
 کفلاق دغن کاین دان کدای قون دایکتپ دهدانپ
 مک دغن تقدیر الله تعالی بدوی ایتقون داتغله مک
 قنکال هندق دسمبلیپ اکن اورغ مود ایت لال برفیکر
 ای دالم هتیب قله مشهرله کدشارن دالم عالم دنیا
 این نام خاتم طای قنلال موه درماون بتاق اک ممبونه
 دی قیاد دغن اک لیهن رتاپ تنکال هیدتپ مک لال
 د بکاپ کاین توتف مکپ ایت دمی دلیهنپ موی
 اورغ مود یغ قیدر ایت مک ایقون رجه کفد کاکي
 اورغ مود ایت لال دچیوهپ کاکي اورغ مود ایت
 سرت کتاپ هی قولنک ای قربواتن تونمب یغ دمکین
 این لاک قیاد قاتت تونمب مغرجاکن دی این دمی
 د دشر اورغ مود ایت کات بدوی دمکین مک ساهتپ
 هی سودراک آقانه دای همب کارن یغ برنام خاتم طای
 ایت همباله دان کفال همب انیله یغ دکهنداکي راج
 یامن آقانه تیغو دای همب لاین درقد قربواتن این
 سنله ایت مک بدوی اینقون دباو اوله خاتم طای
 کروهین لال دجامون قول دان دجرین کفد بدوی ایت
 هرت بارغ یغ لایق اکن دی حتی مک بدوی اینقون
 جرموهنله لال کمبال کنیکرین مک تنکال سسقیله ای
 کینو یامن لال ماسقله ای مغادش رجان مک
 دقرسمبهنکیپاله حال احوال خاتم طای کفد رجان دم
 راج مندرحال احوال خاتم طای دمکین ایت مک راج
 قون مناقس سرت کتاپ جهو سسقیپاله خاتم طای

اینت بیغ موره لاکي درماون دان بغساون دان ایاله بیغ
 سخی دان برانی کمردین در قد اینت مک کاسهله راج
 یامن دغن خاتم طای هغکی سمقیله داتخ کقد موتی
 ادای شهدان بهواداله قرانی خاتم طای قد تیش پ
 مالم میلانن ای ان سفای داتخ جامونپ اقیل
 امفت قوله هاری تیاد داتخ کقدای سسورغ جوا قون
 مک قد اجتهادی ان جوک سسوات مرک الله تعالی
 کندی دان تنکال منیله خاتم طای مک دقانمکن
 اوغله کندی قد سوات تمفت حتی قد سوات ماس
 مک ایر قون ترلال جسر هندق رفته تمفت قبور خاتم
 طای اینت مک برهمقنله سیکل قومپ هندق مهندهکن
 تولغ خاتم طای مک دکورق مریکیت قبور خاتم طای
 لال دلپهنپ انکوتاپ برچری پ در قد سنردین ملینکن
 تاغن کانپ جوا تیاد برچری سفرت تاغن اورغ
 هیدق تیاد دماکن تانه مک مشهرله خبرن کقد سیکل
 ایس نکردین دان سیکل قومپ قون قرکیله کقد اورغ
 بیغ عالم مغناکن حال بیغ دمکین اینت مک کات
 مریکیت کارن ای سننپاس ممبری سیکل مانشی دغن
 خانپ کاذن مک در سبب اتوله تیاد دماکن تانه
 خانپ کاذن دمکین جواداپ *

حکایت سلطان حشرف د فکری عجم *

سبرمول قد سوات هاری سلطان حشرف دودق
 برسایم دیانس کرسین برسایم پ دغن استردین برنام
 قنری شردین کلسکین مک داتغله سورغ لاکي پ

همشورس مېهنگن سټيگر ايکن گڼداپ مک د کړځياکنله اوله
 سلطان حشرف اکن لاکي م ايت امفتت رېب ويناړ مک
 برداغ سمبه قنري شردن ييا توانک شاه عالم ساله
 قنرجان کوڅمېب اين مک ساهت سلطان حشرف ايت
 اڅاکه ساهپ قنرجان کامي اين مک سمبه قنري
 شردن ييا توانک شاه عالم کموډن در قد هازي اين
 جکلو کوانک مغرښايي سسټورڅ هلبانغ وڅن امفتت رېب
 ويناړ لاکي نسچيپاله د کناپ جو اوله هلبانغ ايت بهو
 توانک همپاکن دي وڅن فلاين ايت مک منجناه سپنله
 هات سپل مريکيت اکن توانک در سبب قنرجوان
 توانک ښغ د مکين ايت مک برسېد سلطان حشرف بندله
 سعرت کات قون ايت اکن قنای سوهله کلور در مولتک
 کارن بهو اوله سپل راج م ايت ساقنله عايې مغوډهکن
 قنرکناڼ ښغ کله کلور در مولتپ مک سمبه قنري شردن
 ايت ييا توانک شاه عالم تيواله مغاف اوله قد همب
 سوات مصليحت اکن سفای وافتت مغوډهکن قنرکناڼ
 شاه عالم ايت مک سېد سلطان حشرف اتي مصليحتم
 ايت مک سمبه قنري شردن ييا توانک شاه عالم څغکله
 فلاين ايت مک د قينتهکن سلطان حشرف څغکيل اکن
 فلاين کمبال مک فلاين قون داتغله مک سمبه قنري
 شردن ييا توانک شاه عالم جارڅ توانک قپاي کراپ
 قډاپ بهو ايکن ښغ د جواپ ايت جننکه اتو بتيناکه
 مک جکلو د کناکني جننن توانک کات جنين جکلو د کناڅ
 جنين توانک کناکن جننن مک سېد سلطان حشرف
 اکن فلاين ايت هي فلاين بهو ايکنم ايت جننکه اتو
 بتيناکه مک سمبه فلاين ايت ييا توانک شاه عالم
 جرقمبه م دولت توانک بهو ايکن ايت جوکنيپ جننن دان

چو کندی بنین قنای ایکن ایت خنشی دم د نغر اوله
 سلطان حشرف سمبه فلاین ایت مک ایقون درقاو
 کلقد شهران د انگرهیین قول اوله سلطان حشرف
 اکن فلاین ایت امفت ریب دینار قول مک د امبلین
 سکین دینار ایت لال دقاره دالم کاینپ دان کمبیلله
 ای برهالن مک اقبیل سمقیله ای قد اتنار تغه جالن
 لال کویکر سات دینار در دالم بگوسنپ ایت مک
 د چهرین اوله فلاین اکن دینار یغ جاته ایت اقبیل
 ای سه دقت مک د هنترکندی کدالم بگوسنپ سرت
 د جنجغپ مک ایقون برجالنله شهران قد تنکال ایت
 سلطان حشرف دغن استرین قون ملیهنله حال احوال
 فلاین ایت مک برداتغ سمبه قول قنری شردین یا
 توانک شاه عالم لیهنله اولهم جهو یغ کهنان همب دان
 یغ کورغ جدی ایت دمان اکن دقت د سمبیکن
 لاک کارن سوات دینار کویکر ایت سکینله للهون ای
 منچهاری شهران جایک توانک سوره قغچکل کراپ اکن
 فلاین ایت کمبال دان توانک تمغلف اندی سقای
 ای مندقت مالو مک در قد سبب سائق کاسه سابق
 سلطان حشرف اکن استرین ایت مک د تورقپاله بارغ
 کناپ مک د تینهکنپاله سلطان حشرف ممغکل اکن
 فلاین ایت مک اقبیل داتغ فلاین ایت برسیداله
 سلطان حشرف کفداپ هی فلاین پتاله کهنانم دان
 کورغ جدی دچرام کارن سات دینار یغ کویکر در دالم
 بگوسنم ایت سکینله اللهم قیلد ائگو ماو تغچکلن ملینکن
 تئگو منچهاری دی جوا مک سمبه فلاین ایت یا توانک
 شاه عالم بارغ تمبه کدان دولن دان سعایة دول
 توانک جهو در سبب یغ د قهرهمب منچهاری سوات

دینار بیغ پوگرایت بوکنن در قد سایغ همب اکن دینار
 اینت تناف در سبب بیغ دقرهمب کارن میلیاکن دان
 ممبرکن نام بیغ ترسورت دیاتسپ یا اینت نام الله
 تعالی دان سبله نام شاه عالم مک جکلو تیاد بیغ
 دقرهمب منچهاری دی فسچای سننیاس دججف
 اورغله دشن سبب تیاد دکنهویچ ای دان در کارن انیله
 مک دقرهمب منچهاری دی مک جکلو دقرهمب
 منچیکل دی سوله م دقرهمب این مریغنکن دان
 متهانکن کدو خام بیغ مها ملی بیغ ترسورت دیاتس
 دینار اینت مک جاد جردساله همب بیغ امت دسر دان
 لورغ بیغ جرججف سننیاس هاری دیاتسپ قون
 دمکین جوک جردوس بیغ امت دسر مک اکن حال احوال
 انیله بیغ دقرهمب ناکت منجاد بیغ دقرهمب مغوسهاکن
 دشن سوله م همب منچهاری دینار اینت اکن مشای
 دافت اکن دی شهدان اقبیل د دشر اوله سلطان
 حشرف سمبه فلاین اینت دمکین مک ایقون سکچتاله
 هتین سرت د انکیرهین قول اکن فلاین اینت امت
 وچیب دینار لاک دشن قولس اخلاص مک جدیده جملی
 سلطان حشرف مغنیکرهمی اکن فلاین اینت دودلس
 وچیب دینار دان فلاین اینقون کمبلیله کرومهی دشن
 سکچیت هتین سنله اینت مک سلطان حشرف قون
 منیتهنکله لورغ مپورتکن دشن نصیحة فرکتان این
 یعنی بارغ سیلک منورت کت قرهغون کارن دشن
 سورت درهم جوا قون فسچای مروکیله ای مک سورت
 اینقون د سورهین اوله سلطان حشرف لکنکن قد قنت
 کون فیکرین اینت دمکین جو اداب *

UITTREKSEL UIT MAKOTA ŠEGALA RADJA
OF DE KROON ALLER KONINGEN:

فرکارم در قد هست سپکل مراج *

فصل بیغ کائتم قد مپنناکن قری دان قردواتن عادل
ایت قال الله تعالی د دالم قران ان الله یا امر بالعدل
والاحسان ارقبین جهو سپ الله تعالی میوره جردوت عادل
دان احسان جرمول د کهنداکی در قد عادل ایت کبنارن
جوکی د دالم سپکل فکرچان دان سپکل قرکتان دان
قمرقسان ادثون د کهنداکی در قد احسان ایت
کبجیکن جوکی د دالم سپکل فکرچان دان سپکل قرکتان
دان قمرقسان مک اداله کائان کدو قری این واجب
قد سکین منافشی دان قد سپکل مراج م تریه جایک
جوکی اتصپ دان بارشسیاق در قد سپکل مراج م بیغ تیاد
اد دو قری ایت قداپ تیاد دافت د بیلغدن مراج ادای
سقرت کات نبی صلی الله علیه وسلم العدل عزالدین
وقوة السلطان وفيه صلاح الحضع والعلو ارقبین عادل ایت
کملیان اکام دان کنکوهن مراج ایت کارن اد دالمپ
قاتت دان کزدهن دان کنکیکن جوکی دان سقرت
کات نبی صلی الله علیه وسلم السلطان العدل فی الدنيا
یوم القیامة جالس علی منابر الودلو ارقبین مراج بیغ
عادل د دالم دنیا قد هاری قیامة دودق د دالم شرکی
دیانس قحت بیغ در قد متینار ادثون کات ابن عباس
علیه الرحمة جکلو دقرکنن الله تعالی دعاک مک اک
سنتیاس ممنت دعا بیغ خیر یعنی کبجیکن ایت

دان سجهتر سکلین همب الله دان منجاد کسکائن
 دان سنتوس سپکل مافشي ددالم دذیبا این در قد سبب
 مریکیت بیغ عادل جو اداپ فصل بیغ کنوجه قد
 مینانک قری فکرت سپکل راج م بیغ عادل دان چرتز
 سپکل راج م بیغ مغرجانک فکرحان این دغن سبندز
 ادقون ترسبت ددالم کتاب صفات السلاطین هندقله
 راج این سنتیاس رندوکن برصحابة سپکل قندیت بیغ
 برعلم دان برعمل دان سدکال برقیباک در قد قرجوان
 اقام مریکیت دان قری سپکل اورغ بیغ براکام دان
 ایغتنک سپکل کات مریکیت تناق ددافت قیاد راج
 این مغنل سپکل قندیت سفای دافت ای ممیدراک
 قد افتار سپکل بیغ جایک دان چاهت کارن سپکل قندیت
 بیغ مغتاکن سپکل علم دان مغاچرکن سپکل مادشي کارن
 الله دان در قد شفقة اقس مریکیت بهو قریین دان
 کتاب این بوکن لاین اداپ هاپ سپکل قندیت بیغ
 برجوت این کارن طمعن دان در قد هاوئفسوپ سهاج
 قریین این دان کتاب این لاین جو اداپ مک هارس
 راج این بهو دبدانپ قد افتار مریکیت سفای ای
 چاهن سست در کارن صحابة سپکل اورغ بیغ منایفک
 دان کتاب این سفرت قندیت دان قریین دان بچران
 سفرت شیطان این سهغک مریکیت در قد ساعت
 لوب دان طمعپ دغن سپکل قرکتان بیغ مازس دان
 دغن جایک م قحیپ ممبری سوک قد هات راج این
 بیغ سرتاپ مریکیت برکات دغن مریکیت قد سپکل
 کبجیکن دان کجهادن جارغ بیغ هات راج برکنن
 اتو بنچی این در قد جایک دان چاهت ای مپرتای
 دغن دی سپکل در قد کهندقپ این دان دمکینله ای

منورتکن سپل قري دان قردوانپ جوکي سڦاي داڻن
 دڻن بارڻ تيف م دمقصدن درقد راج ايت بارڻ
 ڀڄ دکهندالين درقداپ مک مريکيت اوله سبب در
 طبعي دان لباپ اي ممباو راج ايت اکن کجهادن
 دان راج ايتقون درقد بيل دان الثاپ منورتکن کتاپ
 فان ممبساکن اڳماپ ڄرمول هارس سپل راج م ڀڄ
 ڄرايمان دان ڄریمان مملیهرکن ڄيرين درقد سپل
 قنڊيت ڀڄ سفرت دمکين قريين دان قردوانپ ايت
 قزلبه جاهت اي درقد شيطان جوکي دان ايڻتکن ڀايک م
 سڦاي جاڻن دسسنکن اولهين قنڊي هارس سپل راج م
 ايت مننتون سپل قنڊين ڀڄ کهندقن جنل دان کتاپ
 ايت جنر سهڳي بارڻ اي جرکات م کارن الله دان درقد
 شفقت اٿس سپل همب الله جوکي دان جوکن کارن
 طمع دان جوکن کارن هوانقسون مريکيت جرکات م دڻن
 سپل راج م دان مننري م دان لادين درقد ايت جگلو
 سکليقون کتاپ ايت قاهت جوکي قد راس اورڻ ڀڄ
 لمه اڳماپ دان ڄرت جوکي قد هات سپل اورڻ ڀڄ کورڻ
 ڀڄڄراپ جهو سپل قنڊيت ايت ڀڄ درقد کهندقن جنل
 ايت جرکات م سام جوکي قداپ راج دان مننري دان
 اورڻ کاي م دڻن همب دان قمنن اورڻ مسکين
 ملينکن حق ڀڄ سبنرون جهو سڀ قباد تانن اي در
 قد سپل راج م دان قباد مالو اي درقد سپل اورڻ
 کاي م دان لادين سباکين کارن جک جرکات اي دڻن
 کارن الله قد حال سبنري دان جک ڄيم اي کارن الله
 ڄيمپ لايقون جک کاسه اي کارن الله جک ڄرسترو
 خون اي کارن الله اي ڄرسترو اٿس حال سبنري جوکي
 حکايت م ڄرقر اکن قد سهاري هرون الرشيد دودڻ

دشن سچل مندرین اکن مہبچراکن فکر جان فکری
 بغداد دان اد قد زمان ایت سوات شیخ بیغ صالح مک
 ای داغ کرومہ ہرون الرشید اقبیل ہرون الرشید مندر
 شیخ ایت داغ مک دشن سمبہی سرت حرمتہ تعظمی
 اکن شیخ ایت مک ہرون الرشید قون ممبری حرمتہ
 قول دشن کتان یا شیخنا شقیف زاهد مریلہ ہمشر قد
 اک مک شیخ ایت جرکات یا امیر المؤمنین اولہ شقیف
 کتانی جوکن زاهد مک ہرون الرشید جرکات یا شیخ
 ابجرکن اقالہ ہمب بارغ بیغ داغ مک شیخ ایت
 جرکات یا امیر المؤمنین کنہوی اولہم بھو اللہ تعالی
 ممبری قدام تمقت بیغ صادق یعنی بیغ بندر دان
 کارن منت در قدام صادق سوکی م سفرت در قد ابوکر
 صدیق دان دجری قدام تمقت فاروق یعنی بیغ
 منچریکن دان کارن منت در قد فاروق قد انتار
 حق دان بیغ باطل یعنی بیغ بندر دان بیغ سالہ جوا
 سوکی م سفرت در قد عمر الفاروق ایت دان ممبری
 قدام تمقت ذوالنورین یعنی کنراش دو جالک یا ایت
 عادل دان احسان جوکی سوکی م سفرت در قد عثمان
 ذوالنورین ایت دان ممبری تمقت قدام علی دان
 منت در قدام علم دان عادل سوکی م سفرت در قد علی
 ورضی اللہ عنہ ایت مک کات ہرون الرشید یا شیخ
 بندرہ کنام ایت مک ہندق اٹکو قمباہی لاک کرکتان
 ایت بیغ مہاملی مک شیخ ایت جرکات یا امیر المؤمنین
 گتہوی اولہم بھو اللہ تعالی اد دشن قدرتی دان حکم
 منجریکن سوات رومہ فمپ نازک دان مپرہکن قدام
 گواس اتس قنت نازک ایت دشن تیکی کرکار بیغ
 دجریکنپ قدام قرتام ہرت بیت المال دان کدو قدغ

دان کتیکې دره دان فسون دغن یغ قیگی فرکار این
 مملهران سیکل مانشی در قد اف خارک مک در قد
 هرت بیت المال اینت جریکن اولهم قد سیکل فقیر دان
 مسکین سقاي جاغن مریکیت منچوری اتو مرمقس
 هرت اورغ دان قدغ اینت بونه اولهم سیکل اورغ یغ
 ممبرونه اورغ یغ قیاد دغن سبیرپ سقاي اجران
 مریکیت دان سقاي سنتوس کهیدون سماپ منشی
 دان دره مریکیت مک فالو اولهم سیکل اورغ یغ قیاد
 توره اکن شریعة نبی صلی الله علیه وسلم سقاي قاه
 مریکیت مملیاکن ایم الله تعالی جکلو ائکو قیاد
 جریوت دمکین مک قد هاری یغ کسراهن ائکو اکن
 د بیلغکن اختار سیکل اورغ ایسی نارک دان دمول ائکو
 اکن ماسف دالمپ دان کمیدین سیکل اورغ یغ جریوت
 ساله اینت سرقام مک هرون الرشید جرات یا شیخ
 جنرله کنام اینت مک هندقله ائکو تمباهی لاکې فرکتان
 اینت یغ مهاملپ مک شیخ اینت جرات یا امیرالمومنین
 کنهوی اولهم بهو ائکو اد سفرت مات ایدر دان سکل
 منتری دان هلبالغ دان لاینپ در قد اینت اد سفرت
 سوغی جوکې ائماپ ادقون جکلو مات ایر اینت اد سوچ
 مک سوغی اینتقون سوچ دان جکلو مات ایر اینت کره
 یعنی بوتک مک سوغی اینتقون بوتک جوکې قیاد پناپ
 حکایة دکتاکن اد قد سوات مالم هرون الرشید سرت
 منتریین یغ جرفام عبس قرکې مندراکتکن شیخ فضیل
 غیال نماپ اینت ستله سمغی قد قنت رومهب مک
 ای منغر بهو شیخ اینت مشاج قران دان مباح ایت
 این احسب الذین اجترحو السیات ان نجعلهم کالذین
 اوتو وعملو الصالحاة ارتیب دسغکاله سیکل اورغ یغ

جردوت سپک فرجوانن یغ جهاخت بهو کامی بیلغ اورغ
 اینت سفرت سپک اورغ یغ فرچای دان جردوت سپک
 فرجوانن یغ بایک مک هرون الرشید برکات قد منترین
 اینت یا عبس جکلو تیاد داتغ کامی قد شیخ دان
 تیاد داتغ قعاجر دان تیاد بروله در قداپ سوات
 منفعت ادقون ایة این اداله قد کامی لال ای میوره
 منترین عبس اینت تفق قنت رومه شیخ اینت اثبیل
 عبس منفق قنت رومه اینت مک شیخ اینت برکات
 سیاق این دان عبس قون برکات یا شیخ امیرالمومنین
 داتغ مندائکن شیخ مک شیخ برکات قول اقی کرج
 امیرالمومنین داتغ کماری دان عبس قون لاک برکات
 امیرالمومنین هندق منت قعاجر مک شیخ قون
 ممبایقکن قلیت دان ممبوک قنت رومهپ مک لال
 هرون الرشید دان عبس قون ماسف دالم رومه اینت
 مک برجایت تاغن دغن شیخ اینت مک شیخ اینت
 برکات سبحان الله اقی حال اورغ این تاغنپ دمکین
 لمبتی اثبیل ماسف ای دالم اقی نازک یغ مهاکرس
 دان امت هانت اداپ اینت مک اوجرپ یا امیرالمومنین
 بایک ائگو بچراکن اولهم قد سکارغ این کارن قد هاری
 قیامة حال سورغ مانشی دتپاکن در قدام جوکی
 جناق ائگو ممبری جواب اکن فرجوانن جریب p اورغ
 یغ ان دباوهم در قد فرنتهم قد هاری قیامة تنکال
 اکن دقرکسای حق سبحانه وتعالی فرجوانن سکین
 همبای مک هرون الرشید قون مناشس تیاد دغن
 اختیارن دان عبس قون برکات یا شیخ دالم کتام اینت
 سفرت کام بونه خلیفه اینت دغن کتام یغ امت کرس
 این مک کوسره شیخ اینت اکن عبس سرای کتاپ

یا هامان اشکو دان سپل قوم اشکو جوئی مہبوفہ
 ہرون الرشید ایت مک ہرون الرشید جرکات یا عبس
 دیملہ جوئی تھوکہ اشکو ارت کات دان مقعود شیخ
 این یغ دکنان قدام مک عبس قون جرکات قیاد ال
 قاهو ارتی کات این یا امیر المومنین مک ہرون الرشید
 جرکات بوکنکہ هامان ایت ادالہ منتری فرعون دان
 کھندق کتای ایت جھو اشکوہ هامان دان الکولہ فرعون
 لال ای مناعس قرساعت سرت دامبلن سرب قاہیل
 امس دتارہن ایت دھائن شیخ ایت سرت کتای
 ارت این در قد ایسی کھوین اییوک حلال جوئی بلنج
 شیخ ایت مک کات شیخ ہی ہرون الرشید نسوہ
 قدام جربونکن کبجیکن بوکنن ال قنت ہرقام ایت
 لال ای باغن دان کلور در دالم رومہپ منغپلکن دی
 دسیت حتی ہرون الرشید ایت مناعس دان قولغ
 سرت دغن قانسی لال کاستناپ حکایۃ دچرقراکن قد
 دھول کال اد سورغ راج فمپ سلطان سلیمان ابن
 عبدالملک ادالہ مشهور قد زمان ایت دغن عادل دان
 انصاف دان قیادالہ راج یغ بردیمان دان بردیمان
 یغ سفرت ای سنتیاس جراحی ای الن منداقنکن
 سپل اورغ یغ ملی ۲ دان سپل اورغ یغ عالیم دان
 ادالہ قد زمان ایت سورغ قندیت یغ ضالح دان
 عارف مک راج ایت مپورھکن سورغ قداپ منت در
 قد مکاذن یغ شیخ بیاس ماکن مک شیخ ایت ممبری
 قداپ در قد قنغ یغ کاسر اقبیل راج ایت ملیت
 قنغ ایت مک لال ای مناعس دان در قد کنیکم
 ایت ای جرنیۃ مکیغ قواس مک قیل ہاری لمپ قیاد
 ای چوک قواس دان قد ہاری یغ کاسرتی اقبیل ساقمت

اي لاکر مک تفغ یغ دهنترکن در قد شیخ ایت
 دماکنپ سراي اي مناخس دان دکچت در قد حال
 شیخ ایت یغ قد کملیان دان کبسار ف دغن مکان
 این قناعت دان صبرن جوک برمول مغتاکن سلطان
 سلیمان ایت مک قد سوات مالم ایت جوک اي سنوبه
 دغن استریپ مک دبریکن الله اکس یکین سورغ
 اذق لاکي م یغ عادل مک دنمائي عبدالعزیز دان
 عبدالعزیز ایت بروله قول دغن استردین سورغ اذق
 لاکي م یغ دنمائي عمر عبدالعزیز مک اي منجاه
 راج یغ عادل لاکي عارف دان عابد دان قرلال کمر
 اي کقد فکرتي یغ بایک دان سپل کبجیکن بهو اداله
 اي قرانت مشهر کادانپ دالم عالم دان مشهر نماپ
 دالم سپل کتاب یغ بسر م دان مذکور قرین سپل
 تمقت دغن سفرت چهاي منتهاري جوک دان سکین
 کتاب یغ دالمپ دسبت عمر ابن عبدالعزیز دان دالم
 سنغه کتاب یغ قرسبت نماپ عمرثاني ارتین عمر
 یغ کدو یعنی دهول در قداپ ایت امیر المؤمنین عمر
 رضي الله عنه یغ مشهر دغن عادل دان انصاف دان
 کمردین عمر ابن عبدالعزیز این یغ مپیغ دغن کبنارن
 فکرجان اکم اسلام اتس قري امیر المؤمنین عمر
 رضي الله عنه مک دمکنله جوک اختار سپل راج م یغ
 مغرجان فکرجان ایت دغن سمقرناپ کمردین در قد
 سپل اذق چوچ حضرة نبي ادام علیه السلام مک اداله
 عمر عبدالعزیز این یغ دبریکن الله تعالي کملیان
 دان کبسارن قداپ در قد برکت سپیغیم تفغ ایت
 حکایة عمر عبدالعزیز برکیرم سورت کقد شیخ حسن
 بصري مغتاکن دالم سورت ایت بمنزله شیخ ممبري

خبر در قد فخرتني امير المؤمنين عمر رضي الله عنه
 سقاي ان مخرجان فخرجان ايت دن سمنون
 فخرتني مک شيخ حسن بصري ممالس سورت ايت
 مغانک هي انقد عمر ابن عبدالعزيز کنهوي اولهم جهو
 ائکو سدياپ بيغ بزنام عمر دان قد زمان اين ائکوله
 دانت مخرجان کرج کرجان ايت سئرت عمر رضي
 الله عنه تناق جکو ائکو مخرجان کرج کرجانم
 سئرت عمر جهو ائکو تریله در قد عمر ايت حکايت قد
 زمان عمر عبدالعزيز قد سناهن مکان ايت مامل
 دالم سپل تمقت کرجانن دان باچف اورغ دالم
 کسکارن در قد لاقر قد تاهن ايت اداپ مک اد سواة
 قوم در قد عرب منچاري قد ائتار سپل اورغ ان
 سورغ بيغ تاه جرکات م مک دجریکن اورغ ايت معلم
 دان مریکین داتغ سرقاپ مغارق کقد عمر عبدالعزيز
 لال معلم ايت جرکات يا امير المؤمنين کامي در قد
 ساغت کسکارن داتغ قدام کارن قیاد داتغ کامي صبر
 در قد لاقر دان کبجیکن حال کامي دالم بین الملل
 ادان کارن جهو سن سپل هرت ايت بیغ اد دالم بین
 المال ايت قیاد دلور در قد قیپي قرکار ايت قرنام
 هرت ايت قرین الله تعالی جوپي کدو هرت ايت قرین
 ائکو جوپي دان کتیکي هرت ايت قرین سپل همب الله
 جوپي برمول هرت ايت قرین الله تعالی جوپي مک
 الله تعالی قیاد جرکندی کقد سسوات دان هندقله
 هرت ايت دجریکن قد سپل همب الله بیغ دالم
 کسکارن برمول جک اد هرت ايت قرین ائکو مک هندقله
 ائکو جریکن اکن صدقه قد سپل همب الله بیغ دالم
 کسکارن بیغ امت درت اتس سپل مانشي اداپ کارن

سقرت کات بیغ مها ملي د دالم قران ان الله نجز
 المصدقين اوتيين جهو الله تعالي ميبالس کبجیکن
 قد سپل اورغ بیغ ممبري صدقه برمول جکوهرت ایت
 قون سپل همب الله جوکي مک هارس د بریکن حق
 مریکیت قد کنیک این دالم ساخت کسکارن اداپ اقبیل
 عمر عبدالعزیز منغر کناپ ایت مک لال ای مناعس
 دان برکات جنرله کتام ایت سرت د سورهن جوک
 قرندهارن ایت دان د بری بلنج اکن مریکیت
 پارغ بیغ دانت ارقون تنکال مریکیت مهنداکی قولغ
 مک عمر عبدالعزیز برکات هی معلم سقرت کام مغدوکن
 حال سپل اورغ ایت کقد اک مک هندقله اک قول
 مغدوکن حال اک قد توهنک کارن د دالم کسکارن جوکي
 اک ترلیه در قد مریکیت مک معلم ایت مغتکتکن
 کدو تاغنیپ سرت تغاده کلاختن مغادق قبله لال مباح
 دعا دغن کناپ یا الهی یا توهنک بیغ ترلیه مغتهوی
 حال همبام این کارن سواة قون قیاد ترسمبون در قدام
 سقرت عمر عبدالعزیز کسکیتن سپل همبام دالم کسکارن
 مک ائکو قون مغسهانی کراپ اکن کسکارن ایت بیغ پات
 قدام مک دچرقران جهو جلم لاکي سده دعا ایت مک
 قله داتغ اون داتس مریکیت دان قون هوجن دان
 سرت هوجن ایت جاته سوات فاکي دیاتس بات قد
 هدائن مریکیت مک قچه دان کلور در دالمپ سوات
 قرطس بیغ ترسورت داتسپ هد برأت من الله العزیز
 الی عمر ابن عبدالعزیز انه حرمن النار ارقین انیله
 سورت در قد الله تعالي بیغ مهلمی کقد عمر عبدالعزیز
 جهو سین ای مردهییک در قد ائی فاکي حکایة او سورغ
 قتهول سپل لشکر ابو علی الیاس نساپ بیغ دکتانک

ساختن چرچدی دان انصاف دان بچقسان اداب قد
اثنار سپکل اورغ زمان ایت دان ادالم فیکری ایت
سورغ شیخ ابو علی دقاق نماپ مک شیخ ایت
قرکی مندائنگن ابو علی الیاس ایت کارن فکرچان
ایم دان ابو علی الیاس ممبری حرمة قد شیخ ایت
فتاق ای دودق دهدانپ دغن اداب دان جرکات
قداب یا سواراک اجرکن اقاله اک بارغ بیغ انگوتاه
مک شیخ ایت جرکات جکلو انگو ممبری جواب دغن
کینارن قد اک مک بارغ بیغ اک تاه اینغون اک برتپاکن
درقدام سغای اک دافتن متاجرکن کام مک کات قغھول
ایت جایقله انشا الله تعالی مک شیخ ایت برتپ
انگو کاسه اکن هرقام اتو اکن ستروم دغن جنر کتام اوله
کارن بیغ دمکین مک کات قغھول ایت اک کاسه اکن
هرتاک جوکی مک کات شیخ ایت بنناق انگو دافتن
منغیککن ککاسهم ایت ددالم دخیان دان تیاد ملباو ککاسهم
سرتقام دالم اخره مک قغھول اینغون مناسس سرت کتاپ
یا شیخ جنرله کتام ایت جهو قوهن سپکل قغتهوون دان
کادان سکین کبجیکن اد دالم قرکنانم ایت دغن
سینر ۲۰ جو ادان *

VERTALINGEN.

UITTREKSEL UIT DE GESCHIEDENIS VAN MAHMOED, SULTHAN VAN BADAR. (*)

Toen Zijne Majesteit omringd door de rijksraden, te middernacht nog niet in het paleis gegaan zijnde, handelde en sprak over de instellingen der Vorsten, die voor hem geweest waren, was er eene zijner kamerjuffers genaamd *Setie Djelicka*, die zijne rustkoets bewaakte: zij dacht bij zich zelve. „Hoedanig mag toch de gewaarde wording van den *Sulthan Mahhmoed* zijn, wanneer hij op dezen bloemen matras rust? Welaan laat ik er de proef van nemen, terwijl Zijne Majesteit nog niet binnen is om te rusten;” nu legde zij zich er op neder, sluimerde in, en werd bewusteloos door de weelderigheid der aandoening; vervolgens ging de *Sulthan Mahhmoed* naar binnen en de rijksraden en legerhoofden keerden allen van de verschijning (ten hove) terug. Toen Zijne Majesteit binnen in het paleis kwam om te rusten, nam hij volgens gewoonte eenen ijzeren staf, die bij de deur stond en stak dien in zijne legerstede, om dat hij argwaan voedende, soms eenig leed duchte; bemerkende dat er iemand in zijn ledikant op den bloemen matras sliep, sloeg hij rond en raakte het hoofd van *Setie Djelicka*, zoodat het bloed er uitgudfte; hevig verschrikt, stond zij op: Zijne Majesteit ziende dat het hoofd van *Setie Djelicka* ingeslagen was en het bloed er uitstroomde, sprak hij: „ellendige hond! uw harte is trotsch, daar gij vermetel (genoeg) zijt, op mijne rustkoets te slapen!” Al de hofbewoners vreesden sidderend, ziende Zijne Majesteit toornende; hoogstdezelve zeide tegen de kamerdinaresfen; „brengt deze wederspannige naar buiten en

---

(*) Aziatische stad in Hindostan, provincie Bejapour, aan den zuidkant van de Krishna, 93° 18' L. 16. 40' N. B. Zie J. VAN WUX, *Aardrijkskundig Woordenboek*.

bindt haar tot morgen vroeg, dan zal ik haar vonnis opmaken;" nu werd *Setie Djelieka* door de kamerdienaresfen naar buiten gevoerd en onder het paleis vastgebonden tot des morgens vroeg. De dag brak aan, en *Sulthan Mahhmoed* ontwaakte, stond op en zat neder op eene sofa omgeven door alle hofjuffers en dinaresfen, Zijne Majesteit beval *Djdmán* den rijksbestuurder te roepen; dezelve kwam binnen knielde en bewees zijne hulde met angst, omdat het gelaat van Zijne Majesteit veranderde; de Vorst gaf last om *Setie Djelieka* gebonden en met haar bebloed hoofd voor hem te brengen, en zeide: „he rijksbestuurder *Djdmán*, vraag die wederspannige of zij vermetel en trotsch genoeg is zich te verlostouten eene daad te plegen, die haar niet betaamt." *Djdmán* boog zich eerbiedig, zeggende: „voortreffelijk! gebiedt der wereld," en vroeg haar, „zeg ellendige! waarom zijt gij zoo vermetel om eene neiging opte volgen die u voltrekt niet voegt?" *Setie Djelieka* antwoordde zeggende: „ô! verstandige, wijze, en voorzichtige rijksbestuurder, die kennis bezit en bereids rechtvaardige vonnissen over dienaren en onderdanen geveld hebt; de reden dat ik op dusdanige wijze gehandeld heb (is deze): ik dacht en overwoog hoe aangenaam de koninklijke rustplaats toch zijn moest, daar de goedertieren doorluchtige *Sulthan Mahhmoed* er menig tiental jaren op gerust had, ik nam er de proef van, voltrekt zonder oogmerk om te slapen; ingevolge de beschikking van God den Alleroogsten, bezwijnde ik, en was van mij zelve onbewust; Zijne Majesteit naderde, ik was nog bewusteloos, hij kwam uit het voorhof binnen en door het weelderige dat ik gevoelde, was het mijn lot, ô! verstandige rijksbestuurder dat ik een oogenblik doorliep, en de smerten, die ik daar voor gevoel, zijn veertig of vijftigvoudig; ik ontwaar de straf Gods over mij." De *Sulthan Mahhmoed* vroeg nu hoeveel jaren hij (op dat bed) geslapen had, en hoeveel straffen hij van God zou ondervinden, op den dag des oordeels, daar hij zoo zeer begeerig was geweest naar wereldsche grootheid en glorie.

Nu sprak *Setie Djelieka* met eerbied zeggende: „heeft mijn meester het verhaal niet gehoord van *Salomon* den Profeet Gods, die ook de gunsteling Gods was; hij werd Koning van al de rijken der wereld, vele Vorsten, die onder Zijne Majesteit stonden waren zijne wetten onderworpen; tien duizend prinsesfen strekten hem tot vrouwen, goede en booze geesten stonden onder zijn bewind, al het gedierte onder zijn gebied, hij vreesde God, verzuimde zijnen dienst niet en werd dus doende door God, die altoos te prijzen en de allerver-

hevenste is, met luister in de wereld begunstigd; hoe groot nu de glorie van het rijk *Badar* en van de prinsessen ook zij, is dezelve toch niet gelijk aan dien staat, welken ik opnoemde; wat nu mij betreft, ik ben begrepen in het boek des noodlots; waar zou ik den dood ontvlieden en hoe zou ik mij aan het oordeel Gods en des Konings onttrekken." Toen *Sulthan Mahhmoed* het verhaal van *Setie Djelicka* hoorde weende hij en uitte den naam van God, den zeer heiligen, die het heelal schiep; daarna heval hij, *Setie Djelicka* los te laten, vroeg haar om vergiffenis, gaf haar hare vrijheid, en schonk haar vele goederen; *Setie Djelicka* knielde zevenmaal aan de voeten Zijner Majesteit, hief hare handen ten Hemel en bad dat het leven van Zijne Majesteit, door God in de vereering van zijnen dienst mogt worden verlengd. Op dat zelfde tijdstip gaf de Vorst last om de aanzienlijken der stad te vergaderen; dezelve verzeenen benevens al de rijksbestuurders, voor hem, en nu zeide Zijne Majesteit; „hoort gij alle zoo groote als aanzienlijke, mitsgaders gij rijksbestuurders en legerhoofden! ik geef op heden het rijksbewind van *Badar* aan den rijksbestuurder *Djdmán* over, het goede en het kwade (alles) vertrouw ik aan hem; hoort gij alle naar zijne bevelen en vonnissen die met de wet Gods overeenstemmen; ook mijne dochter de Prinses van *Badar* vertrouw ik hem toc."

Toen Zijne Majesteit gesproken had, bogen zich allen wenende en zeiden, „ó gebied der wereld! werwaarts wil zich Uwe Majesteit begeven?" waarop hij antwoordde; „ik wil naar *Mekka* gaan om God, die altoos te prijzen en de verhevenste is, te dienen voor al mijne zonden."

UITTREKSEL UIT EEN VERHAAL VAN CHATAM THAJA.

De geschiedschrijver meldt dat er ten tijde van *Chatam Thaja* drie koningen bestonden, welke door de geheele wereld beroemd waren, en dat ieder derzelve wedijverde om de edelmoedigste te zijn. De een was koning van Roem. (*) de ander van Syrië, en de derde van Jemen; tijdens hunne regering was *Chatam Thaja* zeer beroemd; alle vorsten die over hem hoorden spreken, werden beschaamd, en hem vijandig; zij zeiden: „voorwaar! wij zijn vorsten, die alle landen tot ons trekken, wij bezitten legers, vele onderdanen en schatten, en daarenboven zijn wij edelmoedig: hoe is het nu mogelijk, dat iemand uit de lage klaske der Arabieren, zich voor edelmoediger doet achten, dan wij:—ieder dier vorsten wilde *Chatam Thaja* verderven, en op de proef stellen. De eerste die hem beproeven wilde was de koning van Roem, dezelve sprak tegen eenen zijner rijksbestuurders: „voorwaar, ó rijksbestuurder! ik hoor dat er een Arabier, genaamd *Chatam Thaja* is, die, volgens hetgeen men mij meldt, thans door niemand in edelmoedigheid geëvenaard wordt, terwijl zijne roem door alle landen vermaard is; mijne faam wordt niet bestempeld met den naam van edelmoedigheid, zulks behaagt mij in het geheel niet, daarom zal ik thans beproeven de waarheid van dat gerucht te onderzoeken, of het al of niet echt is; ik heb inderdaad gehoord dat *Chatam Thaja* een paard heeft, dat hij zeer bemint, hetzelfde staat altijd voor hem, en hij bewaakt het gelijk hij zijne ziel bewaakt, dat paard vraag ik nu van hem. De rijksbestuurder zond nu een afgezant naar Arabië, met behoorlijke geschenken, benevens eenen brief voor *Chatam Thaja*; deze afgezant kwam in de plaats van *Chatam Thaja* aan op een tijdstip dat het door de beschikking van God den Allerhoogsten, zoo sterk regende en woei dat niemand heen nog weder kon gaan om iets te verrigten, het was reeds nacht, en er was bij *Chatam Thaja* niets gereed om hem er op te onthalen: *Chatam Thaja* bragt den afgezant in een goed

---

(*) Het is mogelijk dat hierdoor Konstantinopel bedoeld wordt, zulks is echter onzeker, men (Zie 199).

huis, behandelde hem eerbiedig, en onthaalde hem op hetgeen hij had; daarna vroeg hij hem: „welke behoefte heeft mijn heer om bij mij te komen”; „ik heb geene behoefte”, antwoordde de afgezant, „dan alleen u te bezoeken”, en maakte in dien nacht geene melding van al hetgeen hem de koning van Roem had aanbevolen; *Chatam Thaja* ging eten zoeken om hem te vergasten, doch niets dan zijn geliefkoosd paard vindende, slagte hij hetzelfde, diende het dien nacht aan den afgezant voor, en begaf zich vervolgens weder naar zijne woning. Toen het dag geworden was, ging *Chatam Thaja* naar den afgezant, die hem den brief, benevens de geschenken van den koning van Roem overhandigde; *Chatam Thaja* den inhoud van dien brief vernemende, welke den wensch van den koning van Roem betrekkelijk het (geslagte) paard bevatte, werd hij zeer aangedaan, verbleeke, en was niet in staat tegen den afgezant te spreken; de afgezant zijnen toestand ziende, en vermeenende dat *Chatam Thaja* sterk aan zijn paard verkleefd was, en anders bestond dan men aan den koning van Roem gemeld had, zeide: „he *Chatam Thaja!* indien gij dat paard niet met genoegten geeft, bekommer er u dan niet over, en laat mij weder naar mijn land gaan”. *Chatam Thaja* antwoordde: „ô afgezant des konings van Roem, indien ik duizend zulke paarden had, en er iemand was die er mij om vroeg, zou ik hem dezelve geven, hoeveel te meer den koning van Roem die mij om een paard vraagt; waarom zou ik niet verontrust zijn, daar het mij bedroeft, dat ik in den verloopenen nacht, aan u vroeg of gij cenig oogmerk met uwe komst tot mij hadt, en gij mij antwoorddet, geen ander oogmerk te hebben, dan mij te bezoeken; waarop ik dat paard geslagt heb; dit is het dat mij bedroeft, daar ik onvoorzigtig geweest ben;” *Chatam Thaja* ging nu verscheiden paarden zoeken, die voor vorsten geschikt waren, benevens kostbare geschenken tot een aanbod voor den koning van Roem, en hij verheugde tevens het hart van den afgezant, die vervolgens tot zijnen vorst terugkeerde, denzelven de geschenken van *Chatam Thaja* aanbod, en al deszelfs omstandigheden verhaalde. De koning van Roem de woorden van den afgezant hoorende, zeide: „het is dan waar hetgeen men alom over de edelmoedige geaardheid van *Chatam Thaja* verspreid heeft; hij is de ware weldoener!” Daarna werd de koning van Roem zeer bevriend met *Chatam Thaja*.

Door het bovenstaande verhaal werd de naam van *Chatam Thaja* bij alle vorsten beroemd.

TWEEDE ARTIKEL.

De tweede, welke *Chatam Thaja* op de proef stelde, zegt de geschiedschrijver, was de koning van Syrië, die op het hooren dat de faam deszelfs edelmoedigheid alom had bekend gemaakt, beschaamd werd, en zeide: „ ik regeer een zeer groot rijk, bezit schatten, magt en edelmoedigheid; hoe kan nu tot in Roem de naam van een mijner onderdanen vermaard worden, die zijn verblijf in de wouden en op de velden houdt, en geiten, kameelen en paarden hoedt; welaan, ik zal hem thans op de proef stellen, door iets kostelijks van hem te vragen, dat hij niet in staat is te leveren, ten einde hij schaamte verwerve bij alle koningen en onderdanen.”

Daarop zond de koning van Syrië eenen afgezant naar *Chatam Thaja* om van hem honderd kameelen te vragen, met rood haar, lange manen, zwarte oogeu, en twee hooge pooten; zulks deed hij omdat dusdanige kameelen allermoeijelijkst te zoeken zijn; want bij de vorsten zijn er niet veel meer dan vier of vijf stuks.

Toen de afgezant van den koning van Syrië bij *Chatam Thaja* gekomen was, maakte hij hem met al de wenschen van zijnen vorst bekend; *Chatam Thaja* de woorden van den afgezant hoorende, verheugde zich uitermate, en onthaalde denzelven behoorlijk op spijs en drank; vervolgens zocht hij onder zijne eigene kameelen, doch vond er geene zoo als de koning van Syrië verlangde, nu beval hij om bij al de Arabische volksstammen en herders te onderzoeken, wie of kameelen bezat, zoo als de koning van Syrië die verlangde. „ Wat men er ook voor vraagt, (zeide hij) zal ik er ten volle voor geven. Nu ging er een herder dusdanige kameelen opzoeken, en door de besturing van God den Allerhoogsten, duurde het niet lang of hij kreeg honderd kameelen, zoo als de vorst van Syrië die wenschte. *Chatam Thaja* wachtte slechts twee maanden om den prijs van de kameelen te betalen, vervolgens rustte hij die kameelen uit, deed dezelve van verscheiden geschenken vergezeld gaan, en vervrolijkte het gemoed van den afgezant. Alles in gereedheid zijnde, keerde de afgezant terug; in de hoofdstad van Syrië gekomen zijnde, bood hij al de kameelen en geschenken van *Chatam Thaja* den koning aan. Toen de koning van Syrië al de kameelen,

benevens de andere geschenken zag, stond hij verwonderd, en zeide: „voorwaar ik heb *Chatam Thaja* op de proef willen stellen, maar nu is hij in schulden gewikkeld, door dat hij mijne wenschen bevredigt; inderdaad, hij is de weldadige van dezen tijd.” De honderd kameelen beval de koning van Syrië met allerlei kostbaarheden te beladen, en aan *Chatam Thaja* terug te zenden. Tijdens dezelve dijk *Chatam Thaja* aankwamen, liet hij derzelve eigenaren roepen, en gaf hun hunne kameelen met derzelve gansche vracht; houdende hij niets van de gift des konings voor zichzelf. De afgezant keerde tot zijnen vorst terug, en gaf denzelfen al het voorgevallene dat hij betrekkelijk *Chatam Thaja* gezien had te kennen; de koning van Syrië dit berigt hoorende, zeide: „voorwaar! geen mensch kan zoo handelen, gelijk *Chatam Thaja*, hij is volmaakt weldadig, niemand handelt zoo en niemand gelijkt hem in deze eeuw.”

DERDE ARTIKEL.

De derde vorst was de koning van Jemen: hij was een weldadig vorst, en had eene milde hand, hij werkte en beraadslaagde steeds om wel te doen; het was in dien tijd zijne begeerte, dat niemand dan hij zelf met den naam van edelmoedig bestempeld werd; de bezigheid van dien vorst was, dagelijks al de beklagenswaardige omstandigheden der armen, die in zijn rijk waren te onderzoeken en allerlei verkwikkingen aan de dienaren Gods, 's morgens en 's avonds te verschaffen; hij voedde volstrekt geen argwaan tegen iemand, die anderen dan hem edelmoedig noemde; doch toen hij hoorde, dat de faam de edelmoedigheid van *Chatam Thaja* vermaard maakte, toornde hij, werd zeer hevig gegriefd en zeide: „voorwaar! die *Chatam Thaja* is maar een boschmensch onder al de onderdanen, hij is volstrekt geen vorst, hij is volstrekt geen rijksbestuurder, hij is geenzins vermogend, en hoeveel schatten heeft hij, die door hem aan anderen gegeven worden? immers hetgeen hij bezit, bestaat alleen in eenige paarden, runderen, en geiten, die door hem gehoed worden; en hoeveel kan hij in de wildernissen en op de velden van zijne goederen, aan de armen geven, die hij in een jaar onderhoudt; ik kan meer verzorgen, ik geef spijs tot eene aalmoes aan de armen en begiftig de bedelmonnikken dagelijks met honderd kleedingstukken; hoe is het nu mogelijk, dat men in mijne tegenwoordigheid *Chatam Thaja* thans met den naam van edelmoedig bestempelt!

Naderhand kwam er een afgezant van eenen westerfchen vorst (*) bij den koning van Jemen, welke hem (afgezant) op verschillende spijzen, dranken en allerlei lekkernijen onthaalde en met ontelbare kostelijke kleederen begunstigde: vervolgens zat de koning neder, zich verheugende, en vroeg den afgezant naar nieuws van andere bewoonde landen; door den afgezant werd het allereerst over de deugden, daden; edelmoedigen inborst, en gastvrijheid van *Chatam Thaja* gerept; toen de koning het gezegde van den afgezant hoorde, voelde hij zijn hart verschroeijen, doch openbaarde zijn hartzeer niet, denkende bij zichzelf; „alle menschen volgen elkander in het prijzen van *Chatam Thaja*, zonder te bepalen wie hij is, van welke afkomst hij zij, of hoedanig hij vermogend is, om alle menschen gastvrij te behandelen; nu wordt het tijd dat ik last geve hem te verdelen, opdat zijn naam verdwijne.” Vervolgens beval de vorst een zeker roover te roepen, die door zijne slechtheid berucht was, omdat hij zich over geene menschenziel ontfermde; dezelve kwam, de vorst schonk hem goud en zilver, en zeide tegem hem: „he, roover! indien gij eene mijner zaken wilt uitvoeren, zal ik u schenken wat gij begeert!” de roover antwoordde: „ó mijn gebieders, vorst der wereld! welke zaak bedoelt mijn meester.” De vorst van Jemen zeide: „er is een zeker man met name *Chatam Thaja*, uit het geslacht der *Thajas*, digt nabij de grenzen van Syrië, begeef u derwaarts, en zoek hem met uwe kunstgrepen te dooden; als gij hem zult gedood hebben, breng dan zijn hoofd bij mij; indien gij, hetgeen ik zeg, uitvoert, zal ik voorzeker uwe wenschen bevredigen”; toen de roover deze woorden des konings hoorde, verheugde hij zich, en dacht bij zichzelf: „dusdanige daad verrigtte ik steeds; om een afgesleten kleed vermoordde ik iemand, hoeveel te meer zou ik zulks om een wollen (of) lakens kleed niet doen”; vervolgens nam hij afscheid en begaf zich naar den kant van Syrië, *Chatam Thaja* zoekende; na eenigen tijd kwam hij in een gehucht nabij Syrië, en ontmoette een jongman, die een voordeelig voorkomen had; op deszelfs gelaat waren de kenmerken van edelaardigheid zichtbaar, en zijne woorden waren allerinnemendst, zijn gemoed was goedaardig en zijn hart medelijdend; deze jongeling vroeg: „he, mijn broeder! van waar komt gij, en werwaarts wil mijn broeder zich begeven”; de roover antwoordde: „ik kom uit Jemen en wil naar Syrië gaan”; „welnu, mijn broeder!” zeide de jongeling, „ik verlang inder-

---

(*) Waarschijnlijk uit Barbarië,

daad dat gij u toch van daag ten mijnen huize vermaakt, en er van nacht vertoeft, opdat ik u voordiene van hetgeen ik heb, en uw hart vervrolijke, vervolgens kunt gij u begeven werwaarts het u be-
 lieft." Toen de roover die woorden van dien jongeling hoorde, ver-
 heugde hij zich, en begaf zich naar deszelfs woning; hij werd door
 dien jongeling op verschillende spijsen en dranken behoorlijk vergast,
 en zoo iets als die jongeling hem voorzette, had hij nog nimmer
 gezien of gegeten, daarom prees hij denzelfen met verschillende
 loftuitingen, en wel met toegenegenheid; des nachts sliep hij geno-
 gelyk ten huize van dien jongeling, en toen de dag aanbrak nam hij
 afscheid van denzelfen, ten einde zich naar het voorwerp zijner
 bedoeling te begeven; doch de jongeling zeide: „ô mijn broeder!
 indien het mogelijk was dat gij hier nog twee of drie dagen vertoef-
 det, zou ik u naar mijn vermogen vergasten, ten blijke van de op-
 rechte vriendschap mijns harten jegens u"; de roover antwoordde:
 „wel mijn broeder! indien het niet was uithoofde eener moeijelijk-
 heid, die op mij rust, zou ik hier voorzeker nog eenige dagen ver-
 toeven; wat uitvlugt schiet mij nu over daar ik eene netelige zaak
 moet verrigten, en daarom niet blijven kan om mij met mijnen broe-
 der te vermaken, zoo lang ik dezelve nog niet uitgevoerd heb; de
 jongeling vroeg nu: „ô mijn broeder! waarin bestaat toch uw be-
 zwaar en ongerustheid, waardoor gij hier niet kunt vertoeven, indien
 gij mij zulks zegt, zal ik u voorzeker met al wat in mijn vermogen
 is bijstaan en alle zwaarmoedigheid uws harten verligten; doch
 welke zijn thans mijne hulpmiddelen, daar mijn heer mij dat bezwaar
 niet wil mededeelen"; toen de roover die woorden hoorde, zweeg
 hij, en beraadslaagde in zijn gemoed, „deze taak is in het geheel
 geen gemakkelijk werk om uit te voeren, het zal wel goed zijn dat
 ik eenen makker zoek, die een verstandig man is, en ook een geheim
 kan bewaren, ten einde ik met hem over mijne zaak kan raadplegen
 (een verstandig man kan ook een geheim bewaren:) deze jongeling nu,
 zou ik volgens mijn oordeel kunnen verzoeken om met hem te be-
 raadslagen"; ondertusfchen durfde hij denzelfen zijn geheim nog
 niet openbaren; eene hevige benardheid lag op zijn gelaat, hij kon
 geene woorden meer voortbrengen, en zweeg in zijne beangtheid;
 de jongeling den toestand des roovers ziende, zeide: „ô dienaar
 Gods, uwe benardheid is mij reeds gebleken, waarom vreest gij mij
 die te openbaren, daar, voorwaar! God de Allerhoogste al de ge-
 heimen zijner dienaren weet; wijders zou ik u in het bezwaar dat

[F]

gij mij niet zeggen wilt, gemakkelijk behulpzaam kunnen zijn"; de roover die woorden hoorende, zeide: „ ó mijn opregte vriend, weet dat ik een Arabische woestijnbewoner ben, uit het rijk Jemen, en dat er onder al de woestijnbewoners geen mensch slechter is dan ik, ook ben ik de grootste dief en leugenaar, mijne slechtheid is berucht bij alle inwoners van Jemen, wiens koning eene zaak van eenen slechten aard had, en zijnen rijksoverste beval den aller-slechtsten man te laten zoeken; ik stond als de slechtste in het land bekend, en men bragt mij voor den koning van Jemen; toen dezelve mij zag, schonk hij mij verscheidene schatten, en zeide: „ indien gij zoodanige daad verrigt, als ik verlang, zal ik u voorzeker nog zeer veel goud, zilver en andere kostbaarheden schenken"; nu vroeg ik: „ ó mijn meester! koning der wereld, welke daad is dat, en de Koning van Jemen antwoordde: „ gij moet eenen man doodengenaamd *Chatam Thaja*, de plaats zijner woning is naar de zijde van Syrië; ik zeide ó mijn gebieder, heer der aarde," ik ben een arme woestijnbewoner, een dief die in de wildernissen en op de velden mijn verblijf hou, tot drank heb ik brak poelwater en mijn spijs bestaat uit ratten en sprinkhanen;" vervolgens volgde ik, uithoofde mijner groote ellende den wil van den Koning van Jemen en beloofde hem die daad te zullen verrigten; maar nu ben ik niet mijnen eigen toestand verlegen, daar ik niet weet wie die *Chatam Thaja* is en waar het geslacht der *Thaja's* zich bevindt; hieruit ontstaat nu mijn netelige toestand. „ De jongeling de woorden van den roover hoorende, lachte en zeide: ó mijn broeder bekommer u over deze zaak niet, dezelve is zeer gemakkelijk uit te voeren, daar ik *Chatam Thaja* ken, en hem u zal aantoonen; zulks hoorende verheugde hij zich; de jongeling zeide wijders, „ ó mijn broeder weet dat de afstammelingen der *Thaja's* in dit gehucht zijn en dat de persoon *Chatam Thaja* zich onder hen bevindt, indien gij mijne woorden wilt opvolgen zal uwe zaak gelukken! „ ó mijn broeder zeide de roover ik heb mijne ziel reeds in uwe handen bevolen, hoedanig is uw raad? „ de jongeling zeide; „ ó mijn broeder er is een vlek, zijnde eene zeer eenzame plaats die tot verlustiging voor *Chatam Thaja* dient, en door niemand bezocht wordt; wanneer hij op die plaats komt, eet en drinkt hij, bedekt zijn hoofd met eenen doek en bindt zijn paard voor zich vast, op dat tijdstip van den dag (als hij daar is) begeeft gij u naar die plaats, bespoedigt het oogmerk des Konings, bestijgt het paard, vlugt haastig van die plaats en keert terug waar het

u behaagt: hierna wees de jongeling die plaats den roover aan, gaf hem een zeer scherp mes en zeide: „ nu mijn broeder! morgen komt *Chatam Thaja* hier; beraadslaag ingevolge uw gevoelen. Alle woorden van dien jongeling, werden door dien roover opgevolgd; des morgens vroeg begaf zich *Chatam Thaja* naar dat vlek, at en dronk en na het eindigen van zijnen maaltijd ging hij slapen, zijn hoofd had hij met een kleed toegedeckt, en zijn paard voor zich gebonden: door den wil van God den Allerhoogsten kwam de roover aan; op het oogenblik dat hij den jongeling zou slagten, dacht hij bij zich zelve;” de naam van *Chatam Thaja* is door de geheele wereld beroemd geworden als zeer edelmoedig en weldadig zijnde, waarom zou ik hem vermoorden zonder zijn gelaat gedurende zijn leven gezien te hebben; nu opende hij het dekkleed van deszelfs gelaat, en het aangezigt van dien jongeling ziende viel hij aan deszelfs voeten, dezelve kussende en zeggende: ó mijn vriend! wat is dit voor eene handelwijs? het betaamt u niet dusdanig te handelen: de jongeling zijne woorden hoorende, antwoordde: wel mijn broeder wat zoude ik doen, want de geen die *Chatam Thaja* genaamd is ben ik, en mijn hoofd is dit, het welk door den Koning begeerd wordt; welk ander bedrog schoot mij over buiten deze handelwijs? Hierop werd de roover door *Chatam Thaja* naar zijn huis gebracht, die hem onthaalde, en goederen schonk, die hem voegden; vervolgens nam de roover afscheid en keerde naar zijn land; in het landschap Jemen gekomen en vervolgens voor zijnen Koning verschenen zijnde, gaf hij denzelven de zaak betrekkelijk *Chatam Thaja* met al hare omstandigheden te kennen; de Koning zulks hoorende weende en zeide: „ voorwaar *Chatam Thaja* is edelmoedig, weldadig, en van hooge afkomst, hij is openhartig en dapper.” Na het gebeurde werd de Koning van Jemen met *Chatam Thaja* tot aan zijnen dood toe bevriend; wijders had *Chatam Thaja* de gewoonte om alle nachten vuur te doen branden op dat er gasten zouden komen; wanneer er nu in veertig dagen niemand bij hem kwam, vermeende hij dat er eene straf van God den Allerhoogsten op hem rustte. Toen *Chatam Thaja* gestorven was werd hij begraven, en toen op eenen zekeren tijd het water dat zeer hoog werd zijnen grafplaats dreigde te vernielen, verzamelden zich al zijne bloedverwanten om zijn gebeente te verplaatsen; zij wroetten het graf van *Chatam Thaja* op en zagen dat zijne ledematen van hunne gewrichten gescheiden waren; doch dat zijne rechterhand die niet los was, naar de hand van een levendig mensch geleck, dezelve was nog niet door

de aarde verteerd; het gerucht daarvan verspreidde zich bij al de inwoners des lands en al zijne bloedverwanten begaven zich tot de wijzen, om hun die omstandigheid te openbaren, en deze zeiden: „ uithoofde hij altoos met de regterhand alle menschen begiftigde, daarom is dezelve niet door de aarde verteerd; en bevindt zich in dezen staat.”

الحمد لله رب العالمين *

150

